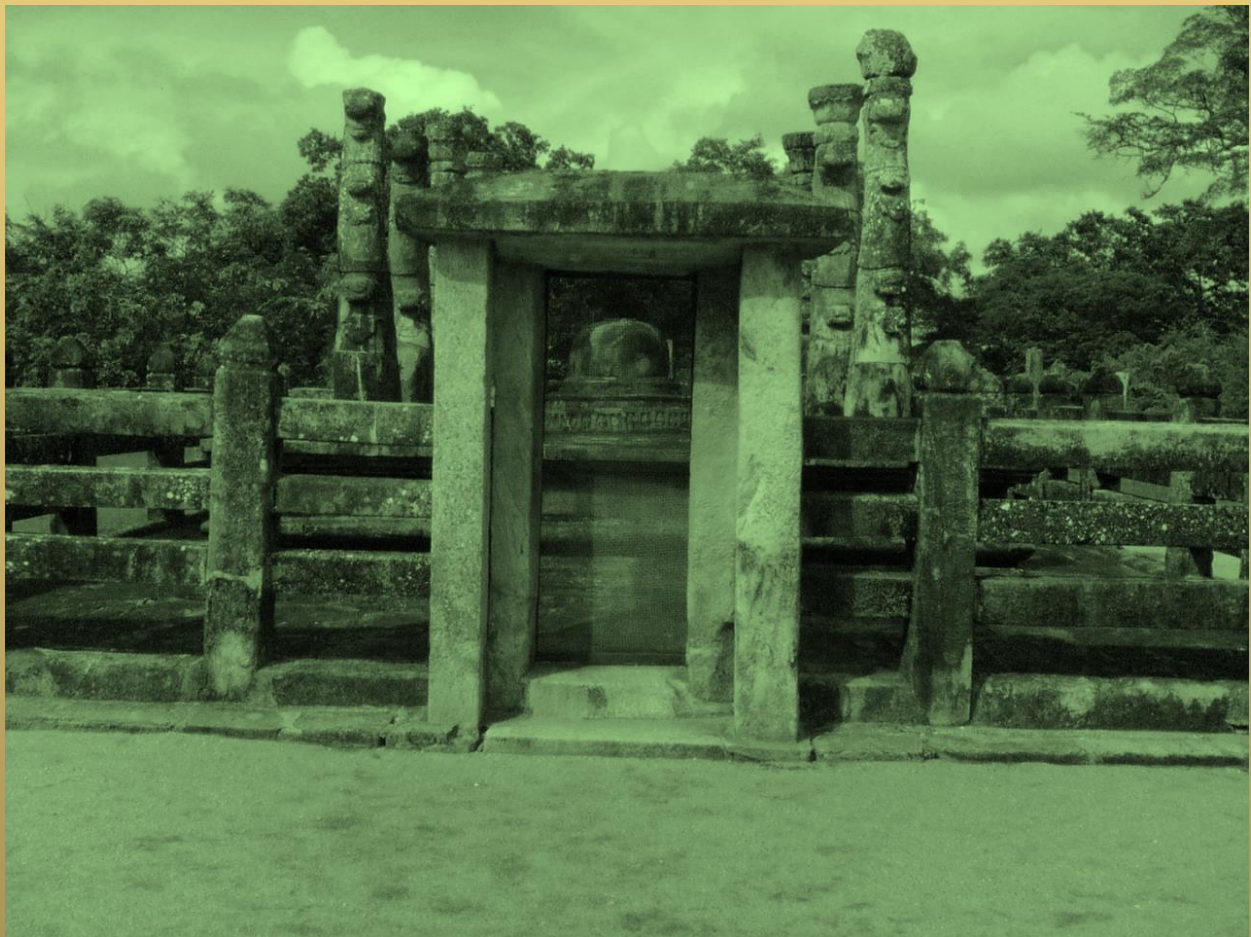

අනිධම්මාවකාශරා

ධම්මවිචය

පටුන

අභිධම්මාවතාරො.....	1
ගන්ථාරම්භකථා	1
1. පඨමො පරිච්ඡෙදො	1
විත්තනිද්දෙසො	1
2. දුතියො පරිච්ඡෙදො.....	16
වෙනසිකනිද්දෙසො	16
3. තතියො පරිච්ඡෙදො.....	29
වෙනසිකවිභාගනිද්දෙසො.....	29
4. චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො	33
එකවිධාදිනිද්දෙසො	33
5. පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො	39
භූමිපුග්ගලවිත්තූප්පත්තිනිද්දෙසො	39
6. ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො	50
ආරම්මණවිභාගනිද්දෙසො	50
7. සත්තමො පරිච්ඡෙදො	59
විපාකවිත්තප්පවත්තිනිද්දෙසො	59
8. අට්ඨමො පරිච්ඡෙදො	70
පකිණ්ණකනිද්දෙසො.....	70
9. නවමො පරිච්ඡෙදො.....	78
පුඤ්ඤවිපාකපච්චයනිද්දෙසො.....	78
10. දසමො පරිච්ඡෙදො	85
රූපවිභාගනිද්දෙසො	85
11. එකාදසමො පරිච්ඡෙදො	107
නිබ්බානනිද්දෙසො.....	107

12. ද්වාදසමො පරිච්ඡේදො	110
පඤ්ඤත්තිනිද්දේශො.....	110
13. තෙරසමො පරිච්ඡේදො	112
කාරකපටිවේධනිද්දේශො.....	112
14. චුද්දසමො පරිච්ඡේදො	116
රූපාවචරසමාධිභාවනානිද්දේශො	116
15. පන්තරසමො පරිච්ඡේදො.....	135
අරූපාවචරසමාධිභාවනානිද්දේශො	135
16. සොළසමො පරිච්ඡේදො.....	142
අභිඤ්ඤානිද්දේශො	142
17. සත්තරසමො පරිච්ඡේදො	149
අභිඤ්ඤාරම්මණනිද්දේශො.....	149
18. අට්ඨාරසමො පරිච්ඡේදො	156
දිට්ඨිවිසුද්ධිනිද්දේශො.....	156
19. එකුනවිසතිමො පරිච්ඡේදො	162
කඨිබාවිතරණවිසුද්ධිනිද්දේශො	162
20. විසතිමො පරිච්ඡේදො	167
මග්ගාමග්ගඤ්ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දේශො	167
21. එකවිසතිමො පරිච්ඡේදො	171
පටිපදාඤ්ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දේශො.....	171
22. බාවිසතිමො පරිච්ඡේදො.....	174
ඤ්ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දේශො	174
23. තෙවිසතිමො පරිච්ඡේදො	180
කිලෙසප්පභානකථා.....	180
24. චතුර්විසතිමො පරිච්ඡේදො	186
පච්චයනිද්දේශො.....	186

ගන්ථාරම්භකථා	192
1. පඨමො පරිච්ඡේදො	192
නාමත්තයවිභාගො.....	192
2. දූතියො පරිච්ඡේදො.....	199
ලක්ඛණරසුපට්ඨානවිභාගො	199
3. තතියො පරිච්ඡේදො.....	205
හෙදසඬිගහවිභාගො	205
4. චතුත්ථො පරිච්ඡේදො	214
පකිණ්ණකවිභාගො	214
5. පඤ්චමො පරිච්ඡේදො	226
කම්මවිභාගො.....	226
6. ඡට්ඨො පරිච්ඡේදො	242
රූපවිභාගො	242
7. සත්තමො පරිච්ඡේදො	256
සබ්බසඬිගහවිභාගො	256
8. අට්ඨමො පරිච්ඡේදො	283
කසිණාසුභවිභාගො	283
9. නවමො පරිච්ඡේදො.....	306
දසානුස්සතිවිභාගො	306
10. දසමො පරිච්ඡේදො	327
සෙසකම්මට්ඨානවිභාගො.....	327
11. එකාදසමො පරිච්ඡේදො	350
විපස්සනාවිභාගො.....	350
12. ද්වාදසමො පරිච්ඡේදො	364
දසාවත්ථාවිභාගො	364

13. තෙරසමො පරිච්ඡේදො	379
නිස්සන්දඵලවිභාගො	379
නිගමනකථා.....	386
පරමත්ථවිනිච්ඡයො.....	388
පඨමො පරිච්ඡේදො.....	388
1. විත්තවිභාගො.....	388
දුතියො පරිච්ඡේදො	392
2. පකිණ්ණකකථා.....	392
තතියො පරිච්ඡේදො	397
3. වීථිසඬගහකථා	397
චතුත්ථො පරිච්ඡේදො.....	401
4. වීථිපරිකම්මකථා.....	401
පඤ්චමො පරිච්ඡේදො	407
5. භූමිපුග්ගලකථා.....	407
ඡට්ඨො පරිච්ඡේදො.....	412
6. භූමිපුග්ගලවිත්තජ්ජවත්තිකථා.....	412
සත්තමො පරිච්ඡේදො.....	416
7. භූමිපුග්ගලසම්භවකථා.....	416
අට්ඨමො පරිච්ඡේදො.....	418
2. චෙතසිකවිභාගො.....	418
නවමො පරිච්ඡේදො	421
9. චෙතසිකසඬගහකථා.....	421
දසමො පරිච්ඡේදො	425
10. පහෙදකථා	425
එකාදසමො පරිච්ඡේදො	429
11. රාසිසරූපකථා	429

ද්වාදසමො පරිච්ඡේදො	432
12. රාසිවිනිච්ඡයකථා.....	432
තෙරසමො පරිච්ඡේදො	435
13. රාසියොගකථා.....	435
චුද්දසමො පරිච්ඡේදො	440
14. රාසිසම්භවකථා	440
පන්තරසමො පරිච්ඡේදො	443
15. රාසිසඬ්භකථා	443
සොළසමො පරිච්ඡේදො	445
16. විත්තුප්පාදකථා.....	445
සත්තරසමො පරිච්ඡේදො	451
17. දිට්ඨිසඬ්භකථා	451
අට්ඨාරසමො පරිච්ඡේදො	458
3. රූපවිභාගො	458
එකුනවිසතිමො පරිච්ඡේදො	463
19. පහෙදකථා	463
විසතිමො පරිච්ඡේදො	468
20. කලාපකථා.....	468
එකවිසතිමො පරිච්ඡේදො	473
21. උප්පත්තිකථා	473
ද්වාවිසතිමො පරිච්ඡේදො	478
22. පකිණ්ණකකථා.....	478
තෙවිසතිමො පරිච්ඡේදො.....	484
4. නිබ්බානවිභාගො	484
චතුර්විසතිමො පරිච්ඡේදො.....	488
24. පරිග්ගහවිසුද්ධිකථා	488

පඤ්චවිසතිමො පරිච්ඡේදො.....	493
25. විපස්සනාවුද්ධිකථා	493
ඡබ්බිසතිමො පරිච්ඡේදො.....	497
26. වුට්ඨානවිසුද්ධිකථා	497
සත්තවිසතිමො පරිච්ඡේදො.....	501
5. පඤ්ඤාත්තිවිභාගො	501
අට්ඨවිසතිමො පරිච්ඡේදො.....	504
28. අත්ථපඤ්ඤාත්තිකථා	504
එකුනතිංසතිමො පරිච්ඡේදො	507
29. නාමපඤ්ඤාත්තිකථා.....	507
නිගමනකථා.....	510
සච්චසඬ්ඛෙපො.....	512
ගන්ථාරම්භකථා	512
1. පට්ඨමො පරිච්ඡේදො	512
රූපසඬ්ඛෙපො	512
2. දුතියො පරිච්ඡේදො.....	519
ඛන්ධත්තයසඬ්ඛෙපො	519
3. තතියො පරිච්ඡේදො.....	524
චිත්තපචත්තිපරිදීපනො	524
4. චතුත්ථො පරිච්ඡේදො	532
විඤ්ඤාණක්ඛන්ධපකිණ්ණකන්ධයසඬ්ඛෙපො.....	532
5. පඤ්චමො පරිච්ඡේදො	544
නිබ්බානපඤ්ඤාත්තිපරිදීපනො	544

“ධම්මා සුතා ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිදා.”

(මහා සුඤ්ඤත සූත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤත වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - හික්බු ධම්මවිහාරි

(ජවය සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

අභිධම්මාවතාරො

ගන්ථාරම්භකථා

1.
අනන්තකරුණාපඤ්ඤං, තථාගතමනුත්තරං;
චන්දිත්වා සිරසා බුද්ධං, ධම්මං සාධුගණම්පි ව.
2.
පණ්ඩුකම්බලනාමාය, සිලායාතුලවික්කමො;
නිසින්තො දෙවරාජස්ස, විමලෙ සීතලෙ තලෙ.
3.
යං දෙවදෙවො දෙවානං, දෙවදෙවෙහි පූජිතො;
දෙසෙසි දෙවලොකස්මිං, ධම්මං දෙවපුරක්ඛතො.
4.
තත්ථාහං පාටචත්ථාය, භික්ඛුනං පිටකුත්තමෙ;
අභිධම්මාවතාරන්තු, මධුරං මතිවඩ්ඪනං.
5.
තාළං මොහකවාටස්ස, විසාටනමනුත්තරං;
භික්ඛුනං පවිසන්තානං, අභිධම්මමහාපුරං.
6.
සුදුන්තරං තරන්තානං, අභිධම්මමහොදධිං;
සුදුන්තරං තරන්තානං, තරංව මකරාකරං.
7.
ආභිධම්මිකභික්ඛුනං, හත්ථසාරමනුත්තරං;
පචක්ඛාමි සමාසෙන, තං සුඤ්ඤාථ සමාහිතා.

1. පඨමො පරිච්ඡෙදො

චිත්තනිද්දෙසො

8.
චිත්තං වෙනසිකං රූපං, නිබ්බානන්ති නිරුත්තරො;
චතුර්ධා දෙසයි ධම්මෙ, චතුසච්චප්පකාසනො.

තත්ථ චිත්තන්ති විසයවිජානනං චිත්තං, තස්ස පන කො වචනත්ථො? චූච්චතෙ – සබ්බසංඛගාහකවසෙන පන චිත්තෙතීති චිත්තං, අත්තසන්තානං වා විනොතීතිපි චිත්තං.

9.

විචිත්තකරණා චිත්තං, අත්තනො චිත්තතාය වා;
පඤ්ඤත්තියම්පි විඤ්ඤාණෙ, විචිත්තෙ චිත්තකම්මකෙ;
චිත්තසම්මුති දට්ඨබ්බා, විඤ්ඤාණෙ ඉධ විඤ්ඤානා.

තං පන සාරම්මණතො එකවිධං, සවිපාකාවිපාකතො දූවිධං. තත්ථ සවිපාකං නාම කුසලාකුසලං, අවිපාකං අබ්‍යාකතං. කුසලාකුසලාබ්‍යාකතජාතිභෙදතො තිවිධං.

තත්ථ කුසලන්ති පනෙතස්ස කො වචනත්ථො?

10.

කුච්ඡිතානං සලනතො, කුසානං ලචනෙන වා;
කුසෙන ලාභබ්බත්තා වා, කුසලන්ති පචුච්චති.

11.

ෂෙතෙ කුසලසද්දොයං, ආරොග්‍ය අනවජ්ජකෙ;
දිට්ඨො ඉට්ඨවිපාකෙපි, අනවජ්ජාදිකෙ ඉධ.

තස්මා අනවජ්ජඉට්ඨවිපාකලක්ඛණං කුසලං, අකුසලවිද්ධංසනරසං, වොදානපච්චුපට්ඨානං. වජ්ජපට්ඨකත්තා අනවජ්ජලක්ඛණං වා කුසලං, වොදානභාවරසං, ඉට්ඨවිපාකපච්චුපට්ඨානං, යොනිසොමනසිකාරපදට්ඨානං. සාවජ්ජානිට්ඨවිපාකලක්ඛණමකුසලං. තදුභයවිපරිතලක්ඛණමබ්‍යාකතං, අවිපාකාරහං වා.

තත්ථ කුසලචිත්තං එකවිසතිවිධං හොති, තදිදං භූමිතො චතුබ්බිධං හොති – කාමාවචරං, රූපාවචරං, අරූපාවචරං, ලොකුත්තරඤ්චෙති.

තත්ථ කාමාවචරකුසලචිත්තං භූමිතො එකවිධං, සචත්ථුකාවත්ථුකභෙදතො දූවිධං, භීතමජ්ඣිමපණීතභෙදතො තිවිධං, සොමනස්සුපෙක්ඛාඤාණප්පයොගභෙදතො අට්ඨවිධං හොති. සෙය්‍යථිදං – සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකං, සොමනස්සසහගතං ඤාණවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකං, උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකං,

උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකන්ති
ඉදං අට්ඨවිධම්පි කාමාවචරකුසලචිත්තං නාම.

12.

උද්දානතො දූවෙ කාමා, ක්ලෙසවත්ථුචසා පන;
කිලෙසො ඡන්දරාගොව, චත්ථු තෙභූමවට්ටකං.

13.

කිලෙසකාමො කාමෙති, චත්ථු කාමීයතීති ව;
සිජ්ඣති දූවිධොපෙස, කාමො වො කාරකද්වයෙ.

14.

යස්මිං පන පදෙසෙ සො, කාමොයං දූවිධොපි ව;
සම්පත්තීනං වසෙනාව-චරතීති ව සො පන.

15.

පදෙසො චතුපායානං, ඡන්තං දෙවානමෙව ව;
මනුස්සානං වසෙනෙව, එකාදසවිධො පන.

16.

කාමොචචරතීතෙත්ථ, කාමාවචරසඤ්ඤිතො;
අස්සාහිලක්ඛිතත්තා හි, සසත්ථාවචරො විය.

17.

ස්වායං රූපභවො රූපං, එවං කාමොති සඤ්ඤිතො;
උත්තරස්ස පදස්සෙව, ලොපං කත්වා උදිරිතො.

18.

තස්මිං කාමෙ ඉදං චිත්තං, සදාවචරතීති ව;
කාමාවචරමිච්චෙවං, කමිතං කාමසාතිනා.

19.

පටිසන්ධිං භවෙ කාමෙ, අවචාරයතීති වා;
කාමාවචරමිච්චෙවං, පරියාපන්නන්ති තත්‍ර වා.

20.

ඉදං අට්ඨවිධං චිත්තං, කාමාවචරසඤ්ඤිතං;
දසපුඤ්ඤක්‍රියවත්ථු-වසෙනෙව පවත්තති.

21.

දානං සීලං භාවනා පත්තිදානං,
වෙය්‍යාවච්චං දෙසනා වානුමොදො;
දිට්ඨිජ්ජුත්තං සංසුතිච්චාපවායො,
ඤ්ඤොය්‍යා එවං පුඤ්ඤවත්ථුප්පභෙදො.

22.

ගච්ඡන්ති සඬගහං දානෙ, පත්තිදානානුමොදනා;
තථා සීලමයෙ පුඤ්ඤෙ, වෙය්‍යාවච්චාපවායනා.

23.

දෙසනා සවනං දිට්ඨි-උජුකා භාවනාමයෙ;
පුන තිණෙව සම්මොන්ති, දස පුඤ්ඤක්‍රියාපි ව.

24.

සබ්බානුස්සතිපුඤ්ඤඤේව, පසංසා සරණත්තයං;
යන්ති දිට්ඨිජුකම්මස්මිං, සඬගහං නත්ථි සංසයො.

25.

පුරිමා මුඤ්ඤානා වෙව, පරා තිස්සොපි වෙනනා;
හොති දානමයං පුඤ්ඤං, එවං සෙසෙසු දීපයෙ.

ඉදානි අස්ස පනට්ඨවිධස්සාපි කාමාවචරකුසලචිත්තස්ස
අයමුප්පත්තික්කමො වෙදිතබ්බො. යදා හි යො
දෙය්‍යධම්මප්පටිග්ගාහකාදිසම්පත්තිං, අඤ්ඤං වා සොමනස්සභෙතුං ආගම්ම
හට්ඨපහට්ඨො “අත්ථි දින්න”න්ති ආදිනස්පවත්තං සම්මාදිට්ඨිං පුරක්ඛත්වා
පරෙහි අනුස්සාහිතො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරොති, තදාස්ස සොමනස්සසහගතං
ඤාණසම්පයුත්තං අසඬබාරිකං පට්ඨං මහාකුසලචිත්තං උප්පජ්ජති. යදා පන
චුත්තනෙයෙනෙව හට්ඨපහට්ඨො සම්මාදිට්ඨිං පුරක්ඛත්වා පරෙහි උස්සාහිතො
කරොති, තදාස්ස තමෙව චිත්තං සසඬබාරිකං හොති. ඉමස්මිං පනත්ථෙ
සඬබාරොති අත්තනො වා පරස්ස වා පවත්තස්ස පුබ්බස්පයොගස්සාධිවචනං.
යදා පන ඤාතිජනස්ස පටිපත්තිදස්සනෙන ජාතපරිවයා බාලකා භික්ඛු දිස්වා
සොමනස්සජාතා සහසා යං කිඤ්චි හත්ථගතං දදන්ති වා වන්දන්ති වා, තදා
තෙසං තතියචිත්තමුප්පජ්ජති. යදා පන තෙ “දෙට්ඨ වන්දට්ඨ, අයො”ති වදන්ති,
එවං ඤාතිජනෙන උස්සාහිතා හුත්වා හත්ථගතං දදන්ති වා වන්දන්ති වා, තදා
තෙසං චතුත්ථචිත්තමුප්පජ්ජති. යදා පන දෙය්‍යධම්මප්පටිග්ගාහකාදීනං
අසම්පත්තිං වා අඤ්ඤෙසං වා සොමනස්සභෙතුනං අභාවං ආගම්ම චතුසුපි
විකප්පෙසු සොමනස්සරහිතා හොන්ති, තදා සෙසානි චත්තාරි
උපෙක්ඛාසහගතානි උප්පජ්ජන්ති. එවං

සොමනස්සුපෙක්ඛාඤාණප්පයොගහෙදතො අට්ඨවිධං කාමාවචරකුසලචිත්තං
වෙදිතබ්බං.

26.

දසපුඤ්ඤක්‍රියාදීනං, වසෙන ව බහුනිපි;
එතානි පන චිත්තානි, භවන්තීති පකාසයෙ.

27.

සත්තරස සහස්සානි, ද්වෙ සතානි අසීති ව;
කාමාවචරපුඤ්ඤානි, භවන්තීති විනිද්දිසෙ.

තං පන යථානුරූපං කාමාවචරසුගතියං භවභොගසම්පත්තිං අභිනිප්ථාදෙති.

ඉතරෙසු පන රූපාවචරකුසලචිත්තං සවත්ථුකතො එකවිධං, ද්වීසු භවෙසු
උප්පජ්ජනතො දූවිධං, භීනමජ්ඣමපණීතහෙදතො තිවිධං, පටිපදාදිහෙදතො
චතුබ්බිධං, කුසානභිගයොගහෙදතො පඤ්චවිධං. සෙය්‍යථීදං —
කාමච්ඡන්දබ්‍යාපාදථිනමිද්ධඋද්ධවචකුක්කුචචිවිකිච්ඡාච්ඡප්පහීනං
විතක්කවිචාරපිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පයමං, විතක්කච්ඡප්පහීනං
විචාරපිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං දූතියං, විතක්කවිචාරච්ඡප්පහීනං
පිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං තතියං, විතක්කවිචාරපිතිච්ඡප්පහීනං
සුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං චතුත්ථං, විතක්කවිචාරපිතිසුඛච්ඡප්පහීනං
උපෙක්ඛාචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පඤ්චමන්ති ඉදං පඤ්චවිධං
රූපාවචරකුසලචිත්තං නාම.

තං පන යථාසම්භවං පට්ඨිකසිණාදීසු ආරම්මණෙසු පවත්තිවසෙන
අනෙකවිධං භොති. සබ්බං පනෙතං රූපාවචරභාවනාපුඤ්ඤවසප්පවත්තං
යථානුරූපං රූපාවචරූපපත්තිනිප්ථාදකං භොති. එවං තාව රූපාවචරකුසලං
වෙදිතබ්බං.

සෙසෙසු පන ද්වීසු අරූපාවචරකුසලචිත්තං තාව
උපෙක්ඛාවෙදනායොගහෙදතො එකවිධං, සවත්ථුකාවත්ථුකහෙදතො දූවිධං,
භීනමජ්ඣමපණීතහෙදතො තිවිධං, ආරම්මණහෙදතො චතුබ්බිධං.
කසිණුග්ගාට්ඨාකාසං, තත්ථ පවත්තවිඤ්ඤාණං, තස්ස අපගමො,
ආකිඤ්චඤ්ඤායතනන්ති ඉදමස්ස චතුබ්බිධමාරම්මණං. යථාපටිපාටියා
එතස්සාරම්මණස්ස හෙදතො චතුබ්බිධං භොති. සෙය්‍යථීදං — සබ්බසො
රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිසසඤ්ඤානං අත්ථභිගමා නානත්තසඤ්ඤානං
අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං,
විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං,

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතන්ති ඉදං චතුබ්බිධං
 අරූපාවචරකුසලචිත්තං නාම. සබ්බං පනෙනං
 අරූපාවචරභාවනාපුඤ්ඤවසජ්ජවත්තං යථානුරූපං අරූපප්පත්තිනිජ්ඣාදකං
 හොති. එවං අරූපාවචරකුසලචිත්තං වෙදිතබ්බං.

ඉතරං පන ලොකුත්තරකුසලචිත්තං නිබ්බානාරම්මණතො එකවිධං,
 නියතානියතවත්ථුකභෙදතො දුට්ඨං, තිහි විමොක්ඛමුඛෙහි පත්තබ්බතො
 තිවිධං, චතුමග්ගයොගභෙදතො චතුබ්බිධං. සෙය්‍යථිදං —
 සක්කායදිට්ඨිවිචිකිච්ඡාසීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤාජනජ්ජභානකරං
 සොනාපත්තිමග්ගචිත්තං, රාගදොසමොහානං තනුත්තකරං
 සකදාගාමිමග්ගචිත්තං, කාමරාගඛ්‍යාපාදානං නිරවසෙසජ්ජභානකරං
 අනාගාමිමග්ගචිත්තං, රූපරාගඅරූපරාගමානඋද්ධච්චඅවිජ්ජාපභානකරං
 අරහත්තමග්ගචිත්තන්ති ඉදං චතුබ්බිධං ලොකුත්තරකුසලචිත්තං නාම. එකෙකං
 පනෙන්ථ ඤානඤ්ඤායොගභෙදතො පඤ්චවිධං හොති, තස්මා විසතිවිධං හොති.
 සබ්බං පනෙනං ලොකුත්තරභාවනාපුඤ්ඤවසජ්ජවත්තං
 මග්ගානුරූපඵලජ්ජවත්තියා චත්තාරො අරියපුග්ගලෙ අභිනිජ්ඣාදෙති. එවං
 ලොකුත්තරකුසලං වෙදිතබ්බං.

28.

කාමෙ අට්ඨෙව රූපෙ ව, පඤ්ච චත්තාරිරූපිසු;
 චත්තාරානුත්තරානෙවං, කුසලානෙකවිසති.

29.

කුසලාකුසලාපගතෙන සතා,
 කුසලෙ කුසලෙන ව යං කුසලං;
 චතුභූමිගතං මුනිනා වසිනා,
 ලපිතං ලපිතං සකලමිපි මයා.

අකුසලං පන භූමිතො එකවිධං කාමාවචරමෙව, නියතානියතවත්ථුවසෙන ව
 එකභෙතුකදුභෙතුකවසෙන ව පටිසන්ධිජනකාජනකවසෙන ව දුට්ඨං, තිහි
 වෙදනාහි යොගතො ව ලොහමූලං දොසමූලං මොහමූලන්ති මූලතො ව තිවිධං
 හොති. තත්ථ ලොහමූලං පන සොමනස්සුපෙක්ඛාදිට්ඨිජ්ජයොගභෙදතො
 අට්ඨවිධං හොති. සෙය්‍යථිදං — සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං
 අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකං, සොමනස්සසහගතං
 දිට්ඨිගතවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකං, උපෙක්ඛාසහගතං
 දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකං, උපෙක්ඛාසහගතං
 දිට්ඨිගතවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකන්ති.

යදා හි “නත්ථි කාමෙසු ආදීනවො”තිආදීනා නයෙන මිච්ඡාදිට්ඨිං පුරක්ඛත්වා කෙවලං හට්ඨතුට්ඨො කාමෙ වා පරිභුඤ්ජති, දිට්ඨමඤ්චලාදීනි වා සාරතො පච්චෙති සභාවතික්ඛෙනෙව අනුස්සාහිතෙන චිත්තෙන, තදාස්ස පයමං අකුසලචිත්තං උප්පජ්ජති. යදා පන මන්දෙන සමුස්සාහිතෙන, තදා දුතියං. යදා මිච්ඡාදිට්ඨිං අපුරක්ඛත්වා කෙවලං හට්ඨතුට්ඨො මෙටුනං ධම්මං වා පරිභුඤ්ජති, පරසම්පත්තිං වා අභිජ්ඣායති, පරස්ස භණ්ඩං වා හරති සභාවතික්ඛෙනෙව අනුස්සාහිතෙන චිත්තෙන, තදා තතියං. යදා මන්දෙන සමුස්සාහිතෙන, තදා චතුත්ථං උප්පජ්ජති. යදා පන කාමානං වා අසම්පත්තිං ආගම්ම අඤ්ඤෙසං වා සොමනස්සහෙතුං අභාවෙන චතුසුපි විකප්පෙසු සොමනස්සරහිතා භොන්ති, තදා සෙසානි චත්තාරි උපෙක්ඛාසහගතානි උප්පජ්ජන්ති. එවං සොමනස්සුපෙක්ඛාදිට්ඨිප්පයොගහෙදතො අට්ඨවිධං ලොහමූලං වෙදිතබ්බං.

දොසමූලං පන එකන්තසවත්ථුකතො එකවිධං, අසඬ්ඛාරසසඬ්ඛාරහෙදතො දුට්ඨං දොමනස්සසහගතං පටිසසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරන්ති. අස්ස පන පාණානිපාතාදියු තික්ඛමන්දප්පවත්තිකාලෙ උප්පත්ති වෙදිතබ්බා.

මොහමූලමිපි විචිකිච්ඡුද්ධව්වයොගතො දුට්ඨං භොති උපෙක්ඛාසහගතං විචිකිච්ඡාසම්පයුත්තං, උපෙක්ඛාසහගතං උද්ධව්වසම්පයුත්තන්ති. තස්ස අසන්තිට්ඨානවික්ඛෙපකාලෙසු පවත්ති වෙදිතබ්බාති.

එවං තාව ද්වාදසවිධං අකුසලචිත්තං වෙදිතබ්බං, සබ්බං පනෙනං යථානුරූපං අපායෙසු උපපත්තියා, සුගතියමිපි දුක්ඛවිසෙසස්ස අභිනිප්ථාදකං භොති.

30.

ලොහමූලවසෙනට්ඨි, දොසමූලවසා දුවෙ;
මොහමූලවසෙන ද්වෙ, එවං ද්වාදසධා සියුං.

31.

පාපාපාපෙස්වපාපෙන, යං චුත්තං පාපමානසං;
පාපාපාපජ්ජහීතෙන, තං මයා සමුදාහරං.

ඉතරං පන අබ්‍යාකතමිපාකාරහතො එකවිධං භොති, ජාතිහෙදතො දුට්ඨං විපාකචිත්තං කිරියචිත්තන්ති. තත්ථ විපාකචිත්තං භූමිහෙදතො චතුබ්බිධං කාමාවචරං රූපාවචරං අරූපාවචරං ලොකුත්තරන්ති. තත්ථ කාමාවචරං දුට්ඨං කුසලවිපාකං අකුසලවිපාකන්ති. කුසලවිපාකං දුට්ඨං සහෙතුකමහෙතුකඤ්චෙති.

තත්ථ	සහෙතුකවිපාකවිත්තං	සකකුසලං	විය
සොමනස්සුපෙක්ඛාඤාණප්පයොගහෙදතො	අට්ඨවිධං.	සෙය්‍යාපීදං	—
සොමනස්සසහගතං	ඤාණසම්පයුත්තං	අසඬ්ඛාරං,	සසඬ්ඛාරං,
සොමනස්සසහගතං	ඤාණවිප්පයුත්තං	අසඬ්ඛාරං,	සසඬ්ඛාරං,
උපෙක්ඛාසහගතං	ඤාණසම්පයුත්තං	අසඬ්ඛාරං,	සසඬ්ඛාරං,
උපෙක්ඛාසහගතං	ඤාණවිප්පයුත්තං	අසඬ්ඛාරං,	සසඬ්ඛාරං,
ඤාණවිප්පයුත්තං	අසඬ්ඛාරං,	සසඬ්ඛාරන්ති	ඉදං අට්ඨවිධං සහෙතුකවිපාකං නාම.

යථා පනස්ස කුසලං දානාදිවසෙන ඡස්ස ආරම්මණෙසු පවත්නති, න ඉදං තථා. ඉදං හි පටිසන්ධිභවඬගචුතිතදාරම්මණවසෙන පරිත්තධම්මපරියාපන්නෙසුයෙව ඡස්ස ආරම්මණෙසු පවත්නති. සම්පයුත්තධම්මානඤ්ච විසෙසෙ අසතිපි ආදාසතලාදීසු මුඛනිමිත්තං විය නිරුස්සාහං විපාකං, මුඛං විය සඋස්සාහං කුසලන්ති වෙදිතඛ්ඛං. ඉමෙසං පන විපව්චනට්ඨානං වෙදිතඛ්ඛං. ඉමානි හි පටිසන්ධිභවඬගචුතිතදාරම්මණානි හුත්වා විපව්චන්ති.

32.

කාමාවචරදෙවානං, මනුස්සානං ඉමෙ පන;
දුහෙතුකතිහෙතුනං, භවන්ති පටිසන්ධියො.

33.

තතො පවත්තියං හුත්වා, භවඬගං යාවතායුකං;
බලවාරම්මණෙ හුත්වා, තදාරම්මණමෙව ච.

34.

තතො මරණකාලස්මිං, චුති හුත්වා පවත්තරෙ;
ඵචං චතුසු යානෙසු, විපව්චන්තීති නිද්දිසෙ.

35.

සභුමිකුසලෙහෙව, මහාපාකා සමා විනා;
කම්මද්චාරඤ්ච කම්මඤ්ච, පුඤ්ඤානං ක්‍රියවත්ථුකං.

36.

අවිඤ්ඤත්තිජනත්තා හි, අවිපාකසභාවතො;
අප්පවත්තනතො වෙව, පාකා පුඤ්ඤෙහි නො සමා.

37.

පරිත්තාරම්මණත්තා හි, තෙසමෙකන්තතො පන;
කරුණාමුදිතා තෙසු, න ජායන්ති කදාවිපි.

38.

තථා චිරතියො තිස්සො, න පනෙනෙසු ජායරෙ;
පඤ්ච සික්ඛාපදා චුත්තා, කුසලාති හි සත්ථුතා.

39.

තථාධිපතිනොපෙත්ථ, න සන්තීති විනිද්දිසෙ;
ඡන්දාදීනි ධුරං කත්වා, අනුප්පජ්ජනතො පන.

40.

අසඬ්ඛාරසසඬ්ඛාර-විධානං පන පුඤ්ඤතො;
ඤෙය්‍යං පච්චයතො වෙච, විපාකෙසු ච විඤ්ඤනා.

41.

භීතාදීනං විපාකත්තා, පුඤ්ඤානං පුඤ්ඤවාදිනා;
භීතාදියො භවත්තීති, විපාකා පරිදීපිතා.

42.

ඉදං අට්ඨවිධං චිත්තං, එකන්තෙන සවත්ථුකං;
ජායතෙ කාමලොකස්මිං, න පනඤ්ඤත්ථ ජායතෙ.

එවං තාව සහෙතුකවිපාකචිත්තං වෙදිතබ්බං.

අහෙතුකවිපාකචිත්තං පන අලොභාදිහෙතුචිරහිතං උපෙක්ඛාසහගතං
චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං සොතවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං
ඝානවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං ජීව්හාවිඤ්ඤාණං, සුඛසහගතං
කායවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං අහෙතුකමනොධාතුසම්පට්ඨිජනං,
සොමනස්සසහගතං අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුසන්තීරණං,
උපෙක්ඛාසහගතං අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුසන්තීරණන්ති ඉදං පන
අට්ඨවිධං අහෙතුකවිපාකචිත්තං නාම.

ඉදං පන අට්ඨවිධං නියතවත්ථුකතො එකවිධං, නියතානියතාරම්මණතො
දුට්ඨං. තත්ථ විඤ්ඤාණපඤ්චකං නියතාරම්මණං, සෙසත්තයං
අනියතාරම්මණං. සුඛසොමනස්සුපෙක්ඛාවෙදනායොගතො තිට්ඨං. තත්ථ
සුඛසහගතං කායවිඤ්ඤාණං, ද්විට්ඨානිකං සන්තීරණං
සොමනස්සුපෙක්ඛායුත්තං, සෙසමුපෙක්ඛායුත්තන්ති.

දිට්ඨාරම්මණසුතාරම්මණමුතාරම්මණදිට්ඨසුතමුතාරම්මණදිට්ඨ-
සුතමුතවිඤ්ඤාතාරම්මණවසෙන පඤ්චවිධං. තත්ථ දිට්ඨාරම්මණං
චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සුතාරම්මණං සොතවිඤ්ඤාණං, මුතාරම්මණං

සානජීවිහාකායවිඤ්ඤාණත්තයං,
මනොධාතුසම්පට්ච්ඡනං,
සෙසමනොවිඤ්ඤාණධාතූද්වයන්ති.

දිට්ඨසුත්තමුතාරම්මණං
දිට්ඨසුත්තමුතවිඤ්ඤාතාරම්මණං

වත්ථුතො ඡබ්බිධං. කථං? චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස චක්ඛුමෙව වත්ථු, තථා
සොතසානජීවිහාකායවිඤ්ඤාණානං සොතසානජීවිහාකායවත්ථු,
අවසෙසත්තයස්ස හදයවත්ථුමෙවාති.

ආරම්මණතො සත්තවිධං හොති. කථං? රූපාරම්මණමෙව
චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, තථා සද්දගන්ධරසඛොට්ඨබ්බාරම්මණානි පටිපාටියා
සොතසානජීවිහාකායවිඤ්ඤාණානි, රූපාදිපඤ්චාරම්මණා මනොධාතු,
සෙසමනොවිඤ්ඤාණධාතූද්වයං ඡළාරම්මණන්ති.

තං සබ්බං පන අහෙතුකවිපාකචිත්තං කිච්චතො අට්ඨවිධං හොති. කථං?
දස්සනකිච්චං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං,
සවනසායනසායනච්ඡිසනසම්පට්ච්ඡනසන්තීරණතදාරම්මණකිච්චානි
අවසෙසානි.

තත්ථ චක්ඛුතො පවත්තං විඤ්ඤාණං, චක්ඛුමහි සන්තිස්සිතං
විඤ්ඤාණන්ති වා චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, තථා සොතවිඤ්ඤාණාදීනි. තත්ථ
චක්ඛුසන්තිස්සිතරූපවිජානනලක්ඛණං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං,
රූපමත්තාරම්මණරසං, රූපාහිමුඛභාවපච්චුපට්ඨානං, රූපාරම්මණාය
කිරියාමනොධාතුයා අපගමපදට්ඨානං. තථා සොතසානජීවිහාකායවිඤ්ඤාණානි
සොතාදිසන්තිස්සිතසද්දාදිවිජානනලක්ඛණානි, සද්දාදිමත්තාරම්මණරසානි,
සද්දාදිසු අහිමුඛභාවපච්චුපට්ඨානානි, සද්දාදිආරම්මණානං කිරියාමනොධාතූනං
අපගමපදට්ඨානානි. මනොධාතුසම්පට්ච්ඡනං පන චක්ඛුවිඤ්ඤාණාදීනං
අනන්තරා රූපාදිවිජානනලක්ඛණං, රූපාදිසම්පට්ච්ඡනරසං,
තථාභාවපච්චුපට්ඨානං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණාදීනං අපගමපදට්ඨානං.

සෙසා පන ද්වෙ අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතූයො
ඡළාරම්මණවිජානනලක්ඛණා, සන්තීරණදිරසා, තථාභාවපච්චුපට්ඨානා,
හදයවත්ථුපදට්ඨානානි වෙදිතබ්බා. තත්ථ පඨමා එකන්තමිට්ඨාරම්මණෙ
පවත්තිසබ්භාවතො සොමනස්සයුත්තාව හුත්වා පඤ්චද්වාරෙ සන්තීරණකිච්චං
සාධයමානා පඤ්චසු ද්වාරෙසු යත්වා විපච්චති, ඡසු පන ද්වාරෙසු
බලවාරම්මණෙ තදාරම්මණං හුත්වා විපච්චති. දුතියා පන
ඉට්ඨමජ්ඣන්තාරම්මණෙ පවත්තිසබ්භාවතො උපෙක්ඛාසහගතා හුත්වා
සන්තීරණතදාරම්මණපටිසන්ධිභවඬගවුතිවසෙන පවත්තනතො පඤ්චසු
යානෙසු විපච්චති. කථං? මනුස්සලොකෙ තාව

ජව්වන්ධජව්වබ්බිරජව්වජලජව්වුම්මත්තකපණ්ඩකඋභතොඛ්‍යඤ්ජනනපුංසකාදී
නං පටිසන්ධිග්ගහණකාලෙ පටිසන්ධි භුත්වා විපච්චති. පටිසන්ධියා චිතිවත්තාය
පවත්තියං යාවතායුකං භවසිගං භුත්වා විපච්චති. ඉට්ඨමජ්ඣක්තෙ
පඤ්චාරම්මණවිටියා සන්තීරණං භුත්වා, බලවාරම්මණෙ ඡද්වාරෙ තදාරම්මණං
භුත්වා, මරණකාලෙ චුති භුත්වාති ඉමෙසු පන පඤ්චසු යානෙසු විපච්චතීති. එවං
තාව අභෙතුකවිපාකචිත්තානි වෙදිතබ්බානි.

43.

කාමාවචරපුඤ්ඤස්ස, විපාකා භොන්ති සොළස;
තං තිභෙතුකපුඤ්ඤස්ස, වසෙන පරිදීපයෙ.

ඉදානි රූපාවචරවිපාකචිත්තානි චුච්චන්ති. තානි නියතවත්ථුකතො
එකවිධානි, ඤානඤ්ඣයොගහෙදතො පඤ්චවිධානි. කථං?
චිත්තකච්චාරජිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පඨමං,
විචාරජිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං ද්විතියං,
ජිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං තතියං, සුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං
චතුත්ථං, උපෙක්ඛාචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පඤ්චමන්ති ඉමානි පඤ්චපි
රූපාවචරවිපාකචිත්තානි උපපත්තියං පටිසන්ධිභවසිගචුතිවසෙන පවත්තන්ති.

ඉදානි අරූපාවචරවිපාකචිත්තානි චුච්චන්ති. තානි සකකුසලානි විය
ආරම්මණහෙදතො චතුබ්බිධානි භොන්ති. කථං?
ආකාසානඤ්චායනනසඤ්ඤාසහගතං, විඤ්ඤාණඤ්චායනනසඤ්ඤාසහගතං,
ආකිඤ්චඤ්චායනනසඤ්ඤාසහගතං,
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතන්ති ඉමානි චත්තාරි
අරූපාවචරවිපාකචිත්තානි.

44.

කුසලානුගතං කත්වා, භාජිතං කිං මහග්ගතං;
කාමාවචරපුඤ්ඤංව, නාසමානඵලං යතො.

45.

අත්තනො කුසලෙහෙව, සමානං සබ්බථා ඉදං;
ගජාදීනං යථා ඡායා, ගජාදිසදිසා තථා.

46.

කාමාවචරපුඤ්ඤංව, නාපරාපරියවෙදනං;
ඤානා අපරිභීතස්ස, සත්තස්ස භවගාමිනො.

47.

කුසලානන්තරංයෙව, එලං උප්පජ්ජතිති ව;
ඤාපනත්ථං පනෙතස්ස, කුසලානුගතං කතං.

48.

පටිප්පදාක්කමො වෙව, භීතාදීනඤ්ච හෙදතො;
ඤානාගමනතො වෙත්ථ, වෙදිතබ්බො විභාවිතා.

49.

අභාවොධිපතීනඤ්ච, අයමෙව විසෙසකො;
සෙසං සබ්බං ච සෙසෙන, කුසලෙන සමං මතං. —

එවං රූපාවචරාරූපාවචරවිපාකා වෙදිතබ්බා.

ඉදානි	ලොකුත්තරවිපාකචිත්තානි	භොන්ති.	තානි
චතුමග්ගයුත්තචිත්තඵලත්තා	චතුබ්බිධානි	භොන්ති.	කථං?
සොතාපත්තිමග්ගඵලචිත්තං,		සකදාගාමීමග්ගඵලචිත්තං,	
අනාගාමීමග්ගඵලචිත්තං,	අරහත්තමග්ගඵලචිත්තන්ති.	එවං පනෙත්ථ එකෙකං	
ඤානඤ්චයොගහෙදතො	පඤ්චවිධං,	සුත මග්ගවීරීඵලසමාපත්තිවසෙන	
පවත්තිතො දුට්ඨං.	එවං ලොකුත්තරකුසලවිපාකචිත්තානි	වෙදිතබ්බානි.	

50.

සුඤ්ඤතං අනිමිත්තන්ති, තථාපණ්ණිහිතන්තිපි;
එතානි තීණි නාමානි, මග්ගස්සානන්තරෙ ඵලෙ.

51.

ලබ්භන්ති පරභාගස්මිං, චළඤ්ජනඵලෙසු න;
විපස්සනාවසෙනෙව, තානි නාමානි ලබ්භරෙ.

52.

භොන්ති සාධිපතීනෙව, ලොකුත්තරඵලානි තු;
විපාකෙධිපතී නත්ථි, යපෙත්වා තු අනාසවෙ.

53.

අත්තතො මග්ගභාවෙන, මග්ගො “මග්ගො”ති වුච්චති;
එලං මග්ගමුපාදාය, මග්ගො නාමානි වුච්චති. —

එවං ලොකුත්තරවිපාකා වෙදිතබ්බා.

ඉදානි සත්තාකුසලවිපාකානි චුවචන්ති. අකුසලවිපාකං උපෙක්ඛාසහගතං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං සොතවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං ඝාතවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං ජීවිහාවිඤ්ඤාණං, දුක්ඛසහගතං කායවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං අහෙතුකමනොධාතුසම්පට්ච්ඡනං, උපෙක්ඛාසහගතං අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුසන්තීරණන්ති ඉමානි සත්ත අකුසලවිපාකචිත්තානි.

එත්ථ පන උපෙක්ඛාසහගතාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු එකාදසවිධෙනාපි අකුසලචිත්තෙන කම්මෙ ආයුහිතෙ කම්මකම්මනිමිත්තගතිනිමිත්තෙසු අඤ්ඤතරං ආරම්මණං කත්වා චතුසු අපායෙසු පටිසන්ධි හුත්වා විපච්චති, පටිසන්ධියා චිතිචත්තාය දුතියචිත්තවාරං තතො පටියාය යාවතායුකං භවඬගං හුත්වා, අනිට්ඨමජ්ඣක්තාරම්මණාය පඤ්චවිඤ්ඤාණවිථියා සන්තීරණං හුත්වා, බලවාරම්මණෙ ඡසු ද්වාරෙසු තදාරම්මණං හුත්වා, මරණකාලෙ චුති හුත්වා විපච්චති. එවං පඤ්චසු ධාතෙසු විපච්චති. කෙවලං හි තානි කුසලවිපාකාහෙතුකචිත්තානි කුසලකම්මපච්චයානි, ඉමානි අකුසලකම්මපච්චයානි. අයමීමෙසං, තෙසඤ්ච විසෙසො.

54.

අනිට්ඨානිට්ඨමජ්ඣක්තගොචරෙ චත්තරෙ ඉමෙ;
සුඛාදිත්තයයුත්තා තෙ, දුක්ඛඋපෙක්ඛායුතා ඉමෙ.

එවං කාමාවචරකුසලවිපාකසහෙතුකමට්ඨවිධං, අහෙතුකමට්ඨවිධං, ක්කානඬගයොගහෙදතො රූපාවචරවිපාකං පඤ්චවිධං, ආරම්මණහෙදතො අරූපාවචරවිපාකං චතුඛ්ඛිධං, මග්ගසම්පයුත්තචිත්තඵලහෙදතො ලොකුත්තරවිපාකං චතුඛ්ඛිධං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණාදිහෙදතො අකුසලවිපාකං සත්තවිධන්ති ඡත්තිංසවිධං විපාකචිත්තං වෙදිතඛ්ඛං.

55.

එවං ඡත්තිංසධා පාකං, පාකසාසනපුජිතො;
සවිපාකාවිපාකෙසු, කුසලො සුගතොබුචි.

කිරියාබ්‍යාකතචිත්තං පන අවිපාකතො එකවිධං, පරිත්තමභග්ගතතො දුවිධං, කාමාවචරරූපාවචරඅරූපාවචරභූමිහෙදතො තිවිධං. තත්ථ කාමාවචරං දුවිධං සහෙතුකමහෙතුකන්ති. තත්ථ සහෙතුකං එකවිධං අරහතො එව උජ්ජපජ්ජනතො. සොමනස්සුපෙක්ඛාඤ්ඤාණප්පයොගහෙදතො කාමාවචරකුසලං විය අට්ඨවිධං හොති. සෙය්‍යථිදං – සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකං, සසඬ්ඛාරිකං, සොමනස්සසහගතං ඤාණවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකං, සසඬ්ඛාරිකං, උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකං,

සසඬ්ඛාරිකං, උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකං, සසඬ්ඛාරිකන්ති ඉමානි අට්ඨ සහෙතුකකිරියවිත්තානි. එතානි පන යථානුරූපං දානාදිවසෙන ඛිණ්ණාසවානංයෙව පවත්තන්ති. එවං සහෙතුකකිරියවිත්තානි වෙදිතබ්බානි.

අහෙතුකකිරියවිත්තං පන තිවිධං
කිරියාහෙතුකමනොධාතුඋපෙක්ඛාසහගතාවජ්ජනවිත්තං,
කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුසොමනස්සසහගතං හසිතුප්පාදවිත්තං,
කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුඋපෙක්ඛාසහගතං වොට්ඨබ්බනවිත්තන්ති.

තත්ථ කිරියාහෙතුකමනොධාතු උපෙක්ඛාසහගතා හදයවත්ථුං නිස්සාය වක්ඛුද්ද්වාරෙ ඉට්ඨඉට්ඨමජ්ඣත්තඅනිට්ඨඅනිට්ඨමජ්ඣත්තෙසු රූපාරම්මණෙසු යෙන කෙනචි පසාදෙ සට්ඨිතෙ තං තං ආරම්මණං ගහෙත්වා ආවජ්ජනවසෙන වක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස පුරෙචාරී භුත්වා භවඬ්ගං ආවට්ටයමානා උජ්ජජ්ජති. සොතද්වාරාදීසුචි එසෙව නයො. ඉතරා පන ද්වෙ අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුයො සාධාරණාසාධාරණානි දුට්ඨා හොන්ති. තත්ථ අසාධාරණා පන කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා ඛිණ්ණාසවස්සෙව ඡසු ද්වාරෙසු ඡසු අනුලාරෙසු ආරම්මණෙසු හසිතුප්පාදකිච්චා නියතවත්ථුකා උජ්ජජ්ජති. සාධාරණා පන අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා ඡලාරම්මණවිජානනලක්ඛණා, තථාභාවපච්චිපට්ඨානා, සා තීසු භවෙසු සබ්බෙසං සවිත්තකස්ත්තානං සාධාරණා, න කස්සචි පන සවිත්තකස්ස න උජ්ජජ්ජති නාම. උජ්ජජ්ජමානා පනායං පඤ්චද්වාරමනොද්වාරෙසු වොට්ඨබ්බනාවජ්ජනකිච්චා උජ්ජජ්ජති. ඡ අසාධාරණඤ්ඤාණානිචි එතාය ගහිතාරම්මණමෙව ගණ්හන්ති. සබ්බාරම්මණගහණසමත්ථතාය සබ්බඤ්ඤාඤ්ඤාණගතිකානි වෙදිතබ්බා. ඉමානි තිණි අහෙතුකකිරියවිත්තානි.

ඉධ යත්වා හසනවිත්තානි පරිග්ගණ්හිතබ්බානි. තෙරස හසනවිත්තානි. කුසලතො චතුහි සොමනස්සසහගතෙහි, අකුසලතො චතුහිති ඉමෙහි අට්ඨහි විත්තෙහි පුට්ඨජ්ජනා හසන්ති, සෙඛා පන කුසලතො චතුහි, අකුසලතො ද්විහි දිට්ඨිගතවිජ්ජයුත්තසොමනස්සසහගතෙහිති ඡහි හසන්ති, ඛිණ්ණාසවා කිරියතො පඤ්චහි සොමනස්සසහගතෙහි හසන්තිති.

56.
සොමනස්සයුතානට්ඨ, කුසලාකුසලානි ච;
ක්රියතො පන පඤ්චෙවං, භාසවිත්තානි තෙරස.

57.

පුටුප්පනා හසන්තෙත්ථ, චිත්තෙහි පන අට්ඨහි;
ඡහි සෙඛා අසෙඛා ච, හසන්ති පන පඤ්චහි.

ඉදානි	රූපාවචරකිරියචිත්තානි	භොන්ති.
චිත්තක්කච්චාරපිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං		පඨමං,
ච්චාරපිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං		දුතියං,
පිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං තතියං,	සුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං	
චතුත්ථං,	උපෙක්ඛාචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං	පඤ්චමන්ති ඉමානි පඤ්ච
රූපාවචරකිරියචිත්තානි.		

ඉදානි	අරූපාවචරකිරියචිත්තානි	වුච්චන්ති.
ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං,	විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං,	
ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං,		
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතන්ති	ඉමානි	චත්තාරි
අරූපාවචරකිරියචිත්තානි.	ඉමානි	පන රූපාරූපකිරියචිත්තානි
සකසකභූමිකුසලසද්ධිසානි. කෙවලං පනෙතානි කිරියචිත්තානි ඛිණාසවානංයෙව		
උප්පජ්ජන්ති, කුසලානි පන සෙඛපුටුප්පනානං. ඉමානි ච ඛිණාසවානං		
භාවනාකාරවසජ්ජවත්තානි, තානි පන සෙඛපුටුප්පනානං		
භාවනාපුඤ්ඤවසජ්ජවත්තානීති අයමෙව ඉමෙසං, තෙසඤ්ච විසෙසො.		

58.

යා පුටුප්පනකාලස්මිං, අභිනිබ්බත්තිතා පන;
රූපාරූපසමාපත්ති, සා ඛිණාසවහික්ඛුනො.

59.

යාව ඛිණාසවො හික්ඛු, න සමාපජ්ජතෙව නං;
තාව තා කුසලා එව, සමාපන්නා සවෙ ක්‍රියා.

එවං සොමනස්සාදිහෙදතො කාමාවචරසහෙතුකකිරියචිත්තමට්ඨවිධං,
මනොධාතුමනොවිඤ්ඤාණධාතුද්වයහෙදතො අහෙතුකං තිවිධං,
කුසලාසංගතහෙදතො රූපාවචරං පඤ්චවිධං, ආරම්මණහෙදතො
අරූපාවචරං චතුර්විධං, එවං භූමිවසෙන විසතිවිධං කිරියචිත්තං වෙදිතබ්බන්ති.

60.

එකාදසවිධං කාමෙ, රූපෙ පඤ්ච අරූපිසු;
චත්තාරීති ච සබ්බානි, ක්‍රියාචිත්තානි විසති.

61.

ලොකුත්තරක්‍රියවිත්තං, පන කස්මා න විජ්ජති;
එකවිත්තක්ඛණත්තා හි, මග්ගස්සාති න විජ්ජති.

62.

ක්‍රියාක්‍රියාපත්තිවිභාගදෙසකො,
ක්‍රියාක්‍රියං විත්තමවොච යං ජිනො;
හිතාහිතානං සක්‍රියාක්‍රියාරතො,
ක්‍රියාක්‍රියං තත්තු මයා සමීරිතං.

එත්තාවතා එකවිසතිවිධං කුසලං, ද්වාදසවිධං අකුසලං ඡත්තිංසවිධං
විපාකං, විසතිවිධං කිරියවිත්තන්ති ආදිමහි නික්ඛිත්තං විත්තං
එකුනනවුතිප්පහෙදෙන විධිනා පකාසිතං භොතීති.

63.

එකවිසති පුඤ්ඤානි, ද්වාදසාකුසලානි ච;
ඡත්තිංසෙව විපාකානි, ක්‍රියවිත්තානි විසති.

64.

එකුනනවුති සබ්බෙ, විත්තුප්පාදා මහෙසිනා;
අට්ඨ ලොකුත්තරෙ කත්වා, නිද්දිට්ඨා හි සමාසතො.

65.

පිටකෙ අභිධම්මස්මිං, යෙ හික්ඛු පාටවත්ථිනො;
තෙහායං උග්ගහෙතඛ්ඛො, විත්තෙතඛ්ඛො පුනප්පුනං.

66.

අභිධම්මාවතාරෙන, අභිධම්මමහොදධිං;
යෙ තරන්ති ඉමං ලොකං, පරඤ්චෙව තරන්ති තෙති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ විත්තනිද්දෙසො නාම

පඨමො පරිච්ඡෙදො.

2. දුතියො පරිච්ඡෙදො

චෙතසිකනිද්දෙසො

67.

විත්තානන්තරමුද්දිට්ඨා, යෙ ච චෙතසිකා මයා;
තෙසං දානි කරිස්සාමි, විභාජනමිතො පරං.

තත්ථ චිත්තසම්පයුත්තා, චිත්තෙ භවා වා වෙනසිකා. තෙපි චිත්තං විය
සාරම්මණතො එකවිධා, සවිපාකාවිපාකතො දූවිධා,
කුසලාකුසලාඛ්‍යාකතභෙදතො තිවිධා, කාමාවචරාදිභෙදතො චතුඛ්ඛිධා.

තත්ථ කාමාවචරචිත්තසම්පයුත්තා කාමාවචරා. තෙසු
කාමාවචරපඨමමභාකුසලචිත්තසම්පයුත්තා තාව නියතා සරූපෙන ආගතා
එකුනතිංස ධම්මා භොන්ති. සෙය්‍යථිදං - එස්සො වෙදනා සඤ්ඤා වෙනතා
චිත්තකො විචාරො පිති චිත්තෙකග්ගතා සද්ධා සති වීරියං පඤ්ඤා ජීවිතින්ද්‍රියං
අලොභො අදොසො හිරි ඔත්තප්පං කායප්පස්සද්ධි චිත්තප්පස්සද්ධි කායලහුතා
චිත්තලහුතා කායමුදුතා චිත්තමුදුතා කායකම්මඤ්ඤතා චිත්තකම්මඤ්ඤතා
කායපාගුඤ්ඤතා චිත්තපාගුඤ්ඤතා කායුජ්ජකතා චිත්තුජ්ජකතාති. පුන ඡන්දො,
අධිමොක්ඛො, තත්‍රමජ්ඣත්තතා, මනසිකාරො වාති චත්තාරො
නියතයෙවාපනකා භොන්ති. ඉමෙහි චතුහි තෙත්තිංස භොන්ති. පුන කරුණා
මුදිතා කායදූවචරිතවිරති වච්චවචරිතවිරති මිච්ඡාජීවවිරති වෙති ඉමෙ පඤ්ච
අනියතා. ඉමෙ පන කදාවි උප්පජ්ජන්ති.

ඉමෙසු පන කරුණාමුදිතාවසෙන භාවනාකාලෙ කරුණාපුඛ්ඛභාගො වා
මුදිතාපුඛ්ඛභාගො වා එතා උප්පජ්ජන්ති, න පනෙකතො උප්පජ්ජන්ති. යදා පන
ඉමිනා චිත්තෙන මිච්ඡාකම්මන්තාදීහි වීරමති, තදා සම්මාකම්මන්තාදීහි
පරිපූරෙන්නි, එකා වීරති උප්පජ්ජති, කරුණාමුදිතාහි සහ, අඤ්ඤමඤ්ඤෙන ව
න උප්පජ්ජන්ති. තස්මා එතෙසු එකෙන සහ චතුත්තිංසෙව ධම්මා භොන්ති.

68.

ආදිනා පුඤ්ඤචිත්තෙන, තෙත්තිංස නියතා මතා;
කරුණාමුදිතෙකෙන, චතුත්තිංස භවන්ති තෙ.

69.

කස්මා පනෙත්ථ මෙත්තා ව, උපෙක්ඛා ව න උද්ධටා;
යෙවාපනකධම්මෙසු, ධම්මරාජෙන සත්ථුතා.

70.

අඛ්‍යාපාදෙන මෙත්තාපි, තත්‍රමජ්ඣත්තතාය ව;
උපෙක්ඛා ගහිතා යස්මා, තස්මා න ගහිතා උභො.

71.

කස්මා යෙවාපනා ධම්මා, බුද්ධෙනාදිච්චබන්ධුතා;
සරූපෙනෙව සබ්බෙනෙ, පාළියං න ව උද්ධටා.

72.

යස්මා අනියතා කෙවි, යස්මා රාසිං භජන්ති න;
යස්මා ච දුඛිකලා කෙවි, තස්මා චුත්තා න පාළියං.

73.

ජන්දාධිමොක්ඛමුදිතා මනසි ච කාරො,
මජ්ඣන්තතා ච කරුණා විරතීත්තයං ච;
පුඤ්ඤෙසු තෙන නියතානියතා ච සබ්බෙ,
යෙවාපනා මුනිවරෙන න වෙච චුත්තා.

74.

කස්මා පනෙත්ථ එස්සොච, පයමං සමුදිරිතො;
පයමාහිනිපාතත්තා, චිත්තස්සාරම්මණෙ කිර.

75.

ඵ්ඨිත්වා පන එස්සෙන, වෙදනාය ච වෙදයෙ;
සඤ්ජානාති ච සඤ්ඤාය, චෙතනාය ච චෙතයෙ.

76.

බලවපච්චයත්තා ච, සහජාතානමෙව හි;
එස්සොච පයමං චුත්තො, තස්මා ඉධ මහෙසිනා.

77.

අකාරණමිදං සබ්බං, චිත්තානං තු සහෙව ච;
එකුප්පාදාදිභාවෙන, චිත්තජානං පචත්තිතො.

78.

අයං තු පයමුප්පන්තො, අයං පච්ඡාති නත්ථිදං;
බලවපච්චයත්තෙපි, කාරණඤ්ච න දිස්සති.

79.

දෙසනාක්කමතො වෙච, පයමං සමුදිරිතො;
ඉච්චෙචං පන විඤ්ඤෙය්‍යං, විඤ්ඤානා න විසෙසතො.

80.

න ච පරියෙසිතබ්බොයං, තස්මා පුබ්බාපරක්කමො;
චචනත්ථලක්ඛණාදීහි, ධම්මා එව විජානතා.

යස්මා පන ඉමෙ ධම්මා චචනත්ථලක්ඛණාදීහි වුවිචමානා පාකටා භොන්ති
සුච්ඤ්ඤෙය්‍යාව, තස්මා තෙසං චචනත්ථලක්ඛණාදීහි පචක්ඛාමි. සෙය්‍යථිදං –

ඵසතීති ඵස්සො. ස්වායං ඵසනලක්ඛණො, සඬ්ඝට්ටනරසො, සන්තිපාතපච්චුපට්ඨානො, ඵලට්ඨොන වෙදනාපච්චුපට්ඨානො වා, ආපාඨගතවිසයපදට්ඨානො. අයං හි අරූපධම්මොපි සමානො ආරම්මණෙසු ඵසනාකාරෙනෙව පවත්ති, සො ද්විත්තං මෙණ්ඩානං සන්තිපාතො විය දට්ඨබ්බො.

සුන්දරං මනොති සුමනො, සුමනස්ස භාවො සොමනස්සං, සොමනස්සමෙව වෙදනා සොමනස්සවෙදනා. සා වෙදයිතලක්ඛණා, ඉට්ඨාකාරානුභවනරසා රාජා විය සුභොජනරසං, චෙතසිකඅස්සාදපච්චුපට්ඨානා, පස්සද්ධිපදට්ඨානා.

නීලාදිහෙදං ආරම්මණං සඤ්ජානාතීති සඤ්ඤා. සා සඤ්ජානනලක්ඛණා, පච්චාභිඤ්ඤාණකරණරසා වඩ්ඨකිස්ස අභිඤ්ඤාණකරණමිව, යථාගහිතනිමිත්තවසෙන අභිනිවෙසකරණපච්චුපට්ඨානා, යථොපට්ඨිතවිසයපදට්ඨානා.

චෙතයතීති චෙතනා. සද්ධිං අත්තනා සම්පයුත්තධම්මෙ ආරම්මණෙ අභිසන්දහතීති අත්ථො. සා චෙතයිතලක්ඛණා, ආයුහනරසා, සංවිදහනපච්චුපට්ඨානා සකකිච්චපරකිච්චසාධකා ජෙට්ඨසිස්සමභාවඩ්ඨකිආදයො විය.

චිතක්කෙතීති චිතක්කො. චිතක්කනං වා චිතක්කො. ස්වායං ආරම්මණෙ චිත්තස්ස අභිනිරොපනලක්ඛණො, ආහනනපරියාහනනරසො, ආරම්මණෙ චිත්තස්ස ආනයනපච්චුපට්ඨානො.

ආරම්මණෙ තෙන චිත්තං විචරතීති විචාරො. විචරණං වා විචාරො. අනුසඤ්චරණන්ති චුත්තං භොති. ස්වායං ආරම්මණානුමජ්ජනලක්ඛණො, තත්ථ සහජාතානුයොජනරසො, චිත්තස්ස අනුපබන්ධපච්චුපට්ඨානො.

පිනයතීති පීති. සා සම්පියායනලක්ඛණා, කායචිත්තපිණනරසා, ඵරණරසා වා, ඔදග්ගපච්චුපට්ඨානා.

චිත්තස්ස ඵකග්ගභාවො චිත්තෙකග්ගතා. සමාධිස්සෙතං නාමං. සො අවිසාරලක්ඛණො, අවික්ඛෙපලක්ඛණො වා, සහජාතානං සම්පිණ්ඩනරසො ත්භානියචුණ්ණානං උදකං විය, උපසම්පච්චුපට්ඨානො, විසෙසතො සුඛපදට්ඨානො.

සද්දහන්ති ඵතාය, සයං වා සද්දහති, සද්දහනමත්තමෙව වා ඵසාති සද්ධා. සා පනෙසා සද්දහනලක්ඛණා, පසාදනරසා උදකප්පසාදකමණි විය, අකාලුසියපච්චුපට්ඨානා, සද්ධෙය්‍යාවත්ථුපදට්ඨානා.

සරන්ති ඵතාය, සයං වා සරති, සරණමත්තමෙව වා ඵසාති සති. සා අපිලාපනලක්ඛණා, අසම්මොසරසා, ආරක්ඛපච්චුපට්ඨානා, ටීරසඤ්ඤාපදට්ඨානා.

වීරහාවො වීරියං. වීරානං වා කම්මං වීරියං. තං පනෙතං උස්සාහනලක්ඛණං, සහජාතානං උපත්ථම්භනරසං, අසංසීදනභාවපච්චුපට්ඨානං, සංවෙගපදට්ඨානං.

පජානාතීති පඤ්ඤා. සා පනෙසා විජානනලක්ඛණා, විසයොභාසනරසා පදීපො විය, අසම්මොහපච්චුපට්ඨානා අරඤ්ඤගතසුදෙසකො විය.

ජීවන්ති තෙන තංසම්පයුත්තධම්මාති ජීවිතං. තං පන අත්තනා අවිනිබ්භුත්තානං ධම්මානං අනුපාලනලක්ඛණං, තෙසං පවත්තනරසං, තෙසංයෙව යපනපච්චුපට්ඨානං, යාපයිතබ්බධම්මපදට්ඨානං. සන්තෙපි ච තෙසං අනුපාලනලක්ඛණාදිමිති විධානෙ අත්ථික්ඛණෙයෙව තං තෙ ධම්මෙ අනුපාලෙති උදකං විය උප්පලාදීති, යථාසකං පච්චයුප්පත්තෙපි ච ධම්මෙ අනුපාලෙති ධාති විය කුමාරං, සයංපවත්තිතධම්මසම්බන්ධෙනෙව පවත්තති නියාමකො විය, න හඬගතො උද්ධං පවත්තයති අත්තනො ච පවත්තයිතබ්බානඤ්ච අභාවා, න හඬගක්ඛණෙ යපෙති සයං හිප්පමානත්තා බියමානො විය වත්තිස්සෙනෙහොව පදීපසිබන්ති.

න ලුඛන්ති තෙන, සයං වා න ලුඛති, අලුඛනමත්තමෙව වා තන්ති අලොභො. සො ආරම්මණෙ විත්තස්ස අලග්ගභාවලක්ඛණො කමලදලෙ ජලබිත්ථු විය, අපරිග්ගහරසො මුත්තහික්ඛු විය, අනල්ලීනභාවපච්චුපට්ඨානො අසුචිමිති පතිතපුරිසො විය.

න දුස්සන්ති තෙන, සයං වා න දුස්සති, අදුස්සනමත්තමෙව වා තන්ති අදොසො. සො අවණ්ඨික්කලක්ඛණො, අවිරොධලක්ඛණො වා අනුකූලමිත්තො විය, ආසාතවිනයනරසො, පරිලාභවිනයනරසො වා වන්දනං විය, සොම්මභාවපච්චුපට්ඨානො පුණ්ණවන්දො විය.

කායදුච්චරතාදිහි හිරියතීති හිරි. ලජ්ජායෙනං අධිවචනං. තෙහියෙව ඔත්තප්පතීති ඔත්තප්පං. පාපතො උබ්බෙගස්සෙනං අධිවචනං. තත්ථ පාපතො ජිගුච්ඡනලක්ඛණා හිරි, ඔත්තාසලක්ඛණං ඔත්තප්පං. උභොපි පාපානං

අකරණරසා, පාපතො සඬකොවනපච්චපට්ඨානා,
අත්තගාරවපරගාරවපදට්ඨානා. ඉමෙ ධම්මා ලොකපාලාති දට්ඨබ්බා.

කායපස්සම්භනං කායපස්සද්ධි. චිත්තපස්සම්භනං චිත්තපස්සද්ධි. කායොති
චෙත්ථ වෙදනාදයො තයො බන්ධා. උභොපි පනෙතා එකතො හුත්වා
කායචිත්තදරථවූපසමලක්ඛණා, කායචිත්තදරථනිම්මදනරසා, කායචිත්තානං
අපරිජ්ඣන්දනසීනිභාවපච්චපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානා, කායචිත්තානං
අවූපසමතාඋද්ධච්චාදිකිලෙසජ්ජපට්ඨකම්මභූතාති වෙදිතබ්බා.

කායලහුභාවො කායලහුතා. චිත්තලහුභාවො චිත්තලහුතා. කායචිත්තානං
ගරුභාවවූපසමලක්ඛණා, කායචිත්තගරුභාවනිම්මදනරසා, කායචිත්තානං
අදන්ධතාපච්චපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානා, කායචිත්තානං
ගරුභාවකරථිතමිද්ධාදිකිලෙසජ්ජපට්ඨකම්මභූතාති වෙදිතබ්බා.

කායමුදුභාවො කායමුදුතා. චිත්තමුදුභාවො චිත්තමුදුතා. කායචිත්තානං
ථද්ධභාවවූපසමලක්ඛණා, කායචිත්තානං ථද්ධභාවනිම්මදනරසා,
අජ්ජපට්ඨානපච්චපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානා, කායචිත්තානං
ථද්ධභාවකරදිට්ඨිමානාදිකිලෙසජ්ජපට්ඨකම්මභූතාති වෙදිතබ්බා.

කායකම්මඤ්ඤභාවො කායකම්මඤ්ඤතා. චිත්තකම්මඤ්ඤභාවො
චිත්තකම්මඤ්ඤතා. කායචිත්තානං අකම්මඤ්ඤභාවවූපසමලක්ඛණා,
කායචිත්තානං අකම්මඤ්ඤභාවනිම්මදනරසා, කායචිත්තානං
ආරම්මණකරණසම්පත්තිපච්චපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානං, කායචිත්තානං
අකම්මඤ්ඤභාවකරඅවසෙසනිවරණාදිකිලෙසජ්ජපට්ඨකම්මභූතාති වෙදිතබ්බා.

කායපාගුඤ්ඤභාවො කායපාගුඤ්ඤතා. චිත්තපාගුඤ්ඤභාවො
චිත්තපාගුඤ්ඤතා. කායචිත්තානං අගෙලඤ්ඤභාවලක්ඛණා, කායචිත්තානං
ගෙලඤ්ඤනිම්මදනරසා, නිරාදීනවපච්චපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානා,
කායචිත්තානං ගෙලඤ්ඤභාවකරඅස්සද්ධාදිකිලෙසජ්ජපට්ඨකම්මභූතාති දට්ඨබ්බා.

කායස්ස උජුකභාවො කායුජුකතා. චිත්තස්ස උජුකභාවො චිත්තුජුකතා.
කායචිත්තානං අකුට්ඨභාවලක්ඛණා, කායචිත්තානං අජ්ජවලක්ඛණා වා,
කායචිත්තානං කුට්ඨභාවනිම්මදනරසා, අජ්ඣිභතාපච්චපට්ඨානා,
කායචිත්තපදට්ඨානා, කායචිත්තානං
කුට්ඨභාවකරමායාසායොයාදිකිලෙසජ්ජපට්ඨකම්මභූතාති දට්ඨබ්බා.

ජන්දොති කත්තුකම්මානායෙනං අධිවචනං. තස්මා සො කත්තුකම්මානාලක්ඛණො ජන්දො, ආරම්මණපරියෙසනරසො, ආරම්මණෙන අත්ථිකතාපච්චපට්ඨානො, තදෙවස්ස පදට්ඨානො.

අධිමුච්චනං අධිමොක්ඛො. සො සන්නිට්ඨානලක්ඛණො, අසංසප්පනරසො, නිව්ඡයපච්චපට්ඨානො, සන්නිට්ඨෙය්‍යධම්මපදට්ඨානො, ආරම්මණෙ නිව්චලභාවෙන ඉන්ද්‍රිලො විය දට්ඨබ්බො.

තෙසු තෙසු ධම්මෙසු මජ්ඣත්තභාවො තත්‍රමජ්ඣත්තතා. සා විත්තවෙතසිකානං සමවාහිතලක්ඛණා, උභ්‍යාධිකතානිවාරණරසා, පක්ඛපාතුපච්ඡෙදනරසා වා, මජ්ඣත්තභාවපච්චපට්ඨානා.

කිරියා කාරො, මනස්මිං කාරො මනසිකාරො. පුරිමමනතො විසදිසං මනං කරොතීති ව මනසිකාරො.

ස්වායං ආරම්මණපට්ඨාදකො, වීථිපට්ඨාදකො, ජවනපට්ඨාදකොති තිස්සකාරො. තත්ථ ආරම්මණපට්ඨාදකො මනස්මිං කාරො මනසිකාරො. සො සාරණලක්ඛණො, සම්පයුත්තානං ආරම්මණෙ සංයොජනරසො, ආරම්මණාහිමුඛභාවපච්චපට්ඨානො, ආරම්මණපදට්ඨානො, සඬබාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො ආරම්මණපට්ඨාදකත්තෙන සම්පයුත්තානං සාරථි විය දට්ඨබ්බො. වීථිපට්ඨාදකොති පඤ්චද්වාරාවජ්ජනස්සෙතං අධිවචනං, ජවනපට්ඨාදකොති මනොද්වාරාවජ්ජනස්සෙතං අධිවචනං, න තෙ ඉධ අධිප්පෙතා.

කරුණාති පරදුක්ඛෙ සති සාධුනං භද්‍යකම්පනං කරොතීති කරුණා, කිනාති විනාසෙති වා පරදුක්ඛන්ති කරුණා. සා පරදුක්ඛාපනයනාකාරජ්ජවත්තිලක්ඛණා, පරදුක්ඛාසහනරසා, අවිහිංසාපච්චපට්ඨානා, දුක්ඛාහිභූතානං අනාථභාවදස්සනපදට්ඨානා.

මොදන්ති තාය, සයං වා මොදන්ති මුදිතා. සා පමොදනලක්ඛණා, අනිස්සායනරසා, අරතිවිසාතපච්චපට්ඨානා, සත්තානං සම්පත්තිදස්සනපදට්ඨානා. කෙච් පන මෙත්තුපෙක්ඛායොපි අනියතෙ ඉච්ඡන්ති, තං න ගහෙතබ්බං. අත්ථතො හි අදොසො එව මෙත්තා, තත්‍රමජ්ඣත්තුපෙක්ඛායෙව උපෙක්ඛාති.

කායදුච්චරිතතො විරති කායදුච්චරිතවිරති. එසෙව නයො සෙසෙසුපි ද්විසු. ලක්ඛණාදිතො පන එතා තිස්සොපි විරතියො කායදුච්චරිතාදිවත්ථුනං අවිතික්කමලක්ඛණා, කායදුච්චරිතාදිවත්ථුතො සඬකොචනරසා,

අකිරියපච්චුපට්ඨානා, සද්ධාහිරිඔත්තජ්ජපඤ්චිඡතාදිගුණපදට්ඨානා. කෙච් පන ඉමාසු එකෙකං නියතං විරතිං ඉච්ඡන්ති. එවං කාමාවචරපයමමහාකුසලචිත්තෙන ඉමෙ තෙත්තිංස වා චතුත්තිංස වා ධම්මා සම්පයොගං ගච්ඡන්තිති වෙදිතබ්බා.

යථා ච පයමෙන, එවං දුතියචිත්තෙනාපි. සසඬ්ඛාරභාවමත්තමෙව හි එත්ථ විසෙසො. පුන තතියෙන ඤාණවිජ්ජයොගතො යපෙත්වා අමොහං අවසෙසා ද්වත්තිංස වා තෙත්තිංස වා වෙදිතබ්බා. තථා චතුත්ථෙතාපි සසඬ්ඛාරභාවමත්තමෙව විසෙසො, පයමෙ චුත්තෙසු පන යපෙත්වා පීතිං අවසෙසා පඤ්චමෙන සම්පයොගං ගච්ඡන්ති. සොමනස්සට්ඨානෙ චෙත්ථ උපෙක්ඛාවෙදනා පට්ටියා. සා පන ඉට්ඨානිට්ඨවිපරිතානුභවනලක්ඛණා, පක්ඛපාතූපච්ඡේදනරසා. යථා ච පඤ්චමෙන, එවං ඡට්ඨෙතාපි. සසඬ්ඛාරමත්තමෙව හොති විසෙසො. සත්තමෙන පන යපෙත්වා පඤ්ඤං අවසෙසා එකතිංස වා ද්වත්තිංස වා ධම්මා හොන්ති, තථා අට්ඨමෙනාපි. සසඬ්ඛාරමත්තමෙව විසෙසො. එවං තාව කාමාවචරකුසලචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

81.

උපෙක්ඛායුත්තචිත්තෙසු, න දුක්ඛසුඛපීතියො;
ජායන්තෙව විසුං පඤ්ච, කරුණාමුදිතාදයො.

අවසෙසෙසු පන රූපාවචරචිත්තසම්පයුත්තා රූපාවචරා, තත්ථ පයමචිත්තසම්පයුත්තා තාව කාමාවචරපයමචිත්තෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා විරතිත්තයං අවසෙසා වෙදිතබ්බා. විරතියො පන කාමාවචරකුසලලොකුත්තරෙස්වෙව උප්පජ්ජන්ති, න අඤ්ඤෙසු. දුතියෙන විතක්කචජ්ජා ද්වත්තිංස වා තෙත්තිංස වා. තතියෙන විචාරචජ්ජා එකතිංස වා ද්වත්තිංස වා. චතුත්ථෙත තතො පීතිචජ්ජා තිංස වා එකතිංස වා. පඤ්චමෙන තතො කරුණාමුදිතාචජ්ජා තිංස හොන්ති, සොමනස්සට්ඨානෙ උපෙක්ඛා පට්ටියා. එවං රූපාවචරකුසලචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

අරූපාවචරචිත්තසම්පයුත්තා අරූපාවචරා, තෙ පන රූපාවචරපඤ්චමෙ චුත්තනයෙන වෙදිතබ්බා. අරූපාවචරභාවොචෙත්ථ විසෙසො.

ලොකුත්තරචිත්තසම්පයුත්තා ලොකුත්තරා, තෙ පන පයමජ්ඣානිකෙ මග්ගචිත්තෙ පයමරූපාවචරචිත්තෙ චුත්තනයෙන දුතියජ්ඣානිකාදිභෙදෙපි මග්ගචිත්තෙ දුතියරූපාවචරචිත්තාදීසු චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. කරුණාමුදිතානමභාවො ච නියතවිරතිභාවො ච ලොකුත්තරභාවො චෙත්ථ විසෙසො. එවං තාව කුසලචිත්තසම්පයුත්තචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

අකුසලා පන චෙතසිකා භූමිතො එකවිධා කාමාවචරායෙව, තෙසු ලොහමූලපට්ඨානකුසලවිත්තසම්පයුත්තා තාව නියතා සරූපෙනාගතා පන්තරස, යෙවාපනකා නියතා චත්තාරොති එකුනවිසති භොන්ති. අනියතා ඡ යෙවාපනකාති සබ්බෙ පඤ්චවිසති භොන්ති. සෙය්‍යථිදං - එස්සො සොමනස්සවෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති විත්තස්සෙකග්ගතා වීරියං ජීවිතං අහිරිකං අනොත්තජ්ජං ලොභො මොභො මිච්ඡාදිට්ඨිති ඉමෙ සරූපෙනාගතා පන්තරස, ඡන්දො අධිමොක්ඛො උද්ධච්චං මනසිකාරොති ඉමෙ චත්තාරො නියතයෙවාපනකා, ඉමෙ පන පටිපාටියා දසසු විත්තෙසු නියතා භොන්ති, මානො ඉස්සා මච්ඡරියං කුක්කුච්චං ටීනමිද්ධන්ති ඉමෙ ඡයෙව අනියතයෙවාපනකා.

82.

එවං යෙවාපනා සබ්බෙ, නියතානියතා දස;
නිද්දිට්ඨා පාපවිත්තෙසු, හතපාපෙන තාදිනා.

තත්ථ එස්සොති අකුසලවිත්තසහජාතො එස්සො. එස නයො සෙසෙසුපි. න හිරියතීති අහිරිකො, අහිරිකස්ස භාවො අහිරිකං. කායදුච්චරිතාදීහි ඔත්තජ්ජතීති ඔත්තජ්ජං, න ඔත්තජ්ජං අනොත්තජ්ජං. තත්ථ කායදුච්චරිතාදීහි අජීගුච්ඡනලක්ඛණං, අලජ්ජාලක්ඛණං වා අහිරිකං, අනොත්තජ්ජං තෙහෙව අසාරජ්ජනලක්ඛණං, අනුත්තාසලක්ඛණං වා.

ලුඛන්ති තෙන, සයං වා ලුඛන්ති, ලුඛනමත්තමෙව වා තන්ති ලොභො. සො ආරම්මණගහණලක්ඛණො මක්කටාලෙපො විය, අභිසංඝරසො තත්තකපාලෙ පක්ඛිත්තමංසපෙසි විය, අපරිච්චාගපච්චුපට්ඨානො තෙලඤ්ජනරාගො විය, සංයොජනියෙසු ධම්මෙසු අස්සාදදස්සනපදට්ඨානො.

මුය්හන්ති තෙන, සයං වා මුය්හන්ති, මුය්හනමත්තමෙව වා තන්ති මොභො. සො විත්තස්ස අන්ධභාවලක්ඛණො, අඤ්ඤාණලක්ඛණො වා, අසම්පට්ඨෙධරසො, ආරම්මණසභාවච්ඡාදනරසො වා, අන්ධකාරපච්චුපට්ඨානො, අයොනිසොමනසිකාරපදට්ඨානො.

මිච්ඡා පස්සන්ති තාය, සයං වා මිච්ඡා පස්සති, මිච්ඡාදස්සනමත්තමෙව වා එසාති මිච්ඡාදිට්ඨි. සා අයොනිසොඅභිනිවෙසලක්ඛණො, පරාමාසරසා, මිච්ඡාභිනිවෙසපච්චුපට්ඨානා, අරියානං අදස්සනකාමතාදිපදට්ඨානා.

උද්ධතභාවො උද්ධච්චං. තං අවුපසමලක්ඛණං වාතාභිසාතවලජලං විය, අනවට්ඨානරසං වාතාභිසාතවලධජපටාකා විය, හත්තත්තපච්චුපට්ඨානං පාසාණාභිසාතසමුද්ධතහස්මං විය, අයොනිසොමනසිකාරපදට්ඨානං.

මඤ්ඤතීති මානො. සො උණ්ණතිලක්ඛණො, සම්පග්ගහණරසො, කෙතුකමාසතාපච්චපට්ඨානො, දිට්ඨිවිජ්ජප්පයුත්තලොභපදට්ඨානො.

ඉස්සතීති ඉස්සා. සා පරසම්පත්තීනං උසුයනලක්ඛණො, තත්ථෙව අනභිරතිරසා, තතො විමුඛභාවපච්චපට්ඨානා, පරසම්පත්තිපදට්ඨානා.

මච්ඡරහාවො මච්ඡරියං. තං අත්තනො සම්පත්තීනං නිගුහණලක්ඛණං, තාසංයෙව පරෙහි සාධාරණභාවඅක්ඛමනරසං, සඬකොචනපච්චපට්ඨානං, අත්තසම්පත්තිපදට්ඨානං.

කුච්ඡිතං කතං කුකතං, තස්ස භාවො කුක්කුච්චං. තං පච්ඡානුතාපලක්ඛණං, කතාකතානුසොචනරසං, විජ්ජට්ඨාරපච්චපට්ඨානං, කතාකතපදට්ඨානං.

ථිනතා ථිනං. මිද්ධතා මිද්ධං. අනුස්සාහනසංසිද්ධතා, අසත්තිවිසානො වාති අත්ථො. ථිනඤ්ච මිද්ධඤ්ච ථිනමිද්ධං. තත්ථ ථිනං අනුස්සාහනලක්ඛණං, විරියවිනොදනරසං, සංසිද්ධභාවපච්චපට්ඨානං. මිද්ධං අකම්මඤ්ඤතාලක්ඛණං, ඔනහනරසං, ලිනතාපච්චපට්ඨානං, උභයමිසි අයොනිසොමනසිකාරපදට්ඨානං. සෙසා කුසලෙ චුත්තනයෙන වෙදිතඛ්ඛා.

එත්ථ	පන	විතක්කවිරියසමාධිනං
මිච්ඡාසඬකප්පමිච්ඡාචායාමමිච්ඡාසමාධයො විසෙසකා. ඉති ඉමෙ එකුනවිසති වෙනසිකා පට්ඨාකුසලචිත්තෙන සම්පයොගං ගච්ඡන්තීති වෙදිතඛ්ඛා. යථා ච පට්ඨමෙන, එවං දුතියෙනාපි. සසඬාරහාවො වෙන්ථ ථිනමිද්ධස්ස නියතභාවො ච විසෙසො. තතියෙන පට්ඨමෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා දිට්ඨිං සෙසා අට්ඨාරස වෙදිතඛ්ඛා. මානො පනෙත්ථ අනියතො හොති, දිට්ඨියා සහ න උප්පජ්ජතීති. චතුත්ථෙන දුතියෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා දිට්ඨිං අවසෙසා වෙදිතඛ්ඛා. එත්ථාපි ච මානො අනියතො හොති. පඤ්චමෙන පට්ඨමෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා පීතිං අවසෙසා සම්පයොගං ගච්ඡන්තීති. සොමනස්සට්ඨානෙ පනෙත්ථ උපෙක්ඛා පට්ඨායා. ඡට්ඨෙයාපි පඤ්චමෙ චුත්තසදිසා එව. සසඬාරතා, ථිනමිද්ධස්ස නියතභාවො ච විසෙසො. සත්තමෙන පඤ්චමෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා දිට්ඨිං අවසෙසා වෙදිතඛ්ඛා. මානො පනෙත්ථ අනියතො. අට්ඨමෙන ඡට්ඨෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා දිට්ඨිං අවසෙසා වෙදිතඛ්ඛා. එත්ථාපි මානො අනියතො හොති. එවං ලොභමූලවෙනසිකා වෙදිතඛ්ඛා.		

දොමනස්සසහගතෙසු පටිසසම්පයුත්තෙසු දොසමූලෙසු ද්වීසු පට්ඨමෙන අසඬාරිකෙන සම්පයුත්තා නියතා සරූපෙනාගතා තෙරස. සෙයාථිදං — එස්සො දොමනස්සවෙදනා සඤ්ඤා වෙනතා චිත්තෙකග්ගතා විතක්කො විචාරො වීරියං ජීවිතං අභිරිකං අනොත්තප්පං දොසො මොහො වෙති ඉමෙ

තෙරස ධම්මා ඡන්දාදීහි චතුහි නියතයෙවාපනකෙහි සත්තරස භොන්ති ඉස්සාමච්ඡරියකුක්කුච්චෙසු අනියතෙසු තීසු එකෙන සහ අට්ඨාරස භොන්ති, එතෙපි තයො න එකතො උප්පජ්ජන්ති.

තත්ථ දුට්ඨු මනොති දුමනො, දුමනස්ස භාවො දොමනස්සං, දොමනස්සවෙදනායෙනං අධිච්චනං. තෙන සහගතං දොමනස්සසහගතං. තං අනිට්ඨාරම්මණානුභවනලක්ඛණං, අනිට්ඨාකාරසම්භොගරසං, චෙතසිකාබාධපච්චුපට්ඨානං, එකන්තෙනෙව හදයවත්ථුපදට්ඨානං.

දුස්සන්ති තෙන, සයං වා දුස්සති, දුස්සනමත්තමෙව වා තන්ති දොසො. සො චණ්ඩික්කලක්ඛණො පහතාසීවිසො විය, විසජ්ජනරසො විසනිපාතො විය, අත්තනො නිස්සයදහනරසො වා දාවග්ගි විය, දුස්සනපච්චුපට්ඨානො ලද්ධොකාසො විය සපත්තො, ආසාතවත්ථුපදට්ඨානො. අවසෙසා හෙට්ඨා චුත්තජ්ජකාරාව. ඉති ඉමෙ සත්තරස වා අට්ඨාරස වා නවමෙන සම්පයොගං ගච්ඡන්තීති වෙදිතබ්බො. යථා ච නවමෙන, එවං දසමෙනාපි. සසඬ්ඛාරතා, පනෙත්ථ ථීනමිද්ධසම්භවො ච විසෙසො.

ද්වීසු පන මොහමුලෙසු විචිකිච්ඡාසම්පයුත්තෙන එකාදසමෙන සම්පයුත්තා තාව එස්සො උපෙක්ඛාවෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා විතක්කො විචාරො චීරියං ජීවිතං විත්තට්ඨිති අභිරිකං අනොත්තජ්ජං මොහො විචිකිච්ඡාති සරුපෙනාගතා තෙරස, උද්ධච්චං මනසිකාරොති ද්වෙ යෙවාපනකා නියතා. තෙහි සද්ධිං පන්තරස භොන්ති.

තත්ථ පවත්තට්ඨිතිමත්තා එකග්ගතා. විගතා විකිච්ඡාති විචිකිච්ඡා. සභාවං විචිනන්තො එතාය කිච්ඡති කිලමතීති විචිකිච්ඡා. සා සංසයලක්ඛණා, කම්පනරසා, අනිච්ඡයපච්චුපට්ඨානා, අයොනිසොමනසිකාරපදට්ඨානා. සෙසා චුත්තනායා එව.

ද්වාදසමෙන උද්ධච්චසම්පයුත්තෙන සම්පයුත්තා සරුපෙනාගතා විචිකිච්ඡාසහගතෙ චුත්තෙසු විචිකිච්ඡාහීනා උද්ධච්චං සරුපෙන ආගතං, තස්මා තෙරසෙව භොන්ති. විචිකිච්ඡාය අභාවෙන පනෙත්ථ අධිමොක්ඛො උප්පජ්ජති, තෙන සද්ධිං චුද්දස භොන්ති. අධිමොක්ඛසම්භවතො සමාධි බලවා භොති, අධිමොක්ඛමනසිකාරා ද්වෙ යෙවාපනකා, තෙහි සහ පන්තරසෙව භොන්ති. එවං තාව අකුසලචෙතසිකා වෙදිතබ්බො.

ඉදානි අබ්‍යාකතා චුච්චන්ති, අබ්‍යාකතා පන දුට්ඨා විපාකකිරියහෙදතො. තත්ථ විපාකා කුසලා විය භූමිවසෙන චතුබ්බිධා කාමාවචරං රූපාවචරං අරූපාවචරං ලොකුත්තරඤ්චෙති. තත්ථ කාමාවචරවිපාකා

සහෙතුකාහෙතුකවසෙන දුට්ඨා. තත්ථ සහෙතුකවිපාකසම්පයුත්තා සහෙතුකා. තෙ සහෙතුකකාමාවචරකුසලසම්පයුත්තසදිසා. යා පන කරුණාමුදිතා අනියතා, තා සත්තාරම්මණත්තා විපාකෙසු නුප්පජ්ජන්ති. කාමාවචරවිපාකානං එකන්තපරිත්තාරම්මණත්තා විරතියො පනෙත්ථ එකන්තකුසලත්තා න ලබ්භන්ති. විභඩ්ගෙ “පඤ්ච සික්ඛාපදා කුසලායෙවා”ති හි වුත්තං. එවං කාමාවචරසහෙතුකවිපාකචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

83.

තෙත්තිංසාදිද්වයෙ ධම්මා, ද්වත්තිංසෙව තතො පරෙ;
බාත්තිංස පඤ්චමෙ ඡට්ඨෙ, එකතිංස තතො පරෙ.

අහෙතුකවිත්තසම්පයුත්තා පන අහෙතුකා. තෙසු චක්ඛුවිඤ්ඤාණසම්පයුත්තා තාව එස්සො උපෙක්ඛාවෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා ජීවිතං විත්තට්ඨිතීති සරූපෙනාගතා ඡ, මනසිකාරෙන ච සත්ත භොන්ති. සොතසානජීවහාකායවිඤ්ඤාණසම්පයුත්තාපි සත්ත සත්තෙව චෙතසිකා. තත්ථ කායවිඤ්ඤාණසම්පයුත්තෙසු පන උපෙක්ඛායානෙ සුඛවෙදනා පටිට්ඨා. සා කායිකසාතලක්ඛණා, පීණතරසා, සෙසා වුත්තනයා එව.

84.

ඉට්ඨාරම්මණයොගස්මිං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණකාදිසු;
සති කස්මා උපෙක්ඛාව, වුත්තා චතුසු සත්ථුනා.

85.

උපාදාය ච රූපෙන, උපාදාරූපකෙ පන;
සඬ්ඝට්ටනානිසංසස්ස, දුබ්බලත්තානි දීපයෙ.

86.

පසාදං පනතික්කම්ම, කුටංච පිචුපිණ්ඩකං;
භුතරූපෙන භුතානං, සට්ටනාය සුඛාදිකං.

තස්මා කායවිඤ්ඤාණං සුඛාදිසම්පයුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. මනොධාතුනා සම්පයුත්තා සරූපෙනාගතා චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙන සද්ධිං වුත්තා ඡ, විතක්කවිචාරෙහි සහ අට්ඨ, අධිමොක්ඛමනසිකාරෙහි ද්වීහි යෙවාපනකෙහි දස ධම්මා භොන්ති. තථා මනොවිඤ්ඤාණධාතුඋපෙක්ඛාසහගතෙන. සොමනස්සසහගතෙන පිතිඅධිකා වෙදනාපරිවත්තනඤ්ච නානත්තං. තස්මාචෙත්ථ එකාදස ධම්මා භොන්ති. එවං අහෙතුකාපි කාමාවචරවිපාකචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

රූපාවචරවිපාකචිත්තසම්පයුත්තා	පන	රූපාවචරා.

අරූපාවචරවිපාකචිත්තසම්පයුත්තා අරූපාවචරා. තෙ සබ්බෙපි අත්තනො අත්තනො කුසලචිත්තසම්පයුත්තවෙතසිකෙහි සදිසායෙවාවති.

ලොකුත්තරවිපාකචිත්තසම්පයුත්තා ලොකුත්තරා. තෙ සබ්බෙ තෙසංයෙව ලොකුත්තරවිපාකචිත්තානං සදිසා කුසලචිත්තසම්පයුත්තෙහි වෙතසිකෙහි සදිසා. එවං රූපාවචරාරූපාවචරලොකුත්තරවිපාකවෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

අකුසලවිපාකචිත්තසම්පයුත්තා පන අකුසලවිපාකවෙතසිකා නාම. තෙ පන කුසලවිපාකාහෙතුකචිත්තෙසු චක්ඛුවිඤ්ඤාණාදීසු චුත්තවෙතසිකසදිසා. එත්ථ පන කායවිඤ්ඤාණෙ දුක්ඛවෙදනා පටිට්ඨා. සා කායිකාබාධලක්ඛණා. සෙසා චුත්තනායායෙවාවති. එවං ඡත්තිංස විපාකචිත්තසම්පයුත්තවෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

කිරියාබ්‍යාකතා ච වෙතසිකා භූමිතො තිව්ඨා භොන්ති කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරාති. තත්ථ කාමාවචරා සහෙතුකාහෙතුකතො දුට්ඨා භොන්ති. තෙසු සහෙතුකකිරියචිත්තසම්පයුත්තා සහෙතුකා, තෙ පන අට්ඨහි කාමාවචරකුසලචිත්තසම්පයුත්තෙහි සමානා යපෙත්වා විරතීත්තයං අනියතයෙවාපනකෙසු කරුණාමුදිතායෙව උප්පජ්ජන්ති. අහෙතුකකිරියචිත්තසම්පයුත්තා අහෙතුකා, තෙ කුසලවිපාකාහෙතුකමනොධාතුමනොවිඤ්ඤාණධාතුවිත්තසම්පයුත්තෙහි සමානා. මනොවිඤ්ඤාණධාතුවද්වයෙ පන විරිසින්ද්‍රියං අධිකං. විරිසින්ද්‍රියසම්භවතො පනෙත්ථ බලප්පත්තො සමාධි භොති. භසිතුප්පාදචිත්තෙන සම්පයුත්තා ද්වාදස ධම්මා භොන්ති පීතියා සහ. අයමෙත්ථ විසෙසො.

රූපාවචරකිරියචිත්තසම්පයුත්තා	පන	රූපාවචරා.

අරූපාවචරකිරියචිත්තසම්පයුත්තා අරූපාවචරා. තෙ සබ්බෙපි සකසකභූමිකුසලචිත්තසම්පයුත්තෙහි සමානාති. එවං විසති කිරියචිත්තසම්පයුත්තා ච වෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

එත්තාවතා කුසලාකුසලවිපාකකිරියහෙදහින්නෙන එකුනනචුතියා චිත්තෙන සම්පයුත්තා වෙතසිකා නිද්දිට්ඨා භොන්ති.

87.

කුසලාකුසලෙහි විපාකක්‍රියා-
 හදයෙහි යුතා පන වෙතසිකා;
 සකලාපි ච සාධු මයා කථිතා,
 සුගතෙන මහාමුනිනා කථිතා.

88.

අවගච්ඡති යො ඉමං අනුනං,
පරමං තස්ස සමන්තතො මති;
අහිංසකයො දුරාසදෙ,
අතිගම්භීරයානෙ විජම්භතෙ.

ඉති අහිංසකවිනයාමෙ වෙනසිකනිද්දෙසො නාම

දුතියො පරිච්ඡෙදො.

3. තතියො පරිච්ඡෙදො

වෙනසිකවිහාගනිද්දෙසො

89.

සබ්බෙ වෙනසිකා චුත්තා, බුද්ධෙනාදිච්චබන්ධුනා;
නාමසාමඤ්ඤානොයෙව, ද්වෙපඤ්ඤාස භවන්ති තෙ.

සෙය්‍යාපීඳං — එස්සො වෙදනා සඤ්ඤා වෙනනා විතක්කො විචාරො පීති විත්තෙකග්ගතා වීරියං ජීවිතං ඡන්දො අධිමොක්ඛො මනසිකාරො තත්ත්වමජ්ඣත්තතා සද්ධා සති හිරි ඔත්තප්පං අලොභො අදොසො අමොහො කායප්පස්සද්ධිආදීනි ඡ යුගානි, තිස්සො විරතියො, කරුණා මුදිතා ලොභො දොසො මොහො උද්ධච්චං මානො දිට්ඨි ඉස්සා මච්ඡරියං කුක්කුච්චං ථීනං මිද්ධං විචිකිච්ඡා අහිරිකං අනොත්තප්පඤ්ඤානි.

90.

චතුපඤ්ඤාසධා කාමෙ, රූපෙ පඤ්චදසෙරිතා;
තෙ භොන්ති ද්වාදසාරූපෙ, චත්තාලිසමනාසවා.

91.

එකච්ඡසතං සබ්බෙ, විත්තුප්පාදා සමාසනො;
එතෙසු තෙසමුප්පත්තිං, උද්ධරිත්වා පනෙකකං.

92.

එස්සාදීනං තු ධම්මානං, පවක්ඛාමි ඉතො පරං;
පාටචත්ථාය හික්ඛුනං, විත්තවෙනසිකෙස්වහං.

93.

එකග්ගතා මනක්කාරො, ජීවිතං එස්සපඤ්ඤානං;
අට්ඨෙතෙ අවිනිබ්භොගා, එකුප්පාදා සහක්ඛයා.

94.

එස්සො ව වෙදනා සඤ්ඤා, චෙතනා ජීවිතින්ද්‍රියං;
එකග්ගතා මනක්කාරො, සබ්බසාධාරණා ඉමෙ.

95.

චිත්තකො පඤ්චපඤ්ඤාස-චිත්තෙසු සමුදිරිතො;
වාරො ඡසට්ඨිචිත්තෙසු, ජායතෙ නත්ථි සංසයො.

96.

එකපඤ්ඤාසචිත්තෙසු, පීති තෙසට්ඨියා සුඛං;
උපෙක්ඛා පඤ්චපඤ්ඤාස-චිත්තෙ දුක්ඛං තු තීසු හි.

97.

හොති ද්වාසට්ඨිචිත්තෙසු, සොමනස්සින්ද්‍රියං පන;
දුක්ඛින්ද්‍රියං පනෙකස්මිං, තථෙකම්හි සුඛින්ද්‍රියං.

98.

පඤ්චුත්තරසතෙ චිත්තෙ, වීරියං ආභ නායකො;
චතුත්තරසතෙ චිත්තෙ, සමාධිත්ද්‍රියමබ්බවි.

99.

සබ්බාහෙතුකචිත්තානි, යපෙත්වා චෙකහෙතුකෙ;
එකුත්තරසතෙ චිත්තෙ, ඡන්දස්සුප්පත්තිමුද්දිසෙ.

100.

යපෙත්වා දස විඤ්ඤාණො, විචිකිච්ඡායුතම්පි ව;
දසුත්තරසතෙ චිත්තෙ, අධිමොක්ඛො උදිරිතො.

101.

සද්ධා සති හිරොත්තප්පං, අලොභාදොසමජ්ඣකා;
ඡලෙව යුගලා වාති, ධම්මා එකුනවිසති.

102.

එකනවුතියා චිත්තෙ, ජායන්ති නියතා ඉමෙ;
අහෙතුකෙසු චිත්තෙසු, අපුඤ්ඤෙසු න ජායරෙ.

103.

එකුනාසිතියා චිත්තෙ, පඤ්ඤා ජායති සබ්බදා;
අට්ඨවිසතියා චිත්තෙ, කරුණාමුදිතා සියුං.

104.

කාමාවචරපුඤ්ඤසු, සබ්බලොකුත්තරෙසු ව;
චත්තාලීසවිධෙ චිත්තෙ, සාට්ඨකෙ විරතිත්තයං.

105.

සද්ධා සති හිරොත්තජ්ජං, අලොභාදිත්තයම්පි ව;
යුගලානි ඡ මජ්ඣත්තං, කරුණාමුදිතාපි ව.

106.

තථා විරතියො තිස්සො, සබ්බෙ තෙ පඤ්චවීසති;
කුසලාඛ්‍යාකතා වාපි, කුසලෙන පකාසිතා.

107.

අභිරිකමනොත්තජ්ජං, මොහො උද්ධච්චමෙව ව;
ද්වාදසාපුඤ්ඤචිත්තෙසු, නියතායෙව ජායරෙ.

108.

ලොභො දොසො ව මොහො ව, මානො දිට්ඨි ව සංසයො;
මිද්ධමුද්ධච්චකුක්කුච්චං, ටීනං මච්ඡරියම්පි ව.

109.

අභිරිකමනොත්තජ්ජං, ඉස්සා ව දොමනස්සකං;
එතෙ අකුසලා චුත්තා, එකත්තෙන මහෙසිතා.

110.

ලොභො අට්ඨසු නිද්දිට්ඨො, චුත්තා චතුසු දිට්ඨිතු;
මානො දිට්ඨිවිසුත්තෙසු, දොසොද්විස්ථෙව ජායතෙ.

111.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චා, ද්විසු ජායන්ති නො සහ;
විචිකිච්ඡා පනෙකස්මිං, ටීනමිද්ධං තු පඤ්චසු.

112.

එස්සො ව වෙදනා සඤ්ඤා, චෙතනා ජීවිතං මනො;
චිත්තකො ව විචාරො ව, පිති වීරියසමාධි ව.

113.

ජන්දො වෙවාධිමොක්ඛො ව, මනසිකාරො ව චුද්දස;
කුසලාකුසලා වෙව, හොන්ති අඛ්‍යාකතාපි ව.

114.

එකුනතිංසවිත්තෙසු, ඥානං පඤ්චඩ්භිකං මනං;
චතුඤ්ඤානභිගයුත්තානි, සත්තතිංසාති නිද්දිසෙ.

115.

එකාදසවිධං චිත්තං, තිවඩ්භිකමුදිරිතං;
චතුතිංසවිධං චිත්තං, දූවඩ්භිකමුදිරිතං.

116.

සභාවෙනාවිතක්කෙසු, ඥානභිගානි න උද්ධරෙ;
සබ්බාහෙතුකචිත්තෙසු, මග්ගභිගානි න උද්ධරෙ.

117.

තීණි සොළසවිත්තෙසු, ඉන්ද්‍රියානි වදෙ බුධො;
එකස්මිං පන චත්තාරි, පඤ්ච තෙරසසුද්ධරෙ.

118.

සත්ත ද්වාදසවිත්තෙසු, ඉන්ද්‍රියානි ජිනොබුචි;
එකෙනුනෙසු අට්ඨෙව, චත්තාලීසමනෙසු ච.

119.

චත්තාලීසාය චිත්තෙසු, නවකං නායකොබුචි;
එවං ඉන්ද්‍රියයොගොපි, වෙදිතබ්බො විභාවිනා.

120.

අමග්ගභිගානි නාමෙත්ථ, අට්ඨාරස අහෙතුකා;
ඥානභිගානි න විජ්ජන්ති, විඤ්ඤාණෙසු ද්විපඤ්චසු.

121.

එකං චිත්තං දුමග්ගභිගං, තිමග්ගභිගානි සත්තසු;
චත්තාලීසාය චිත්තෙසු, මග්ගො සො චතුරඩ්භිකො.

122.

පඤ්චද්දසසු චිත්තෙසු, මග්ගො පඤ්චඩ්භිකො මනො;
චුත්තො ද්වත්තිංසවිත්තෙසු, මග්ගො සත්තඩ්භිකොපි ච.

123.

මග්ගො අට්ඨසු චිත්තෙසු, මනො අට්ඨඩ්භිකොති හි;
එවං තු සබ්බචිත්තෙසු, මග්ගභිගානි සමුද්ධරෙ.

124.

බලානි ද්වෙ ද්විවිත්තෙසු, එකස්මිං තිණි දීපයෙ;
එකාදසසු චත්තාරි, ඡ ද්වාදසසු නිද්දිසෙ.

125.

එකුනාසිනියා සත්ත, සොළසෙවාබලානි තු;
විත්තමෙවං තු විඤ්ඤෙය්‍යං, සබ්බං අබ්බමිසි ව.

126.

කුමාරකම්මග්ගකම්මලිත්ථියානි,
විත්තෙසු ජායන්ති හි යෙසු යානි;
මයා සමාසෙන සමුද්ධරිත්වා,
චුත්තානි සබ්බානිපි තානි තෙසු.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ වෙනසිකවිභාගනිද්දෙසො නාම

තතියො පරිච්ඡෙදො.

4. චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො

එකවිධාදිනිද්දෙසො

127.

ඉතො පරං පවක්ඛාමි, නයමෙකවිධාදිකං;
ආභිධම්මිකහික්ඛුනං, චූද්ධියා පන චූද්ධියා.

128.

සබ්බමෙකවිධං විත්තං, විජානනසභාවතො;
දුට්ඨඤ්ච භවෙ විත්තං, අහෙතුකසහෙතුතො.

129.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවිපාකා හි, කාමෙ දස ව පඤ්ච ව;
ක්‍රියා තිස්සොති සබ්බෙපි, අට්ඨාරස අහෙතුකා.

130.

එකසත්තති සෙසානි, විත්තුප්පාදා මහෙසිනා;
සහෙතුකානි නිද්දිට්ඨා, තාදිනා හෙතුවාදිනා.

131.

සවත්ථුකාවත්ථුකතො, තථොභයවසෙන ව;

සබ්බං වුත්තපකාරං තු, තිව්ධං හොති මානසං.

132.

සබ්බො කාමවිපාකො ව, රූපෙ පඤ්චදසාපි ව;
ආදිමග්ගො සිතුප්පාදො, මනොධාතු ක්‍රියාපි ව.

133.

දොමනස්සද්වයඤ්චාපි, තෙවත්තාලීස මානසා;
නුප්පජ්ජන්ති විනා චත්ථං, එකන්තෙන සචත්ථකා.

134.

අරූපාවචරපාකා ව, එකන්තෙන අචත්ථකා;
ද්වාචත්තාලීස සෙසානි, විත්තානුභයථා සියුං.

135.

එකෙකාරම්මණං චිත්තං, පඤ්චාරම්මණමෙව ව;
ඡළාරම්මණකඤ්චෙති, එවම්පි තිව්ධං සියා.

136.

විඤ්ඤාණානි ව ද්වෙපඤ්ච, අට්ඨ ලොකුත්තරානි ව;
සබ්බං මහග්ගතඤ්චෙව, යපෙත්වාහිඤ්ඤමානසං.

137.

තෙවත්තාලීස විඤ්ඤෙය්‍යා, එකෙකාරම්මණා පන;
මනොධාතුත්තයං තත්ථ, පඤ්චාරම්මණමීරිතං.

138.

තෙවත්තාලීස සෙසානි, ඡළාරම්මණිකා මතා;
තථා ව තිව්ධං චිත්තං, කුසලාකුසලාදිනො.

139.

අහෙතුං එකහෙතුඤ්ච, ද්විහෙතුඤ්ච තිහෙතුකං;
එවං චතුඛ්ඛිධං චිත්තං, විඤ්ඤාතඛ්ඛිධං විභාවිනා.

140.

හෙට්ඨා මයාපි නිද්දිට්ඨා, අට්ඨාරස අහෙතුකා;
විචිකිච්ඡුද්ධච්චසංයුත්තං, එකහෙතුමුදීරිතං.

141.

කාමෙ ද්වාදසධා පුඤ්ඤ-විපාකක්‍රියතො පන;

දසධාතුසලා වානි, බාවිසති දුහෙතුකා.

142.

කාමෙ ද්වාදසධා පුඤ්ඤ-විපාකක්‍රියතො පන;
සබ්බං මහග්ගතඤ්චෙව, අප්පමාණං තිහෙතුකං.

143.

රුපිරියාපථවිඤ්ඤත්ති-ජනකාජනකාදිතො;
ඵවඤ්චාපි හි තං චිත්තං, හොති සබ්බං චතුබ්බිධං.

144.

ද්වාදසාකුසලා තත්ථ, කුසලා කාමධාතුයා;
තථා දස ක්‍රියා කාමෙ, අභිඤ්ඤාමානසං ද්වයං.

145.

සමුට්ඨාපෙන්නි රූපානි, කප්පෙන්නි ඉරියාපථං;
ජනයන්නි ච විඤ්ඤත්තිං, ඉමෙ ද්වත්තිංස මානසා.

146.

කුසලා ච ක්‍රියා චෙව, තෙ මහග්ගතමානසා;
අට්ඨානාසචචිත්තානි, ඡබ්බිසති ච මානසා.

147.

සමුට්ඨාපෙන්නි රූපානි, කප්පෙන්නි ඉරියාපථං;
චොපනං න ච පාපෙන්නි, ද්විකිච්චා නියතා ඉමෙ.

148.

ඨපෙත්වා දස විඤ්ඤාණෙ, විපාකා ද්විසු භූමිසු;
ක්‍රියා චෙව මනොධාතු, ඉමානෙකුනවිසති.

149.

සමුට්ඨාපෙන්නි රූපානි, න කරොන්නිතරද්වයං;
පුන ද්වෙපඤ්චවිඤ්ඤාණා, විපාකා ච අරූපිසු.

150.

සබ්බෙසං සන්ධිචිත්තඤ්ච, චුතිචිත්තඤ්චාරහතො;
න කරොන්නි තිකිච්චානි, ඉමෙ සොළස මානසා.

151.

ඵකද්විතිචතුට්ඨාන-පඤ්චට්ඨානපහෙදතො;

පඤ්චධා විත්තමක්ඛාසි, පඤ්චනිම්මලලොචනො.

152.

කුසලාකුසලා සබ්බෙ, විත්තුජ්ජාදා මහාක්‍රියා;
මහග්ගතා ක්‍රියා වෙව, චත්තාරො ඵලමානසා.

153.

සබ්බෙව පඤ්චපඤ්ඤාස, නිජ්ජපඤ්ඤෙව සත්ථුනා;
ජවනට්ඨානතොයෙව, එකට්ඨානෙ නියාමිතා.

154.

පුන ද්වෙපඤ්චවිඤ්ඤාණා, දස්සනෙ සවනෙ තථා;
සායනෙ සායනෙ යානෙ, චුසනෙ පටිපාටියා.

155.

මනොධාතුත්තිකං යානෙ, ආවජ්ජනෙ පටිච්ඡනෙ;
අට්ඨසට්ඨි භවන්තෙන, එකට්ඨානිකතං ගතා.

156.

පුන ද්විට්ඨානිකං නාම, විත්තද්වයමුද්දිරිතං;
සොමනස්සයුතං පඤ්ච-ද්වාරෙ සන්තීරණං සියා.

157.

තදාරම්මණං ඡද්වාරෙ, බලවාරම්මණෙ සති;
තථා වොට්ඨබ්බනං භොති, පඤ්චද්වාරෙසු වොට්ඨබ්බො.

158.

මනොද්වාරෙසු සබ්බෙසං, භොති ආවජ්ජනං පන;
ඉදං ද්විට්ඨානිකං නාම, භොති විත්තද්වයං පන.

159.

පටිසන්ධිභවඬ්ඨගස්ස, චුතියා යානතො පන;
මහග්ගතවිපාකා තෙ, නව තිට්ඨානිකා මතා.

160.

අට්ඨ කාමා මහාපාකා, පටිසන්ධිභවඬ්ඨගතො;
තදාරම්මණතො වෙව, චුතිට්ඨානවසෙන ව.

161.

චතුට්ඨානිකවිත්තානි, අට්ඨ භොන්තීති නිද්දිසෙ;

කුසලාකුසලපාකං තු-පෙක්ඛාසහගතද්වයං.

162.

සන්තීරණං භවෙ පඤ්ච-ද්වාරෙ ඡද්ධාරිකෙසු ව;
තදාරම්මණතං යාති, බලවාරම්මණෙ සති.

163.

පටිසන්ධිභවඩ්ඛානං, චුතිට්ඨානවසෙන ව;
පඤ්චට්ඨානිකචිත්තන්ති, ඉදං ද්වයමුදිරිතං.

164.

පඤ්චකිච්චං ද්වයං චිත්තං, චතුකිච්චං පනට්ඨකං;
තිකිච්චං නවකං ද්වෙ තු, ද්විකිච්චා සෙසමෙකකං.

165.

භවඩ්ඛාවජ්ජනඤ්චෙව, දස්සනං සම්පට්ච්ඡනං;
සන්තීරණං වොට්ඨබ්බනං, ජවනං භවති සත්තමං.

166.

ඡබ්බිධං හොති තං ඡන්තං, විඤ්ඤාණානං පහෙදතො;
සත්තධා සත්තවිඤ්ඤාණ-ධාතුනං තු පහෙදතො.

167.

එකෙකාරම්මණං ඡක්කං, පඤ්චාරම්මණහෙදතො;
ඡළාරම්මණතො චෙව, හොති අට්ඨවීධං මනො.

168.

තත්ථ ද්වෙපඤ්චවිඤ්ඤාණා, හොන්ති එකෙකගොචරා;
රූපාරම්මණිකා ද්වෙ තු, ද්වෙ ද්වෙ සද්දාදිගොචරා.

169.

සබ්බං මහග්ගතං චිත්තං, පඤ්චාභිඤ්ඤාවිච්ඡිතං;
සබ්බං ලොකුත්තරඤ්චෙති, එකෙකාරම්මණං භවෙ.

170.

එකෙකාරම්මණං ඡක්ක-මිදං ඤෙය්‍යං විභාවිතා;
පඤ්චාරම්මණිකං නාම, මනොධාතුත්තයං භවෙ.

171.

කාමාවචරචිත්තානි, චත්තාලීසං තථෙකකං;

අභිඤ්ඤානි ච සබ්බානි, ඡළාරම්මණිකානිති.

172.

චිත්තං නවවිධං හොති, සත්තවිඤ්ඤාණධාතුසු;
පච්ඡිමඤ්ච තිධා කත්වා, කුසලාකුසලාදිතො.

173.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවසෙනෙව, විපාකක්‍රියහෙදතො;
ඡසත්තතිවිධො හෙදො, මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා.

174.

මනොධාතුං ද්විධා කත්වා, විපාකක්‍රියහෙදතො;
නවධා පුබ්බවුත්තෙහි, දසධා හොති මානසං.

175.

ධාතුද්වයං තිධා කත්වා, පච්ඡිමං පුන පණ්ඩිතො;
එකාදසවිධං චිත්තං, හොතීති පරිදීපයෙ.

176.

මනොවිඤ්ඤාණධාතුමිපි, කුසලාකුසලාදිතො;
චතුර්ධා විභජිත්වාන, වදෙ ද්වාදසධා යීතං.

177.

භවෙ වුද්දසධා චිත්තං, වුද්දසට්ඨානහෙදතො;
පටිසන්ධිභවඤ්ඤා, වුත්තිශාචජ්ජනස්ස ච.

178.

පඤ්චන්තං දස්සනාදීනං, සම්පට්ඨිජනවෙනසො;
සන්තීරණස්ස වොට්ඨබ්බ-ජවනානං වසෙන ච.

179.

තදාරම්මණචිත්තස්ස, තථෙව යානහෙදතො;
එවං වුද්දසධා චිත්තං, හොතීති පරිදීපයෙ.

180.

භූමිපුග්ගලනානාත්ත-වසෙන ච පවත්තිතො;
බහුධා පනිදං චිත්තං, හොතීති ච විභාවයෙ.

181.

එකවිධාදිනයෙ පනිමස්මිං,

යො කුසලො මනිමා ඉධ භික්ඛු;
තස්සභිධම්මගතා පන අත්ථා,
හත්ථගතාමලකා විය භොන්ති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ එකවිධාදිනිද්දෙසො නාම

චතුත්ථො පරිච්ඡේදො.

5. පඤ්චමො පරිච්ඡේදො

භූමිපුග්ගලචිත්තුප්පත්තිනිද්දෙසො

182.

ඉතො පරං පවක්ඛාමි, බුද්ධිවුද්ධිකරං නයං;
චිත්තානං භූමිසුප්පත්තිං, පුග්ගලානං වසෙන ව.

183.

දෙවාචෙව මනුස්සා ව, තිස්සො වාපායභූමියො;
ගතියො පඤ්ච නිද්දිට්ඨා, සත්ථුනා තු තයො භවා.

184.

භූමියො තත්ථ තිංසෙව, තාසු තිංසෙව පුග්ගලා;
භූමිස්ථෙතාසු උප්පන්නා, සබ්බෙ ව පන පුග්ගලා.

185.

පටිසන්ධිකචිත්තානං, වසෙනෙකුනච්ඡති;
පටිසන්ධි ව නාමෙසා, දුට්ඨා සමුදිරිතා.

186.

අචිත්තකා සචිත්තා ව, අසඤ්ඤිනමචිත්තකා;
සෙසා සචිත්තකා ඤෙය්‍යා, සා පනෙකුනච්ඡති.

187.

පටිසන්ධිවසෙනෙව, භොන්ති වීසති පුග්ගලා;
ඉධ චිත්තාධිකාරත්තා, අචිත්තා න ව උද්ධවා.

188.

අහෙතුද්විතිහෙතුති, පුග්ගලා තිව්ධා සියුං;
අරියා පන අට්ඨාති, සබ්බෙ එකාදසෙරිතා.

189.

එතෙසං පන සබ්බෙසං, පුග්ගලානං පහෙදතො;
චිත්තානං භූමිසුප්පත්තිං, භණ්ණතො මෙ නිබ්බාධං.

190.

තිංසභූමිසු චිත්තානි, කති ජායන්ති මෙ වද;
චුද්දසෙව තු චිත්තානි, භොන්ති සබ්බාසු භූමිසු.

191.

සදා වීසති චිත්තානි, කාමෙයෙව භවෙ සියුං;
පඤ්ච රූපභවෙයෙව, චත්තාරෙව අරූපිසු.

192.

කාමරූපභවෙස්වෙව, අට්ඨාරස භවන්ති හි;
ද්වෙවත්තාලීස චිත්තානි, භොන්ති තිසු භවෙසුපි.

193.

යපෙත්වා පන සබ්බාසං, චතස්සොපායභූමියො;
තෙරසෙව ච චිත්තානි, භොන්ති ඡබ්බිසභූමිසු.

194.

අපරානි චතස්සොපි, යපෙත්වාරූප්පභූමියො;
චිත්තානි පන ජායන්ති, ඡ ච ඡබ්බිසභූමිසු.

195.

සුද්ධාවාසිකදෙවානං, යපෙත්වා පඤ්ච භූමියො;
පඤ්ච චිත්තානි ජායන්තෙ, පඤ්චවීසතිභූමිසු.

196.

අපරානි දූවෙ භොන්ති, පඤ්චවීසතිභූමිසු;
යපෙත්වා නෙවසඤ්ඤඤ්ච, චතස්සොපායභූමියො.

197.

ද්වෙපි චිත්තානි ජායන්ති, චතුර්විසතිභූමිසු;
ආකිඤ්චඤ්ඤං නෙවසඤ්ඤඤ්ච, යපෙත්වාපායභූමියො.

198.

අපායභූමියො හිත්වා, තිස්සො ආරූප්පභූමියො;
ද්වෙයෙව පන චිත්තානි, භොන්ති තෙවිසභූමිසු.

199.

අරුපෙ ව අපායෙ ව, යපෙත්වා අට්ඨ භූමියො;
එකාදසවිධං චිත්තං, භොන්ති ද්වාවිසභූමියු.

200.

සුද්ධාවාසෙ අපායෙ ව, යපෙත්වා නව භූමියො;
එකවිසාසු නිව්වම්පි, චත්තාරොව භවන්ති හි.

201.

එකං සත්තරසස්වෙව, චිත්තං ජායති භූමියු;
සුද්ධාවාසෙ යපෙත්වා තු, අපායාරුප්පභූමියො.

202.

ද්වාදසෙව තු ජායන්තෙ, එකාදසසු භූමියු;
යපෙත්වා පන සබ්බාපි, භූමියො හි මහග්ගතා.

203.

කාමාවචරදෙවානං, මනුස්සානං වසෙන තු;
අට්ඨ චිත්තානි ජායන්තෙ, සදා සත්තසු භූමියු.

204.

පඤ්චමජ්ඣානපාකෙකො, ජායතෙ ඡසු භූමියු;
චත්තාරි පන චිත්තානි, තියු තිස්වෙව භූමියු.

205.

චත්තාරි පන චිත්තානි, භොන්ති එකෙකභූමියු;
අරුපාවචරපාකානං, වසෙන පරිදීපයෙ.

206.

කුසලාකුසලා කාමෙ,
තෙසං පාකා අහෙතුකා;
ආවජ්ජනද්වයඤ්චාති,
සත්තතිංසෙව මානසා.

207.

නරකාදීස්වපායෙසු, චතුසුපි ව ජායරෙ;
ද්වෙපඤ්ඤාසාවසෙසානි, නුප්පජ්ජන්ති කදාවිපි.

208.

කාමෙ දෙවමනුස්සානං, නව පාකා මහග්ගතා;

නෙව ජායන්ති ජායන්ති, අසීති හදයා සදා.

209.

කාමෙ අට්ඨ මහාපාකා, දොමනස්සද්වයම්පි ව;
තථා සානාදිවිඤ්ඤාණ-ත්තයං පාකා අපුඤ්ඤජා.

210.

නත්ථි ආරුප්පපාකා ව, රූපාවචරභූමියං;
ඉමෙහි සහ චිත්තෙහි, තයො මග්ගා ඵලද්වයං.

211.

චත්තාරො දිට්ඨිසංයුත්තා, විචිකිච්ඡායුතම්පි ව;
චත්තාරො හෙට්ඨිමා පාකා, සුද්ධාවාසෙ න ලබ්භරෙ.

212.

සෙසානි එකපඤ්ඤාස, චිත්තානි පන ලබ්භරෙ;
රූපාවචරිකා සබ්බෙ, විපාකා කාමධාතුයා.

213.

දොමනස්සාදිමග්ගො ව, ක්‍රියා ව ද්වෙ අහෙතුකා;
තෙචත්තාලීස චිත්තානි, නත්ථි ආරුප්පභූමියං.

214.

ඵචං භූමිවසෙනෙව, චිත්තුප්පත්තිං විභාවයෙ;
තථා එකාදසන්තම්පි, පුග්ගලානං වසෙන ව.

215.

කුසලාකුසලා කාමෙ,
තෙසං පාකා අහෙතුකා;
ආවජ්ජනද්වයඤ්චාති,
සත්තතිංසෙව මානසා.

216.

අහෙතුකස්ස සත්තස්ස, ජායන්තෙ පඤ්චභූමිසු;
ද්වෙපඤ්ඤාසාවසෙසානි, න ජායන්ති කදාවිපි.

217.

අහෙතුකස්ස චුත්තෙහි, කාමපාකා දුහෙතුකා;
දුහෙතුකස්ස ජායන්තෙ, චත්තාලීසං තට්ඨකකං.

218.

සබ්බෙ මහග්ගතා චෙව, සබ්බෙපි ච අනාසවා;
තිහෙතුකා විපාකා ච, කාමෙ නච ක්‍රියාපි ච.

219.

දුභෙතුතො න ජායන්ති, චත්තාලීසං තථාට්ඨ ච;
කාමාවචරසත්තස්ස, තිහෙතුපට්ඨන්ධිනො.

220.

පුටුප්පනස්ස ජායන්තෙ, චතුපඤ්ඤාස මානසා;
ඒවිහෙතුකස්ස චුත්තානි, චත්තාලීසං තථෙකකං.

221.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා, විපාකා කාමධාතුයා;
රූපාරූපෙසු පුඤ්ඤානි, චතුපඤ්ඤාස මානසා.

222.

පුටුප්පනස්ස ජායන්තෙ, පඤ්චතිංස න ජායරෙ;
ඡදෙවෙසු මනුස්සෙසු, සොතාපන්නස්ස දෙහිනො.

223.

පඤ්ඤාසෙවස්ස චිත්තානි, ජායන්තීති විනිද්දිසෙ;
නචතිංසෙව චිත්තානි, නුප්පජ්ජන්තීති දීපයෙ.

224.

සොතාපන්නස්ස චුත්තානි, ඨපෙත්වා පඨමං ඵලං;
අත්තනොච ඵලෙනස්ස, සකදාගාමිනො සියුං.

225.

සොතාපන්නස්ස චුත්තානි, ඨපෙත්වා පටිසද්ධියං;
දුතියං ච ඵලං හිත්වා, යානි චිත්තානි තානිති;
අනාගාමිස්ස සත්තස්ස, ජායන්තීති විනිද්දිසෙ.

226.

කති චිත්තානි ජායන්තෙ, කාමෙ අරහතො පන;
චත්තාරීසඤ්ච චත්තාරි, කාමෙ අරහතො සියුං.

227.

මග්ගට්ඨානං චතුන්නම්පි, පුග්ගලානං සකං සකං;

මග්ගචිත්තං සියා තෙසං, එකචිත්තක්ඛණා හි තෙ.

228.

පුටුප්පනස්ස තිස්වෙව, පයමජ්ඣානභූමිසු;
පඤ්චතිංසෙව චිත්තානි, ජායන්තෙති විනිද්දිසෙ.

229.

සානාදීපු ව විඤ්ඤාණ-ත්තයං සත්ත අපුඤ්ඤජා;
මහාපාකා තථා පාකා, උපරිප්ඣානභූමිකා.

230.

විපාකාපි ව ආරුප්පා, දොමනස්සද්වයමපි ව;
අට්ඨාරස ක්‍රියා වෙව, අට්ඨ ලොකුත්තරානි ව.

231.

පයමජ්ඣානනිබ්බත්ත-පුටුප්පනසරිරිනො;
එතානි චතුපඤ්ඤාස, චිත්තානි න ව ලබ්භරෙ.

232.

සොනාපන්තස්ස චිත්තානි, තත්ථෙකතිංස ජායරෙ;
පුටුප්පනස්ස චුත්තෙසු, හිත්වා වාපුඤ්ඤපඤ්චකං.

233.

සකදාගාමිනො තත්ථ, ඨපෙත්වා පයමං ඵලං;
එකතිංසෙව ජායන්තෙ, පක්ඛිපිත්වා සකං ඵලං.

234.

අනාගාමිස්ස තත්ථෙව, ඨපෙත්වා දුතියං ඵලං;
එකතිංසෙව ජායන්තෙ, ඵලචිත්තෙන අත්තනො.

235.

විඤ්ඤාණං චක්ඛුසොනානං, පුඤ්ඤජං සම්පට්ඨිජනං;
සන්තීරණද්වයඤ්ඤෙව, ක්‍රියචිත්තානි වීසති.

236.

අරහත්තඵලං පාකො, පයමජ්ඣානසම්භවො;
සත්තවීසති චිත්තානි, අරහත්තස්ස ජායරෙ.

237.

පුටුප්පනස්ස තිස්වෙව, දුතියප්ඣානභූමිසු;

ජත්තිංස දුතියජ්ඣාන-තතියජ්ඣානපාකතො.

238.

සුච්ඡේදනස්ස චුත්තෙසු, හිත්වා වාපුඤ්ඤපඤ්චකං;
සොතාපන්නස්ස ඛත්තිංස, එලෙන සහ අත්තනො.

239.

සොතාපන්නස්ස චුත්තෙසු, යපෙත්වා පයමං එලං;
ඛත්තිංස එලචිත්තෙන, සකදාගාමිස්ස අත්තනො.

240.

සකදාගාමිසු චුත්තෙසු, යපෙත්වා දුතියං එලං;
අනාගාමිඑලෙනස්ස, ඛත්තිංසෙව භවන්ති හි.

241.

අරහත්තස්ස තිස්ථෙව, අට්ඨවීසති අත්තනො;
එලෙන දුතියජ්ඣාන-තතියජ්ඣානපාකතො.

242.

පරිත්තකසුභාදීනං, දෙවානං තිසු භූමිසු;
පඤ්චතිංසෙව ජායන්තෙ, චතුත්ථජ්ඣානපාකතො.

243.

සොතාපන්නස්ස තත්ථෙක-තිංස චිත්තානි ජායරෙ;
සකදාගාමිනො එවං, තථානාගාමිනොපි ව.

244.

බ්‍රිණාසවස්ස තත්ථෙව, සත්තවීසති මානසා;
තථා වෙහජ්ථලෙ වාපි, සබ්බෙසං භොන්ති මානසා.

245.

එකතිංසෙව චිත්තානි, සුද්ධාවාසිකභූමිසු;
අනාගාමිකසත්තස්ස, භොන්තිති පරිදීපයෙ.

246.

අරහතො පන තත්ථෙව, මානසා සත්තවීසති;
එවං රූපිසු චිත්තානි, විඤ්ඤෙය්‍යානි විභාවිතා.

247.

චතුර්විසති චිත්තානි, පටිමාරුප්පභූමියං;
පුටුප්පනස්ස සත්තස්ස, ජායන්තීති විනිද්දිසෙ.

248.

සොතාපන්නස්ස තත්ථෙව, ධ්වපෙත්වාපුඤ්ඤපඤ්චකං;
සමච්චිති චිත්තානි, එළෙන සහ අත්තනො.

249.

සකදාගාමිනො තත්ථ, තථානාගාමිනොපි ච;
ජායන්ති වීස චිත්තානි, පුබ්බපුබ්බඵලං විනා.

250.

බ්බිණ්ණසවස්ස තත්ථෙව, දසපඤ්ච ච මානසා;
පුටුප්පනස්ස සත්තස්ස, දුතියාරුප්පභූමියං.

251.

භොන්ති තෙවීස චිත්තානි, ඉති වත්වා විභාවයෙ;
තිණ්ණන්තම්පෙත්ථ සෙබ්බන්තං, චිත්තානෙකුනවීසති.

252.

චුද්දසෙව තු චිත්තානි, දුතියාරුප්පභූමියං;
ක්රියාද්වාදස පාකෙකො, ඵලං බ්බිණ්ණසවස්ස තු.

253.

පුටුප්පනස්ස සත්තස්ස, තතියාරුප්පභූමියං;
බ්බිණ්ණසව ච චිත්තානි, භවන්තීති පකාසයෙ.

254.

අට්ඨාරසෙව චිත්තානි, සොතාපන්නස්ස ජායරෙ;
සකදාගාමිනො තානි, ධ්වපෙත්වා පටිමං ඵලං.

255.

සකදාගාමිචුත්තෙසු, ධ්වපෙත්වා දුතියං ඵලං;
අට්ඨාරසෙව චිත්තානි, අනාගාමීස්ස ජායරෙ.

256.

තෙරසෙව ච චිත්තානි, තතියාරුප්පභූමියං;
බ්බිණ්ණසවස්ස සත්තස්ස, භවන්තීති විනිද්දිසෙ.

257.

එකච්ඡති චිත්තානි, චතුත්ථාරුප්පභූමියං;
පුටුප්පනස්ස සත්තස්ස, ජායන්තීති විනිද්දිසෙ.

258.

සොනාපන්නස්ස සත්තස්ස, සත්තරස පකාසයෙ;
සකදාගාමිනො තානි, යිපෙත්වා පයිමං එලං.

259.

සකදාගාමිචුත්තෙසු, යිපෙත්වා දුතියං එලං;
භොන්ති සත්තරසෙවස්ස, අනාගාමිස්ස මානසා.

260.

ද්වාදසෙව තු චිත්තානි, චතුත්ථාරුප්පභූමියං;
ජායන්ති අරහන්තස්ස, ඉති චත්වා විභාවයෙ.

261.

හෙට්ඨිමානං අරුපීනං, බ්‍රහ්මානං උපරුපරි;
අරුපකුසලා චෙව, උප්පජ්ජන්ති ක්‍රියාපි ව.

262.

උද්ධමුද්ධමරුපීනං, හෙට්ඨිමා හෙට්ඨිමා පන;
ආරුප්පානෙව ජායන්තෙ, දිට්ඨාදීනවතො කිර.

263.

යිපෙත්වා පයිමං මග්ගං, කුසලානුත්තරා තයො;
කාමාවචරපුඤ්ඤානි, අපුඤ්ඤානි තථා දස.

264.

චත්තාරාරුප්පපුඤ්ඤානි, සඛ්බෙ පාකා අනුත්තරා;
පයිමාරුප්පපාකො ව, නව කාමක්‍රියාපි ව.

265.

ආරුප්පාපි ක්‍රියා සඛ්බා, තෙවත්තාලීස මානසා;
උප්පජ්ජන්ති පනෙතානි, පයිමාරුප්පභූමියං.

266.

සඛ්බො කාමවිපාකො ව, සඛ්බො රූපොමහග්ගතො;
චිත්තුප්පාදො මනොධාතු, දොමනස්සද්වයම්පි ව.

267.

ආදිමග්ගො තයො පාකා, ආරුප්පා ච තපුපරි;
ඡවත්තාලීස නත්ථෙත්ථ, පයමාරුප්පභූමියං.

268.

චුත්තෙසු පන චිත්තෙසු, පයමාරුප්පභූමියං;
යපෙත්වා පයමාරුප්ප-ත්තයං පාකො ච අත්තනො.

269.

තාලීසෙතානි ජායන්තෙ, දුතියාරුප්පභූමියං;
එවං සෙසද්වයෙ ඤෙය්‍යා, හිත්වා හෙට්ඨිමහෙට්ඨිමං.

270.

අත්තනො අත්තනො පාකා, චත්තාරො ච අනාසවා;
විපාකා භොන්ති සබ්බෙව, චතුස්ථාරුප්පභූමියු.

271.

චොට්ඨබ්බනෙන චිත්තෙන, කාමෙ අට්ඨ මහාක්‍රියා;
චතස්සොපි ච ආරුප්පා, තෙරසෙව ක්‍රියා සිද්ධං.

272.

බ්‍රිණාසවස්ස ජායන්තෙ, පයමාරුප්පභූමියං;
ද්වාදසෙව ක්‍රියා භොන්ති, දුතියාරුප්පභූමියං.

273.

එකාදස ක්‍රියා භොන්ති, තතියාරුප්පභූමියං;
දසෙව ච ක්‍රියා ඤෙය්‍යා, චතුත්ථාරුප්පභූමියං.

274.

අරහතො පන චිත්තානි, භොන්ති එකුනවීසති;
අරහත්තං ක්‍රියා සබ්බා, යපෙත්වාචජ්ජනද්වයං.

275.

චතුත්තඤ්ච එලට්ඨානං, තිහෙතුකපුපුජ්ජනෙ;
තෙරසෙව ච චිත්තානි, භවත්තීති පකාසයෙ.

276.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා, මහාපාකා තථා නව;
රූපාරූපවිපාකා ච, තෙරසෙව භවත්තීමෙ.

277.

චතුත්තඤ්ච ඵලට්ඨානං, දුභතුකපුටුජ්ජනෙ;
ඤාණභීනානි චත්තාරි, විපාකා ඵච ජායරෙ.

278.

පුටුජ්ජනානං තිණ්ණමපි, චතුත්තං අරියදෙහිනං;
සත්තරසෙව චිත්තානි, සත්තන්තමපි භවන්ති හි.

279.

විඤ්ඤාණානි දුචෙ පඤ්ච, මනොධාතුත්තයමපි ච;
සන්තීරණානි වොට්ඨබ්බං, භොන්ති සත්තරසෙවිමෙ.

280.

භෙට්ඨා තිණ්ණං ඵලට්ඨානං, තිභතුකපුටුජ්ජනෙ;
නචෙව කුසලා භොන්ති, චතුත්තමපි මහග්ගතා.

281.

තිණ්ණං පුටුජ්ජනානඤ්ච, තිණ්ණමරියානමාදිතො;
තෙරසෙව තු චිත්තානි, උප්පජ්ජන්තිති නිද්දිසෙ.

282.

අට්ඨෙව කාමපුඤ්ඤානි, දිට්ඨිහීනා අපුඤ්ඤතො;
චත්තාරොපි ච උද්ධච්ච-සංයුත්තඤ්චාති තෙරස.

283.

භෙට්ඨා ද්විත්තං ඵලට්ඨානං, තථා සබ්බපුටුජ්ජනෙ;
දොමනස්සයුත්තං චිත්තං, ද්වයමෙව තු ජායතෙ.

284.

තිණ්ණං පුටුජ්ජනානං තු, පඤ්චෙව පන ජායරෙ;
චත්තාරි දිට්ඨියුත්තානි, විචිකිච්ඡායුතමපි ච.

285.

මග්ගට්ඨානං චතුත්තමපි, මග්ගචිත්තං සකං සකං;
ඵකමෙව භචෙ තෙසං, ඉති චත්වා විභාවයෙ.

286.

මයා භචෙසු චිත්තානං, පුග්ගලානං වසෙන ච;
හික්ඛුනං පාටචත්ථාය, චිත්තුප්පත්ති පකාසිතා.

287.

එවං සබ්බමිදං චිත්තං, භූමිපුග්ගලභෙදතො;
බහුධාපි ච භොතීති, විඤ්ඤාතබ්බං විභාවිනා.

288.

සක්කා චූත්තානුසාරෙන, හෙදො ඤාතුං විභාවිනා;
ගන්ථචිත්ථාරභිතෙන, සංඛිත්තං පනිදං මයා.

289.

පුබ්බාපරං විලොකෙත්වා, චිත්තෙත්වා ච පුනස්පුනං;
අත්ථං උපපරික්ඛිත්වා, ගහෙතබ්බං විභාවිනා.

290.

ඉමඤ්චාභිධම්මාවතාරං සුසාරං,
වරං සත්තමොහන්ධකාරප්පදීපං;
සදා සාධු චිත්තෙති වාචෙති යො තං,
තරං රාගදොසා විරං නොපයන්ති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ භූමිපුග්ගලවසෙන චිත්තුප්පත්තිනිද්දෙසො නාම

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

6. ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො

ආරම්මණවිභාගනිද්දෙසො

291.

එතෙසං පන චිත්තානං, ආරම්මණමිතො පරං;
දස්සයිස්සාමහං තෙන, විනා නත්ථි හි සම්භවො.

292.

රූපං සද්දං ගන්ධං රසං, ඓඨ්ඨිකං ධම්මමෙව ච;
ජධා ආරම්මණං ආහු, ඡළාරම්මණකොවිදා.

293.

තත්ථ භූතෙ උපාදාය, වණ්ණො වතුසමුට්ඨිතො;
සනිදස්සනපටිසො, රූපාරම්මණසඤ්ඤිතො.

294.

දුට්ඨො හි සමුද්දිට්ඨො, සද්දො චිත්තොතුසම්භවො;

සවිඤ්ඤාණකසද්දොව, හොති චිත්තසමුට්ඨිතො.

295.

අවිඤ්ඤාණකසද්දො යො,
සො භොතුතුසමුට්ඨිතො;
දුට්ඨොපි අයං සද්දො,
සද්දාරම්මණතං ගතො.

296.

ධරියතීති ගච්ඡන්තො, ගන්ධො සුචනතොපි වා;
අයං චතුසමුට්ඨානො, ගන්ධාරම්මණසම්මතො.

297.

රසමානා රසන්තීති, රසොති පරිකිත්තිතො;
සොච චතුසමුට්ඨානො, රසාරම්මණනාමකො.

298.

ඵ්ඨියතීති ඵොට්ඨබ්බං, පථවීතෙජවායවො;
ඵොට්ඨබ්බං චතුසම්භූතං, ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං මතං.

299.

සබ්බං නාමඤ්ච රූපඤ්ච, භිත්වා රූපාදිපඤ්චකං;
ලක්ඛණානි ච පඤ්ඤත්ති-ධම්මාරම්මණසඤ්ඤිතං.

300.

ජාරම්මණානි ලබ්භන්ති, කාමාවචරභූමියං;
තීණි රූපෙ පනාරූපෙ, ධම්මාරම්මණමෙකකං.

301.

බණ්ඩත්ථුපරිත්තත්තා, ආපාථං න ච්ඡන්ති යෙ;
තෙ ධම්මාරම්මණා භොන්ති, යෙසං රූපාදියො කිර.

302.

තෙ පටික්ඛිපිතබ්බාව, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොචරං;
නෙව පච්චනුභොන්තානං, මනො තෙසං තු ගොචරං.

303.

තඤ්ච “පච්චනුභොති”ති, වුත්තත්තා පන සත්ථුනා;
රූපාදාරම්මණානෙව, භොන්ති රූපාදියො පන.

304.

දිබ්බවක්ඛාදිඤාණානං, රූපාදීනෙව ගොචරා;
අනාපාඨගතානෙව, තානීතිපි න යුජ්ජති.

305.

යං රූපාරම්මණං භොන්තං, තං ධම්මාරම්මණං කථං;
එවං සති පනෙනෙසං, නියමොති කථං භවෙ.

306.

සබ්බං ආරම්මණං එතං, ඡබ්බිධං සමුදිරිතං;
තං පරිත්තත්තිකාදීනං, වසෙන බහුධා මතං.

307.

සබ්බො කාමචිපාකො ව, ක්‍රියාහෙතුද්වයමිපි ව;
පඤ්චවිසති එකන්තං, පරිත්තාරම්මණා සිද්ධං.

308.

ඉට්ඨාදිහෙදා පඤ්චෙව, රූපසද්දාදයො පන;
විඤ්ඤාණානං ද්විපඤ්චන්තං, ගොචරා පටිපාටියා.

309.

රූපාදිපඤ්චකං සබ්බං, මනොධාතුත්තයස්ස තු;
තෙරසන්තං පනෙනෙසං, රූපක්ඛන්ධොව ගොචරො.

310.

නාරූපං න ව පඤ්ඤත්තිං, නාතීතං න චනාගතං;
ආරම්මණං කරොන්තෙ ව, චත්තමානො හී ගොචරො.

311.

තෙරසෙතානි චිත්තානි, ජායන්තෙ කාමධාතුයං;
චත්තාරි රූපාවචරෙ, නෙව කිඤ්චි අරුපිසු.

312.

මහාපාකානමට්ඨන්තං, සන්තීරණත්තයස්සපි;
ඡස්ස ද්වාරෙසු රූපාදිඡපරිත්තානි ගොචරා.

313.

රූපාදයො පරිත්තා ඡ, හසිතුප්පාදගොචරා;
පඤ්චද්වාරෙ පටුප්පන්තා, මනොද්වාරෙ තිකාලිකා.

314.

දුතියාරුප්පචිත්තඤ්ච, චතුත්ථාරුප්පමානසං;
ඡබ්බිධං නියතං හොති, තං මහග්ගතගොචරං.

315.

නිබ්බානාරම්මණත්තා හි, එකන්තෙන අනඤ්ඤතො;
අට්ඨානාසවචිත්තානං, අප්පමාණොච ගොචරො.

316.

චත්තාරො ඤාණභීතා ච, කාමාවචරපුඤ්ඤතො;
ක්‍රියතොපි ච චත්තාරො, ද්වාදසාකුසලානි ච.

317.

පරිත්තාරම්මණා චෙච, තෙ මහග්ගතගොචරා;
පඤ්ඤත්තාරම්මණත්තා හි, නචත්තබ්බාව හොන්ති තෙ.

318.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා, පුඤ්ඤතො ක්‍රියතොපි ච;
තථාහිඤ්ඤාද්වයඤ්ඤෙච, ක්‍රියාවොට්ඨබ්බනම්පි ච.

319.

එකාදසන්තමෙතෙසං, තිව්ධො හොති ගොචරො;
පඤ්ඤත්තාරම්මණත්තා හි, නචත්තබ්බාපි හොන්තිමෙ.

320.

යානි චුත්තාවසෙසානි, චිත්තානි පන තානි හි;
නචත්තබ්බාරම්මණානීති, විඤ්ඤෙය්‍යානි විභාවිතා.

පරිත්තාරම්මණත්තිකං සමත්තං.

321.

දුතියාරුප්පචිත්තඤ්ච, චතුත්ථාරුප්පමානසං;
ඡබ්බිධං පන එකන්ත-අතීතාරම්මණං සියා.

322.

විඤ්ඤාණානං ද්විපඤ්චන්තං, මනොධාතුත්තයස්ස ච;
පඤ්ච රූපාදෙයො ධම්මා, පච්චුප්පන්තාව ගොචරා.

323.

අට්ඨ කාමමහාපාකා, සන්තීරණත්තයම්පි ච;

හසිතුප්පාදවිත්තන්ති, ද්වාදසෙන තු මානසා.

324.

සියාතීතාරම්මණා පච්චු-ප්පන්නානාගතගොවරා;
කුසලාකුසලා කාමෙ, ක්‍රියතො නව මානසා.

325.

අභිඤ්ඤාමානසා ද්වෙපි, සියාතීතාදිගොවරා;
සන්තපඤ්ඤත්තිකාලෙපි, නවත්තබ්බා භවත්තිමෙ.

326.

සෙසානි පන සබ්බානි, රූපාරූපභවෙසුපි;
නවත්තබ්බානි භොන්තෙව, අතීතාරම්මණාදිනා.

327.

කාමතො ච ක්‍රියා පඤ්ච, රූපතො පඤ්චමී ක්‍රියා;
චිත්තානං ඡන්තමෙතෙසං, නත්ථි කිඤ්චි අගොවරං.

328.

නිබ්බානඤ්ච ඵලං මග්ගං, රූපඤ්චාරූපමෙව ච;
සක්කොන්ති ගොවරං කාතුං, කති චිත්තානි මෙ වද.

329.

චිත්තාරො ඤාණසංයුත්තා,
පුඤ්ඤතො ක්‍රියතො තථා;
අභිඤ්ඤාභද්‍යා ද්වෙපි,
ක්‍රියා වොට්ඨබ්බනම්පි ච.

330.

සක්කොන්ති ගොවරං කාතුං, චිත්තානෙකාදසාපි ච;
නිබ්බානඤ්ච ඵලං මග්ගං, රූපඤ්චාරූපමෙව ච.

331.

චිත්තෙසු පන සබ්බෙසු, කති චිත්තානි මෙ වද;
අරහත්තඵලං මග්ගං, කාතුං සක්කොන්ති ගොවරං.

332.

සබ්බෙසු පන චිත්තෙසු, ඡ ච චිත්තානි මෙ සුණ;
අරහත්තඵලං මග්ගං, කාතුං සක්කොන්ති ගොවරං.

333.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා, ක්‍රියා වොට්ඨබ්බනම්පි ච;
ක්‍රියාභිඤ්ඤා මනොධාතු, ඡ ච සක්කොන්ති ගොචරං.

334.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා-භිඤ්ඤාවිත්තඤ්ච පුඤ්ඤතො;
නාරහත්තං ඵලං මග්ගං, කාතුං සක්කොන්ති ගොචරං.

335.

කස්මා අරහතො මග්ග-විත්තං වා ඵලමානසං;
පුට්ඨජනා වා සෙක්ඛා වා, න සක්කොන්ති හි ජානිතුං.

336.

පුට්ඨජනො න ජානාති,
සොතාපත්තස්ස මානසං;
සොතාපත්තො න ජානාති,
සකදාගාමිස්ස මානසං.

337.

සකදාගාමී න ජානාති, අනාගාමිස්ස මානසං;
අනාගාමී න ජානාති, අරහත්තස්ස මානසං.

338.

හෙට්ඨිමො හෙට්ඨිමො නෙව, ජානාති උපරුපරි;
උපරුපරි ජානාති, හෙට්ඨිමස්ස ච මානසං.

339.

යො ධම්මො යස්ස ධම්මස්ස,
හොති ආරම්මණං පන;
තමුද්ධරිත්වා එකෙකං,
පචක්ඛාමී ඉතො පරං.

340.

කුසලාරම්මණං කාමෙ, කුසලාකුසලස්ස ච;
අභිඤ්ඤාමානසස්සාපි, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ච.

341.

කාමාවචරපාකස්ස, තථා කාමක්‍රියස්ස ච;
එතෙසං පන රාසීනං, ඡන්තං ආරම්මණං සියා.

342.

රූපාවචරපුඤ්ඤානි, කාමපාකං තතො විනා;
පඤ්චන්තං පන රාසීනං, හොන්ති ආරම්මණානි හි.

343.

ආරූප්පකුසලඤ්චාපි, තෙභූමකුසලස්ස ච;
තෙභූමකක්‍රියස්සාපි, තථෙවාකුසලස්සපි.

344.

අරූපාවචරපාකානං, ද්විත්තං පන චතුත්ථදු;
ඉමෙසං අට්ඨරාසීනං, හොතාරම්මණපච්චයො.

345.

අපරියාපන්තපුඤ්ඤම්පි, කාමාවචරතොපි ච;
රූපතො පඤ්චමස්සාපි, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ච.

346.

චතුත්තං පන රාසීනං, හොති ආරම්මණං සදා;
තථෙවාකුසලං කාම-රූපාවචරතො පන.

347.

කුසලස්ස ක්‍රියස්සාපි, තථෙවාකුසලස්ස ච;
කාමාවචරපාකානං, ඡන්තං රාසීනම්ථිතං.

348.

විපාකාරම්මණං කාමෙ, කාමාවචරතොපි ච;
රූපාවචරතො චෙව, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ච.

349.

කාමාවචරපාකානං, තථෙවාකුසලස්ස ච;
ඡන්තඤ්ච පන රාසීනං, හොතාරම්මණපච්චයො.

350.

විපාකාරම්මණං රූපෙ, කාමාවචරතොපි ච;
රූපාවචරතො චෙව, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ච.

351.

අපුඤ්ඤස්සානි පඤ්චන්තං, රාසීනං හොති ගොචරො;
අරූපාවචරපාකෙසු, අයමෙව නයො මනො.

352.

අපරියාපන්නපාකම්පි, කාමතො රූපතොපි ව;
කුසලස්ස ක්‍රියස්සාපි, හොති ආරම්මණං පන.

353.

ක්‍රියවිත්තමීදං කාමෙ, කාමාවචරතොපි ව;
රූපාවචරතො වෙව, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ව.

354.

කාමාවචරපාකස්ස, තථෙවාකුසලස්ස ව;
ඡන්නං රාසීනමෙනෙසං, හොතාරම්මණපච්චයො.

355.

යං ක්‍රියාමානසං රූපෙ, කාමපාකං තතො විනා;
පඤ්චන්නං පන රාසීනං, හොති ආරම්මණං පන.

356.

ක්‍රියාවිත්තං පනාරූපේ, තෙසං පඤ්චන්නමෙව ව;
ආරූපස්ස ක්‍රියස්සාපි, ඡන්නං හොතෙව ගොචරො.

357.

රූපං චතුසමුට්ඨානං, රූපාරම්මණසඤ්ඤිතං;
කාමාවචරපුඤ්ඤස්ස, තථෙව කුසලස්ස ව.

358.

අභිඤ්ඤාද්වයවිත්තස්ස, කාමපාකක්‍රියස්ස ව;
ඡන්නං රාසීනමෙනෙසං, හොතාරම්මණපච්චයො.

359.

නිබ්බානාරම්මණං කාම-රූපාවචරතො පන;
කුසලස්සුභයස්සාපි, කාමරූපක්‍රියස්ස ව.

360.

අපරියාපන්නතො වෙව, ඵලස්ස කුසලස්ස ව;
ඡන්නං රාසීනමෙනෙසං, හොතාරම්මණපච්චයො.

361.

නානප්පකාරකං සබ්බං, පඤ්ඤත්තාරම්මණං පන;
තෙභුමකස්ස පුඤ්ඤස්ස, තථෙවාකුසලස්ස ව.

362.

රූපාරූපවිපාකස්ස, තෙභූමකක්‍රියස්ස ච;
නවත්තං පන රාසීනං, භොතාරම්මණපච්චයො.

363.

රූපාරම්මණිකා ද්වෙ තු, ද්වෙ ද්වෙ සද්ධාදිගොචරා;
පඤ්චාරම්මණිකා නාම, චිත්තූප්පාදා තයො මනා.

364.

ඉධෙකචත්තාලීසෙව, ඡළාරම්මණිකා මනා;
කාමාවචරචිත්තාන-මයමාරම්මණක්කමො.

365.

පඤ්චාභිඤ්ඤා විචජ්ජෙත්වා, රූපාරූපා අනාසවා;
චිත්තූප්පාදා ඉමෙ සබ්බෙ, ධම්මාරම්මණගොචරා.

366.

පට්ඨාරූප්පකුසලං, දුතියාරූප්පචෙතසො;
කුසලස්ස විපාකස්ස, ක්‍රියස්සාරම්මණං භවෙ.

367.

පට්ඨාරූප්පපාකොයං, දුතියාරූප්පචෙතසො;
කුසලස්ස විපාකස්ස, ක්‍රියස්සාරම්මණං න භි.

368.

පට්ඨං තු ක්‍රියාවිත්තං, දුතියාරූප්පචෙතසො;
න පුඤ්ඤස්ස න පාකස්ස, භොති ආරම්මණං පන.

369.

පට්ඨං තු ක්‍රියාවිත්තං, දුතියාරූප්පචෙතසො;
ක්‍රියස්සාරම්මණං භොති, ඉති ඤෙය්‍යං විභාවිතා.

370.

පුට්ඨජ්ජනස්ස සෙක්ඛස්ස, අරූපාරම්මණං ද්විධා;
කුසලං කුසලස්සාපි, විපාකස්ස ච තං සියා.

371.

ඛිණාසවස්ස භික්ඛුස්ස, පට්ඨාරූප්පමානසං;
ආරම්මණං තිධා භොති, ඉති චුත්තං මහෙසිනා.

372.

ක්‍රියස්සාපි ක්‍රියා හොති, කුසලම්පි ක්‍රියස්ස ච;
කුසලං තු විපාකස්ස, එවං හොති තිධා පන.

373.

තතිශාරුප්පචිත්තම්පි, චතුත්ථාරුප්පචෙතසො;
එවමෙව ද්විධා වෙව, තිධා වාරම්මණං සියා.

374.

යං යං පන ඉධාරඛිභ,
යෙ යෙ ජායන්ති ගොචරං;
සො සො තෙසඤ්ච තෙසඤ්ච,
හොතාරම්මණපච්චයො.

375.

යො පනිමස්ස නරො කිර පාරං,
දුත්තරමුත්තරමුත්තරතීධ;
සො අභිධම්මමහණ්ණවපාරං,
දුත්තරමුත්තරමුත්තරතෙව.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ ආරම්මණවිභාගො නාම

ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො.

7. සත්තමො පරිච්ඡෙදො

විපාකචිත්තජ්ජවත්තිනිද්දෙසො

376.

අනන්තඤ්ඤාණෙන නිරඪගණෙන,
ගුණෙසිනා කාරුණිකෙන තෙන;
චුත්තෙ විපාකෙ මතිපාටවත්ථං,
විපාකචිත්තජ්ජහවං සුණාථ.

377.

එකුනතිංස කම්මානි, පාකා ද්වත්තිංස දස්සිතා;
තීසු ද්වාරෙසු කම්මානි, විපාකා ඡසු දිස්සරෙ.

378.

කුසලං කාමලොකස්මිං, පචත්තෙ පටිසන්ධියං;

තං තං පච්චයමාගමිම, දදාති විවිධං ඵලං.

379.

ඵකාය චේතනායෙකා, පටිසන්ධි පකාසිතා;
නානාකම්මෙහි නානා ච, භවන්ති පටිසන්ධියො.

380.

තිහෙතුකං තු යං කම්මං, කාමාවචරසඤ්ඤිතං;
තිහෙතුකං දුහෙතුඤ්ඤ්ච, විපාකං දෙත්‍යාහෙතුකං.

381.

දුහෙතුකං තු යං කම්මං, තං න දෙති තිහෙතුකං;
දුහෙතුකමහෙතුඤ්ඤ්ච, විපාකං දෙති අත්තනො.

382.

තිහෙතුකෙන කම්මෙන,
පටිසන්ධි තිහෙතුකා;
දුහෙතුකාපි හොතෙව,
න ච හොති අහෙතුකා.

383.

දුහෙතුකෙන කම්මෙන,
පටිසන්ධි දුහෙතුකා;
අහෙතුකාපි හොතෙව,
න ච හොති තිහෙතුකා.

384.

අසඬ්ඛාරමසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරම්පි දෙති හි;
සසඬ්ඛාරමසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරං ඵලං තථා.

385.

ඵකාය චේතනායෙත්ථ, කුසලස්ස ච සොළස;
විධා විපාකචිත්තානි, භවන්තීති පකාසයෙ.

386.

ආරම්මණෙන හොතෙව, වෙදනාපරිවත්තනං;
තදාරම්මණචිත්තම්පි, ජවනෙන නියාමිතං.

387.

කාමාවචරචිත්තෙන, කුසලෙනාදිනා පන;
තුලොන පාකචිත්තෙන, ගහිතා පටිසන්ධි වෙ.

388.

බලවාරම්මණෙ ඉටියෙ, චක්ඛුස්සාපාථමාගතෙ;
මනොධාතු භවඬගස්මිං, තාය ආවට්ටිතෙ පන.

389.

වීථිචිත්තෙසු ජාතෙසු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණකාදිසු;
ජායතෙ ජවනං හුත්වා, පයමං කාමමානසං.

390.

සත්තක්ඛත්තුං ජචිත්වාන, පයමෙ කුසලෙ ගතෙ;
තදෙවාරම්මණං කත්වා, තෙනෙව සදිසං පුන.

391.

විපාකං ජායතෙ චිත්තං, තදාරම්මණසඤ්ඤිතං;
සන්ධියා තුලානො මූල-භවඬගන්ති පවුච්චතෙ.

392.

තඤ්ච සන්තීරණං එත්ථ, දස්සනං සම්පට්ඨිෂ්ඨනං;
ගණනුපගචිත්තානි, චත්තාරෙව භවන්ති හි.

393.

යදා හි දුතියං චිත්තං, කුසලං ජවනං තදා;
තෙන තුලාවිපාකම්පි, තදාරම්මණකං සියා.

394.

සන්ධියා අසමානත්තා, ද්වෙ නාමානිස්ස ලබ්භරෙ;
“ආගන්තුකභවඬග”න්ති, “තදාරම්මණක”න්ති ව.

395.

යදා හි තතියං පුඤ්ඤං, ජවනං භොති තෙන ව;
සදිසං තතියං පාකං, තදාරම්මණකං සියා.

396.

“ආගන්තුකභවඬග”න්ති, ඉදම්පි ව පවුච්චති;
ඉමිනා පන සද්ධිං ඡ, පුරිමානි ව පඤ්චපි.

397.

යදා චතුත්ථං කුසලං, ජවනං හොති තෙන ච;
තුලාං චතුත්ථං පාකං තු, තදාරම්මණතං වජේ.

398.

ආගන්තුකභවඬගං තු, තදාරම්මණනාමකං;
පුරිමානි ඡ පාකානි, ඉමිනා හොන්ති සත්ත තු.

399.

තස්මිං ද්වාරෙ යදා ඉට්ඨ-මජ්ඣන්තාරම්මණං පන;
ආගච්ඡති තදාපාථං, තදා වුත්තනයෙනිධ.

400.

ආරම්මණවසෙනෙව, වෙදනා පරිවත්තති;
උපෙක්ඛාසහිතං තස්මා, හොති සන්තීරණං මනො.

401.

උපෙක්ඛාසහිතෙස්වෙව, ජවනෙසු චතුසුපි;
තෙහි තුලානි චත්තාරි, පාකච්ඡන්තානි ජායරෙ.

402.

වෙදනායාසමානත්තා, අච්චන්තං පුරිමෙහි තු;
හොන්ති පිට්ඨිභවඬගානි, චත්තාරීති ච නාමනො.

403.

පඤ්චිමානි විපාකානි, පුරිමෙහි ච සත්තහි;
සද්ධිං ද්වාදස පාකානි, භවන්තීති විනිද්දිසෙ.

404.

චක්ඛුද්වාරෙ තථා එවං, සොතාදීස්වපි නිද්දිසෙ;
ද්වාදස ද්වාදස පාකා, සමසට්ඨි භවන්තිමෙ.

405.

එකාය චෙතනායෙව, කම්මෙ ආයුහිතෙ පන;
සමසට්ඨි විපාකානි, උප්පජ්ජන්ති න සංසයො.

406.

ගහිතාගහණෙනෙත්ථ, චක්ඛුද්වාරෙසු ද්වාදස;
සොතවිඤ්ඤාණකාදීනි, චත්තාරීති ච සොළස.

407.

එවමෙව සසඬ්ඛාර-තිහෙතුකුසලෙනපි;
අසඬ්ඛාරසසඬ්ඛාර-පෙක්ඛාසහගතෙනපි.

408.

කම්මෙ ආයුහිතෙ තෙසං, විපාකෙහි ව තීහිපි;
එසෙව ව නයො තෙහි, දින්නාය පටිසන්ධියා.

409.

පයමං ඉට්ඨමජ්ඣත්ත-ගොචරස්ස වසෙනිධ;
පවත්තිං පන දස්සෙත්වා, උපෙක්ඛාසහිතද්වයෙ.

410.

දස්සෙතබ්බා තප්පච්ඡා තු, ඉට්ඨස්මිං ගොචරෙ ඉධ;
එකෙකස්මිං පන ද්වාරෙ, ද්වාදස ද්වාදසෙව තු.

411.

ගහිතාගහණෙනෙත්ථ, පාකචිත්තානි සොළස;
පුබ්බෙ චුත්තනයෙනෙව, ඤෙය්‍යං සබ්බමසෙසතො.

412.

තිහෙතුකෙන කම්මෙන, පටිසන්ධි තිහෙතුකා;
භවතීති අයං වාරො, චුත්තො එත්තාවතා මයා.

413.

සන්ධිමෙකං තු කම්මෙකං, ජනෙති න තතො පරං;
අනෙකානි විපාකානි, සඤ්ජනෙති පවත්තියං.

414.

එකස්මා හි යථා බීජා, ජායතෙ එකමඬ්ඝරං;
සුබ්බුති එලානිස්ස, භොන්ති හෙතුපවත්තිතො.

415.

දුහෙතුකෙන කම්මෙන, පටිසන්ධි දුහෙතුකා;
භොතීති හි අයං වාරො, අනුපුබ්බෙන ආගතො.

416.

දුහෙතුකෙන කම්මෙන, සොමනස්සයුතෙනිධ;
අසඬ්ඛාරිකචිත්තෙන, කම්මෙ ආයුහිතෙ පන.

417.

තෙන තුලොන පාකෙන, ගහිතා පටිසන්ධි වෙ;
ඉටියෙ ආරම්මණෙ චක්ඛු-ද්වාරෙ ආපාථමාගතෙ.

418.

සොමනස්සයුතෙ ඤාණ-හීනෙ කුසලමානසෙ;
සත්තක්ඛත්තුං ජවිත්වාන, ගතෙ තස්මිං දුභෙතුකෙ.

419.

තදෙවාරම්මණං කත්වා, ජායතෙ තදනන්තරං;
තංසරික්ඛකමෙකං තු, අසඬ්ඛාරිකමානසං.

420.

තං හි මූලභවඬගන්ති, තදාරම්මණමිච්චපි;
උභයමිපි ච තස්සෙව, නාමන්ති පරිදීපිතං.

421.

දුභෙතුකසසඬ්ඛාරෙ, ජවිතෙපි ච තංසමං;
භොතාගන්තුකසඬ්ඛාතං, තදාරම්මණමානසං.

422.

තථෙව ච දුභෙතුතං, ඉටියමජ්ඣක්තගොචරෙ;
ද්විත්තං උපෙක්ඛායුත්තානං, ජවනානමනන්තරං.

423.

ද්වෙ තාදිසානි ජායන්තෙ, තදාරම්මණමානසා;
තෙසං “පිට්ඨිභවඬග”න්ති, නාමං “ආගන්තුක”න්ති ච.

424.

සන්තීරණද්වයඤ්ථෙව, දස්සනං සම්පට්ච්ඡනං;
ඉමානි ච භවඬගානි, චක්ඛුද්වාරෙ පනට්ඨ හි.

425.

ඵවමට්ඨට්ඨ කත්වාන, ද්වාරෙසුපි ච පඤ්චසු;
චත්තාලිස විපාකානි, භවන්තීති පවත්තියං.

426.

ගහිතාගහණෙනත්ථ, චක්ඛුද්වාරෙ පනට්ඨ ච;
සොතසානාදිනා සද්ධිං, ද්වාදසෙව භවන්ති හි.

427.

එකාය චේතනායෙවං, කම්මෙ ආයුහිතෙ පන;
ද්වාදසෙව විපාකානි, භවන්තීති පකාසිතං.

428.

දුභෙතුකත්තයෙනාපි, සෙසෙන සදිසෙන තු;
පාකෙනාදින්තසන්ධියා, අයමෙව නයො මනො.

429.

දුභෙතුකෙන කම්මෙන, පටිසන්ධි දුභෙතුකා;
භොතීතිපි අයං වාරො, චුත්තො එත්තාවතා මයා.

430.

දුභෙතුකෙන කම්මෙන, පටිසන්ධි අභෙතුකා;
භොතීති ච අයං වාරො, අනුපුබ්බෙන ආගතො.

431.

දුභෙතුකෙසු චිත්තෙසු, කුසලෙසු චතුසුපි;
තෙසු අඤ්ඤතරෙතෙව, කම්මෙ ආයුහිතෙ පන.

432.

තස්සෙව පාකභූතාය, ආදින්තපටිසන්ධිනො;
උපෙක්ඛාසහිතාහෙතු, මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා.

433.

පටිසන්ධි න චත්තබ්බා, සා කම්මසදිසාති හි;
කම්මං දුභෙතුකං භොති, පටිසන්ධි අභෙතුකා.

434.

තස්ස බුද්ධිමුපෙතස්ස, ඉට්ඨමජ්ඣත්තගොචරෙ;
ආපාථමාගතෙ චක්ඛු-ද්වාරෙ පුන ච දෙහිනො.

435.

දුභෙතුනං චතුන්නම්පි, පුඤ්ඤානං යස්ස කස්සචි;
ජවනස්සාවසානස්මිං, අභෙතුකම්දං මනො.

436.

තදාරම්මණභාවෙන, ජායතෙ නත්ථි සංසයො;
තං තු මූලභවඬගඤ්ච, තදාරම්මණමෙව ච.

437.

විචිචිත්තෙසු ජාතෙසු, චක්ඛුචිඤ්ඤාණකාදිසු;
උපෙක්ඛාසහිතංයෙව, හොති සන්තීරණමපි ව.

438.

තෙසු එකං යපෙත්වාන, ගහිතාගහණෙනිධ;
ගණනුපගචිත්තානි, තීණියෙව භවන්ති හි.

439.

ඉටියෙ ආරම්මණෙ චක්ඛු-ද්වාරෙ ආපාඨමාගතෙ;
තදා සන්තීරණඤ්ඤාවෙව, තදාරම්මණමානසං.

440.

සොමනස්සයුතංයෙව, ගහෙත්වා තෙසු එකකං;
පුරිමානි ච තීණිති, චත්තාරොව භවන්ති හි.

441.

එවං චත්තාරි චිත්තානි, ද්වාරෙසුපි ච පඤ්චසු;
හොන්ති විසති චිත්තානි, විපාකානි පචත්තියං.

442.

චක්ඛුද්වාරෙ තු චත්තාරි, ගහිතාගහණෙනිධ;
සොතසානාදිනා සද්ධිං, හොතෙවාහෙතුකට්ඨකං.

443.

අහෙතුපටිසන්ධිස්ස, න තදාරම්මණං භවෙ;
දුහෙතුකං තිහෙතුං වා, දුහෙතුපටිසන්ධිනො.

444.

ජාතා සුගතියං යෙන, පාකෙන පටිසන්ධි තු;
තෙන තුලාමපි හීනං වා, තදාරම්මණකං භවෙ.

445.

මනුස්සලොකං සන්ධාය, චුත්තඤ්ඤාවාහෙතුකට්ඨකං;
චතුසුපි අපායෙසු, පචත්තෙ පන ලබ්භති.

446.

ඵෙරො නෙරයිකානං තු, ධම්මං දෙසෙති වස්සති;
ගන්ධං වායුඤ්ඤා මාපෙති, යදා තෙසං තදා පන.

447.

ථෙරං දිස්වා ව සුත්වා ව, ධම්මං ගන්ධඤ්ච සායනං;
පිච්ඡඤ්ච ජලං වායුං, ඵ්ඤ්ඤං මුදුමෙව ව.

448.

චක්ඛුච්ඤ්ඤාණකාදීනි, පුඤ්ඤජානෙව පඤ්චපි;
සන්තීරණද්වයං එකා, මනොධාතුනි අට්ඨකං.

449.

අයං තාව කථා ඉට්ඨ-ඉට්ඨමජ්ඣත්තගොචරෙ;
කාමාවචරපුඤ්ඤානං, ජවනානං වසෙනිධ.

450.

නියමත්ථං තු යං චුත්තං, තදාරම්මණචෙතසො;
කුසලං පන සන්ධාය, තං චුත්තන්ති හි දීපිතං.

451.

ඉධාකුසලචිත්තෙසු, සොමනස්සයුතෙසුපි;
ඉට්ඨෙ ආරම්මණෙ තෙසු, ජවිතෙසු චතුසුපි.

452.

සොමනස්සයුතාහෙතු-මනොච්ඤ්ඤාණධාතු හි;
තදාරම්මණභාවෙන, ජායතෙ තදනන්තරං.

453.

ඡස්වාකුසලචිත්තෙසු, උපෙක්ඛාය යුතෙසු හි;
ගොචරෙ ඉට්ඨමජ්ඣත්තෙ, ජවිතෙසු අනන්තරං.

454.

උපෙක්ඛාසහිතාහෙතු-මනොච්ඤ්ඤාණධාතු හි;
තදාරම්මණභාවෙන, ජායතෙ පන පුඤ්ඤජා.

455.

ඉට්ඨාරම්මණයොගස්මිං, කඨ්ඛතො උද්ධතස්ස වා;
සොමනස්සයුතං හොති, තදාරම්මණමානසං.

456.

සොමනස්සයුතෙ චිත්තෙ, ජවනෙ ජවිතෙ පන;
ගවෙසිතබ්බා පඤ්චෙව, තදාරම්මණමානසා.

457.

උපෙක්ඛාසහිතෙ චිත්තෙ, ජවනෙ ජවිතෙ පන;
ජළෙව ගවෙසිතබ්බා, තදාරම්මණමානසා.

458.

තිහෙතුසොමනස්සෙන, ආදින්නපට්ඨන්ධිනො;
ඤානතො පරිභීනස්ස, තං ඤානං පච්චවෙක්ඛිතො.

459.

දොමනස්සයුතං චිත්තං, හොති විජ්ජපට්ඨාරිනො;
තස්ස කිං ජායතෙ බුහි, තදාරම්මණමානසං.

460.

පට්ඨානෙ පට්ඨිද්ධා හි, දොමනස්සඅනන්තරං;
සොමනස්සස්ස උජ්ජත්ති, දොමනස්සස්ස චස්ස වා.

461.

මහග්ගතං පනාරබ්භ, ජවනෙ ජවිතෙපි ච;
තත්ථෙව පට්ඨිද්ධං තු, තදාරම්මණමානසං.

462.

තස්මා භවඤ්චපාතොව, තදාරම්මණමෙව වා;
න හොති කිං නු කාතබ්බං, වද ත්වං ආභිධම්මික.

463.

උපෙක්ඛාසහිතාහෙතු-මනොවිඤ්ඤාණධාතු තු;
පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවිපාකා හි, තදාරම්මණිකා සියා.

464.

ආවජ්ජනං කිමස්සාති, නත්ථි තං ජායතෙ කථං;
භවඤ්චාවජ්ජනානං කිං, මග්ගස්සානන්තරස්ස ච.

465.

ඵලස්සපි නිරොධා ච, වුට්ඨහන්තස්ස හික්ඛුනො;
ඵලචිත්තස්ස වා ඵවං, නත්ථි ආවජ්ජනං කිර.

466.

විනා ආවජ්ජනෙනාපි, හොති ජායතු මානසං;
කිමස්සාරම්මණං බුහි, යදි ජානාසි පණ්ඩිත.

467.

විනා ආරම්මණෙනෙව, න හි ජායති මානසං;
රූපාදීසු පරිත්තෙසු, යං කිඤ්චාරබ්භ ජායතෙ.

468.

උතුබ්භිජනියාමො ව, කම්මධම්මනියාමතා;
විත්තස්ස ව නියාමොති, ඤෙය්‍යා පඤ්ච නියාමතා.

469.

තත්ථ එකජ්ජහාරෙන, එලපුජ්චාදිධාරණං;
රුක්ඛානං පන සබ්බෙසං, අයං උතුනියාමතා.

470.

තෙසං තෙසං තු බීජානං, තංතංතුලාඵලුබ්භවො;
මත්ථකෙ නාලිකෙරස්ස, ඡිද්දත්තං බීජජො අයං.

471.

තිහෙතුකං තිහෙතුඤ්ච, දුහෙතුඤ්ච අහෙතුකං;
විපාකං තු යතො දෙනි, අයං කම්මනියාමතා.

472.

ජාතියං බොධිසත්තස්ස, මෙදනීකම්පනාදිකං;
විසෙසත්තමනෙකම්පි, අයං ධම්මනියාමතා.

473.

ගොචරෙන පසාදස්මිං, සට්ඨිතෙ පන තෙනිධ;
උජ්ජත්තාවජ්ජනාදීනං, අයං විත්තනියාමතා.

474.

අන්ධජ්ජනානං හදයන්ධකාරං,
විද්ධංසනං දීපම්මං ජලන්තං;
සික්ඛෙථ ධීරො සතතං පයුත්තො,
මොහන්ධකාරාපගමං යදිච්ඡෙති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ විපාකවිත්තජ්ජවත්තිනිද්දෙසො නාම

සත්තමො පරිච්ඡෙදො.

8. අට්ඨමො පරිච්ඡෙදො

පකිණ්ණකනිද්දෙසො

475.

ඉදානි පන සබ්බෙසං, එතෙසං මානසං මයා;
පාටවත්ථාය භික්ඛුනං, කපීයති පකිණ්ණකං.

476.

පන්ථමක්කටකො නාම, දිසාසු පන පඤ්චසු;
තත්ථ සුත්තං පසාරෙත්වා, ජාලමජ්ඣෙකෙ නිපජ්ජති.

477.

පට්ඨමාය දිසායෙත්ථ, සුත්තෙ පන පසාරිතෙ;
පාණකෙන පටඬිගෙන, සට්ඨිතෙ මක්ඛිකාය වා.

478.

නිපන්තට්ඨානතො කිඤ්චි, චලිත්වා උණ්ණනාහි තු;
ගන්ත්වා සුත්තානුසාරෙන, යුසං පිවති තස්ස සා.

479.

සුනාගන්ත්වාන තත්ථෙව, නිපජ්ජති යථාසුඛං;
ඵවමෙව කරොතෙව, දිසාසු දුතියාදිසු.

480.

පසාදා පඤ්ච දට්ඨබ්බා, සුත්තං පඤ්චදිසාස්ථිව;
චිත්තං පන ච දට්ඨබ්බං, මජ්ඣෙකෙ මක්කටකො විය.

481.

පාණකාදීහි සුත්තස්ස, තස්ස සඬ්ඝට්ටනා විය;
පසාදානං තු දට්ඨබ්බා, සට්ඨනාරම්මණෙන හි.

482.

චලනං විය තංමජ්ඣෙකෙ, නිපන්තායුණ්ණනාහියා;
පසාදසට්ටනං තත්ථ, ගහෙත්ථාරම්මණං පන.

483.

මනොධාතුක්‍රියාචිත්තං, භවඬ්භාවට්ටනං මනං;
තස්සා සුත්තානුසාරංව, වීථිචිත්තපවත්තනං.

484.

සීසෙ පනස්ස විජ්ඣිත්වා, යුසපානංව චෙතසො;
ආරම්මණෙසු දට්ඨබ්බං, ජවනස්ස පවත්තනං.

485.

පුනාගන්ත්වා යථා සුත්ත-ජාලමජ්ඣෙ නිපජ්ජනං;
චන්ද්‍රංයෙව ච නිස්සාය, චිත්තස්ස පරිවත්තනං.

486.

ඉදං තු පන ඔපම්මං, අත්ථං දීපෙති කිං තු හි;
ආරම්මණෙන පඨමං, පසාදෙ සට්ඨිතෙ පන.

487.

පසාදවත්ථුතො චිත්තා, වත්ථුසන්තිස්සිතං මනො;
තතො හි පඨමංයෙව, ඡායතීති හි දීපිතං.

488.

එකෙකාරම්මණං ද්විසු, ද්විසු ද්වාරෙසු සබ්බසො;
ආගච්ඡති තෙනාපාථං, අයමත්ථොපි දීපිතො.

489.

රූපං චක්ඛුපසාදමහි, සට්ඨිත්වා තඨ්ඨණෙ පන;
මනොද්වාරෙ තථාපාථ-මාගච්ඡති නිසංසයො.

490.

බගො යථා හි රුක්ඛග්ගෙ, නිලියන්තොව සාබ්බතො;
සාබ්බං සට්ඨෙති තස්සිධ, ඡායා ඵරති භූමියං.

491.

සාබ්බාය සට්ඨනච්ඡායා, ඵරණානි ච සබ්බසො;
අපුබ්බාවරිමං එක-ක්ඛණස්මිංයෙව ඡායරෙ.

492.

එවමෙව ච රූපස්ස, පසාදස්ස ච සට්ඨනං;
භවඨිගචලනස්සාපි, පච්චයත්තෙන අත්ථතො.

493.

තථෙව ච මනොද්වාරෙ, ආපාථගමනමිපි ච;
අපුබ්බාවරිමං එක-ක්ඛණස්මිංයෙව භොතිති.

494.

තතො භවඬ්ගං ඡින්දිත්වා, චක්ඛුද්ධාරො යථාක්කමං;
ආවජ්ජනෙ සමුප්පන්නෙ, දස්සනෙ සම්පට්ඨිතෙ.

495.

සන්තීරණෙ සමුප්පන්නෙ, තතො වොට්ඨබ්බනෙපි ව;
කුසලං ජවනං චිත්තං, තථාකුසලමෙව වා.

496.

එසො එව නයො සොත-ද්වාරාදිසුපි විඤ්ඤානා;
අවිසෙසෙන විඤ්ඤෙය්‍යා, සද්දාදීනං තු සට්ඨනෙ.

497.

දොවාරිකොපමාදීනි, එතස්සත්ථස්ස දීපනෙ;
උද්ධරිත්වාන තානෙත්ථ, දස්සෙතබ්බානි විඤ්ඤානා.

498.

අසම්භෙදෙන චක්ඛුස්ස, රූපාපාඨගමෙන ව;
ආලොකනිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

499.

පච්චයෙහි පනෙතෙහි, සමෙතෙහි චතුහිපි;
ජායතෙ චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

500.

අසම්භෙදෙන සොතස්ස, සද්දාපාඨගමෙන ව;
ආකාසනිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

501.

පච්චයෙහි පනෙතෙහි, සමෙතෙහි චතුහිපි;
ජායතෙ සොතවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

502.

අසම්භෙදෙන ඝානස්ස, ගන්ධාපාඨගමෙන ව;
වායොසන්නිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

503.

පච්චයෙහි පනෙතෙහි, සමෙතෙහි චතුහිපි;
ජායතෙ ඝානවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

504.

අසම්භෙදෙන ජීවිහාය, රසාපාථගමෙන ව;
ආපොසන්නිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

505.

පච්චයෙහි පනෙනෙහි, සමෙනෙහි චතුහිපි;
ජායතෙ ජීවිහාවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

506.

අසම්භෙදෙන කායස්ස, ඓද්ධිකාපාථසඬගමා;
පච්චිනිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

507.

පච්චයෙහි පනෙනෙහි, සමෙනෙහි චතුහිපි;
ජායතෙ කායවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

508.

අසම්භෙදා මනස්සාපි, ධම්මාපාථගමෙන ව;
චත්ථසන්නිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

509.

පච්චයෙහි පනෙනෙහි, සමෙනෙහි චතුහිපි;
මනොවිඤ්ඤාණමෙවං තු, සම්පයුත්තෙහි ජායතෙ.

510.

මනො භවඬගචිත්තන්ති, වෙදිතබ්බං විභාවිතා;
ආවජ්ජනක්ඛියාචිත්තං, සමනක්කාරොති සඤ්ඤිතං.

511.

චත්ථසන්නිස්සයෙනාති, නායං සබ්බත්ථ ගච්ඡති;
භවං තු පඤ්චවොකාරං, සන්ධාය කථිතො පන.

512.

පට්ඨසන්ධාදිචිත්තානි, සබ්බානෙකුනවිසති;
කාමෙ දස ව රූපෙසු, පඤ්ච චත්තාරිරූපිසු.

513.

කම්මං කම්මනිමිත්තඤ්ච, තථා ගතිනිමිත්තකං;
ඉදං හි තිවිධං තෙසං, ආරම්මණමුදිරිතං.

514.

කාමාවචරසන්ධිනං, පරිත්තාරම්මණං මනං;
පච්චුප්පන්නමතීතං වා, හොති නත්ථි අනාගතං.

515.

අට්ඨෙව ව මහාපාකා, තීණි සන්තීරණානි ව;
එකාදසවිධං චිත්තං, තදාරම්මණසඤ්ඤිතං.

516.

එකාදසවිධෙ චිත්තෙ, තදාරම්මණසඤ්ඤිතෙ;
දස පුඤ්ඤවිපාකානි, එකං හොති අපුඤ්ඤජං.

517.

මහාපාකා න ජායන්තෙ, රූපාරූපභවද්වයෙ;
කාමෙ රූපෙ භවෙ චෙව, හොති සන්තීරණත්තයං.

518.

තදාරම්මණචිත්තානි, යානි චුත්තානි සත්ථුනා;
තෙසු චිත්තං පනෙකමපි, රූපාරූපභවද්වයෙ.

519.

න තදාරම්මණං භුත්වා, පවත්තති කදාවිපි;
කස්මා න හොති වෙ තත්ථ, ඛිජස්සාභාවතො පන.

520.

පටිසන්ධිබ්භං නත්ථෙත්ථ, කාමාවචරසඤ්ඤිතං;
රූපාදිගොචරෙ තස්ස, භවෙය්‍ය ජනකං තු යං.

521.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණකාදීනං, නත්ථිතාපජ්ජතීති වෙ;
නින්ද්‍රියානං පවත්තානු-භාවතො චිත්තසම්භවො.

522.

එකන්තෙන යථා වෙතං, තදාරම්මණමානසං;
නජ්ජවත්තති සබ්බමිපි, රූපාරූපභවද්වයෙ.

523.

අකාමාවචරධම්මෙපි, තදෙනං නානුබන්ධති;
කස්මා අජනකත්තා හි, ජනකස්සාසමානතො.

524.

ජනකං තෙන තුල්‍යං වා, කාමාවචරසඤ්ඤිතං;
කුසලාකුසලාදිං තු, ජවනං අනුබන්ධති.

525.

කාමාවචරධම්මාපි, යෙ මහග්ගතගොචරා;
හුත්වා චත්තන්ති තෙ වාපි, ඉදං නෙවානුබන්ධති.

526.

පරිත්තාරම්මණත්තා ව, එකන්තෙන පනස්ස හි;
තථාපරිචිතත්තා ව, නානුබන්ධති සබ්බදා.

527.

කිං තෙන යුත්තිවාදෙන, චුත්තං අට්ඨකථාසු හි;
තදාරම්මණචිත්තානි, එකාදසපි සබ්බසො.

528.

නාමගොත්තං පනාරබ්භ, ජවනෙ ජවිතෙපි ව;
තදාරම්මණං න ගණ්හන්ති, රූපාරූපභවෙසු වා.

529.

යදා පඤ්ඤත්තිමාරබ්භ, ජවනෙ ජවිතෙපි වා;
තථා විපස්සනායාපි, ලක්ඛණාරම්මණාය ව.

530.

තදාරම්මණා න ලබ්භන්ති, මිච්ඡත්තනියතෙසුපි;
න ලොකුත්තරධම්මෙපි, ආරබ්භ ජවනෙ ගතෙ.

531.

තථා මහග්ගතෙ ධම්මෙ, ආරබ්භ ජවනෙ පන;
පටිසම්භිදාඤ්ඤානානි, ආරබ්භ ජවිතෙපි ව.

532.

මනොද්චාරෙපි සබ්බෙසං, ජවනානමනන්තරං;
තදාරම්මණචිත්තානි, භවන්ති අනුපුබ්බතො.

533.

න විජ්ජති මනොද්චාරෙ, සට්ඨනාරම්මණස්ස හි;
කථං භවඬ්ගතො හොති, චුට්ඨානං පන චෙතසො.

534.

මනොද්චාරෙපි ආපාථ-මාගච්ඡන්තෙව ගොචරා;
සට්ටනාය විනා තස්මා, විත්තානං හොති සම්භවො.

535.

ද්වාදසාපුඤ්ඤවිත්තානං, විපාකා සත්තසත්තති;
භවන්ති චතුරාසීති, පාපපාකා පවත්තිශං.

536.

එකාදසවිධානං තු, හිත්වා උද්ධච්චමානසං;
එකාදසවිධා වෙව, භවන්ති පටිසන්ධියො.

537.

ක්‍රියවිත්තෙසු සබ්බෙසු, ජවනං න ච හොති යං;
තං වෙ කරණමත්තත්තා, වාතපුප්ඵසමං මතං.

538.

ජවනත්තං තු සම්පත්තං, කිච්චසාධනතො පන;
ඡින්නමූලස්ස රුක්ඛස්ස, පුප්ඵංච අඵලං සියා.

539.

පටිච්ච පන එතස්මා, ඵලමෙතීති පච්චයො;
යො ධම්මො යස්ස ධම්මස්ස, යිතිශුප්පත්තියාපි වා.

540.

උපකාරො හි සො තස්ස, පච්චයොති පචුච්චති;
සම්භවොපභවො හෙතු, කාරණං පච්චයො මනො.

541.

ලොභාදි පන යො ධම්මො, මූලට්ඨෙනුපකාරකො;
හෙතූති පන සො ධම්මො, විඤ්ඤාතබ්බො විභාවිනා.

542.

ලොභො දොසො ච මොහො ච,
තථාලොභාදයො තයො;
ජලෙව හෙතුයො හොන්ති,
ජාතීතො නවධා සියුං.

543.

ධම්මානං කුසලාදීනං, කුසලාදිත්තසාධකො;

මූලටියොති වදන්තෙවං, එකෙ ආවරියා පන.

544.

එවං සන්තෙ තු හෙතුනං, තංසමුට්ඨානරූපිසු;
හෙතුපච්චයතා නෙව, සම්පජ්ජති කදාවිපි.

545.

න හි තෙ පන රූපානං, සාධෙත්ති කුසලාදිකං;
න තෙසං පන රූපානං, පච්චයා න ච භොන්ති තෙ.

546.

තස්මා හි කුසලාදීනං, කුසලාදීත්තසාධකො;
මූලටියොති න ගන්තබ්බො, විඤ්ඤානා සමයඤ්ඤානා.

547.

සුප්පතිට්ඨිතභාවස්ස, සාධනෙනුපකාරකො;
මූලටියොති ච හෙතුනං, විඤ්ඤාතබ්බො විභාවිතා.

548.

කුසලාකුසලා හෙතු, ක්‍රියාහෙතු ච සබ්බසො;
ධම්මානං සම්පයුත්තානං, තංසමුට්ඨානරූපිනං.

549.

හෙතුපච්චයතං යාතා, පඤ්චවොකාරභූමියං;
සම්පයුත්තානමෙවෙනෙ, චතුරොකාරභූමියං.

550.

කාමෙ විපාකහෙතුපි, කාමාවචරභූමියං;
අත්තනා සම්පයුත්තානං, පටිසන්ධික්ඛණෙ පන.

551.

කට්ඨකාරූපජාතානං, තථෙව ච පචත්තියං;
චිත්තජානඤ්ච රූපානං, හෙතුපච්චයතං ගතා.

552.

රූපෙ විපාකහෙතු ච, රූපාවචරභූමියං;
තථා චුත්තජපකාරානං, භොන්ති තෙ හෙතුපච්චයා.

553.

හෙතුයො පඤ්චවොකාරො, ලොකුත්තරවිපාකජා;

චිත්තජානඤ්ච රූපානං, සම්පයුත්තානමෙව ව.

554.

තෙ හෙතුපච්චයා භොන්ති, චතුටොකාරභූමියං;
භවන්ති සම්පයුත්තානං, ඉතරෙ ව සභූමියං.

555.

හෙතුත්ථො හෙතුයො වෙව, හෙතුපච්චයසම්භවො;
එවමෙව ව විඤ්ඤෙයො, සඤ්ජාතසුඛහෙතුනා.

556.

ජන්දො චිත්තඤ්ච වීරියං, වීමංසා වාති සත්ථුනා;
ලොකාධිපතිනා චුත්තා, චතුරාධිපති සියුං.

557.

ජන්දං තු ජෙට්ඨකං කත්වා, ජන්දං කත්වා ධුරං පන;
චිත්තස්සුප්පත්තිකාලස්මිං, ජන්දාධිපති නාමසො.

558.

එසෙව ව නයො ඤෙයො, සෙසෙසුපි ව තීසුපි;
අධිජ්ජනීති නිද්දිට්ඨො, ජෙට්ඨට්ඨෙත්ථපකාරකො.

559.

සුමතිමතිවිබොධනං විචිත්තං,
කුමතිමතින්ධනපාවකං පධානං;
ඉමමතිමධුරං අවෙදි යො යො,
ජීනවචනං සකලං අවෙදි සො සො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ පකිණ්ණකනිද්දෙසො නාම

අට්ඨමො පරිච්ඡෙදො.

9. නවමො පරිච්ඡෙදො

පුඤ්ඤවිපාකපච්චයනිද්දෙසො

560.

බාත්තිංස පාකචිත්තානි, ලොකිකානෙව යානි හි;
එතෙසං පාකචිත්තානං, පටිසන්ධිපවත්තිසු.

561.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤාදිසඬ්ඛාරා, යථා යෙසඤ්ච පච්චයා;
භවාදීසු තථා තෙපි, විඤ්ඤාතඬ්ඛා විභාවිනා.

562.

තයො භවා චතස්සො ච, යොනියො ගතිපඤ්චකං;
විඤ්ඤාණට්ඨිනියො සත්ත, සත්තාවාසා නවෙරිතා.

563.

කාමෙ පුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාර-සඤ්ඤිතා අට්ඨ චෙතනා;
නවන්තං පාකචිත්තානං, කාමෙ සුගතියං පන.

564.

නානාක්ඛණිකකම්මුප-නිස්සයපච්චයෙහි ච;
ද්වෙධා හි පච්චයා තෙසං, භවන්ති පටිසන්ධියං.

565.

උපෙක්ඛාසහිතාහෙනු-මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා;
විනා පරිත්තපාකානං, භොන්ති ද්වෙධා පවත්තියං.

566.

තායෙව චෙතනා රූප-භවෙ ද්වෙධාව පච්චයා;
පඤ්චන්තං පාකචිත්තානං, භවන්ති හි පවත්තියං.

567.

අට්ඨන්තං තු පරිත්තානං, කාමෙ දුග්ගතියං තථා;
පවත්තෙ පච්චයා භොන්ති, න භොන්ති පටිසන්ධියං.

568.

භොන්ති චුත්තජපකාරාව, කාමෙ සුගතියං තථා;
සොළසන්තං විපාකානං, පවත්තෙ පටිසන්ධියං.

569.

රූපෙ පුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරා, රූපාවචරභූමියං;
පඤ්චන්තං පාකචිත්තානං, පච්චයා පටිසන්ධියං.

570.

භොන්තිමාපුඤ්ඤසඬ්ඛාරා, කාමෙ දුග්ගතියං ද්විධා;
විඤ්ඤාණස්ස පනෙකස්ස, පච්චයා පටිසන්ධියං.

571.

ජන්තං පන පවත්තෙව, භොන්ති නො පටිසන්ධියං;
සත්තන්තම්පි භවත්තෙව, පවත්තෙ පටිසන්ධියං.

572.

කාමෙ සුගතියං තෙසං, සත්තන්තම්පි තථෙව ච;
පවත්තෙ පච්චයා භොන්ති, න භොන්ති පටිසන්ධියං.

573.

විඤ්ඤාණානං චතුන්තම්පි, තෙසං රූපහවෙ තථා;
පවත්තෙ පච්චයා භොන්ති, න භොන්ති පටිසන්ධියං.

574.

සො ච කාමහවෙනිට්ඨ-රූපාදිඋපලද්ධියං;
අනිට්ඨරූපාදයො පන, බ්‍රහ්මලොකෙ න විජ්ජරෙ.

575.

තථෙවානෙඤ්ජසඬ්ඛාරො, අරූපාවචරභූමියං;
චතුන්තං පාකචිත්තානං, පවත්තෙ පටිසන්ධියං.

576.

එවං තාව භවෙස්සවෙනෙ, පටිසන්ධිපවත්තිසු;
යථා ච පච්චයා භොන්ති, තථා ඤෙය්‍යා විභාවිතා.

577.

එසෙව ච නයො ඤෙය්‍යො, යොනිආදීසු තත්ත්වං;
ආදිතො පන පට්ඨාය, මුඛමත්තනිදස්සනං.

578.

අවිසෙසෙන පුඤ්ඤාභි-සඬ්ඛාරො ද්විභවෙසුපි;
දත්ථාන පටිසන්ධිං තු, සබ්බපාකං ජනෙති සො.

579.

තථා චතුසු විඤ්ඤෙය්‍යො, අණ්ඩජාදීසු යොනිසු;
බහුදෙවමනුස්සානං, ගතීසු ද්වීසු එව ච.

580.

තථා නානත්තකායාදි-විඤ්ඤාණානං ධීතීසුපි;
තථා චුත්තජපකාරස්මිං, සත්තාවාසෙ චතුබ්බිධෙ.

581.

එවං පුඤ්ඤාභිසංඛාරො, භවාදීසු යථාරහං;
එකච්ඡතිපාකානං, පච්චයො හොති ච ද්විධා.

582.

කාමෙ අපුඤ්ඤසංඛාරො, භවෙ චතුසු යොනිසු;
තීසු ගතීසු එකිස්සා, විඤ්ඤාණට්ඨිතියාපි ච.

583.

සත්තාවාසෙ පනෙකස්මිං,
උහොති සො පච්චයො ද්විධා;
සත්තන්තං පාකච්ඡිත්තානං,
පවත්තෙ පටිසන්ධියං.

584.

තථෙවානෙඤ්ජසංඛාරො, එකාරූපභවෙ පුන;
එකිස්සා යොනියා චෙව, එකිස්සා ගතියාපි ච.

585.

තීසු චිත්තට්ඨිතීස්ථෙව, සත්තාවාසෙ චතුඛ්ඛිධෙ;
චතුන්තං පාකච්ඡිත්තානං, ද්වෙධා සො හොති පච්චයො.

586.

පටිසන්ධිපවත්තීනං, වසෙනෙව භවාදීසු;
විජානිතඛ්ඛා සංඛාරා, යථා යෙසඤ්ච පච්චයා.

587.

න රූපාරූපධම්මානං, සංඛිකන්ති පන විජ්ජති;
සංඛිකන්තිභාවෙ අසති, පටිසන්ධි කථං සියා.

588.

නත්ථි චිත්තස්ස සංඛිකන්ති, අතීතභවතො ඉධ;
තතො හෙතුං විනා තස්ස, පාතුභාවො න විජ්ජති.

589.

සුලද්ධපච්චයං රූපා-රූපමත්තං තු ජායති;
උජ්ජජ්ජමානමෙවං තු, ලභිත්වා පච්චයං පන.

590.

භවත්තරමුපෙතීති, සමඤ්ඤාය පවුච්චති;

න ච සත්තො න ච ජීවො, න අත්තා වාපි විජ්ජති.

591.

තයිදං පාකටං කත්වා, පටිසන්ධික්කමං පන;
දස්සයිස්සාමහං සාධු, නිබ්බාදට්ඨ සුද්දබ්බුධං.

592.

අතීතස්මිං භවෙ තස්ස, ආසන්තමරණස්ස හි;
හරිතං තාලපණ්ණංව, පක්ඛිත්තං ආතපෙ පන.

593.

සුස්සමානෙ සරීරස්මිං, නට්ඨෙ චක්ඛුන්ද්‍රියාදිකෙ;
හදයචත්ථුමත්තස්මිං, යිතෙ කායජපසාදිකෙ.

594.

චත්ථුසන්තිස්සිතං චිත්තං, හොති තස්මිං බණ්ණෙ පි ව;
පුබ්බානුසෙවිතං කමමං, පුඤ්ඤං වාපුඤ්ඤමෙව වා.

595.

කමමං කමමනිමිත්තං වා, ආලම්බිත්වා පචත්තති;
එවං පචත්තමානං තං, විඤ්ඤාණං ලද්ධපච්චයං.

596.

අවිජ්ජාය පටිච්ඡන්තා-දීනවෙ විසයෙ පන;
තණ්හා නමෙති සඬ්ඛාරා, බ්‍රහ්මානි සහජා පන.

597.

න මීයමානං තණ්හාය, තං සන්තතිවසා පන;
ඔරිමා පන තීරමිහා, ආලම්බිත්වාන රජ්ජකං.

598.

මාතිකාතික්කමොවෙතං, පුරිමං ජහති නිස්සයං;
අපරං කමමසම්භූතං, ලම්බිත්වා වාපි නිස්සයං.

599.

තං පනාරම්මණාදිහි, පච්චයෙහි පචත්තති;
පුරිමං චචනං එත්ථ, පච්ඡිමං පටිසන්ධි තු.

600.

තදෙතං නාපි පුරිමා, භවතොපි ඉධාගතං;

කම්මාදිඤ්ච විතා හෙතුං, පාතුභූතං න චෙව තං.

601.

එත්ථ චෙතස්ස චිත්තස්ස, පුරිමා භවතො පන;
ඉධානාගමනෙතීත-භවහෙතුහි සම්භවෙ.

602.

පටිසොසදීපමුද්දාදී, භවත්තෙත්ථ නිදස්සනා;
යථා ආගන්ත්වා අඤ්ඤත්‍ර, භොන්ති සද්දාදිහෙතුකා.

603.

එවමෙව ච විඤ්ඤාණං, වෙදිතබ්බං විභාවිතා;
සන්තානබන්ධතො නත්ථි, එකතා වාපි නානතා.

604.

සති සන්තානබන්ධෙ තු, එකන්තෙනෙකතා සියා;
බීරතො දධිසම්භූතං, න භවෙය්‍ය කදාවිපි.

605.

අථාපි පන එකන්ත-නානතා සා භවෙය්‍ය වෙ;
බීරසාමී නරො නෙව, දධිසාමී භවෙය්‍ය සො.

606.

තස්මා එත්ථ පනෙකන්ත-එකතානානතාපි වා;
න චෙව උපගන්තබ්බා, විඤ්ඤානා සමයඤ්ඤානා.

607.

නනු එවමසඬිකන්ති-පාතුභාවෙ තස්ස සති;
යෙ ඉමස්මිං මනුස්සත්ත-භාවෙ බන්ධාභිසම්භවා.

608.

තෙසං ඉධ නිරුද්ධත්තා, කම්මස්ස ඵලහෙතුනො;
පරත්ථාගමතො චෙව, ඉධ තස්ස කතස්ස හි.

609.

අඤ්ඤස්ස අඤ්ඤතො චෙව, කම්මතො තං ඵලං සියා;
තස්මා න සුන්දරං එතං, විධානං සබ්බමෙව ච.

එත්ථාහ —

610.

සන්තානෙ යං ඵලං ඵතං, නාඤ්ඤස්ස න ච අඤ්ඤතො;
බ්භානං අභිසංඛාරො, එතස්සත්ථස්ස සාධකො.

611.

එකස්මිං පන සන්තානෙ, චත්තමානං ඵලං පන;
අඤ්ඤස්සාතිපි වා නෙව, අඤ්ඤතො වා න භොති තං.

612.

බ්භානං අභිසංඛාරො, එතස්සත්ථස්ස සාධකො;
බ්භානං අභිසංඛාරෙ, කතෙ තු මධුආදිනා.

613.

තස්ස බ්භස්ස සන්තානෙ, පයිමං ලද්ධපච්චයො;
මධුරො ඵලසො තස්ස, භොති කාලන්තරෙ පන.

614.

න හි තානි හි බ්භානි, අභිසංඛරණමිපි වා;
පාපුණන්ති ඵලට්ඨානං, එවං ඤෙය්‍යමිදමිපි ච.

615.

බාලකාලෙ පයුත්තෙන, විජ්ජාසිප්පොසධාදිනා;
දීපෙනබ්බො අයං වුද්ධ-කාලස්මිං ඵලදායිනා.

616.

එවං සන්තෙපි තං කම්මං, විජ්ජමානමිපි වා පන;
ඵලස්ස පච්චයො භොති, අථ වාවිජ්ජමානකං.

617.

විජ්ජමානං සචෙ භොති, තප්පවත්තික්ඛණෙ පන;
භවිතබ්බං විපාකෙන, සද්ධිමෙව ච හෙතුනා.

618.

අථ වාවිජ්ජමානං තං, නිරුද්ධං පච්චයො භවෙ;
පවත්තික්ඛණතො පුබ්බෙ, පච්ඡා නිව්චඵලං සියා.

වුච්චතෙ –

619.

කටත්තා පච්චයො කම්මං, තස්මා නිව්චඵලං න ච;

පාටිභොගාදිකං කම්මං, වෙදිතඛිඛං නිදස්සනං.

620.

කටත්තායෙව තං කම්මං, ඵලස්ස පන පච්චයො;
න වස්ස විජ්ජමානත්තං, තස්ස වාවිජ්ජමානතා.

621.

අභිධම්මාවතාරොයං, පරමත්ථපකාසනො;
සොතඛිඛො පන සොතුනං, පීතිඛුද්ධිවිවඬිසිනො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ පුඤ්ඤවිපාකපච්චයනිද්දෙසො නාම

නවමො පරිච්ඡේදො.

10. දසමො පරිච්ඡේදො

රූපවිභාගනිද්දෙසො

622.

චුත්තමාදිමිහි යං රූපං, චිත්තජානමනත්තරං;
තස්ස දානි කරිස්සාමි, සමාසෙන විභාවනං.

623.

යං රූප්පතීති රූපන්ති, තථා රූපයතීති වා;
රූපාරූපහවාතීතො, සුරූපො රූපමබ්බවි.

624.

තං රූපං දුට්ඨං හොති, භූතොපාදායහෙදතො;
චතුඛිඛිධා මහාභූතා, උපාදා චතුච්ඡති.

625.

පථවීධාතු ආපො ච,
තෙජො වායො තථෙව ච;
චත්තාරොමෙ මහාභූතා,
මහාභූතෙන දෙසිතා.

626.

මහත්තා පාතුභූතාති, මහාභූතසමාති වා;
වඤ්චකත්තා අභූතෙන, මහාභූතාති සඤ්ඤිතා.

627.

චක්ඛු සොතඤ්ච සානඤ්ච, ජිව්හා කායො ච රූපතා;
සද්දො ගන්ධො රසො ඉත්ථි-පුරිසින්ද්‍රියජීවිතං.

628.

චත්ථුමාහාරතා කාය-චච්චිඤ්ඤත්තියො දූවෙ;
ආකාසො වෙච රූපස්ස, ලහුතාදිත්තයම්පි ච.

629.

උපවයො සන්තතිරූපං, ජරතානිච්චතාපි ච;
උපාදාති පච්චිචන්ති, ඉමානි චතුච්ඡති.

630.

මහාභූතානි නිස්සාය, අමුඤ්චිත්වා පචන්තිතො;
උපාදාරූපමිච්චාහ, නිරූපාදානමානසො.

631.

පථවී පත්ථටත්තා ච, වායො වායනතො භවෙ;
තෙජො තෙජෙති රූපානි, ආපො ආපෙති පාලනා.

632.

තෙසං දානි පචක්ඛාමි, රූපානං ලක්ඛණාදිකං;
ලක්ඛණාදීසු ඤාතෙසු, ධම්මා ආවි භවන්ති හි.

633.

සාමඤ්ඤං වා සභාවො වා, ධම්මානං ලක්ඛණං මතං;
කිච්චං වා තස්ස සම්පත්ති, රසොති පරිදීපිතො.

634.

ඵලං වා පච්චුපට්ඨානං, උපට්ඨානනයොපි වා;
ආසන්නකාරණං යං තු, තං පදට්ඨානසඤ්ඤිතං.

තත්ථ කක්ඛලත්තලක්ඛණා පථවීධාතු, පතිට්ඨානරසා,
සම්පට්ච්ඡනපච්චුපට්ඨානා. පග්ගරණලක්ඛණා ආපොධාතු, උපබ්බහනරසා,
සඬ්ගහපච්චුපට්ඨානා. උණ්හත්තලක්ඛණා තෙජොධාතු, පරිපාවනරසා,
මද්දවානුජ්ජදානපච්චුපට්ඨානා. විත්ථම්හනලක්ඛණා වායොධාතු,
සමුදිරණරසා, අභිනීහාරපච්චුපට්ඨානා. ඵකෙකාය වෙන්ථ
සෙසභූතත්තයපදට්ඨානානි වෙදිතඛ්ඛා.

චක්ඛතීති චක්ඛු, රූපං විභාවෙතීති අත්ථො.

635.

තත්ථ චක්ඛු ද්විධා වුත්තං, පඤ්ඤාමංසජ්ජහෙදතො;
තත්ථ පඤ්ඤාමයං චක්ඛු, හොති පඤ්චවිධං පන.

636.

බුද්ධධම්මසමන්තෙහි, ඤාණදිබ්බෙහි නාමතො;
යථානුක්කමතො තෙසං, නානත්තං මෙ නිබ්බොධං.

637.

ආසයානුසයෙ ඤාණං, ඉන්ද්‍රියානං පරොපරෙ;
බුද්ධචක්ඛුන්ති නිද්දිට්ඨං, මුනිනා ලොකචක්ඛුනා.

638.

හෙට්ඨාමග්ගත්තයෙ ඤාණං, ධම්මචක්ඛුන්ති සඤ්ඤිතං;
ඤෙයාං සමන්තචක්ඛුන්ති, ඤාණං සබ්බඤ්ඤුතා පන.

639.

යං “චක්ඛුං උදපාදී”ති, ආගතං ඤාණචක්ඛු තං;
අභිඤ්ඤාචිත්තජා පඤ්ඤා, දිබ්බචක්ඛුන්ති වුවචති.

640.

මංසචක්ඛුපි දුට්ඨං, සසම්භාරපසාදතො;
සසම්භාරඤ්ච නාමෙත්ථ, අක්ඛිකූපෙ පතිට්ඨිතං.

641.

අක්ඛිකූපට්ඨිනා හෙට්ඨා, උද්ධඤ්ච භමුකට්ඨිනා;
උභතො අක්ඛිකූටෙහි, මත්ථලුඬිගෙන අන්තතො.

642.

බහිද්ධා අක්ඛිලොමෙහි, පරිච්ඡින්නො ච යො පන;
න්භාරුසුත්තෙන ආබන්ධො, මංසපිණ්ඩො පවුච්චති.

643.

සකලොපි ච ලොකොයං, කමලස්ස දලං විය;
පුපුලං විපුලං නීලං, ඉති ජානාති ලොචනං.

644.

චක්ඛු නාම න තං හොති, චත්ථු තස්සාති වුවචති;

ඉදං පන සසම්භාර-චක්ඛුන්ති පරිදීපිතං.

645.

චණ්ණො ගන්ධො රසො ඔජා,
චතස්සො වාපි ධාතුයො;
භාවසම්භවසණ්ඨානං,
ජීවිතානි තථෙව ව.

646.

කායචක්ඛුපසාදානි,
සම්භාරා භොන්ති වුද්දස;
තථා විත්ථාරතො චෙතං,
චතස්සො වාපි ධාතුයො.

647.

චණ්ණො ගන්ධො රසො ඔජා,
සණ්ඨානසම්භවො තථා;
දසෙතෙ චතුසමුට්ඨානා,
චත්තාලීස භවන්ති තෙ.

648.

චක්ඛු කායජපසාදො ව, භාවො ජීවිතමෙව ව;
චත්තාලීසඤ්ච රූපානි, චත්තාරි තු භවන්ති හි.

649.

ඉමෙසං පන රූපානං, වසෙන පරිපිණ්ඩිතං;
ඉදං සම්භාරචක්ඛුන්ති, පණ්ඩිතෙහි පකාසිතං.

650.

යො පනෙත්ථ සිතො අත්ථී, පරිබන්ධො පරිත්තකො;
චතුන්නං පන භුතානං, පසාදො කම්මසම්භවො.

651.

ඉදං පසාදචක්ඛුන්ති, අක්ඛාතං පඤ්චචක්ඛුනා;
තදෙනං තස්ස මජ්ඣෙ තු, සසම්භාරස්ස චක්ඛුනො.

652.

සෙනෙන මණ්ඩලෙනස්ස, පරික්ඛිත්තස්ස සබ්බසො;
කණ්ඨමණ්ඩලමජ්ඣෙ වා, නිවිට්ඨෙ දිට්ඨමණ්ඩලෙ.

653.

සන්ධාරණාදිකිච්චාහි, ධාතුහි ච චතුහිපි;
කතුපකාරං හුත්වාන, උතුචිත්තාදිනා පන.

654.

උපත්ථම්භියමානං තං, ආයුනා කතපාලනං;
චණ්ණගන්ධරසාදිහි, රූපෙහි පරිවාරිතං.

655.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණකාදීනං, චත්ථුද්වාරඤ්ච සාධයං;
ඌකාසිරසමානෙන, පමාණෙනෙව තිට්ඨති.

වුත්තං හෙතං –

656.

“යෙන චක්ඛුපසාදෙන, රූපානිමනුපස්සති;
පරිත්තං සුබ්බමං එතං, ඌකාසිරසමුපම” තිති.

657.

සොතාදීසු ච එසෙව, නයො ඤෙයොසා විභාවිනා;
විසෙසමත්තමෙවෙත්ථ, පචක්ඛාමි ඉතො පරං.

සුභාතීති සොතං, තං තනුතම්බලොමාවිතෙ අභිගුලිවෙධකසණ්ඨානෙ
පදෙසෙ වුත්තජ්ජකාරාහි ධාතුහි කතුපකාරං උතුචිත්තාභාරෙහි
උපත්ථම්භියමානං ආයුනා පරිපාලියමානං සොතවිඤ්ඤාණාදීනං
චත්ථුද්වාරභාවං සාධයමානං තිට්ඨති.

සායතීති සානං, තං සසම්භාරසානබ්ලස්ස අන්තො අප්පදසණ්ඨානෙ
පදෙසෙ යථාවුත්තජ්ජකාරා හුත්වා තිට්ඨති.

සායතීති ජිව්හා, ජිවිතමව්භායතීති වා ජිව්හා, සා සසම්භාරජිව්හාමජ්ඣස්ස
උපරි උප්පලදලග්ගසණ්ඨානෙ පදෙසෙ යථාවුත්තජ්ජකාරා හුත්වා තිට්ඨති.

කුච්ඡිතානං මලානං ආයොති කායො. යාවතා පන ඉමස්මිං කායෙ
උපාදින්නකං රූපං අත්ථි, සබ්බත්ථ කායපසාදො කප්පාසපටලෙ ස්තෙනො විය
යථාවුත්තජ්ජකාරො හුත්වා තිට්ඨති.

එත්ථ පනෙනෙසං ලක්ඛණාදීනි පචක්ඛාමි –
දට්ඨකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණං චක්ඛු, රූපෙසු

ආවිඤ්ජනරසං, වක්ඛවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චපට්ඨානං,
දට්ඨුකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානං.

සොතුකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණං සොතං, සද්දෙසු
ආවිඤ්ජනරසං, සොතවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චපට්ඨානං,
සොතුකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානං.

සායිතුකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණං සානං, ගන්ධෙසු
ආවිඤ්ජනරසං, සානවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චපට්ඨානං,
සායිතුකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානං.

සායිතුකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණාජීවිහා, රසෙසු
ආවිඤ්ජනරසා, ජීවිහාවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චපට්ඨානා,
සායිතුකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානා.

ඵ්ඨසිතුකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණො කායො,
ඓඨාට්ඨබ්බෙසු ආවිඤ්ජනරසො, කායවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චපට්ඨානො,
ඵ්ඨසිතුකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානො.

කෙවි පනාහු –

658.

තෙජාධිකානං භූතානං, පසාදො පන වක්ඛුති;
ආකාසානිලතොයුබ්බිඅධිකානං තු සෙසකා.

659.

තෙ පනෙවං තු වත්තබ්බා, “සුත්තං ආහරථා”ති හි;
සුත්තමෙව ච තෙ අද්ධා, න දක්ඛිස්සන්ති කිඤ්චිපි.

660.

විසෙසෙ සති භූතානං, පසාදො හි කථං භවෙ;
සමානානං හි භූතානං, පසාදො පරිදීපිතො.

661.

තස්මා නිස්සයභූතානං, චතුන්තං සබ්බසො පන;
පහායෙව පනෙතෙසං, විසෙසපරිකප්පනං.

662.

ඤ්ඤායා කම්මවිසෙසෙන, පසාදානං විසෙසතා;

න හි භූතවිසෙසෙන, හොති තෙසං විසෙසතා.

663.

ඵවමෙනෙසු චක්ඛුඤ්ච, සොතං අපත්තගාහකං;
සෙසං තු පන සානාදිත්තයං සම්පත්තගාහකං.

රූපන්ති රූපයතීති රූපං, චණ්ණවිකාරමාපජ්ජමානං හදයඤ්ඤාභාවං පකාසෙතීති අත්ථො. තං පන චක්ඛුපටිභනනලක්ඛණං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස විසයභාවරසං, තස්සෙව ගොචරභාවපච්චුපට්ඨානං, චතුමභාභූතපදට්ඨානං. යථා චෙතං, තථා සබ්බානිපි උපාදාරූපානීති.

සද්දොති සද්දයතීති සද්දො, සො පන සොතපටිභනනලක්ඛණො, සොතවිඤ්ඤාණස්ස විසයභාවරසො, තස්සෙව ගොචරභාවපච්චුපට්ඨානො.

රසොති රසන්ති තෙනාති රසො, සො ජීවිභාපටිභනනලක්ඛණො, ජීවිභාවිඤ්ඤාණස්ස විසයභාවරසො, තස්සෙව ගොචරභාවපච්චුපට්ඨානො.

ගන්ධොති අත්තානං ගන්ධයති සුවයතීති ගන්ධො, සො ඝාතපටිභනනලක්ඛණො, ඝාතවිඤ්ඤාණස්ස විසයභාවරසො, තස්සෙව ගොචරභාවපච්චුපට්ඨානො.

ඉත්ථිත්ථියන්ති –

664.

කම්මජො ඉත්ථිභාවොයං, පටිසන්ධිසමුට්ඨිතො;
යඤ්චෙතං ඉත්ථිලිඬිගාදි, න තු තං ඉත්ථියං සියා.

665.

ඉත්ථිත්ථියං පටිච්චෙව, ඉත්ථිලිඬිගාදයො පන;
පචත්තෙයෙව ජායන්තෙ, න තානි පටිසන්ධියං.

666.

න ච තං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යමෙව තං;
ඉත්ථිලිඬිගාදයො චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා හොන්ති වා න වා.

667.

ඵසෙව ච නයො ඤෙය්‍යා, සෙසෙපි පුරිසින්ද්‍රියෙ;
ඉදං පඨමකප්පානං, උභයං තු පචත්තියං.

668.

සමුට්ඨාතීති විඤ්ඤායං, පරතො පටිසන්ධියං;
පචත්තෙපි සමුට්ඨාය, පචත්තෙ පටිච්ඡත්ති.

669.

මහතා පාපකම්මෙන, පුරිසත්තං විනස්සති;
මහතා කුසලෙනෙව, ජායතෙ පුරිසින්දියං.

670.

දුබ්බලාකුසලෙනෙව, ඉත්ථිලිඬගං විනස්සති;
දුබ්බලෙනෙව පුඤ්ඤාන, ඉත්ථිභාවො හි ජායතෙ.

671.

උභතොඛ්‍යාඤ්ජනස්සාපි, එකමෙවින්දියං සියා;
එවං සත්තෙ අභාවො ච, දුතියඛ්‍යාඤ්ජනස්ස තු.

672.

න වාභාවො සියා කස්මා, න තං ඛ්‍යාඤ්ජනකාරණං;
තස්ස කම්මසභායං හි, රාගචිත්තං තු කාරණං.

උභයස්ස පනෙතස්ස ලක්ඛණාදීනි වුවවති. තත්ථ ඉත්ථිභාවලක්ඛණං ඉත්ථින්දියං, “ඉත්ථි”ති පකාසනරසං, ඉත්ථිලිඬගනිමිත්තකුත්තාකප්පානං කාරණභාවපච්චුපට්ඨානං.

පුරිසභාවලක්ඛණං පුරිසින්දියං, “පුරිසො”ති පකාසනරසං, පුරිසලිඬගනිමිත්තකුත්තාකප්පානං කාරණභාවපච්චුපට්ඨානං.

ජීවිතන්ති –

673.

ජීවිතින්ද්‍රියනිද්දෙසෙ, චත්තබ්බං යං සියා ඉධ;
අරූපජීවිතෙ වුත්ත-නයෙනෙව ච තං වදෙ.

ලක්ඛණාදීනි පනස්ස එවං වෙදිතබ්බානි. සහජරූපපරිපාලනලක්ඛණං ජීවිතින්ද්‍රියං, තෙසං පචත්තනරසං, තෙසමෙව යපනපච්චුපට්ඨානං, යාපයිතබ්බභූතපද්ධිතන්ති.

චත්ථුති හදයචත්ථු.

674.

යං නිස්සාය මනොධාතු-මනොවිඤ්ඤාණධාතූයො;
චත්තන්ති පඤ්චවොකාරො, තං “චත්ථු”ති පවුච්චති.

මනොධාතුමනොවිඤ්ඤාණධාතූනං නිස්සයලක්ඛණං හදයචත්ථු,
තාසඤ්චෙව ධාතූනං ආධාරණරසං, උඛ්ඛාහනපච්චුපට්ඨානං.

ආහාරතාති කඛ්ඤිකාරො ආහාරො. ඔජට්ඨමකං රූපං ආහරතීති ආහාරො.

675.

යාය ඔජාය යාපෙන්නි, යත්ථ යත්ථ ච පාණිනො;
අයං තු “කඛ්ඤිකාරො, ආහාරො”ති පවුච්චති.

676.

අන්තපානාදිකං චත්ථු, අග්ගිං හරති කම්මජං;
කෙවලං න ච සක්කොති, පාලෙතුං ජීවිතං පන.

677.

ඔජා සක්කොති පාලෙතුං, හරිතුං න ච පාවකං;
හරිතුම්පි ච පාලෙතුං, උභො සක්කොන්ති එකතො.

ලක්ඛණාදිතො පනස්ස ඔජාලක්ඛණො කඛ්ඤිකාරො ආහාරො,
රූපාහරණරසො, උපත්ථම්භනපච්චුපට්ඨානො, කඛ්ඤං කත්වා
අජ්ඣාහරිතඛ්චත්ථුපදට්ඨානොති වෙදිතඛ්ඛො.

කායවිඤ්ඤත්තීනිද්දෙසෙ කායෙන අත්තනො භාවං විඤ්ඤාපෙන්නානං
කායග්ගහණානුසාරෙන ගහිතාය එතාය භාවො විඤ්ඤායතීති විඤ්ඤත්ති. සයං
වා කායග්ගහණානුසාරෙන විඤ්ඤායතීතිපි විඤ්ඤත්ති. “කායෙන සංවරො
සාධු, සාධු වාචාය සංවරො”ති ආගතො වොපනසඬ්ඛාතො කායොව විඤ්ඤත්ති
කායවිඤ්ඤත්ති. කායවිජ්චන්දනෙන අධිජ්ජායවිඤ්ඤාපනහෙතුත්තා සයඤ්ච
තථා විඤ්ඤෙය්‍යත්තා කායෙන විඤ්ඤත්තීතිපි කායවිඤ්ඤත්ති.

678.

තත්ථ යා සහජාතස්ස, චිත්තජානිලධාතූයා;
රූපස්ස වලනෙ හෙතු, එකාකාරවිකාරතා.

679.

කායවිඤ්ඤත්ති නාමායං, කායද්වාරන්ති සා මතා;
තත්ථ යා වෙතනාසිද්ධා, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවසා පන.

680.

කායකම්මන්ති නිද්දිට්ඨා, සත්ථුනා සා භිතෙසිනා;
සම්පවත්ති පනෙතිස්සා, වට්ඨිවාරෙපි ජායතෙ.

681.

ලභිත්වා පනුපත්ථම්භං, එකාවජ්ජනවිටීයං;
හෙට්ඨාහි ඡහි චිත්තෙහි, වායොධාතුසමුට්ඨිනං.

682.

සත්තමෙන තු චිත්තෙන, වායොධාතුසමුට්ඨිනා;
වාලෙති සහජං රූපං, විඤ්ඤත්තිසහිතාත්තනා.

වට්ඨිඤ්ඤත්තිනිද්දෙසෙ පන –

683.

පච්චයො චිත්තජාතාය, උපාදින්නකසට්ඨනෙ;
යො ආකාරවිකාරෙකො, අයං පථවිධාතුයා.

684.

වට්ඨිඤ්ඤත්ති විඤ්ඤෙය්‍යා, සහ සද්දවසා පන;
වට්ඨිවාරන්ති නිද්දිට්ඨා, සාව සකායකුලින්දුනා.

685.

සද්දො න චිත්තජො අත්ථි, විනා විඤ්ඤත්තිසට්ඨනං;
ධාතුසඬ්ඝට්ඨනෙනෙව, සහ සද්දො හි ජායති.

686.

සා විඤ්ඤාපනතො වෙව, අයං විඤ්ඤෙය්‍යතොපි ව;
විඤ්ඤත්තිති සියා තස්සා, සම්භවො කාරකද්වයෙ.

687.

න විඤ්ඤත්තිද්වයං අට්ඨ, රූපානි විය චිත්තජං;
චිත්තජානං විකාරත්තා, චිත්තජන්ති පචුච්චති.

තත්ථ	කායවිඤ්ඤත්ති	අධිජ්ජායපකාසනරසා,
කායවිජ්ජන්දනහෙතුභාවපච්චුපට්ඨානා,	චිත්තසමුට්ඨානවායොධාතුපදට්ඨානා.	
තථා	වට්ඨිඤ්ඤත්ති	අධිජ්ජායපකාසනරසා,
හෙතුභාවපච්චුපට්ඨානා,	චිත්තසමුට්ඨානපථවිධාතුපදට්ඨානා.	වට්ඨිසොසස්ස

688.

න කස්සතීති ආකාසො, රූපානං විවරො පන;
යො රූපානං පරිච්ඡෙදො, ස්වාකාසොති පවුච්චති.

සො රූපපරිච්ඡෙදලක්ඛණො, රූපපරියන්තපකාසනරසො,
රූපමරියාදපච්චුපට්ඨානො, අසම්ප්ප්ට්ඨභාවජ්ඣේදවිවරභාවපච්චුපට්ඨානො චා,
පරිච්ඡින්නරූපපදට්ඨානො.

රූපස්ස ලහුතාදිත්තයනිද්දෙසෙ –

689.

හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව, රූපස්ස ලහුතාදිසු;
තිස්සො රූපවිකාරාති, විඤ්ඤාතබ්බා විභාවිනා.

690.

ඵතාසං පන තිස්සන්තං, කමතො ච පවත්තියං;
අරොගී මද්දිතං චම්මං, ධන්තහෙමං නිදස්සනං.

691.

කම්මං කාතුං න සක්කොති, ලහුතාදිත්තයං පන;
ආභාරාදිත්තයංයෙව, තං කරොති තතො තිජං.

තත්ථ අදන්ධතාලක්ඛණො රූපස්ස ලහුතා, රූපානං ගරුභාවවිනොදනරසා,
ලහුපරිවත්තිතාපච්චුපට්ඨානා, ලහුරූපපදට්ඨානා.

අථද්ධතාලක්ඛණො රූපස්ස මුදුතා, රූපානං ථද්ධභාවවිනොදනරසා,
සබ්බකිරියාසු අවිරොධිතාපච්චුපට්ඨානා, මුදුරූපපදට්ඨානා.

සරීරකිරියානුකූලකම්මඤ්ඤතාලක්ඛණො රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා,
අකම්මඤ්ඤතාවිනොදනරසා, අදුබ්බලභාවපච්චුපට්ඨානා,
කම්මඤ්ඤතාරූපපදට්ඨානා. ඵතා පන තිස්සොපි න අඤ්ඤමඤ්ඤං විජහන්ති.

උපවයසන්තතිනිද්දෙසෙ –

692.

රූපානමාවයො යො හි, වුත්තො උපවයොති සො;
අනුප්පබන්ධතා තෙසං, සන්තතීති පවුච්චති.

693.

අත්ථතො උභයම්පෙතං, ජාතිරූපන්ති දීපිතං;

වුත්තමාකාරනානත්තා, වෙනෙය්‍යානං වසෙන වා.

ලක්ඛණාදිතො පන ආවයලක්ඛණො රූපස්ස උපවයො, පුබ්බන්තතො
රූපානං උම්මුජ්ජාපනරසො, නිය්‍යාතනපච්චුපට්ඨානො,
පරිපුණ්ණභාවපච්චුපට්ඨානො වා, උපචිතරූපපදට්ඨානො.

පවත්තිලක්ඛණා රූපස්ස සන්තති, අනුජ්ජෙත්ථනරසා,
අනුපච්ඡෙදපච්චුපට්ඨානා, අනුජ්ජෙත්ථරූපපදට්ඨානා.

ජරානිද්දෙසෙ ජීරණං ජරා.

694.

දුට්ඨායං ජරා නාම, පාකටාපාකටාති ව;
පාකටා රූපධම්මෙසු, අරූපෙසු අපාකටා.

රූපස්ස පරිපාකතාලක්ඛණා රූපස්ස ජරතා, උපනයනරසා, සභාවානං
අපගමෙපි නසභාවාපගමපච්චුපට්ඨානා වීහිපුරාණභාවො විය,
පරිපච්චමානරූපපදට්ඨානා.

පරිභෙදලක්ඛණා රූපස්ස අනිච්චතා, සංසිදනරසා, ඛයවයපච්චුපට්ඨානා,
පරිහිජ්ජමානරූපපදට්ඨානාති වෙදිතඛ්ඛාති.

එවං චතුච්ඡති උපාදාරූපාති වෙදිතඛ්ඛාති.

695.

භූතරූපාති චත්තාරි, උපාදා චතුච්ඡති;
අට්ඨවිසති රූපාති, සබ්බානෙව භවන්ති හි.

696.

ඉමෙසු පන රූපෙසු, අසම්මොහත්ථමෙව තං;
සමොධානං සමුට්ඨානං, නිජ්ජන්තං සඬ්ඛතම්පි ව.

697.

වොදනං පරිභාරඤ්ච, නයමෙකවිධාදිකං;
සඬ්ඛෙපෙන පවක්ඛාමි, පකිණ්ණකම්ඳං සුණ.

තත්ථ සමොධානන්ති සබ්බමෙව ඉදං රූපං සබ්බසමොධානතො පට්ඨිධාතු
ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු චක්ඛායතනං...පෙ.... ජරතා අනිච්චතාති
අට්ඨවිසතිවිධං ව භොති, ඉතො අඤ්ඤං රූපං නාම නත්ථී. කෙචි පන

මිද්ධවාදිනො “මිද්ධරූපං නාම අත්ථි”ති වදන්ති, තෙ “අද්ධා මුනිසි සම්බුද්ධො, නත්ථි නිවරණා තවා”ති ච “ථිනමිද්ධනිවරණං අවිජ්ජානිවරණං නිවරණසම්පයුත්ත”න්ති සම්පයුත්තවචනතො ච මහාපකරණපට්ඨානො “නිවරණං ධම්මං පටිච්ච නිවරණො ධම්මො උප්පජ්ජති නපුරෙජාතපච්චයා”ති අරූපෙපි “කාමච්ඡන්දනිවරණං පටිච්ච ථිනමිද්ධඋද්ධච්චකුක්කුච්චාවිජ්ජානිවරණං”න්ති එවමාදීහි පාළිහි විරුජ්ඣනතො ච අරූපමෙව මිද්ධන්ති පටික්ඛිපිතබ්බො.

698.

අරූපෙපි පනෙතස්ස, මිද්ධස්සුප්පත්ති පාඨතො;
නිට්ඨමෙත්ථාවගන්තබ්බො, අරූපන්ති ච විඤ්ඤානා.

අපරෙ “බලරූපෙන සද්ධිං එකුනතිංස, සම්භවරූපෙන සද්ධිං තිංස, ජාතිරූපෙන සද්ධිං එකතිංස, රොගරූපෙන සද්ධිං ද්වන්තිංස රූපානි”ති වදන්ති. තෙපි තෙසං විසුං විසුං අභාවං දස්සෙත්වා පටික්ඛිපිතබ්බො. වායොධාතුයා ගහිතාය බලරූපං ගහිතමෙව, අඤ්ඤං බලරූපං නාම නත්ථි. ආපොධාතුයා සම්භවරූපං, උපවයසන්තතිති ජාතිරූපං, ජරතාඅනිච්චතාදීහි රොගරූපං ගහිතං, අඤ්ඤං රොගරූපං නාම නත්ථිති, තස්මා අට්ඨවිසතිවිධානෙව රූපානිති.

එවං සමොධානතො වෙදිතබ්බානිති.

සමුට්ඨානන්ති චත්තාරි රූපසමුට්ඨානානි උතුචිත්තාභාරකම්මානිති.

699.

කම්මං උතු ච චිත්තඤ්ච, ආභාරො රූපහෙතුයො;
එතෙහෙව ච රූපානි, ජායන්ති න පනඤ්ඤතො.

700.

තස්මා එකසමුට්ඨානා, එකාදස භවන්ති හි;
අට්ඨිත්ථියානි චත්ථුඤ්ච, විඤ්ඤත්තිද්වයමෙව ච.

701.

අට්ඨිත්ථියානි චත්ථුඤ්ච, එකන්තෙනෙව කම්මජා;
චිත්තජංයෙව විඤ්ඤත්ති-ද්වයං චුත්තං මහෙසිනා.

702.

චිත්තෙන උතුනා වෙව, සද්දො ද්විහි සමුට්ඨිතො;
උතුආභාරචිත්තෙහි, ලහුතාදිත්තයං කතං.

703.

වණ්ණො ගන්ධො රසො ඔජා,
වතස්සො වාපි ධාතුයො;
සන්තත්ප්පවයාකාසා,
එකාදස චතුඛ්භවා.

704.

එකාදසෙකතො ජාතා,
ද්විජෙකොව තිජා තයො;
චතුජෙකාදසක්ඛාතා,
ද්වෙ න කෙනවි ජායරෙ.

705.

කම්මෙන වීසති රූපා, සත්තරස තු වෙනසා;
උතුතා දසපඤ්චෙව, චුද්දසාභාරතො පන.

706.

ජසට්ඨි සබ්බානෙතානි, සමුට්ඨානවිභාගතො;
අට්ඨසට්ඨි ච භොන්තෙව, ජරතානිච්චතාහි තෙ.

707.

ජරතානිච්චතා වෙව, න කෙනවි සමුට්ඨිතා;
ජාතස්ස පාකභෙදත්තා, ජායෙය්‍යං යදි තානිපි.

708.

එවං සන්තෙ තු තෙසම්පි, පාකභෙදා සියුං න හි;
පාකො පච්චති භෙදො වා, න ච හිජ්ජති නත්ථි තං.

709.

ජාතස්ස පාකභෙදත්තා, ද්වයමෙතං න ජායති;
සීයා කත්ථවි බුද්ධෙත්ථ, “රූපස්සුපවයො”ති හි.

710.

වචනෙන යථා “ජාති, ජායති”ති ච දීපිතං;
පාකොපි පච්චතෙවං තු, භෙදොපි පරිහිජ්ජතු.

711.

න වෙව ජායතෙ ජාති, ඉති ඤෙය්‍යා විභාවිතා;
ජායමානස්ස ධම්මස්ස, නිබ්බත්තීති පකාසිතා.

712.

තත්ථ යථා සියා ජාති, යෙසං ධම්මානමෙව සා;
තස්පච්චයත්තවොහාරං, අභිනිබ්බත්තිසම්මුතිං.

713.

ලහතෙව තථා තෙසං, පාකහෙදා ලබ්භන්ති තෙ;
තස්පච්චයත්තවොහාරං, අභිනිබ්බත්තිසම්මුතිං.

714.

එවං ඉදං ද්වයඤ්චාපි, හොති කම්මාදිසම්භවං;
න පාකහෙදා වොහාරං, තං ලභන්ති කදාවිපි.

715.

කස්මා හි ජනකානං තු, පච්චයානමභාවතො;
ආනුභාවබ්‍රූජ්ජාදෙ, ජාතියා පන ලබ්භති.

716.

තස්පච්චයත්තවොහාරං, අභිනිබ්බත්තිසම්මුතිං;
තස්මා ලභති ජාති ව, ලභති නෙතරද්වයං.

717.

ජියාතීති න වත්තබ්බං, තං ද්වයං හිජ්ජතීති වා;
ආනුභාවබ්‍රූජා තස්ස, පච්චයානමභාවතො.

718.

“අනිච්චං සඬ්ඛතඤ්චෙතං, ජරාමරණ”මිච්චපි;
වුත්තත්තා ජායතිච්චෙතං, අථ මඤ්ඤසි වෙ තුවං.

719.

එවම්පි ච න වත්තබ්බං, සා හි පරියායදෙසනා;
අනිච්චානං තු ධම්මානං, ජරාමරණතො තථා.

720.

අනිච්චං සඬ්ඛතඤ්චාති, වුත්තං විඤ්ඤත්තියො විය;
යදි එවං තයමෙතං, අජාතත්තා ච සබ්බථා.

721.

නත්ථිති වෙ බංජුජ්ඵංච, නිච්චං වාසඬ්ඛතං විය;
නොභයං පනිදං කස්මා, නිස්සයායත්තවුත්තිතො.

722.

භාවෙ පථවියාදීනං, නිස්සයානං තු භාවතො;
තස්මා හි ව ඛප්පජ්ඣං ව, න නත්ථි පන තං තයං.

723.

යස්මා පථවියාදීනං, අභාවෙන ව ලබ්භති;
තස්මා න පන නිව්චං වා, නිබ්බානං විය තං තයං.

නිජ්ඣත්තන්ති එත්ථ චත්තාරො මහාභූතා
චක්ඛුසොතසානජීවිහාකායරූපසද්දගන්ධරසගුත්ථිපුරිසජීවිතින්ද්‍රියකබ්බිකාරාහ
ාරහදයවත්ථුති අට්ඨාරස රූපානි නිජ්ඣත්තානි නාම. සෙසානි දස
අනිජ්ඣත්තානි නාම.

724.

අට්ඨාරස නිජ්ඣත්තානි, අනිජ්ඣත්තාවසෙසකා;
යදි හොන්ති අනිජ්ඣත්තා, භවෙය්‍යුං තෙ අසඬ්ඛතා.

725.

තෙසමෙව ව රූපානං, විකාරත්තා අසඬ්ඛතා;
කථං නාම භවෙය්‍යුං තෙ, නිජ්ඣත්තා වෙව සඬ්ඛතා.

එවං නිජ්ඣත්තසඬ්ඛතො වෙදිතබ්බො.

වොදනාපරිභාරන්ති එත්ථ —

726.

ඉත්ථිභාවො පුමත්තඤ්ච, ජීවිතං සම්භවොපි ව;
තථා කායජ්ජසාදොති, සබ්බට්ඨානානි චණ්ණිකා.

727.

එවං සන්තෙ තු ධම්මානං, හොති සඬ්ඛකරදොසතා;
චක්ඛුකායපසාදානං, එකත්තං උපපජ්ජති.

728.

අඤ්ඤං පන ව අඤ්ඤස්මිං, න චත්ථි පරමත්ථතො;
තස්මා කායින්ද්‍රියං චක්ඛු-පසාදෙන න සඬ්ඛරං.

729.

අඤ්ඤමඤ්ඤාවිනිබ්භොගවසෙන තු පචත්තිතො;
තෙසං යානන්තරං චත්තුං, න සක්කා සමයඤ්ඤානා.

730.

යාවතා අනුපාදින්නසන්නානං අත්ථි තත්ථ සො;
අත්ථි කායපසාදොති, තස්මා එවමුදිරිතං.

731.

ලක්ඛණාදිවසෙනාපි, නානත්තං සමුපාගතං;
ධජානං පඤ්චවණ්ණානං, ඡායා උපමතං ගතා.

732.

තස්මා හි පන ධම්මානං, අඤ්ඤමඤ්ඤං විමිස්සතා;
න භොතෙවාති විඤ්ඤෙය්‍යා, විඤ්ඤානා සමයඤ්ඤානා.

එවං නිජ්ජන්තානිජ්ජන්තභාවො, වොදනාපරිභාරො ච වෙදිතබ්බො.

නයමෙකවිධාදිකන්ති –

733.

ලොකිකත්තා නභෙතුත්තා, සඬ්ඛතත්තා ච සාසවා;
සබ්බමෙකවිධං රූපං, පච්චයායත්තවුත්තිතො.

734.

අජ්ඣත්තිකබහිද්ධා ච, ඉන්ද්‍රියානින්ද්‍රියාපි ච;
සුබ්බමොළාරිකා වෙච, උපාදින්නාදිතො ද්විධා.

735.

චක්ඛුආයතනාදීනි, පඤ්ච අජ්ඣත්තිකානි තු;
තෙව්සතිවිධං සෙසං, බාහිරන්ති පවුච්චති.

736.

චක්ඛුසොතින්ද්‍රියාදීනි, ඉන්ද්‍රියානි පනට්ඨ තු;
සෙසඤ්ච තු වීසං රූපං, අනින්ද්‍රියමුදිරිතං.

737.

චක්ඛුආයතනාදීනි, නච ථොට්ඨබ්බමෙච ච;
තං බාරසවිධං රූපං, ඔළාරිකමුදිරිතං.

738.

සෙසානි පන රූපානි, සුබ්බමානි තු සොළස;
කම්මජං තු උපාදින්නං, අනුපාදින්නමඤ්ඤථා.

එවඤ්ච දුට්ඨං හොති.

සුභ සනිදස්සනසප්පට්ඨසං අනිදස්සනසප්පට්ඨසං- අනිදස්සනසප්පට්ඨසං හෙදතො ව, කම්මජාකම්මජනෙවකම්මජානාකම්මජහෙදතො ව තිව්ඨං. තත්ථ රූපායතනං සනිදස්සනසප්පට්ඨසං, එකාදසව්ඨං සෙසොළාරිකරූපං අනිදස්සනසප්පට්ඨසං, සෙසං සොළසව්ඨං සුබ්බමරූපං අනිදස්සනසප්පට්ඨසං. කම්මතො ජාතං කම්මජං, අට්ඨිත්ථියානි, වත්ථු ව කම්මජං, තදඤ්ඤප්පච්චයා ජාතං අකම්මජං, නකුතොච ජාතං නෙවකම්මජානාකම්මජං ජරතා අනිච්චතා ව. එවං තිව්ඨං හොති.

සුභ දිට්ඨසුභමුත්ථිඤ්ඤාතවසෙන ව, ද්වාරඤ්චෙව වත්ථු ව, ද්වාරමෙව හුත්වා න වත්ථු ව, වත්ථුමෙව හුත්වා න ද්වාරඤ්ච, නෙව ද්වාරඤ්ච න වත්ථු වාති එවං හෙදතො ව, ද්වාරඤ්චෙවිත්ථියඤ්ච, ද්වාරංයෙව හුත්වා නෙවිත්ථියඤ්ච, ඉත්ථියමෙව හුත්වා න ද්වාරඤ්ච, නෙව ද්වාරඤ්ච නෙවිත්ථියඤ්චාති එවං හෙදතො ව, වත්ථු චෙව ඉත්ථියඤ්ච, ඉත්ථියමෙව හුත්වා න වත්ථු ව, වත්ථුමෙව හුත්වා නෙවිත්ථියඤ්ච, නෙවිත්ථියං න වත්ථු චෙති එවං හෙදතො ව චතුඛ්ඛිධං.

තත්ථ දිට්ඨං නාම රූපායතනං, සුභං නාම සද්දායතනං, මුඛං නාම ගන්ධරසපොට්ඨඛ්ඛායතනත්තයං, විඤ්ඤාතං නාම අවසෙසවක්ඛායතනාදිපඤ්චකං, සොළසව්ඨං සුබ්බමරූපඤ්ච. වක්ඛායතනාදිපඤ්චකං ද්වාරඤ්චෙව වත්ථු ව, විඤ්ඤත්තිද්වයං ද්වාරමෙව හොති, න වත්ථු, හදයවත්ථු වත්ථුමෙව හොති, න ද්වාරං, සෙසං සඛ්ඛං රූපං නෙව ද්වාරං න වත්ථු ව. තතියචතුක්කෙ ඉත්ථියමෙව හුත්වා න ද්වාරත්ති ඉත්ථිත්ථියපුරිස්සිත්ථියජීවිත්තිත්ථියානි. ඉමානි හි ඉත්ථියානෙව හොත්ති, න ද්වාරානි, සෙසමනන්තරචතුක්කෙ චුත්තනයෙනෙව චෙදිතඛ්ඛිධං. චතුත්ථචතුක්කෙ තතියපදං හදයවත්ථු සන්ධාය චුත්තං, සෙසං චුත්තනයමෙව. එවං චතුඛ්ඛිධං හොතීති චෙදිතඛ්ඛිධං.

සුභ එකපද්විජනිජචතුජනකුතොච්ඡාතහෙදතො, ද්වාරිත්ථියං වත්ථු ව, ද්වාරමෙව හුත්වා නෙවිත්ථියං න වත්ථු ව, වත්ථුමෙව හුත්වා නෙවිත්ථියං න ද්වාරඤ්ච, ඉත්ථියමෙව හුත්වා න වත්ථු න ද්වාරඤ්ච, නෙවිත්ථියං න වත්ථු න ද්වාරඤ්චාති එවං පහෙදතො පඤ්චව්ඨං.

තත්ථ —

739.

අට්ඨිත්ථියානි වත්ථුඤ්ච, විඤ්ඤත්තිද්වයමෙව ව;

එකාදසවිධං රූපං, එකජන්ති පවුච්චති.

740.

සද්දො එකො ද්විජො නාම, ලහුතාදිත්තයං තිජං;
එකාදසවිධං සෙසං, චතුජන්ති පකාසිතං.

741.

ජරතානිච්චතා වෙව, නකුතොච්චි හවෙ පන;
චක්ඛාදිපඤ්චකං ද්වාරං, ඉන්ද්‍රියං චත්ථුමෙව ව.

742.

විඤ්ඤත්තීනං ද්වයං ද්වාරං, නෙවින්ද්‍රියං න චත්ථු ව;
හදයචත්ථු චත්ථුව, න ද්වාරං නෙවින්ද්‍රියං පන.

ඉත්ථිපුරිසජීවිතින්ද්‍රියානි ඉන්ද්‍රියමෙව න චත්ථු න ද්වාරඤ්ච, සෙසං පන රූපං නෙවින්ද්‍රියං න චත්ථු න ද්වාරන්ති. එවං පඤ්චවිධන්ති වෙදිතබ්බං.

පුන

කම්මජවිත්තජඋතුචිත්තජඋතුචිත්තාභාරජචතුජනකුතොච්චාතභෙදතො,
චක්ඛුවිඤ්ඤාසංසාරසාන්තරිකාකායමනොවිඤ්ඤාසංසාර ඡබ්බිධං.

තත්ථ අට්ඨිත්තියානි චත්ථු ව කම්මජමෙව, විඤ්ඤත්තීද්වයං චිත්තජමෙව,
සද්දො උතුචිත්තජො, ලහුතාදිත්තයං උතුචිත්තාභාරජමෙව, සෙසං එකාදසවිධං
චතුජං නාම, ජරතා අනිච්චතා නකුතොච්චාතං නාම. දුතියජක්කෙ
චක්ඛුවිඤ්ඤාසං නාම චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙන විඤ්ඤාසං රූපායතනං...පෙ....
කායවිඤ්ඤාසං නාම ඵොට්ඨබ්බායතනං, මනොවිඤ්ඤාසං නාම සෙසා
පඤ්ච ඔළාරිකා ව සොළස සුබ්බමරූපානි වාති එකච්චිතිවිධං භොති. එවං ඡබ්බිධං
භොති.

පුන ඡචත්ථුඅචත්ථුභෙදතො ව, චක්ඛුවිඤ්ඤාසං
සංසාරසාන්තරිකාකායවිඤ්ඤාසං මනොධාතු විඤ්ඤාසං
මනොවිඤ්ඤාණධාතු විඤ්ඤාසන්ති සත්තවිධං භොති.

තත්ථ චක්ඛාදිපඤ්චචත්ථුනි හදයචත්ථුනා සද්ධිං ඡ චත්ථුනි, සෙසං
බාච්චිතිවිධං රූපං අචත්ථු නාම, දුතියසත්තකමුත්තානමෙව. එවං සත්තවිධං
භොති.

පුන සත්තද්වාරාද්වාරහෙදතො අට්ඨවිධං. තත්ථ චක්ඛුද්වාරාදීනි පඤ්ච කායවිඤ්ඤත්තිවච්චිඤ්ඤත්තිද්වාරෙහි සද්ධිං සත්ත ද්වාරානි, සෙසමද්වාරන්ති එවං අට්ඨවිධං හොති.

පුන අට්ඨිත්ථියානිත්ථියහෙදතො පන නවවිධං.

පුන නවකම්මජාකම්මජහෙදතො දසවිධං.

පුන ආයතනහෙදතො එකාදසවිධං.

භවෙසු රූපකලාපපචත්තිහෙදතො බහුවිධන්ති වෙදිතබ්බං.

743.

ඉතො පරං පවක්ඛාමී, කාමරූපභවද්වයෙ;
උප්පත්තිං පන රූපානං, පටිසන්ධිපචත්තිසු.

744.

භුම්මවජ්ජෙසු දෙවෙසු, නිරයෙ නිජ්ඣාමතණ්හිකෙ;
යොනියො පුරිමා තිස්සො, න සන්තීති විනිද්දිසෙ.

745.

සෙසෙ ගතිත්තයෙ භුම්ම-දෙවෙසුපි ච යොනියො;
චතස්සො ච භවන්තීති, වෙදිතබ්බා විභාවිනා.

746.

ගබ්භසෙය්‍යකසත්තස්ස, පටිසන්ධික්ඛණෙ පන;
තිංස රූපානි ජායන්තෙ, සභාවස්සෙව දෙහිතො.

747.

අභාවගබ්භසෙය්‍යානං, අණ්ඩජානඤ්ච වීසති;
භවන්ති පන රූපානි, කායචත්ථුවසෙන තු.

748.

ගහිතාගහණෙනෙත්ථ, එකාදස භවන්ති තෙ;
එසෙව ච නයො ඤෙය්‍යො, සබ්බෙසු දසකෙසුපි.

749.

ජීවිතෙන යදා සද්ධිං, ජාතෙ සුද්ධකමට්ඨකං;
ජීවිතනවකං නාම, හොතීති සමුදිරිතං.

750.

ජීවිතනවකං කායපසාදෙනෙකතො සියා;
තං කායදසකං නාම, හොතීති පරියාපුටං.

751.

එසෙව ච නයො ඤෙයොයා, සද්ධිං භාවෙන චත්ථනා;
චක්ඛාදීහි ච යොජෙත්වා, දසකා සත්ත විඤ්ඤනා.

752.

ඔපපාතිකසත්තානං, මනුස්සෙසුපපත්තියං;
කාමාවචරදෙවානං, නිව්චං රූපානි සත්තති.

753.

චක්ඛු සොතඤ්ච සානඤ්ච, ජීවිහා කායො ච චත්ථ ච;
භාවො වාති හි සත්තන්තං, දසකානං වසා පන.

754.

බ්‍රහ්මානං රූපිනං චක්ඛු-සොතචත්ථවසා පන;
දසකානි ච තීණෙව, නවකං ජීවිතස්ස ච.

755.

චතුත්තං තු කලාපානං, වසෙන පන රූපිනං;
චත්තාලීසෙව රූපානි, එකුනානි භවත්ති හි.

756.

ජීවිතනවකෙනෙව, අසඤ්ඤප්පත්ති දීපිතා;
ජච්චන්ධබ්බිරාසාන-රහිතෙ තු නපුංසකෙ.

757.

චත්ථනො කායජීවිහානං, වසා තිංසාවකංසතො;
උක්කංසස්සාවකංසස්ස, අන්තරෙ අනුරූපතො.

758.

පරිපුණ්ණානං රූපානං, වසෙන පන පාණිනං;
රූපානං තු සමුප්පත්ති, වෙදිතබ්බා විභාවිනා.

759.

සත්තවීසති රූපානි, කාමාවචරදෙහිනො;
අප්පචත්තනතො හොන්ති, ද්විත්තං භාවානමෙකතො.

760.

සානං ජීවිහා ච කායො ච, තථා භාවද්වයමිපි ච;
බ්‍රහ්මානං පන රූපීනං, පඤ්ච රූපා න විජ්ජරෙ.

761.

චතුසත්තති කාමස්මිං, රූපෙ භොන්ති තිසත්තති;
ද්විසත්තති අසඤ්ඤෙසු, බහිද්ධා එකසත්තති.

762.

රූපං නිබ්බත්තමානං තු, සබ්බෙසං පන පාණිනං;
පයමං කම්මතොයෙව, නිබ්බත්තති න සංසයො.

763.

ගබ්භසෙය්‍යකසත්තානං, පටිසන්ධික්ඛණෙ පන;
තඤ්ච බො සන්ධිවිත්තස්ස, උප්පාදෙයෙව ජායරෙ.

764.

යථෙව තස්ස උප්පාදෙ, තිංස රූපානි ජායරෙ;
තථෙව ඨිතිභඩ්දෙසු, තිංස තිංසෙව ජායරෙ.

765.

සබ්බානෙතානි රූපානි, රූපක්ඛන්ධොති සඤ්ඤිතො;
අනිච්චො අද්ධුවොනත්තා, දුක්ඛක්ඛන්ධොව කෙවලො.

766.

රොගතො ගණ්ඩතො රූපං, පරතො ච පලොකතො;
දිස්වාන දුක්ඛතො රූපං, රූපෙ ඡන්දං විරාජයෙ.

767.

ගන්තුං පනිච්ඡෙ පිටකෙහිධම්මෙ,
යො ධම්මසෙනාපතිනා සමත්තං;
භිතත්ථිනා තෙන ච භික්ඛුනායං,
සක්කච්ච සම්මා පන සික්ඛිතබ්බො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ රූපවිභාගො නාම

දසමො පටිච්ඡෙදො.

11. එකාදසමො පරිච්ඡේදො

නිබ්බානනිද්දේසො

768.

රූපානන්තරමුද්දිට්ඨං, නිබ්බානං යං පනාදිතො;
තස්සිදානි අනුප්පත්තො, විභාවනනයක්කමො.

769.

තස්මාහං තස්ස දස්සෙතුං, දුක්කරස්ස යථාබලං;
දුබ්බොධස්ස පචක්ඛාමි, විභාවනමිතො පරං.

තත්ථ නිබ්බානන්ති භවාභවං විනානතො වානං වුව්චති තණ්හා, වානතො නික්ඛන්තත්තා නිබ්බානන්ති ච පවුච්චති අමතං අසඬ්ඛතං පරමං සුඛං. වුත්තං හෙතං “යො සො සබ්බසඬ්ඛාරසමථො සබ්බුපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බාන”න්ති.

770.

යස්ස වාධිගමා සබ්බ-කිලෙසානං ඛයො භවෙ;
නිබ්බානමිති නිද්දිට්ඨං, නිබ්බානකුසලෙන තං.

එතං ච නිබ්බානං නාම තයිදං සන්තිලක්ඛණං, අව්චුතිරසං, අස්සාසකරණරසං වා, අනිමිත්තපච්චුපට්ඨානං, නිස්සරණපච්චුපට්ඨානං වාති වෙදිතබ්බං.

එත්ථාහ - න පරමත්ථතො නිබ්බානං නාම එකො සභාවො අත්ථී, තිත්ථියානං අත්තා විය, සසවිසාණං විය ච අනුපලබ්භනීයතොති? න, පඤ්ඤාවක්ඛුතා උපපරික්ඛියමානානං භිතගවෙසීනං යථානුරූපාය පටිපත්තියා උපලබ්භනීයතො. යං හි පුපුජ්ජනා නොපලබ්භන්ති, තං “නත්ථී”ති න වත්තබ්බං. අථායස්මතා සාරිපුත්තත්ථෙරෙන ධම්මසෙනාපතිනා “කතමං නු ඛො, ආවුසො, නිබ්බාන”න්ති නිබ්බානං පුට්ඨෙත “යො ඛො, ආවුසො, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො”ති රාගාදීනං ඛයොව දස්සිතො, තස්මා රාගාදීනං ඛයමත්තමෙව නිබ්බානන්ති වෙ? තං න. කස්මා? අරහත්තස්සාපි රාගාදීනං ඛයමත්තපසඬ්ඛදොසාපත්තිතො. කථං? නිබ්බානං පුච්ඡානන්තරමෙව “කතමං නු ඛො, ආවුසො, අරහත්ත”න්ති පුට්ඨෙත “යො ඛො, ආවුසො, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො”ති රාගාදීනං ඛයොව වුත්තො, තස්මා තච මතෙන අරහත්තඵලස්සාපි රාගාදීනං ඛයමත්තතා භවෙය්‍ය, න වෙතං යුත්තං අනුත්තරස්ස ලොකුත්තරඵලවිත්තස්ස රාගානං

බයමත්තතාපජ්ජනං, තස්මා මා එවං බ්‍යඤ්ජනච්ඡායාය වදෙසි, උභින්නං පන සුත්තානං අත්ථො උපපරික්ඛිතබ්බො.

යස්ස පන ධම්මස්සාධිගමෙන රාගාදීනං බයො හොති, සො ධම්මො රාගාදීනං බයස්ස උපනිස්සයත්තා අක්ඛයොපි සමානො “රාගාදීනං බයො නිබ්බාන”න්ති බයොපචාරෙන වුත්තො, “තිපුසං ජරො ගුළො සෙම්භො”තිආදීසු විය එලූපචාරෙන වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. අරහත්තං පන බයන්තෙ උප්පන්නත්තා “බයො”ති වුත්තං. යදි රාගාදීනං බයමත්තං නිබ්බානං භවෙය්‍ය, සබ්බෙ බාලපුපුජ්ජනාපි සමධිගතනිබ්බානා සච්ඡිකතනිරොධා භවෙය්‍යං. කිඤ්ච භියො – නිබ්බානස්ස බහුත්තාදිදොසාපත්තිතො ව. එවඤ්චි සති රාගාදික්ඛයානං බහුභාවතො නිබ්බානස්සාපි බහුභාවො භවෙය්‍ය, සඬ්ඛතලක්ඛණඤ්ච නිබ්බානං භවෙය්‍ය, සඬ්ඛතලක්ඛණත්තා සඬ්ඛතපරියාපන්නඤ්ච, සඬ්ඛතපරියාපන්නත්තා අනිච්චං දුක්ඛං නිබ්බානං භවෙය්‍යාති.

කිඤ්ච භියො – යදි බයො නිබ්බානං භවෙය්‍ය, ගොත්‍රභුවොදානමග්ගඵලචිත්තානං කිං නු ආරම්මණං වදෙසි, වද හදුමුබාති? රාගාදීනං බයමෙව වදාමිති. කිං පන රාගාදයො ගොත්‍රභුආදීනං බණ්ණෙ බියන්ති, උදාහු බියස්සන්ති, අථ බිණාති? කිං පනෙත්ථ “බිණෙස්වෙව බයං වදාමි”ති. සුට්ඨ උපධාරෙත්වා වද හදුමුබාති, යදි බිණෙස්වෙව බයං වදෙසි, න ගොත්‍රභුචිත්තාදීනං නිබ්බානාරම්මණතා සිජ්ඣති. කිං කාරණං? ගොත්‍රභුක්ඛණ රාගාදයො බියස්සන්ති, තථා වොදානක්ඛණ, මග්ගක්ඛණ පන බියන්ති, න බිණා, ඵලක්ඛණ බිණා. එවං සන්තෙ භවතො මතෙන ඵලමෙව බයාරම්මණං, න ඉතරෙ, ඉතරෙසං පන කිමාරම්මණං වදෙසිති? අද්ධා සො ආරම්මණං අපස්සන්තො නිරුත්තරො භවිස්සති. අපිච කිලෙසක්ඛයො නාම සජ්ජුරිසෙහි කරියති, යථානුරූපාය පටිපත්තියා උප්පාදියති අත්ථො. නිබ්බානං පන න කෙනචි කරියති න උප්පාදියති, තස්මා නිබ්බානමමතමසඬ්ඛතං. තමකතං ජානාතීති අරියසාවකො “අකතඤ්ඤ”ති පවුච්චති. වුත්තඤ්චෙනං –

771.

“අසද්ධො අකතඤ්ඤ ව,
සන්ධිවිෂෙදො ව යො නරො;
හතාවකාසො වත්තාසො,
ස වෙ උත්තමපොරිසො”ති.

අපිච “නිස්සරණ”න්ති හගවතා වුත්තත්තා ව. “නිස්සරණ”න්ති භි නිබ්බානස්සෙතං නාමං. යථාහ “තයො බොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා

දුප්පට්ඨිජ්ඣා. කතමෙ තයො ධම්මා දුප්පට්ඨිජ්ඣා? තිස්සො නිස්සරණධාතුයො. කාමානමෙන නිස්සරණං, යදිදං නෙක්ඛම්මං. රූපානමෙන නිස්සරණං, යදිදං අරූපං. යං ඛො පන කිඤ්චි භූතං සඬ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං, නිරොධො තස්ස නිස්සරණ”න්ති හි චුත්තං. එවං චුත්තස්ස තස්ස නිබ්බානස්ස අභාවපත්තිදොසතො පයමජ්ඣානාකාසානඤ්චායතනානම්පි අභාවො භවෙය්‍යා, තස්මා අයුත්තං අක්ඛයස්ස නිබ්බානස්ස ඛයදොසාපජ්ජනන්ති, න තු ඛයො නිබ්බානං.

“අත්ථි නිස්සරණං ලොකෙ, පඤ්ඤාය මෙ සුච්ඡිත”න්ති ච “අත්ථි, භික්ඛවෙ, අජාතං අභූතං අකතං අසඬ්ඛත”න්ති ච ධම්මසාමිනා තථාගතෙන සම්මාසම්බුද්ධෙන අනෙකෙසු සුත්තන්තෙසු පරමත්ථවසෙන චුත්තත්තා “අත්ථි නිබ්බානං නාම එකො ධම්මො”ති නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං. අපිච පරිත්තත්තිකෙ “කතමෙ ධම්මා අප්පමාණා”ති පදමුද්ධරිත්වා – “චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණා”ති චුත්තත්තා රාගාදීනං ඛයස්ස අප්පමාණත්තං කථං යුජ්ජති, තස්මා පරමත්ථතො අත්ථියෙව නිබ්බානං නාම එකො සභාවොති. තං පන පකතිවාදීනං පකති විය, තිත්ථියානං අත්තා විය ච සසවිසාණං විය ච නාවිජ්ජමානං.

අථ පඤ්ඤත්තිමත්තං නිබ්බානන්ති වෙ, තම්පි අයුත්තං. කස්මා? නිබ්බානාරම්මණානං චිත්තචෙතසිකානං නචත්තබ්බාරම්මණත්තා. කථං? පරිත්තාරම්මණත්තිකෙ ච පන “කතමෙ ධම්මා අප්පමාණාරම්මණා”ති පදමුද්ධරිත්වා “චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණාරම්මණා”ති හි චුත්තං. යදි පනෙතෙසං පඤ්ඤත්තිආරම්මණං සියා, අප්පමාණාරම්මණතා න යුජ්ජෙය්‍යා, නචත්තබ්බාරම්මණපක්ඛං භජෙය්‍යං. “නචත්තබ්බාරම්මණා පන රූපාවචරත්තිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුත්ථස්ස ඝාතස්ස විපාකො, ආකාසානඤ්චායතනං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ඉමෙ ධම්මා නචත්තබ්බාරම්මණා”ති හි චුත්තං, තස්මා න පඤ්ඤත්තිමත්තං නිබ්බානං. යස්මා ච පණ්ණත්තිභාවො නිබ්බානස්ස න යුජ්ජති, තස්මා මග්ගඵලානං ආරම්මණපච්චයභූතං උප්පාදාදීනමභාවතො නිව්චං, රූපසභාවාභාවතො අරූපං, පපඤ්චාභාවතො නිප්පපඤ්චං නිබ්බානං නාම අත්ථිති උපගන්තබ්බන්ති.

772.

අච්චන්තමනන්තං සන්තං, අමතං අපලොකිතං;
පණීතං සරණං ඛෙමං, තාණං ලෙණං පරායණං.

773.

සිවඤ්ච නිපුණං සච්චං, දුක්ඛක්ඛයමනාසවං;
සුදුද්දසං පරං පාරං, නිබ්බානමනිදස්සනං.

774.

තණ්හාක්ඛයං ධුවං දීපං, අබ්‍යාපජ්ඣමනීතිකං;
අනාලයමරූපඤ්ච, පදමච්චුතමක්ඛරං.

775.

විරාගඤ්ච නිරොධඤ්ච, විමුත්ති මොක්ඛමෙව ච;
ඉමෙහි පන නාමෙහි, නිබ්බානං තු කථීයති.

776.

ඵවඤ්ච පන විඤ්ඤාය, නිබ්බානම්පි ච අච්චුතං;
තස්ස වාධිගමුපායො, කත්තබ්බො විඤ්ඤානා සදා.

777.

සද්ධාබුද්ධිකරං තථාගතමනෙ සම්මොහවිද්ධංසනං,
පඤ්ඤාසම්භවසම්පසාදනකරං ජානාති යො චෙ ඉමං;
අත්ථබ්‍යඤ්ජනසාලිනං සුමධුරං සාරඤ්ඤවිම්භාපනං,
ගම්හිරෙ නිපුණාභිධම්මපිටකෙ සො යාහිනිට්ඨං පදං.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ නිබ්බානනිද්දෙසො නාම

ඵකාදසමො පරිච්ඡෙදො.

12. ද්වාදසමො පරිච්ඡෙදො

පඤ්ඤත්තිනිද්දෙසො

ඵත්ථාහ - “කිං ඵත්තකමෙව ඤෙය්‍යං, උදාහු අඤ්ඤම්පි අත්ථී”ති? අත්ථී පඤ්ඤත්ති නාමාති. සා පනෙසා පඤ්ඤාපෙතබ්බතො, පඤ්ඤාපනතො ච “පඤ්ඤත්ති”ති වුච්චති. තෙනෙවාහ - “යා තෙසං තෙසං ධම්මානං සඬ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරො නාමං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුත්ති බ්‍යඤ්ජනං අභිලාපො”ති. තත්ථ සඬ්ඛායතිති සඬ්ඛා, කථීයතිති අත්ථො. කිත්ති කථීයති? “අහ”න්ති “මම”න්ති “පරො”ති “පරස්සා”ති “මඤ්චො”ති “පීඨ”න්ති අනෙකෙහි ආකාරෙහි කථීයතිති සඬ්ඛා. සමඤ්ඤායතිති සමඤ්ඤා. පඤ්ඤාපීයතිති පඤ්ඤත්ති. වොහරීයතිති වොහාරො. කිත්ති වොහරීයති? “අහ”න්ති “මම”න්ති “පරො”ති “පරස්සා”ති “මඤ්චො”ති “පීඨ”න්ති. ඵචං තාව පඤ්ඤාපෙතබ්බතො පඤ්ඤත්තිති වුත්තා. “අහ”න්ති හි රූපාදයො

ධම්මෙ උපාදාය පටිච්ච කාරණං කත්වා යථා තෙ රූපාදයො ධම්මා උප්පාදවයවත්තො, න එවංවිධා, කෙවලං ලොකසඬකෙනෙන සිද්ධා යා අයං “අභ”න්ති කට්ඨයති වෙව පඤ්ඤාපියති ව, එසා පඤ්ඤත්තීති අත්ථො.

ඉදානි පඤ්ඤාපනතො පඤ්ඤත්තිං පකාසෙතුං “නාමං නාමකම්ම”න්ති ආදිමාහ. තත්ථ නාමත්ති තං තං ධම්මං “එස ඉත්ථන්තාමො නාමා”ති පඤ්ඤපෙති, තස්මා තං පඤ්ඤත්තීති පවුච්චති. නාමකම්මන්ති ආදීනි තස්සා එව වෙවචනානි. අයං පඤ්ඤාපනතො පඤ්ඤත්ති නාම.

සා පනෙසා තඡ්ජාපඤ්ඤත්ති උපාදාපඤ්ඤත්ති උපනිධාපඤ්ඤත්තිති තිවිධා හොති. තත්ථ තඡ්ජාපඤ්ඤත්ති නාම චක්ඛුසොතරූපසද්දපථවීතෙජොවායොති ආදින යජ්ජවත්තා. උපාදාපඤ්ඤත්ති පන සමුභාසමුභවසෙන දුට්ඨා හොති. තත්ථ සමුභපඤ්ඤත්ති නාම රූපාරූපධම්මෙසු එකස්ස වා බහුතං වා නාමං ගහෙත්වා සමුභමෙවොපාදාය වුච්චති. කථං? අවිජ්ජතරච්ඡසට්ඨාදිජ්ජපහෙදා. අයං සමුභපඤ්ඤත්ති නාම. අසමුභපඤ්ඤත්ති පන දිසාකාසකාලනිමිත්තාභාවනිරොධාදිහෙදා.

යදා පන සා විජ්ජමානං පරමත්ථං ජොතයති, තදා “විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති”ති පවුච්චති. යදා අවිජ්ජමානං සමුභාසමුභහෙදං නාමමත්තං ජොතයති, තදා “අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති”ති පවුච්චති. දුට්ඨාපි පනෙසා සොතද්වාරජවනානන්තරං ගහිතපුබ්බසඬකෙනමනොද්වාරජවනවිඤ්ඤාණෙන විඤ්ඤායති. යාය ගහිතපුබ්බසඬකෙනෙත මනොද්වාරජවනවිඤ්ඤාණෙන පඤ්ඤාපියති. යං සන්ධාය “විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, විජ්ජමානෙන අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, අවිජ්ජමානෙන විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, විජ්ජමානෙන විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, අවිජ්ජමානෙන අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති”ති ඡක්කනයො වුත්තො. තත්ථ පරමත්ථතො විජ්ජමානානං රූපාදීනං පඤ්ඤාපනා විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. තථා අවිජ්ජමානානමිත්ථිපුරිසාදීනං පඤ්ඤාපනා අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. යපෙත්වා පන වචනත්ථං කෙනපි ආකාරෙන අනුපලබ්භමානානං පඤ්චමසච්චාදීනං, තිත්ථියපරිකප්පිතානං වා පකතිපුරිසාදීනං පඤ්ඤාපනාපි අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්තියෙව. “තෙවිජ්ජො, ඡළහිඤ්ඤො”ති එවමාදින යජ්ජවත්තා විජ්ජමානෙන අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. “ඉත්ථිසද්දො, පුරිසසද්දො”ති එවමාදිකා අවිජ්ජමානෙන විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. “චක්ඛුචිඤ්ඤාණං, සොතචිඤ්ඤාණං”න්ති එවමාදිකා විජ්ජමානෙන විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. “බත්තියකුමාරො, බ්‍රාහ්මණකුමාරො, හික්ඛුකුමාරො”ති එවමාදිකා අවිජ්ජමානෙන අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්තීති එවං වුත්තා ඡ පඤ්ඤත්තියොපි එත්ථෙව සඬගහං ගවිජන්ති. අයං උපාදාපඤ්ඤත්ති නාම.

උපනිධාපඤ්ඤත්තීපි එතිස්සා එව පහෙදා, සා පන “දීඝං උපනිධාය රස්සො, රස්සං උපනිධාය දීඝො” තිආදිනයජ්ජවත්තා “කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බසුඛං උපනිධායා” ති එවමාදිකා ව, තස්මා පඤ්ඤාපෙතබ්බතො ව පඤ්ඤාපනතො ව පඤ්ඤත්තීති වෙදිතබ්බා. සමඤ්ඤා සමත්තා.

778.

පරමත්ථතො ව පඤ්ඤත්ති, තතියා කොටි න විජ්ජති;
ද්විසු යානෙසු කුසලො, පරවාදෙසු න කම්පති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ පඤ්ඤත්තිනිද්දෙසො නාම

ද්වාදසමො පරිච්ඡෙදො.

13. තෙරසමො පරිච්ඡෙදො

කාරකපටිචෙධනිද්දෙසො

එත්ථාහ – නිද්දිට්ඨා කුසලාදයො නාම ධම්මා, න පනෙතෙසං කාරකො අත්තා නිද්දිට්ඨො. තස්ස හි කාරකස්ස වෙදකස්ස අත්තතො අභාවෙ කුසලාකුසලානං ධම්මානං අභාවො සියා, තෙසමභාවෙ තදායත්තචුත්තීනං තෙසං විපාකානමභාවො භොති, තස්මා කුසලාදීනං ධම්මානං දෙසනා නිරත්ථිකාති? අත්‍ර චුච්චතෙ – නායං නිරත්ථිකා, සාත්ථිකාවායං දෙසනා. යදි කාරකස්සාභාවා කුසලාදීනමභාවො සියා, තස්ස පරිකප්පිතස්ස අත්තතොපි අභාවො සියා. කිං කාරණන්ති වෙ? තස්ස අත්තතො අඤ්ඤස්ස කාරකස්සාභාවතො. කාරකාභාවෙපි කත්තා අත්තා අත්ථිති වෙ? තථා කුසලාදීනම්පි අසතිපි කත්තරි අත්ථිතා උපගන්තබ්බා, කුතොයං තච තත්ථානුරොධො, ඉධ විරොධොති. අථාපි යථා පන ලොකෙ කාරකාභාවෙපි පට්ඨිආපතෙජ්ජතුආදයො පටිච්ච අඬ්ඤාදීනං අභිනිබ්බත්ති දිස්සති, තථා එතෙසම්පි කුසලාදීනං ධම්මානං හෙතුපච්චයසාමග්ගියා අභිනිබ්බත්ති භොතීති වෙදිතබ්බා.

අථාපි චෙත්ථ තස්සා පඤ්ඤාය පරිකප්පිතො නිච්චො ධූවො කුසලාදීනං කත්තා අත්තා පරමත්ථතො අත්ථිති වෙ? තමුපපරික්ඛිස්සාම තාව, සො පන තාව අත්තා කාරකො වෙදකො කිං සචෙතතො වා, උදාහු අචෙතතො වාති? කිඤ්චෙත්ථ – යදි අචෙතතො සියා, පාකාරතරුපාසාණසදිසො සියා. තස්ස කාරකවෙදකත්තාභාවො සියා. යදි සචෙතතො, සො චෙතනාය අඤ්ඤො වා සියා, අනඤ්ඤො වා. අථානඤ්ඤො, චෙතනාය නාසෙ අත්තතොපි නාසො සියා. කිං කාරණන්ති වෙ? චෙතනාය අනඤ්ඤත්තා.

අපාපි භවතො අධිප්පායො එවං සියා, අත්තනො පන නාසො න භවති නිව්චත්තා, චෙත්තායයෙව නාසො භවතීති? චූච්චනෙ – අත්තනො අනාසෙ සති චෙත්තායපි නාසො න භවති. කිං කාරණන්ති චෙ? චෙත්තාය අනඤ්ඤත්තා. චෙත්තන්තානං අනඤ්ඤත්තෙ සති චෙත්තායයෙව නාසො භවති, න අත්තනොති අයුත්තමෙතං. අප් චෙත්තායයෙව විනාසෙ විසෙසකාරණං නත්ථි, අත්තාව නස්සතු, තිට්ඨතු චෙත්තා. අප් චෙත්තාය නාසෙ අත්තනො නාසො න භවතීති චෙ? චෙත්තාය අත්තා අඤ්ඤො සියා. අප් අඤ්ඤස්ස අත්තස්ස නාසෙ සති සයං නාසො න භවති, එවඤ්ච සති “චෙත්තාය අනඤ්ඤො අත්තා”ති තව පටිඤ්ඤා භීතා. අපාපි චෙත්තන්තානං අනඤ්ඤත්තෙ සති අත්තනො අනාසො චෙත්තායපි අනාසො භවතු. අප් න භවති, පටිඤ්ඤා භීතා. අප් චූත්තජ්ජකාරතො විපරීතං වා සියා, අත්තා නස්සතු, චෙත්තා තිට්ඨතු. අප් පන එවං න භවතීති චෙ? අනඤ්ඤත්තපක්ඛං පරිච්චජ. අප් පන න පරිච්චජසි, පටිඤ්ඤාභීතො භවසි.

අපායං භවතො අධිප්පායො සියා “නායං මම අත්තා චෙත්තාය අනඤ්ඤො, අඤ්ඤොයෙවා”ති? තත්ත චූච්චනෙ – ඉධ පන අඤ්ඤත්තං දුට්ඨං හොති ලක්ඛණකතමඤ්ඤත්තඤ්ච දෙසන්තරකතමඤ්ඤත්තඤ්චාති. තත්ථ කිං ත්වං චෙත්තන්තානං ලක්ඛණකතමඤ්ඤත්තං වදෙසි, උදාහු දෙසන්තරකතමඤ්ඤත්තන්ති? අහං ලක්ඛණකතමඤ්ඤත්තං වදාමිති. යථා හි රූපරසගන්ධාදීනමෙකදෙසෙ වත්තමානානම්පි ලක්ඛණතො අඤ්ඤත්තං හොති, එවං චෙත්තන්තානමෙකදෙසෙ වත්තමානානම්පි ලක්ඛණතො අඤ්ඤත්තං හොති, තස්මා ලක්ඛණකතමඤ්ඤත්තං වදාමිති. තත්ත චූච්චනෙ – යථා හි ජාතවෙදස්ස ඩස්භමානෙ ආමකසඨ්ඨපටෙ ආමකවණ්ණවිනාසෙ රසාදීනං විනාසො භවති, තථෙව චෙත්තාය විනාසෙ අත්තනොපි විනාසො සියා. කිං කාරණන්ති චෙ? රූපරසාදීනං විය එකදෙසත්තාති.

අපේචං භවතො මති සියා “එකදෙසත්තෙ සතිපි අත්තනො පන නාසො න භවති, චෙත්තායයෙව විනාසො භවතී”ති? අත්ත චූච්චනෙ – අත්තනො අනාසෙ චෙත්තායපි අනාසොව හොති. කිං කාරණන්ති චෙ? රූපරසාදීනං විය අවිනිබ්බොගතො. අප් සමානෙ එකදෙසත්තෙ අවිනිබ්බොගහාවෙපි කෙන හෙතුනා චෙත්තාය එව නාසො භවති, න පන අත්තනො. අප් විසෙසකාරණං නත්ථි, තව ලද්ධියා අත්තාව නස්සතු, තිට්ඨතු චෙත්තා. අප් චෙත්තාය නාසෙ අත්තනො නාසො න භවති, උභින්නං එකදෙසතා නත්ථි. එවඤ්ච සති කො දොසොති චෙ? යං පන තයා චූත්තං, යථා රූපරසගන්ධාදීනං එකදෙසෙ වත්තමානානම්පි ලක්ඛණතො අඤ්ඤත්තං, තථා චෙත්තන්තානමෙකදෙසෙ වත්තමානානම්පි ලක්ඛණතො අඤ්ඤත්තන්ති? තමයුත්තන්ති තව පටිඤ්ඤා භීතා. අප් රූපරසාදීනං විය සමානෙපි එකදෙසත්තෙ යදි අත්තනො අනාසෙ චෙත්තායපි අනාසො න භවති, පටිඤ්ඤාභීතො අසි. අප් චූත්තජ්ජකාරතො

විපරිතං වා සියා, තව අත්තා නස්සතු, වෙනනා තිට්ඨතු. අථෙවං න භවතීති වෙ? එකදෙසතාව නත්ථිති.

අථ දෙසන්තරකතමඤ්ඤත්තං වදෙසි, වෙනනත්තානං අඤ්ඤත්තෙ සති සට්ඨපසකට්ඨෙහාදීනං විය අඤ්ඤත්තං සියා. වෙනනාය විනා අනඤ්ඤතා තෙ අත්තා න සට්ඨෙ විනා පටො විය අඤ්ඤො සියා. අඤ්ඤො ච හි සටො අඤ්ඤො ච පටොති? න, එවඤ්ච සති කො දොසොති වෙ? “අවෙනනො අත්තා”ති පුබ්බෙ චුත්තදොසතො න පරිමුච්චතීති. තස්මා පරමත්ථතො න කොචි කත්තා වා වෙදකො වා අත්තා අත්ථිති දට්ඨබ්බන්ති.

යදි එවං අථ කස්මා භගවතා —

779.

“අස්මා ලොකා පරං ලොකං,
සො ච සන්ධාවතී නරො;
සො ච කරොති වෙදෙති,
සුබද්ධං සයංකත”න්ති ව.

780.

“සත්තො සංසාරමාපන්නො,
දුක්ඛමස්ස මහබ්බයං;
අත්ථි මාතා අත්ථි පිතා,
අත්ථි සත්තොපපාතිකො”ති ව.

781.

“භාරා භවෙ පඤ්චක්ඛන්ධා,
භාරභාරො ච පුග්ගලො;
භාරාදානං දුක්ඛං ලොකෙ,
භාරනික්ඛෙපනං සුඛ”න්ති ව.

782.

“යඤ්ඤි කරොති පුරිසො,
කායෙන වාචා උද වෙනසා;
තඤ්ඤි තස්ස සකං භොති,
තඤ්ච ආදාය ගච්ඡතී”ති ව.

783.

“එකස්සෙකෙන කප්පෙන,
පුග්ගලස්සට්ඨිසඤ්චයො;

සියා පබ්බතසමො රාසි,
ඉති චුත්තං මහෙසිනා’’ති ව.

784.

‘‘අසද්ධො අකතඤ්ඤ ව,
සන්ධිවිජෙදො ව යො නරො;
භතාවකාසො චන්තාසො,
ස වෙ උත්තමපොරිසො’’ති ව. —

චුත්තන්ති. සච්චං එවං චුත්තං භගවතා, තඤ්ච ඛො සම්මුතිවසෙන, න පරමත්ථතො. නනු භගවතා ඉදම්පි චුත්තං —

785.

‘‘කිං නු සත්තොති පච්චෙසි, මාර දිට්ඨිගතං නු තෙ;
සුද්ධසඬ්ඛාරපුඤ්ඤොයං, නයිධ සත්තුපලබ්භතී’’ති ව.

786.

‘‘යථාපි අඬ්භසම්භාරා,
භොති සද්දො රථො ඉති;
එවං ඛන්ධෙසු සන්තෙසු,
භොති සත්තොති සම්මුති’’ති ව.

තස්මා න චචනමත්තමෙවාචලම්බිතබ්බං, න ච දළ්භමුල්භගාහිනා ච භවිතබ්බං, ගරුකුලමුපසෙවිත්වා සුත්තපදානං අධිජ්ජායො ජානිතබ්බො, සුත්තපදෙසු අභියොගො කාතබ්බො. ද්වෙ සච්චානි භගවතා චුත්තානි — ‘‘සම්මුතිසච්චං, පරමත්ථසච්චඤ්චා’’ති. තස්මා ද්වෙපි සම්මුතිපරමත්ථසච්චානි අසඬ්ඛරතො ඤාතබ්බානි. එවං අසඬ්ඛරතො ඤත්වා කොචි කාරකො වා වෙදකො වා නිව්චො ධුචො අත්තා පරමත්ථතො නත්ථි උපපරික්ඛිත්වා පච්චයසාමග්ගියා ධම්මානං පවත්තිං සල්ලක්ඛෙත්වා පණ්ඩිතෙන කුලපුත්තෙන අත්ථකාමෙන දුක්ඛස්සන්තකිරියාය පටිපජ්ජිතබ්බන්ති.

787.

යො ඉමං ගන්ථං අච්චන්තං, චිත්තෙති සතතම්පි සො;
කමෙන පරමා පඤ්ඤා, තස්ස ගච්ඡති වෙසුලං.

788.

අතිමතිකරමාධිනීහරං,
විමතිචිනාසකරං පියක්කරං;
පඨති සුඤ්ඤා යො සදා ඉමං,

විකසති තස්ස මතීධ භික්ඛුනො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ කාරකපට්ඨෙධනිද්දෙසො නාම

තෙරසමො පරිච්ඡෙදො.

14. චුද්දසමො පරිච්ඡෙදො

රූපාවචරසමාධිභාවනානිද්දෙසො

789.

භාවනානයමහං භිතානයං,
මානයඤ්ච සුගතං සුඛානයං;
ඛ්‍යාකරොමී පරමං ඉතො පරං,
තං සුභාථ මධුරත්ථවණ්ණනං.

790.

උත්තරං තු මනුස්සානං, ධම්මතො ඤාණදස්සනං;
පත්තුකාමෙන කාතබ්බං, ආදිතො සීලසොධනං.

791.

සඬකස්සරසමාවාරෙ, දුස්සීලෙ සීලවජ්ජිතෙ;
නත්ථි ක්කානං කුතො මග්ගො, තස්මා සීලං විසොධයෙ.

792.

සීලං වාරිත්තවාරිත්තවසෙන දුට්ඨං මනං;
තං පනාවජ්ජිද්දමක්ඛණ්ඩමකම්මාසමනින්දිතං.

793.

කත්තබ්බං අත්ථකාමෙන, විවෙකසුඛම්ච්ඡතා;
සීලඤ්ච නාම භික්ඛුනං, අලඬකාරො අනුත්තරො.

794.

රතනං සරණං බ්බමං, තාණං ලෙණං පරායණං;
චිත්තාමණි පණිතො ච, සීලං යානමනුත්තරං.

795.

සිතලං සලිලං සීලං, කිලෙසමලධොවනං;
ගුණානං මූලභූතඤ්ච, දොසානං බලසාති ච.

796.

තිදිවාරොහණඤ්චෙනං, සොපානං පරමුත්තමං;
මග්ගො බෙමො ච නිබ්බානනගරස්ස පචෙසනෙ.

797.

තස්මා සුපරිසුද්ධං තං, සීලං දුට්ඨලක්ඛණං;
කත්තබ්බං අත්ථකාමෙන, පියසීලෙන භික්ඛුනා.

798.

කාතබ්බො පන සීලස්මිං, පරිසුද්ධෙ යීතෙනිධ;
පලිබොධස්සුපච්ඡෙදො, පලිබොධා දසාහු ච.

799.

“ආවාසො ච කුලං ලාභො,
ගණො කම්මඤ්ච පඤ්චමං;
අද්ධානං ඤාති ආබාධො,
ගන්ථො ඉද්ධිති තෙ දසා”ති.

800.

පලිබොධස්සුපච්ඡෙදං, කත්වා දසවිධස්සපි;
උපසඬ්ඛමිතබ්බො සො, කම්මට්ඨානස්ස දායකො.

801.

පියො ගරු භාවනීයො, චත්තා ච චචනක්ඛමො;
ගම්භීරඤ්ච කථං කත්තා, නො වට්ඨානෙ නියොජකො.

802.

ඵවමාදිගුණොපෙතමුපගන්ත්වා භිතෙසිනං;
කල්‍යාණමිත්තං කාලෙන, කම්මට්ඨානස්ස දායකං.

803.

කම්මට්ඨානං ගහෙතබ්බං, චත්තං කත්වා පනස්ස තු;
තෙනාපි චරිතං ඤත්වා, දාතබ්බං තස්ස භික්ඛුනො.

804.

චරිතං පනිදං රාගදොසමොභවසෙන ච;
සද්ධාබුද්ධිචිත්තක්කානං, වසෙන ඡබ්බිධං මතං.

805.

වොම්ස්සකන යා තෙසං, චතුසට්ඨි භවන්ති තෙ;

තෙහි අත්ථො න චත්ථිති, න මයා ඉධ දස්සිතා.

806.

අසුභා ව දසෙවෙත්ථ, තථා කායගතාසති;
එකාදස ඉමෙ රාග-චරිතස්සානුකූලතා.

807.

චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො, සචණ්ණකසිණා ඉමෙ;
අට්ඨෙව ව සදා දොස-චරිතස්සානුකූලතා.

808.

තං මොභචරිතස්සෙත්ථ, විතක්කචරිතස්ස ව;
අනුකූලන්ති නිද්දිට්ඨං, ආනාපානං පනෙකකං.

809.

පුරිමානුස්සතිජක්කං, සද්ධාචරිතදෙහිනො;
මරණුපසමායුත්තා, සතිමාභාරතිස්සිතා.

810.

සඤ්ඤා ධාතුචචත්ථානං, බුද්ධිප්පකතිජන්තූනො;
ඉමෙ පන ව චත්තාරො, අනුකූලාති දීපිතා.

811.

චත්තාරොපි ව ආරුප්පා, සෙසානි කසිණානි ව;
අනුකූලා ඉමෙ සබ්බ-චරිතානන්ති චණ්ණිතා.

812.

ඉදං සබ්බං පනෙකන්ත-විපච්චනීකභාවතො;
අතිසප්පායතො වුත්ත-මිති ඤෙය්‍යං විභාවිතා.

813.

කම්මට්ඨානානි සබ්බානි, චත්තාලීසානි නිද්දිසෙ;
කසිණානි දස වෙව, අසුභානුස්සති දස.

814.

චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො, චත්තාරො ව අරුපිනො;
චතුර්ධාතුචචත්ථානං, සඤ්ඤා වාභාරතා ඉති.

815.

කම්මට්ඨානෙසු එතෙසු, උපචාරවහා කති;

ආනාපානසතිං කාය-ගතං භිත්වා පනට්ඨපි.

816.

සෙසානුස්සතියො සඤ්ඤා, වචන්ථානන්ති තෙරස;
උපචාරවහා වුත්තා, සෙසා තෙ අප්පනාවහා.

817.

අප්පනායාවහෙස්චෙත්ථ, කසිණානි දසාපි ව;
ආනාපානසති චෙව, චතුක්කජ්ඣානිකා ඉමෙ.

818.

අසුභානි දස චෙත්ථ, තථා කායගතාසති;
එකාදස ඉමෙ ධම්මා, පට්ඨජ්ඣානිකා සියුං.

819.

ආදිබ්‍රහ්මවිහාරානි, තිකජ්ඣානවහා තයො;
චතුත්ථාපි ව ආරුප්පා, චතුත්ථජ්ඣානිකා මතා.

820.

වසෙනාරම්මණඤ්ඤානං, දුට්ඨො සමතික්කමො;
ගොචරාතික්කමාරූපෙ, රූපෙ ඤානඤ්ඤාතික්කමො.

821.

දසෙව කසිණානෙත්ථ, වච්චෙත්තබ්බානි භොන්ති හි;
න ව වච්චනියා සෙසා, භවන්ති අසුභාදයො.

822.

දසෙව කසිණානෙත්ථ, අසුභානි දසාපි ව;
ආනාපානසති චෙව, තථා කායගතාසති.

823.

පටිභාගනිමිත්තානි, භොන්ති ආරම්මණානි හි;
සෙසානෙව පටිභාග-නිමිත්තාරම්මණා සියුං.

824.

අසුභානි දසාහාර-සඤ්ඤා කායගතාසති;
දෙවෙසු නප්පවත්තන්ති, ද්වාදසෙනානි සබ්බදා.

825.

තානි ද්වාදස චෙතානි, ආනාපානසතීපි ව;

තෙරසෙව පනෙතානි, බ්‍රහ්මලොකෙ න විජ්ජරෙ.

826.

යපෙත්වා චතුරාරූපෙ, නත්ථි කිඤ්චි අරුපිසු;
මනුස්සලොකෙ සබ්බානි, පචත්තන්ති න සංසයො.

827.

චතුත්ථං කසිණං හිත්වා, කසිණා අසුභානි ව;
දිට්ඨෙයෙනෙව ගහෙතබ්බා, ඉමෙ එකුනවිසති.

828.

සතියම්පි ව කායම්හි, දිට්ඨෙයන තවපඤ්චකං;
සෙසමෙත්ථ සුතෙනෙව, ගහෙතබ්බන්ති දීපිතං.

829.

ආනාපානසතී එත්ථ, ඵ්ථිට්ඨෙයන පරිදීපිතා;
වායොකසිණමෙවෙත්ථ, දිට්ඨඵ්ථිට්ඨෙයන ගය්හති.

830.

සුතෙනෙව ගහෙතබ්බා, සෙසා අට්ඨාරසාපි ව;
උපෙක්ඛා අප්පමඤ්ඤා ව, අරුපා වෙව පඤ්චිමෙ.

831.

ආදිතොව ගහෙතබ්බා, න භොන්තීති පකාසිතා;
පඤ්චතිංසාවසෙසානි, ගහෙතබ්බානි ආදිතො.

832.

කම්මට්ඨානෙසු භෙනෙසු, ආකාසකසිණං විනා;
කසිණා නව භොන්තෙ ව, අරුපානං තු පච්චයා.

833.

දසාපි කසිණා භොන්ති, අභිඤ්ඤානං තු පච්චයා;
තයො බ්‍රහ්මවිහාරාපි, චතුක්කස්ස භවන්ති තු.

834.

හෙට්ඨිමං හෙට්ඨිමාරුප්පං, උපරුපරිමස්ස හි;
තථා චතුත්ථමාරුප්පං, නිරොධස්සානි දීපිතං.

835.

සබ්බානි ව පනෙතානි, චත්තාලීසවිධානි තු;

විපස්සනාභවසම්පත්ති-සූතං පච්චයා සිද්ධං.

836.

කම්මට්ඨානං ගහෙත්වාන, ආවරියස්ස සන්තිකෙ;
වසන්තස්ස කථෙතඛ්ඛං, ආගතස්සාගතක්ඛණෙ.

837.

උග්ගහෙත්වා පනඤ්ඤත්‍ර, ගන්තුකාමස්ස භික්ඛුනො;
නාතිසඬ්ඛෙපවිත්ථාරං, කථෙතඛ්ඛං තු තෙනපි.

838.

කම්මට්ඨානං ගහෙත්වාන, සම්මට්ඨානං මනොභුනො;
අට්ඨාරසභි දොසෙහි, නිව්චං පන විවජ්ජිතෙ.

839.

අනුරූපෙ විහාරස්මිං, විහාතඛ්ඛං තු ගාමනො;
නාතිදුරෙ නච්චාසන්තෙ, සිවෙ පඤ්චඬ්ඛගසංයුතෙ.

840.

බුද්දකො පලිබොධොපි, ඡන්දිතඛ්ඛො පනත්ථි වෙ;
දීසා කෙසා නඛා ලොමා, ඡන්දිතඛ්ඛා විභාවිනා.

841.

වීවරං රජිතඛ්ඛං තං, කිලිට්ඨං තු සවෙ සියා;
සවෙ පත්තෙ මලං භොති, පචිතඛ්ඛොව සුට්ඨු සො.

842.

අවිජ්ජිතපලිබොධෙන, පච්ඡා තෙන ච භික්ඛුනා;
පච්චිත්තෙ පනොකාසෙ, වසන්තෙන යථාසුඛං.

843.

වජ්ජෙත්වා මත්තිකං නීලං, පීතං සෙතඤ්ච ලොහිතං;
සණ්භායාරුණවණ්ණාය, මත්තිකාය මනොරමං.

844.

කත්තඛ්ඛං කසිණජ්ඣානං, පත්තුකාමෙන ධිමතා;
සෙනාසනෙ විවිත්තස්මිං, ඛනිද්ධා වාපි තාදිසෙ.

845.

පටිච්ඡන්තෙ පනට්ඨානෙ, පබ්භාරෙ වා ගුහන්තරෙ;

සංහාරිමං වා කාතබ්බං, තං තත්ත්වයකමෙව වා.

846.

සංහාරිමං කරොන්තෙන, දණ්ඩකෙසු චතුස්වපි;
වම්මං වා කටසාරං වා, දුස්සපත්තම්පි වා තථා.

847.

බන්ධිත්වා තථා කාතබ්බං, මත්තිකාය පමාණතො;
භූමියං පත්ථරිත්වා ව, ඔලොකෙතබ්බමෙව තං.

848.

තත්ත්වයං භූමියං වට්ටං, ආකොචිත්වාන බාණුකෙ;
වල්ලිහි තං විනන්ධිත්වා, කාතබ්බං කණ්ණිකං සමං.

849.

විත්ථාරතො පමාණෙන, විදත්ථිචතුරඤ්ඤං;
වට්ටං වත්තති තං කාතුං, විවට්ටං පන මිච්ඡතා.

850.

හෙරිතලසමං සාධු, කත්වා කසිණමණ්ඩලං;
සම්මජ්ජිත්වාන තං යානං, න්හත්වා ආගම්ම පණ්ඩිතො.

851.

හත්ථපාසපමාණස්මිං, තම්හා කසිණමණ්ඩලා;
පදෙසෙ තු සුපඤ්ඤත්තෙ, ආසනස්මිං සුඅත්ථතෙ.

852.

උච්චෙ තත්ථ නිසිදිත්වා, විදත්ථිචතුරඤ්ඤං;
උජුකායං පණ්ඩාය, කත්වා පරිමුඛං සතිං.

853.

කාමෙස්වාදීනවං දිස්වා, නෙක්ඛම්මං දට්ඨු බෙමතො;
පරමං පිතිපාමොජ්ජං, ජනෙත්වා රතනත්තයෙ.

854.

‘‘හාගී අස්සමහං අද්ධා, ඉමාය පටිපත්තියා;
පච්චෙකසුබ්බස්සා’’ති, කත්වා උස්සාහමුත්තමං.

855.

ආකාරෙන සමෙනෙව, උම්මිලිත්වාන ලොචනං;

නිමිත්තං ගණ්හතා සාධු, භාවෙනඛ්ඛං පුනප්පුනං.

856.

න වණ්ණො පෙක්ඛිතඛ්ඛො සො, දට්ඨඛ්ඛං න ව ලක්ඛණං;
වණ්ණං පන අමුඤ්චිත්වා, උස්සදස්ස වසෙන හි.

857.

චිත්තං පණ්ණත්තිධම්මස්මිං, යපෙත්ථෙකග්ගමානසො;
“පථවී පථවී”ච්චෙවං, චත්වා භාවෙය්‍ය පණ්ඨිතො.

858.

පථවී මෙදනී භූමි, වසුධා ව වසුන්ධරා;
එවං පථවිනාමෙසු, එකං චත්තුමපි වට්ටති.

859.

උම්මිලිත්වා නිමිලිත්වා, ආවජ්ජෙය්‍ය පුනප්පුනං;
යාචුග්ගහනිමිත්තං තු, නුප්පජ්ජති ව තාව සො.

860.

එවං භාවයතො තස්ස, පුන එකග්ගචෙනසො;
යදා පන නිමිලෙත්වා, ආවජ්ජන්තස්ස යොගිතො.

861.

යථා උම්මිලිතෙකාලෙ, තථාපාථං තු යාති වෙ;
තදුග්ගහනිමිත්තං ත-මුප්පන්නන්ති පචුච්චති.

862.

නිමිත්තෙ පන සඤ්ජාතෙ, තතො පභුති යොගිනා;
නිසිදිතඛ්ඛං නො චෙවං, තස්මිං යානෙ විජානතා.

863.

අත්තතො වසනට්ඨානං, පච්ඡිත්ථාන ධිමතා;
තෙන තත්ථ නිසින්නෙන, භාවෙනඛ්ඛං යථාසුඛං.

864.

පපඤ්චපරිහාරත්ථං, පාදානං පන ධොවනෙ;
තස්සෙකතලිකා ද්වෙ ව, ඉච්ඡිතඛ්ඛා උපාහනා.

865.

සමාධිතරුණො තස්ස, අසප්පායෙන කෙනචි;

සචෙ නස්සති තං යානං, ගන්ත්වාවාදාය තං පන.

866.

පීඨෙ සුඛනිසින්නෙන, භාවෙනබ්බං පුනස්පුනං;
සමන්නාහරිතබ්බඤ්ච, කරෙ තක්කාහතම්පි ච.

867.

නිමිත්තං පන තං හිත්වා, චිත්තං ධාවති චෙ බහි;
නිවාරෙත්වා නිමිත්තස්මිං, යපෙතබ්බං තු මානසං.

868.

යත්ථ යත්ථ නිසිදිත්වා, තම්ච්ඡති තපොධනො;
තත්ථ තත්ථ දිවාරත්තිං, තස්සුපට්ඨාති චෙතසො.

869.

ඵචං තස්ස කරොන්තස්ස, අනුපුබ්බෙන යොගිනො;
වික්ඛම්භන්ති ච සබ්බානි, පඤ්ච නිවරණානිපි.

870.

සමාධියති චිත්තම්පි, උපචාරසමාධිනා;
පටිභාගනිමිත්තම්පි, උප්පජ්ජති ච යොගිනො.

871.

කො පනායං විසෙසො හි, ඉමස්ස පුරිමස්ස වා;
ථවිකා නිභතාදාස-මණ්ඩලං විය මජ්ඣිකං.

872.

මෙසතො විය නික්ඛන්තං, සම්පුණ්ණචන්දමණ්ඩලං;
පටිභාගනිමිත්තං තං, බලාකා විය තොයදෙ.

873.

තදුග්ගහනිමිත්තං තං, පදාලෙත්වාච නිග්ගතං;
තතොධිකතරං සුද්ධං, හුත්වාපට්ඨාති තස්ස තං.

874.

තනුසණ්ඨානචන්තඤ්ච, චණ්ණචන්තං න චෙව තං;
උපට්ඨාකාරමත්තං තං, පඤ්ඤජං භාවනාමයං.

875.

පටිභාගෙ සමුප්පන්නෙ, නිමිත්තෙ භාවනාමයෙ;

හොත්ති වික්ඛම්භිතානෙව, පඤ්ච නීවරණානිපි.

876.

කිලෙසා සන්තිසින්නාව, යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො;
චිත්තං සමාහිතංයෙව, උපචාරසමාධිනා.

877.

ආකාරෙහි පන ද්විභි, සමාධියති මානසං;
උපචාරක්ඛණෙ තස්ස, පටිලාභෙ සමාධිනො.

878.

නීවාරණප්පභානෙන, උපචාරක්ඛණෙ තථා;
අභිගානං පාතුභාවෙන, පටිලාභක්ඛණෙ පන.

879.

ද්විත්තං පන සමාධිනං, කිං නානාකරණං පන;
අභිගානි ථාමජාතානි, උපචාරක්ඛණෙන ව.

880.

අප්පනාය පනභිගානි, ථාමජාතානි ජායරෙ;
තස්මා තං අප්පනාචිත්තං, දිවසම්පි පවත්තති.

881.

පල්ලභිකෙන ව තෙනෙව, වඨ්ඨෙත්වා තං නිමිත්තකං;
අප්පනං අධිගන්තුං සො, සක්කොති යදි සුන්දරං.

882.

නො වෙ සක්කොති සො තෙන,
තං නිමිත්තං තු යොගිනා;
චක්කවත්තිය ගඛිභොව,
රතනං විය දුල්ලභං.

883.

සතතං අප්පමත්තෙන, රක්ඛිතඛිං සතීමතා;
නිමිත්තං රක්ඛතො ලද්ධං, පරිභානි න විජ්ජති.

884.

ආරක්ඛණෙ අසන්තම්භි, ලද්ධං ලද්ධං විනස්සති;
රක්ඛිතඛිං හි තස්මා තං, තත්ත්වං රක්ඛණාවිධි.

885.

ආවාසො ගොවරො භස්සං, පුග්ගලො භොජනං උතු;
ඉරියාපථොති සත්තෙන, අසප්පායෙ විචජ්ජයෙ.

886.

සප්පායෙ සත්ත සෙවෙයා, එවඤ්ඤි පටිපජ්ජතො;
න විරෙතෙව කාලෙන, හොති භික්ඛුස්ස අප්පනා.

887.

යස්සප්පනා න භොතෙව, එවම්පි පටිපජ්ජතො;
අප්පනාය ව කොසල්ලං, සම්මා සම්පාදයෙ බුධො.

888.

අප්පනාය හි කොසල්ල-මිදං දසවිධං ඉධ;
ගන්ථවිත්ථාරහිතෙන, මයා විස්සජ්ජිතන්ති ව.

889.

එවඤ්ඤි සම්පාදයතො, අප්පනාකොසල්ලං පන;
පටිලද්ධෙ නිමිත්තස්මිං, අප්පනා සම්පවත්තති.

890.

එවම්පි පටිපන්නස්ස, සචෙ සා නප්පවත්තති;
තථාපි න ජහෙ යොගං, වායමෙථෙව පණ්ඩිතො.

891.

විත්තප්පවත්තිආකාරං, තස්මා සල්ලක්ඛයං බුධො;
සමතං වීරියස්සෙව, යොජයෙථ පුනප්පුනං.

892.

ඊසකම්පි ලයං යන්තං, පග්ගණ්ඨෙථෙව මානසං;
අච්චාරද්ධං නිසෙධෙත්වා, සමමෙව පවත්තයෙ.

893.

ලීනතුද්ධතභාවෙහි, මොචයිත්වාන මානසං;
පටිභාගනිමිත්තාහි-මුඛං තං පටිපාදයෙ.

894.

එවං නිමිත්තාහිමුඛං, පටිපාදයතො පන;
ඉදානෙවප්පනා තස්ස, සා සමිජ්ඣස්සතීති ව.

895.

භවඬ්ගං පන පච්ඡිජ්ජ, පථවිකසිණං තථා;
තදෙවාරම්මණං කත්වා, මනොද්වාරම්භි යොගිනො.

896.

ජායතෙවජ්ජනං චිත්තං, තත්ත්වාරම්මණෙ තතො;
ජවනානි ච ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා.

897.

අවසානෙ පනෙකං තු, රූපාවචරිකං භවෙ;
තක්කාදයො පනඤ්ඤෙහි, භවන්ති බලවත්තරා.

898.

අප්පනාවෙනසො තානි, පරිකම්මොපචාරතො;
චූච්චන්ති පරිකම්මානි, උපචාරානි වාතිපි.

899.

අප්පනායානුලොමත්තා, අනුලොමානි එව ච;
යං තං සබ්බන්තිමං එත්ථ, ගොත්‍රභූති පචුච්චති.

900.

ගහිතාගහණෙනෙත්ථ, පරිකම්මප්පනාදිකං;
දුතියං උපචාරං තං, තතියං අනුලොමකං.

901.

චතුත්ථං ගොත්‍රභූ දිට්ඨං, පඤ්චමං අප්පනාමනො;
පඨමං උපචාරං වා, දුතියං අනුලොමකං.

902.

තතියං ගොත්‍රභූ දිට්ඨං, චතුත්ථං අප්පනාමනො;
චතුත්ථං පඤ්චමං වාති, අප්පෙති න තතො පරං.

903.

ජට්ඨෙ වා සත්තමෙ වාපි, අප්පනා නෙව ජායති;
ආසන්නත්තා භවඬ්ගස්ස, ජවනං පති තාවදෙ.

904.

පුරිමෙහාසෙවනං ලද්ධා, ජට්ඨං වා සත්තමම්පි වා;
අප්පෙතිති පනෙත්ථාහ, ගොදත්තො අභිධම්මිකො.

905.

ධාවන්තො හි යථා කොචි,
නරො ඡින්නතටාමුඛො;
යාතුකාමො පරියන්තෙ,
යාතුං සක්කොති නෙව සො.

906.

එවමෙව පනච්ඡට්ඨෙ, සත්තමෙ වාසි මානසො;
න සක්කොතීති අප්පෙතුං, වෙදිතඛ්ඛං විභාවිනා.

907.

එකච්ඡත්තක්ඛණායෙව, භොතායං අප්පනා පන;
තතො භවඛිගපාතොව, භොතීති පරිදීපිතං.

908.

තතො භවඛිගං ඡින්නිත්වා, පච්චචෙක්ඛණභෙතුකං;
ආවජ්ජනං තතො ඤාන-පච්චචෙක්ඛණමානසං.

909.

කාමච්ඡන්දො ච ඛ්‍යාපාදො, ථිනමිද්ධඤ්ච උද්ධතො;
කුක්කුච්චං විචිකිච්ඡා ච, පහීනා පඤ්චිමෙ පන.

910.

විතක්කෙන විචාරෙන, පිතියා ච සුඛෙන ච;
එකග්ගතාය සංයුත්තං, ඤානං පඤ්චඛිකං ඉදං.

911.

නානාවිසයලුද්ධස්ස, කාමච්ඡන්දවසා පන;
ඉතො චිතො භමන්තස්ස, වනෙ මක්කටකො විය.

912.

එකස්මිං විසයෙයෙව, සමාධානෙව චෙතසො;
“සමාධි කාමච්ඡන්දස්ස, පටිපක්ඛො”ති වුච්චති.

913.

පාමොජ්ජභාවතො චෙව, සීතලත්තා සභාවතො;
“ඛ්‍යාපාදස්ස තතො පිති, පටිපක්ඛා”ති භාසිතා.

914.

සච්ඡ්චාරිකභාවෙන, නෙක්ඛම්මාදිපවත්තිතො;

“චිතක්කො ටීනමිද්ධස්ස, පටිපක්ඛො”ති වණ්ණිතො.

915.

අවුපසන්තභාවස්ස, සයඤ්චෙවාතිසන්තතො;
“සුඛං උද්ධච්චකුක්කුච්ච-ද්වයස්ස පටිපක්ඛකං”.

916.

මතියා අනුරූපත්තා, “අනුමජ්ජනලක්ඛණො;
විචාරො විචිකිච්ඡාය, පටිපක්ඛො”ති දීපිතො.

917.

පඤ්චඩ්ගවිජ්ජයුත්තං තං, කුමාරං පඤ්චඩ්ගසංයුතං;
සිචං තිව්ධකලායාණං, දසලක්ඛණසංයුතං.

918.

ඵවඤ්චාධිගතං හොති, පඨමං තෙන යොගිනා;
සුචිරට්ඨිතිකාමෙන, තස්ස කුමාරස්ස සබ්බසො.

919.

තං සමාපජ්ජිතබ්බං තු, විසොධෙත්වාන පාපකෙ;
තං සමාපජ්ජතො තස්ස, සුචිරට්ඨිතිකං භවෙ.

920.

චිත්තභාවනවෙපුල්ලං, පත්ථයන්තෙන භික්ඛුනා;
පටිභාගනිමිත්තං තං, වඩ්චෙත්තබ්බං යථාක්කමං.

921.

වඩ්ඪනාභූමියො ද්වෙ ව, උපචාරඤ්ච අජ්ජනා;
උපචාරමිපි වා පත්වා, වඩ්චෙත්තුං තඤ්ච වත්තති.

922.

අජ්ජනං පන පත්වා වා, තත්ත්වං වඩ්ඪනක්කමො;
කසිතබ්බං යථායානං, පරිච්ඡින්නදති කස්සකො.

923.

යොගිනා ඵවමෙවමිපි, අභිගුලද්වඩ්ගුලාදිනා;
පරිච්ඡිජ්ජ පරිච්ඡිජ්ජ, වඩ්චෙත්තබ්බං යථිච්ඡකං.

924.

පත්තෙපි පඨමෙ කුමාරෙන, ආකාරෙහිපි පඤ්චහි;

සුචිණ්ණවසිනා තෙන, භවිතබ්බං තපස්සිනා.

925.

ආවජ්ජනං සමාපත්ති, අධිට්ඨානෙසු තීසු ව;
වුට්ඨානපච්චවෙක්ඛාසු, වසිනා පඤ්ච භාසිනා.

926.

ආවජ්ජිත්වා අධිට්ඨිත්වා, සමාපජ්ජ පුනස්පුනං;
වුට්ඨිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා, වසිනා පඤ්ච සාධයෙ.

927.

පයමෙ අවසිපත්තෙ, දුතියං යො පනිච්ඡති;
උභතො භට්ඨොභවෙ යොගී, පයමා දුතියාපි ව.

928.

කාමස්සභගතා සඤ්ඤා, මනක්කාරා චරන්ති වෙ;
පමාදයොගිතො ඤානං, භොති තං භානභාගියං.

929.

සති සන්තිට්ඨතෙ තස්මිං, සන්තා තදනුධම්මතා;
මන්දස්ස යොගිතො ඤානං, භොති තං ධීතිභාගියං.

930.

අතක්කසහිතා සඤ්ඤා, මනක්කාරා චරන්ති වෙ;
අප්පමත්තස්ස තං ඤානං, විසෙසභාගියං සියා.

931.

නිබ්බිදාසංයුතා සඤ්ඤා, මනක්කාරා චරන්ති වෙ;
නිබ්බේධභාගියං ඤානං, භොතීති පරිදීපිතං.

932.

තස්මා පඤ්චසු එතෙසු, සුචිණ්ණවසිනා පන;
පයමා පගුණතො ඤානා, වුට්ඨාය විධිනා තතො.

933.

යස්මා අයං සමාපත්ති, ආසන්නාකුසලාරිකා;
පුලත්තා තක්කචාරානං, තතොයං අභිගද්ධබලා.

934.

ඉති ආදීනවං දිස්වා, පයමෙ පන යොගිනා;

දුතියං සන්තතො කුමාරං, චිත්තයිත්වාන ධිමතා.

935.

නිකන්තිං පරියාදාය, කුමාරස්මිං පයමෙ පුන;
දුතියාධිගමත්ථාය, කාතබ්බො භාවනක්කමො.

936.

අථස්ස පයමජ්ඣානා, වුට්ඨාය විධිනා යදා;
සතස්ස සම්පජානස්ස, කුමාරභිගං පච්චවෙක්ඛතො.

937.

ථුලතො තක්කචාරා හි, උපතිට්ඨන්ති යොගිනො;
සෙසමභිගත්තයං තස්ස, සන්තමෙවොපතිට්ඨති.

938.

ථුලභිගානං පහානාය, තදා තස්ස ච යොගිනො;
සන්තභිගපට්ඨාහාය, නිමිත්තං තු තදෙව ච.

939.

“පථවී පථවී”ච්චෙවං, කරොතො මනසා පුන;
ඉදානි දුතියජ්ඣාන-මුජ්ජජ්ජස්සති තං ඉති.

940.

භවභිගං පන පච්ඡිජ්ජ, පථවීකසිණං පන;
තදෙවාරම්මණං කත්වා, මනොද්චාරම්හි යොගිනො.

941.

ජායතාවජ්ජනං චිත්තං, තස්මිං ආරම්මණෙ තතො;
ජවනානි හි ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා.

942.

අවසානෙ පනෙකම්පි, තෙසං ජවනචෙතසං;
රූපාවචරිකං හොති, දුතියජ්ඣානමානසං.

943.

සම්පසාදනමජ්ඣත්තං, පිතියා ච සුඛෙන ච;
එකග්ගතාය සංයුත්තං, කුමාරං හොති තිවභිගිකං.

944.

හෙට්ඨා වුත්තනගෙයනෙව, සෙසං සමුපලක්ඛගෙය;

එවං දූවඬගහීනං තු, තීභි අඬගෙහි සංයුතං.

945.

කොනං තිව්ධකලායාණං, දසලක්ඛණසංයුතං;
දුතියාධිගතං භොති, භික්ඛුනා භාවනාමයං.

946.

දුතියාධිගතො කොනො, ආකාරෙහි ච පඤ්චහි;
සුවිණ්ණවසිනා හුත්වා, දුතියෙපි සතීමතා.

947.

තස්මා පගුණතො කොනා, වුට්ඨාය දුතියා පුන;
ආසන්නතක්කචාරාරි, සමාපත්ති අයං ඉති.

948.

පිතියා පියතො තස්ස, වෙනසො උප්පිලාපනං;
පිතියා පන ථුලත්තා, තතොයං අඬගදුබ්බලා.

949.

තත්ථ ආදීනවං දිස්වා, තතියෙ සන්තතො පන;
නිකන්තිං පරියාදාය, කොනස්මිං දුතියෙ පුන.

950.

තතියාධිගමත්ථාය, කාතබ්බො භාවනක්කමො;
අථස්ස දුතියජ්ඣානා, වුට්ඨාය ච යදා පන.

951.

සතස්ස සම්පජානස්ස, කොනඬගං පච්චවෙක්ඛතො;
ථුලතො පිතුපට්ඨාති, සුඛාදි සන්තතො පන.

952.

ථුලඬගානං පහානාය, තදා තස්ස ච යොගිනො;
සන්තඬගපට්ඨානාය, නිමිත්තං තු තදෙව ච.

953.

“පථවී පථවී”ච්චෙවං, කරොතො මනසා පුන;
ඉදානි තතියං කොන-මුප්පජ්ජිස්සති තං ඉති.

954.

භවඬගං මනුපච්ඡිජ්ජ, පථවීකසිණං පන;

තදෙවාරම්මණං කත්වා, මනොද්වාරම්භි යොගිනො.

955.

ජායතාවජ්ජනං චිත්තං, තස්මිං ආරම්මණෙ තතො;
ජවනානි ච ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා.

956.

අවසානෙ පනෙකං තු, තෙසං ජවනචෙතසං;
රූපාවචරිකං හොති, තතියජ්ඣානමානසං.

957.

සතියා සම්පජ්ඤාදිකු, සම්පන්නං තු සුඛෙන ච;
එකග්ගතාය සංයුත්තං, දුච්ඡිගං තතියං මතං.

958.

හෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව, සෙසං සමුපලක්ඛයෙ;
එවමෙකච්ඡිගහීනං තු, ද්විභි අභිගෙහි සංයුතං.

959.

ඤානං තිව්ධකල්‍යාණං, දසලක්ඛණසංයුතං;
තතියාධිගතං හොති, භික්ඛුනා භාවනාමයං.

960.

තතියාධිගතෙ ඤානෙ, ආකාරෙහි ච පඤ්චභි;
සුචිණ්ණචසිනා හුත්වා, තස්මිං පන සතීමතා.

961.

තස්මා පගුණතො ඤානා, වුට්ඨාය තතියා පුන;
ආසන්නපීතිදොසා හි, සමාපත්ති අයන්ති ච.

962.

යදෙවචෙත්ථ ආහොගො, සුඛමිච්චෙව චෙතසො;
එවං සුඛස්ස ථුලත්තා, හොතායං අභිගද්ධිබලා.

963.

ඉති ආදීනවං දිස්වා, ඤානස්මිං තතියෙ පුන;
චතුත්ථං සන්තතො දිස්වා, චෙතසා පන යොගිනා.

964.

නිකන්තිං පරියාදාය, ඤානස්මිං තතියෙ පුන;

චතුත්ථාධිගමත්ථාය, කාතඛිබ්බො භාවනක්කමො.

965.

අථස්ස තතියජ්ඣානා, වුට්ඨාය හි යදා පන;
සතස්ස සම්පජානස්ස, ඥානභිගං පච්චවෙක්ඛතො.

966.

ථුලතො තස්සුපට්ඨාති, සුඛං තං මානසං තතො;
උපෙක්ඛා සන්තතො තස්ස, චිත්තස්සෙකග්ගතාපි ව.

967.

ථුලභිගස්ස පභානාය, සන්තභිගස්සුපලද්ධියා;
තදෙව ව නිමිත්තඤ්ඤි, ‘පථවි පථවි’ති ව.

968.

කරොතො මනසා එව, පුනස්පුනඤ්ච යොගිතො;
චතුත්ථං පනිදං ඥානං, උප්පජ්ජිස්සති තං ඉති.

969.

භවභිගං පනුපච්ඡිජ්ජ, පථවිකසිණං තථා;
තදෙවාරම්මණං කත්වා, මනොද්වාරම්භි යොගිතො.

970.

ජායතාවජ්ජනං චිත්තං, තස්මිං ආරම්මණෙ තතො;
ජවනානි ව ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා.

971.

අවසානෙ පනෙකං තු, තෙසං ජවනවෙතසං;
රූපාවචරිකං හොති, චතුත්ථජ්ඣානමානසං.

972.

එකභිගවිජ්ජනං තු, ද්විභි අභිගෙහි යොගතො;
චතුත්ථං පනිදං ඥානං, දුච්ඡගන්ති පවුච්චති.

973.

එවං තිව්ධකලායාණං, දසලක්ඛණසංයුතං;
චතුත්ථාධිගතං හොති, හික්ඛුනා භාවනාමයං.

974.

යස්මා සුඛමුපෙක්ඛාය, න හොතාසෙවනං පන;

උපෙක්ඛාසහගතානෙව, ජවනානි ජවන්ති ව.

975.

උපෙක්ඛාසහගතං තස්මා, චතුත්ථං සමුදිරිතං;
අයමෙත්ථ විසෙසො හි, සෙසං චුත්තනයං පන.

976.

යං චතුක්කනයෙ ඤානං, දුතියං තං ද්විධා පන;
කත්ථාන පඤ්චකනයෙ, දුතියං තතියං කතං.

977.

තතියං තං චතුත්ථඤ්ච, චතුත්ථං පඤ්චමං ඉධ;
පයමං පයමංයෙව, අයමෙත්ථ විසෙසතා.

978.

එවමෙත්තාවතා චුත්තා, නාතිසඬ්ඛෙපතො මයා;
නාතිචිත්ථාරතො වායං, රූපාවචරභාවතා.

979.

සුමධුරවරතරවචනො, කං නු ජනං නෙව රඤ්ජයති;
අතිනිසිතවිසදබුද්ධි-පසාදජන වෙදනීයොයං.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ රූපාවචරසමාධිභාවනානිද්දෙසො

නාම චුද්දසමො පරිච්ඡෙදො.

15. පන්තරසමො පරිච්ඡෙදො

අරූපාවචරසමාධිභාවනානිද්දෙසො

980.

රූපාරූපමතීතෙන, රූපාරූපාදිවෙදිනා;
යානි වාරූපපුඤ්ඤානි, සරූපෙතීරිතානි තු.

981.

තෙසං දානි පවක්ඛාමි, භාවනානයමුත්තමං;
යොගාවචරභික්ඛුනං, භිතත්ථාය සමාසතො.

982.

“රූපෙ ඛො විජ්ජමානස්මිං, දණ්ඩාදානාදයො සියුං;

අනෙකාපි පනාබාධා, චක්ඛුරොගාදයො’ ඉති.

983.

රූපෙ ආදීනවං දිස්වා, රූපෙ නිබ්බින්නදමානසො;
තස්සාතික්කමනත්ථාය, අරූපං පටිපජ්ජති.

984.

තම්භා කසිණරූපාපි, සො නිබ්බිජ්ජ විසාරදො;
අපක්කම්තුකාමො ච, සුකරාභිභතොව සා.

985.

චතුත්ථෙ පන ඤානස්මිං, හුත්වා විණ්ණවසී වසී;
චතුත්ථජ්ඣානතො ධිමා, වුට්ඨාය විධිනා පුන.

986.

කරොති පනිදං චිත්තං, රූපමාරම්මණං යතො;
ආසන්නසොමනස්සඤ්ච, ථුලසන්නවිමොක්ඛතො.

987.

ඉති ආදීනවං දිස්වා, චතුත්ථෙ තත්ථ සබ්බසො;
නිකන්තිං පරියාදාය, පට්ඨාරූප්පඤ්ච සන්නතො.

988.

චක්කවාළපරියන්තං, යත්තකං වා පනිච්ඡති;
තත්තකං පත්ථරිත්වාන, ථුට්ඨොකාසඤ්ච තෙන තං.

989.

ආකාසො ඉති වානන්තො,
ආකාසො ඉති වා පුන;
මනසා හි කරොන්තොව,
උග්ගාටෙති පච්චිචති.

990.

උග්ගාටෙන්නො හි කසිණං, න සංවෙල්ලෙති තං පන;
න වුද්ධරති සො යොගී, පුචං විය කපාලතො.

991.

කෙවලං පන තං නෙව, ආවජ්ජති න පෙක්ඛති;
නාවජ්ජන්තො නපෙක්ඛන්තො, උග්ගාටෙති හි නාමසො.

992.

කසිණුග්ඝාරිමාකාසං, නිමිත්තං පන තංව සො;
ආකාසො ඉති චිත්තෙන, ආවජ්ජති පුනප්පුනං.

993.

ආවජ්ජතො හි තස්සෙවං,
කරොතො තක්කාහතම්පි ව;
පඤ්ච නිවරණා තස්ස,
වික්ඛම්භන්ති හි සබ්බසො.

994.

ආසෙවති ව භාවෙති, තං නිමිත්තං පුනප්පුනං;
කරොතො පන තස්සෙව, සන්තචිත්තස්ස යොගිනො.

995.

තත්‍රාකාසෙ පනාප්පෙති, පට්ඨාරුප්පමානසං;
ඉධාපි පුරිමෙ භාගෙ, තිණි චත්තාරි වා පන.

996.

ජවනානි උපෙක්ඛාය, සම්පයුත්තානි හොන්ති හි;
චතුත්ථං පඤ්චමං වාපි, හොති ආරුප්පමානසං.

997.

පුන භාවෙතුකාමෙන, දුතියාරුප්පමානසං;
සුචිණ්ණවසිනා හුත්වා, පට්ඨාරුප්පමානසෙ.

998.

ආසන්තරූපාවචර-ජ්ඣානපච්චත්ථිකන්ති ව;
දුතියාරුප්පචිත්තංව, න ව සන්තමිදන්ති ව.

999.

ඵවමාදීනවං දිස්වා, පට්ඨාරුප්පමානසෙ;
නිකන්තිං පරියාදාය, දුතියං සන්තතො පන.

1000.

තමාකාසං ඵරිත්වාන, පචත්තමානසං පන;
තඤ්ච විඤ්ඤාණමිච්චෙවං, කත්තබ්බං මනසා බහුං.

1001.

ආවජ්ජනඤ්ච කත්තබ්බං, තථා තක්කාහතම්පි ව;

“අනන්ත”න්ති “අනන්ත”න්ති, කාතඛ්ඛං මනසා නිධ.

1002.

තස්මිං පන නිමිත්තස්මිං, විචාරෙන්තස්ස මානසං;
උපචාරෙන තං චිත්තං, සමාධියති යොගිනො.

1003.

ආසෙවති ච භාවෙති, තං නිමිත්තං පුනථපුනං;
තස්ස වෙවං කරොන්තස්ස, සතිසම්පන්නවෙතසො.

1004.

ආකාසං චූසවිඤ්ඤාණං, දුතියාරුප්පමානසං;
අප්පෙති අප්පනා යස්මිං, නයො චුත්තනයොව සො.

1005.

ආකාසොයමනන්තොති, එවමාකාසමෙව තං;
ඵරිත්වා පවත්තවිඤ්ඤාණං, “විඤ්ඤාණඤ්ච”න්ති වුච්චති.

1006.

මනක්කාරවසෙනාපි, අනන්තං පරිදීපිතං;
“විඤ්ඤාණානන්ත”මිච්චෙව, චත්තඛ්ඛං පනිදං සියා.

1007.

අථ භාවෙතුකාමෙන, තතියාරුප්පමානසං;
සුචිණ්ණවසිනා හුත්වා, දුතියාරුප්පමානසෙ.

1008.

ආසන්නපට්ඨාරුප්ප-චිත්තපච්චත්ථිකන්ති ච;
තතියාරුප්පචිත්තංව, න ච සන්නම්ඳන්ති ච.

1009.

එවමාදීනවං දිස්වා, දුතියාරුප්පමානසෙ;
නිකන්තිං පරියාදාය, තතියං සන්නතො පන.

1010.

එවං මනසි කත්වාන, කාතඛ්ඛො මනසා පුන;
පට්ඨාරුප්පවිඤ්ඤාණා-භාවො තස්සෙව සුඤ්ඤතො.

1011.

තං පනාකාසවිඤ්ඤාණං, අකත්වා මනසා පුන;

‘‘නත්ථි නත්ථි’’ති වානෙන, ‘‘සුඤ්ඤං සුඤ්ඤ’’න්ති වා තතො.

1012.

ආවජ්ජිතඛබ්බමෙවඤ්ඤි, කත්තඛබ්බං මනසාපි ව;
තක්කාභතඤ්ඤව කාතඛබ්බං, පුනප්පුනංව ධිමතා.

1013.

තස්මිං නිමිත්තෙන තස්සෙවං, විචාරෙන්තස්ස මානසං;
සති තිට්ඨති භියොයාපි, සමාධියති මානසං.

1014.

ආසෙවති ව භාවෙති, තං නිමිත්තං පුනප්පුනං;
තස්ස චෙවං කරොන්තස්ස, සතිසම්පන්නචෙතසො.

1015.

කසිණුග්ගාටිමාකාසං, ඵරිත්ථාන සමන්තතො;
විඤ්ඤාණස්ස පවත්තස්ස, නත්ථිභාවෙ අභාවකෙ.

1016.

තතියාරුප්පවිඤ්ඤාණං,
තං පනාප්පෙති යොගිතො;
අප්පනාය නයොපෙත්ථ,
භොති චුත්තනායොව සො.

1017.

ආකාසගතවිඤ්ඤාණං, දුතියාරුප්පවක්ඛුතා;
පස්සන්තො විහරිත්ථාන, ‘‘නත්ථි නත්ථි’’තිආදිනා.

1018.

පරිකම්මනක්කාරො, තස්මිං අන්තර්ගතෙ පන;
තස්සාපගම්මත්තංව, පස්සන්තො වසති ව සො.

1019.

සන්නිපාතං යථා කොචි, දිස්වා සඛිසස්ස කත්ථවි;
ගතෙ සඛිසෙ තු තං යානං, සුඤ්ඤමෙවානුපස්සති.

1020.

පුන භාවෙතුකාමෙන, චතුත්ථාරුප්පමානසං;
සුචිණ්ණචසිනා හුත්වා, තතියාරුප්පමානසෙ.

1021.

ආසන්නදුතිශාරුජප-චිත්තපච්චත්ථිකන්ති ච;
චතුත්ථාරුජපචිත්තංච, න ච සන්තම්ඳන්ති ච.

1022.

ඵචමාදීනචං දිස්වා, තතිශාරුජපමානසෙ;
නිකන්තිං පරියාදාය, චතුත්ථං සන්තතො පන.

1023.

ඵචං මනසි කත්වාන, පුන තත්ථෙච ධිමතා;
අභාවාරම්මණං කත්වා, සම්පචත්තම්ඳං මනො.

1024.

“සන්තං සන්තම්ඳං චිත්ත”-මිච්චෙචං තං පුනජ්ජුනං;
භොති ආචජ්ජිතබ්බඤ්ච, කාතබ්බං මනසාපි ච.

1025.

තස්මිං නිමිත්තෙ තස්සෙචං, විචාරෙන්තස්ස මානසං;
සති තිට්ඨති භියොයාපි, සමාධියති මානසං.

1026.

ආසෙවති ච භාවෙති, තං නිමිත්තං පුනජ්ජුනං;
තස්ස චෙචං කරොන්තස්ස, සතිසම්පන්නචෙතසො.

1027.

තතිශාරුජපසඬ්ඛාත-බන්ධෙසු ච චතුසුපි;
චතුත්ථාරුජපවිඤ්ඤාණං, තං පනාජපෙති යොගිතො.

1028.

අජ්ජනාය නයොපෙත්ථ, හෙට්ඨා චුත්තනුපමො;
අපිචෙත්ථ විසෙසොයං, චෙදිතබ්බො විභාවිනා.

1029.

“අභො සන්තා වතාය”න්ති, සමාපත්ති පදිස්සති;
යා පනාභාවමත්තම්පි, කත්වා ධස්සති ගොචරං.

1030.

සන්තාරම්මණකායෙච, “සන්තාය”න්ති විපස්සති;
සන්තතො චෙ මනක්කාරො, කථඤ්ච සමතික්කමො.

1031.

අනාපජ්ජිතුකාමත්තා, හොතෙව සමතික්කමො;
“සමාපජ්ජාමහමෙන”-මිච්චාභොගො න විජ්ජති.

1032.

සන්තතො තං කරොත්තො හි, මනසා සුබ්බමං පරං;
අසඤ්ඤං පන දුබ්බලාං, පාපුණාති මහග්ගතං.

1033.

නෙවසඤ්ඤී ව නාසඤ්ඤී,
යාය සඤ්ඤාය හොති සො;

න කෙවලං තු සඤ්ඤාව,
එදිසි අථ ඛො පන.

1034.

එවමෙව භවත්තෙත්ථ, සුබ්බමා වෙදනාදයො;
පත්තමක්ඛනතෙලෙන, මග්ගස්මිං උදකෙන ව.

1035.

සාවෙනබ්බො අයං අත්ථො, චතුත්ථාරුප්පබොධනෙ;
පට්ඨසඤ්ඤාය කිච්චස්ස, නෙවක්කරණතො අයං.

1036.

“නෙවසඤ්ඤා”ති නිද්දිට්ඨා, චතුත්ථාරුප්පසම්භවා;
පට්ඨසඤ්ඤාය කිච්චං සා, කාතුං සක්කොති නෙව ව.

1037.

යථා දහනකිච්චං තු, තෙජොධාතු සුබොදකෙ;
සා සඬ්ඛාරාවසෙසත්තා, සුබ්බමත්තෙන විජ්ජති;
තස්මා පන ව සා සඤ්ඤා, “නාසඤ්ඤා”ති පවුච්චති.

1038.

එතා හි රූපමාකාසං,
විඤ්ඤාණං තදභාවකං;
අතික්කමිත්වා කමතො,
චතස්සො හොන්ති ආහ ව.

1039.

“ආරම්මණාතික්කමනො, චතස්සොපි භවන්තිමා;
අධිගාතික්කමමෙතාසං, න ඉච්ඡන්ති විභාවිනො.

1040.

සුපණ්ණිතතරා භොන්ති,
පච්ඡිමා පච්ඡිමා ඉධ;
උපමා තත්ථ විඤ්ඤෙය්‍යා,
පාසාදතලසාට්ඨිකා”ති.

1041.

සඬ්ඛෙපෙන මයාරුප්ප-සමාපත්තිනෙයො අයං;
දස්සිතො දස්සිතො සුද්ධ-දස්සිතා පියදස්සිතා.

1042.

රූපාරූපජ්ඣානසමාපත්තිවිධානං,
ජානාතිමං සාරතරං යො පන භික්ඛු;
රූපාරූපජ්ඣානසමාපත්තිසු දක්ඛො,
රූපාරූපං යාති භවං සො අභිභුය්‍ය.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ අරූපාවචරසමාධිභාවනානිද්දෙසො නාම

පන්තරසමො පරිච්ඡෙදො.

16. සොළසමො පරිච්ඡෙදො

අභිඤ්ඤානිද්දෙසො

1043.

ඉතො පරං කරිස්සාමි, පඤ්ඤාසුද්ධිකරං පරං;
පඤ්චන්තමි අභිඤ්ඤානං, මුඛමත්තනිදස්සනං.

1044.

රූපාරූපසමාපත්ති,
නිබ්බත්තෙත්වා පනට්ඨපි;
ලොකිකාපි අභිඤ්ඤායො,
භාවෙනබ්බා විභාවිතා.

1045.

චතුත්ථජ්ඣානමත්තෙපි, සුවිණ්ණවස්සිතා සතා;
අනුයොගමභිඤ්ඤාසු, කාතුං චත්තති යොගිනො.

1046.

අභිඤ්ඤා නාම භික්ඛුනං, සාභිඤ්ඤානං අනුත්තරො;
අලඬිකාරො හි තාණන්ති, සත්ථන්ති ච පවුච්චති.

1047.

නිබ්බන්තිතාස්වභිඤ්ඤාසු, යොගාවචරභික්ඛුනා;
සමාධිභාවනා භිස්ස, තදා නිට්ඨංගතා සියා.

1048.

දිබ්බානි චක්ඛුසොතානි, ඉද්ධිවිත්තවිජානනං;
පුබ්බෙනිවාසඤ්ඤාණන්ති, පඤ්චාභිඤ්ඤා ඉමා සියුං.

1049.

කසිණානුලොමතාදීහි, චතුද්දසනයෙහි ච;
දමෙනබ්බමභිඤ්ඤායො, පත්තුකාමෙන මානසං.

1050.

දන්තෙ සමාහිතෙ සුද්ධෙ, පරියොදාතෙ අනඬිගණෙ;
නුපක්ලෙසෙ මුදුහුතෙ, කම්මනීයෙ ධීතාවලෙ.

1051.

ඉති අට්ඨංගසම්පන්නෙ, චිත්තෙ ඉද්ධිවිධාය ච;
අභිනිහරති චෙ චිත්තං, සිජ්ඣාතිද්ධිවිකුබ්බනං.

1052.

අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං, සමාපජ්ජ තතො පන;
වුට්ඨාය හි සතං වාපි, සහස්සං වා යදිච්ඡති.

1053.

“සතං භොමි සතං භොමි”-චිචෙවං කත්වාන මානසං;
අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං, සමාපජ්ජ තතො පන.

1054.

වුට්ඨාය පුනධිට්ඨාති,
සභාධිට්ඨානචෙතසා;
සතං භොති හි සො යොගී,
සහස්සාදීස්වයං නයො.

1055.

පාදකජ්ඣානචිත්තං තු, නිමිත්තාරම්මණං සියා;

පරිකම්මමනානෙත්ථ, සතාරම්මණිකානි තු.

1056.

තදාධිට්ඨානචිත්තමිපි, සතාරම්මණමෙව තං;
පුබ්බෙ චුත්තජපනාචිත්තං, විය ගොත්‍රභූතන්තරං.

1057.

තමෙකං ජායතෙ තත්ථ, චතුත්ථජ්ඣානිකං මනො;
පරිකම්මවිසෙසොව, සෙසං පුබ්බසමං ඉධ.

ඉද්ධිවිධඤාණං.

1058.

දිබ්බසාතමිදං තත්ථ, භාවෙනබ්බං කථං සියා;
අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං, සමාපජ්ජ තතො පුන.

1059.

චුට්ඨාය පරිකම්මෙන, කාමාවචරචෙනසා;
සද්දො ආවජ්ජිතබ්බොව, මහන්තො සුඛමොපි ව.

1060.

තස්සෙවං පන සද්දස්ස, නිමිත්තං මනසි කුබ්බතො;
දිබ්බසාතමිදානිස්ස, උප්පජ්ජිස්සති තං ඉති.

1061.

සද්දෙස්වඤ්ඤතරං සද්දං, කත්වා ආරම්මණං තතො;
උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධෙ තු, මනොද්වාරාවජ්ජනෙ පුන.

1062.

ජවනානි හි ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා;
පුරිමානෙත්ථ චිත්තෙසු, තිණි චත්තාරි වා පන.

1063.

පරිකම්මොපවාරානු-ලොමගොත්‍රභූතාමකා;
චතුත්ථං පඤ්චමං වාපි, අජපනාචිත්තමීරිතං.

1064.

සහජාතං තු යං ඤාණං, අජපනාමානසෙන හි;
තං ඤාණං දිබ්බසාතන්ති, වදන්ති සුතකොවිදා.

1065.

ථාමජාතං කරොන්තෙන, තං ඤාණං තෙන යොගිනා;
“එත්ථන්තරගතං සද්දං, සුඤ්ඤාමි”ති ව චෙතසා.

1066.

අඬුගුලං ද්වඬුගුලං භියොයා,
විදත්ථි රතනං තථා;
ගාමො දෙසො තතො යාව,
චක්කවාළා තතො පරං.

1067.

ඉච්චෙවං තු පරිච්ඡිජ්ජ, වඩ්ඪෙත්තඛිං යථාක්කමං;
එසො අධිගතාභිඤ්ඤා, පාදකාරම්මණෙන තු.

1068.

ඵ්ථිකාකාසගතෙ සද්දෙ, සබ්බෙ පන සුඤ්ඤාති සො;
සුඤ්ඤාතො පාටියෙක්කමිපි, සල්ලක්ඛෙනුං පහොති සො.

දිබ්බසොතඤ්ඤාණං.

1069.

කථං පනුජ්ජාදෙනඛිං, චෙතොපරියමානසං;
දිබ්බචක්ඛුචසෙනෙව, ඉදං ඤාණං පනිජ්ඣති.

1070.

ආලොකං පන වඩ්ඪෙත්ථා, තස්මා දිබ්බෙන චක්ඛුනා;
හදයං පන නිස්සාය, චත්තමානං තු ලොභිතං.

1071.

දිස්වා පරස්ස විඤ්ඤායං,
හොති චිත්තං තු භික්ඛුනා;
සොමනස්සයුතෙ චිත්තෙ,
ලොභිතං ලොභිතං සියා.

1072.

දොමනස්සයුතෙ චිත්තෙ, චත්තමානෙ තු කාලකං;
උපෙක්ඛාසහිතෙ චිත්තෙ, තිලතෙලූපමං සියා.

1073.

තස්මා පරස්ස සත්තස්ස, දිස්වා හදයලොහිතං;
වෙනොපරියඤාණං තං, කාතබ්බං ථාමනං ගතං.

1074.

එවං ථාමගතෙ තස්මිං, යථානුක්කමතො පන;
චිත්තමෙව විජානාති, විනා ලොහිතදස්සනං.

1075.

කාමාවචරචිත්තඤ්ච, රූපාරූපෙසු මානසං;
සබ්බමෙව විජානාති, සරාගාදිප්පහෙදකං.

වෙනොපරියඤාණං.

1076.

පුබ්බෙනිවාසඤාණෙන, කත්තබ්බා තදනුස්සති;
තං සම්පාදෙතුකාමෙන, ආදිකම්මිකහික්ඛුනා;
ඤානානි පන චත්තාරි, සමාපජ්ජානුපුබ්බතො.

1077.

අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානා, වුට්ඨාය හි තතො පුන;
හික්ඛුනා චජ්ජිතබ්බාව, නිසජ්ජා සබ්බපච්ඡිමා.

1078.

තතො පභූති සබ්බමිපි, පටිලොමක්කමා පන;
සබ්බමාවජ්ජිතබ්බං තං, දිවසෙ රත්තියං කතං.

1079.

පටිලොමක්කමෙනෙව, දුතියෙ තතියෙපි ච;
දිවසෙ පක්ඛමාසෙසු, තථා සංවච්ඡරෙසුපි.

1080.

යාව අස්මිං භවෙ සන්ධි, තාව තෙන ච හික්ඛුනා;
කතමාවජ්ජිතබ්බං තං, පුරිමස්මිං භවෙපි ච.

1081.

වුතික්ඛණෙපි නිබ්බත්තං, නාමරූපඤ්ච සාධුකං;
එවමාවජ්ජිතෙ තස්මිං, නාමරූපෙ යදා පන.

1082.

තදෙවාරම්මණං කත්වා, නාමරූපං වුතික්ඛණෙ;

මනොද්වාරෙ මනක්කාරො, උප්පජ්ජති තදා පන.

1083.

ආවජ්ජනෙ නිරුද්ධස්මිං, තදෙවාරම්මණං පන;
කත්වා ජවනචිත්තානි, භොන්ති චත්තාරි පඤ්ච වා;
පුබ්බෙ චුත්තනායෙනෙව, සෙසං ඤෙය්‍යං විභාවිතා.

1084.

පරිකම්මාදිනාමානි, පුරිමානි භවන්ති තු;
පච්ඡිමං අප්පනාචිත්තං, රූපාවචරිකං භවෙ.

1085.

තෙන චිත්තෙන යං ඤාණං, සංයුත්තං තෙන යා පන;
සංයුත්තා සති සා පුබ්බෙ-නිවාසානුස්සතිරිතා.

පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණං.

1086.

රූපං පස්සිතුකාමෙන, භික්ඛුනා දිබ්බචක්ඛුනා;
කසිණාරම්මණං ඤානං, අභිඤ්ඤාපාදකං පන.

1087.

අභිනීභාරක්ඛමං කත්වා, තෙජොකසිණමෙව වා;
ඛදාතකසිණං වාපි, ආලොකකසිණමපි වා.

1088.

ඉමෙසු කතපුඤ්ඤෙහි, කසිණෙසු ච තීපුපි;
ආලොකකසිණං එත්ථ, සෙට්ඨන්ති පරිදීපිතං.

1089.

තස්මා තමිතරං වාපි, උප්පාදෙත්වා යථාක්කමං;
උපවාරභූමියංයෙව, යත්වා තං පන පණ්ඩිතො.

1090.

වඩ්ඪෙත්වාන යපෙතබ්බං, න උප්පාදෙය්‍ය අප්පනං;
උප්පාදෙති සවෙ භොති, පාදකජ්ඣානනිස්සිතං.

1091.

ඤානස්ස වඩ්ඪිතස්සන්තො-ගතං රූපං තු යොගිනා;
පස්සිතබ්බං භවෙ රූපං, පස්සන්තො පන තස්ස තං.

1092.

පරිකම්මස්ස වාරො හි, අතික්කමති තාවදෙ;
ආලොකොපි තතො තස්ස, බිජ්ජමන්තරධායති.

1093.

තස්මිං අන්තරහිතෙ රූප-ගතමපි ච න දිස්සති;
තෙනාථ පාදකජ්ඣානං, පටිසිත්වා තතො පුන.

1094.

වුට්ඨාය පන ආලොකො, එරිතබ්බොව හික්ඛුනා;
එවං අනුක්කමෙනෙව, ආලොකො ථාමවා සියා.

1095.

“ආලොකො එත්ථ භොතු” ති,
යත්තකං යානමෙව සො;
පරිච්ඡින්නදති තත්ථෙව,
ආලොකො පන තිට්ඨති.

1096.

දිවසමපි නිසිදිත්වා, පස්සතො භොති දස්සනං;
තිණුක්කාය ගතො මග්ගං, පුරිසෙත්ථ නිදස්සනං.

1097.

උප්පාදනක්කමොපිස්ස, තත්‍රායං දිබ්බවක්ඛුනො;
වුත්තප්පකාරරූපං තං, කත්වා ආරම්මණං පන.

1098.

මනොද්ථාරෙ මනක්කාරෙ, ජාතෙ යාති තදෙව ව;
රූපං ආරම්මණං කත්වා, ජායන්ති ජවනානි හි.

1099.

කාමාවචරචිත්තානි, තානි චත්තාරි පඤ්ච වා;
හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව, සෙසං ඤෙය්‍යං විභාවිනා.

1100.

අත්ථසාධකචිත්තං තං, චතුත්ථජ්ඣානිකං මතං;
තංචිත්තසංයුතං ඤාණං, දිබ්බවක්ඛුන්ති වුච්චති.

1101.

අනාගතංසඤාණස්ස, යථාකම්මුපගස්ස ව;

පරිකම්මං විසුං නත්ථි, ඉජ්ඣන්ති දිබ්බවක්ඛුතා.

1102.

චුතුපපාතඤ්ඤාණම්පි, දිබ්බවක්ඛුන්ති වා පන;
අත්ථතො ඵකමෙවෙදං, බ්‍යඤ්ජනෙ පන නානතා.

දිබ්බවක්ඛුඤ්ඤාණං.

1103.

යොධ සුණාති කරොති ච චිත්තෙ,
ගන්ථම්මං පරමං පන භික්ඛු;
සො අභිධම්මමහණ්ණවපාරං,
යාති අනෙත තරෙන තරිත්වා.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ අභිඤ්ඤානිද්දෙසො නාම

සොළසමො පරිච්ඡේදො.

17. සත්තරසමො පරිච්ඡේදො

අභිඤ්ඤාරම්මණනිද්දෙසො

1104.

අනාගතංසඤ්ඤාණඤ්ච, යථාකම්මුපගම්පි ච;
පඤ්ච ඉද්ධිවිධාදීති, සත්තාභිඤ්ඤා ඉමා පන.

1105.

ඵතාසං පන සත්තන්තං, අභිඤ්ඤානම්තො පරං;
පචක්ඛාමි සමාසෙන, ආරම්මණවිනිච්ඡයං.

1106.

ආරම්මණත්තිකා චුත්තා, යෙ චත්තාරො මහෙසීනා;
සත්තන්තමෙත්ථ ඤාණානං, සම්පචත්තිං සුණාථ මෙ.

1107.

තත්ථ ඉද්ධිවිධඤ්ඤාණං, පරිත්තාදීසු සත්තසු;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පචත්තති කථං පන.

1108.

කායෙනාදිස්සමානෙන, ගන්තුකාමො යදාහවෙ;

චිත්තසන්තිස්සිතං කත්වා, කායං චිත්තවසෙන තං.

1109.

මහග්ගතෙ ව චිත්තස්මිං, සමාරොපෙති සො තදා;
කායාරම්මණතො ඤාණං, පරිත්තාරම්මණං සියා.

1110.

දිස්සමානෙන කායෙන, ගන්තුකාමො යදා භවෙ;
කායසන්තිස්සිතං කත්වා, චිත්තං කායවසෙන තං.

1111.

පාදකප්ඤ්ඤානචිත්තං තං, කායෙ රොපෙති සො තදා;
ඤ්ඤාරම්මණතො ඤාණං, තං මහග්ගතගොචරං.

1112.

අනාගතමතීතඤ්ඤා, කරොති විසයං යදා;
අතීතාරම්මණං හොති, තදානාගතගොචරං.

1113.

කායෙන දිස්සමානෙන, ගමනෙ පන භික්ඛුනො;
පච්චුප්පන්නො භවෙ තස්ස, ගොචරොති විනිද්දිසෙ.

1114.

කායං චිත්තවසෙනාපි, චිත්තං කායවසෙන වා;
පරිණාමනකාලස්මිං, අප්ඤ්ඤාතාරම්මණං සියා.

1115.

බහිද්ධාරම්මණං හොති, බහිද්ධාරූපදස්සනෙ;
ඵවමිද්ධිවිධං ඤාණං, සම්පවත්තති සත්තස්ස.

1116.

පච්චුප්පන්නෙ පරිත්තෙ ව, බහිද්ධප්ඤ්ඤාතීකෙසුපි;
චතුස්ථෙතෙසු ධම්මෙසු, දිබ්බසොතං පවත්තති.

1117.

පච්චුප්පන්නො පරිත්තො ව, සද්දො ආරම්මණං යනො;
පරිත්තාරම්මණං පච්චු-ප්පන්නාරම්මණතං ගතං.

1118.

අත්තනො කුච්ඡිසද්දස්ස, සවනෙපි පරස්ස ව;

අප්පකිත්තාරම්මණඤ්චෙව, බහිද්ධාරම්මණමපි ව.

1119.

වෙතොපරියඤාණමපි, පරිත්තාදීසු අට්ඨසු;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පවත්තති කථං පන.

1120.

පරිත්තාරම්මණං හොති, පරිත්තානං පජානනෙ;
ජානනෙ මප්පකිමානං තු, තං මහග්ගතගොචරං.

1121.

ජානනෙ පන මග්ගස්ස, ඵලස්සාපි පජානනෙ;
තදා පනස්ස ඤාණස්ස, අප්පමාණොව ගොචරො.

1122.

තං මග්ගාරම්මණං හොති, මග්ගවිත්තස්ස ජානනෙ;
පරියායෙනෙවෙතස්ස, මග්ගාරම්මණතා මතා.

1123.

අතීතෙ සත්තදිවස-බ්භන්තරෙ ව යදා පන;
අනාගතෙ තථා සත්ත-දිවසබ්භන්තරෙපි ව.

1124.

පරෙසං පන විත්තස්ස, ජානනෙ සමුදිරිතං;
අතීතාරම්මණඤ්චෙව, තදානාගතගොචරං.

1125.

කථඤ්ච පන තං පච්චුප්පන්නගොචරතං ගතං;
පච්චුප්පන්නං තිධා චුත්තං, ඛණසන්නතිඅද්ධතො.

1126.

තත්ථ තික්ඛණසම්පත්තං, පච්චුප්පන්නඛණාදිකං;
ඵකද්වෙසන්නතිවාරපරියාපන්නමිදං පන.

1127.

සන්නතිපච්චුප්පන්නන්ති, ආහු සන්නතිකොවිදා;
ඵකබ්භවපරිච්ඡින්නං, පච්චුප්පන්නන්ති පච්ඡිමං.

1128.

ඛණාදිකත්තයං පච්චු-ප්පන්නං තමාහු කෙවිධ;

වෙනොපරියඤාණස්ස, හොති ආරම්මණං ඉති.

1129.

යථා ච පුජ්ඵමුට්ඨිමිහි, උක්ඛිත්තෙ ගගනෙ පන;
අවස්සං එකමෙකස්ස, චණ්ටං චණ්ටෙන විජ්ඣති.

1130.

එවං මහාජනස්සාපි, විත්තෙ ආවජ්ජිතෙ පන;
එකස්ස විත්තමෙකෙන, අවස්සං පන විජ්ඣති.

1131.

යෙනාවජ්ජති විත්තෙන, යෙන ජානාති චෙතසා;
තෙසං ද්විත්තං සහට්ඨානා-භාවතො තං න යුජ්ජති.

1132.

ජවනාවජ්ජනානං තු, නානාරම්මණපත්තිතො;
අනිට්ඨෙ පන හි යානෙ, අයුත්තන්ති පකාසිතං.

1133.

තස්මා සන්තතිඅද්ධාන-පච්චුප්පන්තානමෙව තු;
වසෙන පච්චුප්පන්තං තං, හොති ආරම්මණං ඉදං.

1134.

පච්චුප්පන්තමිපි අද්ධාඛ්‍යං, ඉදං ජවනචාරතො;
දීපෙනබ්බන්ති නිද්දිට්ඨං, තත්‍රායං දීපනානයො.

1135.

යදා පරස්ස විත්තඤ්චි, ඤාතුමාවජ්ජතිද්ධිමා;
ආවජ්ජනමනො තස්ස, පච්චුප්පන්තඛණ්ඩිහයං.

1136.

ආරම්මණං තදා කත්වා, තෙන සද්ධිං නිරුජ්ඣති;
ජවනානි හි ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා.

1137.

එතෙසං පච්ඡිමං විත්තං, ඉද්ධිවිත්තමුදිරිතං;
කාමාවචරවිත්තානි, සෙසානිති විනිද්දිසෙ.

1138.

එතෙසං පන සබ්බෙසං, නිරුද්ධං තු තදෙව ව;

චිත්තං ආරම්මණං හොති, තස්මා සබ්බානි තානිපි.

1139.

එකාරම්මණතං යන්ති, න නානාරම්මණානි හි;
අද්ධාවසා භවෙ පච්චු-ප්පන්නාරම්මණතො පන.

1140.

එකාරම්මණභාවෙපි, ඉද්ධිමානසමෙව ච;
පරස්ස චිත්තං ජානාති, නෙතරානි යථා පන.

1141.

චක්ඛුද්ද්වාරෙ තු විඤ්ඤාණං, රූපං පස්සති නෙතරං;
එවමෙව ච තං ඉද්ධි-චිත්තමෙව ච ජානාති.

1142.

පරචිත්තාරම්මණත්තා, බහිද්ධාරම්මණං සියා;
වෙතොපරියඤ්ඤාණම්පි, අට්ඨස්ථෙව පවත්තති.

1143.

පුබ්බෙනිවාසඤ්ඤාණම්පි, පරිත්තාදීසු අට්ඨසු;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පවත්තති කථං පන.

1144.

කාමාවචරබන්ධානං, සමනුස්සරණෙ පන;
පරිත්තාරම්මණංයෙව, හොතීති පරිදීපයෙ.

1145.

රූපාවචරිකාරූප්පබන්ධානුස්සරණෙ පන;
භවතීති හි ඤාතබ්බං, තං මහග්ගතගොචරං.

1146.

අතීතෙ අත්තනා මග්ගං, භාවිතං තු එලම්පි වා;
සමනුස්සරතො එව-ප්පමාණාරම්මණං සියා.

1147.

සමනුස්සරතො මග්ගං, මග්ගාරම්මණමෙව තං;
අතීතාරම්මණංයෙව, හොති එකන්තතො ඉදං.

1148.

වෙතොපරියඤ්ඤාණම්පි, යථාකම්මුපගම්පි ච;

අතීතාරම්මණා භොන්ති, කිඤ්චාපි අථ බො පන.

1149.

වෙනොපරියඤාණස්ස, සත්තද්දිවසබ්භන්තරං;
අතීතං චිත්තමෙවස්ස, ආරම්මණමුදිරිතං.

1150.

අතීතෙ චෙතනාමත්තං, යථාකම්මුපගස්සපි;
පුබ්බෙනිවාසඤාණස්ස, නත්ථි කිඤ්චි අගොචරං.

1151.

අජ්ඣත්තාරම්මණං අත්ත-බන්ධානුස්සරණෙ සියා;
බහිද්ධාරම්මණං අඤ්ඤ-බන්ධානුස්සරණෙ භවෙ.

1152.

සරණෙ නාමගොත්තස්ස, තං නවත්තබ්බගොචරං;
පුබ්බෙනිවාසඤාණමපි, අට්ඨස්ථෙව පවත්තති.

1153.

පච්චුප්පන්තෙ පරිත්තෙ ච, බහිද්ධජ්ඣත්තිකෙසුපි;
චතුස්ථෙතෙසු ධම්මෙසු, දිබ්බචක්ඛු පවත්තති.

1154.

දිබ්බසොතසමං දිබ්බ-චක්ඛුආරම්මණක්කමෙ;
රූපං සද්දොති ද්විත්තං තු, අයමෙව විසෙසතා.

1155.

අනාගතංසඤාණමපි, පරිත්තාදීසු අට්ඨසු;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පවත්තති කථං පන.

1156.

නිබ්බත්තිස්සති යං කාමා-චචරෙති පජානතො;
පරිත්තාරම්මණං භොති, රූපාරූපෙස්වනාගතෙ.

1157.

නිබ්බත්තිස්සති යඤ්චාපි, සියා මහග්ගතගොචරං;
භාවෙස්සති අයං මග්ගං, එලං සච්ඡිකරිස්සති.

1158.

එවං පජානතො අප්ප-මාණාරම්මණතං භවෙ;

මග්ගං භාවෙස්සතිච්චෙව, ජානනෙ මග්ගගොවරං.

1159.

එකන්තෙන ඉදං ඤාණං, භොතානාගතගොවරං;
චෙතොපරියං තු කිඤ්චාපි, භොතානාගතගොවරං.

1160.

අථ ඛො පන තං සත්ත-දිවසබ්භන්තරං පන;
චිත්තමෙව ච ජානාති, න හි තං අඤ්ඤගොවරං.

1161.

අනාගතංසඤාණස්ස, අනාගතංසගොවරං;
“අහං දෙවො භවිස්සාමි”-ච්චෙවමජ්ඣක්තගොවරං.

1162.

“තිස්සො චුස්සො අමුත්‍රායං,
නිබ්බත්තිස්සතිනාගතෙ”;
ඉච්චෙවං ජානනෙ තස්ස,
බහිද්ධාරම්මණං සියා.

1163.

ජානනෙ නාමගොත්තස්ස, යස්ස කස්සචිනාගතෙ;
පුබ්බෙනිවාසඤාණංච, තං නචත්තබ්බගොවරං.

1164.

යථාකම්මුපගඤාණං, පරිත්තාදීසු පඤ්චසු;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පචත්තති කථං පන.

1165.

ජානනෙ කාමකම්මස්ස, පරිත්තාරම්මණං සියා;
තථා මහග්ගතකම්මස්ස, තං මහග්ගතගොවරං.

1166.

අතීතමෙව ජානාති, තස්මා වාතීතගොවරං;
අජ්ඣක්තාරම්මණං හොති, අත්තනො කම්මජානනෙ.

1167.

බහිද්ධාරම්මණං හොති, පරකම්මපජානනෙ;
එවං පචත්ති ඤාතබ්බා, යථාකම්මුපගස්සපි.

1168.

සත්තන්තම්පි අභිඤ්ඤානං, චුත්තො ආරම්මණක්කමො;
එත්ථ චුත්තනයෙනෙව, වෙදිතබ්බො විභාවිනා.

1169.

විවිධත්ථවණ්ණපදෙහි සම්පන්නං,
මධුරත්ථමතිනීහරං ගන්ථං;
සොතුජනස්ස හදයපීතිකරං,
සුණෙය්‍ය කොචි මනුජො සචෙතනො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ අභිඤ්ඤාරම්මණනිද්දෙසො නාම

සත්තරසමො පරිච්ඡෙදො.

18. අට්ඨාරසමො පරිච්ඡෙදො

දිට්ඨිවිසුද්ධිනිද්දෙසො

1170.

සමාධිං පන සාහිඤ්ඤං, භාවෙත්වා තදනන්තරං;
භාවෙතබ්බො යතො පඤ්ඤා, භික්ඛුනා තෙන ධිමතා.

1171.

තතොහං දානි චක්ඛාමි, පඤ්ඤාභාවනමුත්තමං;
සමාසෙනෙව භික්ඛුනං, පරං පීතිසුඛාවහං.

1172.

කා පඤ්ඤා පන කො චත්ථො,
කිමස්සා ලක්ඛණාදිකං;
කතිධා සා කථං තෙන,
භාවෙතබ්බාති වුව්චතෙ. —

1173.

පඤ්ඤා විපස්සනාපඤ්ඤා, පුඤ්ඤචිත්තසමායුතා;
පජානාතීති පඤ්ඤා සා, ජානනා වා පකාරතො.

1174.

සඤ්ඤාවිඤ්ඤාණපඤ්ඤානං, කො විසෙසො කිමන්තරං;
සඤ්ඤාවිඤ්ඤාණපඤ්ඤානං, ජානනත්තෙ සමෙපි ව.

1175.

යා සඤ්ජානනමත්තංව, සඤ්ඤා නිලාදිතො පන;
ලක්ඛණප්පට්ඨෙධං තු, කාතුං සක්කොති නෙව සා.

1176.

විඤ්ඤාණං පන ජානාති, නිලපිතාදිගොවරං;
සක්කොතිපි අනිච්චාදිලක්ඛණං පටිච්ඡික්ඛිතුං.

1177.

උස්සක්කිත්වා න සක්කොති, මග්ගං පාපෙතූමෙව නං;
පඤ්ඤා චුත්තනයං කාතුං, සක්කොති තිව්ධම්පි නං.

1178.

ඉමෙසං පන තිණ්ණම්පි, විසෙසො සමුදිරිතො;
සබ්බෙසං පන ධම්මානං, සභාවපට්ඨෙධනං.

1179.

ලක්ඛණං පන පඤ්ඤාය, ලක්ඛණඤ්ඤාහි දීපිතං;
සම්මොහනන්ධකාරස්ස, විද්ධංසනරසා මතා.

1180.

අසම්මොහපච්චුපට්ඨානා, සමාධාසන්තකාරණා;
එවමෙත්ථ ව විඤ්ඤායා, පඤ්ඤාය ලක්ඛණාදිකා.

කතිධාති එත්ථ –

1181.

ලක්ඛණෙනෙකධා චුත්තා,
ලොකිකාලොකිකා ද්විධා;
ලොකියෙනෙත්ථ මග්ගෙන,
යුත්තා සා ලොකිකා සියා.

1182.

ලොකුත්තරෙන මග්ගෙන, යුත්තා ලොකුත්තරා මතා;
තිව්ධාපි සියා පඤ්ඤා, චිත්තාසුතමයාදිතො.

1183.

තත්ථත්තනොව චිත්තාය, නිජ්චන්තත්තාති තස්ස සා;
භොති චිත්තාමයා පඤ්ඤා, භූරිපඤ්ඤෙන දෙසිතා.

1184.

පරතො පන සුත්චාන, ලද්ධා පඤ්ඤා අයං ඉධ;
සුතෙනෙව ච නිජ්චන්තා, පඤ්ඤා සුතමයා මතා.

1185.

යථා වාපි තථා චෙත්ථ, භාවනාය වසෙන තු;
නිජ්චන්තා අප්පනාපත්තා, පඤ්ඤා සා භාවනාමයා.

1186.

පටිසම්භිදාවතුක්කස්ස, වසෙන චතුර්ධා සියා;
අත්ථධම්මනිරුත්තීසු, ඤාණං ඤාණෙසු තීසුපි.

1187.

යං කිඤ්චි පච්චයුජ්ජන්තං, විපාකා ච ක්‍රියා තථා;
නිබ්බානං භාසිතත්ථෙථා ච, පඤ්චෙනෙ අත්ථසඤ්ඤිතා.

1188.

ඵලනිබ්බත්තකො හෙතු, අරියමග්ගො ච භාසිතං;
කුසලාකුසලඤ්ඤෙති, පඤ්චෙනෙ ධම්මසඤ්ඤිතා.

1189.

තස්මිං අත්ථෙ ච ධම්මෙ ච, යා සභාවනිරුත්ති තු;
නිරුත්තීති ච නිද්දිට්ඨා, නිරුත්තිකුසලෙන සා.

1190.

ඤාණං ආරම්මණං කත්ථා, තිව්ධං පච්චවෙක්ඛතො;
තෙසු ඤාණෙසු යං ඤාණං, පටිභානන්ති තං මතං.

1191.

පරියත්තිපරිපුච්ඡාහි, සවනාධගමෙහි ච;
පුබ්බයොගෙන ගච්ඡන්ති, පහෙදං පටිසම්භිදා.

කථං භාවෙතබ්බාති ඵත්ථ —

1192.

බන්ධාදීසු හි ධම්මෙසු, භූමිභූතෙසු යොගිනා;
උග්ගභාදිවසෙනෙත්ථ, කත්ථා පරිවයං පන.

1193.

සීලං චිත්තවිසුද්ධිඤ්ච, සම්පාදෙත්ථා තතො පරං;

දිට්ඨිසුද්ධාදයො පඤ්ච, සම්පාදෙන්තෙන සුද්ධියා.

1194.

තාය පඤ්ඤාය යුත්තෙන, භීතෙන ජනනාදිතො;
භාවෙනබ්බා භවාභාවං, පත්ථයන්තෙන භික්ඛුනා.

1195.

රූපඤ්ච වෙදනා සඤ්ඤා, සඬ්ඛාරා වෙච සබ්බසො;
විඤ්ඤාණඤ්චෙති පඤ්චෙතෙ, ඛන්ධා සම්බුද්ධදෙසිතා.

1196.

තත්ථ යං කිඤ්චි රූපං තං, අතීතානාගතාදිකං;
අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා, සුමුමොළාරිකම්පි වා.

1197.

භීතං වාපි පඤ්ඤං වා, යං දුරෙ යඤ්ච සන්තිකෙ;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, රූපක්ඛන්ධොති වුච්චති.

1198.

ඉතරෙසුපි යං කිඤ්චි, තං වෙදයිතලක්ඛණං;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, වෙදනාක්ඛන්ධතා කතා.

1199.

චිත්තජං පන යං කිඤ්චි, තං සඤ්ජානනලක්ඛණං;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, සඤ්ඤාක්ඛන්ධොති වුච්චති.

1200.

යං කිඤ්චි චිත්තසම්භූතං, අභිසඬ්ඛාරලක්ඛණං;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, සඬ්ඛාරක්ඛන්ධතා කතා.

1201.

තත්ථ චිත්තං තු යං කිඤ්චි, තං විජානනලක්ඛණං;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධතා කතා.

1202.

චත්තාරො ච මහාභූතා, උපාදා චතුච්ඡති;
අට්ඨවිසතිධා වෙතං, රූපං රූපන්ති ගණ්හති.

1203.

එකාසීතියා චිත්තෙන, සංයුත්තා වෙදනාදයො;

වෙදනාසඤ්ඤාසඬ්ඛාර-විඤ්ඤාණක්ඛන්ධසඤ්ඤිතා.

1204.

චත්තාරොරුපිනො ඛන්ධෙ, නාමන්ති පරිගණ්හති;
රූපක්ඛන්ධො භවෙ රූපං, නාමක්ඛන්ධා අරුපිනො.

1205.

රූප්පනලක්ඛණං රූපං, නාමං නමනලක්ඛණං;
ඉති සඬ්ඛෙපතො නාම-රූපං සො පරිගණ්හති.

1206.

ඵාලෙන්තො විය තාලස්ස, කන්දං තු යමකං ද්විධා;
චචත්ථපෙති නාමඤ්ච, රූපඤ්චාති ද්විධා පන.

1207.

නාමතො රූපතො අඤ්ඤො,
සත්තො වා පුග්ගලොපි වා;
අත්තා වා කොචි නත්ථිති,
නිට්ඨං ගච්ඡති සබ්බදා.

1208.

ඵචං චචත්ථපෙත්වා සො, නාමරූපං සභාවතො;
සත්තසම්මොහසාතත්ථං, බහුසුත්තවසෙනිධ.

1209.

නාමරූපමත්තඤ්ඤෙව, නත්ථි කොචිධ පුග්ගලො;
ඵචමෙත්ථ පණ්ඨිතො පොසො, චචත්ථපෙති තං පන.

වුත්තං හෙතං —

1210.

‘‘යථාපි අඬ්ගසම්භාරා,
හොති සද්දො රථො ඉති;
ඵචං ඛන්ධෙසු සන්තෙසු,
හොති සත්තොති සම්මුති’’ති.

1211.

යථාපි දාරුයන්තම්පි, නිජ්ජීවඤ්ච නිරිහකං;
දාරුරජ්ජුසමායොගෙ, තං ගච්ඡතිති තිට්ඨති.

1212.

තට්ඨං නාමරූපමපි, නිජ්ජීවඤ්ච නිරිහකං;
අඤ්ඤමඤ්ඤසමායොගෙ, තං ගච්ඡතිපි තිට්ඨති.

තෙනාහු පොරාණා –

1213.

“නාමඤ්ච රූපඤ්ච ඉධත්ථී සච්චතො,
න හෙත්ථ සත්තො මනුජො ච විජ්ජති;
සුඤ්ඤං ඉදං යත්තමිවාහිසඬ්ඛනං,
දුක්ඛස්ස පුඤ්ඤො තිණකට්ඨසාදියො”ති.

1214.

අඤ්ඤමඤ්ඤපනිස්සාය, දණ්ඩකෙසු ධීතෙසු හි;
එකස්මිං පතමානෙ තු, තට්ඨව පතතිතරො.

තෙනාහු පොරාණා –

1215.

“යමකං නාමරූපඤ්ච, උභො අඤ්ඤොඤ්ඤනිස්සිතා;
එකස්මිං භිජ්ජමානස්මිං, උභො භිජ්ජන්ති පච්චයා”ති.

1216.

උතිත්තං නාමරූපානං, නාමං නිත්තෙජමෙත්ථ තං;
සකෙනෙව හි තෙජෙන, න සක්කොති පවත්තිතුං.

1217.

න ඛ්‍යාහරති නො සෙති, න තිට්ඨති න ගච්ඡති;
න හෙදෙති න වොරෙති, න භුඤ්ජති න බාදති.

1218.

තථා රූපමපි නිත්තෙජං, විනා නාමඤ්ච සබ්බථා;
සකෙනෙව හි තෙජෙන, න සක්කොති පවත්තිතුං.

1219.

භුඤ්ජාමිති පිචාමිති, බාදාමිති තට්ඨව ච;
රොදාමිති භසාමිති, රූපස්සෙතං න විජ්ජති.

1220.

නාමං නිස්සාය රූපං තු, රූපං නිස්සාය නාමකං;

පවත්තති සදා සබ්බං, පඤ්චවොකාරභූමියං.

1221.

ඉමස්ස පන අත්ථස්ස, ආවිභාවත්ථමෙව ව;
ජච්චන්ධපීඨසජ්ජිතං, චත්තබ්බො උපමා ඉධ.

1222.

යථා හි නාවං නිස්සාය, මනුස්සා යන්ති අණ්ණවෙ;
එවං රූපමිපි නිස්සාය, නාමකායො පවත්තති.

1223.

යථා මනුස්සෙ නිස්සාය, නාවා ගච්ඡති අණ්ණවෙ;
එවං නාමමිපි නිස්සාය, රූපකායො පවත්තති.

1224.

සත්තසඤ්ඤං විනොදෙත්වා, නාමරූපස්ස සබ්බථා;
යාථාවදස්සනං එතං, “දිට්ඨිසුද්ධි”ති වුච්චති.

1225.

පරිමුච්චිතුකාමො ව, දුක්ඛතො ජාතිආදිතො;
අන්තද්වයං විවජ්ජෙත්වා, භාවයෙ පන පණ්ඩිතො.

1226.

දිට්ඨිවිසුද්ධිමිමං පරිසුද්ධං,
සුච්ඡිතරං තු කරොති නරො යො;
දිට්ඨිගතානි මලානි අසෙසං,
නාසමුපෙන්නි හි තස්ස නරස්ස.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ දිට්ඨිවිසුද්ධිනිද්දෙසො නාම

අට්ඨාරසමො පරිච්ඡෙදො.

19. එකුනවීසතිමො පරිච්ඡෙදො

කඨ්ඨාවතරණවිසුද්ධිනිද්දෙසො

1227.

එතස්ස නාමරූපස්ස, ජානිත්වා හෙතුපච්චයෙ;
කඨ්ඨා තීසු පනද්ධාසු, විතරිත්වා යීතං පන.

1228.

කඬ්ඛාවිතරණං නාම, ඤාණං තං සමුදිරිතං;
තං සම්පාදෙතුකාමෙන, අත්ථකාමෙන භික්ඛුනා.

1229.

නාමරූපස්ස කො හෙතු, කොත්ථු වා පච්චයො භවෙ;
ආවජ්ජිත්වා තමිච්චෙවං, රූපකායස්ස තාවදෙ.

1230.

කෙසා ලොමා නබා දන්තා, තවො මංසං නභාරු ව;
අට්ඨිමිඤ්ඤ්ඤ්ච වක්කඤ්ඤ්ච, භදයං යකනම්පි ව.

1231.

ඉච්චෙවමාදිබාත්තිංස-කොට්ඨාසපච්චයස්ස භි;
පරිග්ගණ්හති කායස්ස, මනසා හෙතුපච්චයෙ.

1232.

අවිජ්ජා තණ්හපාදානං, කම්මං හෙතු චතුබ්බිධො;
එතස්ස රූපකායස්ස, ආභාරො පච්චයො මනො.

1233.

ජනකො හෙතු අක්ඛාතො,
පච්චයො අනුපාලකො;
හෙත්වඬ්ඤ්ඤ්ඤ්ච ඛිජං තු,
පච්චයා පථවාදයො.

1234.

ඉතිමෙ පඤ්ඤ්ච ධම්මා භි, හෙතුපච්චයතං ගතා;
අවිජ්ජාදයො තයො තත්ථ, මාතාව උපනිස්සයා.

1235.

ජනකං පන කම්මං තු, පුත්තස්ස භි පිතා විය;
ධාතී විය කුමාරස්ස, ආභාරො ධාරකො භවෙ.

1236.

ඉච්චෙවං රූපකායස්ස, සො පච්චයපරිග්ගහං;
කත්වා පුනපි “චක්ඛුඤ්ඤ්ච, රූපමාලොකමෙව ව.

1237.

පටිච්ච වක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, හොති”ඉච්චෙවමාදිනා;

නයෙන නාමකායස්ස, පච්චයං පරිගණ්හති.

1238.

සො ඵ්ථං නාමරූපස්ස, චූත්තිං දිස්වාන පච්චයා;
යථා ඵතරහිදං තු, අතීතෙපි තථෙවිදං.

1239.

පච්චයා ච පචත්තිත්ථ, තථෙවානාගතෙපි ච;
පචත්තිස්සති අද්ධාසු, තීස්ථෙවං අනුපස්සති.

1240.

තස්සෙවං පස්සතො යා සා, පුබ්බන්තෙ පඤ්චධා තථා;
අපරන්තෙ සියා කඬ්ඛා, පඤ්චධා සමුදිරිතා.

1241.

පච්චුප්පන්තෙපි අද්ධානෙ, ඡබ්බිධා පරිකිත්තිතා;
සබ්බා වානවසෙසාව, යොගිතො සා පහියන්ති.

1242.

ඵකො කම්මවිපාකානං, වසෙනාපි ච පණ්ඩිතො;
ඵතස්ස නාමරූපස්ස, පච්චයං පරිගණ්හති.

1243.

කම්මං චතුබ්බිධං දිට්ඨ-ධම්මවෙදනියං තථා;
උපපජ්ජාපරාපරියා-භොසිකම්මවසා පන.

තත්ථ ඵකජවනවිලීයං සත්තසු චිත්තෙසු කුසලා වා අකුසලා වා පයමජවනවෙනනා දිට්ඨධම්මවෙදනීයකම්මං නාම. තං ඉමස්මිංයෙව අත්තභාවෙ විපාකං දෙති, තථා අසක්කොන්තං පන “අභොසිකම්මං නාභොසි කම්මවිපාකො, න භවිස්සති කම්මවිපාකො, නත්ථි කම්මවිපාකො”ති ඉමස්ස තිකස්ස වසෙන අභොසිකම්මං නාම භොති. අත්ථසාධිකා පන සත්තමජවනවෙනනා උපපජ්ජවෙදනීයකම්මං නාම. තමනන්තරෙ අත්තභාවෙ විපාකං දෙති, තථා අසක්කොන්තං චූත්තනායෙන අභොසිකම්මං නාම භොති. උභින්නමන්තරෙ පඤ්චජවනවෙනනා අපරාපරියවෙදනීයකම්මං නාම. තමනාගතෙ යදා ඔකාසං ලහති, තදා විපාකං දෙති, සති සංසාරජ්ජවත්තියා අභොසිකම්මං නාම න භොති.

1244.

අපරං චතුබ්බිධං කම්මං, ගරුකං බහුලමිපි ච;

ආසන්නඤ්ච කටත්තා ව, කම්මන්ති සමුදිරිතං.

1245.

අඤ්ඤං චතුබ්බිධං කම්මං, ජනකං උපථම්භකං;
තථුපභිලකං කම්ම-මුපසාතකමෙව ව.

තත්ථ ජනකං නාම කුසලං වා අකුසලං වා කම්මං පටිසන්ධියම්පි පවත්තෙපි රූපාරූපවිපාකක්ඛන්ධෙ ජනෙති. උපත්ථම්භකං පන විපාකං ජනෙතුං න සක්කොති, අඤ්ඤෙන කම්මෙන දින්නාය පටිසන්ධියා ජනිතෙ විපාකෙ උප්පජ්ජනකසුඛදුක්ඛං උපත්ථම්භෙති, අද්ධානං පවත්තෙති. උපභිලකං පන අඤ්ඤෙන කම්මෙන දින්නාය පටිසන්ධියා ජනිතෙ විපාකෙ උප්පජ්ජනකසුඛදුක්ඛං පිළෙති බාධති, අද්ධානං පවත්තිතුං න දෙති. උපසාතකං පන සයං කුසලම්පි අකුසලම්පි සමානං අඤ්ඤං දුබ්බලකම්මං සාතෙත්වා තස්ස විපාකං පටිබාහිත්වා අත්තනො විපාකස්ස ඕකාසං කරොති. එවං පන කම්මෙන ඕකාසෙ කතෙ තං විපාකමුප්පන්නං නාම හොති. ඉති ඉමං ද්වාදසවිධං කම්මං කම්මවට්ටෙ පක්ඛිපිත්වා එවමෙකො කම්මවිපාකවසෙන නාමරූපස්ස පච්චයපරිග්ගහං කරොති.

ඉති එවං කම්මවිපාකවට්ටවසෙන නාමරූපස්ස පවත්තිං දිස්වා “යථා ඉදං එතරහි, එවමතීතෙපි අද්ධානෙ කම්මවිපාකවසෙන පච්චයතො පවත්තිත්ථ, අනාගතෙපි පවත්තිස්සති”ති ඉති කම්මඤ්ඤෙව විපාකො වාති කම්මවිපාකවසෙන ලොකො පවත්තතීති තං සමනුපස්සති. තස්සෙවං සමනුපස්සතො සබ්බා සොළසවිධා කඬ්ඛා පහියාති.

1246.

හෙතුඵලස්ස සම්බන්ධවසෙනෙව පවත්තති;
කෙවලං නාමරූපන්ති, සම්මා සමනුපස්සති.

1247.

එවං කාරණතො උද්ධං, කාරණං න ව පස්සති;
පාකපවත්තිතො උද්ධං, න පාකපට්ඨෙදකං.

තෙනාහු පොරාණා —

1248.

“කම්මස්ස කාරකො නත්ථී, විපාකස්ස ව වෙදකො;
සුද්ධධම්මා පවත්තන්ති, එවෙනං සම්මදස්සනං.

1249.

එවං කම්මෙ විපාකෙ ව, චත්තමානෙ සහෙතුකෙ;
බ්‍රහ්මඤ්ඤාදිකානංව, පුබ්බා කොටි න නායති.

1250.

අනාගතෙපි සංසාරෙ, අප්පචත්ති න දිස්සති;
එතමත්ථමනඤ්ඤාය, තිත්ථියා අසයංවසී.

1251.

සත්තසඤ්ඤං ගහෙත්වාන, සස්සතුච්ඡෙදදස්සිනො;
ද්වාසට්ඨිදිට්ඨිං ගණ්හන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤවිරොධිනො.

1252.

දිට්ඨිබන්ධනබද්ධා තෙ, තණ්හාසොතෙන වුය්හරෙ;
තණ්හාසොතෙන වුය්හන්තා, න තෙ දුක්ඛා පමුච්චරෙ.

1253.

එවමෙතං අභිඤ්ඤාය, භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
ගම්භිරං නිපුණං සුඤ්ඤං, පච්චයං පටිවිජ්ඣති.

1254.

කම්මං නත්ථි විපාකම්භි, පාකො කම්මෙ න විජ්ජති;
අඤ්ඤමඤ්ඤං උභො සුඤ්ඤා, න ච කම්මං විනා ඵලං.

1255.

යථා න සුරියෙ අග්ගි, න මණ්ඩම්භි න ගොමයෙ;
න තෙසං බහි සො අත්ථි, සම්භාරෙහි ච ජායති.

1256.

තථා න අන්තො කම්මස්ස, විපාකො උපලබ්භති;
බහිද්ධාපි න කම්මස්ස, න කම්මං තත්ථ විජ්ජති.

1257.

ඵලෙන සුඤ්ඤං තං කම්මං, ඵලං කම්මෙ න විජ්ජති;
කම්මඤ්ඤං උපාදාය, තතො නිබ්බත්තතෙ ඵලං.

1258.

න හෙත්ථ දෙවො බ්‍රහ්මා වා,
සංසාරස්සත්ථි කාරකො;
සුද්ධධම්මා පචත්තන්ති,

හෙතුසම්භාරපච්චයා''ති.

1259.

එවං නානස්පකාරෙහි, නාමරූපස්ස පච්චයං;
පරිග්ගහෙත්වා අද්ධාසු, තරිත්වා කඨිබමුට්ඨිතං.

1260.

කඨිබාවිතරණං නාම, ඤාණං තං සමුද්ධරිතං;
ධම්මට්ඨිති යථාභූතං, තං සම්මාදස්සනන්තිපි.

1261.

ඉමිනා පන ඤාණෙන,
සංයුත්තො බුද්ධසාසනෙ;
හොති ලද්ධපතිට්ඨොව,
සොතාපත්තො හි චූළකො.

1262.

තස්මා සපඤ්ඤො පන අත්ථකාමො,
යො නාමරූපස්ස හෙතුපච්චයාති;
පරිග්ගහං සාධු කරොති ධීරො,
බ්ඡ්පං ස නිබ්බානපුරං උපෙති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ කඨිබාවිතරණවිසුද්ධිනිද්දේශො නාම

එකුනවීසතිමො පරිච්ඡේදො.

20. වීසතිමො පරිච්ඡේදො

මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දේශො

1263.

කලාපසම්මසනෙනෙව,
යොගො කරණියො සියා;
මග්ගාමග්ගෙ තු ඤාණං ත-
මධිගන්තුං පනිච්ඡතා.

1264.

පච්චුප්පන්තස්ස ධම්මස්ස, නිබ්බන්ති උදයො මනො;
වයො විපරිණාමොති, තස්සෙව සමුද්ධරිතා.

1265.

අනුපස්සනාපි ඤාණන්ති, වරඤාණෙන දෙසිතං;
සො පනෙවං පජානාති, යොගාවචරමාණවො.

1266.

ඉමස්ස නාමරූපස්ස, පුබ්බෙ උප්පත්තිතො පන;
නිවයො රාසි වා නත්ථි, තථා උප්පජ්ජතොපි ව.

1267.

රාසිතො නිවයා වාපි, නත්ථි ආගමනන්ති ව;
තථා නිරුජ්ඣමානස්ස, න දිසාගමනන්ති ව.

1268.

නිරුද්ධස්සාපි එකස්මිං, යානෙ නත්ථි වයොති ව;
එත්ථ විණුපමා චුත්තා, එතස්සත්ථස්ස දීපනෙ.

1269.

උදබ්බයමනක්කාරමෙවං සඬ්ඛෙපතො පන;
කත්ථා තස්සෙව ඤාණස්ස, විභඩ්ගස්ස වසෙන තු.

1270.

‘අවිජ්ජාසමුදයා රූපසමුදයො’ති හි ආදිනා;
නයෙනෙනෙකකඛන්ධස්ස, උදයබ්බයදස්සනෙ.

1271.

දස දසාති කත්ථාන, චුත්තා පඤ්ඤාසලක්ඛණා;
තෙසං පන වසෙනාපි, ධම්මෙ සමනුපස්සති.

1272.

එවං රූපුදයො හොති, එවමස්ස වයො ඉති;
උදෙනි එවං රූපමිපි, එවං රූපං තු වෙති ව.

1273.

එවං පච්චයතොපෙත්ථ, ඛණතො උදයබ්බයං;
පස්සතො සබ්බධම්මා ව, පාකටා හොන්ති තස්ස නෙ.

1274.

උදකෙ දණ්ඩරාජීව, ආරග්ගෙරිව සාසපො;
විජ්ජුප්පාදාව ධම්මා නෙ, පරිත්තට්ඨායිතො සියුං.

1275.

කදලීසුපිනාලාතවක්කමායුපමා ඉමෙ;
අසාරා පන නිස්සාරා, හුත්වා බායන්ති යොගිනො.

1276.

එවමෙත්තාවතා තෙන, උදයබ්බයදස්සනං;
ලක්ඛණානි ච පඤ්ඤාස, පටිච්ඡික්ඛ යිතං පන.

1277.

ඤාණං අධිගතං හොති, තරුණං පඨමං පන;
යස්ස වාධිගමා යොගී, හොතාරද්ධවිපස්සකො.

1278.

විපස්සනාය හෙතාය,
කරුණායාථ යොගිනො;
විපස්සකස්ස ජායන්තෙ,
උපක්ලෙසා දසෙවිමෙ.

1279.

ඔභාසො පිති පස්සද්ධි, ඤාණං සද්ධා සති සුඛං;
උපෙක්ඛා වීරියං නිකන්තිති, උපක්ලෙසා දසෙවිමෙ.

1280.

සම්පත්තපටිච්චෙධස්ස, සොතාපන්නාදිනොපි ච;
තථා විජ්ජපිපන්නස්ස, උපක්ලෙසා න ජායරෙ.

1281.

සම්මාව පටිපන්නස්ස, යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො;
සදා විපස්සකස්සෙව, උප්පජ්ජන්ති කිරස්සු තෙ.

1282.

විපස්සනාය ඔභාසො, ඔභාසානි පච්චිචති;
තස්මිං පන සමුප්පන්නෙ, යොගාවචරභික්ඛු සො.

1283.

මග්ගජ්ජත්තො ඵලජ්ජත්තො, අහමස්මිති ගණ්හති;
අමග්ගංයෙව මග්ගොති, තස්සෙවං පන ගණ්හතො.

1284.

එවං විපස්සනාවිටී,

ඔක්කන්තා නාම හොති සා;
ඔභාසමෙව සො භික්ඛු,
අස්සාදෙන්තො නිසිදති.

1285.

පීති විජ්ජස්සනාපීති, තස්ස තස්මිං බණෙ පන;
තදා පඤ්චවිධා පීති, ජායන්තෙ බුද්ධිකාදිකා.

1286.

විජ්ජස්සනාය පස්සද්ධි, පස්සද්ධිති පච්චිචති;
යොගිතො කායචිත්තානි, පස්සද්ධානෙව හොන්ති හි.

1287.

ලහුනි ච මුදුනෙව, කම්මඤ්ඤානෙව හොන්ති හි;
පස්සද්ධාදීහි සො භික්ඛු, අනුග්ගහිතමානසො.

1288.

අමානුසිං රතිං නාම,
අනුහොති අනුත්තරං;
යං සන්ධාය ච ගාථායො,
භාසිතා හි මහෙසිනා.

1289.

“සුඤ්ඤාගාරං පට්ටිඨස්ස, සන්තචිත්තස්ස භික්ඛුනො;
අමානුසි රති හොති, සම්මා ධම්මං විජ්ජස්සතො.

1290.

“යතො යතො සම්මසති, ඛන්ධානං උදයබ්බයං;
ලහති පිතිපාමොජ්ජං, අමතං තං විජානත”න්ති.

1291.

ඤාණාදයො උපක්කෙසා, ඤෙය්‍යා චුත්තනයෙනිධ;
එතෙ දස උපක්කෙසා, වජ්ජනියාව යොගිනා.

1292.

එත්ථොභාසාදයො ධම්මා,
උපක්කෙසස්ස වත්ථුතො;
උපක්කෙසාති නිද්දිට්ඨා,
උපක්කෙසනිකන්ති තු.

1293.

තං තමාවජ්ජමානස්ස, භාවනා පරිභායති;
අසත්තෙ සත්තසඤ්ඤී ව, භොති අප්පස්සුතො නරො.

1294.

සබ්බොභාසාදයො ධම්මෙ, න මග්ගොති විචාරයං;
මග්ගො විපස්සනාඤාණං, ඉච්චෙවං පන පණ්ඩිතො.

1295.

වචන්ථපෙනි මග්ගඤ්ච, අමග්ගඤ්චෙව චෙතසා;
තස්ස චෙවං අයං මග්ගො, නායං මග්ගොති යොගිනො.

1296.

මග්ගාමග්ගඤ්ච විඤ්ඤාය, ධීතඤාණමිදං පන;
මග්ගාමග්ගෙසුඤාණන්ති, භූරිඤාණෙන දෙසිතං.

1297.

මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනෙසු කොවිදා,
සාරාසාරචෙදිනො සමාහිතාහිතා;
මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනන්ති තං ඉදං,
බුද්ධා බුද්ධසාවකා වදන්ති වාදිනො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො

නාම විසතිමො පරිච්ඡෙදො.

21. එකවිසතිමො පරිච්ඡෙදො

පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො

1298.

අට්ඨඤාණවසෙනෙව, සිබාපක්කා විපස්සනා;
නවමං පටිපදාඤාණ-දස්සනන්ති පවුච්චති.

1299.

අට්ඨ ඤාණානි නාමෙත්ථ, චෙදිතබ්බානි විඤ්ඤානා;
උපක්ලෙසවිතිමුත්තං, ඤාණං සුච්ඡදං පන.

1300.

උදයබ්බයෙ ව භඩ්ගෙ ව, භයෙ ආදීනචෙ තථා;

නිබ්බදාපස්සනාඤාණං, ඤාණං මුච්චිතුකමාසනා.

1301.

පටිසඬ්ඛා ව සඬ්ඛාරෙ, උපෙක්ඛාඤාණමට්ඨමං;
ඉමානි අට්ඨ ඤාණානි, නවමං සච්චානුලොමකං.

1302.

සච්චානුලොමඤාණන්ති, අනුලොමං පවුච්චති;
තං සම්පාදෙතුකාමෙන, යොගාවචරභික්ඛුනා.

1303.

උදයබ්බයඤාණං තං, ආදිං කත්වා පනට්ඨසු;
එතෙසු පන ඤාණෙසු, යොගො කරණියො පන.

1304.

යථානුක්කමතො තස්ස, තෙසු ඤාණෙසු අට්ඨසු;
අනිච්චාදිවසෙනෙව, යොගං කත්වා ධීතස්ස හි.

1305.

අනිච්චං දුක්ඛමනත්තාති, සඬ්ඛාරෙ අනුපස්සතො;
අට්ඨන්තං පන ඤාණානං, වසෙන පන යොගිනො.

1306.

විපස්සනා සිඛාපත්තා, හොති වුට්ඨානගාමිනී;
සච්චානුලොමඤාණන්ති, අයමෙව පවුච්චති.

1307.

සඬ්ඛාරුපෙක්ඛාඤාණං තං, ආසෙවන්තස්ස යොගිනො;
ඉදානි තස්ස මග්ගො ව, සමුප්පජ්ජිස්සතිති හි.

1308.

සඬ්ඛාරුපෙක්ඛා සඬ්ඛාරෙ, අනිච්චා දුක්ඛාති වා තථා;
සම්මසිත්වා භවඬ්ඨං තු, පුන වොතරතෙව සා.

1309.

භවඬ්ඨානන්තරං සඬ්ඛාරු-පෙක්ඛාගතනායෙන තු;
අනිච්චාදිවසෙනෙව, සඬ්ඛාරෙ පන ගොචරං.

1310.

කුරුමානං මනොද්චාරෙ, ජායතාවජ්ජනං තතො;

භවභිගාවට්ටනං කත්වා, ජාතස්සානන්තරං පන.

1311.

සඬ්ඛාරෙ ගොවරං කත්වා, පයමං ජවනමානසං;
උප්පජ්ජතිති තං චිත්තං, පරිකම්මන්ති වුච්චති.

1312.

තදනන්තරමෙවඤ්ඤං, සඬ්ඛාරාරම්මණං පුන;
දුතියං ජවනං භොති, උපචාරන්ති තං මතං.

1313.

තදනන්තරං තං භොති, තථා සඬ්ඛාරගොවරං;
තතියං ජවනචිත්තං, අනුලොමන්ති සඤ්ඤිතං.

1314.

පුරිමානං පනට්ඨන්තං, ඤාණානං අනුලොමතො;
බොධිපක්ඛියධම්මානං, උද්ධඤ්ච අනුලොමතො.

1315.

තෙනෙව තං හි සච්චානුලොමඤාණං පවුච්චති;
ඉදං හි පන සච්චානු-ලොමඤාණං මහෙසිනා.

1316.

“වුට්ඨානගාමිනියා හි, පරියොසාන”න්ති භාසිතං;
ඤෙය්‍යං සබ්බපකාරෙන, පරියොසානන්ති ගොත්‍රභූ.

1317.

ඉතිනෙකෙහි නාමෙහි, කිත්තිතායා මහෙසිනා;
වුට්ඨානගාමිනී සන්තා, පරිසුද්ධා විපස්සනා.

1318.

වුට්ඨාතුකාමො සංසාරදුක්ඛපඬ්ඤා මහබ්භයා;
කරෙය්‍ය සතතං තත්ථ, යොගං පණ්ඩිතජාතිකො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දේශො නාම

එකවිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

22. බාවිසතිමො පරිච්ඡෙදො

ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො

1319.

ඉතො පරං තු භික්ඛුස්ස, හොති ගොත්‍රභූමානසං;
ආවජ්ජනියධානත්තා, මග්ගචිත්තස්ස තං පන.

1320.

න චජ්ජපිපදාඤාණ-දස්සනං වා තථෙව ච;
ඤාණදස්සනසුද්ධිං වා, භජතෙ න කුදාවනං.

1321.

උභින්නමන්තරා එතං, අබ්බොහාරිකමෙව තං;
විපස්සනාය සොතස්මිං, පතිතත්තා විපස්සනා.

1322.

පොථුජ්ජනිකගොත්තං වා, අභිභූයා පචත්තිතො;
ගොත්තං වුච්චති නිබ්බානං, තතො භවති ගොත්‍රභූ.

1323.

ඤාණං චතුසු මග්ගෙසු, ඤාණදස්සනසුද්ධිකං;
තත්ථ තං පයමං මග්ගං, සම්පාදෙතුං පනිච්ඡතා.

1324.

අඤ්ඤං කිඤ්චිපි කාතබ්බං, භික්ඛුනා තෙන නත්ථි තං;
යඤ්භි තෙන ච කාතබ්බං, සියා තං කතමෙව තු.

1325.

අනුලොමාවසානඤ්භි, සුරං තික්ඛං විපස්සනං;
උජ්ජාදෙන්තෙන තං සබ්බං, කතමෙව ච යොගිනා.

1326.

තස්සානුලොමඤාණස්ස, අන්තෙ තු අනිමිත්තකං;
විසඬ්ඛාරං නිරොධඤ්ච, නිබ්බානං අමතං පදං.

1327.

ගොවරං කුරුමානං තං, නිබ්බානාරම්මණෙ පන;
පයමාවජ්ජනඤ්චෙව, පයමාභොගතාපි ච.

1328.

මග්ගස්සානන්තරාදීහි, පච්චයෙහි පනච්ඡහි;
තස්ස පච්චයභාවඤ්ච, සාධයන්තං තතො පන.

1329.

විපස්සනාය මුද්ධඤ්චි, සිට්ඨාපත්තාය තාය තං;
උප්පජ්ජති අනාවත්තං-රම්මණං තස්ස ගොත්‍රභූ.

1330.

එකෙනාවජ්ජනෙනෙව, එකිස්සායෙව වීථියා;
නානාරම්මණතා වානු-ලොමගොත්‍රභූචෙතසං.

1331.

යත්වා ආවජ්ජනට්ඨානෙ, තමනාවජ්ජනමිපි ව;
මග්ගස්ස පන තං සඤ්ඤං, දත්වා විය නිරුජ්ඣති.

1332.

මග්ගොපි තෙන තං දින්නං, අමුඤ්චිත්වාච සඤ්චිතං;
තං ඤාණමනුබන්ධන්තො, ජායතෙ තදනන්තරං.

1333.

කදාවිපි අනිබ්බිද්ධපුබ්බං මග්ගො පනෙස හි;
ලොභං දොසඤ්ච මොහඤ්ච, විද්ධංසන්තොච ජායති.

1334.

න කෙවලමයං මග්ගො, දොසනාසනමෙව ව;
කරොති අථ බොපායද්වාරානිපි පිට්ඨෙති ව.

1335.

අනාමතග්ගසංසාරවට්ටදුක්ඛමභොදධිං;
අපාරමතිසොරඤ්ච, සොසෙති ව අසෙසතො.

1336.

මිච්ඡාමග්ගං පනට්ඨිගං, ජායමානො ව උජ්ඣති;
සබ්බවෙරහයානෙත්ථ, නිව්චං වූපසමෙති ව.

1337.

බුද්ධස්සොරසපුත්තන්තං, උපනෙති නයං පන;
ආනිසංසෙ අනෙකෙපි, පවත්තයති යොගිනො.

1338.

දායකෙනානිසංසානං, අනෙකෙසමනෙන ච;
ආදිමග්ගෙන සංයුත්තං, ඤාණන්ති ඤාණදස්සනං.

පඨමමග්ගඤාණං.

1339.

තස්සෙවානන්තරං තස්ස, විපාකා ද්වෙපි තිණි වා;
එලවිත්තානි ජායන්තෙ, න ජායන්තෙ තතො පරං.

1340.

කෙච්චකඤ්ච ද්වෙ තිණි, චත්තාරීති වදන්ති තු;
න පනෙතං ගහෙතඛ්ඛං, අජානිත්වා වදන්ති තෙ.

1341.

එකස්සාසෙවනං නත්ථි, තස්මා ද්වෙ අනුලොමකා;
තෙහි ආසෙවනං ලද්ධා, තතියං භොති ගොත්‍රභු.

1342.

චතුත්ථං මග්ගචිත්තං තු,
තස්මා තිණි එලානි හි;
අනුලොමා තයො භොන්ති,
චතුත්ථං භොති ගොත්‍රභු.

1343.

පඤ්චමං මග්ගචිත්තඤ්ච, එලානි ද්වෙ තතො පන;
සත්තචිත්තපරමාව, එකාවජ්ජනවීථි හි.

1344.

එත්තාවතා පනෙසො හි, සොතාපන්නොති වුවචති;
එලස්ස පරියොසානෙ, භවඬගොත්තරණං සියා.

1345.

තතො භවඬගං ඡිත්තදිත්වා, මග්ගපෙක්ඛනහෙතුකං;
උප්පජ්ජති මනොද්වාරෙ, ආවජ්ජනමනො පන.

1346.

තස්මිං නිරුද්ධෙ මග්ගස්ස, පච්චචෙක්ඛණසඤ්ඤිතා;
ජවනානි හි ජායන්තෙ, සත්තෙව පටිපාටියා.

1347.

එසෙව ව නයො ඤෙය්‍යා, එලාදීනම්පි පෙක්ඛනෙ;
පච්චවෙක්ඛණඤාණානි, භවත්තෙකුනවිසති.

1348.

මග්ගො ඵලං පභීනා ව, කිලෙසා අවසිට්ඨකා;
නිබ්බානඤ්චෙති පඤ්චෙතෙ, පච්චවෙක්ඛණභූමියො.

1349.

එවං සො පච්චවෙක්ඛිත්වා, සොතාපන්නොපපත්තියා;
යොගමාරහතෙ ධීරො, දුතියාය ව භූමියා.

1350.

බන්ධපඤ්චකසඬ්ඛාතං, තං සඬ්ඛාරගතං පුන;
අනිච්චං දුක්ඛමනත්තාති, ඤාණෙන පරිමජ්ජති.

1351.

තතො විපස්සනාවීථි-මොගාහති ව තාවදෙ;
තස්සෙවං පටිපන්නස්ස, හෙට්ඨා චුත්තනයෙන තු.

1352.

තතො සඬ්ඛාරුපෙක්ඛාය, අවසානෙ තථෙව ව;
එකාවජ්ජනවාරස්මිං, ගොත්‍රභූස්ස අනන්තරං.

1353.

බ්‍යාපාදකාමරාගානං, තනුභාවං තු සාධයං;
සකදාගාමීමග්ගොයං, ජායතෙ දුතියො පන.

දුතියමග්ගඤාණං.

1354.

ඉමස්සාපි ව ඤාණස්ස, හෙට්ඨා චුත්තනයෙනිධ;
එලචිත්තානි ඤෙය්‍යානි, විඤ්ඤානා ද්වෙපි තීණි වා.

1355.

එත්තාවතා පනෙසො හි, සකදාගාමී නාමයං;
සකිදෙව ඉමං ලොකං, ආගන්ත්වාත්තකරො භවෙ.

1356.

හෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව, පඤ්චධා පච්චවෙක්ඛණං;

එවං සො පච්චචෙක්ඛිත්වා, සකදාගාමීපත්තියා.

1357.

යොගමාරහතෙ ධීරො, තතියාය ච භූමියා;
බ්‍යාපාදකාමරාගානං, පහානාය ච පණ්ඩිතො.

1358.

බන්ධපඤ්චකසඬ්ඛාතං, තං සඬ්ඛාරගතං පන;
අනිච්චං දුක්ඛමනත්තාති, ඤාණෙන පරිමජ්ජති.

1359.

තතො විපස්සනාවිථි-මොගාහති ච තාවදෙ;
තස්සෙවං පටිපත්තස්ස, හෙට්ඨා චුත්තනයෙන තු.

1360.

තතො සඬ්ඛාරුපෙක්ඛාය, අවසානෙ තථෙව ච;
එකාවජ්ජනවිථිමිති, ගොත්‍රභුස්ස අනන්තරං.

1361.

බ්‍යාපාදකාමරාගානං, මූලසාතං තු සාධයං;
තස්සානාගාමීමග්ගොයං, ජායතෙ තතියො පන.

තතියමග්ගඤාණං.

1362.

ඉමස්සාපි ච ඤාණස්ස, හෙට්ඨා චුත්තනයෙනිධ;
පචත්ති ඵලවිත්තානං, වෙදිතඛ්ඛා විභාවිනා.

1363.

එත්තාවතා පනෙසොපි, හොතිනාගාමී නාමයං;
තත්ථෙව පරිනිබ්බායී, අනාවත්තිසභාවතො.

1364.

හෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව, පඤ්චධා පච්චචෙක්ඛණං;
එවං සො පච්චචෙක්ඛිත්වා, අනාගාමීරියසාවකො.

1365.

යොගමාරහතෙ ධීරො, චතුත්ථාය ච භූමියා;
පත්තියාරූපරාගාදි-පහානාය ච පණ්ඩිතො.

1366.

තථෙව සඬ්ඛාරගතං, අනිච්චාදිවසෙන සො;
පරිවත්තති ඤාණෙන, තථෙව පරිමජ්ජති.

1367.

තතො විපස්සනාවීථි-මොගාහති ච තාවදෙ;
තස්සෙවං පටිපත්තස්ස, හෙට්ඨා චූත්තනයෙන තු.

1368.

තතො සඬ්ඛාරුපෙක්ඛාය, අවසානෙ තථෙව ච;
ඵකාවජ්ජනවාරස්මිං, ගොත්‍රභූස්ස අනන්තරං.

1369.

තස්සාරහත්තමග්ගොයං,
ජායතෙ තු තතො පරං;
රූපරාගාදිදොසානං,
විද්ධංසාය කරො පන.

චතුත්ථමග්ගඤාණං.

1370.

ඉමස්සාපි ච ඤාණස්ස, හෙට්ඨා චූත්තනයෙනිධ;
පවත්ති ඵලවිත්තානං, වෙදිතඛ්ඛා විභාවිතා.

1371.

ඵත්තාවතා පනෙසො හි,
අරහා නාම අට්ඨමො;
අරියො පුග්ගලො හොති,
මහාඛිණ්ණසචො අයං.

1372.

අනුප්පත්තසදත්ථො ච,
ඛිණ්ණසංයොජනො මුනි;
සදෙවකස්ස ලොකස්ස,
දක්ඛිණ්ණෙයො අනුත්තරො.

1373.

ඵත්තාවතා චතස්සොපි, ඤාණදස්සනසුද්ධියො;
හිතත්ථාය ච හික්ඛුනං, සඬ්ඛෙපෙනෙව දස්සිතා.

1374.

සද්ධෙන සම්මා පන භාවනීයා,
අරියාය පඤ්ඤාය ච භාවනාය;
විසුද්ධිකාමෙන තපොධනෙන,
භවක්ඛයං පත්ථයතා බුධෙන.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො නාම

බාවිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

23. තෙව්සතිමො පරිච්ඡෙදො

කිලෙසජ්ජහානකථා

1375.

එතෙසු යෙන යෙ ධම්මා, පහාතබ්බා භවන්ති හි;
තෙසං දානි කරිස්සාමි, පකාසනමිතො පරං.

ඉමෙසු පන චතුසු මග්ගඤ්ඤාණෙසු යෙ ධම්මා යෙන ඤාණෙන පහාතබ්බා,
තෙසං පහානමෙවං වෙදිතබ්බං. එතානි හි යථායොගං
සංයොජනකිලෙසමිච්ඡත්තලොකධම්මමච්ඡරියවිපල්ලාසගන්ථාගතිආසව-
ඛසයොගනීවරණපරාමාසඋපාදානානුසයමලඅකුසලකම්මපථ-
අකුසලචිත්තුප්පාදසඬ්ඛාතානං පහානකරානි.

තත්ථ සංයොජනානීති දස සංයොජනානි. සෙය්‍යථිදං —
රූපරාගාරූපරාගමානඋද්ධච්චාවිජ්ජාති ඉමෙ පඤ්ච උද්ධංභාගියසංයොජනානි
නාම. සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො කාමරාගො පටිඝෝති ඉමෙ
පඤ්ච අධොභාගියසංයොජනානි නාම.

කිලෙසාති දස කිලෙසා. සෙය්‍යථිදං — ලොභො දොසො මොහො මානො
දිට්ඨි විචිකිච්ඡා ටීනං උද්ධච්චං අහිරිකං අනොත්තජ්ජන්ති.

මිච්ඡත්තාති දස මිච්ඡත්තා. සෙය්‍යථිදං — මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඬ්ඛකජ්ජො
මිච්ඡාවාචා මිච්ඡාකම්මන්තො මිච්ඡාආජීවො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසති
මිච්ඡාසමාධි මිච්ඡාඤාණං මිච්ඡාවිමුත්තිති.

ලොකධම්මාති අට්ඨ ලොකධම්මා ලාභො අලාභො යසො අයසො නින්දා
පසංසා සුඛං දුක්ඛන්ති. ඉධ පන කාරණුපවාරෙන ලාභාදිවත්ථුකස්ස අනුනයස්ස,

අලාභාදිවත්ථුකස්ස පටිසස්ස චෙනං ලොකධම්මගහණෙන ගහණං කතන්ති වෙදිතබ්බං.

මච්ඡරියානීති පඤ්ච මච්ඡරියානි ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං චණ්ණමච්ඡරියන්ති. ඉමානි ආවාසාදීසු අඤ්ඤාසං සාධාරණභාවං අසහනාකාරෙන පවත්තානි මච්ඡරියානි.

විපල්ලාසානි අනිච්චදුක්ඛඅනත්තඅසුභෙසුයෙව වත්ථුසු ‘නිච්චං සුඛං අත්තා සුභ’න්ති එවං පවත්තා සඤ්ඤාවිපල්ලාසො චිත්තවිපල්ලාසො දිට්ඨිවිපල්ලාසොනි ඉමෙ තයො විපල්ලාසා.

ගන්ථානි චත්තාරො ගන්ථා අභිජ්ඣාකායගන්ථො, බ්‍යාපාදො, සීලබ්බතපරාමාසො, ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගන්ථොති.

අගතීති ඡන්දදොසමොහහයානි. ආසවානි චත්තාරො ආසවා – කාමරාගභවරාගමිච්ඡාදිට්ඨිඅවිජ්ජාසවොති. ඔසයොගානීතිපි තෙසමෙවාධිවචනං. නිවරණානීති කාමච්ඡන්දාදයො. පරාමාසොනි මිච්ඡාදිට්ඨියා අධිවචනං.

උපාදානානි චත්තාරි උපාදානානි කාමුපාදානාදීනීති. අනුසයානි සත්ත අනුසයා කාමරාගානුසයො පටිසමානදිට්ඨිවිච්චිකිච්ඡාභවරාගාවිජ්ජානුසයොනි. මලානි තයො මලා – ලොභො දොසො මොහොති.

අකුසලකම්මපථානි දස අකුසලකම්මපථා. සෙය්‍යථිදං – පාණාතිපාතො අදින්නාදානං කාමෙසුමිච්ඡාවාරො මුසාවාදො පිසුණුවාචා ඵරුසවාචා සම්ඵජ්ජලාපො අභිජ්ඣා බ්‍යාපාදො මිච්ඡාදිට්ඨිති දස.

අකුසලචිත්තුප්පාදානි ලොභමූලානි අට්ඨ, දොසමූලානි ද්වෙ, මොහමූලානි ද්වෙති ඉමෙ ද්වාදසානි.

එතෙසං සංයොජනාදීනං එතානි යථාසම්භවං පහානකරානි. කථං? සංයොජනෙසු තාව සක්කායදිට්ඨිවිච්චිකිච්ඡාසීලබ්බතපරාමාසා අපායගමනීයා කාමරාගපටිඝානි එතෙ පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, සෙසා කාමරාගපටිඝා ඔළාරිකා දුතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, සුබ්බා තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, රූපරාගාදයො පඤ්චපි චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා එව.

කිලෙසෙසු දිට්ඨිවිච්චිකිච්ඡා පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, දොසො තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා,

ලොහමොහමානථීනඋද්ධවචඅභිරිකානොත්තජ්ජානි
චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣානි.

මිච්ඡත්තෙසු මිච්ඡාදිට්ඨි මුසාවාදො මිච්ඡාකම්මන්තො මිච්ඡාආජීවොති
ඉමෙ පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, මිච්ඡාසඬකජ්ජො පිසුණවාචා ඵරුසවාචාති ඉමෙ
තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, චෙතනායෙව චෙත්ථ මිච්ඡාවාචාති චෙදිතබ්බො,
සම්ඵජ්ජලාපමිච්ඡාවායාමසතිසමාධිවිමුත්තිඤ්ඤාණානි
චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣානි.

ලොකධම්මෙසු පටිසො තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣො, අනුනායො
චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣො, යසෙ පසංසාය ච අනුනායො
චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣොති එකෙ.

මච්ඡරියානි පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣානි එව.

විපල්ලාසෙසු පන අනිච්චෙ නිච්චං, අනත්තනි අත්තාති ච
සඤ්ඤාචිත්තදිට්ඨිවිපල්ලාසා, දුක්ඛෙ සුඛං, අසුභෙ සුභන්ති දිට්ඨිවිපල්ලාසො
වාති ඉමෙ පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, අසුභෙ සුභන්ති සඤ්ඤාචිත්තවිපල්ලාසා
තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, දුක්ඛෙ සුඛන්ති චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා.

ගන්ථෙසු සීලබ්බතපරාමාසඉදංසච්චාහිනිචෙසකායගන්ථා
පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, ඛ්‍යාපාදකායගන්ථො තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣො,
අභිජ්ඣාකායගන්ථො චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣොව.

අගතියො පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා.

ආසවෙසු දිට්ඨාසවො පයමඤ්ඤාණවජ්ඣො, කාමාසවො
තතියඤ්ඤාණවජ්ඣො, ඉතරෙ ද්වෙ චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣා. ඔසයොගෙසුපි එසෙව
නායො.

නිවරණෙසු විචිකිච්ඡානිවරණං පයමඤ්ඤාණවජ්ඣං, කාමච්ඡන්දො
ඛ්‍යාපාදො කුක්කුච්චන්ති තිණි තතියඤ්ඤාණවජ්ඣානි, ථීනමිද්ධඋද්ධච්චානි
චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣානි.

පරාමාසො පයමඤ්ඤාණවජ්ඣො.

උපාදානෙසු සබ්බෙසම්පි ලොකියධම්මානං චත්ථුකාමවසෙන “කාමා”ති
ආගතත්තා රූපාරූපෙසු රාගොපි කාමුපාදානෙ පතති, තස්මා තඤ්ච කාමුපාදානං
චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣං, සෙසානි පයමඤ්ඤාණවජ්ඣානි.

අනුසයෙසු දිට්ඨිවිකිච්ඡානුසයා පයමඤ්ඤාණවජ්ඣා, කාමරාගපටිඝානුසයා තතියඤ්ඤාණවජ්ඣා, මානභවරාගාවජ්ජානුසයා චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣා.

මලෙසු දොසමලං තතියඤ්ඤාණවජ්ඣං, ඉතරානි චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣානෙව.

අකුසලකම්මපටෙසු පාණාතිපාතො අදින්නාදානං මිච්ඡාවාරො මුසාවාදො මිච්ඡාදිට්ඨිති ඉමෙ පයමඤ්ඤාණවජ්ඣා, පිසුණවාවා ඵරුසවාවා බ්‍යාපාදොති තතියඤ්ඤාණවජ්ඣා, සම්ඵජ්ජලාපො අභිජ්ඣා චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣාව.

අකුසලචිත්තුජ්ජාදෙසු චත්තාරො දිට්ඨිගතචිත්තුජ්ජාදා, විචිකිච්ඡාසම්පයුත්තො චාති පඤ්ච පයමඤ්ඤාණවජ්ඣා, ද්වෙ පටිඝසම්පයුත්තා තතියඤ්ඤාණවජ්ඣා, සෙසා චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣාති.

යඤ්ච යෙන වජ්ඣං, තං තෙන පහාතබ්බං නාම. තෙන චුත්තං “එතෙසං සංයොජනාදීනං ධම්මානං එතානි යථායොගං පහානකරානී”ති.

1376.

එතෙසු ඤාණෙසු ච යෙන යෙන,
යො යො හි ධම්මො සමුපෙති ඝාතං;
සො සො අසෙසෙන ච තෙන තෙන,
සන්දස්සිතො සාධු මයා පනෙවං.

කිලෙසපහානක්කමකථායං.

1377.

පරිඤ්ඤාදීනි කිච්චානි, යානි චුත්තානි සත්ථුනා;
සච්චාහිසමයෙ තානි, පචක්ඛාමි ඉතො පරං.

1378.

එකෙකස්ස පනෙතෙසු,
ඤ්ඤාණස්සෙකක්ඛණෙ සියා;
පරිඤ්ඤා ච පහානඤ්ච,
සච්ඡිකිරියා ච භාවනා.

1379.

පරිඤ්ඤාදීනි එතානි, කිච්චානෙකක්ඛණෙ පන;
යථාසභාවතො තානි, ජානිතබ්බානි විඤ්ඤානා.

1380.

පදීපො හි යථා ලොකෙ, අපුබ්බාවරිමං ඉධ;
චත්තාරි පන කිච්චානි, කරොතෙකක්ඛණෙ පන.

1381.

ආලොකඤ්ච විදංසෙති, නාසෙති තිමිරම්පි ව;
පරියාදියති තෙලඤ්ච, වට්ටිං ඤාපෙති එකතො.

1382.

එවං තං මග්ගඤ්ඤාණම්පි, අපුබ්බාවරිමං පන;
චත්තාරිපි ච කිච්චානි, කරොතෙකක්ඛණෙ පන.

1383.

පරිඤ්ඤාහිසමයෙනෙව, දුක්ඛං අභිසමෙති සො;
පහානාහිසමයෙනෙව, තථා සමුදයම්පි ව.

1384.

භාවනාවිධිනායෙව, මග්ගං අභිසමෙති තං;
ආරම්මණක්‍රියායෙව, නිරොධං සච්ඡිකරොති සො.

වුත්තම්පි චෙතං “මග්ගසමච්ඡිගිස්ස ඤාණං දුක්ඛෙපෙතං ඤාණං,
දුක්ඛසමුදයෙපෙතං ඤාණං, දුක්ඛනිරොධෙපෙතං ඤාණං,
දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදායපෙතං ඤාණං”න්ති. තත්ථ යථා පදීපො වට්ටිං
ඤාපෙති, එවං මග්ගඤ්ඤාණං දුක්ඛං පරිජානාති. යථා අන්ධකාරං නාසෙති, එවං
සමුදයං පජහති. යථා ආලොකං විදංසෙති, එවං සහජාතාදිපච්චයනාය
සම්මාසඬ්ඤාපාදිමග්ගං භාවෙති. යථා තෙලං පරියාදියති, එවං
කිලෙසපරියාදානෙන නිරොධං සච්ඡිකරොතීති වෙදිතබ්බං.

1385.

උග්ගච්ඡන්තො යථාදිච්චො, අපුබ්බාවරිමං පන;
චත්තාරි පන කිච්චානි, කරොතෙකක්ඛණෙ ඉධ.

1386.

ඔභාසෙති ව රූපානි, නාසෙති තිමිරම්පි ව;
ආලොකඤ්ච විදංසෙති, සීතඤ්ච පටිභඤ්ඤති.

1387.

යථා ච මහතී නාවා, අපුබ්බාවරිමං පන;
චත්තාරි පන කිච්චානි, කරොතෙකක්ඛණෙ පන.

1388.

ජහති ඔරිමං තීරං, සොතං ඡින්දති සා පන;
තථා වහති භණ්ඩඤ්ච, තීරමජ්ජෙති පාරිමං.

1389.

නාවායොරිමතීරස්ස, යථා පජ්ඣනං පන;
තථෙව මග්ගඤ්ඤාණස්ස, දුක්ඛස්ස පරිජානනං.

1390.

යථා ඡින්දති තං සොතං, තණ්හං ජහති තං තථා;
යථා වහති තං භණ්ඩං, සහජාතාදිනා පන.

1391.

තථෙව පච්චයත්තෙන, මග්ගං භාවෙති නාම සො;
යථා පාරං පන ඵලං, නිරොධාරම්මණං භවෙ.

1392.

ලොකුත්තරෙන නිද්දිට්ඨා, යා ලොකුත්තරභාවනා;
සා සඨ්ඛෙපනෙයෙනෙවං, මයා සාධු පකාසිතා.

1393.

කො හි නාම නරො ලොකෙ,
ලොකුත්තරසුඛාවහං;
භාවනං පන පඤ්ඤාය,
න ච භාවෙය්‍ය පණ්ඩිතො.

1394.

ඉමං විදිත්වා හිතභාවනං වනං,
උපෙති යො වෙ සුඛසංහිතං හිතං;
විදුය විත්තස්ස අනුත්තමං තමං,
උපෙති වාවිග්ගහකම්පදං පදං.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො නාම

තෙව්සතිමො පරිච්ඡෙදො.

24. චතුර්විසතිමො පරිච්ඡේදො

පච්චයනිද්දෙසො

1395.

යෙසං පච්චයධම්මානං, වසා සප්පච්චයා ඉමෙ;
ධම්මා තෙ පච්චයෙ වාහං, දස්සයිස්සාමිතො පරං.

කතමෙ

පච්චයාති?

වුච්චතෙ

—

හෙතාරම්මණාධිපතිඅනන්තරසමනන්තරසහජාත-

අඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයුපනිස්සයපුරෙජාතපච්ඡාජාතාසෙවනකම්මවිපාකාහාරින්ද්
රිය- ක්කානමග්ගසම්පයුත්තවිජ්ජයුත්තඅත්ථිනත්ථිවිගතාවිගතවසෙන
චතුර්විසතිවිධා හොත්ති.

තත්ථ හෙතුපච්චයොති ලොහො දොසො මොහො අලොහො අදොසො
අමොහොති ඉමෙ ඡ ධම්මා හෙතුපච්චයා. ආරම්මණපච්චයොති
සබ්බලොකියලොකුත්තරං යං යං ධම්මං ආරබ්භ යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති
චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං
ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො.

අධිපතිපච්චයොති එත්ථ සහජාතාධිපතිආරම්මණාධිපතිවසෙන දුට්ඨො.
තත්ථ සහජාතාධිපති ඡන්දචිත්තවීරියවීමංසාවසෙන චතුබ්බිධො,
ආරම්මණාධිපති පන දොමනස්සවිචිකිච්ඡුද්ධවච්චකිරියාබ්බාකතාකුසලවිපාකෙ ව
අනිට්ඨසම්මතඤ්ඤව රූපං යිපෙත්වා අවසෙසං. අනන්තරපච්චයොති
අනන්තරනිරුද්ධා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා. තථා සමනන්තරපච්චයොපි.

සහජාතපච්චයොති චිත්තචෙතසිකා, මහාභූතා චෙව හදයවත්ථු ව. තථා
අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයොපි. නිස්සයපච්චයොති වත්ථුරූපානි චෙව මහාභූතා,
චිත්තචෙතසිකා ව. උපනිස්සයපච්චයොති
ආරම්මණානන්තරපකතූපනිස්සයවසෙන තිට්ඨො. තත්ථ ආරම්මණූපනිස්සයො
ආරම්මණාධිපතියෙව, අනන්තරූපනිස්සයො පන අනන්තරපච්චයොව,
පකතූපනිස්සයො පන කායිකසුඛදුක්ඛඋතුහොජනසෙනාසනපුග්ගලා
සද්ධාසිලසුත්තවාගපඤ්ඤාරාගදොසමොහාදයො ව.

පුරෙජාතපච්චයොති වත්ථාරම්මණවසෙන දුට්ඨො. තත්ථ වත්ථුපුරෙජාතො
නාම වත්ථුරූපානි, ආරම්මණපුරෙජාතො නාම පච්චුප්පන්නරූපාදීනෙව.
පච්ඡාජාතපච්චයොති චිත්තචෙතසිකා ව. ආසෙවනපච්චයොති යිපෙත්වා
ආවජ්ජනද්වයං ලොකියකුසලාකුසලකිරියාබ්බාකතා ධම්මාව.

කම්මපච්චයොති සහජාතනානක්ඛණිකවසෙන දුට්ඨො. තත්ථ සහජාතා ලොකියලොකුත්තරා ඵව, නානක්ඛණිකා පන සාසවකුසලාකුසලවෙනනා, අනාසවකුසලවෙනනා අනන්තරමෙව අත්තනො විපාකස්ස පච්චයො හොති. විපාකපච්චයොති විපාකචිත්තවෙනසිකා. ආහාරපච්චයොති කබලීකාරාහාරඵස්සවෙනනාවිඤ්ඤාණවසෙන චතුබ්බිධො.

ඉන්ද්‍රියපච්චයොති

රූපසත්තකමනජීවිතසුඛදුක්ඛසොමනස්සදොමනස්සඋපෙක්ඛාසද්ධාවීරිය-සතිසමාධිපඤ්ඤාඅනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියඅඤ්ඤිත්තද්‍රියඅඤ්ඤතාවිත්තද්‍රියානිති විසතින්ද්‍රියානි, තෙසු ඉන්ද්‍රියපුරිසිත්තද්‍රියානි චජ්ජෙත්වා විසතින්ද්‍රියානි හොත්ති. ඤානපච්චයොති විතක්කවිචාරජිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාවසෙන පඤ්චවිධො. මග්ගපච්චයොති දිට්ඨිසඬ්ඤාප්පවායාමසතිසමාධිවාචාකම්මන්තාජීවමිච්ඡාදිට්ඨිවසෙන නවවිධො.

සම්පයුත්තපච්චයොති චිත්තවෙනසිකාව. විජ්ජයුත්තපච්චයොති චත්ථුපුරෙජාතානි වෙව පච්ඡාජාතා චිත්තවෙනසිකා ව. අත්ථිපච්චයොති ජීවිතින්ද්‍රියකබලීකාරආහාරආරම්මණපුරෙජාතානි වෙව නිස්සයපච්චයෙ චුත්තධම්මාපි ව. නත්ථිපච්චයොති අනන්තරපච්චයොව. තථා විගතපච්චයො ව. අවිගතපච්චයොති අත්ථිපච්චයොව. ඵවමිමෙ චතුර්විසති පච්චයා නාම.

එත්ථ පන කතිහාකාරෙහි රූපං රූපස්ස පච්චයො හොතීති? යථාරහං සහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයාහාරින්ද්‍රියඅත්ථිඅවිගතවසෙන සත්තධා පච්චයො හොති.

රූපං අරූපස්ස යථාරහං ආරම්මණාධිපතිසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයුපනිස්සයපුරෙජාතින්ද්‍රියවිජ්ජ-යුත්තඅත්ථිඅවිගතවසෙන එකාදසහි ආකාරෙහි පච්චයො හොති.

රූපං රූපාරූපස්සාති නත්ථි.

1396.

සත්තධා රූපං රූපස්ස, භවතෙකාදසෙහි තං;
පච්චයො නාමධම්මස්ස, මිස්සකස්ස න කිඤ්චි තු.

අරූපං අරූපස්ස යථාරහං හෙතාරම්මණාධිපතිඅනන්තරසමනන්තරසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයුපනිස්සයා-

සෙවනකම්මවිපාකාභාරිත්ථියක්කාමග්ගසම්පයුත්තඅත්ථිනත්ථිවිගතාවිගත-
වසෙන එකවිසතිධා පච්චයො හොති.

අරූපං	රූපස්ස	යථාරහං
හෙතාධිපතිසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයපච්ඡාජාතකම්මවිපාකාභාරිත්ථිය- ක්කාමග්ගවිප්පයුත්තඅත්ථිඅවිගතවසෙන පන්තරසධා පච්චයො හොති.		

අරූපං	රූපාරූපස්ස	යථාරහං
හෙතාධිපතිසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයකම්මවිපාකාභාරිත්ථියක්කාමග්ග- අත්ථිඅවිගතවසෙන තෙරසධා පච්චයො හොති.		

1397.

එකවිසතිධා නාමං, පච්චයො භවත්තනො;
තිපඤ්චහි තං රූපස්ස, උභින්නං තෙරසධා පන.

රූපාරූපං රූපස්ස යථාරහං සහජාතනිස්සයඅත්ථිඅවිගතවසෙන චතුධා
පච්චයො හොති.

රූපාරූපං	අරූපස්ස	යථාරහං
සහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයිත්ථියඅත්ථිඅවිගතවසෙන ඡධා පච්චයො හොති.		

රූපාරූපං රූපස්සාති නත්ථි.

1398.

උභොපි රූපධම්මස්ස, චතුධා හොන්ති පච්චයා;
ඡබ්බිධා නාමධම්මස්ස, මිස්සකස්ස න කිඤ්චි තු.

එතෙසු පන පච්චයෙසු කති රූපා, කති අරූපා, කතිමිස්සකාති?
පුරෙජාතපච්චයො එකො රූපධම්මොව,
හෙනුඅනන්තරසමනන්තරපච්ඡාජාතාසෙවනකම්මවිපාකක්කාමග්ගසම්පයුත්ත
නත්ථි- විගතානං වසෙන ද්වාදස පච්චයා අරූපධම්මොව, සෙසා පන එකාදස
පච්චයා රූපාරූපමිස්සකාති වෙදිතබ්බා.

පුන කාලවසෙන
හෙනුසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයපුරෙජාතපච්ඡාජාතවිපාකාභාරිත්ථියක්කාම
ග්ග- සම්පයුත්තවිප්පයුත්තඅත්ථිඅවිගතානං වසෙන පන්තරස පච්චයා
පච්චුප්පන්තොව හොන්ති. අනන්තරසමනන්තරාසෙවනනත්ථිවිගතපච්චයා
අතීතොව, කම්මපච්චයො අතීතො වා හොති පච්චුප්පන්තො වා,
ආරම්මණාධිපතිඋපනිස්සයපච්චයා පන තිකාලිකා හොන්ති කාලවිනිමුත්තා ව.

1399.

පච්චුප්පන්තාව හොන්තෙත්ථ,
 පච්චයා දස පඤ්ච ව;
 අතීතා එව පඤ්චෙකො,
 ද්වෙකාලිකොව දස්සිතො;
 තයො තිකාලිකා වෙව,
 විනිමුත්තාපි කාලතො.

සබ්බෙ පනිමෙ චතුර්විසති පච්චයා යථාරහං
 ආරම්මණුපනිස්සයකම්මඅත්ථිපච්චයානං වසෙන චතුසු පච්චයෙසු සඬ්ගහං
 ගච්ඡන්තිති වෙදිතබ්බො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ පච්චයනිද්දෙසො නාම

චතුර්විසතිමො පරිච්ඡෙදො.

නිගමනකථා

1400.

අභිධම්මාවතාරොයං, වරො පරමගම්භීරො;
 ඉච්ඡතා නිපුණං බුද්ධිං, භික්ඛුනා පන සොතබ්බො.

1401.

සුමතිමතිවිචාරබොධනො,
 විමතිවිමොහවිනාසනො අයං;
 කුමතිමතිමහාතමොනාසො,
 පටුමතිභාසකරො මනො මයා.

1402.

යතො සුමතිනා මනො නාමනො,
 ආයාචිතසම්මානනො මානනො;
 තතො හි රචිතො සදා තොසදා,
 මයා හිතවිභාවනා භාවනා.

1403.

අත්ථතො ගන්ථතො වාපි, යුත්තිතො වාපි එත්ථ ව;
 අයුත්තං වා විරුද්ධං වා, යදි දිස්සති කිඤ්චිපි.

1404.

පුබ්බාපරං විලොකෙත්වා, විචාරෙත්වා පුනථපුනං;
ධිමතා සඨගහෙතඛ්ඛං, ගහෙතඛ්ඛං න දොසතො.

1405.

තිවිධා ඛ්‍යාප්පථානඤ්ඤි, ගතියො දුබ්බිධාපි වෙ;
තස්මා උපපරික්ඛිත්වා, වෙදිතඛ්ඛං විභාවිතා.

1406.

නිකායන්තරලද්ධිහි, අසම්මිස්සො අනාකුලො;
මහාවිහාරවාසීනං, වාචනාමග්ගනිස්සිතො.

1407.

මධුරක්ඛරසංයුත්තො, අත්ථො යස්මා පකාසිතො;
තස්මා හිතත්ථකාමෙන, කාතඛ්ඛො එත්ථ ආදරො.

1408.

සද්ධම්මට්ඨිතිකාමෙන, කරොන්තෙන ච යං මයා;
පුඤ්ඤමධිගතං තෙන, සුඛං පථපොන්තු පාණිනො.

1409.

අන්තරායං විතා වායං, යථාසිද්ධිමුපාගතො;
තථා කල්‍යාණසඨකප්පා, සිද්ධිං ගච්ඡන්තු පාණිනං.

1410.

නරනාරිගණාකිණිණෙ, අසංකිණිණකුලාකුලෙ;
ඵීතෙ සබ්බභිගසම්පන්නෙ, සුපසන්නසිතොදකෙ.

1411.

නානාරතනසම්පුණ්ණෙ, විවිධාපණසඨකට්ඨෙ;
කාවෙරපට්ටනෙ රම්මෙ, නානාරාමොපසොහිතෙ.

1412.

කෙලාසසිඛරාකාරපාසාදපට්මණ්ඩිතෙ;
කාරිතෙ කණ්ඞදාසෙන, දස්සනියෙ මනොරමෙ.

1413.

විහාරෙ විවිධාකාරචාරූපාකාරගොපුරෙ;
තත්ථ පාවිතපාසාදෙ, මයා නිවසතා සදා.

1414.

අභිධම්මාවතාරො

අසල්ලෙබ්බසාබ්බෙය, සීලාදිගුණසොහිතා;
අයං සුමතිතා සාධු, යාවිතෙන කතො සතා.

1415.

දෙවා කාලෙන වස්සන්තු, වස්සං වස්සවලාභකා;
පාලයන්තු මහීපාලා, ධම්මතො සකලං මහිං.

1416.

යාව තිට්ඨති ලොකස්මිං, හිමවා පබ්බතූත්තමො;
තාව තිට්ඨතු සද්ධම්මො, ධම්මරාජස්ස සත්ථුනොති.

උරගපුරනිවසනෙන ආවරියෙන හදන්තබුද්ධදත්තෙන
සීලාවාරසම්පන්නෙන කතො අභිධම්මාවතාරො නාමායං.

අභිධම්මාවතාරො නිට්ඨිතො.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

නාමරූපපරිච්ඡේදො

ගන්ථාරම්භකථා

1.
සම්මා සම්මාභිසම්බුද්ධං, ධම්මං ධම්මජ්ජකාසනං;
සංඝං සංඝුත්තමං ලොකෙ, චන්දිත්වා චන්දනාරහං.
2.
නාමරූපපරිච්ඡේදං, පචක්ඛාමි සමාසතො;
මහාවිහාරවාසීනං, චණ්ණනානායනිස්සීනං.

1. පඨමො පරිච්ඡේදො

නාමත්තයවිභාගො

3.
තත්ථ චිත්තං චෙතසිකං, නිබ්බානන්ති මතං තිඛා;
නාමං රූපං තු දුට්ඨං, භූතොපාදායහෙදතො.
4.
කාමභූමාදිහෙදෙන, තත්ථ චිත්තං චතුබ්බිධං;
චෙතොයුත්තා ද්විපඤ්ඤාස, ධම්මා චෙතසිකා මතා.
5.
චක්ඛුසොතසානජීවිහා-කායවිඤ්ඤාණධාතූයො;
සම්පට්ච්ඡනචිත්තඤ්ච, තථා සන්තීරණද්වයං.
6.
සොමනස්සසහගතං, උපෙක්ඛාසහිතන්ති ච;
ඉච්චාහෙතුකචිත්තානි, පුඤ්ඤපාකානි අට්ඨමා.
7.
සොමනස්සයුතං තත්ථ, හිත්වා සන්තීරණං තථා;
සත්තාකුසලපාකානි, තානෙවාති විනිද්දිසෙ.
- 8.

පඤ්චද්වාරමනෝද්වාරාවජ්ජනං භසන්ති ච;
ක්‍රියවිත්තමුදිරිතං, තිව්ධමපි අභෙනුකං.

9.

ඵචං අට්ඨාරසව්ධං, මානසං භොතිභෙනුකං;
මූලභෙදෙනාකුසලං, චිත්තං තු තිව්ධං මතං.

10.

සොමනස්සසහගතං, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං, විජ්ජයුත්තන්ති හෙදිතං.

11.

අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති භින්නං පනට්ඨධා;
ලොභමූලං පකාසෙන්ති, තත්ථාකුසලමානසං.

12.

දොමනස්සසහගතං, පටිසේන සමායුතං;
දොසමූලමසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරන්තිපි ද්විධා.

13.

විචිකිච්ඡාසහගතං, උද්ධච්චසහිතන්ති ච;
මොහමූලඤ්ච දූව්ධං, උපෙක්ඛාය සමායුතං.

14.

ද්වාදසාකුසලානෙවං, චිත්තානීති විභාවයෙ;
භිත්වාභෙනුකපාපානි, සොභනානි තතො පරං.

15.

සොමනස්සසහගතං, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
ද්විධා ඤාණෙන සංයුත්තං, විජ්ජයුත්තන්ති හෙදිතං.

16.

අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති භින්නං පනට්ඨධා;
සභෙනුකාමාවචර-පුඤ්ඤපාකක්‍රියා භවෙ.

17.

කාමෙ තෙව්ස පාකානි, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි වීසති;
ඵකාදස ක්‍රියා වෙති, චතුපඤ්ඤාස සබ්බථා.

18.

තක්කචාරපිතිසුබ්බකග්ගතාසහිතං පන;
පට්ඨමජ්ඣානකුසලං, විපාකඤ්ච ක්‍රියා තථා.

19.

දුතියං තක්කතො හීනං, තතියං තු විචාරතො;
චතුත්ථං පිතීතො හීනං, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං.

20.

පඤ්චමං පඤ්චදසධා, රූපාවචරමීරිතං;
පඤ්චමජ්ඣානමෙවෙකමරූපාවචරං පන.

21.

ආකාසානඤ්චායතනං, පුඤ්ඤපාකක්‍රියා තථා;
විඤ්ඤාණඤ්චායතනඤ්ච, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනකං;
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං ද්වාදසධා භවෙ.

22.

සොතාපත්තිමග්ගචිත්තං, එලචිත්තං තථාපරං;
සකදාගාමානාගාමී, අරහත්තත්ති අට්ඨධා.

23.

ඤානඨගයොගහෙදෙන, කත්ථෙකෙකං තු පඤ්චධා;
චිත්ථාරානුත්තරං චිත්තං, චත්තාලීසවිධං භවෙ.

24.

රූපාවචරචිත්තානි, ගය්හන්තානුත්තරානි ච;
පට්ඨමාදිජ්ඣානහෙදෙ, ආරුප්පඤ්චාපි පඤ්චමෙ.

25.

ද්වාදසාකුසලානෙවං, කුසලානෙකවීසති;
ජත්තිංසෙව විපාකානි, ක්‍රියචිත්තානි වීසති.

26.

එකවීසසතං වාථ, එකුනනවුතීවිධං;
චිත්තං තංසම්පයොගෙන, භින්නා චෙතසිකා තථා.

27.

එස්සො ච වෙදනා සඤ්ඤා, චෙතනෙකග්ගතා තථා;
ජීවිතං මනසිකාරො, සබ්බසාධාරණා මනා.

28.
තක්කචාරාධිමොක්ඛා ච, වීරියං ඡන්දපීතියො;
පකිණ්ණකා ඡ අක්ඛාතා, තෙරසඤ්ඤසමානතා.
29.
පකිණ්ණකා න විඤ්ඤාණෙ, විතක්කො දුතියාදිසු;
විචාරො තතියාදිමහි, අධිමොක්ඛො තු කඨඛිතෙ.
30.
සන්තීරණමනොධාතුත්තිකෙසු වීරියං තථා;
චතුත්ථසුඛිතෙ පිති, ඡන්දොහෙනුමහි මොමුහෙ.
31.
ඡසට්ඨි පඤ්චපඤ්ඤාස, එකාදස ච සොළස;
සත්තති වීසති චෙව, තානි විත්තානි දීපයෙ.
32.
මොහාහිරිකානොත්තප්ප-මුද්ධච්චං සබ්බපාපජං;
ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චදොසා තු පටිසෙ තථා.
33.
ලොභො ලොභෙ තු දිට්ඨි ච, දිට්ඨියුත්තෙ වියුත්තකෙ;
මානො ච ටීනමිද්ධං තු, සසඨ්ඛාරෙසු පඤ්චසු.
34.
කඨඛිතෙ විචිකිච්ඡාති, චුද්දසාකුසලානිමෙ;
ද්වාදසාකුසලෙස්චෙව, නියමෙන චචත්ථිතා.
35.
සද්ධා සති හිරොත්තප්පං, අලොභාදොසමජ්ඣකා;
කායචිත්තානං පස්සද්ධි, ලහුතා මුදුතා තථා.
36.
කම්මඤ්ඤතා ච පාගුඤ්ඤඋජුතාති යුගා ඡ ච;
එකුනවීසති ධම්මා, අඤ්ඤමඤ්ඤාචියොගිනො;
එකුනසට්ඨිචිත්තෙසු, සොහනෙසු පචත්තිතා.
37.
සම්මාවාචා ච කම්මන්තාජීවාති විරතී ඉමා;

ලොකුත්තරෙ සදා සබ්බා, සහ කාමසුභෙ විසුං.

38.

කරුණාමුදිතා නානා, රූපෙ පඤ්චමචජ්ජිතෙ;
කදාපි කාමෙ කුසලෙ, ක්‍රියවිත්තෙ සහෙතුකෙ.

39.

තිහෙතුකෙසු චිත්තෙසු, පඤ්ඤා සබ්බත්ථ ලබ්භති;
එතෙ සද්ධාදයො ධම්මා, පඤ්චවිසති සොහනා.

40.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චවිරතීකරුණාදයො;
නානා කදාපි මානො ව, ටීනමිද්ධං තථා සහ.

41.

සත්ත සබ්බත්ථ ජායන්ති, ඡ තු ධම්මා යථාරහං;
චුද්දසාකුසලෙස්ථෙව, සොහනෙස්ථෙව සොහනා.

42.

ද්වෙපඤ්ඤාස පනිච්චෙවං, ධම්මෙ සඬ්භස්ස මානසෙ;
ලබ්භමානෙ විභාවෙය්‍ය, පච්චෙකම්පි විචක්ඛණො.

43.

සොහනඤ්ඤසමානා ව, පයමෙ විරතී විනා;
දුතියාදිසු තක්කඤ්ච, විචාරං තතියාදිසු.

44.

චතුත්ථාදිසු ජිතිඤ්ච, කරුණාදිඤ්ච පඤ්චමෙ;
භිත්වා නෙව වියොජෙය්‍ය, සඬ්ඛිජිත්වාන පඤ්චධා.

45.

පඤ්චතිංස චතුත්තිංස, තෙත්තිංස ව යථාක්කමං;
ද්වත්තිංස තිංස එවාථ, ජායන්තිති මහග්ගතෙ.

46.

ගහෙත්වා විරතී සබ්බා, භිත්වාන කරුණාදයො;
පයමෙ දුතියාදිම්භි, විතක්කාදිං විනා තථා.

47.

පඤ්චධාව ගණෙය්‍යෙවං, ඡත්තිංසා ව යථාක්කමං;

පඤ්චතිංස චතුත්තිංස, තෙත්තිංසද්වයමුත්තරො.

48.

සොහනඤ්ඤසමානා ච, කාමෙසු කුසලෙ ක්‍රියෙ;
හිත්වා විරතියො පාකෙ, විරතීකරුණාදයො.

49.

ඤාණයුත්තෙ සොමනස්සෙ, වියුත්තෙ ඤාණවජ්ජිතා;
උපෙක්ඛකෙ පීතිහීනා, විජ්ජයුත්තෙ ද්වයං විනා.

50.

චතුධා තිව්ධෙස්ථෙවං, විගණෙය්‍යා ද්වයං ද්වයං;
න සන්තුපෙක්ඛාසහිතෙ, කරුණාදීති කෙවන.

51.

අට්ඨතිංස සත්තතිංසද්වයං ඡත්තිංසකං සුභෙ;
පඤ්චතිංස චතුත්තිංසද්වයං තෙත්තිංසකං ක්‍රියෙ.

52.

තෙත්තිංස පාකෙ ද්වත්තිංසද්වයෙකතිංසකං භවෙ;
සහෙතුකාමාවචරපුඤ්ඤපාකක්‍රියාමනෙ.

53.

මොහාදයො සමානා ච, පඨමෙ ලොහදිට්ඨියා;
තතියෙ ලොහමානෙන, ජායන්තෙකුනච්ඡති.

54.

අට්ඨාරස පීතිහීනා, පඤ්චමෙ සත්තමෙ තථා;
නවමෙ දොසකුක්කුච්චමච්ඡරිස්සාහි වීසති.

55.

පඨමාදීසු චුත්තාව, දුතියාදීසු ජායරො;
ථිනම්ද්ධෙනෙකච්ඡ, වීස ද්වෙවීසතික්කමා.

56.

ඡන්දපිතිං විනුද්ධච්චෙ, කඨබ්බෙන නිච්ඡයං විනා;
පඤ්චදසෙව කඨබ්බාය, අසුභෙසු විභාවයෙ.

57.

සිතෙ සමානා නිච්ඡන්දා, ද්වාදසෙකාදසෙව තු;

පිතිං හිත්වාන වොට්ඨබ්බෙ, වීරියං සුඛතීරණෙ.

58.

ද්වයං හිත්වා මනොධාතු, උපෙක්ඛාතීරණෙ දස;
සත්ත සාධාරණා එව, පඤ්චවිඤ්ඤාණසම්භවා.

59.

ඉති වෙතසි සම්භූතා,
ද්වෙපඤ්ඤාස යථාරහං;
ඤ්ඤායා වෙතසිකා ධම්මා,
වෙතොහෙදප්පහෙදිතො.

60.

සුඤ්ඤතඤ්ඤානිමිත්තඤ්ච, තථාපණ්හිතන්ති ව;
තිවිධාකාරමීරෙන්ති, නිබ්බානමමතං බුධා.

61.

යං ආරබ්භ පවත්තන්තං, තත්ථානුත්තරමානසං;
සුඤ්ඤතාදිවිමොක්ඛොති, නාමමාලම්බතො උභෙ.

62.

සොපාදිසෙසනිබ්බානධාතු වෙව තථාපරා;
අනුපාදිසෙසා වාති, දූවිධා පරියායතො.

63.

තදෙතං වානනික්ඛන්තමච්චන්තං සන්තිලක්ඛණං;
අස්සාසකරණරසං, බෙමභාවෙන ගය්හති.

64.

තං නාමෙතීති නිබ්බානං, නමන්තීති තතොපරෙ;
තෙපඤ්ඤාසාති නාමානි, චතුපඤ්ඤාස සබ්බථා.

65.

චිත්තවෙතසිකයොජනානයං,
චිත්තමුත්තමමීදං පකාසිතං;
සාධු වෙතසි නිධාය පණ්ඩිතා,
සාධු සාසනධරා භවන්ති තෙ.

66.

බුද්ධජීවත්තමවගාහිතබොධිඤාණ-
මිච්චාහිධම්මමවගාහිතසබ්බධම්මං;
ඔග්ග නාමගතරාසිමසෙසයිත්වා,
සඬ්ගග්ග සබ්බමිධ යොජිතමාදරෙන.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ නාමත්තයවිභාගො නාම

පඨමො පරිච්ඡේදො.

2. දුතියො පරිච්ඡේදො

ලක්ඛණරසුපට්ඨානවිභාගො

67.
සභාවො ලක්ඛණං නාම, කිච්චසම්පජ්ජනා රසො;
ගග්ගාකාරො උපට්ඨානං, පදට්ඨානං තු පච්චයො.
68.
අත්තපලද්ධිසඬ්ඛාතා, සම්පත්තා ච පනත්ථතො;
ලක්ඛණරසුපට්ඨානා, වොභාරාහොගහෙදිතා.
69.
තෙපඤ්ඤාසසභාවෙසු, තස්මා හෙදං යථාරහං;
ලක්ඛණාදිජපකාරෙහි, පවක්ඛාමි ඉතො පරං.
70.
චිත්තෙතීති හවෙ චිත්තං, චිත්තනමත්තමෙව වා;
සම්පයුත්තාථ වා තෙන, චිත්තෙන්තීති ච ගොචරං.
71.
චුසතීති හවෙ එස්සො, චුසනං වාථ කෙවලං;
සම්පයුත්තාථ වා තෙන, චුසන්තීති ච ගොචරං.
72.
ඵචං කත්තරි භාවෙ ච, කරණෙ ච යථාරහං;
තෙපඤ්ඤාසසභාවෙසු, සද්දනිබ්බවනං නයෙ.
73.
ආලම්භණමනං චිත්තං, තංචිජානනලක්ඛණං;
සහජාධිට්ඨානරසං, චිත්තාකප්පොති ගග්ගති.

74.

ආලම්බණසමොධානො,
එස්සො චුසනලක්ඛණො;
සඬ්ඝට්ඨනරසො තත්ථ,
සන්නිපාතොති ගය්හති.

75.

වෙදනාලම්බණරසා, සා වෙදයිතලක්ඛණො;
ගොවරානුභවරසා, අනුභුත්තීති ගය්හති.

76.

ආකාරගහණං සඤ්ඤා, සා සඤ්ජානනලක්ඛණො;
නිමිත්තුප්පාදනරසා, උපලක්ඛාති ගය්හති.

77.

වෙනනා විත්තවිජ්ජාරා, සායං ඛ්‍යාපාරලක්ඛණො;
කම්මන්තායුහනරසා, සංවිධානන්ති ගය්හති.

78.

එකග්ගතා අවික්ඛෙපො, සාවිසාහාරලක්ඛණො;
සම්පිණ්ඩනරසා විත්තං, සමොධානන්ති ගය්හති.

79.

යාපනං සහජාතාන-මනුපාලනලක්ඛණං;
ජීවිතං ජීවනරසං, ආයුබන්ධොති ගය්හති.

80.

සාරණා මනසිකාරො, සමන්තාහාරලක්ඛණො;
සංයොජනරසො විත්ත-පටිපත්තීති ගය්හති.

81.

සඬ්ඝප්පනලක්ඛණො තක්කො, සහජාහිනිරොපනො;
ආලම්බාහනනරසො, සන්නිරුජ්ඣොති ගය්හති.

82.

විචාරො අනුසන්ධානො, අනුමජ්ජනලක්ඛණො;
විත්තානුයොජනරසො, අනුපෙක්ඛාති ගය්හති.

83.

අධිමොක්ඛො අසංසප්පො, සුසන්තිට්ඨානලක්ඛණො;
නිච්චලාපාදනරසො, දළ්භවුත්තීති ගය්හති.

84.

වීරියං පන වායාමො, මහුස්සාහනලක්ඛණො;
කිච්චාසංසිදනරසො, උපත්ථම්භොති ගය්හති.

85.

ආලම්බත්ථිකතා ඡන්දො, කත්තුකාමනලක්ඛණො;
ආලම්බණෙසනරසො, හත්ථාදානන්ති ගය්හති.

86.

සහජාතානුඵරණා, සම්පියායනලක්ඛණො;
සම්පිනනරසා පීති, පාමොජ්ජමිති ගය්හති.

87.

චෙතොසද්දහනං සද්ධා, භූතොකප්පනලක්ඛණො;
හිතපක්ඛන්දනරසා, අධිමුත්තීති ගය්හති.

88.

අසම්මොසා සභාවෙසු, සති ධාරණලක්ඛණො;
ධම්මාපිලාපනරසා, අප්පමාදොති ගය්හති.

89.

හිරි ඡෙගුච්ඡා පාපෙසු, සා හරායනලක්ඛණො;
හීලසංකොචනරසා, පාපලජ්ජාති ගය්හති.

90.

පාපසාරජ්ජමොත්තප්පං, උබ්බෙගුත්තාසලක්ඛණං;
භයසඬකොචනරසං, අවිස්සායොති ගය්හති.

91.

අලොභො අනභිසඬගො, අපරිග්ගහලක්ඛණො;
මුත්තප්පවත්තනරසො, අසංසග්ගොති ගය්හති.

92.

අදොසො චිත්තසාධරායං, අඛ්‍යාපජ්ජනලක්ඛණො;
සණ්භප්පවත්තනරසො, සොම්මභාවොති ගය්හති.

93.

අමොහො බලිතාභාවො, පටිවිජ්ඣනලක්ඛණො;
විසයොභාසනරසො, පටිබොධොති ගය්හති.

94.

තත්ත්වමජ්ඣන්තනොපෙක්ඛා, සමීකරණලක්ඛණො;
අපක්ඛපාතනරසා, සමවාහොති ගය්හති.

95.

පස්සද්ධි කායචිත්තානං, දරථාභාවලක්ඛණො;
අපරිජ්ඣන්දනරසා, සීතිභාවොති ගය්හති.

96.

ලහුතා කායචිත්තානං, අදන්ධාකාරලක්ඛණො;
අචිත්ථාරරසා සල්ලහුකචුත්තීති ගය්හති.

97.

මුදුතා කායචිත්තානං, කක්ඛලාභාවලක්ඛණො;
කිච්චාවිරොධනරසා, අනුකුලාන්ති ගය්හති.

98.

කම්මඤ්ඤතා උභින්නම්පි, අලංකිච්චස්ස ලක්ඛණො;
පවත්තිසම්පත්තිරසා, යොගභාවොති ගය්හති.

99.

තථා පාගුඤ්ඤතා ද්වින්නං, විසදාකාරලක්ඛණො;
සුඛජ්ජවත්තනරසා, සෙරිභාවොති ගය්හති.

100.

උජුතා කායචිත්තානං, කුටිලාභාවලක්ඛණො;
ජම්භනිම්මදනරසා, උජුචුත්තීති ගය්හති.

101.

සම්මාවාචා වච්ඡුද්ධි, වාචාසංයමලක්ඛණො;
මිච්ඡාවාචොරමරසා, වච්චෙලාති ගය්හති.

102.

සම්මාකම්මං ක්‍රියාසුද්ධං, සම්මාකරණලක්ඛණං;
මිච්ඡාකම්මොරමරසං, ක්‍රියාවෙලාති ගය්හති.

103.

සම්මාජීවො විසුද්ධෙට්ඨි, අල්ලිට්ඨාජීවලක්ඛණො;
මිච්ඡාජීවොරමරසො, සම්මාචුත්තීති ගය්හති.

104.

කරුණා දීනසත්තෙසු, දුක්ඛාපනයලක්ඛණො;
සොත්ථිකාපත්ථනරසා, අනුකම්පාති ගය්හති.

105.

සුඛට්ඨිතෙසු මුදිතා, අනුමොදනලක්ඛණො;
වෙතොවිකාසනරසා, අවිරොධොති ගය්හති.

106.

වෙතොසාරජ්ජනා මොහො, අපරිච්චාගලක්ඛණො;
ආලම්බගිජ්ඣනරසො, අභිලග්ගොති ගය්හති.

107.

වෙතොඛ්‍යාපජ්ජනං දොසො, සම්පද්‍රස්සනලක්ඛණො;
ආලම්බණසාතරසො, චණ්ඩික්කමිති ගය්හති.

108.

වෙතොසම්මුශ්භනං මොහො,
සො සම්මුශ්භනලක්ඛණො;
සභාවච්ඡාදනරසො,
අන්ධභාවොති ගය්හති.

109.

පාපාජීගුවිජාහිරිකං, නිල්ලජ්ජාකාරලක්ඛණං;
පාපොපලාපනරසං, මලග්ගාහොති ගය්හති.

110.

අසාරජ්ජනමනොත්තප්පමනුත්තාසනලක්ඛණං;
පාපපක්ඛන්දනරසං, පාගබ්භමිති ගය්හති.

111.

දිට්ඨි දළ්භවිපල්ලාසො, සා පරාමාසලක්ඛණො;
කුවිජාහිනිවෙසනරසා, මිච්ඡාගාහොති ගය්හති.

112.

“අභස්මි”ති මඤ්ඤමානො, සො සමුත්තතිලක්ඛණො;

කෙතුසම්පග්ගහරසො, අභංකාරොති ගය්හති.

113.

පරසම්පත්තීසු ඉස්සා, අක්ඛමාකාරලක්ඛණා;
චෙතොවිකුචනරසා, විමුඛත්තන්ති ගය්හති.

114.

පරිග්ගහෙසු මච්ඡෙරං, සන්තිගුහනලක්ඛණං;
සාමඤ්ඤාසහනරසං, වෙවිච්ඡමිති ගය්හති.

115.

චෙතොපහනනං ථීනං, තං සංසීදනලක්ඛණං;
උස්සාහභඤ්ජනරසං, සංඛිත්තත්තන්ති ගය්හති.

116.

විසාතො සහජාතානං, මිද්ධං මොහනලක්ඛණං;
සත්තිසංභඤ්ජනරසං, ආතුරත්තන්ති ගය්හති.

117.

උද්ධච්චං චිත්තවික්ඛෙපො, අවුපසමලක්ඛණං;
චෙතොනවට්ඨානරසං, හත්තත්තමිති ගය්හති.

118.

විජ්ජපිසාරො කුක්කුච්චමනුසොචනලක්ඛණං;
අත්තානුසොචනරසං, පච්ජාතාපොති ගය්හති.

119.

කඬ්ඛායනා විචිකිච්ඡා, අසන්තිට්ඨානලක්ඛණා;
අනෙකගාහනරසා, අජ්ජතිට්ඨාති ගය්හති.

120.

ඉච්චෙචං ලක්ඛණාදීහි, විභාවෙය්‍ය විචක්ඛණො;
තෙපඤ්ඤාසසභාවෙසු, සභාවාකාරලක්ඛණං.

121.

ලක්ඛණත්ථකුසලා සලක්ඛණෙ,
ලක්ඛණත්ථපරමෙපි කෙවලං;
ලක්ඛණුග්ගහසුඛාය වණ්ණසුං,
ලක්ඛණාදිමුඛතො සලක්ඛණං.

122.

අත්ථං තමෙවමනුගම්ම මයෙත්ථ චුත්ත-
මත්ථානමත්ථනයනත්ථමනෙකධාපි;
පත්ථෙය්‍ය මෙත්ථ චචනත්ථනයෙහි ඤාණ-
මත්ථෙසු බුද්ධචචනත්ථනයත්ථිකෙහි.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ ලක්ඛණරසුපට්ඨානවිභාගො නාම

දුතියො පරිච්ඡේදො.

3. තතියො පරිච්ඡේදො

හෙදසඬිගහවිභාගො

123.

ඵචං හෙදසභාවෙසු, තෙස්වෙව පුන සඬිගහං;
සභාවත්ථවිසෙසෙහි, පචක්ඛාමි ඉතො පරං.

124.

අසාධාරණඤාණෙහි, සත්ථා චත්ථුවිවෙචකො;
සඬිගහෙන්ථා සභාගෙහි, ධම්මෙ දස්සෙසි චක්ඛුමා.

125.

දිට්ඨිනිනිවෙසට්ඨෙත, යථාභූතසභාවතො;
පරමාමසතිවිචෙකා, පරාමාසොති භාසිතා.

126.

කිලෙසාසුචිභාවෙන, චණස්සාවරසො විය;
ආලිම්පන්තාව සන්තානං, සචන්තිති පකාසිතා.

127.

කාමතණ්හා භවතණ්හා, දිට්ඨාවිජ්ජාති ආසවා;
චන්තාරො ආසවට්ඨෙත, තයො ධම්මා සභාවතො.

128.

ඵනෙවො සාති චුත්තාව, ද්වාරාලම්බාහිවාහිනො;
ඔත්ථරිත්ථා පරාභූතෙ, හරන්තා පාණිනො භවෙ.

129.

යොගාති වාහු තෙ ඵච, පාණිනො භවයන්තකෙ;

ද්වාරාලම්බාහිසම්බන්ධා, යන්තර්බන්ධාව යොජිතා.

130.

සන්තානමධිගණ්හන්තා, මාලුවාව මහාතරුං;
ගණ්හන්තා දළ්භමාලම්බං, මණ්ඩුකමිව පන්තගො.

131.

කාමතණ්හා ව දිට්ඨි ව, උපාදානා චතුබ්බිධා;
දිට්ඨි දිට්ඨිසිලබ්බත-මත්තවාදොති හෙදිතා.

132.

කායෙන කායං ගන්ථෙන්නා, දුප්පමුඤ්ඤවානුවෙධිනො;
කථිතා කායගන්ථාති, තණ්හාඛ්‍යාපාදදිට්ඨියො.

133.

සිලබ්බතපරාමාසො, ඉති දිට්ඨි විහෙදිතා;
ඉදංසච්චාහිනිවෙසො, ඉති වෙචං චතුබ්බිධා.

134.

නෙක්ඛම්මං පලිබොධෙන්නා, භාවනාපරිපන්ථකා;
සන්තානමණ්ඩකොසාව, පරියොනන්ධකාති ව.

135.

කාමච්ඡන්දො ව ඛ්‍යාපාදො, ටීනමිද්ධඤ්ඤව සංසයො;
අවිජ්ජුද්ධච්චකුක්කුච්චමිති නිවරණා මතා.

136.

ආගාළ්භං පරියාදාය, ඔගය්හනුප්පවත්තිනො;
යොජ්ජරොගාව සන්තාන-මනුසෙන්තිති භාසිතා.

137.

කාමරාගො භවරාගො, පටිසො මානදිට්ඨියො;
කඬ්ඛාවිජ්ජාති සත්තෙව, ඡ ධම්මානුසයා මතා.

138.

ද්වාරාලම්බණබන්ධෙන, පාණීනං භවමණ්ඩලෙ;
සංයොජනානි චුත්තානි, පාසබන්ධාව පක්ඛිනං.

139.

කාමරූපාරූපරාගා, පටිඝො මොහසංසයො;
දිට්ඨි සිලබ්බතං මානො, උද්ධච්චෙන දසා භවෙ.

140.

රූපාරූපරාගද්ධච්චං, අභිධම්මෙ විනා පුන;
භවරාගිස්ස මච්ඡෙරං, ගහෙත්වා දසධා සිග්ගං.

141.

සංක්ඛ්‍යෙපයන්ති සන්තානං, උපසානෙන්ති පාණිනො;
සහජාතෙක්ඛෙසෙන්තිති, කිලෙසාති පකාසිතා.

142.

ලොභො දොසො ච මොහො ච,
දිට්ඨි මානො ච සංසයො;
ථිනාහිරිකනොත්තප්ප-
මුද්ධච්චෙන සිග්ගං දස.

143.

නවසඬගහිතා එත්ථ, දිට්ඨිලොභා පකාසිතා;
සත්තසඬගහිතාවිජ්ජා, පටිඝො පඤ්චසඬගහො.

144.

චතුසඬගහිතා කඬ්ඛා, මානුද්ධච්චා තිසඬගහා;
දුක්ඛසඬගහිතං ථිනං, කුක්කුච්චමෙකසඬගහං.

145.

ද්විධාහිරිකනොත්තප්ප-මිස්සාමච්ජරියං තථා;
ඉච්චෙචං දසධා චුත්තා, පාපකෙස්ථෙච සඬගහා.

146.

පරාමාසාසවොසා ච, යොගුපාදානගන්ථතො;
නිවාරණානුසයතො, සංයොජනකිලෙසතො.

147.

චුද්දසෙච තු සඬබ්බෙපා, සත්තපඤ්ඤාස හෙදතො;
යථාධම්මානුසාරෙන, විත්තුප්පාදෙසු යොජයෙ.

148.

තතොපරෙ නොපරාමා-සාදිහෙදිතසඬගහා;

චිත්තං චේතසිකං රූපං, නිබ්බානමිති දීපයෙ.

149.

ඉච්චාකුසලධම්මානං, ඤත්වා සඬගහමුත්තරං;
මිස්සකා නාම විඤ්ඤෙය්‍යා, යථාසම්භවතො කථං;

150.

ලොභො දොසො ච මොහො ච,
එකන්තාකුසලා තයො;
අලොභාදොසාමොහො ච,
කුසලාබ්‍යාකතා තථා.

151.

පාදපස්සෙව මූලානි, ථීරභාවාය පච්චයා;
මූලභාවෙන ධම්මානං, හෙතු ධම්මා ඡ දීපිතා.

152.

චිත්තකො ච විචාරො ච, පීති චෙකග්ගතා තථා;
සොමනස්සං දොමනස්සං, උපෙක්ඛාති ච වෙදනා.

153.

ආහව්‍යුපනිජ්ඣායන්තා, නිජ්ඣානට්ඨෙත පච්චයා;
ඤානධම්මාති සත්ථාහ, පඤ්ච වත්ථුසභාවතො.

154.

සම්මාදිට්ඨි ච සඬිකප්පො, වායාමො විරතීත්තයං;
සම්මාසති සමාධි ච, මිච්ඡාදිට්ඨි ච සම්භවා.

155.

සම්මාමිච්ඡා ච නියන්තා, නිය්‍යානට්ඨෙත පච්චයා;
මග්ගඬ්ඨා ද්වාදසක්ඛාතා, නව ධම්මා සභාවතො.

156.

අත්තභාවං පවත්තෙන්තා, ඔජට්ඨමකවෙදනං;
පටිසන්ධිනාමරූප-මාහරන්තා යථාක්කමං.

157.

කබ්ලිකාරො ආභාරො,
එස්සො සඤ්ඤෙතනා තථා;

විඤ්ඤාණමිති චත්තාරො,
ආහාරාති පකාසිතා.

158.

ධම්මානං සහජාතානං, ඉන්ද්‍රියට්ඨයෙන පච්චයා;
අත්තානම්ස්සරට්ඨයෙන, අනුචත්තාපකා තථා.

159.

සද්ධා ව සති පඤ්ඤා ව, වීරියෙකග්ගතාපි ව;
වෙදනා ජීවිතං චිත්තං, අට්ඨ රුපින්ද්‍රියානි ව.

160.

කථං ජීවිතමෙකං තු, පුබ්බං දුක්ඛන්ති වෙදනා;
සොමනස්සං දොමනස්සං, උපෙක්ඛාති ව හෙදිතා.

161.

පඤ්ඤාදිමග්ගෙනඤ්ඤාත-ඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං භවෙ;
මජ්ඣෙ අඤ්ඤින්ද්‍රියමන්තෙ, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං තථා.

162.

සොළසෙව සභාවෙන, ඉන්ද්‍රියට්ඨවිභාගතො;
ඉන්ද්‍රියානීති චුත්තානි, ඛාවිසති විභාවයෙ.

163.

දළ්භාධිට්ඨිතසන්තානා, විපක්ඛෙහි අකම්පියා;
බලචන්තසභාවෙන, බලධම්මා පකාසිතා.

164.

සද්ධා සති හිරොත්තජ්ජං, වීරියෙකග්ගතා තථා;
පඤ්ඤාහිරිකානොත්තජ්ජ-මිච්චෙවං නවධා මතා.

165.

ජෙට්ඨා පුබ්බභිගමට්ඨයෙන, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤපචත්තියං;
පච්චයාධිජ්ජතෙය්‍යෙන, සහජානං යථාරහං.

166.

චත්තාරොධිපතී චුත්තා, ආධිජ්ජච්චසභාවතො;
ජන්දො චිත්තඤ්ච වීරියං, වීමංසාති ව තාදිතා.

167.

පඤ්චසඬ්ගහිතා පඤ්ඤා, වායාමෙකග්ගතා පන;
චතුසඬ්ගහිතා චිත්තං, සති වෙච තිසඬ්ගහා.

168.

සඬ්කප්පො වෙදනා සද්ධා, දුකසඬ්ගහිතා මතා;
එකෙකසඬ්ගහා සෙසා, අට්ඨවිසති භාසිතා;
ඉච්චෙචං සත්තධා හෙදො, වුත්තො මිස්සකසඬ්ගහො.

169.

හෙතුක්ඛානඬ්ගමග්ගඬ්ගා, ආභාරිත්ථියතො තථා;
බ්ලාධිප්පතිතො වෙච, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤාදිමිස්සතා;
ජත්තිංසෙච සභාවෙන, චතුසට්ඨි පහෙදතො.

170.

ඉච්චෙචං සඬ්ගහෙත්වාන, විභාවෙය්‍ය තතො පරං;
චිත්තුප්පාදපහෙදෙසු, යථාසම්භවතො කථං.

171.

සිතාවජ්ජනවිඤ්ඤාණං, සම්පට්ච්ඡනතීරණා;
අට්ඨාරසාහෙතුකාව, මොමුහා එකහෙතුකා.

172.

සෙසා තු කුසලා ඤාණවිසුත්තා ච ද්විහෙතුකා;
චිත්තුප්පාදාපරෙ සත්ත-චත්තාලීස තිහෙතුකා.

173.

පඤ්චවිඤ්ඤාණමජ්ඣානං, ද්වික්ඛානඬ්ගිකමීරිතං;
චතුත්ථපඤ්චමජ්ඣානං, තික්ඛානං තතියං මතා.

174.

චතුක්ඛානං තු දුතියං, කාමෙ ච සුඛවජ්ජිතා;
පඤ්චක්ඛානං තු පඨමං, කාමෙ ච සුඛිතා මතා.

175.

පඨමානුත්තරං ක්ඛානං, අට්ඨමග්ගඬ්ගිකං මතං;
සත්තමග්ගඬ්ගිකං නාම, සෙසක්ඛානමනුත්තරං.

176.

ලොකියං පයමං ඝානං, තථා කාමෙ තිහෙතුකා;
පඤ්චමග්ගච්ඡිකා නාම, චිත්තුප්පාදා පකාසිතා.

177.

සෙසං මහග්ගතං ඝානං, සම්පයුත්තා ච දිට්ඨියා;
ඤාණෙන විජ්ජයුත්තා ච, චතුමග්ගච්ඡිකා මතා.

178.

පටිසුද්ධච්චයුත්තා ච, විජ්ජයුත්තා ච දිට්ඨියා;
තිමග්ගච්ඡිගං දුමග්ගච්ඡිගං, කච්චිතං සමුදීරිතං.

179.

න භොන්තාහෙතුකෙ මග්ගා, චිත්තට්ඨිති ච කච්චිතෙ;
විදිතා නියතතා ච, ලොකියෙසු න උද්ධට්ඨා.

180.

කාමෙසු කබලීකාරො, අනාභාරො අසඤ්ඤිනො;
චිත්තුප්පාදෙසු සබ්බත්ථ, ආභාරත්තයමීරිතං.

181.

ඉන්ද්‍රියානි විභාවෙය්‍ය, නවධානුත්තරෙ බ්‍රූධො;
අට්ඨධා සමුදීරෙය්‍ය, ලොකියෙසු තිහෙතුකෙ.

182.

සත්තධා පන ඤාණෙන, විජ්ජයුත්තෙ පකාසයෙ;
සිතචොට්ඨබ්බනාපුඤ්ඤෙ, පඤ්චධා කච්චිතෙ පන.

183.

චතුධා තිවිධා සෙසෙ, චිත්තුප්පාදෙ සමීරයෙ;
තිහෙතුකා සත්තබ්බා, ඡබ්බා තු දුහෙතුකා.

184.

චතුබ්බා අකුසලා, කච්චිතං තිබ්බං මතං;
ද්විබ්බං සිතචොට්ඨබ්බ-මබ්බං සෙසමීරිතං.

185.

ජවනෙධිපතීනං තු, යො කොචෙකො තිහෙතුකෙ;
ද්විහෙතුකෙ වා කුසලෙ, වීමංසා නොපලබ්භති.

186.

ලොකියෙසු විපාකෙසු,
මොහමුලෙ අහෙනුකෙ;
යථාසම්භවවුත්තිත්තා,
නත්ථාධිපති කොවිපි.

187.

සම්භොති කායවිඤ්ඤාණෙ, පුඤ්ඤපාකෙ සුඛින්ද්‍රියං;
දුක්ඛින්ද්‍රියමිපි තත්ථෙව, පාපපාකමිහි භාසිතං.

188.

සන්තීරණඤ්ච භසනං, සොමනස්සානි සොළස;
පඨමාදිවතුජ්ඣානං, සොමනස්සයුතං භවෙ.

189.

දොමනස්සයුත්තා ද්වෙව, චිත්තුප්පාදා පකාසිතා;
තදඤ්ඤෙ පන සබ්බෙපි, පඤ්චපඤ්ඤාසුපෙක්ඛකා.

190.

වෙදනාසම්පයොගඤ්ච, විනිබ්භුජ්ජෙවමට්ඨධා;
හෙනුයොගාදිහෙදෙහි, චිත්තුප්පාදා පකාසිතා.

191.

තංතංවියොගහෙදඤ්ච, පච්චෙකමථ මිස්සිතං;
යථාවුත්තානුසාරෙන, යථාසම්භවතො නයෙ.

192.

ඉච්චෙවං පන යොජෙත්වා, චිත්තුප්පාදෙසු මිස්සකං;
තතො ඤෙය්‍යා විසුද්ධා ව, බොධිපක්ඛියසඬිගහා.

193.

කායෙ ව වෙදනාවිත්තෙ, ධම්මෙසු ව යථාරහං;
අසුභං දුක්ඛමනිච්ච-මනත්තාති සුපට්ඨිතා.

194.

සම්මාසති පනිච්චෙකා, කිච්චගොචරහෙදතො;
සතිපට්ඨානනාමෙන, චත්තාරොති පකාසිතා.

195.

උප්පන්නානුප්පන්නපාප-පහානානුප්පාදනාය ව;

අනුප්පත්තූප්පත්තෙනහි වා, නිබ්බත්තිඅභිවුද්ධියා.

196.

පදහන්තස්ස වායාමො, කිච්චාභොගවිභාගතො;
සම්මජ්ජපදානනාමෙන, චත්තාරොති පකාසිතා.

197.

ඉද්ධියා පාදභූතත්තා, ඉද්ධිපාදාති භාසිතා;
ඡන්දො චිත්තඤ්ච වීරියං, විමංසාති චතුබ්බිධා.

198.

පඤ්ච සද්ධා සති පඤ්ඤා, වීරියෙකග්ගතා තථා;
ඉන්ද්‍රියානින්ද්‍රියට්ඨයෙන, බලට්ඨයෙන බලානි ව.

199.

සති ධම්මවිචයො ව, තථා වීරියපීතියො;
පස්සද්ධෙකග්ගතාපෙක්ඛා, බුජ්ඣන්තස්සචගභාවතො.

200.

බොජ්ඣංගිනි විසෙසෙන, සත්ත ධම්මා පකාසිතා;
නියානාට්ඨයෙන මග්ගචිතා, සම්මාදිට්ඨාදිඅට්ඨධා.

201.

ඡසචගහෙන්ථ වායාමො, සතිපඤ්ඤා සමීරිතා;
පඤ්චසචගහිතා නාම, සමාධි චතුසචගහො.

202.

සද්ධා දුසචගහා වුත්තා, සෙසා එකෙකසචගහා;
ඉච්චෙවං සත්තධා හෙදො, බොධිපක්ඛියසචගහො.

203.

සතිපට්ඨානසම්මජ්ජපදානනො ඉද්ධිපාදතො;
ඉන්ද්‍රියබලබොජ්ඣංගිනි, මග්ගහෙදා ව භාසිතා.

204.

ඡන්දො චිත්තමුපෙක්ඛා ව, සද්ධාපස්සද්ධිපීතියො;
සම්මාදිට්ඨි ව සච්ඡායො, වායාමො විරතීත්තයං.

205.

සම්මාසති සමාධිති, දීපිතා බොධිපක්ඛියා;
චුද්දසා ධම්මතො හොන්ති, සත්තතිංස පහෙදතො.

206.

යෙහි ධම්මෙහි බුද්ධත්තො, සච්චානි පටිච්ඡ්ඤාති;
සමත්තානුත්තරෙ හොන්ති, න වා සඤ්ඤාපිපිති යො.

207.

පුබ්බභාගෙපි ලබ්භන්ති, ලොකියම්භි යථාරහං;
නිබ්බේධභාවනාකාලෙ, ඡබ්බිසුද්ධිපවත්තියං.

208.

ඉච්චෙවං තිව්ඨා හෙදං, විභාවෙය්‍ය යථාරහං;
සභාවහෙදහින්තානං, සභාගත්ථෙහි සඤ්ඤාහං.

209.

හෙදසඤ්ඤානවිදුහි චණ්ණිකං, හෙදසඤ්ඤානවිමුත්තිසාසනෙ;
හෙදසඤ්ඤානසන්තප්පිකං, හෙදසඤ්ඤානමුඛං පකාසිතං.

210.

ධම්මසභාවවිභාගබ්බෙවං, ධම්මදිසම්පතිසාසනධම්මෙ;
ධම්මවිභුතිවිභුසිතවිත්තා, ධම්මරසාමතභාගි භවන්ති.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ හෙදසඤ්ඤානවිභාගො නාම

තති යො පරිච්ඡේදො.

4. චතුත්ථො පරිච්ඡේදො

පකිණ්ණකවිභාගො

211.

ඉතො පරං කිච්චතො ව, ද්වාරාලම්බණවත්ථුතො;
භූමිපුග්ගලතො යානා, ජනකා ව යථාරහං.

212.

සඤ්ඤානො ව පවත්ති ව, පටිසන්ධිපවත්තිසු;
චිත්තජපාදවසෙනෙව, සංඛිපිත්වාන නියාතෙ.

213.

රූපාරූපමහාපාකා, මුපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
චුතිසන්ධිභවධිගානි, චිත්තානෙකුනවීසති.

214.

ආවජ්ජනං තු යුගලං, දස්සනං සවනං තථා;
සායනං සායනඤ්චෙව, චූසනං සම්පට්ඨිජනං.

215.

තීණි තීරණචිත්තානි, එකං වොට්ඨබ්බනං මතං;
පඤ්චද්ධාරො මනොද්ධාරො, තදාවජ්ජනනාමකං.

216.

පඤ්චපඤ්ඤාස ජවනකිච්චානීති විනිද්දිසෙ;
ක්‍රියා වාවජ්ජනං භිත්වා, කුසලාකුසලජ්ඵලං.

217.

තදාලම්බණචිත්තානි, භවන්තෙකාදසෙව භි;
මහාවිපාකචිත්තානි, අට්ඨ සන්තීරණත්තයං.

218.

පඤ්චකිච්චන්ති භාසන්ති, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
චතුකිච්චා මහාපාකා, තිකකිච්චා මහග්ගතා.

219.

දුකිච්චමිති වොට්ඨබ්බං, සුඛතීරණමීරිතං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණජවනමනොධාතුත්තිකං පන.

220.

එකකිච්චාති භාසන්ති, අට්ඨසට්ඨි විභාවිනො;
ඉච්චෙවං කිච්චභෙදෙන, චිත්තුජ්ජාදා වචන්ථිතා.

221.

චක්ඛුසොතසානජිවිහා-කායධාතු යථාක්කමං;
පඤ්චද්ධාරා භවඪගං තු, මනොද්ධාරං පචුච්චති.

222.

සානාදයො තයො රූපෙ, පඤ්ච චක්ඛාදයො තථා;
අරූපෙ නත්ථුභයත්ථ, තදාලම්බණමානසං.

223.

ඡ ද්වාරා වීථිවිත්තානි, සත්ත කාමීසු රූපිසු;
ද්වාරත්තයං ඡ විත්තානි, මනොද්වාරමරූපිසු.

224.

පටිසන්ධාදිභූතා හි, අවසානෙ චුතිට්ඨිතා;
මජ්ඣෙකෙ භවඤ්ඣං ඡේත්වාන, පච්චෙකං වීථි ඡායති.

225.

රූපාදාරම්මණෙ චක්ඛු-පසාදාදිමිහි සට්ඨිතෙ;
ආවජ්ජනාදයො හොන්ති, භවඤ්ඣද්විවලා පරං.

226.

පරිණාමෙ භවඤ්ඣස්ස, ආලම්බෙ ගහණාරහෙ;
තථා වීථි මනොද්වාරෙ, යථාසම්භවතො භවෙ.

227.

ආවජ්ජා පඤ්චවිඤ්ඤාණං, සම්පට්ඨිජනතීරණං;
වොට්ඨබ්බකාමජවනං, තදාලම්බණමානසං.

228.

සත්තෙවං වීථිවිත්තානි, විත්තුප්පාදා චතුද්දස;
චතුපඤ්ඤාස විත්ථාරා, පඤ්චද්වාරෙ යථාරහං.

229.

උප්පාදට්ඨිතිහඤ්ඣානං, වසා විත්තක්ඛණං තයං;
රූපානං ඨිති ඵකුන-පඤ්ඤාසඤ්ච දුකෙ දුකං.

230.

පරිත්තෙතිපරිත්තෙ ච, මහන්තෙතිමහන්තකෙ;
වොට්ඨබ්බමොසජවනං, තදාලම්බන්ති තං කමා.

231.

ආවජ්ජනඤ්ච ජවනං, මනොද්වාරෙ තු ගොචරෙ;
විභූතෙ තු තදාලම්බං, විත්ථාරා සත්තසට්ඨි තෙ.

232.

කාමෙ ජවනසත්තාල-මිබණානං නියමෙ සති;
විභූතෙතිමහන්තෙ ච, තදාලම්බණමීරිතං.

233.

පඤ්චද්වාරෙ මනොධාතු, පච්චෙකම්භි යථාක්කමං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, පච්චෙකං තු පකාසිතං.

234.

මනොද්වාරෙ තු ජවනං, මහග්ගතමනුත්තරං;
සුඛතීරණචොට්ඨබ්බං, පරිත්තජවනං ඡසු.

235.

මහාවිපාකචිත්තානි, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
ඡසු ද්වාරෙසු ජායන්ති, වීථිමුත්තානි චෙකදා.

236.

සත්තති වීථිචිත්තානි, විපාකා තු මහග්ගතා;
නච වීථිවිමුත්තා ච, දුට්ඨාපි දසිරිතා.

237.

ඉච්චෙවං ද්වාරභෙදෙන, විභාවෙත්වා තතො පරං;
කෙදය්‍යා ගොචරභෙදෙන, චිත්තුප්පාදා යථාරහං.

238.

රූපසද්දගන්ධරසචොට්ඨබ්බා පඤ්ච ගොචරා;
සෙසපඤ්ච රූපපඤ්ඤත්තිනාමඤ්ච ධම්මගොචරං.

239.

පඤ්චද්වාරෙ චත්තමානං, පඤ්චාලම්බං යථාක්කමං;
ජාලම්බණං මනොද්වාරෙ, අතීතානාගතම්පි ච.

240.

පඤ්ඤත්තාතීතචත්තන්තං, ඡද්වාරග්ගහිතං පන;
ඡළාරම්මණසඬ්ඛාතං, යෙභුය්‍යෙන භවත්තරෙ.

241.

නිමිත්තගතිකම්මානං, කම්මමෙවොථ ගොචරං;
පටිසන්ධිභවඬ්ඛානං, චූතියාව යථාරහං.

242.

පඤ්චාලම්බෙ මනොධාතු, පච්චෙකම්භි යථාක්කමං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, පච්චෙකං තු පකාසිතං.

243.

කාමපාකානි සෙසානි, භසනඤ්ච පරිත්තකෙ;
ඤාණභීනානිපුඤ්ඤානි, ජවනානි අනිම්මලෙ.

244.

තිහෙතුකාමපුඤ්ඤානි, පුඤ්ඤාභිඤ්ඤා ච ලොකියා;
සබ්බාලම්බෙ පවත්තන්ති, අග්ගමග්ගඵලං විනා.

245.

ක්‍රියාභිඤ්ඤා ච වොට්ඨබ්බං, ක්‍රියා කාමෙ තිහෙතුකා;
සබ්බාලම්බෙ පවත්තන්ති, නිබ්බානෙ නිම්මලා සිග්ගං.

246.

දුතියඤ්ච චතුත්ථඤ්ච, ආරුප්පෙසු මහග්ගතෙ;
මහග්ගතඤ්ඤෙ වොභාරෙ, අයමාලම්බණෙ නයො.

247.

චක්ඛුසොතසානජීවිහා-කායභදයචත්ථුනා;
කාමලොකෙ ජවත්ථුනි, නිස්සිතා සත්ත ධාතුයො.

248.

පඤ්චවිඤ්ඤාණධාතු ච, තාසං පුබ්බාපරත්තයං;
මනොධාතු තතො සෙසා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු ච.

249.

චතස්සො ධාතුයො රූපෙ, තීණි චත්ථුනි නිස්සිතා;
අරූපෙ තු අනිස්සාය, ධාත්වෙකාව පවත්තති.

250.

පඤ්චස්පසාදෙ නිස්සාය, පච්චෙකං තු යථාක්කමං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, භවතීති පකාසිතං.

251.

කාමපාකානි සෙසානි, මග්ගාවජ්ජනමාදීතො;
භසනං පටිසාරූපා-වචරං චත්ථුනිස්සිතං.

252.

ද්වෙචත්තාලීස නිස්සාය, අනිස්සාය ච ජායරෙ;
අනිස්සාය විපාකානි, ආරුප්පෙති සමීරිතං.

253.

ඉච්චෙවං චත්ථුභෙදෙන, චිත්තූප්පාදා පකාසිතා;
තතො පරං විභාවෙය්‍ය, භූමිභෙදෙන පණ්ඩිතො.

254.

තිරයෙ පෙතලොකෙ ච, තිරච්ඡානාසුරෙ තථා;
පාපකම්මොපපජ්ජන්ති, පාපපාකාය සන්ධියා.

255.

භූමිස්සිතෙසු දෙවෙසු, මනුස්සෙසුපි හීනකා;
අභෙතුකාය ජායන්ති, පුඤ්ඤපාකාය සන්ධියා.

256.

වාතුමහාරාජිකා ච, තාවතිංසා ච යාමකා;
තුසිතා වෙච නිම්මානරතිනො වසවත්තිනො.

257.

ඉච්චෙවං ඡසු දෙවෙසු, මනුස්සෙසු ච ජායරෙ;
මහාවිපාකසන්ධිහි, කාමපුඤ්ඤකතා ජනා.

258.

බ්‍රහ්මානං පාරිසජ්ජා ච, තථා බ්‍රහ්මපුරොහිතා;
මහාබ්‍රහ්මා ච ජායන්ති, පට්මජ්ඣානසන්ධියා.

259.

පරිත්තා අප්පමාණාහා, ජායන්තාහස්සරා තථා;
දුතියජ්ඣානපාකාය, තතියාය ච සන්ධියා.

260.

පරිත්තසුභප්පමාණසුභා ච සුභකිණ්භකා;
චතුත්ථාය තු ජායන්ති, තතියජ්ඣානභූමිකා.

261.

වෙහජ්ඵලා අසඤ්ඤී ච, සුද්ධාචාසාති සත්තසු;
පඤ්චමාය ච ජායන්ති, අසඤ්ඤීචිත්තවජ්ජිතා.

262.

අවිභා ච අතප්පා ච, සුදස්සා ච සුදස්සිනො;
අකනිට්ඨාති පඤ්චෙතෙ, සුද්ධාචාසා පකාසිතා.

263.

ආකාසානඤ්චායතනපාකාදීහි යථාක්කමං;
ආකාසානඤ්චායතනභූමිකාදීසු ජායරෙ.

264.

චුතිසන්ධිභවධිගානං, වසා පාකා මහග්ගතා;
කාමෙ සහෙතුකා පාකා, තදාලම්බණතොපි ව.

265.

යථාචුත්තනියාමෙන, භූමිස්ථෙකාව ජායරෙ;
චිත්තුප්පාදෙසු සබ්බත්ථ, න ත්ථෙවාසඤ්ඤිනො මනා.

266.

සානජිවිහාකායධාතු-නිස්සිතං මානසං තථා;
පටිසද්චයම්චිචෙවමට්ඨි හොන්තෙව කාමීසු.

267.

චක්ඛුසොතඤ්ච විඤ්ඤාණං, මනොධාතු ව තීරණං;
කාමරූපෙසු ජායන්ති, යථාසම්භවතො දස.

268.

චොට්ඨබ්බකාමපුඤ්ඤානි, විජ්ජයුත්තානි දිට්ඨියා;
උද්ධච්චසහිතඤ්චෙති, සබ්බත්ථෙතානි චුද්දස.

269.

කඬබ්බිතං දිට්ඨියුත්තානි, සුද්ධාවාසවිචජ්ජිතෙ;
සිතඤ්ච රූපජවන-මාරුප්පාපායවජ්ජිතෙ.

270.

කාමක්‍රියා සහෙතු ව, උද්ධං ලොකුත්තරත්තයං;
චතුත්ථාරුප්පජවනං, සබ්බත්ථාපායවජ්ජිතෙ.

271.

සෙසමාරුප්පජවනං, හිත්වාපායං යථාක්කමං;
උද්ධමාරුප්පභූමිඤ්ච, ජායතීති විභාවයෙ.

272.

සොතාපත්තිඵලාදීනි, චත්තාරානුත්තරානි තු;
සුද්ධාවාසමපායඤ්ච, හිත්වා සබ්බත්ථ ජායරෙ.

273.

සුද්ධාලාසමපායඤ්ච, භිත්චාරූපඤ්ච සබ්බථා;
පට්ඨානුත්තරො මග්ගො, සෙසට්ඨානෙසු ඡායති.

274.

සත්තතිංස අපායෙසු, කාමෙසීති පකාසිතා;
පඤ්චපඤ්ඤාස සුද්ධෙසු, රූපෙස්ථෙකුනසත්තති.

275.

ඡවත්තාලීස ආරූප්පෙ, උප්පජ්ජන්ති යථාරහං;
ඉච්චෙවං භූමිහෙදෙන, චිත්තූප්පාදා පකාසිතා.

276.

තිහෙතුසත්තෙ සබ්බානි, ද්විහෙතුකාහෙතුකෙ පන;
පරිත්තානි විචජ්ජෙත්වා, ඤාණපාකක්‍රියාජවෙ.

277.

පුටුප්පනානං සම්භොන්ති, දිට්ඨියුත්තඤ්ච කඬ්ඛිතං;
සොතාපන්නාදිතිණ්ණමපි, එලං හොති යථාසකං.

278.

චිත්තරාගස්ස ඡවනං, ක්‍රියා චන්තිමනුත්තරං;
පුටුප්පනාදිතිණ්ණමපි, පටිසං සමුදිරිතං.

279.

ඡවා පුටුප්පනාදීනං, චතුන්නං සෙස සාසවා;
සාසවාචජ්ජපාකානි, පඤ්චන්නමපි දීපයෙ.

280.

පුටුප්පනෙසු තෙසට්ඨී, සොතාපන්නාදිකද්වයෙ;
එකුනසට්ඨී විත්තානි, අනාගාමිකපුග්ගලෙ.

281.

සත්තපඤ්ඤාස ඡායන්ති, තෙපඤ්ඤාස අනාසථෙ;
මග්ගට්ඨෙසු සකො මග්ගො, පුග්ගලෙසු අයං නයො.

282.

තිහෙතුකාමචුතියා, සබ්බාපි පටිසන්ධියො;
ද්විහෙතාහෙතුචුතියා, කාමාවචරසන්ධියො.

283.

රූපාවචරවුතියා, සහෙතූපට්ඨයා;
ආරුප්පාරුප්පවුතියා, හෙට්ඨිමාරුප්පවජ්ජිතා.

284.

පට්ඨයාති තථා කාමෙ, තිහෙතූපට්ඨයා;
භවත්තීති ච මෙධාවී, වුතියන්ධිනියං නයෙ.

285.

වුතියානන්තරං හොති, පට්ඨයාති තතො පරං;
භවතිං තං පන ඡන්වා, හොති ආවජ්ජනං තතො.

286.

අනිට්ඨෙ පාපපාකාව, චක්ඛුච්ඡේදාණකාදයො;
ඉට්ඨෙ තු පුඤ්ඤපාකාව, යථාසම්භවතො සිග්ගං.

287.

පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව, වීථිචිත්තාති යොජයෙ;
පඤ්චද්ධාරෙ යථායොගං, මනොද්ධාරෙ ච පණ්ඩිතො.

288.

සන්තීරණතදාලම්බ-මිට්ඨාලම්බෙ පවත්තති;
සුබ්බං ඉට්ඨමජ්ඣත්තෙ, අනිට්ඨෙ ච උපෙක්ඛිතං.

289.

සුඛොපෙතං තදාලම්බං, උපෙක්ඛාක්‍රියතො පරං;
න හොති දොමනස්සම්භා, සොමනස්සං තු සබ්බදා.

290.

තථොපෙක්ඛාතදාලම්බං, සුබ්බක්‍රියතො පරං;
අඤ්ඤත්ථ නියමො නත්ථි, තදාලම්බපවත්තියා.

291.

සොමනස්සභවභිගස්ස, ජවනෙ දොමනස්සිතෙ;
තදාලම්බෙ අසම්භොන්තෙ, උපෙක්ඛාතීරණං භවෙ.

292.

පරිකම්මොපචාරානු-ලොමගොත්‍රභූතො පරං;
පඤ්චමං වා චතුත්ථං වා, ජවනං හොති අප්පනා.

293.

චතුක්ඛානං සුඛොපෙතං, ඤාණයුත්තානන්තරං;
උපෙක්ඛාඤාණයුත්තානං, පඤ්චමං ජායතෙ පරං.

294.

පුට්ඨජ්ජනාන සෙක්ඛානං, කාමපුඤ්ඤතිහෙතුතො;
තිහෙතුකාමක්‍රියතො, විතරාගානමජ්ජනා.

295.

ආවජ්ජපඤ්චවිඤ්ඤාණ-සම්පට්ච්ඡන්තීරණං;
පටිසන්ධිවුති සබ්බා, රූපාරූපාදිකජ්ජනා.

296.

නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස, උපරිට්ඨඵලං ද්වයං;
පඤ්චාභිඤ්ඤා තථා මග්ගා, එකවිත්තක්ඛණා මතා.

297.

ද්වික්ඛත්තුං හි නිරොධස්ස, සමාපත්තික්ඛණෙ පන;
චතුත්ථාරූපජ්ජවනං, තදාලම්ඛඤ්ච සබ්බථා.

298.

ද්වික්ඛත්තුං වාථ තික්ඛත්තුං, මග්ගස්සානන්තරං ඵලං;
භවඬගාදි ව වොට්ඨබ්බං, ජවනාදි සක්ඛං පන.

299.

තිහෙතුකාමජ්ජවනං, අජ්ජනාසට්ඨං පන;
තික්ඛත්තුං වා චතුක්ඛත්තුං, මනොද්වාලෙ පවත්තති.

300.

ඡද්වාලෙසු පනඤ්ඤත්ථ, ජවනං කාමධාතුජං;
පඤ්ච වාලෙ ඡ වා සත්ත, සමුප්පජ්ජති සම්භවා.

301.

සමාපත්තිභවඬගෙසු, නියමො න සමීරිතො;
වීථිවිත්තාවසානෙ තු, භවඬගං වුති වා භවෙ.

302.

ඉච්චානන්තරහෙදෙන, විත්තුජ්ජාදට්ඨිතිං වුතිං;
ඤ්ඤත්වා ගණෙය්‍ය සඬගස්භ, ලබ්භමානවසා කථං?

303.

පඤ්චද්වාරාවජ්ජනතො, දස චිත්තානි දීපයෙ;
සෙසාවජ්ජනතො පඤ්ච-චිත්තාලීසන්ති භාසිතං.

304.

පඤ්චවිඤ්ඤාණතො පාපවිපාකා සම්පට්ඨිතා;
පරමෙකං දූවෙ පුඤ්ඤ-විපාකා සම්පට්ඨිතා.

305.

සන්තීරණද්විගෙනුම්භා, පාකා ද්වාදස ඡායරෙ;
තිගෙනුකාමපාකම්භා, එකවීසති භාසිතං.

306.

රූපාවචරපාකම්භා, පරමෙකුනවීසති;
නවට්ඨාරූප්පපාකම්භා, සත්ත ඡ වා යථාක්කමං.

307.

පටිසම්භා තු සත්තෙව, සිතම්භා තෙරසබ්බුචුං;
ද්විගෙනුපුඤ්ඤාපුඤ්ඤම්භා, එකවීසති භාවයෙ.

308.

ද්විගෙනුකාමක්‍රියතො, අට්ඨාරස උපෙක්ඛකා;
සුඛිතම්භා සත්තරස, විභාවෙන්ති විචක්ඛණා.

309.

කාමපුඤ්ඤා තිගෙනුම්භා, තෙත්තිංසෙව උපෙක්ඛකා;
සුඛිතම්භා තිපඤ්ඤාස, භවන්තීති පකාසිතං.

310.

තිගෙනුකාමක්‍රියතො, චතුර්වීසතිපෙක්ඛකා;
සුඛිතම්භා තු දීපෙය්‍ය, පඤ්චවීසති පණ්ඩිතො.

311.

දස රූපජවම්භෙකාදස ද්වාදස තෙරස;
යථාක්කමං පඤ්චදස, ආරූප්පා පරිදීපයෙ.

312.

එලම්භා චුද්දසෙවාහු, මග්ගම්භා තු සකං එලං;
පරං සඬිගහමිච්චෙවං, විගණෙය්‍ය විසාරදො.

313.

පඤ්චදසමිභාද්‍යාවජ්ජ-මෙකච්ඡතිතොපරං;
එකමිභා පඤ්චවිඤ්ඤාණං, පඤ්චමිභා සම්පට්ඨිජනං.

314.

සුඛසන්තීරණං හොති, පඤ්චවිසතිතො පරං;
සම්භොන්ති සත්තතිංසමිභා, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං.

315.

භවන්ති චත්තාලීසමිභා, සුඛපාකා ද්විභෙතුකා;
තථෙකචත්තාලීසමිභා, සුඛපාකා ද්විභෙතුකා;
තථෙකචත්තාලීසමිභා, උපෙක්ඛාය සමායුතා.

316.

භොන්ති සත්තතිතො කාමෙ,
සුඛපාකා තිභෙතුකා;
ද්විසත්තමිභා ජායන්ති,
උපෙක්ඛාසහිතා පුත.

317.

එකුනසට්ඨිතො රූපා, පාකා පාකා අරූපිනො;
කමාට්ඨචත්තාලීසමිභා, තථෙකද්විතිහිනතො.

318.

එලද්වයං චතුක්කමිභා, පඤ්චමිභාන්තඑලද්වයං;
තිකා මහග්ගතා ජවා, මග්ගා කාමජවා ද්වයා.

319.

චිත්තුප්පාදානම්චිචෙවං, ගණිතො පුබ්බසඬගහො;
ඤ්ඤයොයායං යානභෙදොති, පුබ්බාපරනියාමිතො.

320.

රූපපාකමිභාපාකා, මනොධාතු ච තීරණං;
රූපමෙව ජනෙන්නීති, චූත්තා එකුනච්ඡති.

321.

අප්පනාජවනං සබ්බං, මහග්ගතමනුත්තරං;
ඉරියාපථරූපානි, ජනෙතීති සමීරිතං.

322.

වොට්ඨබ්බං කාමජවනමභිඤ්ඤා ව යථාරහං;
ඉරියාපට්ඨඤ්ඤත්තිරූපානං ජනකා සිද්ධං.

323.

පඤ්චවිඤ්ඤාණමාරුජ්ජා, විපාකා ව න කිඤ්චිපි;
සබ්බෙසං පටිසන්ධි ව, චූති වාරහතො තථා.

324.

රූපාදිත්තයමිච්චෙවං, සමුට්ඨාපෙනි මානසං;
උජ්ජජ්ජමානමෙවෙනි, ඤෙයොයා ජනකසඬගහො.

325.

ඉති කිච්චාදිහෙදෙසු, පච්චෙකස්මිං පකාසිතං;
නයං චූත්තානුසාරෙන, සමාසෙත්වා වියොජයෙ.

326.

පනුණ්ණසම්මොහමලස්ස සාසනෙ,
විකිණ්ණවත්ථුහි සුගත්ථිතං නයං;
පකිණ්ණමොග්ග්හ පරත්ථනිත්තයෙ,
විතිණ්ණකඬ්ඛාව භවත්ති පණ්ඩිතා.

327.

බහුනයවිනිබන්ධං කුල්ලමෙතං ගහෙත්වා,
ජීනවචනසමුද්දං කාමමොග්ග්හ ධීරා;
හිතසකලසමත්ථං වත්ථුසාරං හරිත්වා,
හදය රතනගබ්භං සාධු සම්පූරයන්ති.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ පකිණ්ණකවිභාගො නාම

චතුත්ථො පරිච්ඡේදො.

5. පඤ්චමො පරිච්ඡේදො

කම්මවිභාගො

328.

විභාගං පන කම්මානං,
පචක්ඛාමි ඉතො පරං;

කම්මපාකක්‍රියාහෙදෙ,
අමොහාය සමාසනො.

329.

කම්මපච්චයකම්මන්ති, චෙතනාව සමීරිතා;
තත්ථාපි නානක්ඛණිකා, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤාව චෙතනා.

330.

දෙති පාකමධිට්ඨාය, සම්පයුත්තෙ යථාරහං;
කම්මස්සායුහනට්ඨෙන, පචත්තත්තා හි චෙතනා.

331.

ක්ලෙසානුසයසන්තානෙ, පාකධම්මා හි ජායරෙ;
පභිනානුසයානං තු, ක්‍රියාමත්තං පචත්තති.

332.

මූලභාවා ච සබ්බෙසං, තථෙවාචජ්ජනද්වයං;
ජනිතානි ච කම්මෙහි, විපාකානි පචත්තරෙ.

333.

චිත්තුප්පාදවසෙනෙව, කම්මං තෙත්තිංසධා ධීතං;
කම්මචතුක්කහෙදෙහි, විභාවෙය්‍ය විචක්ඛණො.

334.

පච්චුප්පන්තාදිකණ්භාදි-ජනකාදිගරාදිතො;
දිට්ඨධම්මාදිකාමාදි-හෙදා ජධා යථාක්කමං.

335.

යං පාපං සුඛවොකිණ්ණං, අකිච්ඡෙන කරියති;
පච්චුප්පන්තසුඛං කම්මං, ආයතිං දුක්ඛපාකජං.

336.

කිච්ඡෙන දුක්ඛවොකිණ්ණං, යදි පාපං කරියති;
පච්චුප්පන්තෙ ච තං දුක්ඛං, ආයතිං දුක්ඛපාකජං.

337.

කිච්ඡෙන දුක්ඛවොකිණ්ණං, යදි පුඤ්ඤං කරියති;
පච්චුප්පන්තමහි තං දුක්ඛං, ආයතිං සුඛපාකජං.

338.

යං පුඤ්ඤං සුඛවොකිණ්ණං, අකිච්ඡෙන කරියති;
පච්චුප්පන්නසුඛඤ්ඤෙව, ආයතිං සුඛපාකජං.

339.

විසසංසට්ඨමධුරං, සවිසං තිත්තකං තථා;
ගොමුත්තමධුභෙසජ්ජ-මිච්චොපමමං යථාක්කමං.

340.

සමාදානෙ විපාකෙ ච, සුඛදුක්ඛජ්ජපහෙදිතං;
කම්මමෙවං චතුද්ධාති, පකාසෙන්නි තථාගතා.

341.

ආනන්තරියකම්මාදි, එකන්තකටුකාවහං;
කණ්භං කණ්භවිපාකන්ති, කම්මං දුග්ගතිගාමිකං.

342.

පයමජ්ඣානකම්මාදි, එකන්තෙන සුඛාවහං;
සුක්කං සුක්කවිපාකන්ති, කම්මං සග්ගුපපත්තිකං.

343.

වොකිණ්ණකම්ම වොකිණ්ණ-සුඛදුක්ඛපපත්තිකං;
කණ්භසුක්කං කණ්භසුක්ක-විපාකන්ති සමීරිතං.

344.

අකණ්භසුක්කමීරෙන්ති, අකණ්භසුක්කපාකදං;
කම්මං ලොකුත්තරං ලොකෙ, ගතිකම්මක්ඛයාවහං.

345.

ඉති වට්ටජ්ජවත්තමිහි, ක්ලෙසවොදානහෙදිතං;
කම්මක්ඛයෙන සඬිගය්භ, චතුධා කම්මමීරිතං.

346.

ජනකඤ්ඤෙවුපත්ථමිහ-මුපපිලොපසාතකං;
චතුධා කිච්චහෙදෙන, කම්මමෙවං පවුච්චති.

347.

ජනෙති ජනකං පාකං, තං ඡින්දතුපපිළකං;
තං පවත්තෙතුපත්ථමිහං, තං සාතෙතොපසාතකං.

348.

කරොති අත්තනො පාක-ස්සාවකාසන්ති භාසිතං;
පාකදායකකම්මං තු, යං කිඤ්චි ජනකං භවෙ.

349.

බාධමානකකම්මං තු, තං පාකමුපපිළකං;
උපසාතකමීරෙන්ති, තදුපච්ඡේදකංපරෙ.

350.

ගරුකාසන්නමාවිණ්ණං, කටත්තාකම්මුනා සහ;
කම්මං චතුබ්බිධං පාක-පරියායප්පහෙදතො.

351.

මහග්ගතානන්තරියං, ගරුකම්මන්ති වුවචති;
කතං චිත්තිතමාසන්න-මාසන්නමරණෙන තු.

352.

බාහුල්ලෙන සමාවිණ්ණමාවිණ්ණන්ති පවුචචති;
සෙසං පුඤ්ඤමපුඤ්ඤඤච, කටත්තාකම්මමීරිතං.

353.

දිට්ඨධම්මෙ වෙදනීයමුපපජ්ජාපරෙ තථා;
පරියායවෙදනීයමිති වාහොසිකම්මුනා.

354.

පාකකාලවසෙනාථ, කාලාතීතවසෙන ච;
චතුරධෙවමිපි අක්ඛාතං, කම්මමාදිච්චබන්ධුනා.

355.

දිට්ඨධම්මෙ වෙදනීයං, පඨමං ජවනං භවෙ;
අලද්ධාසෙවනත්තාව, අසමත්ථං භවන්තරෙ.

356.

වෙදනීයං තුපපජ්ජපරියොසානමීරිතං;
පරිනිට්ඨිතකම්මත්තා, විපච්චති අනන්තරෙ.

357.

සෙසානි වෙදනීයානි, පරියායාපරෙ පන;
ලද්ධාසෙවනතො පාකං, ජනෙන්ති සති පච්චයෙ.

358.

වුවචන්තාභාසිකම්මානි, කාලාතීතානි සබ්බථා;
උච්ඡින්නතණ්හාමුලානි, පච්චයාලාභතො තථා.

359.

චතුර්ධා පුන කාමාදිභූමිහෙදෙන භාසිතං;
පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවසා ද්වෙධා, කාමාවචරිකං භවෙ.

360.

අපුඤ්ඤං තත්ථ සාවජ්ජ-මනිට්ඨඵලදායකං;
තං කම්මඵස්සද්වාරෙහි, දුට්ඨං සම්පවත්තති.+
361.

කායද්වාරං චච්ඡිද්වාරං, මනෝද්වාරන්ති තාදිනා;
කම්මද්වාරන්තයං චුත්තං, ඵස්සද්වාරා ඡ දීපිතා.

362.

කම්මද්වාරෙ මනෝද්වාරෙ, පඤ්චද්වාරා සමොභිතා;
ඵස්සද්වාරමනෝද්වාරං, කම්මද්වාරන්තයං කතං.

363.

තථා හි කායවිඤ්ඤත්තිං, ජනෙත්වා ජාතවෙතනා;
කායකම්මං චච්ඡිකම්මං, චච්ඡිහෙදපවත්තිකා.

364.

විඤ්ඤත්තිද්වයසම්පත්තා, මනෝකම්මන්ති වුවචති;
හෙදොයං පරියායෙන, කම්මානම්ති දීපිතො.

365.

පාණසාතාදිකං කම්මං, කායෙ ඛාහුල්ලචුත්තිතො;
කායකම්මං චච්ඡිකම්මං, මුසාවාදාදිකං තථා.

366.

අභිජ්ඣාදි මනෝකම්මං, තීසු ද්වාරෙසු ජායති;
ද්වීසු ද්වාරෙසු සෙසානි, හෙදොයං පරමත්ථතො.

367.

ඵස්සද්වාරමනෝද්වාරෙ, විඤ්ඤත්තිද්වයමිරිතං;
පඤ්චද්වාරෙ ද්වයං නත්ථි, අයමෙත්ථ විනිවිජයො.

368.

අක්ඛන්තිඤ්ඤාණ කොසජ්ජං, දුස්සිලාං මුට්ඨසච්චතා;
ඉච්චාසංවරහෙදෙන, අට්ඨද්චාරෙසු ඡායති.

369.

කම්මද්චාරත්තයඤ්ඤෙව, පඤ්චද්චාරා තථාපරෙ;
අසංවරානං පඤ්චන්තං, අට්ඨ ද්චාරා පකාසිතා.

370.

තත්ථ කම්මපථජ්ජත්තං, පටිසන්ධිඵලාවහං;
පාණසාතාදිහෙදෙන, දසධා සම්පවත්තති.

371.

පාණාතිපාතො ඵරුසං, ඛ්‍යාපාදො ච තථාපරො;
ඉච්චෙවං තිව්ධං කම්මං, දොසමූලෙහි ඡායති.

372.

මිච්ඡාචාරො අභිජ්ඣා ච, මිච්ඡාදිට්ඨි තථාපරා;
ඉච්චෙවං තිව්ධං කම්මං, ලොභමූලෙහි ඡායති.

373.

ථෙය්‍යාදානං මුසාවාදො, පිසුණං සම්ඵලාපනං;
කම්මං චතුබ්බිධම්මෙතං, ද්විමූලෙහි පවත්තති.

374.

ජන්දාදොසා භයා මොහා, පාපං කුබ්ඛන්ති පාණිනො;
තස්මා ජන්දාදිහෙදෙන, චත්තාලීසව්ධං භවෙ.

375.

ඉච්චාපුඤ්ඤං පකාසෙන්ති, චතුරාපායසාධකං;
අඤ්ඤත්ථාපි පවත්තම්හි, විපත්තිඵලසාධනං.

376.

තිව්ධං පන පුඤ්ඤං තු, අනවජ්ජිට්ඨපාකදං;
දානං සීලං භාවනා ච, තිසු ද්චාරෙසු ඡායති.

377.

මහත්තගාරවා ස්නෙහා, දයා සද්ධුපකාරතො;
භොගජීවාභයධම්මං, දදතො දානමිරිතං.

378.

පුඤ්ඤමාචාරචාරිත්ත-චත්තමාරඛ්භ කුඛ්ඛතො;
පාපා ච විරමන්තස්ස, හොති සීලමයං තදා.

379.

දානසීලවිනිවුත්තං, භාවනාති පවුච්චති;
පුඤ්ඤං භාවෙන්ති සන්තානො, යස්මා තෙන භිතාවහං.

380.

ජනෙත්වා කායවිඤ්ඤත්තිං, යදා පුඤ්ඤං කරියති;
කායකම්මං තදා හොති, දානං සීලඤ්ච භාවනා.

381.

චචිවිඤ්ඤත්තියා සද්ධිං, යදා පුඤ්ඤං කරියති;
චචිකම්මං මනොකම්මං, විනා විඤ්ඤත්තියා කතං.

382.

තංතංද්චාරිකමෙවාහු, තංතංද්චාරිකපාපතො;
විරමන්තස්ස විඤ්ඤත්තිං, විනා වා සහ වා පුන.

383.

දානං සීලං භාවනා ච, වෙය්‍යාවච්චාපචායනා;
පත්තානුමොදනා පත්ති-දානං ධම්මස්ස දෙසනා;
සවනං දිට්ඨිජුකම්ම-මිච්චෙවං දසධා යීතං.

384.

කාමපුඤ්ඤං පකාසෙන්ති, කාමෙ සුගතිසාධකං;
අඤ්ඤත්ථාපි පචත්තමිහි, සම්පත්තිඵලසාධකං.

385.

චිත්තුප්පාදප්පහෙදෙන, කම්මං වීසතිධා යීතං;
කාමාවචරමිච්චෙවං, විභාවෙන්ති විභාවිතො.

386.

රූපාවචරිකං කම්ම-මප්පනාභාවනාමයං;
කසිණාදිකමාරඛ්භ, මනොද්චාරො පචත්තති.

387.

පථවාපො ච තෙජො ච,
වායො නීලඤ්ච පීතකං;

ලොභිතොදානමාකාසං,
ආලොකොති විසාරදා.

388.

කසිණානි දසිරෙන්ති, ආදිකම්මිකයොගිනො;
උද්ධමානං විනීලඤ්ච, විපුබ්බකං විබාදිතං.

389.

විච්ඡේදකඤ්ච වික්ඛිත්තං, හතවික්ඛිත්තලොභිතං;
පුළුවං අට්ඨිකඤ්චෙති, අසුභං දසධා යීතං.

390.

බුද්ධෙ ධම්මෙ ච සඬ්ඝෙ ච, සීලෙ වාගෙ ච අත්තනො;
දෙවතොපසමායඤ්ච, චුත්තානුස්සතිභාවනා.

391.

මරණෙ සති නාමෙකා, තථා කායගතාසති;
ආනාපානසතිච්චෙවං, දසධානුස්සතීරිතා.

392.

මෙත්තා කරුණා මුදිතා, උපෙක්ඛා භාවනාති ච;
චතුබ්බමච්චාරා ච, අප්පමඤ්ඤාති භාසිතා.

393.

ආභාරෙ තු පටික්කුල-සඤ්ඤෙකාති පකාසිතා;
චතුධාතුවචත්ථානං, චතුධාතූපරිග්ගහො.

394.

චත්තාරොරුප්පකා චෙති, චත්තාලීස සමාසනො;
කම්මට්ඨානානි චුත්තානි, සමථෙ භාවනානයෙ.

395.

ආනාපානඤ්ච කසිණං, පඤ්චකජ්ඣානිකං තභිං;
පඨමජ්ඣානිකා චුත්තා, කොට්ඨාසාසුභභාවනා.

396.

මෙත්තාදයො චතුජ්ඣානා, උපෙක්ඛා පඤ්චමී මතා;
ආරුප්පාරුප්පකා සෙසා, උපචාරසමාධිකා.

397.

කසිණාසුභකොට්ඨාසෙ,
ආනාපානෙ ච ජායති;
පටිභාගො තමාරබ්භ,
තත්ථ චත්තති අප්පනා.

398.

කම්මට්ඨානෙසු සෙසෙසු, පටිභාගො න විජ්ජති;
තථා හි සත්තවොහාරෙ, අප්පමඤ්ඤා පචත්තරෙ.

399.

කසිණුග්ගාටිමාකාසං, පඨමාරූප්පමානසං;
පඨමාරූප්පකාභාව-මාකිඤ්චඤ්ඤඤච ගොචරං.

400.

ආරූප්පා සම්පචත්තන්ති, ආලම්බිත්වා යථාක්කමං;
අඤ්ඤත්ථ පන සබ්බත්ථ, නප්පචත්තති අප්පනා.

401.

පරිකම්මං පරිකම්ම-සමාධි ච තතො පරං;
උපචාරප්පනා චෙති, භාවනායං චතුබ්බිධං.

402.

පරිකම්මනිමිත්තඤ්ච, උග්ගහො ච තතො පරං;
පටිභාගොති තිණෙච, නිමිත්තානි පකාසයුං.

403.

නිමිත්තං ගණ්හතො පුබ්බ-මාදිකම්මිකයොගිතො;
පරිකම්මනිමිත්තන්ති, කසිණාදිකමීරිතං.

404.

තස්මිං පන නිමිත්තමිහි, ආරහන්තස්ස භාවනං;
පඨමං පරිකම්මන්ති, භාවනාපි පච්චිචති.

405.

චිත්තෙත්තුග්ගහිතෙ තස්මිං, මනොද්ථාරෙ විභාවිතෙ;
තදුග්ගහනිමිත්තං තු, සමුප්පන්නන්ති චුච්චති.

406.

පඤ්චද්වාරවිනිමුක්තා, තමාරභිහ සමාහිතා;
පරිකම්මසමාධිති, භාවනා සා පකාසිතා.

407.

උග්ගහාකාරසම්භූතං, චත්ථුධම්මවිමුච්චිතං;
පටිභාගනිමිත්තන්ති, භාවනාමයමීරිතං.

408.

රූපාදිවිසයං හිත්වා, තමාරභිහ තතො පරං;
භවඬගන්තරිතං භුත්වා, මනොද්වාරං පවත්තති.

409.

සිඛාපත්තසමාධාන-මුපක්ලෙසවිමුච්චිතං;
උපචාරසමාධිති, කාමාවචරමීරිතං.

410.

පටිභාගනිමිත්තමිහි, උපචාරසමාධිතො;
භාවනාබලනිජ්ඣන්තා, සමුප්පජ්ජති අප්පනා.

411.

පුරිමං පුරිමං කත්වා, චසිභූතං තතො පරං;
ඔළාරිකඬගමොභාය, සුබ්බමඬගජ්ජවත්තියා.

412.

අප්පනා පදහන්තස්ස, පවත්තති යථාක්කමං;
චිත්තක්කාදිවිනිමුක්තා, විචාරාදිසමායුතා.

413.

ආචජ්ජනා ච චසිතා, තංසමාපජ්ජනා තථා;
වුට්ඨානාධිට්ඨානා පච්ච-වෙක්ඛණාති ච පඤ්චධා.

414.

චිත්තක්කඤ්ච විචාරඤ්ච, සහාතික්කමතො පන;
චතුක්කජ්ඣානමජ්ජෙති, පඤ්චකඤ්ච විසුං විසුං.

415.

අප්පනාය ච පච්චෙකඣානස්සාපි විසුං විසුං;
ඉච්ඡිතඛිඛා හි සඛ්ඛන්ථ, පරිකම්මාදිභාවනා.

416.

තං පරිත්තං මජ්ඣිමඤ්ච, පණ්ණිනන්ති විහජ්ජති;
විමොක්ඛො ච වසිභූතමහිභායතනන්ති ච.

417.

පරිත්තාදි පරිත්තාදිගොචරන්ති චතුබ්බිධං;
දුක්ඛාපට්ඨපදං දන්ධාහිඤ්ඤමිච්චාදිනො තථා.

418.

තං ඡන්දවිත්තවීරියවීමංසාධිජ්ජනෙය්‍යානො;
විසෙසට්ඨිතිනිබ්බේධභානභාගියනොපි ච.

419.

පඤ්චධා ඤානභෙදෙන, චතුර්ධාලම්බභෙදෙනො;
සමාධිභාවනාපුඤ්ඤමජ්ජනාපත්තමීරිතං.

420.

ඉති වික්ඛම්භිතක්ලෙසං, රූපලොකූපපත්තිකං;
රූපාවචරකම්මන්ති, විභාවෙන්ති විසාරදා.

421.

අරූපාවචරකම්මං, චතුර්ධාරූප්පසාධනං;
රූපධම්මවිභාගෙන, භාවිතන්ති පච්චවති.

422.

චතුපාරිසුද්ධිසීලං, ධුතභිගපරිවාරිතං;
සීලවිසුද්ධිසඛ්ඛාතං, පුරයිත්වා තනො පරං.

423.

පත්වා විත්තවිසුද්ධිඤ්ච, සොපචාරසමාධිකං;
තථා දිට්ඨිවිසුද්ධිඤ්ච, නාමරූපපරිග්ගහං.

424.

කඛ්ඛාවිතරණං නාම, පච්චයට්ඨිතිදස්සනං;
විසොධෙත්වා මග්ගාමග්ග-ඤ්ඤාණදස්සනමෙව ච.

425.

තනො පරං විපස්සන්තො, විසුද්ධිසු සමාහිතො;
සම්පාදෙන්වා පට්ඨපදා-ඤ්ඤාණදස්සනමුත්තමං.

426.

තතො පජ්ජොති මෙධාවී, විසුද්ධිං ඤාණදස්සනං;
චතුමග්ගසමඤ්ඤානං, සාමඤ්ඤඵලදායකං.

427.

ජබ්බිසුද්ධිකමෙනෙවං, භාවෙනබ්බං යථාක්කමං;
කම්මං ලොකුත්තරං නාම, සබ්බදුක්ඛක්ඛයාවහං.

428.

ඉති ඡන්තං චතුක්කානං, වසා කම්මං විභාවයෙ;
යෙන කම්මවිසෙසෙන, සන්තානමභිසඬ්ඛනං.

429.

භූමිභවයොනිගතිධීතිවාසෙසු සම්භවා;
පටිසන්ධාදිභාවෙන, පාකාය පරිචත්තති.

430.

සායං කම්මසමඤ්ඤාතා, කම්මජානි යථාරහං;
ජනෙති රූපාරූපානි, මනොසඤ්චෙනනා කථං.

431.

භූමී ලොකුත්තරා වෙව, ලොකියානි ද්විධා ධීතා;
පරිත්තා ව මහග්ගතා, අජ්ජමාණාති හෙදිතා.

432.

ඵකාදස කාමභවා, භවා සොළස රූපිනො;
චත්තාරොරූප්පකා චෙති, තිව්ධො භව සඬ්ඛනො.

433.

අසඤ්ඤෙකො භවො නෙව-
සඤ්ඤිතාසඤ්ඤිකො භවො;
සබ්බො සඤ්ඤිභවො සෙසො,
ඵවම්පි තිව්ධො භවො.

434.

ආරූප්පා චතුචොකාරා, ඵකචොකාරසඤ්ඤිනො;
පඤ්චචොකාරකො නාම, භවො සෙසො පවුච්චති.

435.

නිරයෙ හොති දෙවෙ ව, යොනෙකා ඔපපාතිකා;

අණ්ඩජා ජලාබ්‍රජා ච, සංසෙදජොපපාතිකා.

436.

පෙනලොකෙ තිරච්ඡානෙ, භූමිමදෙවෙ ච මානුසෙ;
අසුරෙ ච භවන්තෙවං, චතුරා යොනි සඬගහා.

437.

ගතියො නිරයං පෙනා, තිරච්ඡානා ච මානවා;
සබ්බෙ දෙවාති පඤ්චාහ, පඤ්චනිම්මලලොචනො.

438.

තාවතිංසෙසු දෙවෙසු, වෙපචිත්තාසුරා ගතා;
කාලකඤ්චාසුරා නාම, ගතා පෙනෙසු සබ්බථා.

439.

සන්ධිසඤ්ඤාය නානත්තා, කායස්සාපි ච නානතො;
නානත්තකායසඤ්ඤීති, කාමසුග්ගතියො මතා.

440.

පට්ඨජ්ඣානභූමි ච, චතුරාපායභූමියො;
නානත්තකායඵකත්ත-සඤ්ඤීති සමුදිරිතා.

441.

ඵකත්තකායනානත්ත-සඤ්ඤී දුතියභූමිකා;
ඵකත්තකායඵකත්ත-සඤ්ඤී උපරිරූපිතො.

442.

විඤ්ඤාණට්ඨිතියො සත්ත, තිහාරුප්පෙහි හෙට්ඨතො;
අසඤ්ඤෙත්ථ න ගණ්හන්ති, විඤ්ඤාණාභාවතො සදා.

443.

චතුත්ථාරුප්පභූමිඤ්ච, පට්ඨවිඤ්ඤාණභානිතො;
තං ද්වයමිපි ගහෙත්වාන, සත්තාවාසා නචෙරිතා.

444.

දෙවා මනුස්සාපායාති, තිව්ඨා කාමධාතුයො;
පට්ඨජ්ඣානභූමාදි-හෙදා භූමි චතුබ්බිධා.

445.

පය්මාරුප්පාදිහෙදා, චතුරාරුප්පධාතුයො;
සොතාපන්තාදිහෙදෙන, චතුරානුත්තරා මතා.

446.

නිරයාදිප්පහෙදෙන, භින්නා පච්චෙකතො පුන;
එකතිංසවිධා හොන්ති, සත්තානං ජාතිභූමියො.

447.

එවං භූමාදිහෙදෙසු, සත්තා ජායන්ති සාසවා;
කම්මානි ච විපච්චන්ති, යථාසම්භවතො කථං;

448.

අපායම්භා වුතා සත්තා, කාමධාතුමිහි ජායරෙ;
සබ්බට්ඨානෙසු ජායන්ති, සෙසකාමභවා වුතා.

449.

සුද්ධාවාසා වුතා සුද්ධා-වාසෙසුපරි ජායරෙ;
අසඤ්ඤිමිහා වුතා කාම-සුගතිමිහොපපජ්ජරෙ.

450.

සෙසරූපා වුතා සත්තා, ජායන්තාපායවජ්ජිතෙ;
ආරුප්පතොපරි කාම-සුගතිමිහි තහිමිපි ච.

451.

පුට්ඨජනාව ජායන්ති, අසඤ්ඤාපායභූමිසු;
සුද්ධාවාසෙසු ජායන්ති, අනාගාමිකපුග්ගලා.

452.

වෙහජ්ඣලෙ අකනිට්ඨෙ, භවග්ගෙ ච පතිට්ඨිතා;
න පුනඤ්ඤත්ථ ජායන්ති, සබ්බෙ අරියපුග්ගලා.

453.

බ්‍රහ්මලොකගතා හෙට්ඨා, අරියා නොපපජ්ජරෙ;
දුක්ඛමූලසමුච්ඡේදා, පරිනිබ්බන්තිනාසවා.

454.

ජායන්තානඤ්ච ජාතාන-මිති චුත්තනියාමතො;
පචත්තාතිතකං කම්මං, පටිසන්ධිපවත්තියං.

455.

අරූපං චතුචෝකාථෙ, රූපමෙව අසඤ්ඤසු;
ජනෙති රූපාරූපානි, පඤ්චචෝකාරභූමියං.

456.

ආරූප්පානුත්තරං කම්මං, පාකමෙව විපච්චති;
කට්ඨකාරූපපාකානි, කාමරූපනියාමිතං.

457.

කාලොපධිප්පයොගානං, ගතියා ච යථාරහං;
සම්පත්තිඤ්ච විපත්තිඤ්ච, කම්මමාගම්ම පච්චති.

458.

අපායෙ සන්ධිමුද්ධච්ච-භීතා දත්වා පචත්තියං;
සබ්බාපි පඤ්චචෝකාථෙ, ද්වාදසාපුඤ්ඤචෙතනා.

459.

සත්තාකුසලපාකානි, විපච්චන්ති යථාරහං;
කාමාවචරපුඤ්ඤානි, කාමෙසුගතියං පන.

460.

සහෙතුකානි පාකානි, පටිසන්ධිපචත්තියං;
ජනෙත්ති පඤ්චචෝකාථෙ, අහෙතුපි යථාරහං.

461.

තිහෙතුපුඤ්ඤමුක්කට්ඨං, පටිසන්ධිං තිහෙතුකං;
දත්වා සොළස පාකානි, පචත්තෙ තු විපච්චති.

462.

තිහෙතුකොමකුක්කට්ඨං, ද්විහෙතු ච ද්විහෙතුකං;
සන්ධිං දෙනි පචත්තෙ තු, තිහෙතුකච්චජ්ජිතං.

463.

ද්විහෙතුකොමකං පුඤ්ඤං, පටිසන්ධිමහෙතුකං;
දත්වාහෙතුකපාකානි, පචත්තෙ තු විපච්චති.

464.

අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාර-විපාකානි න පච්චති;
සසඬ්ඛාරමසඬ්ඛාර-විපාකානීති කෙවන.

465.

පරිත්තං පට්ඨමජ්ඣානං, මජ්ඣමඤ්ච පණිතකං;
භාවෙත්වා ජායරෙ බ්‍රහ්ම-පාරිසජ්ජාදි තීසුපි.

466.

තථෙව දුතියජ්ඣානං, තතියඤ්ච යථාක්කමං;
භාවෙත්වා ජායරෙ ඥානං, පරිත්තාභාදි තීසුපි.

467.

තථා චතුත්ථං තිව්ධං, භාවෙත්වාන සමාහිතා;
පරිත්තසුභාදිකෙසු, තීසු ජායන්ති යොගිනො.

468.

පඤ්චමං පන භාවෙත්වා, භොන්ති වෙහස්ඵලූපගා;
සඤ්ඤාචරාගං භාවෙත්වා, අසඤ්ඤීසුපපජ්ජරෙ.

469.

සුද්ධාචාසෙසු ජායන්ති, අනාගාමිකපුග්ගලා;
ආරුජ්ජානි තු භාවෙත්වා, ආරුජ්ජෙසු යථාක්කමං.

470.

ඵචං මහග්ගතං පුඤ්ඤං, යථාභූමිච්චත්ථිතං;
ජනෙති සදිසං පාකං, පටිසන්ධිපචත්තියං.

471.

ලොකුත්තරානි පුඤ්ඤානි, උජ්ජන්නානන්තරං පන;
සමාපත්තික්ඛණෙ වෙච, ජනෙත්ති සදිසං ඵලං.

472.

මහග්ගතානන්තරියං, පරිපක්කසභාවතො;
අනන්තරභවාතීතං, කාලාතීතං න පච්චති.

473.

සුබ්බමාලසභාවා ච, සුබ්බමත්තා මහග්ගතා;
සන්තානෙ න විපච්චන්ති, පටිපක්ඛෙහි දුසිතෙ.

474.

සමානාසෙවනෙ ලද්ධෙ, විජ්ජමානෙ මහබ්බලෙ;
අලද්ධා තාදිසං හෙතුං, අභිඤ්ඤා න විපච්චති.

475.

සකං භූමිමතිතානං, න විපච්චතානුත්තරං;
කම්මන්තරස්සධිට්ඨානා, සන්තානස්සෙති දීපිතං.

476.

ඉති තෙත්තිංස කම්මානි, පාකා ඡත්තිංස භාසිතා;
චිත්තුප්පාදා ක්‍රියා සෙසා, ක්‍රියාමත්තප්පචත්තිතො.

477.

චිත්තුප්පාදවසෙනෙවමෙකුනනවුතීවිධා;
තෙපඤ්ඤාස සභාවෙන, චිත්තචෙනසිකා මතා.

478.

ඉති චිත්තං චෙනසිකං, නිබ්බානාත්ති නරුත්තරො;
නාමං තිධා පකාසෙසි, චක්ඛුමා වදන්තං වරො.

479.

ඉති කම්මවිපාකපණ්ඩිතා, මිතකම්මවිපාකසාසනෙ;
භිතකම්මවිපාකපාරගු, චතුකම්මවිපාකමබ්බුච්ඡං.

480.

යත්ථායං පරමත්ථවත්ථුනියමෙ තුලොන බාහුලයතො,
අත්ථානත්ථවිචාරණං පති ජනො සම්මොහමාපාදිතො;
බුද්ධො බොධිතලෙ යමාහ සුගතො ගන්ත්වාන දෙවාරයං,
ස්වායං කම්මවිපාකනිච්ඡයනො යො සඬබ්බෙපතො දීපිතො.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ කම්මවිභාගො නාම

පඤ්චමො පරිච්ඡේදො.

6. ඡට්ඨො පරිච්ඡේදො

රූපවිභාගො

481.

ඉති පඤ්චපරිච්ඡේද-පරිච්ඡින්නත්ථසඬගහං;
නාමධම්මමසෙසෙන, විභාවෙන්වා සභාවතො.

482.

සප්පහෙදං පචක්ඛාමි, රූපධම්මමිතො පරං;
භූතොපාදායහෙදෙන, දුට්ඨමිපි පකාසිතං.

483.

උද්දෙසලක්ඛණාදීහි, විභාගජනකා තථා;
කලාපුප්පත්තිතො වාපි, යථානුක්කමතො කථං?

484.

රූප්පතීති භවෙ රූපවිකාරජ්ජවචයෙසති;
රූපරූපං තථා රූපපරියාපන්නතොපරං.

485.

භූතරූපං තු පථවී, ආපො තෙජො තථාපරො;
වායො ච භවතුපාදාරූපමෙත්ථාති භාසිතං.

486.

භූතරූපමුපාදාය, පවත්තති න වඤ්ඤථා;
ඉච්චුපාදායරූපන්ති, රූපං සෙසමුදිරිතං.

487.

චක්ඛු සොතඤ්ච සානඤ්ච, ජීවිහා කායොති පඤ්චධා;
පසාදරූපමක්ඛාතං, නොපසාදං පනෙතරං.

488.

රූපසද්දගන්ධරසා, ඓඨාට්ඨබ්බමිති පඤ්චධා;
රූපං පසාදවිසයං, පසාදො ගොචරංපරං.

489.

ඉත්ථත්තං පුරිසත්තඤ්ච, භාවරූපමුදිරිතං;
ජීවිතින්ද්‍රියරූපන්ති, උපාදින්නපවත්තිකං.

490.

චත්ථුරූපං තු හදයං, යං ධාතුද්වයනිස්සයං;
කඛළිකාරමාහාරරූපමිච්චාහු පණ්ඩිතා.

491.

රූපධම්මසභාවත්තා, රූපන්ති පරිදීපිතං;
ඉච්චෙවමට්ඨාරසධා, රූපරූපමුදිරිතං.

492.

අනිජ්චන්නසභාවත්තා, රූපාකාරොපලක්ඛිතං;
අනිජ්චන්නං නාම රූපං, දසධා පරිදීපිතං.

493.

රූපජ්ජරිච්ඡේදං රූපමිච්චාකාසො පකාසිතො;
කායබ්බවීච්ඤ්ඤත්තිකං, ද්වයං විඤ්ඤත්තිරූපකං.

494.

ලහුතා මුදුතා කම්ම-ඤ්ඤතා විඤ්ඤත්තියා සහ;
විකාරරූපමිච්චාහු, පඤ්චධා ච විභාවිතො.

495.

උපවයො සන්තති ච, ජරතානිච්චතානි ච;
චතුධා ලක්ඛණරූපං, රූපකණ්ඩෙ විභාවිතං.

496.

ඉච්චෙවමට්ඨවීසතිවිධානිපි විචක්ඛණො;
රූපානි ලක්ඛණාදීහි, විභාවෙය්‍ය යථාක්කමං.

497.

බරතා පථවීධාතු, සායං කක්ඛලලක්ඛණො;
කලාපාධිට්ඨානරසා, පටිග්ගාහොති ගය්හති.

498.

ආබන්ධනමාපොධාතු, සා පග්ගරණලක්ඛණො;
කලාපාබන්ධනරසා, සඬගහත්තෙන ගය්හති.

499.

තෙජනත්තං තෙජොධාතු, සායමුණ්හත්තලක්ඛණො;
පාවනරසා මද්දවා-නුප්පාදනන්ති ගය්හති.

500.

වායොධාතු වායනත්තං, සා විත්ථම්භනලක්ඛණො;
සමීරණරසාහිනි-භාරභාවෙන ගය්හති.

501.

සබ්බත්ථාවිනිභුත්තාපි, අසම්මිස්සිතලක්ඛණො;
තංතංභාවසමුස්සන්තසම්භාරෙසුපලක්ඛිතා.

502.

අඤ්ඤමඤ්ඤනුපත්ථද්ධා, සෙසරූපස්ස නිස්සයා;
චතුද්ධෙවං කලාපෙසු, මහාභූතා පවත්තරෙ.

503.

චක්ඛු සම්භාරචක්ඛුමිහි, සත්තක්ඛිපටලොචිතෙ;
කණ්ණමණ්ඩලමජ්ඣමිහි, පසාදොති පවුච්චති.

504.

යෙන චක්ඛුපසාදෙන, රූපානි අනුපස්සති;
පරිත්තං සුබ්බමං වෙතං, උභකාසිරසමුපමං.

505.

සොතං සොතබ්ලස්සන්තො,
තම්බලොමාවිතෙ තථා;
අඬගුලිවෙධනාකාරෙ,
පසාදොති පවුච්චති.

506.

අන්තො අප්පද්ධියානෙ, සානං සානබ්ලෙ යිතං;
ජීවිහා ජීවිහාය මජ්ඣමිහි, උප්පලාකාරසන්නිහෙ.

507.

ඉච්චෙවං පන චත්තාරො, තංතංදෙසවචන්ථිතා;
කායප්පසාදො කායමිහි, උපාදින්නෙති පඤ්චධා.

508.

කප්පාසපටලස්නෙහ-සන්නිහා භූතනිස්සිතා;
පසාදා ජීවිතාරක්ඛා, රූපාදිපරිවාරිතා.

509.

ධිතා රාජකුමාරාව, කලාපන්නරචුත්තිනො;
ද්වාරභූතාව පච්චෙකං, පඤ්චවිඤ්ඤාණවිට්ඨා.

510.

රූපාදාහිසාතාරහභූතානං වා යථාක්කමං;
දට්ඨුකාමනිදානාදිකම්මභූතානමෙව වා.

511.

පසාදලක්ඛණා රූපා-දාවිඤ්ජනරසා තථා;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, ද්වාරභාවෙන ගය්හරෙ.

512.

රූපං නිභාසො භූතානං, සද්දො නිග්ගොසනං තථා;
ගන්ධොව ගන්ධනං තත්ථ, රසො ච රසනීයතා.

513.

ඉච්චෙවං පන චත්තාරො, ගොවරා භූතනිස්සිතා;
භූතත්තයඤ්ච ඵොට්ඨබ්බමාපොධාතුවිච්ඡිතං.

514.

සද්දො අනියතො තත්ථ, තදඤ්ඤො සහවුත්තිතො;
තංතංසභාවහෙදෙන, තංතංද්වාරොපලක්ඛිතො.

515.

පඤ්චෙව පඤ්චවිඤ්ඤාණවිටීයා විසයා මතා;
චක්ඛාදිපටිභනනලක්ඛණාව යථාක්කමං.

516.

පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලාලම්භාවරසා තථා;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, ගොවරත්තෙන ගය්හරෙ.

517.

ඉත්ථින්ද්‍රියං පනිත්ථත්තමිත්ථිභාවොති භාසිතො;
පුරිසත්තං තථා භාවො, පුරිසින්ද්‍රියනාමකො.

518.

තං ද්වයං පනුපාදින්නකායෙ සබ්බත්ථ ලබ්හති;
කලාපන්තරභින්නඤ්ච, භින්නසන්නානවුත්ති ව.

519.

චසෙ චත්තෙති ලිඬිගාන-මිත්ථිපුම්භාවලක්ඛණං;
ඉත්ථිති ච පුරිසොති, පකාසනරසං තථා.

520.

ඉත්ථිනං පුරිසානඤ්ච, ලිඬිගස්ස ච යථාක්කමං;
නිමිත්තකුත්තාකප්පානං, කාරණත්තෙන ගය්හති.

521.

සත්තා මරන්ති නාසෙන, යස්ස පාණන්ති වුත්තියා;
සජ්චමතකායානං, හෙදො යෙනොපලක්ඛිතො.

522.

තදෙතං කම්මජාතාන-මනුපාලනලක්ඛණං;
ජීවිතං ජීවනරසං, ආයුබද්ධොති ගය්හති.

523.

මනොධාතුයා ච තථා, මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා;
නිස්සයලක්ඛණං චත්ථු-රූපං හදයසම්මතං.

524.

සමාධානරසං තාස-මුඛබාහත්තෙන ගය්හති;
යස්මිං කුප්පිතකාලමිහි, වික්ඛිත්තා හොන්ති පාණිනො.

525.

කායො යස්සානුසාරෙන, චිත්තක්ඛේපෙන ඛිජ්ජති;
යස්මිං නිරුද්ධො විඤ්ඤාණ-සොතොපි ච නිරුජ්ඣති.

526.

යං නිස්සාය පතිට්ඨාති, පටිසන්ධි භවත්තරෙ;
තදෙතං කම්මසම්භූතං, පඤ්චවොකාරභූමියං.

527.

මජ්ඣෙකෙ හදයකොසමිහි, අඛිඨපසතලොහිතෙ;
භූතරූපමුපාදාය, චක්ඛාදි විය චත්තති.

528.

කඛළිකාරො ආහාරො, රූපාහරණලක්ඛණො;
කායානුයාපනරසො, උපත්ථම්මොති ගය්හති.

529.

ඕජාය යාය යාපෙන්නි, ආහාරස්තෙහසන්නියා;
පාණිනො කාමලොකමිහි, සායමෙවං පච්චිචති.

530.

ආකාසධාතු රූපානං, පරියොසානලක්ඛණා;
පරිච්ඡේදරසා රූපමරියාදොති ගය්හති.

531.

සලක්ඛණපරිච්ඡින්නරූපධම්මපරිග්ගහෙ;
යොගීනමුපකාරාය, යං දෙසෙසි දයාපරො.

532.

පරිච්ඡින්නසභාවානං, කලාපානං යථාරහං;
පරියන්තානමෙවෙස, තදාකාරො පච්චිවති.

533.

ගමනාදිවච්ඡොසපවත්තමිහි යථාක්කමං;
වායොපථවිධාතුනං, යො විකාරො සමත්ථතා.

534.

සහජොපාදින්නකානං, ක්‍රියාවාවාපවත්තිශා;
විජ්ඣන්දසට්ඨනාහෙතු, චිත්තානුපරිවත්තකො.

535.

ස විකාරවිසෙසොයං, විඤ්ඤත්තීති පකාසිතො;
විඤ්ඤාපෙතීති කායෙන, වාචාය ච විචිත්තිතං.

536.

වායොපථවාධිකානං, භූතානමිති කෙවන;
පච්චත්තා තාදිනා කාය-පරිග්ගහසුඛාය යා.

537.

කායො යස්සානුභාවෙන,
සභාහොගොව ඛායති;
යං නිරොධා පරාභූතො,
සෙති නිව්චෙනතො යථා.

538.

ලොකෙ පපඤ්චා වත්තන්ති, බ්‍රහ්මා යාය නිම්මිතා;
කප්පෙන්ති කායමත්තානං, බාලා යාය ච වඤ්චිතා.

539.

සායං කායවච්ඡිකම්ම-ද්වාරභාවෙන ලක්ඛිතා;
බ්‍යාපාරසට්ඨනාහෙතු-විකාරාකාරලක්ඛණා.

540.

කායවාචාඅධිජ්ජාය-පකාසනරසා තථා;
කායවිජ්ඣන්දසට්ඨන-හෙතුභාවෙන ගය්හති.

541.

ලහුතා පන රූපානං, අදන්ධාකාරලක්ඛණා;

අවිත්ථානරසා සල්ල-භුකචුත්තීති ගය්හති.

542.

මුදුතාපි ච රූපානං, කක්ඛ්‍යාභාවලක්ඛණා;
කිච්චාවිරූප්ඤ්ඤානරසා, අනුකූලාන්ති ගය්හති.

543.

කම්මඤ්ඤානා ච රූපානං, අලංකිච්චස්ස ලක්ඛණා;
පචත්තිසම්පත්තිරසා, යොග්ගභාවොති ගය්හති.

544.

සප්පායමුතුමාහාරං, ලද්ධා විත්තමනාමයං;
ලභ්‍ය මුදු ච කම්මඤ්ඤං, යදා රූපං පචත්තති.

545.

තථා පචත්තරූපස්ස, පචත්තාකාරහෙදිතං;
ලභ්‍යතාදිත්තයම්පෙතං, සහචුත්ති තදා භවෙ.

546.

සප්පායපට්ඨෙධාය, පට්ඨත්තුපකාරිකා;
සාකාරා රූපසම්පත්ති, පඤ්ඤත්තෙවං මහෙසිනා.

547.

රූපස්සොපවයො නාම, රූපස්සාවයලක්ඛණො;
රූපුම්මුප්පාපනරසො, පාරිපුරිති ගය්හති.

548.

පචත්තිලක්ඛණා රූප-සන්තතීති පකාසිතා;
අනුප්පඛන්ධනරසා, අවිච්ඡේදොති ගය්හති.

549.

රූපමාවයරූපෙන, ජායතිච්චුපරූපරි;
පෙක්ඛතොපවායාකාරා, ජාති ගය්හති යොගිනා.

550.

අනුප්පඛන්ධාකාරෙන, ජායතීති සමෙක්ඛතො;
තදායං සන්තතාකාරා, සමුපට්ඨාසි වෙතසි.

551.

ඵවමානොගහෙදෙන, ජාතිරූපං ද්විධා කතං;

අත්ථුපලද්ධිභාවෙන, ඡායන්තං වාථ කෙවලං.

552.

රූපවිචිත්තමොකාසං, පුරක්ඛත්තෙන වීයති;
අභාවා පන භාවාය, පවත්තමිති සන්තති.

553.

ඵවමාකාරභෙදාසී, සබ්බාකාරවරාකරො;
ඡාතිරූපං ද්විධාකාසී, ඡාතිරූපවිරොචනො.

554.

ජරතා කාලභරණං, රූපානං පාකලක්ඛණා;
නවතාපායනරසා, පුරාණත්තන්ති ගය්හති.

555.

අන්තිමක්ඛණසම්පත්ති, පරිභිජ්ජනලක්ඛණා;
අනිච්චතා භරණරසා, බයභාවෙන ගය්හති.

556.

ඉති ලක්ඛණරූපං තු, තිව්ධං භින්නකාලිකං;
සභාවරූපධම්මෙසු, තංතංකාලොපලක්ඛිතං.

557.

යෙන ලක්ඛීයති රූපං, භින්නාකාරං බණ්ණෙ බණ්ණෙ;
විපස්සනානායත්ථාය, තමිච්චාභ තථාගතො.

558.

ඉච්චෙවං සපරිච්ඡේදා, සවිකාරා සලක්ඛණා;
අකිච්ඡා පටිච්චේධාය, දයාපන්නෙන තාදිනා.

559.

රූපධම්මා සභාවෙන, විජ්ජමානාති භාසිතා;
අජ්ඣත්තිකාදිභෙදෙන, බහුධා භිජ්ජරෙ කථං;

560.

ද්වාරභූතා පවත්තෙන්ති, චිත්තමත්තාති කප්පිතං;
රූපමජ්ඣත්තිකං තස්මා, පසාදා බාහිරංපරං.

561.

වණ්ණො ගන්ධො රසාජා ව, භූතරූපඤ්ච භාසිතං;

අවිනිබ්භොගරූපං තු, විනිබ්භොගං පනෙතරං.

562.

සත්තවිඤ්ඤාණධාතූනං, නිස්සයත්තා යථාරහං;
පසාදා හදයඤ්ඤේව, චත්ථුනා චත්ථු දෙසිතං.

563.

පඤ්චවිඤ්ඤාණපාදින්න-ලිඬිගාදි ච පචත්තිතො;
පසාදා ජීවිතං භාවා, චෙත්ථියං නෙත්ථියංපරං.

564.

පඤ්චවිඤ්ඤාණකම්මානං, පචත්තිමුඛභාවතො;
ද්වාරං පසාදවිඤ්ඤත්ති-පරමද්වාරමීරිතං.

565.

පටිහඤ්ඤන්තඤ්ඤමඤ්ඤං, පසාදවිසයා පන;
තස්මා සප්පටිසං නාම, රූපමප්පටිසංපරං.

566.

ද්වාරාලම්බණභාවෙන, සභාවෙනෙව පාකටා;
තෙ එවොළාරිකං තස්මා, සෙසං සුබ්බමමීරිතං.

567.

ඔළාරිකසභාවෙන, පරිග්ගහසුඛා තභිං;
තෙ එව සන්තිකෙරූපං, දුරෙරූපං පනෙතරං.

568.

තණ්හාදිට්ඨිභූපෙනෙන, කම්මුනාදින්නභාවතො;
කම්මජාතමුපාදින්නං, අනුපාදින්නකංපරං.

569.

චක්ඛුනා දිස්සමානත්තා, සනිදස්සනනාමකං;
රූපමෙව තතො සෙසං-මනිදස්සනමබ්බුච්ඡං.

570.

සනිදස්සනරූපඤ්ච, රූපං සප්පටිසං තථා;
අනිදස්සනමඤ්ඤං තු, ථූලං සප්පටිසං මතං.

571.

අනිදස්සනරූපඤ්ච, සෙසං අප්පටිසං තථා;

රූපං තිවිධමිච්චෙවං, විභජන්ති විචක්ඛණා.

572.

අප්පත්තගොවරග්ගාහිරූපං චක්ඛාදිකං ද්වයං;
සම්පත්තග්ගාහි සානාදි-ත්තයමග්ගාහිකං රූපං.

573.

දිට්ඨං රූපං සුතං සද්දො, මුතං ගන්ධාදිකත්තයං;
විඤ්ඤාණෙනෙව ඤෙය්‍යත්තා, විඤ්ඤාතමපරං භවෙ.

574.

භද්‍යං චන්ද්‍රමෙවෙත්ථ, ද්වාරං විඤ්ඤත්තිකද්වයං;
පසාදා චන්ද්‍ර ච ද්වාරං, අඤ්ඤං තුභයවජ්ජිතං.

575.

භෙදිත්වා රූපමිච්චෙවං, තස්සෙව පුන පණ්ඩිතො;
සමුට්ඨානජනකෙහි, විභාවෙය්‍ය යථාරහං.

576.

කුසලාකුසලං කම්ම-මතීතං කාමිකං තථා;
රූපාවචරමිච්චෙවං, පඤ්චවිසතිධා යීතං.

577.

පටිසන්ධිමුපාදාය, සඤ්ජනෙති ඛණ ඛණ;
කාමරූපෙසු රූපානි, කම්මජානි යථාරහං.

578.

ජායන්තං පඤ්චවිඤ්ඤාණ-පාකාරූප්පවිච්ජිතං;
භවඬිගාදිමුපාදාය, සමුජ්ජාදෙති මානසං.

579.

සිතුණ්හොතුසමඤ්ඤාතා,
තෙජොධාතු යීතික්ඛණ;
තථෙවජ්ඣොභවාහාරො,
කාමෙ කායජ්ජතිට්ඨිතො.

580.

අජ්ඣත්තං පන චත්තාරො, බාහිරො තුපලබ්භති;
සබ්බෙ කාමභවෙ රූපෙ, ආහාරො න සමීරිතො.

581.

පවත්තෙ හොන්ති චත්තාරො, කම්මමෙවොපපත්තිං;
ජීවමානස්ස සබ්බෙපි, මතස්සොතු සියා න වා.

582.

කම්මං චිත්තොතුමාහාර-මිච්චෙවං පන පණ්ඩිතා;
රූපානං ජනකත්තෙන, පච්චයාති පකාසයුං.

583.

හද්ධන්ද්‍රියරූපානි, කම්මජානෙව චිත්තජං;
විඤ්ඤත්තිද්වයමීරෙන්ති, සද්දො චිත්තොතුජො මනො.

584.

චිත්තොතුකබලීකාර-සම්භූතා ලුහුතාදයො;
කම්මචිත්තොතුකාහාර-ජානි සෙසානි දීපයෙ.

585.

ජායමානාදිරූපානං, සභාවත්තා හි කෙවලං;
ලක්ඛණානි න ජායන්ති, කෙහිවීති පකාසිතං.

586.

යදිජාතාදයො තෙස-මචස්සං තංසභාවතා;
තෙසඤ්ච ලක්ඛණානන්ති, අනවත්ථා භවිස්සති.

587.

අට්ඨාරස පන්තරස, තෙරස ද්වාදසානි ව;
කම්මචිත්තොතුකාහාර-ජානි හොන්ති යථාක්කමං.

588.

කලාපානි යථායොගං, තානි සඬග්ග්හ පණ්ඩිතා;
නව ඡ වතුරො ද්වෙති, එකවීසති භාවයුං.

589.

ජීවිතඤ්චාවිනිබ්බොග-රූපඤ්ච, සහවුත්තිතො;
සඬග්ග්හ චක්ඛුදසකං, චක්ඛුමාදාය භාසිතං.

590.

තථා සොතඤ්ච සානඤ්ච, ජීවිහං කායං යථාක්කමං;
ඉත්ථිභාවඤ්ච පුම්භාවං, චත්ථුමාදාය දීපයෙ.

591.

අවිනිබ්භොගරූපෙන, ජීවිතනවකං භවෙ;
ඉච්චෙවං කම්මජා නාම, කලාපා නවධා යීතා.

592.

අවිනිබ්භොගරූපඤ්ච, සුද්ධට්ඨකමුදිරිතං;
කායවිඤ්ඤත්තියා සද්ධිං, නවකන්ති පච්චවති.

593.

වච්චිඤ්ඤත්තිසද්දෙහි, දසකං භාසිතං තථා;
ලහුතාදෙකාදසකං, ලහුතාදීහි තීහිපි.

594.

කායවිඤ්ඤත්තිලහුතා-දීහි ද්වාදසකං මතං;
වච්චිඤ්ඤත්තිලහුතා-දීහි තෙරසකං තථා.

595.

ගහෙත්වාකාරහෙදඤ්ච, තංතංකාලොපලක්ඛිතං;
ඉති චිත්තසමුට්ඨානා, ඡ කලාපාති භාසිතා.

596.

සුද්ධට්ඨකං තු පයමං, සද්දෙන නවකං මතං;
ලහුතාදෙකාදසකං, ලහුතාදිසමායුතං.

597.

සද්දෙන ලහුතාදීහි, තථා ද්වාදසකං භවෙ;
කලාපා උතුසම්භූතා, චතුද්ධෙවං පකාසිතා.

598.

සුද්ධට්ඨකඤ්ච ලහුතා-දෙකාදසකමිච්චපි;
කලාපාභාරසම්භූතා, දුට්ඨාව විභාවිතා.

599.

කලාපානං පරිච්ඡේද-ලක්ඛණත්තා විචක්ඛණා;
න කලාපභිගමිච්චාහු, ආකාසං ලක්ඛණානි ව.

600.

ඉච්චෙවං චතුසම්භූතා, කලාපා එකවීසති;
සබ්බෙ ලබ්භන්ති අජ්ඣත්තං, බාහිරොතුසමුට්ඨිතා.

601.

අට්ඨකං සද්දනවක-මිති ද්වේධාව භාසිතා;
මතකායෙපි තෙ ඵව, සියුමිච්චාහු පණ්ඩිතා.

602.

කාමෙ සබ්බෙපි ලබ්භන්ති, සභාවානං යථාරහං;
සම්පුණ්ණායතනානං තු, පවත්තෙ චතුසම්භවා.

603.

දසකානෙව සබ්බානි, කම්මජානෙව ජාතියං;
චක්ඛුසොතසානභාව-දසකානි න වා සියුං.

604.

චත්ථකායදසකානි, සභාවදසකානි වා;
ගබ්භසෙය්‍යකසත්තානං, තතො සෙසානි සම්භවා.

605.

කම්මං රූපං ජනෙතෙවං,
මානසං සන්ධිතො පරං;
තෙජොධාතු ධීතිජ්ජත්තා,
ආභාරජ්ඣොභටො තථා.

606.

ඉච්චෙවං චතුසම්භූතා, රූපසන්තති කාමිනං;
දීපජාලාව සම්බන්ධා, යාවජීවං පවත්තති.

607.

ආයුනො වාථ කම්මස්ස, බයෙනොභින්නමෙව වා;
අඤ්ඤෙන වා මරන්තාන-මුපච්ඡේදකකම්මුනා.

608.

සත්තරසවිත්තක්ඛණමායු රූපානමීරිතං;
සත්තරසමචිත්තස්ස, චුතිචිත්තොපරී තතො.

609.

ධීතිකාලමුපාදාය, කම්මජං න පරං භවෙ;
තතො භිජ්ජතුපාදිත්තං, චිත්තජාභාරජං තතො.

610.

ඉච්චෙවං මතස්ත්තානං, පුනදෙව භවත්තරෙ;
පටිසන්ධිමුපාදාය, තථා රූපං පවත්ති.

611.

සානජිවිභාකායභාවදසකාභාරජං පන;
රූපං රූපහවෙ නත්ථි, පටිසන්ධිපවත්තියං.

612.

තත්ථ ගන්ධරසොජා ව, න ලබ්භන්තීති කෙවන;
කලාපා ව ගණෙනබ්බා, තත්ථෙතං රූපවජ්ජිතා.

613.

ධීතික්ඛණඤ්ච චිත්තස්ස, තෙ ඵ්ච පටිසෙධයුං;
චිත්තභඩ්ගක්ඛණෙ රූප-සමුප්පත්තිඤ්ච වාරයුං.

614.

චක්ඛුසොතචත්ථුසද්දචිත්තජම්පි අසඤ්ඤිසු;
අරූපෙ පන රූපානි, සබ්බථාපි න ලබ්භරෙ.

615.

ඉත්ථං පනෙත්ථ විමලෙන විභාවනත්ථං,
ධම්මං සුධම්මමුපගම්ම සුරාධිවාසං;
රූපං අරූපසවිභාගසලක්ඛණං තං,
චුත්තං පචුත්තමභිධම්මනායෙ මයාපි.

616.

රූපවිභාගම්මං සුවිභත්තං, රූපයතො පන වෙනසි නිච්චං;
රූපසමිද්ධජිනෙරිතධම්මෙ, රූපවතී අභිවඩ්ඪති පඤ්ඤා.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ රූපවිභාගො නාම

ජට්ඨො පරිච්ඡේදො.

7. සත්තමො පරිච්ඡේදො

සබ්බසඬ්භගවිභාගො

617.

චතුපඤ්ඤාස ධම්මා හි, නාමනාමෙන භාසිතා;
අට්ඨාරසවිධා චුත්තා, රූපධම්මානි සබ්බථා.

618.

අභිඤ්ඤායා සභාවෙන, ද්වාසත්තති සමීරිතා;
සච්චිකට්ඨපරමත්ථා, වත්ථුධම්මා සලක්ඛණා.

619.

තෙසං දානි පවක්ඛාමි, සබ්බසංඝානිකං නයං;
ආනිධම්මිකහික්ඛුනං, හත්ථසාරමනුත්තරං.

620.

දුකා තිකා ව ඛන්ධායතනතො ධාතුසච්චතො;
පටිච්චසමුප්පාදා ව, පච්චයා ව සමඤ්ඤතො.

621.

පච්චයො එව නිබ්බානමපච්චයමසංඝිතං;
අසංඝාරමනුප්පාදං, සස්සතං නිච්චලක්ඛණං.

622.

පච්චයා චෙව සංඝාරා, සංඝිතා ව තතොපරෙ;
උප්පාදවයධම්මා ව, පච්චයට්ඨිතිකා තථා.

623.

නිබ්බානං රූපධම්මා ව, විප්පයුත්තාව කෙවලං;
ආරම්මණා එව නාම, නාලම්බන්ති හි කිඤ්චිපි.

624.

එකුප්පාදනිරොධා ව, එකාලම්බණවත්ථුකා;
සංසට්ඨා සම්පයුත්තා ව, සහජාතා යථාරහං.

625.

අඤ්ඤමඤ්ඤනුපත්ථද්ධා, සබ්බත්ථ සහවුත්තිනො;
සාරම්මණාරම්මණා ව, චිත්තචෙතසිකා මතා.

626.

විපස්සනාය භූමීති, තත්ථ තෙභූමකා මතා;
ලොකියා පරියාපන්නා, වට්ටධම්මා සඋත්තරා.

627.

සක්කායධම්මා සහයා, තීරමොරිමනාමකං;
සංයොජනියා සමලා, තථා නිවරණියකා.

628.

සංක්ලේෂිකා පරාමට්ඨා, උපාදානීයසාසවා;
ඔසනීයා යොගනීයා, ගන්ථනීයාති භාසිතා.

629.

අඤ්ඤා අපරියාපන්තා, විචට්ඨා වාචිපස්සියා;
ලොකුත්තරානුත්තරා ච, නොසංයොජනියාදයො.

630.

කම්මජාතා උපාදිත්තා, නාම වුච්චන්ති සාසවා;
අනුපාදිත්තකා නාම, තතො සෙසා පචුච්චරෙ.

631.

ධම්මා සප්පට්ඨාගාති, කුසලාකුසලා මතා;
අප්පට්ඨාගධම්මාති, තදඤ්ඤා පරිදීපයෙ.

632.

සරණා ච පහාතබ්බා, ද්වාදසාකුසලා පන;
තදඤ්ඤා අරණා නාම, පහාතබ්බා න කෙහිවි.

633.

රූපිනො රූපධම්මා ච, නාමධම්මා අරූපිනො;
ඵචමාදිප්පහෙදෙන, ද්විධා හෙදං විභාවයෙ.

634.

බාලා ධම්මා තපනීයා, කණ්භා ච කටුකප්ඵලා;
අසෙවිතබ්බා සාවජ්ජා, ද්වාදසාකුසලා මතා.

635.

පණ්ඩිතා වාතපනීයා, සුක්කා ච සුඛදායකා;
සෙවිතබ්බානවජ්ජා ච, කුසලා ඵකච්ඡති.

636.

ක්‍රියා විපාකා රූපඤ්ච, නිබ්බානන්ති චතුබ්බිධා;
චුත්තා අබ්‍යාකතා නාම, ධම්මා තබ්බිපරිතතො.

637.

භීතා ධම්මා පරිත්තා ච, කාමාවචරභූමිකා;
රූපාරූපා පචුච්චන්ති, මජ්ඣිමා ච මහග්ගතා.

638.

අප්පමාණා පණිතා ච, ධම්මා ලොකුත්තරා මතා;
සංකිලිට්ඨසංක්ලෙසිකා, ද්වාදසාකුසලා තථා.

639.

අසංකිලිට්ඨසංක්ලෙසිකා, ධම්මා තෙභූමකාපරෙ;
අසංක්ලිට්ඨාසංක්ලෙසිකා, නච ලොකුත්තරා සිග්ගං.

640.

විපාකා තෙ පච්චිවන්ති, විපාකා චතුභූමකා;
විපාකධම්මා නාමාති, කුසලාකුසලා මතා.

641.

ක්‍රියා රූපඤ්ච නිබ්බානං, න පාකං න තු පච්චති;
ආවයගාමිනො ධම්මා, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤාච සාසවා.

642.

චුත්තාපවයගාමිනො, කුසලානුත්තරා පන;
ක්‍රියා රූපඤ්ච නිබ්බානං, පාකා වොභයචජ්ජිතා.

643.

පට්ඨානුත්තරො මග්ගො, දස්සනං භාවනාපරෙ;
තදඤ්ඤෙ ද්වයනිමිමුත්තා, සබ්බෙපි පරමත්ථනො.

644.

සත්ත ලොකුත්තරා හෙට්ඨා, චුත්තා සෙක්ඛාති තාදිනා;
අරහත්තඵලමෙව, අසෙක්ඛන්ති පකාසිතං.

645.

ලොකියාපි ච නිබ්බානං, භාසිතොභයචජ්ජිතා;
ඵචමාදිජ්ජකාරෙහි, තිව්ධාති විභාවයෙ.

646.

අතීතානාගතං රූපං, පච්චුජ්ජන්තමථාපරං;
අජ්ඣත්තං වා ඛෙද්ධා වා, සුඛුමොළාරිකං තථා.

647.

භීතං පණිතං යං දුරෙ, සන්තිකෙ වා තදෙකතො;
සබ්බං රූපං සමොධාය, රූපක්ඛන්ධොති චුච්චති.

648.

තථෙව වෙදනාක්ඛන්ධො, නාම යා කාවි වෙදනා;
සඤ්ඤාක්ඛන්ධොති සඤ්ඤා ව, රාසිභාවෙන භාසිතා.

649.

වට්ඨමමෙසු අස්සාදං, තදස්සාදොපසෙවනං;
විනිභුජ්ජ නිදස්සෙතුං, ඛන්ධද්වයමුදාහටං.

650.

විවාදමූලසංසාර-කමහෙතුනිදස්සනං;
සන්ධාය වෙදනා සඤ්ඤා, කතා නානාති කෙවන.

651.

චිත්තසංසට්ඨධම්මානං, වෙනනාමුඛතො පන;
සඬ්ඛාරක්ඛන්ධනාමෙන, ධම්මා වෙනසිකා මතා.

652.

සබ්බහෙදං තථා චිත්තං, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධ සම්මතං;
හෙදාභාවෙන නිබ්බානං, ඛන්ධසඬ්ඛගහනිස්සටං.

653.

ආලම්බනීයභාවෙන, උපාදානොපකාරතො;
පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධාති, ලොකුත්තරවිචජ්ජිතා.

654.

යථා පුලං භිතත්ථාය, පරිග්ගාහකයොගිනං;
ධම්මා තෙභූමකා එක-භූමිභාවාය දෙසිතා.

655.

භාජනං භොජනං තස්ස, ඛ්‍යඤ්ජනං භොජකො තථා;
භුඤ්ජිතා වාති පඤ්චෙතෙ, උපමෙන්නි යථාක්කමං.

656.

ගිලානසාලා ගෙලඤ්ඤං, අසප්පායොපසෙවනා;
සමුට්ඨානං ගිලානොති, උපමෙන්නි ව පණ්ඩිතා.

657.

චාරකො කාරණං තත්ථ, අපරාධො ව කාරකො;
අපරාධකතො වොරො, ඉති වොපමිතා පුන.

658.

නිව්වාධිපිළනට්ඨෙත, භාරාති පරිදීපිතා;
ක්ලෙසදුක්ඛමුඛෙනෙන, බාදකා ච නිරන්තරං.

659.

අනත්ථාවහිතා නිව්වමුක්ඛිත්තාසිකවෙරිනො;
මච්චුමාරාහිධෙය්‍යත්තා, වධකාති ච භාසිතා.

660.

විමද්දාසහනං රූපං, ඵෙණුපිණ්ඩංව දුබ්බලං;
මුහුත්තරමණීයත්තා, වෙදනා බුබ්බුඵෑපමා.

661.

මරීචිකූපමා සඤ්ඤා, විපල්ලාසකභාවතො;
සඬ්ඛාරාපි ච නිස්සාරා, කදලික්ඛන්ධසාදිසා.

662.

නානප්පකාරං චිත්තෙන්තං, නානාක්ලෙසවිමොහිතං;
පලම්භතීති විඤ්ඤාණං, මායාසමමුදිරිතං.

663.

ඉච්චෙවං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා ඛන්ධා ච කෙවලං;
පඤ්චක්ඛන්ධාති නාමෙන, දෙසිතාති විභාවයෙ.

664.

අප්ප්ඤ්ඤාත්තඤ්ඤා ඛහිද්ධා ච, විඤ්ඤාණුප්පත්තිකාරණං;
ද්වාරාලම්භණහෙදෙන, ද්වෙධායතනමිරිතං.

665.

චක්ඛාදප්ප්ඤ්ඤාත්තිකං තත්ථ, ඡද්ධාරායතනං භවෙ;
බාහිරායතනං නාම, තථා රූපාදිගොචරං.

666.

ඉති වීථිප්පචත්තානං, ද්වාරාලම්භණසඬ්ඛගො;
ආගමෙ අහිධම්මෙ තු, සබ්බථාපි යථාරහං.

667.

තථාහනන්තරාතීතො, ජායමානස්ස පච්ඡතො;
මනො සබ්බොපි සබ්බස්ස, මනස්සායතනං භවෙ.

668.

තථා පුබ්බභිගමට්ඨයෙන, සහජානමරූපිනං;
ද්වාරභාවෙන විඤ්ඤාණං, සබ්බමායතනං මතං.

669.

මනායතනමිච්චෙවං, පසාදායතනං තථා;
පඤ්චවිඤ්ඤාණධම්මානං, ඉති ඡද්ධා විභාවයෙ.

670.

පඤ්චප්පසාදවිසයා, පඤ්චායතනසම්මතා;
සෙසං රූපඤ්ච නිබ්බානං, සබ්බෙ වෙතසිකාති ව.

671.

එකුනසට්ඨිධම්මානං, ධම්මායතනසඤ්චගහො;
ඉති ඡද්ධා පකාසෙන්ති, බාහිරායතනං බුධා.

672.

සුඤ්ඤාගාමොව දට්ඨබ්බ-මජ්ඣන්තිකමසාරතො;
ගාමසාතකචොරාව, තං භනන්තංව බාහිරං.

673.

නාමජ්ජවත්තිමුල්භානං, තදුප්පත්තිකකාරණං;
ද්වාදසායතනානීති, චුත්තමිත්ථං මහෙසිනා.

674.

සමත්තා භාවමත්තෙන, ධාරෙන්තීති සලක්ඛණං;
ද්වාරාලම්බතදුප්පන්න-පරියායෙන හෙදිතා.

675.

මනායතනමත්ථාහ, සත්ත විඤ්ඤාණධාතුයො;
එකාදස යථාචුත්තා, ඉච්චට්ඨාරස ධාතුයො.

676.

අන්තාදිකා මනොධාතු, මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා;
පච්චෙසාපගමෙ ද්වාර-පරියායෙන තිට්ඨති.

677.

හෙරීතලදණ්ඩසොස-සමං ඡක්කං යථාක්කමං;
කට්ඨාරණිපාවකාදි-සමඤ්ච තිට්ඨං භවෙ.

678.

දුක්ඛං සමුදයො වෙව, නිරොධො ච තථාපරො;
මග්ගො චාති චතුද්ධාහ, සච්චං සච්චපරක්කමො.

679.

භාරො ච භාරදානඤ්ච, භාරනික්ඛෙපනං තථා;
භාරනික්ඛෙපනුපායො, ඉච්චොපම්මං යථාක්කමං.

680.

රොගො රොගනිදානඤ්ච, රොගවූපසමො තථා;
රොගහෙසජ්ජමිච්චෙව-මුපමාහි ච දීපිතං.

681.

විසරුක්ඛො රුක්ඛමූලං, රුක්ඛච්ඡේදො තථාපරො;
රුක්ඛච්ඡේදකසත්ථන්ති, චතුධොපමිතං තථා.

682.

තීරමොරිමසඬ්ඛාතං, මහොසො පාරිමං තථා;
තදතික්කමුපායොති, උපමෙන්නි ච තං බුධා.

683.

සච්ඡිකත්ථාන පච්චක්ඛ-මිච්චොපම්මං යථාක්කමං;
සමාචික්ඛි විමොක්ඛාය, සච්චං තච්ඡනියාමතො.

684.

තථා හි දුක්ඛං නාබාධං, නාඤ්ඤං දුක්ඛා ච බාධකං;
බාධකත්තනියාමෙන, දුක්ඛසච්චමිතීරිතං.

685.

තං විනා නාඤ්ඤතො දුක්ඛං, න හොති න ච තං තතො;
දුක්ඛහෙතුනියාමෙන, සච්චමාහ විසත්තිකං.

686.

නාඤ්ඤා නිබ්බානතො සන්ති, න ච සන්තං න තං යතො;
සන්තභාවනියාමෙන, නිබ්බානං සච්චමුත්තමං.

687.

නාඤ්ඤං මග්ගාව නිය්‍යානං, අනිය්‍යානො න චාපි සො;
තස්මා නිය්‍යානභාවෙන, මග්ගො සච්චන්ති සම්මතො.

688.

ඉති තච්ඡාවිපල්ලාස-භූතභාවො චතුසුපි;
සච්චට්ඨොති විනිද්දිට්ඨො, දුක්ඛාදීස්චවිසෙසනො.

689.

පිළනට්ඨො සඬ්ඛතට්ඨො, සන්තාපට්ඨො ච භාසිනො;
විපරිණාමට්ඨො චාති, දුක්ඛස්සෙවං චතුඛ්ඛිධා.

690.

ආයුහනා නිදානා ච, සංයොගා පලිබොධනො;
දුක්ඛස්සමුදයස්සාපි, චතුධත්ථා පකාසිතා.

691.

නිස්සාරණා විවෙකා චා-සඬ්ඛතාමතනො තථා;
අත්ථා දුක්ඛනිරොධස්ස, චතුධාව සමීරිතා.

692.

නියානනො හෙතුනො ච,
දස්සනාධිපතෙය්‍යනො;
මග්ගස්සාපි චතුද්ධෙව-
මිති සොළසධා යිතා.

693.

සච්චිකට්ඨපරමත්ථං, තච්ඡාභිසමයට්ඨනො;
තථත්ථමපි සච්චට්ඨං, පට්ඨපෙන්නෙත්ථ පණ්ඩිතා.

694.

තදෙතං පටිවිජ්ඣන්ති, අරියාව චතුඛ්ඛිධං;
චුත්තමරියසච්චන්ති, තස්මා නාථොන තං කථං;

695.

ජාති ජරා ච මරණං, සොකො ච පරිදෙවනා;
දුක්ඛඤ්ච දොමනස්සඤ්ච, උපායාසො තථාපරො.

696.

අප්පියෙහි ච සංයොගො, විප්පයොගො පියෙහි ච;
යම්පි න ලහතිච්ඡන්තො, තම්පි දුක්ඛමිදං මතං.

697.

අපායෙසුපපජ්ජන්තා, චචන්තා දෙවලොකතො;
මනුස්සෙසු ච ජීරන්තා, නානාබ්‍යසනපිළිතා.

698.

සොචන්තා පරිදෙවන්තා, වෙදෙන්තා දුක්ඛවෙදනං;
දොමනස්සෙහි සන්තත්තා, උපායාසවිසාතිනො.

699.

අනිට්ඨෙහි අකන්තෙහි, අප්පියෙහි සමායුතා;
සඬ්ඛාරෙහි ච සත්තෙහි, නානාතත්ථවිධායිහි.

700.

ඉට්ඨෙහි පියකන්තෙහි, මනාපෙහි වියොජිතා;
සඬ්ඛාරෙහි ච සත්තෙහි, නානාසම්පත්තිදායිහි.

701.

දුක්ඛාපගමමිච්ඡන්තා, පත්ථයන්තා සුඛාගමං;
අලබ්භනෙය්‍යධම්මෙසු, පිපාසාතුරමානසා.

702.

කිච්ඡාධිපන්තා කපණා, විජ්ඣන්දන්තා රුද්ධමුඛා;
තණ්හාදාසා පරාභූතා, භවසංසාරසංකට්ඨො.

703.

යං තෙභූමකනිස්සන්දං, කටුකං ගාළිභවෙදනං;
වෙදෙන්ති සංසාරඵලං, තංජාතාදිං විනා කුතො.

704.

තස්මා ජාතාදිභෙදෙහි, බාධමානා භයාවහා;
දුක්ඛා ච දුක්ඛවත්ථු ච, බහුධාපි පපඤ්චිතා.

705.

තෙ සබ්බෙ පඤ්චුපාදාන-ක්ඛන්ධා ඵච සමාසතො;
දුක්ඛාධිට්ඨානභාවෙන, දුක්ඛතාය නියාමිතා.

706.

තස්මා තෙභූමකා ධම්මා, සබ්බෙ තණ්හාවිච්ඡිතා;
දුක්ඛසච්චන්ති දෙසෙසි, දෙසනාකුසලො මුනි.

707.

විරාගතෙජාලාහෙන, තණ්හාස්තෙහසිනෙහිතං;
විසරුක්ඛොව ජාතාදිනානානත්ථඵලොදයං.

708.

නන්දිරාගානුබන්ධෙන, සන්තානමවකඬ්ඨිතං;
පුනඛහවාහිතිබ්බත්තිභාවෙන පරිවත්තති.

709.

පතිට්ඨිතඤ්ච තත්ථෙතමත්තස්තෙහානුසෙවනං;
ගොවරානුනයාබද්ධං, රාගමුච්ඡාසමොහිතං.

710.

ක්ලෙසරාසිපරික්චිට්ඨං, ඛාසනොපද්දවාහනං;
දුක්ඛසල්ලසමාවිද්ධං, විහඤ්ඤති නිරන්තරං.

711.

හවෙ විරාගතෙජෙන, විච්ඡින්නෙ සති සබ්බථා;
කෙන බන්ධෙන සන්තාන-මානෙස්සති භවන්තරං.

712.

භවන්තරමසම්පත්තෙ, සන්තානමිහි විවට්ටිතෙ;
කිමධිට්ඨාය ජාතාදිදුක්ඛධම්මා පවත්තරෙ.

713.

තස්මා මොක්ඛවිපක්ඛෙන, තණ්හාදුක්ඛවිධායිනී;
දුක්ඛසමුදයො නාම, සච්චමිච්චාහ නායකො.

714.

සබ්බදුක්ඛවිනිමුත්තං, සබ්බක්ලෙසවිනිස්සටං;
දුක්ඛනිරොධනාමෙන, සච්චං චුච්චති අච්චුතං.

715.

දුක්ඛඤ්ච පරිජානන්තො, පජහං දුක්ඛසම්භවං;
නිබ්බානං පදමාරඛිහ, භාවනාවිට්ඨිමොසටො.

716.

නිය්‍යානට්ඨඬ්ඨිගිකො මග්ගො, සබ්බදුක්ඛවිමුත්තියා;
දුක්ඛනිරොධගාමිනී, සච්චං තස්මා තමීරිතං.

717.

චතුසච්චවිනිමුත්තා, සෙසා ලොකුත්තරා මතා;
මග්ගඋභයමපයුත්තා ච, ඵලධම්මා ච සබ්බථා.

718.

ඉත්ථං සහෙතුකං දුක්ඛං, සොපායාමතනිබ්බුතං;
පටිපත්තිහිතත්ථාය, විභාවෙති විනායකො.

719.

සප්පාටිහාරියං ධම්මං, දෙසෙත්වාන අනුත්තරො;
චතුධාරියසච්චානි, විහජීති විභාවයෙ.

720.

තබ්භාවභාවිභාවෙන, පච්චයාකාරලක්ඛිතං;
නියද්ධං ද්වාදසඋභයං, වීසතාකාරසඋභයං.

721.

නිසන්ධි චතුසඤ්චෙපං, තිවට්ඨස්ථ තිලක්ඛණං;
තෙභුමකං ද්විමූලස්ථ, චතුක්කනයමණ්ඩිතං.

722.

පච්චෙකං චතුගම්භීර-මනුපුබ්බවචත්ථිතං;
අවිජ්ජාකූටසඤ්ඤාතං, ඛන්ධාවිච්ඡේදමණ්ඩලං.

723.

සොකාදීනත්ථනිස්සන්දං, කෙවලං දුක්ඛපිණ්ඩිතං;
පටිච්චසමුප්පාදොති, භවචක්කං පවුච්චති.

724.

පටිච්චද්ධාය විජ්ජාය, භඤ්ජානිතාය සබ්බථා;
විවට්ඨතානුපුබ්බෙන, හෙතුභඤ්ජා යථාකථං.

725.

අස්මිං සති ඉදං භොති, අස්සුප්පාදා ඉදං භවෙ;
අසතාස්මිං න තං භොති, තස්ස භඤ්ජානිතාය හිජ්ජති.

726.

ඵතමත්ථං පුරක්ඛත්වා, පච්චයට්ඨිති දස්සිතා;
පටිච්චසමුප්පාදස්ස, ඉදප්පච්චයතා නයෙ.

727.

තථා හි ජාතිශාපාහ, පච්චයත්තං මහාමුනි;
ජරාමරණධම්මානං, මත්තාහෙදෙපි චත්ථුතො.

728.

ආහව්වපච්චයට්ඨමිහි, නෙදිසි පච්චයට්ඨිති;
තත්ථ ධම්මන්තරස්සෙව, පච්චයට්ඨො විභාවිතො.

729.

චුත්තමාවරියෙනෙතං, පට්ඨානනයසඬගහෙ;
ලබ්භමානනයං තාව, දස්සනත්ථං පපඤ්චිතො.

730.

එත්ථ තස්මානුපෙක්ඛිත්වා, ආහව්ව නියමං බුධො;
තබ්භාවභාවිමත්තෙන, පච්චයත්ථං විභාවයෙ.

731.

තත්ථාවිජ්ජා ව සඬබ්බරා, අද්ධාතීතොති භාසිතා;
විඤ්ඤාණං නාමරූපඤ්ච, සලායතනසඤ්ඤිතං.

732.

එස්සො ව වෙදනා තණ්හා, උපාදානං භවොති ව;
පච්චුප්පන්තො භවෙ අද්ධා, භවෙ අද්ධා අනාගතො.

733.

ජාති ජරා මරණන්ති, ද්වෙධා හොති ව සබ්බථා;
කාලත්තයවචත්ථානං, තියද්ධමිති දීපයෙ.

734.

තත්ථාවිජ්ජාති අඤ්ඤාණං, චතුසච්චෙසු භාසිතං;
පුබ්බන්තෙ වාපරන්තෙ ව, පච්චයට්ඨිතිශං තථා.

735.

අපුඤ්ඤාතිසඬබ්බාරොති, චුත්තා ද්වාදස චෙතනා;
තථා පුඤ්ඤාහිසඬබ්බාරො, කාමරූපෙසු භාසිතො.

736.

ආනෙඤ්ජාතිසඬබ්බාරොති, චුත්තාරුජ්ජා චතුබ්බිධා;
කායබ්බවීමනොද්වාරං, පත්වා තායෙව චෙතනා.

737.

වුත්තා කායවච්චිත්තසඬ්ඛාරාති මහෙසිනා;
සඬ්ඛාරාති විහත්තෙවමෙකුනතිංස වෙනනා.

738.

එකුනවිසතිවිධං, පටිසන්ධික්ඛණේ තථා;
පවත්තෙ ද්වත්තිංසවිධං, විඤ්ඤාණං පාකමානසං.

739.

තිවිධං වෙදනා සඤ්ඤා, සඬ්ඛාරාති විහෙදිතං;
නාමරූපං තු දූවිධං, භූතොපාදායහෙදතො.

740.

සලායතනසඬ්ඛාතං, චක්ඛාදජ්ඣත්තිකං මතං;
චක්ඛුසම්ඵස්සාදිහෙදා, එස්සො ඡධා පකාසිතො.

741.

සුඛා දුක්ඛා උපෙක්ඛාති, වෙදනා තිවිධා භවෙ;
කාමො භවෙ ච විභවෙ, තණ්හාති තිවිධා මතා.

742.

කාමුපාදානාදිහෙදා, උපාදානා චතුඛිබ්බා;
කම්මොපපත්තිහෙදෙන, භවො නාම ද්විධා මතො.

743.

අත්තභාවාහිතිබ්බත්ති, ජාති නාම ජරා පන;
පුරාණභාවො මරණං, පරියොසානමීරිතං.

744.

ද්වාදසඬ්ඛගජ්ජහෙදෙන, විහත්තෙවං මහෙසිනා;
පටිච්චසමුප්පාදොති, පච්චයා එව කෙවලා.

745.

පටිච්ච ඵලභාවෙන, සාපෙක්ඛං යිතමත්තනි;
අපච්චක්ඛාය සඬ්ඛන්ත්වා, උප්පාදෙන්තීති පච්චයා.

746.

අවිජ්ජාසඬ්ඛාරාතං තු, ගහණේ ගහිතාව තෙ;
තණ්හුපාදානභවාපි, ඉති පඤ්චෙන්ථ හෙතුයො.

747.

තණ්හුපාදානභවානං, ගහණෙ ගහිතා පුන;
අවිජ්ජා සඬ්ඛාරා වාති, පඤ්චෙවෙත්ථාපි හෙතුයො.

748.

විඤ්ඤාණාදිසරූපෙන, දස්සිතං ඵලපඤ්චකං;
ජාතිජ්ජරාමරණෙන, තදෙව ගහිතං පුන.

749.

අතීතෙ හෙතවො පඤ්ච, ඉදානි ඵලපඤ්චකං;
ඉදානි හෙතවො පඤ්ච, ආයතිං ඵලපඤ්චකං.

750.

ඉත්ථං හෙදෙන සඬ්ගය්හ, ද්වාදසඬ්ගං විචක්ඛණා;
අත්ථාපත්තිවිසෙසෙන, වීසතාකාරමීරයුං.

751.

හෙතුඵලං ඵලහෙතු, පුන හෙතුඵලන්ති ච;
තිසන්ධි චතුසඬ්ඛෙපං, තමෙවාහු විභාවිනො.

752.

අවිජ්ජාතණ්හුපාදානා, ක්ලෙසවට්ටන්ති භාසිතා;
භවෙකදෙසො සඬ්ඛාරා, කම්මවට්ටං තතොපරං.

753.

විපාකවට්ටමිච්චෙවං, විචට්ටෙනාවිචට්ටිතං;
තිවට්ටවට්ටිතං හුත්වා, වට්ටමෙනං පවත්තති.

754.

අනිච්චඤ්ච ඛයට්ඨෙන, දුක්ඛමෙනං භයට්ඨතො;
අනත්තාසාරකට්ඨෙන, වට්ටමෙවං තිලක්ඛණං.

755.

සංසාරස්සෙව චුත්තායං, පච්චයානං පරම්පරා;
පටිච්චසමුප්පාදොති, තතො තෙභූමකො මතො.

756.

බන්ධාවිජ්ජාණ්ඩකොසෙන, විජ්ජාදිහෙදවජ්ජිතා;
විමුක්තිරසමප්පත්තා, භවතණ්හාපිපාසිතා.

757.

අභිසංඛාරභාවෙන, පටිබන්ධනි සන්තති;
තථාභිසංඛිකා පාක-භාවාය පරිවත්තති.

758.

විපාකා පුන කම්මානි, පාකානි පුන කම්මතො;
ඉච්චෙවං පරියායෙන, සංසාරොයං පවත්තති.

759.

ඉච්චාවිජ්ජාභවතණ්හා, වට්ටොපත්ථම්භකා මතා;
සම්පයුත්තානුසයිතා, තස්මා වට්ටං ද්විමුලකං.

760.

පච්චයපච්චයුජ්ජන්ත-සන්තානහෙදතො පන;
නානාභුතානමෙකන්තං, ඛිජරුක්ඛාදයො විය.

761.

තථාපි තෙසං ධම්මානං, චත්ථුලක්ඛණහෙදතො;
දීපවට්ටිසිඛානංව, නත්ථි එකන්තමෙකතා.

762.

හෙතුහෙතුසමුජ්ජන්තා, ඊභාභොගවිචජ්ජිතා;
පච්චයාය ච පච්චෙතු-මධ්‍යාපාරා තතො මතා.

763.

අවිජ්ජාදීනමෙවාථ, සම්භවෙ සම්භවන්ති ච;
සංඛාරාදිසභාවාති, යිතෙවංධම්මතාය තෙ.

764.

ඉත්ථමෙකත්තනානත්තා, අඛ්‍යාපාරො තථාපරො;
එත්ථෙවංධම්මතා චෙති, නයා චුත්තා චතුබ්බිධා.

765.

ඵලානං පච්චයුජ්ජන්ති, පච්චයත්ථො ච හෙතුසු;
සභාවපට්ඨෙධො ච, දෙසනා විත්තතාති ච.

766.

අත්ථධම්මපට්ඨෙධ-දෙසනානං යථාක්කමං;
අනිගම්භීරභාවෙන, චතුගම්භීරමීරිතං.

767.

පධානකාරණත්තා හි, අවිජ්ජාදිපරම්පරා;
කමෙන සඬ්ඛාරාදීනං, පච්චයාති චචත්ථිතා.

768.

තථා හි ජාතියා එව, ජරාමරණසම්භවො;
අජාතානං ජරා වාථ, මරණං වා කුතො භවෙ.

769.

සාවොපපත්තිසඬ්ඛාතා, ජාති කම්මභවොදිතා;
අඬ්ඛුරො විය ඛිජම්භා, තත්ථ තත්ථොපලබ්භති.

770.

සම්පයොගානුසයතො, උපාදානජ්ජතිට්ඨිතා;
ආයුහන්ති ච කම්මානි, ආකඬ්ඪන්තොපපත්තිකං.

771.

උපාදානියධම්මෙසු, තණ්හාස්නෙහපිපාසිතා;
දළ්ඞි කුබ්බන්තුපාදානං, පියරූපාහිනන්දිතො.

772.

වෙදනීයෙසු ධම්මෙසු, අස්සාදමනුපස්සතො;
වෙදනාපච්චයා තණ්හා, සමුට්ඨාය පවඬ්ඪති.

773.

ඉට්ඨානිට්ඨඤ්ච මජ්ඣන්තං, චුසන්තා පන ගොචරං;
වෙදෙන්ති වෙදනං නාම, නාචුසන්තා කුදාවනං.

774.

චුසතාලම්බණඤ්චෙසො, සළායතනසම්භවෙ;
ද්වාරාභාවෙ කුතො තස්ස, සමුජ්ජන්ති භවිස්සති.

775.

සළායතනමෙතඤ්ච, නාමරූපුපනිස්සිතං;
ජථස්සද්වාරභාවෙන, පචත්තති යථාරහං.

776.

පුබ්බඬ්ඨගමාධිට්ඨානෙන, විඤ්ඤාණෙන පතිට්ඨනෙ;
නාමරූපං උපත්ථද්ධං, පටිසන්ධිපචත්තියං.

777.

සඬ්ඛාරජනිතං හුත්වා, පතිට්ඨාති භවත්තරෙ;
විඤ්ඤාණං ජනකාභාවෙ, තස්සුප්පත්ති කථං භවෙ.

778.

අවිජ්ජායානුසයිතෙ, පටිච්චෙධවිරොධිතෙ;
චට්ටානුගතසන්තානෙ, පටිසන්ධිඵලාවහෙ.

779.

පාකධම්මා සභාවෙන, පවත්තන්ති හි චෙතනා;
අවිජ්ජාපච්චයා භොන්ති, සඬ්ඛාරාති තතො මනා.

780.

පටිච්චද්ධෙසු සච්චෙසු, පච්චයානං පරම්පරා;
විසාතීයති සබ්බාපි, තතො චට්ඨං විචට්ඨති.

781.

ඉච්චාවිජ්ජාවිරොධෙන, තස්සා චට්ඨප්පවත්තියා;
සඬ්ඝාතනිකභාවෙන, අවිජ්ජා කුටසම්මනා.

782.

ජරාමරණසඬ්ඝාට-පටිපිළිතචෙතසං;
ක්ලෙසමුච්ඡාපරෙතානං, සා චාවිජ්ජා පච්චිසති.

783.

ඉච්චාබ්ද්ධමට්ඨිච්ඡේදං, ඉදප්පච්චයමණ්ඩලං;
චක්කනෙමිසමාවට්ඨං, කමෙන පරිවත්තති.

784.

චට්ඨස්ස ද්වාදසඬ්ඝස්ස, තස්ස තෙභූමකස්ස තු;
දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස දස්සෙසි, නිස්සන්දෙන නිදස්සනං.

785.

සොකඤ්ච පරිදෙවඤ්ච, තථා දුක්ඛඤ්ච කායිකං;
දොමනස්සමුපායාසං, නානාබ්‍යසනසම්භවං.

786.

ඉච්චාතුරමනිච්චන්තං, මහොපද්දවසඬ්ඝකුලං;
බහුපක්ලෙසුපස්සට්ඨං, දුක්ඛමෙතන්ති පිණ්ඩිතං.

787.

ඉච්චෙවං පඤ්චුපාදාන-ක්ඛන්ධහෙදිතසඬගහො;
අත්තභාවහවරංථා, හත්ථමුත්තංව යන්තකං.

788.

ගතිට්ඨිතිනිවාසෙසු, සංසරන්තො නිරන්තරං;
චක්කෙනෙනෙත යාතීති, හවචක්කමිදං මතං.

789.

අවිජ්ජාණං පදාලෙක්ඛා, පටිච්චෙදප්පවත්තියා;
පච්චයප්පච්චයුප්පන්නා, සුපට්ඨන්ති සභාවතො.

790.

අනිච්චා දුක්ඛනත්තා ව, හඬගවන්තො භයාවහා;
සාදීනවාති සඬබ්බය, විචට්ටමහිතිට්ඨති.

791.

තතො සානුසයා තණ්හා, නිරුජ්ඣති පුනඛ්භවෙ;
සන්තානරතියාභාවා, න පක්ඛන්දති සන්ධියං.

792.

අවිරුළුහිකභාවෙන, තත්ථ චට්ටවිරොධිතෙ;
අහිසඬබ්බාරභාවෙන, න පවත්තන්ති චෙතනා.

793.

පටිසන්ධිපවත්තීපි, න ජනෙන්නි හවන්තරෙ;
ඉච්චාවිජ්ජානිරොධෙන, නිරුද්ධා කම්මචෙතනා.

794.

පච්චයත්ථනිරොධෙන, සඬබ්බරානං නිරොධතො;
විඤ්ඤාණං ජනකාභාවා, නිරුද්ධමිති වුච්චති.

795.

විඤ්ඤාණාදිනිරොධා ව, නාමරූපාදිකං තථා;
දුක්ඛක්ඛන්ධස්සිමස්සෙවං, නිරොධොති පවුච්චති.

796.

ඉති චට්ටවිච්චානං, වසා ද්වෙධා විභාවිතො;
පටිච්චසමුප්පාදොති, දෙසිතොයං මහෙසිනා.

797.

සබ්බසඛිකධම්මානං, සබ්බෙ ධම්මාපි පච්චයා;
ජනකා චෙවුපත්ථම්භා, සංවිහත්තා යථාරහං.

798.

ආහව්ව පච්චයට්ඨෙත, චතුර්විසතිධා සීතා;
හෙතාලම්බණාධිපතානන්තරසමනන්තරා.

799.

සහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤ-නිස්සයා චොපනිස්සයො;
පුරෙජාතා පච්ඡාජාතා-සෙවනා කම්මමෙව ව.

800.

පාකාභාරිත්ථියජ්ඣාන-මග්ගඛිගසම්පයුත්තකා;
විජ්ජයුත්තත්ථි නත්ථි ව, විගතාවිගතන්ති ව.

801.

පඤ්චාතීතාව කම්මං තු, චත්තමානඤ්ච ඊරිතං;
සබ්බථාපි තයො වුත්තා, චත්තමානා තතොපරෙ.

802.

ජධා නාමං තු නාමස්ස, පඤ්චධා නාමරූපිනං;
එකධා පුන රූපස්ස, රූපං නාමස්ස චෙකධා.

803.

පඤ්ඤත්තිනාමරූපානි, නාමස්ස දුට්ඨා ද්වයං;
ද්වයස්ස නවධා චෙති, ඡබ්බිධා පච්චයා කථං.

804.

නිරුද්ධානන්තරා එව, ජායන්තානමනන්තරං;
නාමධම්මාව නාමානං, ජනකත්තොපකාරකා.

805.

නිරන්තරජපවත්තියා, අනුරූපමනන්තරා;
අනන්තරපච්චයෙන, පච්චයොති පකාසිතා.

806.

සමනන්තරභාවෙන, තෙසං තෙ එව පච්චයා;
සමනන්තරනාමෙන, පච්චයොති පකාසිතා.

807.

අත්ථිභාවාය ධම්මානං, නත්ථිතායොපකාරකා;
නත්ථිපච්චයනාමෙන, වුත්තා තෙ එව තාදිනා.

808.

ඔකාසදානභාවෙන, විගතාවොපකාරකා;
ධම්මා තෙ එව වුච්චන්ති, විගතස්පච්චයොති ව.

809.

ජවා පගුණභාවාය, ජවානමුපකාරකා;
ආසෙවනපච්චයොති, නිරුද්ධානන්තරා මතා.

810.

සංසට්ඨසහජාතානං, සම්පයොගෙන පච්චයා;
සම්පයුත්තපච්චයොති, නාමා නාමානමිට්තා.

811.

ඉච්චෙකො චත්තමානො ව, පඤ්චාතීතා යථාරහං;
අරූපානමරූපා ව, පච්චයා ඡබ්බිධා මතා.

812.

පචත්තෙ චිත්තජාතානං, කම්මජානඤ්ච සන්ධියං;
රූපානං සහජාතාන-මරූපානඤ්ච තාදිනා.

813.

හෙතුභූතා ඡ ධම්මාපි, මූලට්ඨෙතොපකාරකා;
හෙතුපච්චයභාවෙන, පච්චයොති පකාසිතා.

814.

තථා නිජ්ඣායනට්ඨෙන, තෙසමෙවොපකාරකා;
ඤානපච්චයනාමෙන, ඤානධම්මා විභාවිතා.

815.

තථෙව නියානට්ඨෙන, පච්චයාති පකාසිතා;
මග්ගපච්චයනාමෙන, මග්ගඬිගා ව මහෙසිනා.

816.

තෙසමෙව ව ධම්මානං, සහජාතාති චේතනා;
කම්මඛ්‍යාපාරාභාවෙන, චත්තමානා ව පච්චයා.

817.

කටත්තාරූපපාකානං, නානක්ඛණිකවෙනනා;
අභිසංඛාරභාවෙන, ජනකප්පච්චයා මතා.

818.

ඉච්චෙවං දුට්ඨා හෙදා, විජ්ඣාරට්ඨෙත වෙනනා;
කම්මපච්චයනාමෙන, පච්චයොති පකාසිතා.

819.

රූපානං සහජාතානං, අඤ්ඤමඤ්ඤමරූපිනං;
පච්චයා සන්තභාවෙන, විපාකා සමුදිරිතා.

820.

එකොතීතොපි චත්තාරො, චත්තමානාති පඤ්චධා;
පච්චයා නාමධම්මාව, නාමරූපානමිරිතා.

821.

ඉමස්ස රූපකායස්ස, පච්ඡාජාතොපකාරකො;
පච්ඡාජාතපච්චයොති, නාමං රූපානමෙකධා.

822.

සත්තවිඤ්ඤාණධාතුනං, ඡ චත්ථුනි පචත්තියං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණවීරියා, පඤ්චාලම්බා යථාක්කමං.

823.

පුරෙජාතවිසෙසෙන, නාමානමුපකාරකා;
පුරෙජාතපච්චයොති, රූපං නාමස්ස වෙකධා.

824.

චිත්තවෙනසිකා ධම්මා, යං යමාරබ්භ ජායරෙ;
ආලම්බණපච්චයොති, සබ්බමෙතං පචුච්චති.

825.

යමාලම්බං ගරුං කත්වා, නාමධම්මා පචත්තරෙ;
ස්වායමෙවාලම්බණුප-නිස්සයොති පකාසිතො.

826.

අනන්තරපච්චයෙන, යෙ ධම්මා පච්චයා මතා;
තෙ එව වානන්තරූප-නිස්සයොති පකාසිතො.

827.

රාගසද්ධාදයො ධම්මා, අජ්ඣත්තමනුවාසිතා;
සත්තසංඛාරධම්මා ච, බහිද්ධොපනිසෙවිතා.

828.

රාගසද්ධාදිධම්මානං, කම්මං පාකානම්චිචයං;
පකතුපනිස්සයොති, පට්ඨපෙසි තථාගතො.

829.

ඉච්චෙවං බලවට්ඨෙත, නිස්සයෙනොපකාරකා;
උපනිස්සයනාමෙන, පච්චයොයං තිධා මනො.

830.

රූපාරූපං පනිච්චෙවං, තෙකාලිකමකාලිකා;
පඤ්ඤත්ති චෙව නාමානං, පච්චයො දුච්චො මනො.

831.

ආලම්බාධිජ්ජනිභූතං, නාමානං ගරුගොචරං;
සහජාධිජ්ජනිධම්මා, සහජානං යථාරහං.

832.

නාමරූපානම්චිචෙව-මාධිජ්ජනිචෙන පච්චයො;
අධිජ්ජනිපච්චයොති, දුච්චා පරිදීපිතො.

833.

සහජා නාමරූපානං, මහාභූතා ච රූපිනං;
පටිසන්ධික්ඛණෙ වත්ථු, නාමානම්ති සබ්බථා.

834.

සහජාතච්ඡෙසෙන, ධම්මානමුපකාරකා;
සහජාතපච්චයොති, තිච්චෙවං විභාවිතා.

835.

අරූපිනො චතුක්ඛන්ධා, මහාභූතා චතුබ්බිධා;
සන්ධියං වත්ථුනාමානි, සහජානීති සබ්බථා.

836.

උපකාරපවත්තා ච, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස තාදිනා;
අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයොති, විභත්තා තිච්චා මනා.

837.

සත්තවිඤ්ඤාණධාතුනං, භූතොපාදායරූපිනං;
සහජාතනාමරූප-ධම්මානඤ්ච යථාක්කමං.

838.

චත්ථ භූතා චතුක්ඛන්ධා, නිස්සයෙනොපකාරකා;
නිස්සයජ්ජවචයො නාම, පච්චයොති මනො තිධා.

839.

කබ්ලිකාරො ආහාරො, රූපකායස්ස පච්චයො;
අරූපිනො පනාහාරා, සහජාතං යථාරහං.

840.

නාමරූපානම්චිචෙවං, යාපනට්ඨෙන පච්චයා;
ආහාරපච්චයොතෙව, දුට්ඨෙවං පකාසිතො.

841.

පසාදජීවිතාරූපි-න්ද්‍රියධම්මා යථාක්කමං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණුපාදින්න-රූපානං නාමරූපිනං.

842.

සහජාතානම්චිචෙව-මිස්සරට්ඨෙන පච්චයා;
ඉන්ද්‍රියජ්ජවචයොතෙව, තිව්ධා සමුදාහටො.

843.

සත්තවිඤ්ඤාණධාතුනං, ඡ චත්ථුනි යථාරහං;
පච්ඡාජාතා ච කායස්ස, චිත්තචෙතසිකා තථා.

844.

අරූපා සහජාතානං, රූපානන්ති මතා තිධා;
විජ්ජයුක්තපච්චයොති, විජ්ජයොගොපකාරකා.

845.

සහජාතං පුරෙජාතං, පච්ඡාජාතඤ්ච සබ්බථා;
කබ්ලිකාරො ආහාරො, රූපජීවිතම්චිචයං.

846.

අත්ථිපච්චයසඬ්ඛාතො, පච්චයො පඤ්චධා මනො;
විජ්ජමානසභාවෙන, පච්චයට්ඨා යථාරහං.

847.

තෙ ඵ්වාචිගතා භුත්වා, චත්තමානොපකාරකා;
අචිගතපච්චයොති, සුගතෙන චචත්ථිතා.

848.

අට්ඨෙවං චත්තමානානි, නාමරූපානි පච්චයා;
සබ්බත්ථාධිජ්ජති වාති, නවධා නාමරූපිනං.

849.

ඉත්ථමුද්දිට්ඨනිද්දිට්ඨා, පට්ඨානන්‍යසඬගහා;
කුසලාකුසලාදීහි, සුචිහත්තා මහෙසිනා.

850.

පඤ්ඤත්තිනාමරූපානං, වසෙන තිව්ධා ඨිතා;
පච්චයාති පකාසෙන්ති, චතුච්ඡති පණ්ඩිතා.

851.

පඤ්ඤත්ති පඤ්ඤපියත්තා, පඤ්ඤාපෙතීති ච ද්විධා;
නාමරූපච්චිත්තා, පඤ්ඤත්තා තාදිනා කථං.

852.

භූතපරිණාමාකාරමුපාදාය තථා තථා;
භූමිපබ්බතපාසාණතිණරුක්ඛලනාදයො.

853.

සම්භාරාකාරමාරබ්භ, සන්තිවෙසව්සෙසිතා;
යානගාමචන්‍ද්‍රයානකටසාරපටාදයො.

854.

කාරකවෙදකාකාරං, විඤ්ඤත්තින්ද්‍රියලක්ඛිතං;
බන්ධපඤ්චකමාහච්ච, මච්චාසුරසුරාදයො.

855.

චන්දාදාවට්ටනාදීහි, දිසාකාලාදිසම්මුති;
පාරම්පරියකාදීහි, ජාතිගොත්තකුලාදයො.

856.

තංතංක්‍රියාදිහෙදෙහි, පඤ්ඤත්තා කථිතාදයො;
තංතංකලාපාසම්ප්‍රිට්ඨා, කූපාකාසගුහාදයො.

857.

තං තං නිමිත්තමාරබ්භ, වින්තයන්තස්සුපට්ඨිතා;
කසිණාදිකචොභාරා, භාවනාමයගොචරා.

858.

පුබ්බොපලබ්භාභාවෙන, කසිණුග්ගාට්ඨාදයො;
නිරොධා ච සමාපත්ති, විසෙසාභාවලක්ඛිතා.

859.

ඉති තං තමුපාදාය, සමඤ්ඤාතා තථා තථා;
සඬ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති, වොභාරොති පකාසිතා.

860.

ආලම්බණට්ඨාකාරෙන, සන්තාභාවෙපි චත්ථුතො;
වින්තාවොභාරනිජ්ජන්තා, අත්ථච්ඡායාව භාසිති.

861.

පඤ්ඤාපීයත්තා පඤ්ඤත්ති, නාමායමිති භාසිතා;
උපාදාය ච පඤ්ඤත්ති, සා ඵවොපනිධාය ච.

862.

පඤ්ඤත්ති පඤ්ඤාපනතො, පණ්ඩිතෙහි පකාසිතා;
අවිජ්ජමානා පඤ්ඤත්ති, විජ්ජමානානිපි ද්විධා.

863.

ලොකවොභාරිකට්ඨෙයන, පඤ්ඤත්තං පරමත්ථතො;
අවිජ්ජමානමෙතාය, පඤ්ඤාපෙත්ති යදා තදා.

864.

අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, විජ්ජමානං යදා පුන;
පඤ්ඤාපෙත්ති තදා ඵසා, විජ්ජමානත්ති වුව්චති.

865.

ඉත්ථං පඤ්ඤත්තිධම්මඤ්ච, සම්මතත්ථවිසෙසතො;
භාවධම්මඤ්ච රූපාදි-සලක්ඛණවිසෙසතො.

866.

පඤ්ඤාපෙතිති පඤ්ඤත්ති, නාමායමිති භාසිතා;
යා නාමං නාමකම්මාදිනාමෙන සමුදිරිතා.

867.

සා ඵවාච්ඡ්ඡමානෙන-ච්ඡ්ඡමානාදිහෙදිතා;
ඉත්ථිසද්දො ඡළාහිඤ්ඤො, රාජපුත්තො තු භාසිතා.

868.

ක්‍රියානිමිත්තත්ථයොග-රුළුභිජාතොපචාරිකා;
සම්බන්ධොපවයාවත්ථා, සංශ්ඨානාපෙක්ඛිතා තථා.

869.

දෙවදත්තොථ මෙධාවී, වෙදනා චන්දිමා තථා;
බත්තියො නරසිහො ච, භාතා ලොහිතකං යුවා.

870.

කුණ්ඩලං දුස්සමීච්චෙවමාදිහෙදිතසඬගහා;
සම්මතත්ථසභාවෙසු, වොභාරාකාරලක්ඛිතා.

871.

සායං යාදිච්ඡකාන්චත්ථසඬකෙතක්ඛණසම්භවා;
වොභාරත්ථවිසෙසෙන, ඤෙය්‍යාකාරානුසාරිනී.

872.

චචීසොසානුසාරෙන, සොතවිඤ්ඤාණවිථියා;
පචත්තානන්තරුප්පන්න-මනොද්චාරස්ස ගොචරා.

873.

අත්ථා යස්සානුසාරෙන, විඤ්ඤායන්ති තතො පරං;
සම්මතා ච සභාවා ච, පුබ්බසඬකෙතභාගිනො.

874.

යායං වාලම්බණාකාරවිසෙසෙ පටිදිස්සති;
වෙදනාදිචචීසොසං, සභාවානුගවෙතසො.

875.

සායං පඤ්ඤත්ති විඤ්ඤෙය්‍යා, ලොකසඬකෙතනිමිමිතා;
චචීවිඤ්ඤත්තිසහිතො, සද්දො ඵවාති කෙචන.

876.

ඉත්ථං පඤ්ඤත්තිධම්මාති, චුත්තං පඤ්ඤත්තිකද්වයං;
තථාධිවචනා ධම්මා, නිරුත්තිති ච තාදිනා.

877.

අවිසංවාදකටියෙන, ලොකවොහාරසාධකං;
සමඤ්ඤාසච්චම්චිවෙවං, ආචික්ඛන්ති විචක්ඛණා.

878.

සත්ථා යං පරමත්ථමුත්තමගුණො නාමඤ්ච රූපන්ති ච,
ද්වේධාකාසි සභාවධම්මකුසලො නිබ්බිජ්ඣා ධම්මන්තරං;
වොහාරත්ථවිසෙසඤ්ඤායාමපරං ඛ්‍යාකාසි පඤ්ඤන්තිතො,
ආරද්ධං කමතො මයෙවමබ්බිලං තං සුට්ඨු නිට්ඨාපිතං.

879.

යං ධම්මං ධම්මරාජා නිරතිකමහිසම්බොධි මග්ගෙන බුද්ධා,
කත්වා කණ්ඩම්බමුලෙ පරමමනුපමං පාටිභීරං බණෙන;
පාත්වාකා තත්ථ පත්වා පුරවරගණමුල්ලාපලාවණ්ණරංසි,
තත්ථාදායත්ථසාරං කථිතමතිවිරං යාතු පායානුකූලං.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ සබ්බසඬ්ඛනවිභාගො නාම

සත්තමො පරිච්ඡේදො.

නිට්ඨිතො ච නාමරූපපරිච්ඡේදෙ සබ්බථාපි

අභිධම්මපරමත්ථවිභාගො.

8. අට්ඨමො පරිච්ඡේදො

කසිණාසුභවිභාගො

880.

ඉතො පරං පචක්ඛාමි, භාවනානායමුත්තමං;
නාමරූපං පරිග්ගස්ස, පටිපජ්ජිතුමිහතො.

881.

භාවනා දුට්ඨා තත්ථ, සමථො ච විපස්සනා;
සමථො දුට්ඨො තත්ථ, පරිත්තො ච මහග්ගතො.

882.

උපචාරමනුජ්ජත්තො, පරිත්තොති පචුච්චති;
මහග්ගතජ්ජනාපත්තො, සමථො ලොකියො මතො.

883.

කසිණානි දසාසුභා, දසධානුස්සතී තථා;
අප්පමඤ්ඤා ච සඤ්ඤා ච, චචත්ථාරූප්පකානි ච.

884.

කම්මට්ඨානානි තත්ථාහු, චත්තාලීස විචක්ඛණා;
යත්ථානුයොගං කුඛ්ඛන්තා, භාවෙන්ති සමථද්වයං.

885.

තං පයොගවිසුද්ධෙන, පත්ථානොපායසම්පදං;
අප්පිකාසයං විසොධෙන්වා, භාවෙන්ති භාසිතං.

886.

කථං කරොන්තො වාරිත්තං, වාරිත්තඤ්ච විචජ්ජිය;
පාතිමොක්ඛං සමාදාය, සද්ධාය පරිපූරයෙ.

887.

පටිසඬ්ඛාය සොධෙන්වා, ඡද්වාරෙසු මලාසවං;
ඡළින්ද්‍රියානි මෙධාවී, සතාරක්ඛෙන් ගොපයෙ.

888.

පාපකාජීවනිස්සඬ්ගො, කුභකාචාරනිස්සටො;
ආජීවං පරිසොධෙය්‍ය, පහිතත්තෙට්ඨිසුද්ධියා.

889.

ඉදමත්ථිතමාරඛ්භ, පටිසඬ්ඛාය යොනිසො;
පඤ්ඤවා සම්පජ්ඤඤෙන, පරිභුඤ්ජෙය්‍ය පච්චයෙ.

890.

සංවරං පාතිමොක්ඛෙ ච, සීලමිත්ද්‍රියසංවරං;
ආජීවපාරිසුද්ධිඤ්ච, තථා පච්චයනිස්සිතං.

891.

සමාදාය චතුද්ධෙව-මධිට්ඨෙය්‍ය තතො පරං;
තස්සෙව පරිවාරාය, ධුතඬ්ගානි යථාරහං.

892.

පංසුකුලිකමඬ්භගං ති-විවරං විවරායුගං;
පිණ්ඩපාතිකමඬ්භගඤ්ච, සපදානිකමුත්තමං.

893.

බලපවිජාහත්තිකඛ්ඟං, ධුතඛ්ඟං පත්තපිණ්ඩිකං;
එකාසනිකමිච්චෙවං, පඤ්චධා භොජනෙ යීතං.

894.

ආරඤ්ඤිකං යථාසන්ථ-
තිකඛ්ඟං රුක්ඛමූලිකං;
අබ්භොකාසිකසොසානි-
කඛ්ඟා නෙසජ්ජිකං තථා.

895.

ජ සෙනාසනමාරබ්භ, ධුතඛ්ඟානීති තෙරස;
කජ්ජියෙපි ච ලොලුජ්ජ-සමාවාරවිමුත්තියා.

896.

සාමිච්චපට්ඨත්තීති, කත්වා සල්ලෙඛවුත්තියා;
පච්චයත්තයමාහව්ච, පඤ්ඤත්තානි මහෙසිනා.

897.

චතුපාරිසුද්ධිසීලං, ධුතඛ්ඟපරිවාරිතං;
සුරෙත්වාන විසුද්ධෙවං, පයොගපරිසුද්ධියා.

898.

තතො පණ්ඩිසම්පන්නො, භාවනාය විසාරදො;
උපායං පටිපාදෙය්‍ය, පච්චෙකරතො කථං?

899.

ආවාසො ච කුලං ලාභො,
ගණො කම්මඤ්ච පඤ්චමං;
අද්ධානං ඤාති ආබාධො,
ගන්ථො ඉද්ධීති තෙ දස.

900.

ජෙත්වාන නිපකො යොගී,
පලිබ්බාධෙ යථාරහං;
නිරාලයො නිරාරම්භො,
පපඤ්චොපසමෙ රතො.

901.

පියං ගරුං භාවනියං, චත්තාරං චචනක්ඛමං;
කත්තාරමතිගම්භීරකථං යානනියොජකං.

902.

බහුස්සුතං ගුණවත්ත-මාගම්මාවරියං බුධො;
බමො පදක්ඛිණග්ගාභී, නිය්‍යාතත්තුපු හදුකො.

903.

ආරාධෙත්වාන ගණ්භෙය්‍යා, තං කම්මට්ඨානදායකං;
කම්මට්ඨානං පරික්ඛිත්වා, වරියාරහමත්තනො.

904.

රාගො දොසො ච මොහො ච,
චරියා තීභි පණ්ඩිතා;
සද්ධාබුද්ධිවිතක්කෙහි,
ජබ්බිධා ච විභාවස්සුං.

905.

රාගුස්සන්තස්ස සප්පායා, කොට්ඨාසාසුභභාවනා;
දොසුස්සන්තස්සප්පමඤ්ඤා, නීලාදි ච චතුබ්බිධා.

906.

විතක්කං මොහුස්සන්තානං, ආනාපානං පකාසිතං;
ජ සද්ධාවරිතස්සාහු, බුද්ධානුස්සතිආදයො.

907.

මරණොපසමාසඤ්ඤාවචත්ථානානි බුද්ධිනො;
සෙසානි පන සබ්බෙසං, තත්ථාපි කසිණං බුධා.

908.

විතක්කපකතිකස්ස, පරිත්තං මොහවාරිනො;
මහත්තමිති සප්පායං, ගහෙත්වාන තතො පරං.

909.

මහාවාසං නවං ජිණ්ණං, පන්ථසොණ්ඩිකසන්තිකං;
පණ්ණපුප්ඵලාකිණ්ණං, බහුසම්මානපත්ථිතං.

910.

සීමන්තදාරුනගර-ක්කෙත්තපච්චන්තනිස්සිතං;

විසභාගමසප්පායං, පට්ටනං මිත්තදුල්ලහං.

911.

යානානිට්ඨාරසෙතානි, පරිවජ්ජෙය්‍ය පණ්ඩිතො;
සෙවෙය්‍ය භාවනායොග්ගං, සෙනාසනමතන්දිතො.

912.

නාතිදුරං නාව්වාසන්තං, අප්පසද්දමනාකුලං;
ගමනාගමනසම්පන්නං, අප්පඩංසානුපද්දවං.

913.

අකිච්ඡපච්චයුප්පාදං, ලජ්ජීහික්ඛුගණොචිතං;
විවෙකට්ඨානබහුලං, බහුස්සුතනිසෙවිතං.

914.

අප්පහයං නිරාසඬිකං, අප්පදොසං මහාගුණං;
විහාරමනුසෙවන්තො, තත්ථ නිස්සඬිගවෙනසා.

915.

තතො කෙසනඛච්ඡේද-රජනාදිමසෙසතො;
බුද්දකං පලිබොධඤ්ච, ඡින්දිත්වාන යථාරහං.

916.

ආවාසං ගොවරං භස්සං, පුග්ගලං භොජනං තථා;
වජ්ජේන්තොතුමසප්පායං, ඉරියාපථමත්තතො.

917.

සෙවන්තො සත්ත සප්පායෙ, තෙ ඵ්වාති පධානවා;
භාවනූපායසම්පන්නො, වූපකට්ඨො රහොගතො.

918.

කාමෙස්වාදීනවං දිස්වා, නෙක්ඛම්මං දට්ඨු බ්බෙතො;
පරියුට්ඨානනිබ්බිත්ථො, සොධෙය්‍යජ්ඣාසයං කථං.

919.

අප්පස්සාදා මහාදුක්ඛා, කාමා හි කටුකප්ඵලා;
දුස්සංහාරා දුරාරක්ඛා, බහ්වාදීනවසණ්ඨිතා.

920.

අට්ඨිකා ඛජ්ජමානාව, විසාකාය පභිජ්ජිතා;
ගස්භන්තත්තවධායෙන, මංසපෙසිව පක්ඛිහි.

921.

පටිචානෙ තිණුක්කාව, පරිග්ගාහකදාහිනො;
අභිගාරකාසුසඬකාසා, සබ්බඬගපරිතාසකා.

922.

සුපිනෙ පරිභුත්තාව, නාලං කස්සචි තිත්තියා;
න තු කස්සචි අච්චන්තා, අලඬකාරාව යාවිතා.

923.

ජජ්ජන්තා ඵලරුක්ඛාව, පටිපන්තපහඤ්ඡිනො;
අසිසුනුපමා නිච්ච-මධිකොට්ටෙන්ති පාණිනො.

924.

සත්තිසුලුපමා දළ්භං, තණ්හාසල්ලානුවෙධිනො;
සොරානත්ථවිසාකිණ්ණා, කණ්හසප්පසිරූපමා.

925.

සබ්බාසවපරික්චිට්ඨා, සබ්බාසංක්ඛ්‍යෙසවත්ථුකා;
ගම්මා ව වපලා නිවා, පුථුජ්ජනමමායිතා.

926.

බහුසාධාරණා වෙනෙ, සපත්තජනපත්ථිතා;
මනොපද්දවුපයට්ඨා, බන්වායාසා භයාවහා.

927.

මහාරම්භසමාරද්ධා, බ්ජ්ජාකාරවිධංසිනො;
සොකසල්ලං පවෙසෙන්නා, විගච්ඡන්ති සුචෙ සුචෙ.

928.

නාලං කස්සචි තාණාය, නාලමස්සාසනාය ච;
අවිසාසනියාවස්සං, කිතවා මාරකිංකරා.

929.

සත්තානමුපසාකාය, මධුරාකාරනිම්මිතා;
රක්ඛසි විය සත්තාන-මාවිසන්ති මනොහරා.

930.

ආවිට්ඨා යෙනි දුම්මෙධා, ඛාසනාහිතසම්භවා;
විපල්ලාසපරාභූතා, ඛාපජ්ජන්තා විහඤ්ඤරෙ.

931.

චෙතොසඬ්ඤජ්ජරවිතා, නන්දිරාගොපසෙවනා;
මධුලිත්තාසිධාරාව, ඛාපාරෙතොපසෙවිතා.

932.

මනොරමසුභාකාරා, පියරූපොපලම්භිනො;
මිත්තමුඛං සපත්තාව, වඤ්චයන්ති මහාජනං.

933.

වඤ්චිතා යෙනි දුම්මෙධා, සබ්බසම්පත්තිධංසිතා;
බෙමමග්ගා පරිබ්භට්ඨා, ධාරෙන්ති වධමත්තනො.

934.

විරූපරූපාකාරෙන, නිම්මට්ඨන්තා පලොභිනො;
අභාවිතානං බාලානං, මානසං නිහනන්තිමෙ.

935.

යත්ථ රාගසල්ලවිද්ධා, සල්ලෙනෙව වනෙ මිගා;
තත්ථ තත්ථානුධාවන්තා, විජ්චන්දන්ති නිරන්තරං.

936.

මමංකාරෙන වුඩ්ඪන්තා, ඝොරමාසිවිසං යථා;
විස්සට්ඨා භොගධම්මෙසු, අස්සාදෙන්ති අවිද්දසු.

937.

අනඤ්ඤාසනායෙනෙ, වසී කුබ්බන්ති පාණිනො;
විචිත්තාකාරසංශ්ඨානා, පිසාවනගරං යථා.

938.

අනත්ථාවහිතා බාලා, වාගුරං නාවබුජ්ඣරෙ;
තත්ථෙව පටිවමන්ති, යථා භඤ්ඤන්ති මුච්ඡිතා.

939.

සීසවාහී මහොඝොයං, ක්ලෙසවට්ඨං මහබ්භයො;
සකණ්ටකඤ්ච ගහනං, පඬිකොව දුරතික්කමො.

940.

වෙනොසංමොහනට්ඨානං, පමාදපට්ඨන්ධිනං;
ඔහාරි සිටීලං වෙනං, දුප්පමුඤ්චඤ්ච ඛන්ධනං.

941.

ජාලංව විත්ථනං ලොකෙ,
මාරපාසො සමොඨිඨිතො;
පඤ්ජරං වාරකො වෙසො,
සත්තානමනායාවහො.

942.

යත්ථානුරාගසම්බද්ධා, පලිගුණධීතසායිනො;
මක්කටාලෙපබද්ධාව, නිත්ථුනන්ති විසාතිනො.

943.

බලිසංවාමිසච්ඡන්තං, සවිසං විය භොජනං;
මිගලුද්දනිවාපොව, විනාසාය සමොඨිඨිතා.

944.

මීනකා වඬිකගිද්ධාව, යෙ ගිලිත්වා පුටුජ්ජනා;
සොරං මච්චුමුඛං පත්වා, සොවන්තාපායභාගිනො.

945.

පාපක්ඛෙත්තමිදං ඨානං, මිච්ඡාලොහනිසෙවනං;
දුච්චරීතඬිකුරාරොහං, අපායඵලපූරණං.

946.

අප්ප්ඤ්ඤාසිතා පනෙත්ථ ව, ලොහමුච්ඡාචිදාහිනො;
කොඬුපනාහජලිතා, ඉස්සාමච්ඡෙරධුපිතා.

947.

සාරම්භායුධසන්තද්ධා, විජ්ජුරන්තා මනොරථා;
ආබන්ධිච්ඡා මහාකච්ඡා, යන්ති ලොකවිපත්තියා.

948.

අවජ්ජං නත්ථි ඵතෙස-මකත්තබ්බං න විජ්ජති;
සම්මුට්ඨසච්චතා තෙසු, න පතිට්ඨාති සාධුතා.

949.

පරොපසාතාහිරතා, දයාධම්මපරම්මුඛා;

සබ්බසත්තෙස්වවිස්සාසී, සබ්බත්ථ පරිසඬ්ඛිතා.

950.

භයසන්තාසබ්බුලා, සබ්බානත්ථානුසාරිනො;
සාධෙන්නා චතුරාපායං, පාපකම්මපුරක්ඛකා.

951.

මහාසඬ්ඛකථුපබ්බුල්භා, පලිබොධපරිජේඪ්ඨා;
භඤ්ඤන්ති දුක්ඛධම්මෙහි, කාමෙ බාලා භවෙපරෙ.

952.

තතො මච්චුනිරාසඬ්ඛකා, බ්බිඬ්ඛාරතිවිමොහිතා;
කම්මපක්කම්ම භක්ඛන්තා, රම්මකාරවිරොධිනො.

953.

ගාමසුකරපොතාව, කාමාසුචිපරිජේඪ්ඨා;
චම්චිකතකම්මන්තා, අස්මිං ලොකෙ පලොහිතා.

954.

බජ්ජමානා කිලෙසෙහි, කම්මිභිව නිරන්තරං;
පරිහානිං පනඤ්ඤාය, පරිචාරෙන්ති මුච්ඡිතා.

955.

තතො ජරාහි සන්තත්තං, යොබ්බනඤ්ඤොපමුය්හති;
කාමා ච පරිහායන්ති, ජීවිතඤ්ඤොපරුජ්ඣති.

956.

පරං පමාදාහිවට්ඨා, පාපක්කලෙසමහොදකා;
තතො තණ්හානදී පුරා, පාපෙතාපායසාගරං.

957.

ඉධලොකපරිච්චන්තා, පරලොකත්ථධංසිතා;
ගඬ්ඛිගාකුණපකාකාව, සෙන්ති සොකපරායණා.

958.

ඉච්චන්තත්ථං පරත්ථඤ්ච, සන්තා කාමනිබන්ධනා;
විද්ධංසෙත්වා විනස්සන්ති, ඉධ චෙව පරත්ථ ච.

959.

ඉති සාදීනවා කාමා, සොරා සාලසිලූපමා;
යත්ථ බාලා විසිදන්ති, නත්ථි සඬගො විජානනං.

960.

ඉත්ථං කාමභයට්ඨානං, සික්ඛත්තයමනුත්තරං;
සමාවික්ඛි විමොක්ඛාය, නෙක්ඛම්මිති චක්ඛුමා.

961.

සබ්බාසවවිසාකාය, පටිපත්ති අනුත්තරා;
අන්තද්වයමනාගම්ම, මජ්ඣිමායං පකාසිතා.

962.

සබ්බදුක්ඛසමුග්ගානී, විසුද්ධි පරමුත්තමා;
විජ්ජාචරණසම්පත්ති, සබ්බසම්පත්තිසාධිකා.

963.

පුඤ්ඤක්ඛේත්තමිදං යානං, තපොකම්මනිසෙවනං;
සද්ධාසිලඬකුරාරොහං, සම්පත්තිඵලපූරණං.

964.

ක්ලෙසචාරකමොක්ඛාය, ද්වාරමෙතමනුත්තරං;
මහොසුත්තරණං කුල්ලං, සොත්ථි පාරිමපාපකං.

965.

පාපචොරවිසාකාය, බෙමමග්ගො අනුත්තරො;
අකණ්ටකො අගභනො, උජු සබ්භි පචෙදිතො.

966.

මහාබන්ධනමොක්ඛාය,
අබ්භූතො ජීනසොසිතො;
පලිබොධපරිච්චාගො,
අබ්භොකාසො අලෙපනො.

967.

සඬගපඬකසමුත්තාරො, ගන්ථානං විනිවේදනං;
තණ්හාදාසංයානිත්ථාරො, සෙරිභාවො සුබාවහො.

968.

සබ්බයොගවිසංයොගො, සබ්බසොකනිරුත්ථනො;

සබ්බාලයවිසඬ්ඛාරො, සබ්බදුක්ඛවිනිග්ගමො.

969.

මාරපාසසමුවිඡේදී, පත්තමෙතමනුත්තරං;
මොහන්ධකාරවිද්ධංසී, විජ්ජාලොකවිරොචනො.

970.

අඛ්‍යාපජ්ජමිදං යාන-මහයං නිරූපද්දවං;
තපොකම්මානමොකාසො, මාරචක්ඛුවිමොහනො.

971.

සබ්බසන්තාපහරණමිදං සීතංච වන්දනං;
නිම්මලං ධම්මසලිලං, සංක්ඛලෙසමලසොධනං.

972.

සංසාරසෙතු සුභතා, බොධිපක්ඛියපත්ථතා;
සොකසල්ලසමුද්ධාරී, යන්තං සුකතයොජිතං.

973.

චිත්තාතඬ්ඛසමුද්ධංසී, පරිභොගසුබොසධං;
ලොකාමිසානං වමනං, වෙනොදොසවිරෙචනං.

974.

අච්චන්තතිත්තිකාරණමීරෙන්ති ධම්මභොජනං;
පිපාසහරණං පානං, විමුක්තිරසපෙසලං.

975.

චණ්ණකිත්තිසුගන්ධාය, ගුණමාලා සුගන්ථිතා;
පාපකොපිතවසනං, හිරොත්තජ්ජවිචිත්තිතං.

976.

අච්චන්තපරිසුද්ධො ච, සද්ධම්මරතනාවලී;
අරියානමලඬ්ඛකාරො, අනුපායි සිරිඬ්ඛකරො.

977.

චිත්තානං දුන්නිමිත්තානමිදං සන්නිකරං පරං;
විපත්තිපටිසාතාය, පරිත්තමිදමුක්තමං.

978.

අන්තරායවිනාසාය, මඬ්ඛලං ජිනදෙසිතං;

මිච්ඡාගාහවිමොක්ඛාය, සොත්ථි සම්බුද්ධභාසිතා.

979.

අනිවත්ති ව පච්චක්ඛමාවෙනිකමහාරියං;
අමතොසධමච්චන්තමජරාමරසාධනං.

980.

යමෙතං සමධිට්ඨාය, සම්බොධිත්තයමුත්තමං;
පජ්ජොන්ති සබ්බසම්පත්තිගුණපාරමිපුරිතං.

981.

සබ්බාකාරවරොපෙන-මෙතං නෙක්ඛම්මසම්මතං;
සීලගම්භිරපරික්ඛං, ධුතඬිගොදිතතොරණං.

982.

සමාධිවිථිවිත්ථිත්තං, සතිපාකාරගොපුරං;
සද්ධාසම්ද්ධිසම්ඵුල්ලං, පඤ්ඤාපාසාදසොභිතං.

983.

සම්මාජීවධජං රමමං, භිරොත්තජ්ජපට්ඨජදං;
විමුත්තාමතසම්භොගං, වෙනෙයාජනසෙවිතං.

984.

අහෙජ්ජං පාපවෙරිහි, පුරං සුගතමාපිතං;
අනීතිමනුපසග්ගං, පටිපන්නා මහෙසයො.

985.

පරමස්සාසසම්පන්නා, පරිපුණ්ණමනොරථා;
සබ්බසඬිගමතික්කම්ම, නික්ඛන්නා අකුතො භයා.

986.

සම්මදත්ථමභිඤ්ඤාය, මච්චුධෙයාපභාගිනො;
සබ්බදුක්ඛොසනිත්තිණ්ණා, පාරං ගච්ඡන්ති පණ්ඩිතා.

987.

ඉති සබ්බඬිගසම්පන්නං, මහෙසිගණසෙවිතං;
නෙක්ඛම්මං කාමනික්ඛන්නං, සද්ධම්මපථමුත්තමං.

988.

විරාධෙන්ති පරාභූතා, මුච්ඡිතා යෙන දුජ්ජනා;

තං පාපසමුදාවාරං, පරිශුච්ඡානමබ්‍රවුං.

989.

වෙනොනීවරණං වෙනං, පඤ්ඤාවක්ඛුනිරොධනං;
සිලොපසාතකරණං, විත්තවික්ඛෙපසඤ්ඤාමො.

990.

අයසානං පදට්ඨානං, ගුණතෙජවිනාසනං;
සබ්බසම්පත්තිදහනං, චතුරාපායසාධකං.

991.

සබ්බාසවමලොපෙනො, සබ්බොපක්කෙසසඤ්ඤාවයො;
පාපයක්ඛසමො වෙසො, දොසාසිවිසසඤ්ඤාමො.

992.

පමාදපට්ඨකත්තං, අමිත්තගුණසඤ්ඤාමං;
මහබ්බයසමුට්ඨානං, මහාබ්බසනසඤ්ඤාමං.

993.

අපායදුක්ඛමාරුල්ලං, අහිතාවහිතං පදං;
සබ්බානත්ථකරං ඝොරං, සබ්බදුක්ඛවිධායකං.

994.

ධිරත්ථු පාපධම්මානං, සබ්බකල්‍යාණභාගිනං;
ලද්ධාපි බණ්ඩසම්පත්ති, දුල්ලභා යෙහි නාසිතා.

995.

තෙසං හි සමුදාවාරො, දුල්ලභං බුද්ධසාසනං;
සමුද්ධංසෙති අසති, යථා රතනපබ්බතං.

996.

සද්ධම්මධනවොරා තෙ, තෙක්ඛම්මපතිබන්ධකා;
පටිපත්තිං විලුම්පන්නා, පලිබුන්ධන්ති පාණිනො.

997.

විස්සාසිවධකාපෙනෙ, විස්සට්ඨාවස්සසාතිනො;
යෙහි බාලාහතා සෙන්නි, නිස්සයෙජීනසාසනෙ.

998.

තෙපි වාසෙන්නි දුම්මෙධා, නිස්සඤ්ඤා මොහපාරුතා;

අත්තොමනසි උච්ඡධිකෙ, සොරමාසිවිසං යථා.

999.

අත්තතො ව විනාසාය, නිස්සටං ක්ලෙසපඤ්ජරෙ;
විනන්තා නාවබුජ්ඣන්ති, විපත්තිපට්ඨායායිනො.

1000.

හලාහලංව බාදන්තා, ආලිඬිගන්තාව පාපකං;
අවස්සමුපහඤ්ඤන්ති, පාපධම්මොපලාළිනො.

1001.

පාපවින්තා පරිඛ්‍යාජ්ඣා, විතක්කමථිතා ජනා;
ලොකද්වයාපි ධංසෙන්ති, අත්ථද්වයවිනාසිනො.

1002.

කොඬුපනාහි විගච්ඡා, ඉස්සාමච්ඡේරදුසිතා;
මක්ඛි පලාසි සාරම්හි, අප්පතිස්සා අගාරවා.

1003.

මානාතිමානබහුලා, මුධාමුඛරවණ්ඩිකා;
උද්ධතා ව පමත්තා ව, දබ්බිතා කෙතුගාහිනො.

1004.

වෙනොඛිලඛිලභුතා, විනිබන්ධානුවෙයීතා;
මහොසො විය සස්සානි, විනාසෙන්ති තපොගුණං.

1005.

විසයස්සාදවික්ඛිත්තා, විකිණ්ණා පාකතින්ද්‍රියා;
මුට්ඨස්සති කුසිතා ව, ජීවන්ති මොඝජීවිතං.

1006.

මහග්ගසා බාහුලිකා, දුප්පඤ්ඤා කායදළ්භිකා;
ගන්ථනීවරණාබද්ධා, ඉච්ඡාලොභවසිකතා.

1007.

මලග්ගහිතසන්තානා, තිරච්ඡානකථාරතා;
විනයොපසමාපෙතා, විසමාවාරගොචරා.

1008.

දුබ්භරතා ව දුප්පොසා, සුකුමාරසුඛාලයා;

අසන්තුට්ඨා මහිව්ඡා ච, ලොලුප්පාචාරලක්ඛිතා.

1009.

දුග්ගන්ධෙනෙව සුනඛා, ආමගන්ධෙන මුච්ඡිතා;
තත්ථ තත්ථාහිධාවන්තා, න පතිට්ඨන්ති සාසනෙ.

1010.

නිල්ලජ්ජා චිතසාරජ්ජා, ලොකධම්මෙසු මුච්ඡිතා;
පාපිව්ඡා කුහනච්ඡන්තා, මිච්ඡාජීවපලොහිතා.

1011.

සයා පගඛිභා මායාවී, අන්තොපුති අවස්ඝුතා;
සඬකස්සරසමාචාරා, කසම්බු සිටීලා ජලා.

1012.

සිඬගාරවපලාවිත්තා, පුතිකායානුරාගිනො;
සිදන්තා පලිමාපන්තා, න විරුළුහන්ති සාසනෙ.

1013.

පාපපුග්ගලසංසට්ඨා, පාපදිට්ඨිපරාගතා;
අසද්ධා ධම්මනිච්ඡන්තා, දුට්ඨා දුඛබවනිට්ඨුරා.

1014.

සාමඤ්ඤං පරිධංසෙන්තා, දුසෙන්තා ජිනසාසනං;
අතික්කම්ම ජිනොවාදං, බාලා දුග්ගතිභාගිනො.

1015.

කාමගිද්ධා දුරාචාරා, දුස්සීලා මොහපාරුතා;
බජ්ජන්තා කද්දමීභූතා, ජිනසාසනකණ්ටකා.

1016.

හිතාහිතමජානන්තා, අනුරොධවිරොධිනො;
වෙනොපහතසන්තානා, විපල්ලාසපලම්භිතා.

1017.

විපන්තාකුලකම්මන්තා, පාපකාරී පරාජිතා;
සොවන්ති දීඝමද්ධානං, අපායමහි සමජ්ජිතා.

1018.

ඉත්ථං හිතසමුච්ඡේදී, කුමග්ගොයං රජාපථො;

පාපධම්මජ්ජවත්තීති, විදිත්වා සුත පණ්ඩිතො.

1019.

පරියුට්ඨානසංක්කලෙසං, විජ්ජරත්තං විසාරදො;
පටිසංඛාය රුත්ථෙය්‍යා, මත්තෙනෙව මහාවිසං.

1020.

ඛිජ්ජමාදිත්තවෙලොව, පාපපාවකමුට්ඨිතං;
භාවනාජලසෙකෙන, නිබ්බාපෙය්‍ය නිරන්තරං.

1021.

අජ්ජමාදෙන මෙධාවී, නගෙනෙව මහානදිං;
පාපොසං පටිබන්ධන්තො, පිදහෙය්‍ය ඛණ්ණ ඛණ්ණ.

1022.

සහයං විය කන්තාරං, සොරමාසිවිසං යථා;
පපාතමිව ගම්භිරං, මිළ්භං විය ච පණ්ඩිතො.

1023.

පහාය පරියුට්ඨානං, නෙක්ඛම්මමධිමුච්චති;
කල්‍යාණමිත්තො චජ්ජෙසු, භයදස්සාවි සුඛිතො.

1024.

කාමරාගවිසංයුත්තො, භොගධනනිරාලයො;
ඉච්ඡාලොභවිනිමුත්තො, අමමො අපරිග්ගහො.

1025.

සොරතො සබ්බො සණ්ණො, මෙත්තායන්තො දයාපරො;
අනාහට්ඨතො ධිරො, සන්තචිත්තො ඛමාපරො.

1026.

භිතෙසී සබ්බපාණීනං,
ඉස්සාමච්ඡෙරමුච්චිතො;
කොධොපනාහඛ්‍යාපාද
විරොධොපසමෙ රතො.

1027.

අනොලීනමනො යොගී, නිච්චාරද්ධපරක්කමො;
සුසමාහිතසඬ්ඡපො, විජ්ජසන්තො අනාවිලො.

1028.

ඔකප්පෙන්නො විමුවිවන්නො, පඤ්ඤවා පටිපත්තියං;
පිහයන්නො මමායන්නො, සම්මාසම්බුද්ධසාසනං.

1029.

ඉති නිවරණාපෙනො, ඤාණාලෝකජුතින්ධරො;
පුජෙති සම්මාසම්බුද්ධං, සද්ධම්මපටිපත්තියා.

1030.

හිරොත්තප්පගුණාපෙනො,
කල්‍යාණාවාරගොචරො;
මක්ඛප්පලාසරහිතො,
සප්පතිස්සො සගාරවො.

1031.

අප්පවාචාරචාරිත්තො, මායාසායේයානිස්සටො;
ථම්හසාරම්හනිස්සඬිගො, මද්දවාචාරපෙසලො.

1032.

මානාතිමානවිමුඛො, සද්ධම්මගරුසාදරො;
පරප්පමාදනිම්මද්දී, සංවෙගබ්භුලො සදා.

1033.

වොදාතචිත්තසඬිකප්පො, පාපිච්ඡාමලවජ්ජිතො;
මිච්ඡාදිට්ඨිමතික්කන්තො, සද්ධම්මමෙසු පතිට්ඨිතො.

1034.

වෙනොබ්බසමුව්ඡෙදී, විනිබන්ධවිවෙය්කො;
මානසං සම්පහංසෙති, සංකිලෙසවිමුත්තියා.

1035.

පටිච්චිත්තො අසංසට්ඨො, සන්නො අප්පිච්ඡතාරතො;
අරියාවංසාලඬිකාරො, සුප්පොසො සුභරො සුඛි.

1036.

සල්ලෙබ්බුත්ති ධුතවා, පාපාපවයතප්පරො;
පාසාදිකසමාවාරො, පසාදබ්භුලො මුනි.

1037.

අනුද්ධතො අවපලො,
දන්තො ගුත්තො යතින්ද්‍රියො;
වෙනොසමාධිගරුකො,
සම්පජානො සතීයුතො.

1038.

උස්සාහජානො සද්ධම්මො, ඡන්දජානො නිරන්තරං;
සාතච්චකාරී ස්වාකාරො, පටිපත්තිපරායණො.

1039.

වෙනොකාළකාපගතො, භාවනාරසමුත්තමං;
රඬිගං නිද්ධොතචත්ථංච, සාධුකං පටිගණ්හති.

1040.

ඉති සම්පාදිතාකාරො, පරිසුද්ධමනොරථො;
නිරාදීනවසඤ්චාරො, සොත්ථිපත්තො නිරඬිගණො.

1041.

පාපගාහවිනිමුත්තො, රාහුමුත්තොච චන්දිමා;
ගුණරංසිපරික්ඛිත්තො, සොහෙති ජිනසාසනං.

1042.

ඉච්චාලොහමදොසඤ්ච, මොහාභාවමථාපරං;
නෙක්ඛම්මං පටිවෙකඤ්ච, තථා නිස්සරණං බ්‍රුධො.

1043.

සමාරබ්භ විසොධෙන්තො, අජ්ඣාසයමසෙසතො;
ධීරො සම්පටිපාදෙති, භාවනාසුඛමුත්තමං.

1044.

තතො පණීතාධිමුත්ති, පලිබොධවිනිස්සටො;
පරිපත්ථවිනිමුත්තො, විගතාවරණාලයො.

1045.

භාවනානින්නසන්තානො, කල්ලවිත්තො විසාරදො;
කසිණාදිකමාරබ්භ, භාවෙය්‍ය සමථං කථං.

1046.

පථවීකසිණං තාව, විදත්ථිචතුරඬිගුලං;

කත්වානාරූභවණ්ණාය, මත්තිකාය සුමණ්ඩලං.

1047.

යුගමත්තෙ යපෙත්වාන, යානෙ සුඛනිසිත්තකො;
පථවීති සමඤ්ඤාය, කත්වාහොගං තු භාවයෙ.

1048.

අකතෙපි බලාදිමිහි, අකිච්ඡෙනෙව මණ්ඩලෙ;
නිමිත්තං ජායතිවිවාහු, පුබ්බයොගවතො පන.

1049.

ආපොමණ්ඩලමුග්ගණ්හෙ, භාජනාදිගතෙ ජලෙ;
තෙජමිහි තෙජොකසිණං, පටච්ඡිද්දාදිසංගතෙ.

1050.

සස්සග්ගාදිමිහි කම්මත්තෙ, වායොකසිණමණ්ඩලං;
පටිභාගසමාවාරො, ඵුට්ඨට්ඨානෙව ජායති.

1051.

නීලාදිකසිණං වත්ථෙ, පුජ්ථෙ වා වණ්ණධාතූයං;
ආකාසමණ්ඩලං හිත්ති-ඡිද්දාදිමිහි උපට්ඨිතං.

1052.

ඡිද්දජ්ජවිට්ඨමාලොකං, උග්ගණ්හෙය්‍ය පතිට්ඨිතං;
සූරියාලොකාදිහෙදං, භූමියං වාථ හිත්තියං.

1053.

දසධා කසිණෙස්ථෙවං, යත්ථ කත්ථවි යොගිනො;
පරිකම්මං කරොන්තස්ස, උග්ගහො නාම ජායති.

1054.

චිත්තස්සුපට්ඨිතෙ තස්මිං, පස්සන්තස්සෙව චක්ඛුනා;
උග්ගහමිහි නිමිත්තමිහි, පටිපාදෙය්‍ය භාවනං.

1055.

චික්ඛෙපං චිතිවාරොන්තො, පරිපන්ථෙ විරාජයං;
නිමිත්තාහිමුබ්බෙනෙව, මානසං පටිපාදයෙ.

1056.

ආසෙවන්තස්ස තස්සෙවං, චිත්තං හොති සමාහිතං;

සංක්‍ෂලෙසා සන්නිසිදන්ති, පටිභාගො ච ජායති.

1057.

තත්ථ පණ්ණත්තිසඬ්ඛාතෙ, නිමිත්තෙ භාවනාමයෙ;
තථෙව පටිභාගමිහි, තතො යුක්ඛ්‍යෙය්‍ය භාවනං.

1058.

තත්ථාධිමුත්තො සතිමා, නිමිත්තවිධිකොවිදො;
ඉන්ද්‍රියානි සමානෙත්තො, සප්පායමුපලක්ඛයං.

1059.

නිග්ගස්ස උද්ධතං චිත්තං, පග්ගස්ස ලීනමානසං;
උභතං සම්පහංසෙත්තො, උපෙක්ඛත්තො සමාහිතං.

1060.

රෙණුමිහි උප්පලදලෙ, සුත්තෙ නාවාය නාළියා;
යථා මධුකරාදීනං, පවත්ති සම්ම වණ්ණිකා.

1061.

චිත්තපවත්තිආකාරං, සාධුකං ලක්ඛයං බුධො;
තථා සමෙතාකාරෙන, පහිතත්තො පරක්කමෙ.

1062.

සමප්පවත්තමාකාරං, සල්ලක්ඛෙත්වා නිරන්තරං;
පදහන්තස්ස තස්සෙවං, අප්පනා නාම ජායති.

1063.

පටිභාගනිමිත්තං තු, වඬ්ඨෙය්‍යා කසිණං පුන;
උපචාරභූමියං වා, අප්පනායං ච කත්ථවි.

1064.

එකඬ්ගුලද්වඬ්ගුලාදි-වසෙනෙව යථාක්කමං;
එරත්තො මනසායෙව, නිපුණො යාවදිව්ජකං.

1065.

තත්ථෙවං පයමජ්ඣානං, පත්වාන පගුණං තතො;
කත්වා විණ්ණවසිභුතා, තම්භා වුට්ඨාය පණ්ඩිතො.

1066.

විතක්කාදිකපුලඬ්ගං, පහානාය යථාක්කමං;

තථෙව පටිපජ්ජන්තො, පජ්ජොති දුතියාදයො.

1067.

දසධා කසිණානෙවං, භාවෙන්වා පන යොගිනො;
චතුක්කපඤ්චකජ්ඣානං, කත්වා වික්ඛෙපනිස්සවා.

1068.

සුපක්ඛාලිතුපක්ලෙසා, සන්තචිත්තා සමාහිතා;
පටිවෙකරසස්සාදං, අනුභොන්ති යථාසුඛං.

1069.

අසුභං පන භාවෙන්තො, නිමිත්තං යත්ථ කත්ථවි;
උද්ධුමාතාදිහෙදමිහි, උග්ගණ්ඨෙය්‍යාසුහෙ කථං?

1070.

ඵකාභාදිමතික්කන්තං, උද්ධුමාතකමීරිතං;
විගතච්ඡවි බිභච්ඡං, නිලාකාරං විනිලකං.

1071.

විකිණ්ණපුබ්බකුට්ඨිතං, පරිහින්තං විපුබ්බකං;
විච්ඡේදිතඛිගපච්චඛිගං, විච්ඡේද්දකං කළෙවරං.

1072.

විවිධාකාරපාණෙහි, ඛජ්ජමානං විබාදිතං;
විනාසිතඛිගපච්චඛිගං, වික්ඛිත්තන්ති පචුච්චති.

1073.

පාදාදිභඛිගවික්ඛිත්තං, හතවික්ඛිත්තකං මතං;
ලොහිතං ලොහිතාකිණ්ණං, පුළුවං කිම්බච්ඡකුලං.

1074.

අට්ඨිසඬ්ඛලිකාමත්තං, අට්ඨිකන්ති ච සබ්බථා;
සණ්ඨානාකාරහෙදෙන, දසධාසුභදෙසනා.

1075.

තත්ථෙවං දසධා හෙදෙ, නිජ්ජීවකුණපාසුහෙ;
උජ්ඣිතෙ භූමිභාගස්මිං, මතකායෙ කළෙවරෙ.

1076.

ලබ්භමානකමාකාරං, ඔලොකෙන්වා සලක්ඛණං;

උග්ගහෙත්වාන චිත්තෙන, තංතංනාමෙන භාවයෙ.

1077.

පටිකුලඤ්ච ජෙගුවීජං, දුග්ගන්ධඤ්ච විරූපකං;
හරායිතමජඤ්ඤඤ්ච, භීළිතං වික්ඛිතාසිවං.

1078.

ඉච්චෙවමසුභාකාරෙ,
කත්වානොගං තු යොගිනො;
භාවෙන්තස්සුපචාරො ව,
පටිභාගො ව ජායති.

1079.

පටිභාගනිමිත්තං තු, උපචාරෙන සෙවනො;
අජ්ජෙති පයමජ්ඣාන-මෙත්ථෙවං සමථෙ නයො.

1080.

විනා සද්ධම්මං පනිදං, සරීරං බාලනන්දිතං;
විපත්තිපරියොසානං, අවස්සං හෙදගාමිකං.

1081.

යථා ඉදං තථා එතං, යථා එතං තථා ඉදං;
ජීවමානඤ්ච නිජ්ජීවමෙව ධම්මපරායණං.

1082.

සභාවො සොපි දෙහස්ස,
සබ්බස්සාපි ව සබ්බථා;
විචිතබ්බා ධිරෙනාපි,
එසායං නියතා ගති.

1083.

අනිච්චං බයධම්මඤ්ච, දුක්ඛමෙව භයාවහං;
අනත්තා ව පරාභූතා, විබ්භිජ්ජති බණ්ණ බණ්ණ.

1084.

විනාසමානස්සාකාරං, තත්ථෙවං පන පස්සනො;
විපස්සනාභාවනාති, තමීරෙන්ති තථාගතා.

1085.

භාවනං දුට්ඨමිපෙතං, භාවෙන්ති පුන පණ්ඩිතා;
ජීවමානොපි කායමහි, තංතදාකාරසම්භවෙ.

1086.

ජීවමානොපි කායොයං,
කුණපොච සභාවතො;
තමලඬිකාරපට්ඨිජන්තො,
බාලානං න පකාසති.

1087.

බහි මට්ඨමුපට්ඨාති, අන්තො කුණපපුරිතං;
උග්ගරන්තං පග්ගරන්තං, නවද්වාරමලස්සවං.

1088.

සරීරං නිච්චදුග්ගන්ධං, නානාකිමිසමාකුලං;
තවමංසපට්ඨිජන්තං, අට්ඨිපඤ්ජරසණ්ඨිතං.

1089.

චච්චකුපමිදං නාම, ද්වන්තිංසාසුච්චුරිතං;
නරානුක්කාරභූමිච, නෙකචස්සගණොචිතා.

1090.

සුසානගමනොසානං, බහුසාධාරණාසුභං;
ගණ්ඨභූතං සල්ලභූතං, බහුදුක්ඛනිඛන්ධනං.

1091.

නානාඛ්‍යාධිසමාකිණ්ණං, නානොපද්දවසංකුලං;
නානානත්ථසමොධානං, නානාසංක්ලෙසවත්ථුකං.

1092.

පොසිතමිපි වීරං කාලං, මමංකාරමමායිතං;
ලහුදුජ්ජනමිත්තොච, පිළිතං සම්පදුස්සති.

1093.

පරිභායති නිස්සාරං, ජරතාපි තං යොබ්බනං;
මච්චුභජ්ජිතමච්චන්ත-මසෙසං පරිහිජ්ජති.

1094.

තථාපි ජාලසන්තානො, බහුසම්භාරසඬ්ඛනො;

වත්ථාලඬිකාරසඤ්ජන්තො, මාලාගන්ධාදිසොහිතො.

1095.

සවිඤ්ඤත්තිවිකාරෙහි, විචිත්තාකාරමණ්ඩිතො;
කායො ලීලවිලාසෙහි, පලම්භෙති මහාජනං.

1096.

වඤ්චිතා යෙන දුම්මෙධා, කාමක්ලෙසමලීමයා;
සුරන්ති චතුරාපායං, මාරධෙය්‍යානුසාරිතො.

1097.

එවමාදීනවං ඤත්වා, පුත්තිකායෙ විචක්ඛණා;
අසුභාදිකමාකාර-මාරබ්භ ඡන්දුපට්ඨහුං.

1098.

යස්මිං පතන්ති කුණපෙ විපරිතසඤ්ඤා,
සංක්ලෙසපාපවසගා විසමං චරන්තා;
තං පස්සපේතමසුභම්පි විනාසධම්මං,
ඉච්චෙවමාහ සුගතො දසධා විභාගං.

1099.

සත්ථාරා කසිණඤ්ච යං දසවිධං වික්ඛෙපවික්ඛම්භනං,
කාමක්ලෙසවිනාසනං දසවිධං යඤ්චාසුභං භාසිතං;
දිබ්බබ්‍රහ්මසුඛාවහං සමපදං විජ්ජොදයං යොගිනා,
කම්මට්ඨානමලං තමුත්තමගුණෙනාසෙවිතං සෙවිතුං.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ කසිණාසුභවිභාගො නාම

අට්ඨමො පරිච්ඡේදො.

9. නවමො පරිච්ඡේදො

දසානුස්සතිවිභාගො

1100.

සද්ධාපබ්බජිතො යොගී, භාවෙන්තොනුස්සතිං පන;
දසානුස්සතිහෙදෙසු, භාවෙය්‍යඤ්ඤතරං කථං.

1101.

අරහං සුගතො ලොකෙ, භගවා ලොකපාරගු;

විජ්ජාවරණසම්පත්තො, විමුක්තිපරිනායකො.

1102.

ජෙට්ඨො සම්මාහිසම්බුද්ධො, ජෙට්ඨො පුරිසසාරථී;
සත්ථා දෙවමනුස්සානං, බුද්ධො අප්පට්ඨග්ගලො.

1103.

සබ්බලොකහිතො ඛන්ධු, සමත්තරතනාලයො;
සත්තානමනුකම්පාය, ජාතො නාටො සිවංකරො.

1104.

චක්ඛුමා තිත්ථකුසලො, ධම්මස්සාමී තථාගතො;
මච්චුධෙය්‍යාවිමොක්ඛාය, පටිපාදයි පාණිනො.

1105.

සත්ථවාහො මහායොග්ගො, මග්ගාමග්ගයුධන්ධරො;
සිරිසත්ථමධිග්ගය්හ, විචරිත්ථ මහාපථං,

1106.

අනොමො අසමො ධීරො,
ලොකහීතපරක්කමො;
සබ්බාකාරවරොපෙනො,
අච්ඡේරබ්භුතපුග්ගලො.

1107.

අත්ථභූතො ධම්මභූතො,
බ්‍රහ්මභූතො මහායසො;
ඤාණාලොකපරිච්ඡින්න-
ඤ්ඤායාසෙසපරිග්ගහො.

1108.

ආනුභාවවසිජ්ජත්තො, ආසහණ්ඩානනිච්චලො;
මහත්තමරියාදොයමනත්තගතිගොචරො.

1109.

සබ්බා හිඤ්ඤාබලජ්ජත්තො, වෙසාරජ්ජවිසාරදො;
සබ්බසම්පත්තිනිට්ඨානො, ගුණපාරමිපුරකො.

1110.

අප්පමෙය්‍යා මහානාගො, මහාවීරො මහාමුනි;
මහෙසී මහිතාවාරො, මහාමහො මහිද්ධිකො.

1111.

සබ්බත්ථසිද්ධිසඤ්චාරො, මහෙසීගණපුජිතො;
රාජාධිරාජමහිතො, දෙවබ්බත්මාභිවන්දිතො.

1112.

අභිභූය තයො ලොකෙ, ආදිච්චොව නහන්තරෙ;
වීරොවති මහාතෙජො, අන්ධකාරෙ පහඬිකරො.

1113.

බ්‍යාමප්පහාපරික්ඛිත්තො, කෙතුමාලාභලඬිකතො;
ද්වත්තිංසලක්ඛණාසීතිඅනුබ්‍යඤ්ජනසොභිතො.

1114.

ඡබ්බණ්ණරංසිලලිතො, රතනග්ගියසන්තිහො;
සමිද්ධිරූපසොභග්ගො, දස්සනෙය්‍යංව පිණ්ඩිතං.

1115.

ඵුල්ලං පදුමසණ්ඩංව, කප්පරුක්ඛොවලඬිකතො;
නහංව තාරකාකිණ්ණං, උත්තමො පටිදිස්සති.

1116.

සත්ථුකප්පමහාවීරපුත්තෙහි පරිවාරිතො;
සබ්බලොකමහිද්ධාය, ධම්මරාජා සයංවසී.

1117.

නිද්ධොතමලවන්දොව, නක්ඛත්තපරිවාරිතො;
ඛත්තසඬ්ඝපරිබ්‍යුළ්භො, චක්කවත්තීව සොභති.

1118.

ඉච්චානන්තගුණාකිණ්ණමසෙසමලනිස්සටං;
සබ්බසම්පත්තිදාතාරං, විපත්තිවිනිබන්ධකං.

1119.

දයාපරමහොරත්තං, භගවන්තමනුස්සරං;
භාවෙති පඤ්ඤවා යොගී, බුද්ධානුස්සතිභාවනං.

1120.

ස්වාඛාතො තෙන සද්ධම්මො, සම්බුද්ධෙන සතීමතා;
පච්චත්තපට්ඨෙධෙන, පස්සිතඛිබ්බො යථාරහං.

1121.

තණ්හාදලිද්දනාසාය, මනොරථසම්ද්ධියා;
කාලන්තරමනාගම්ම, පච්චක්ඛඵලදායකො.

1122.

උපනිස්සයවත්තානං, ‘‘එහි පස්සා’’ති දස්සියො;
පච්චත්තමෙව විඤ්ඤාහි, වෙදිතඛිබ්බො සභාවතො.

1123.

සබ්බාසවසමුග්ගාති, සුද්ධො සොවත්ථිකො සිවො;
පිහිතාපායකුම්මග්ගො, මග්ගො නිබ්බානපත්තියා.

1124.

ක්ලෙසසංකටදුග්ගම්හා, දුක්ඛක්ඛන්ධමහඛ්භයා;
බ්බෙත්තභූමිං නිය්‍යාති, අච්චත්තමනුපද්දවං.

1125.

පුඤ්ඤතිත්ථමිදං නාම, මඬගලඤ්ච සිවඬකරං;
හිතොදයසුඛාධාන-මමතාභාරමුත්තමං.

1126.

අවිජ්ජාපටලුද්ධාරවිජ්ජානෙත්තොසධං වරං;
පඤ්ඤාධාරමිදං සත්ථං, ක්ලෙසගණ්ඩප්පහෙදකං.

1127.

චතුරොසනිමුග්ගානං, සෙතුවන්ධො සමුග්ගතො;
භවචාරකරුද්ධානං, මහාද්වාරො අපාරුතො.

1128.

සොකොපායාසවිද්ධානං, පරිදෙවසමඬගිනං;
සල්ලනීභරණොපායො, අච්චත්තසුඛමීරිතො.

1129.

බ්‍යසනොපද්දවාපෙතො, සංක්ලෙසමලනිස්සට්ඨො;
උජුසම්මත්තනියතො, පටිපත්තිවිසුද්ධියා.

1130.

සුද්ධසීලපරික්ඛාරො, සමාධිමයපඤ්ඡරො;
සම්මාසඬකප්පවක්කඬගො, සම්මාවායාමවාහනො.

1131.

සතිසාරථිසංයුත්තො, සම්මාදිට්ඨිපුරෙජවො;
එස ධම්මරථො යාති, යොගක්කෙමස්ස පත්තියා.

1132.

විපත්තිපට්ඨාභාය, සබ්බසම්පත්තිසිද්ධියා;
සබ්බන්ධවිමොක්ඛාය, ධම්මං දෙසෙසි චක්ඛුමා.

1133.

භිතෙසි සබ්බපාණීනං, දයාපන්නො මහාමුනි;
ධම්මාලොකං පකාසෙසි, චක්ඛුමන්තානමුත්තමො.

1134.

යං ධම්මං සම්මදඤ්ඤාය, කෙමමග්ගප්පතිට්ඨිතා;
පාපකාපගතා ධීරා, පස්සද්ධිදරථාසයා.

1135.

භවයොගා විනිමුත්තා, පභීනභයහෙරවා;
අවිචන්තසුඛමෙධෙන්ති, සොත්ථිපත්තා මහෙසයො.

1136.

තමෙවමුත්තමං ධම්මං, විත්තෙන්තො පන පණ්ඩිතො;
භාවෙතීති පකාසෙන්ති, ධම්මානුස්සතිභාවනං.

1137.

චත්තාරො ච පටිපන්නා, චත්තාරො ච එලෙ ධීතා;
එස සඬ්ඝො උජුභූතො, පඤ්ඤාසීලසමාහිතො.

1138.

පලාපාපගතො සුද්ධො, පටිපත්තිපතිට්ඨිතො;
පරිග්ගහිතසද්ධම්මො, සමිද්ධිගුණසොහිතො.

1139.

පභීනාපායගමනො, පාපක්ලෙසවිනිස්සටො;
පරිපන්ථසමුච්ඡේදී, භවචාරකහෙදකො.

1140.

උත්තමදමට්ඨපත්තො, සුවිතීතො මහෙසිනා;
විජ්ජාවිමුත්තිවොදාතො, ආජානියපටේ ධීතො.

1141.

සුගතොරසි සම්භූතො, සුවිධම්මසිරින්ධරො;
පටිපාදිතසම්පත්තො, ධම්මසාසනසෙවිතො.

1142.

භයහෙරවනිස්සඬිගො, ජිනතෙජානුපාලිතො;
මොනෙය්‍යපථසඤ්චාරො, සුගතොවාදභාජතො.

1143.

අප්පමාදපරිත්තාණො, සීලාලඬිකාරභූසිතො;
වෙතොසමාධිසන්තද්ධො, පඤ්ඤායුධසමුප්පලො.

1144.

උජුමග්ගමධිට්ඨාය, මාරකායප්පදාලනො;
අපරාජිතසඬිගාමො, ලලිතොදාතවික්කමො.

1145.

මච්චුධෙය්‍යමතික්කන්තො, බොධිධම්මප්පතිට්ඨිතො;
ජළාභිඤ්ඤාබලප්පත්තො, සමාරාධිතසාසනො.

1146.

අනුබොධිමනුප්පත්තො, පහින්තපටිසම්භිදො;
සාමඤ්ඤපාරමිප්පත්තො, තොසෙති ජිනමානසං.

1147.

නෙකාකාරවරූපෙතො, නානාසම්පත්තිචුල්ලිතො;
විපත්තිපට්ඨන්තිණ්ණො, අභිබුද්ධිපරායණො.

1148.

ආභුතෙය්‍යො පාභුතෙය්‍යො,
දක්ඛිණෙය්‍යො සුදුල්ලභො;
සදෙවකස්ස ලොකස්ස,
පුඤ්ඤක්ඛේත්තමනුත්තරං.

1149.

යත්ථ සුද්ධිමහි නිද්දොසෙ, සද්ධාබ්ජං පතිට්ඨිතං;
අව්චන්තං පරිපාචෙති, සම්පත්තිඵලමුත්තමං.

1150.

යං ඵලං පරිභුඤ්ජන්තා, විමුත්තිරසසෙවනං;
අව්චන්තසුඛිකා ධීරා, භවන්ති අජරාමරා.

1151.

තං ඵලං පත්ථයන්තෙන, සඬ්ඝානුස්සතිභාවනා;
භාවෙතඛිබ්බා පනිච්චෙවමිති භාසන්ති පණ්ඩිතා.

1152.

පඤ්චසීලං දසසීලං, පාතිමොක්ඛමුපොසථං;
වාතුපාරිසුද්ධිසීලං, ධුතඬ්ගපරිවාරිතං.

1153.

ඵවමෙනෙසු යං කිඤ්චි, සමාදාය රහොගතො;
තමානිසංසං ගුණතො, ඵලතො ච විචිත්තයෙ.

1154.

ආදි වෙතං පතිට්ඨා ච, මුඛං පමුඛමුත්තමං;
මූලං කුසලධම්මානං, පභවං පටිපත්තියා.

1155.

සාසනොතරණද්වාරං, තිත්ථං සද්ධම්මවාපියා;
පාරිසුද්ධිපදට්ඨානං, මග්ගො ඛෙමන්තපාපකො.

1156.

සාධු සික්ඛාසමාදානං, බාහුසච්චවිභූසනං;
අරියාවාරවාරිත්ත-මවණ්ණමලවජ්ජනං.

1157.

කුලපුත්තඅලඬ්ඛකාරො, පාපජල්ලපවාහනං;
අනපායි සුගන්ධඤ්ච, මහාපුරිසසෙවිතං.

1158.

පච්ඡානුකාපහරණං, පිතිපාමොජ්ජවඬ්ඞනං;
නෙක්ඛම්මභාවනොපෙතං, පබ්බජ්ජාවෙසසොහනං.

1159.

සොපානං සග්ගලොකස්ස, දළ්භාපායවිධානකං;
අනුපද්දවසම්පත්ති, සමත්ථගුණසුද්ධී.

1160.

ක්ලෙසපඤ්ජරවිච්ඡේදි, විපත්තිපථවාරණං;
සොත්ථිකම්මසමුට්ඨානං, අසාධාරණමඤ්චලං.

1161.

‘‘සුලද්ධා වත මෙ ලද්ධා, සද්ධා සුගතසාසනෙ;
සීලං මෙ යස්ස කල්‍යාණං, පරිසුද්ධමඛණ්ඩිතං.

1162.

‘‘දුල්ලහො වත මෙ ලද්ධො,
මහාලාහො අනප්පකො;
යොහමක්ඛලිතාවාරො,
උපසාතවිචජ්ජිතො.

1163.

‘‘ධම්මඤ්ඤාසන්තානො, මූලජාතොස්මි සාසනෙ;
උජුමග්ගං සමාරුල්ලහො, පිහිතා සහයා දිසා.

1164.

‘‘අවඤ්චා වත මෙ ජාති, ආරද්ධා ඛණ්ඩසම්පදා;
පතිට්ඨිතොම්හි සද්ධම්මෙ, සඵලං මම ජීවිතං’’.

1165.

ඉත්ථං නානප්පකාරෙන, වින්තෙන්තො ගුණමත්තනො;
සීලක්ඛන්ධස්ස භාවෙනි, සීලානුස්සතිභාවනං.

1166.

සද්ධාය සීලවන්තෙසු, දත්වා දානං යථාරහං;
නිද්ධොතමලමච්ඡරො, විවිත්තො තමනුස්සරෙ.

1167.

දානං නිධානමනුගං, අසාධාරණමුත්තමං;
අවිනාසසුඛාධානං, අවිචන්තං සබ්බකාමදං.

1168.

කොපදාභොපසමනං, මච්ඡේරමලසොධනං;
පමාදනිද්දාචුට්ඨානං, ලොභපාසවිමොචනං.

1169.

චෙතොවිකාරදමනං, මිච්ඡාමග්ගනිවාරණං;
චිත්තිලාභසුඛස්සාදො, විභවොදයමඬිගලං.

1170.

සද්ධාදිගුණවොදානං, අප්ඤ්ඤාසයවිකාසනං;
සතාවාරපරික්ඛාරො, තනුවෙතොවිභූසනං.

1171.

අප්පමඤ්ඤාපදට්ඨානං, අප්පමෙය්‍යාන වණ්ණිකං;
මහාපුරිසචාරිත්තං, සපදානං මහෙසිනා.

1172.

ධම්මාධිගතභොගානං, සාරාදානමනුත්තරං;
මහත්තාධිගමූපායං, ලොකසන්තතිකාරණං.

1173.

අත්ථකාරී ච සම්මාහං, පරිච්චාගසමායුතො;
අත්තතො ච පරෙසඤ්ච, හිතාය පටිපත්තකා.

1174.

උජුමද්දවචිත්තොස්මි, කාලුස්සියවිනිස්සටො;
පාපසංක්ලෙසවිමුක්ඛො, පාණභූතානුකම්පකො.

1175.

සීලවත්තපතිට්ඨොස්මි, කපණානං පරායණො;
බුද්ධසාසනුපට්ඨාකො, ඤාතිමිත්තොපජීවිකො.

1176.

දානවොස්සග්ගසම්මුක්ඛො,
සංවිභාගරතො සුඛි;
කප්පරුක්ඛොච ඵලිතො,
ජාතො ලොකාභිවඬිසීයා.

1177.

පිහිතාපායමග්ගොස්මි, මග්ගද්වාරමපාරුතං;

සම්පත්තා සබ්බසම්පත්ති, දලිද්දස්ස මනාපිකං.

1178.

‘‘සංසාරද්ධානපාථෙය්‍යං, සබ්බදුක්ඛවිනොදනං;
සුඛත්ථං මම සබ්බත්ථ, ගහිතො ච කට්ඨගභො’’.

1179.

ඵචං දානගුණං නානස්පකාරෙන විවිත්තයං;
භාවෙති දායකොයොගී, වාගානුස්සතිභාවනං.

1180.

සද්ධං සීලං සුතං වාගං, පඤ්ඤං පණ්ඩිතජාතිකො;
සම්පාදයිත්වා සද්ධම්මෙ, දෙවතායො අනුස්සරෙ.

1181.

වාතුමහාරාජිකා ච, තාවතිංසා ච යාමකා;
තුසිතා චෙව නිම්මානරතිනො චසවත්තිනො.

1182.

තදුත්තරිඤ්ච යෙ දෙවා, දිබ්බකායමධිට්ඨිතා;
තෙපි සද්ධාදිධම්මෙසු, චිරකාලං පතිට්ඨිතා.

1183.

සුසමාහිතසඬ්ඤ්ජා, දානසීලධුරන්ධරා;
ධම්මමග්ගමධිට්ඨාය, හිරොත්තස්පපුරක්ඛතා.

1184.

තං ලොකමුපපන්තාසෙ, සස්සිරීකං පරායණං;
ඉද්ධිමත්තො ජුතිමත්තො, චණ්ණවත්තො යසස්සිනො.

1185.

දිබ්බසම්පත්තිසම්පත්තා, නානාභොගසමප්පිතා;
පාලෙන්තො දීසමද්ධානං, අනුභොන්ති මහාසුඛං.

1186.

තෙ සබ්බෙපි ච මය්හම්පි, විජ්ජන්ති අනුපායිනො;
සද්ධාදිකුසලා ධම්මා, දෙවධම්මාති විස්සුතා.

1187.

සද්ධම්මගුණසම්පත්ති-දාතා මඬ්ගලනායිකා;
දුල්ලභාපි ච මෙ ලද්ධා, සද්ධා සුගතසාසනෙ.

1188.

වජ්ජොපවාදරහිතො, පාපකම්මපරම්මුඛො;
පරිසුද්ධසමාවාරො, පසන්නාමලචෙනතො.

1189.

නිව්වමොහිතසොතොස්මි,
තථාගතසුභාසිතෙ;
සුතභාජනභූතො ච,
සතිමා සුසමාහිතො.

1190.

මච්ඡෙරමලනිත්තිණ්ණො, ලොභක්ඛන්ධවිමුච්චිතො;
ඔපානභූතො ලොකස්මිං, විස්සට්ඨසුඛයාවතො.

1191.

වත්ථුත්තයමහත්තෙ ච, හිතාහිතවිනිව්ජයෙ;
පඤ්ඤා වත්ථුසභාවෙ ච, තිබ්ණො මම වත්තති.

1192.

සමාරාධිතසද්ධම්මො, කතපුඤ්ඤමහුස්සවො;
දෙවධම්මසමිද්ධොස්මි, කල්‍යාණචරිතාකරො.

1193.

දෙවතාහි සමානොහං, ගුණාලඬ්ඤාකාරභූසිතො;
හත්ථපත්තා ච දෙවිද්ධි, නිජ්ඣන්තා දිබ්බසම්පදා.

1194.

දෙවසාමඤ්ඤමිච්චෙවං, වින්තෙන්තො ගුණමත්තතො;
භාවෙති ගුණසම්පන්නො, දෙවතානුස්සතිං පරං.

1195.

ජාතිධම්මා ජරාඛ්‍යාධිසොකොපායාසහඤ්ජිතෙ;
අනිච්චෙ දුක්ඛෙන්තෙ ච, නිබ්බින්නොපධිසම්භවෙ.

1196.

වීරාගො ච නිරොධො ච, වාගො මුත්ති අනාලයො;

යොයමාදානනිස්සග්ගො, නිබ්බානමිති වුච්චති.

1197.

උපසන්තමිදං යානමිති චිත්තෙති පණ්ඩිතො;
අනුපාදානසංක්ඛිට්ඨමසඬ්ඛාරමනාසවං.

1198.

අප්පමාණං පණිතඤ්ච, සිවං පරමමච්චුතං;
අනන්තගුණමච්චන්ත-මචිකාරමනාමයං.

1199.

බෙමං තං පාරිමතීර-මහායනකරං පරං;
තාණං ලෙණඤ්ච දීපඤ්ච, පතිට්ඨානං පරායණං.

1200.

චට්ටානුබන්ධවිච්ඡේදො, භවතණ්භාවියොසනං;
සබ්බපටිසම්මුග්ගසාතො, දුක්ඛනිබ්බාපනං සුඛං.

1201.

සබ්බපාපවිනාසොයං, සබ්බක්කලෙසවියොධනං;
සොකොපායාසසන්තාපභයභෙරවමොචනං.

1202.

පලිබොධසම්ප්විඡේදො, පපඤ්චවිනිවේදනං;
සබ්බසඬ්ඛාරසමථො, සබ්බලොකවිනිස්සටො.

1203.

පාරිසුද්ධිකරා ධාතු, භවනිස්සරණං පදං;
උත්තමාරියසම්පත්ති, අනොමමමතං පදං.

1204.

සබ්බථා භද්දමතුලං, නිබ්බානමිති පස්සතො;
උපසමානුස්සතීති, භාවනායං පවුච්චති.

1205.

සත්තානුස්සතිථිවචෙවං, භාවෙන්තො පන පණ්ඩිතො;
පාමොජ්ජබහුලො හොති, පසන්තො බුද්ධසාසනෙ.

1206.

පටිපස්සද්ධදරථ-මුපචාරසමාධිනා;

සමාධියති චිත්තඤ්ච, පරිසුද්ධමනාමයං.

1207.

භාවනාමයමෙතඤ්ච, කත්වා පුඤ්ඤමනස්පකං;
වාසනාගතිසම්පත්ති-භොගභාගීති වුව්චති.

1208.

උපනිස්සයසම්පන්නො, පත්වා නිබ්බේධමුත්තමං;
දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛග්ගිං, නිබ්බාපෙති අනාසවො.

1209.

ලොකප්පවත්ති චිත්තෙන්වා, මරණානුස්සතිං පන;
භාවෙය්‍ය සකම්චිවත්තං, චිත්තෙන්තො මරණං කථං.

1210.

අනිමිත්තමනඤ්ඤාතං, මච්චානමිධ ජීවිතං;
කසිරඤ්ච පරිත්තඤ්ච, තඤ්ච දුක්ඛෙන සංයුතං.

1211.

අප්පොදකම්භි මච්ඡෙව, ඛන්ධමානෙ රුද්ධමුඛෙ;
මච්චු ගච්ඡති ආදාය, පෙක්ඛමානෙ මහාජනෙ.

1212.

පුරක්ඛත්වාච මරණං, ජායන්ති පටිසන්ධියං;
ජාතා පුන මරිස්සන්ති, එවංධම්මා හි පාණිනො.

1213.

යමෙකරත්තිං පඨමං, ගබ්භෙ වසති මානවො;
අඛ්භුට්ඨිතොච සො යාති, ස ගච්ඡං න නිවත්තති.

1214.

සත්තා මරන්ති ගබ්භෙපි, ජායමානා ච දාරකා;
කුමාරා යොබ්බනප්පත්තා, බලප්පත්තා මහත්තරා.

1215.

අථාචස්සං මරන්තෙව, ජිණ්ණා දණ්ඩපරායණා;
සුරා පුඤ්ඤබලත්ථාමා, නානාඛ්‍යාධිනිපිළිතා.

1216.

අජ්ජ සුචෙති මරණං, පරියෙසති පාණිනො;

සෙනා යුද්ධපයාතාව, සබ්බෙ මච්චුභයාකුලා.

1217.

සත්තාරතනලඬිකාරා, චතුරිද්ධිසමුග්ගතා;
චක්කවත්ති මහාතෙජා, රාජමණ්ඩලසොභිතො.

1218.

කප්පුටියානමභාවාතා, පාතිතාව මහාසිලා;
පතන්ති මච්චුවික්ඛිත්තා, පරො චේතාන මානවා.

1219.

යෙපි දීඝායුකා දෙවා, චණ්ණචන්තා මහිද්ධිකා;
ආනුභාවබලජ්ජත්තා, මහාභොගසුබ්බධිතො.

1220.

තෙපි මච්චුසමුද්ධත්තා, භවන්ති භයසංකුලා;
චෙරම්භක්ඛිත්තපක්ඛිව, මාදිසෙසු කථාව කා.

1221.

අච්චන්තරායබහුලො, මරණානිතසම්භවො;
නිච්චං චක්කසමාරුළුහො, ලොකොයං පරිවත්තති.

1222.

එත්ථන්තරෙ මරණස්ස, චෙමජ්ඣෙ මම චත්තතො;
අස්සාසෙපි අපිස්සට්ඨෙ, ජීවිකා චෙ කථාව කා.

1223.

අච්ඡෙරං චත ලොකස්මිං, බණ්ණමත්තම්පි ජීවිතං;
නිස්සිතොපද්දවට්ඨානෙ, මහාබ්‍යසනපිළිතෙ.

1224.

අද්ධුවං ජීවිතං නිච්ච-මච්චන්තං මරණං මම;
සභාවො මරණන්තෙව, විසෙසො පන ජීවිතං.

1225.

අත්ථමාරබ්භ ගච්ඡන්තො, ආදිච්චොව නහන්තරෙ;
මරණායාහිධාවන්තො, විභායාමි සුචෙ සුචෙ.

1226.

චජ්ඣජ්ජත්තො මහාවොරො,

නියාතාසාතනං යථා;
මරණාය පයාතොහං,
තථෙවමනිවත්තියො.

1227.

අම්බුජොව වඩ්ඤ්ඤාසංකො, තාණලොභවිච්ඡිකො;
නිව්චං මච්චුචසං යන්තො, විස්සට්ඨො කිමහං වරො.

1228.

කො මෙ භාසො කිමානන්දො,
කිමහං මොහපාරුතො;
මදජ්ජමාදවික්ඛිත්තො,
විවරාමි නිරඬ්ඤාසො?

1229.

භන්දාභමාරහිස්සාමි, සම්මාසම්බුද්ධසාසනො;
ආතාපී පහිතත්තො ච, හිරොත්තජ්ජසමාහිතො.

1230.

පට්ඨත්තිපරො භුත්වා, පාපධම්මනිරඬ්ඤාතො;
නිබ්බාපයාමි අව්චන්තං, සබ්බදුක්ඛභ්‍රතාවහං.

1231.

ඉත්ථං පනත්තනො යොගී, මරණං පට්ඨන්තයං;
මරණානුස්සතිං නාම, භාවෙතීති පච්චිචති.

1232.

තදෙතං පන භාවෙත්වා, උපචාරසමාහිතො;
නිබ්බේදබ්‍රහ්මලො භොති, අජ්ජමාදධුරන්ධරො.

1233.

මිච්ඡාධම්මං විරාජෙත්වා, නන්දිරාගනිරාලයො;
සබ්බාසවපරික්ඛිණො, පජ්ජොති අමතං පදං.

1234.

ගහෙත්වා පන මෙධාවී, ද්වන්තිංසාකාරභාවනං;
කරෙය්‍ය තාව පච්ඡා වෙ, අනුපුබ්බමහිණ්ණසො.

1235.

කෙසා ලොමා නබා දන්තා, තවො මංසං නහාරු ව;
අට්ඨි ව මිඤ්ජ චක්කං ව, හදයං යකනං තථා.

1236.

කිලොමං පිහක පජ්ඣාසං, අන්තං ගුණමුදරියං;
මත්ථලුඬිගං කරිසඤ්ච, පිත්තං සෙම්භමථාපරං.

1237.

පුබ්බො ව ලොහිතං සෙදො,
මෙදො අස්සු වසාථ වා;
බෙලො සිඬ්ඝාණිකා වෙව,
ලසිකා මුත්තමිච්චපි.

1238.

ඝනබන්ධසුභාකාර-විපල්ලාසානුසාරිනං;
යථාභූතාවබොධාය, විහත්තාව මහෙසිනා.

1239.

කායෙ බාත්තිංස කොට්ඨාසා,
කුණපාව සමුස්සිතා;
සාරගස්භූපගාපෙතා,
ධික්කතා ධිරහිළිතා.

1240.

අසුභාව පටික්කුලා, ජෙගුවිජා සුවිච්ඡිනා;
නින්දිතා චක්ඛුමන්තෙහි, අන්ධබාලොපලාළිතා.

1241.

විවිත්තජවිසඤ්ජන්තා, තවහත්තසමොහිතා;
පරිස්සවපරික්ලිට්ඨා, කුටිතා පුතිගන්ධිතා.

1242.

ධොවියන්තාපි සතතං, අජහන්තා මලස්සවං;
සුගන්ධානුවිලිත්තාපි, දුග්ගන්ධපරිණාමිනො.

1243.

අභංකාරමමත්තෙන, විස්සට්ඨසුඛසඬිගහා;
සඬ්ඝාට්ඨනසම්බද්ධා, සම්මොහෙන්ති මහාජනං.

1244.

ඡන්දරාගසමුපෙතා, යත්ථ මුළුභා පුපුජ්ජනා;
සෙවන්ති විසමං සොරං, චතුරාපායභාගිනො.

1245.

තත්ථ චිත්තං විරාජෙනං, පටිපන්නො යථාක්කමං;
චෙතොවිභාවනත්ථාය, කොට්ඨාසෙසු විචක්ඛණො.

1246.

වචසා මනසා චෙව, යථාචුත්තානුසාරතො;
අනුලොමපටිලොමං, සජ්ඣායිත්වා තතො පරං.

1247.

චණ්ණසණ්ඨානදිසතො, වචත්ථපෙය්‍ය පණ්ඩිතො;
තතොකාසපරිච්ඡේදා, පච්චෙකං තු යථාක්කමං.

1248.

චණ්ණසණ්ඨානගන්ධා ච,
ආසයොකාසතො තතො;
විභාවෙය්‍යාසුභාකාර-
මෙකෙකස්මිං තු පඤ්චධා.

1249.

දසධාභොගමිච්චෙවං, කත්වා භාවයතො පන;
සන්තිභූතා පකාසෙන්ති, රථචක්කාරසාදිසා.

1250.

හිත්වා අප්පගුණෙ තත්ථ, ගණ්ඨං සුප්පගුණං බ්‍රුධො;
අප්පනං පටිභාගඤ්ච, පප්පොතෙකෙකචත්ථුසු.

1251.

අසුභාකාරමාරඛිත, භාවනා චෙ පචත්තති;
කම්මට්ඨානං පටික්කුලං, පයමජ්ඣානිකං සියා.

1252.

නීලාදිචණ්ණමාරඛිත, පටිභාගො යදා තදා;
නීලාදිකසිණං හුත්වා, පඤ්චකජ්ඣානිකං භවෙ.

1253.

ලක්ඛණාකාරමාර්ගිභ, චිත්තනා චෙ පචත්තති;
විපස්සනාකම්මට්ඨාන-මිති භාසන්ති පණ්ඩිතා.

1254.

තිධා පහෙදම්චිචෙවං, භාවෙන්තො පුන බුද්ධිමා;
කායගතාසතිං නාම, භාවෙතීති පවුච්චති.

1255.

සොයමජ්ඣත්තං නිබ්බින්නො, බහිද්ධා ච නිරාලයො;
උබ්බෙගබ්භුලො යොගී, පමාදමතිවත්තති.

1256.

කාමබන්ධවිනිමුත්තො, පාපා මෙධාවි නිස්සංචා;
සච්ඡිකත්වාන සාමඤ්ඤං, අමතං පරිභුඤ්ජති.

1257.

ආනාපානස්සතිං නාම, සම්මාසම්බුද්ධවණ්ණිකං;
කම්මට්ඨානාධිරාජානං, භාවෙන්තො පන පණ්ඩිතො.

1258.

අප්පනඤ්ඤොපචාරඤ්ච, සමථඤ්ච විපස්සනං;
ලොකුත්තරං ලොකියඤ්ච, සුබ්බෙනවාධිගච්ඡති.

1259.

සුබ්බමා නිපුණා තික්ඛා, පරිපක්කා බලෙ ධීතා;
බොධිපක්ඛියධම්මා ච, වොදායන්ති විසෙසතො.

1260.

කම්මට්ඨානෙ තථා හෙත්ථ, ගණනා අනුබන්ධනා;
චුසනා යපනා චෙව, සල්ලක්ඛණවිච්චනා.

1261.

පාරිසුද්ධි තතො පච්ඡා, තෙසඤ්ච පටිපස්සනා;
ඉච්චෙවමට්ඨිධා හෙදා, මාතිකායං පකාසිතා.

1262.

විහත්තා සතිපට්ඨාන-වසා සොළසධා තතො;
ආනාපානප්පහෙදෙන, භින්නා ද්වත්තිංසධා පුන.

1263.

තමෙව පරියාදාය, සමථඤ්ච විපස්සනං;
මහත්තවෙපුල්ලගතං, භාවෙය්‍ය සතිමා කථං.

1264.

ආනාපානං පරිග්ගස්භ, පච්චිත්තො රහොගතො;
ගණෙය්‍ය පයමං තාව, නිසිත්තො සුඛමාසනෙ.

1265.

පඤ්චන්තං න යපෙතබ්බං, හෙට්ඨා න දසතොපරි;
නෙතබ්බමනුපුබ්බෙන, ගණෙතබ්බමබ්බේඨිතං.

1266.

අත්තො බහි ච වික්ඛෙප-මකත්වාන පුනප්පුනං;
ඵ්ථිධිට්ඨානම්හි සතිමා, අනුබන්ධෙය්‍ය මානසං.

1267.

නාසිකග්ගොත්තරොට්ඨෙ ච, කත්වාහොගං තතොපරං;
සතතස්සාසසම්ඵස්සං, ආවජ්ජන්තස්ස යොගිතො.

1268.

පුථුලං වාථ දීඝං වා, මණ්ඩලං වාථ විත්ථතං;
තාරකාදිසමාකාරං, නිමිත්තං තත්ථ ජායති.

1269.

විත්තං සමාහිතං හොති, උපචාරසමාධිනා;
උපක්ලෙසා පහියන්ති, පටිභාගෙ සමුට්ඨිතෙ.

1270.

නිමිත්තෙ යපයං විත්තං, තතො පාපෙති අප්පනං;
පඤ්චජ්ඣානවසෙනායං, සමථෙ භාවනානායො.

1271.

ආරහිත්වාහිනිවෙස-මානාපානෙ පුනාපරො;
අජ්ඣත්තඤ්ච බහිද්ධා ච, තතො තදනුසාරතො.

1272.

භූමිධම්මෙ යථාභූතං, විපස්සිත්වා විසාරදො;
අප්පෙතානුත්තරජ්ඣාන-මයං සුද්ධිවිපස්සනා.

1273.

ආනාපානසමාපත්තිං, කත්වා පාදකමුත්තරං;
භාවෙන්තස්ස වසෙනාහු, නයං සොළසධා කථං.

1274.

දීඝමස්සාසපස්සාසා, රස්සං වාථ තථා ද්වයං;
සතිමා මතිසම්පන්නො, පයමං පරිගණ්හති.

1275.

ආදිමජ්ඣාචසානං තු, කරොන්නො විදිතං තථා;
සමාහිතො සබ්බකාය-පටිසංවෙදි සික්ඛති.

1276.

තතො තෙ එව සඬ්ඛාරෙ, පස්සම්භෙන්තොපරූපරි;
චුත්තො පස්සම්භයං කායසඬ්ඛාරං සික්ඛතීති ව.

1277.

ආනාපානසතිච්චෙවං, කායසඬ්ඛාරනිස්සිතා;
කායානුපස්සනා නාම, චතුර්ධාපි ව භාසිතා.

1278.

සම්පයුත්තෙන ඤාණෙන, පිතිමාලම්බණෙන ව;
විපස්සනාය සමථෙ, කුබ්බන්තො පාකටං සුඛං.

1279.

වෙදනාසඤ්ඤාසඬ්ඛාතෙ, චිත්තසඬ්ඛාරකෙ තථා;
පිතාදිපටිසංවෙදී, සික්ඛතීති පචුච්චති.

1280.

ථූලෙ තෙ එව සඬ්ඛාරෙ, සමෙතුං පරිභාවයං;
චුත්තො “පස්සම්භයං චිත්තං, සඬ්ඛාරං සික්ඛතී”ති ව.

1281.

තස්සා තංතංමුඛෙනෙත්ථ, සම්පජ්ජනවිසෙසතො;
වෙදනානුපස්සනාය, චතුර්ධා සමුදිරිතා.

1282.

අප්පෙන්නො පච්චචෙක්ඛන්තො, බුජ්ඣන්තො ව පකාසිතං;
කරොන්නො මානසං චිත්ත-පටිසංවෙදි සික්ඛති.

1283.

තමෙවාහිජ්ජමොදෙන්නො, සජ්ජිතිකසමාධිනා;
“අභිජ්ජමොදයං චිත්තං, සික්ඛති”ති පවුච්චති.

1284.

අජ්ජනායොපවාරෙන, තමෙවාථ සමාදහං;
යොගී “සමාදහං චිත්තං, සික්ඛති”ති පකාසිතො.

1285.

පච්චතීකෙහි වික්ඛම්භ-සමුච්ඡේදෙහි මොවයං;
තථා “විමොවයං චිත්තං, සික්ඛති”තිපි භාසිතො.

1286.

ආනාපානං පහෙදාය, කම්මට්ඨානං යථාරහං;
චිත්තානුපස්සනා නාම, පචත්තායං චතුඛ්ඛිධා.

1287.

විපස්සනායනිව්වානු-ගතත්තා හි විසෙසතො;
විපස්සන්තො අනිව්වානු-පස්සි සික්ඛති පණ්ඩිතො.

1288.

තතො විරාගානුපස්සි, නිබ්බිත්ථිත්වා විරාජයං;
තථා නිරොධානුපස්සි, භූමිධම්මෙ නිරොධයං.

1289.

පක්ඛන්දනපරිව්වාගපටිනිස්සග්ගතො පන;
පටිනිස්සග්ගානුපස්සි, සික්ඛතීති පවුච්චති.

1290.

ආනාපානමුඛෙනෙව, භූමිධම්මවිපස්සනා;
ධම්මානුපස්සනා නාම, භාසිතෙවං චතුඛ්ඛිධා.

1291.

ඉති සොළසධාකාරං, සික්ඛත්තයපතිට්ඨිතං;
චතුඛ්ඛිධම්මපි පුරෙති, සතිපට්ඨානභාවනං.

1292.

පරිග්ගය්හ සතිඤ්ඤවෙව-මුස්සාහන්තො විපස්සනං;
ද්වත්තිංසාකාරහෙදෙහි, සතොකාරීති වුච්චති.

1293.

ඉත්ථඤ්ච ගණනාදීහි, භාවෙන්වා සමථං තතො;
විපස්සනාධිවචනං, කත්වා සල්ලක්ඛණං පුන.

1294.

පත්වා විචට්ටනාමග්ගං, පාරිසුද්ධිඵලෙ යීතො;
පච්චෙක්ඛණසංඛාතං, පඨපොති සතිපස්සනං.

1295.

ආනාපානසතිච්චෙවමසෙසං පරිපූරිතා;
සාකාරං සප්පහෙදඤ්ච, භාවිතාති පවුච්චති.

1296.

ආනාපානසමාධිමෙතමතුලං බුද්ධාපදානුත්තමං,
පාපක්ලෙසරජොහරං සුඛමුඛං දුක්ඛග්ගිනිබ්බාපනං;
භාවෙන්වා සතිසම්පජඤ්ඤවිපුලා වික්ඛෙපවිද්ධංසකා,
පඨපොන්තුත්තරමුත්තමාමතපදං බොධිත්තයඛ්‍යාපකං.

1297.

බුද්ධං ධම්මඤ්ච සංඛිසං පුට්ඨනනමහිතං සුද්ධසීලං සුදානං,
ධම්මට්ඨා දෙවතායොපසමථ මරණං කායමානඤ්චපානං;
පඤ්ඤත්තාරබ්භයායං සතිසමවහිතා බොධිමග්ගොදයාය,
සායං සද්ධම්මනෙත්ති සහිතසිවගුණා සෙවිතබ්බාදරෙන.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ දසානුස්සතිවිභාගො නාම

නවමො පරිච්ඡේදො.

10. දසමො පරිච්ඡේදො

සෙසකම්මට්ඨානවිභාගො

1298.

ඛ්‍යාපාදාදීනවං දිස්වා, බෙමභාවඤ්ච ඛන්තියං;
අප්පමඤ්ඤා තු භාවෙන්තො, විනෙයා පටිසං කථං.

1299.

වෙනොසන්තාපනො කොධො,
සම්පසාදවිකොපනො;

විරූපබිභවිජකරො,
මුඛවණ්ණප්පටංසනො.

1300.

සීලකාලුස්සියුප්පාදො, විත්තවික්ඛෙපසම්භවො;
පඤ්ඤාපජ්ජොතවිද්ධංසී, පටිපත්තිවිබන්ධකො.

1301.

අපායෙකායනො මග්ගො, පාපකණ්ටකබන්ධකො;
ධම්මමග්ගසමුච්ඡේදී, මග්ගද්වාරපිටානකො.

1302.

යසොවණ්ණවිසඬ්ඛාරො, ගුණමූලප්පහඤ්ජකො;
දුක්ඛධම්මසමොධානො, ඛ්‍යාසනොපද්දවාකරො.

1303.

දුන්නිමිත්තමිදං ඡාතං, සබ්බසම්පත්තිධංසනං;
ධුමකෙනුසමුප්පාදො, සබ්බලොකවිනාසකො.

1304.

සබ්බකල්‍යාණධම්මානං, අවමඬ්ඛලමුට්ඨිතං;
හිතාරම්භසමුග්ගාතී, අත්තරායසමාගමො.

1305.

සබ්බාකාරපටික්කුලං, සබ්බවිද්දෙසකාරණං;
විපත්තිමුඛමුප්පන්නං, අමිත්තජනපත්ථිතං.

1306.

සපත්තකරණං ඝොරං, සබ්බානත්ථවිධායකං;
භයමත්තරතො ඡාතං, තං ජනො නාවබුජ්ඣති.

1307.

බුරුධාරං ලිහන්තාව, ගිලන්තාව හුතාසනං;
තිත්තලාබ්‍ධංච බාදන්තා, ගණ්හන්තාදිත්තමායුධං.

1308.

ඛ්‍යාපාදමත්තසම්භව-මත්තසඤ්ඤාය කෙවලං;
උපලාලෙන්ති දුම්මෙධා, ඝොරමාසීවිසං යථා.

1309.

දොසතෙජෙන රුක්ඛොව, සුසිරාරුළුභපාවකො;
අන්තොනුදය්භමානාපි, විජ්චන්දන්ති විසාතිනො.

1310.

නාවබුජ්ඣන්ති දුමමෙධා, වෙතොසඬිකප්පවායුනා;
උක්කාමුඛාමිවාදිත්ත-මුජ්ජලන්තා පුනප්පුනං.

1311.

භයමග්ගසමාරුළුභා, ඛෙමමග්ගවිරොධිනො;
ඛ්‍යාපන්නා කිබ්බිසාකිණ්ණා, අත්ථද්වයවිරොධිනො.

1312.

අනාථා සල්ලකාවිද්ධා, විසට්ඨා අනුසොවිනො;
අන්ධා විය මිඟාරඤ්ඤ, භමන්ති භතචක්ඛුකා.

1313.

අසංවිහිතකම්මන්තා, බාලා කොධවසානුගා;
බිජ්ජං ලක්ඛිං පරිච්චන්තා, යසොභොගෙහි ධංසරෙ.

1314.

දුප්පට්ඨපාදිතාරම්භා, කොධසඬිබොහමොහිතා;
ධම්මාමතරසස්සාදං, න වින්දන්ති අවිද්දසු.

1315.

ඛන්වාදීනවම්චිවෙව-මන්තො ඛ්‍යාධිමිච්චට්ඨිනං;
ජාතානලම්චුවිජ්ඣගෙ, අප්ඤ්ඤාපෙක්ඛන්ති දුප්පනා.

1316.

වොදයමානා දුක්ඛෙහි, ක්ලෙසාවිණ්ණමලීමහා;
පාපකම්මෙහි පුරෙන්නා, සෙන්නි මච්චුපපෙච වීරං.

1317.

තමෙවං පටිසඬිබාය, පටිසං පන යොනියො;
වාළමිගංව ධාවන්තං, ආවිසන්තංව රක්ඛසං.

1318.

පාවකංව පරිබ්‍රූළුභං, භායමානස්ස යොගිනො;
සොත්ථිභාවාය ඛෙමන්ත-මුපඤ්ඤත්තං මහෙසිනා.

1319.

මාතා කල්‍යාණධම්මානං, බමා නාම මහිද්ධිකා;
සමප්පවත්ති සත්තෙසු, සබ්බසම්පත්තිසාධිකා.

1320.

කොධානලජලාසෙකො,
සොකොපායාසනාසනං;
ආසාතසල්ලනිද්ධාරී,
උපනාහවීමොවනං.

1321.

වණ්ණකිත්තිසමුට්ඨානං, ගුණමූලාභිසෙවනං;
අපාරුතමුඛංචෙන-මත්ථද්වයසම්ඳ්ධියා.

1322.

විසාතපරියාදාන-මාසවානමසෙසතො;
පටිපස්සම්භනං චෙතො-පීතිකරණවන්දනං.

1323.

සබ්බදුක්ඛසමුග්ගාති, සුබුපට්ඨානමුත්තමං;
බ්‍යසනොදයවිච්ඡේදො, භයහෙරවනිග්ගමො.

1324.

චෙතොපසාදසන්ධානො, පාසාදිකඵලාවහො;
පවරො බොධිසම්භාරො, නරානරනිසෙවිතො.

1325.

පාපකන්තාරනිත්ථාරො, චතුරාපායරොධකො;
ද්වාරාවාපුරණඤ්චෙනං, දෙවලොකූපපත්තියා.

1326.

පඤ්ඤාසීලසමාධානං, පටිපත්තිවිසොධනො;
පියඬිකරො සොම්මභාවො, දුල්ලභො බහුපත්ථිතො.

1327.

ක්ලෙසසඬ්ඛොභවික්ඛෙප-විජ්ඣන්දපට්ඨන්ධනං;
තිතික්ඛාගුණමක්ඛාන-මාරක්ඛවිධිමත්තනො.

1328.

විහිංසාරතිසාරම්භ-පට්ඨරොධවීමොවනං;

වෙරිකිබ්බිසවිද්ධංසි, ලොකානුග්ගහකාරණං.

1329.

ධම්මපජ්ජොතකරණං, සංයොගමලසොධනං;
සම්මොහනිමිරුද්ධාරි, සම්පත්තිපටිපාදනං.

1330.

ඉච්චත්තත්ථං පරත්ථඤ්ච, සම්පාදෙත්වා ඛමාපරො;
සාධෙති සබ්බසම්පත්ති-මිධ වෙච පරත්ථ ච.

1331.

තිතික්ඛාගුණසම්පන්නො, පාණභූතානුකම්පකො;
අනාකුලිතකම්මන්නො, සොරතො සබ්බලො සුචි.

1332.

නිවාතො සම්භාවාරො, සුභගො පියදස්සනො;
පටිසඬ්ඛාබලජ්ජන්නො, ධිතිමා මතිපාටවො.

1333.

අක්ඛොහො අධිවාසෙන්නො,
සබ්බානත්ථෙ පරිස්සයෙ;
භීමසඬ්ඛාමාවචරො,
හත්ථිනාගොච සොහති.

1334.

ඉත්ථං සමන්තතො හද්දං, තිතික්ඛං පච්චවෙක්ඛතො;
පස්සම්හෙති සමුට්ඨාය, ඛමා ඛ්‍යාපාදසම්භමං.

1335.

දිබ්බොසධම්මිවාතඬ්ඛං, මෙසජ්ජවං භුතාසනං;
බ්බ්පමන්තරධාපෙති, තිතික්ඛා කොධමත්තතො.

1336.

තතොනෙකගුණොපෙතං, නෙකදොසජ්ජහඤ්ජනං;
ඛන්තිධම්මමධිට්ඨාය, පසන්නධිරමානසො.

1337.

භාවෙය්‍ය පඨමං තාව, මෙත්තාභාවනමුත්තමං;
අත්තානමුපමං කත්වා, සත්තෙසු භිතවුඩ්ඪියා.

1338.

සබ්බෙ සත්තා ච පාණා ච, භූතා ජීවා ච පුග්ගලා;
අඛ්‍යාපජ්ජා තථාවෙරා, අනීසා ච සුබ්බධිනො.

1339.

විජ්ජාසම්පත්තිහොගෙහි, පවඨ්ඨන්තු යසස්සිනො;
පරිවාරබලප්පත්තා, භයොපද්දවචජ්ජිතා.

1340.

සබ්බලා සුඛසම්භාසා, අඤ්ඤමඤ්ඤාවිරොධිනො;
මොදන්තු සුභිතා සබ්බෙ, මා කිඤ්චි පාපමාගමා.

1341.

සද්ධාපාමොජ්ජබහුලා, දානසීලමහුස්සවා;
ගුණභූෂිතසත්තානා, ආයුං පාලෙන්තනාමයං.

1342.

සම්මාදිට්ඨිං පුරොධාය, සද්ධම්මපටිපත්තියා;
ආරාධෙන්තු භික්‍ෂොපාය-මච්චන්තං සුඛසාධනං.

1343.

ඉති නානජපකාරෙන, සත්තෙසු භික්ඛානසං;
මාතාව පියපුත්තම්භි, පවත්තෙයා නිරන්තරං.

1344.

සිනෙහං පරිච්ඡේන්තො, ඛ්‍යාපාදඤ්ච විනාසයං;
පරිසුද්ධෙන චිත්තෙන, භික්ඛාමොච කෙවලං.

1345.

මෙත්තාය මිත්තෙ මජ්ඣන්තෙ, වෙරිකෙ ච යථාක්කමං;
කරොන්තො සීමසම්භෙදං, අත්තනි ච සමං එරෙ.

1346.

ආසෙවන්තස්ස තස්සෙවං, භික්ඛාභොගසමාහිතං;
සත්තපඤ්ඤත්තිමාරබ්භ, සමාධියති මානසං.

1347.

තතො අනීසො එකග්ගො, උපසන්තමනොරථො;
ඤානත්තිකං චතුක්කං වා, මෙත්තාවෙතොවිමුත්තියා.

1348.

භූමිදෙසදිසාසත්ත-හෙදහින්නෙසු ඔධිසො;
යථාසම්භවමජ්ජෙති, සබ්බසත්තෙස්වනොධිසො.

1349.

තදෙවමෙකසත්තම්හි, පරිච්ඡේදනියාමනො;
බහුකෙසු ච සත්තෙසු, සබ්බෙසු ච පවත්තති.

1350.

තථාසෙවිතසත්තානො,
මෙත්තාවෙනොවිමුත්තියා;
කරුණාභාවනායොග-
මාරහෙය්‍ය තතො පරං.

1351.

සත්තානං දුක්ඛිතාකාර-මාවජ්ජිත්වාන යොනිසො;
“අහො දුක්ඛා විමුච්චන්තු, සබ්බෙ සත්තා”ති චින්තයං.

1352.

කථං මාණවකොයඤ්ච, භයහෙරවකම්පිතො;
බ්‍යසනොපද්දවාචිද්ධො, විජ්චන්දති විසාතවා.

1353.

තථා හෙතෙ විමොසාය, පටිපන්නා විරොධිනො;
සබ්‍යාපජ්ජා විහඤ්ඤන්ති, වෙනොදුක්ඛසමජ්ජිතා.

1354.

අථඤ්ඤෙ පරිදෙවන්ති, විපත්තිවිනිපාතිකා;
පටුපායිකසඬ්ඨිකජ්ජා, සොකොපායාසභාගිනො.

1355.

අථාපරෙ පරාභූතා, කාමක්ලෙසවසිකතා;
මොහන්ධකාරපක්ඛන්තා, සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං.

1356.

තෙ තත්ථ කටුකං ඝොරමනුභොන්තා සකං ඵලං;
දුක්ඛසුලසමාවිද්ධා, බාහා පග්ගස්භ කන්දරෙ.

1357.

දීඝරත්තාධිමුත්තාය, දෙවලොකසම්ඳ්ධියා;
දෙවකායා විභායන්ති, අකාමා පරිවත්තිනො.

1358.

වීරකාලං ජලිත්වාන, සුරියොව නහන්තරෙ;
බ්‍රහ්මානොපි පතන්තෙව, බ්‍රහ්මලොකාපරායණා.

1359.

බන්ධපඤ්චකම්චිවෙවං, දුක්ඛාගාරං සමුඛිබ්බං;
නානාගතීසු වික්ඛිත්තං, පාණජාතං විහඤ්ඤති.

1360.

අනාථමනායාපන්තං, පරිභානිභයාකුලං;
වාතමණ්ඩලිකක්ඛිත්තපක්ඛිව පරිවත්ති.

1361.

ඉති දිස්වාන සුත්වා වා, සම්භාවෙත්වාන වා පුන;
දුක්ඛාපගමමිච්ඡන්තො, දුක්ඛාපගම පත්ථයං.

1362.

සුඛිතෙසු ච මෙධාවී, දුක්ඛාකාරමනුස්සරං;
පවත්තෙය්‍ය දයාපන්තො, කරුණාභාවනස්පනං.

1363.

‘අහො සත්තා විමුච්චන්තු, දුක්ඛධම්මෙහි සබ්බථා;
සාධු සමෙන්නුපායාසා, සොකා ච පරිදෙවනා.

1364.

‘‘ඛියන්තු පාපධම්මා ච, පස්සම්භෙන්නාමයා තථා;
සංක්ලෙසා පලිබොධා ච, සමුච්ඡිජ්ජන්තු පාණිනං.

1365.

‘‘ඛ්‍යාපාදා ච විභායන්තු, විනිවත්තන්තුපද්දවා;
ඛ්‍යසනානි විනස්සන්තු, විගච්ඡන්තු විපත්තියො.

1366.

‘‘විහෙසා ච විසාතා ච, ඛියන්තු භයහෙරවා;
පටික්කමන්තු විස්සට්ඨා, සොත්ථිං පස්සන්තු පාණිනො’’.

1367.

ඉච්චෙවමනුකම්පන්තො, සබ්බසත්තෙපි සබ්බථා;
සබ්බදුක්ඛසමුග්ගසාතං, පත්ථෙන්නො කරුණායති.

1368.

සොකුප්පත්තං නිවාරෙන්නො, විහිංසං දුරතො හරං;
මෙත්තායමිව පාපෙති, කරුණාකුමානමප්පනං.

1369.

කරුණානන්තරං යොගී, භාවෙය්‍ය මුදිතං තතො;
සත්තානං සුඛිතාකාරමාවජ්ජෙත්වාන යොනිසො.

1370.

කථං විරාය බ්‍රහ්මානො, මහාතෙජා මහිද්ධිකා;
පිතිහක්ඛා සුභට්ඨායී, පමොදන්ති නිරාමයා.

1371.

දෙවකායා මහාභොගා,
මහෙසක්ඛා යසස්සිනො;
අච්ඡරාපරිවාරෙහි,
පරිවාරෙන්නි නන්දනෙ.

1372.

රාජාභිසෙකසම්පත්තා, ඡත්තවාමරභූසිතා;
ආධිප්පච්චමධිට්ඨාය, සුඛිතා රාජභොගිනො.

1373.

යථොපට්ඨිතභොගෙහි, තදඤ්ඤෙපි ව පාණිනො;
යථාකාමිතනිජ්ජන්තා, මොදන්ති සුඛපීතිකා.

1374.

චතුරාපායිකා සත්තා, පාපකම්මපරික්ඛයා;
තතො චුතාභිනන්දන්ති, සුඛට්ඨානෙ පතිට්ඨිතා.

1375.

සබ්බාලයසමුග්ගසාතං, පත්වා ලොකුත්තරං පදං;
පටිපස්සද්ධදරථා, සුඛං මොදන්තනප්පකං.

1376.

ඉති දිස්වාන සුත්වා වා, සම්භාවෙන්වා පුනප්පුනං;

සත්තානමධිවාසෙන්තො, සුඛාකාරං පමොදති.

1377.

“අහො සාධු අහො සුට්ඨු,
මොදන්ති වත පාණිනො;
අහො සුලද්ධං සත්තානං,
සමිද්ධිමහිපත්ථිනං.

1378.

“පසන්නමුඛවණ්ණා ව, පරිපුණ්ණමනොරථා;
පිතිපාමොජ්ජඛහුලා, චිරං ජීවන්තුනාමයා.

1379.

“භයමග්ගමතික්කන්තා, දුක්ඛසඬ්ඨිසාටනිස්සටා;
බෙමමග්ගමනුජ්ජපත්තා, පිතිසම්පත්තිචුල්ලිතා.

1380.

“සමග්ගා සුහිතා චෙනෙ, පටිසන්ධානපෙසලා;
සම්පත්තිමහිවෙදෙන්ති, කල්‍යාණගුණභූසිතා”.

1381.

ඉති සම්මා පිභායන්තො, සුඛාධිගමසම්පදං;
සත්තානමහිරොචෙන්තො, මුදිතාය සමං ඵරං.

1382.

හිත්වා පලාසාහිසඬ්ඨං, ඉස්සාරතිනිරඬ්ඨකතො;
මෙත්තායම්ච පාපෙති, මුදිතාක්කානමජ්ජනං.

1383.

මුදිතං පන භාවෙන්වා, භාවෙය්‍යුපෙක්ඛමුත්තමං;
විරොධානුනායං හිත්වා, හුත්වා මජ්ඣත්තමානසො.

1384.

සභාවභූත ලොකස්ස,
ලාභාලාභං යසායසං;
නින්දාපසංසං පස්සන්තො,
සුඛං දුක්ඛඤ්ච කෙවලං.

1385.

කථං කම්මස්සකතත්තායං ලොකානුපරිවත්තති;
ලොකධම්මෙ පරාභූතො, අත්තාධෙය්‍යවිච්ඡින්නො.

1386.

කිං නාමත්ථි සමත්ථෙත්ථ, පචත්තෙතුං යථාරුචි;
කස්ස වා රුචියා භොන්ති, සුඛිතා වාථ දුක්ඛිතා.

1387.

යථාපච්චයසම්භූතා, සුඛදුක්ඛා හි පාණිනො;
න සක්කා පරිවත්තෙතුං, අඤ්ඤෙන පුන කෙනවි.

1388.

මිච්ඡාමග්ගමධිට්ඨාය, විපජ්ජන්ති ච මානවා;
සම්මාමග්ගං පුරොධාය, සම්පජ්ජන්ති පුනත්තනා.

1389.

තත්ථ කායවසෙනෙන, පරිවත්තන්ති අඤ්ඤථා;
යථාරුචිතකම්මන්තා, පච්චෙකචසවත්තිනො.

1390.

නිරත්ථකච්ඡෙසායං, මඤ්ඤෙ ලොකවිචාරණා;
සන්තමෙතං පණිතඤ්ච, යදිදං තනුපෙක්ඛනං.

1391.

අහං කො නාම කෙ චෙනෙ, කිමට්ඨානබුධන්තරො;
පරෙසුපරි පෙක්ඛන්තො, විහඤ්ඤාමිති අත්තනො.

1392.

සුඛිතා භොන්තු වා මා වා, දුක්ඛා මුච්චන්තු වා න වා;
සම්ඤ්ඤා වා දලිද්දා වා, කා මමෙත්ථ විචාරණා.

1393.

අත්තානං පරිභාරන්තු, යථාකාමං තු පාණිනො;
පලිබොධො පපඤ්චො වා, ඛ්‍යාපාදො වා න මෙ තහිං.

1394.

ඉති සඬ්ඛායුපෙක්ඛන්තො, හිතකාමොපි පාණිනං;
අපක්ඛපාතුපෙක්ඛාය, සමං ඵරති යොනිසො.

1395.

අඤ්ඤාණුපෙක්ඛා නික්ඛන්තො, අනුරොධං විරාජීය;
මෙත්තායමිව පාපෙනි, පඤ්චමජ්ඣානමජ්ජනං.

1396.

අප්පමඤ්ඤා චතස්සෙව-මාවික්ඛි වදනං වරො;
මහාපුරිසධොරය්හො, හිතකාමො මහාමුනි.

1397.

න ලිඬගවිසභාගමිහි, ආදිකම්මිකයොගිනා;
භාවෙනඛ්ඛා මතසත්තෙ, මෙත්තමෙව න සබ්බථා.

1398.

පත්තඛ්ඛසම්පදාකාරං, දුක්ඛාකාරඤ්ච පාණිසු;
ආවජ්ජං මුදිතාකාරමනත්තාධීනතං තථා.

1399.

අත්තනි දුග්ගතෙ මිත්තෙ, මජ්ඣත්තෙති යථාක්කමං;
පයමං භාවනායොගමාරහිත්වා තතො පරං.

1400.

අත්තනි මිත්තෙ මජ්ඣත්තෙ, චෙරිකෙති චතුසුපි;
කරොන්තො සිමසම්හෙදං, සබ්බත්ථ සමමානසො.

1401.

භූමිකාදිජ්ජහෙදෙහි, පරිච්ඡිජ්ජොධිසො තථා;
අපරිච්ඡිජ්ජ වා චෙතා, භාවෙනඛ්ඛාති භාසිතා.

1402.

අසඬබොතිතසන්තානා, තාහි භූතානුකම්පකා;
විහරන්තුත්තමා බ්‍රහ්මවිහාරාති තතො මතා.

1403.

අප්පමාණාලම්ඛණත්තා, තථා සුප්පට්ඨත්තියා;
සත්තෙසු අප්පමාණත්තා, අප්පමඤ්ඤාති සම්මතා.

1404.

අසම්පත්තහිතා සත්තා, දුක්ඛිතා ලද්ධසම්පදා;
කම්මස්සකාති වින්තෙත්වා, තතො තෙසු යථාක්කමං.

1405.

“සම්පත්තිහි සම්ප්‍රීයානං,
දුක්ඛා මුච්චන්තු පාණිනො;
අහො සත්තා සුඛප්පත්තා,
භොන්තු සත්තා යථා තථා”.

1406.

ඉච්චාහිවුද්ධිමිච්ඡන්තො, දුක්ඛාපගමනං තථා;
සම්ද්ධෙ අනුමොදන්තො, උපෙක්ඛන්තො ච පිණිනෙ.

1407.

මාතාව දහරෙ පුත්තෙ, ගිලානෙ යොබ්බනෙ යීනෙ;
සකිච්චපසුතෙ වෙච, චතුර්ධා සම්පවත්තති.

1408.

ඉත්ථං චතුර්ධා සත්තෙසු, සම්මා චිත්තපවත්තනා;
සබ්බථාපි චතුද්ධාව, තතො චුත්තා මහෙසිනා.

1409.

ඉච්චෙතා පන භාවෙන්තො, පසන්තමුඛමානසො;
සුඛං සුපති සුත්තොපි, පාපං කිඤ්චි න පස්සති.

1410.

පටිබුද්ධිකනුත්‍රාසො, ජාගරොච පමොදති;
වෙතසො ච සමාධානං, බ්‍රිජ්ජමෙවාධිගච්ඡති.

1411.

පරිස්සයා පහියන්ති, විගච්ඡන්ති වුපද්දවා;
දෙවතාපි ච රක්ඛන්ති, අමුශ්භන්තං අනාකුලං.

1412.

චුල්ලංච කමලං කාලෙ, චන්දංච විමලං ජනො;
සොම්මකොමලධම්මෙහි, පියවක්ඛුහි පස්සති.

1413.

අසංභීරො අසංකුප්පො, සබ්බාවත්ථාසු පණ්ඩිතො;
සමං පවත්තිතාරම්භො, ලොකමෙසොනුගණ්හති.

1414.

බණ්ණමත්තොපවාරෙකා, පවත්තෙකම්හි පුග්ගලෙ;

අප්පමාණා ඵලිත්ථෙව්ව, චණ්ණයන්ති මහෙසිනො.

1415.

පගෙව සබ්බසත්තෙසු, අප්පනාපත්තභාවනා;
චතස්සොපි සමිභූතා, වසිභූතා නිරන්තරං.

1416.

පුඤ්ඤධාරාභිසන්දන්තා, පරිපුරෙන්නි පණ්ඩිතං;
අප්පමෙය්‍යමහොසොව, සාගරං විවිමාලිතං.

1417.

අප්පමඤ්ඤාමයානං හි, පුඤ්ඤානං සොළසිං කලං;
සබ්බොපධිකපුඤ්ඤානි, නාග්ගන්තිති පකාසිතං.

1418.

අවඤ්ඤා තස්ස පබ්බජ්ජා, යස්ස භෙතාසු ගාරවො;
සුමුමොදග්‍යබ්‍රුලො, තිස්සො සික්ඛා සුසික්ඛති.

1419.

අමොසං රට්ඨපිණ්ඩඤ්ච, භුඤ්ජනෙසො විසෙසනො;
තම්පි මහජ්ජලං හොති, සද්ධාදෙය්‍යං පතිට්ඨිතං.

1420.

සද්ධාදිකුසලා ධම්මා, පවඩ්ඨන්ති අබණ්ඩිතා;
සම්බුද්ධිවරියානඤ්ච, මහත්තං තස්ස පාකටං.

1421.

අකිච්ඡපට්ඨෙධාය, පාදකජ්ඣානමුත්තමං;
උජ්ජ වෙකායනො මග්ගො, බ්‍රහ්මලොකූපපත්තියා.

1422.

වාසනාභාගියා චෙතා, බොධිසම්භාරකුලිකා;
සොවග්ගිකා සුඛාභාරා, ලොකාරක්ඛා නිරුත්තරා.

1423.

අප්පමෙය්‍යානිසංසෙවං, අප්පමෙය්‍යගුණොදයා;
අප්පමඤ්ඤා තතො තාසු, න පමජ්ජෙය්‍ය පණ්ඩිතො.

1424.

පටික්කුලං පනාභාරෙ, භාවෙන්නො සඤ්ඤමුත්තමං;

කබ්ලිකාරමාහාර-මන්නපානාදිසංඝග්ගං.

1425.

අසිතං බාසිතං පිතං, සාසිතඤ්ච රහොගතො;
පටික්කුලන්ති චිත්තෙය්‍ය, ගමනාදිවසා කථං.

1426.

තපොවනමිදං හිත්වා, රමණීයමනාකුලං;
ආහාරහෙතු ගන්තබ්බො, ගාමො ගාමජනාකුලො.

1427.

තත්ථාසුචිපරික්ඛිට්ඨො, දුජ්ජනාවාරසංඝරො;
දීනමෙසයතුත්තිට්ඨං, ගෙහෙ ගෙහෙ තු භොජනං.

1428.

තං බෙළුමලසංක්ඛිට්ඨං, ජිව්හග්ගපරිවත්තිතං;
දන්තචුණ්ණිතසම්භින්නං, චණ්ණගන්ධං විලිස්සති.

1429.

පිත්තසෙම්භපරිඛ්‍යුල්භං, පුබ්බලොහිතමිස්සිතං;
පටිසන්නං පටික්කුලං, ජෙගුච්ඡං ධික්කතාසිවං.

1430.

කුච්ඡියං කුණපාකිණ්ණො, දුග්ගන්ධපරිභාවිතො;
සුචානවමථාකාරං, චන්තංව ස්වානදොණියං.

1431.

තත්තචන්දනිකායංව, නානාකිම්බමාකුලො;
තත්ථ ඛුබ්බුලකච්ඡන්නං, කුටීතං පරිපච්චති.

1432.

සංපච්චන්තං පනෙනඤ්ච, සභාවඤ්ච විසෙවිතං;
වඩ්ඪෙති කෙසලොමාදිං, නානාකුණපසඤ්චයං.

1433.

විපච්චන්තමථොපෙතමනෙකොපද්දවාචහං;
කුට්ඨගණ්ඩකිලාසාදිමහාබ්‍යාධිසතොදයං.

1434.

පුත්තිභූතඤ්ච තං පක්ක-මනෙකද්වාරසඤ්චිතං;

මෙදපිණ්ඩංව කුලීනං, පරිස්සවති සන්තතං.

1435.

යෙන පුතිගතො කායො, නිව්චං දුග්ගන්ධවායිකො;
ධොවියන්තොපි සතතං, සුචිභාවං න ගච්ඡති.

1436.

කුච්ඡිතො සොයමාහාරො,
කායාසුචිනිසෙවනො;
නිස්සන්දමලනිට්ඨානො,
උපක්කමෙසඵලාවහො.

1437.

කාමරාගසමුට්ඨානං, රොගජාතිනිබන්ධනං;
මදප්පමාදාධිට්ඨානං, පාපකම්මමහාපථො.

1438.

අභිතොදයමග්ගොයං, භයහෙරවසම්භවො;
බ්‍යසනාගමනද්වාරං, අපායාවහිතං මුඛං.

1439.

චරන්තත්තසමත්තාව, යත්ථොදරියමුච්ඡිතා;
ක්ලිට්ඨකම්මානි දුම්මෙධා, කරොන්තා දුක්ඛහාගිනො.

1440.

තත්ථ චිත්තවිරාගාය, කිං පක්කඵලසන්නිහෙ;
රසස්සාදපියාකාරෙ, සොරාදීනවසඤ්චිතෙ.

1441.

භාවෙන්තස්ස පටික්කුල-සඤ්ඤමෙවං විභාවිනො;
උපචාරපථං පත්වා, චිත්තං හොති සමාහිතං.

1442.

සොයං පස්සම්භිතාහාර-
විසදො සො විචක්ඛණො;
මදප්පමාදනික්ඛන්තො,
රසස්සාදනිරාලයො.

1443.

ලිම්පෙන්තො විය හෙසජ්ජ-මක්ඛරබ්භඤ්ජකො යථා;
පුත්තමංසංච ඛාදන්තො, ආහාරං පරිභුඤ්ජති.

1444.

අරියචංසානුපජාතො,
අජ්ජිච්ඡාදිගුණොදිතො;
කාමජාලං පදාලෙන්වා,
සොත්ථිං පජ්ජොති පණ්ඩිතො.

1445.

චතුර්ධාතුවචන්ථානං, භාවෙන්තො පන පඤ්චධා;
ධාතුයො පරිගණ්හෙය්‍ය, චතස්සොපි සභාවතො.

1446.

සඬ්ඛෙපෙන ච විත්ථාරා, සම්භාරා ච සලක්ඛණා;
අජ්ඣත්තඤ්ච බහිද්ධා ච, චතුර්ධා විහජෙ කථං.

1447.

යං කිඤ්චි කෙසලොමාදි, කක්ඛලන්තං පච්චිචති;
අජ්ඣත්තං පථව්ඨාතු, බහිද්ධා තු තතොපරා.

1448.

යුසභුතන්ති යං කිඤ්චි,
ආපොච පරිපාවකං;
තෙජො වායොති ගණ්හෙය්‍ය,
විත්ථම්භකමසෙසතො.

1449.

විත්ථාරතොපි සම්භාරා, කෙසලොමාදි වීසති;
පථව්ඨාතු පිත්තාදි, ද්වාදසාපොති භාවයෙ.

1450.

තෙජෙන යෙන කායොයං, සන්තප්පති ජිරියති;
පරිදය්හති සම්මා ච, පච්චන්ති අසිතාදයො.

1451.

තදෙනං චතුකොට්ඨාසං, කායසම්භවමත්තතො;
තෙජොධාතුති ගණ්හෙය්‍ය, වායොධාතුතිවාපරං.

1452.

උද්ධඤ්චාධොගමාවාතා, කුච්ඡිකොට්ඨාසයා තථා;
අභිගමඬිගානුසාරී ච, ඡධානාපානමිච්චපි.

1453.

තං තං ලක්ඛණමාරබ්භ, නිද්ධාරෙත්වා සලක්ඛණං;
පරිගණ්භෙය්‍ය සබ්බත්ථ, චතුධා ධාතුසඬිගහං.

1454.

ඉච්චෙවං චතුකොට්ඨාසො,
ධාතුමත්තො කළෙවරො;
නිච්චෙනනො ච නිස්සත්තො,
නිස්සාරො පරභොජනො.

1455.

රිත්තො තුච්ඡො ච සුඤ්ඤො ච,
විචිත්තො ච පචජ්ජිතො;
අත්තා චා අත්තනීයං චා,
නත්ථෙවෙත්ථ කථඤ්චිපි.

1456.

කෙවලං චෙනනාවිද්ධො, කායොයං පරිචත්තති;
කම්පිතො යාය යන්තංච, සාධිජ්ජායොච බායති.

1457.

ආයු උස්මා ච විඤ්ඤාණං, යදා කායං ජහන්තිමං;
අපවිද්ධො තදා සෙති, නිරත්ථංච කලිඬිගරං.

1458.

විපරිතං පපඤ්චෙන්තා, බහුධා මොභපාරුතා;
යත්ථ මිච්ඡාචිපල්ලාසපරාභූතා පුට්ඨජනා.

1459.

සංසාරද්ධානකන්තාරං, චතුරාපායසඬිකරං;
බ්‍යසනෙකායනොපායං, නාතිචත්තන්ති දුජ්ජනා.

1460.

සොයමෙවං චතුද්ධාති,
ධාතුහෙදෙන පස්සතො;

තස්සොපචාරිකො නාම,
සමථො භොති චෙතසි.

1461.

ඉත්ථං ධාතුවචත්ථානං, කත්ථා තදනුසාරතො;
උපාදාරූපධම්මෙ ච, නාමධම්මෙ ච සබ්බථා.

1462.

භූමිභූතෙ පරිග්ගය්හ, පස්සන්තො පච්චයට්ඨිතිං;
අප්ප්ඤ්ඤාදිව ඛෙද්ධා ච, විපස්සන්තොදයබ්බයං.

1463.

යථාභූතමභිඤ්ඤාය, නිබ්බින්නන්තො විරජ්ජති;
විරාගා ච විමුච්චිත්ථා, පාරගුති පචුච්චති.

1464.

ආරුජ්ජං පන භාවෙන්තො, කම්මට්ඨානමනාවිලං;
චතුක්කපඤ්ඤාදිවකප්ප්ඤ්ඤානං, පත්ථා කසිණමණ්ඩලෙ.

1465.

පරිච්ඡේදවසිභූතා, ඤානා වුට්ඨාය පඤ්චමා;
චින්තෙති දණ්ඩාදානාදිරූපදොසමභිණ්හසො.

1466.

නිබ්බින්නන්තො තතො රූපෙ, තදාකාරෙ ච ගොචරෙ;
තදාලම්බණධම්මෙ ච, පත්ථෙන්නො සමතික්කමං.

1467.

පත්ථරිත්ථාන යං කිඤ්චි, ආකාසකසිණං චිනා;
උග්ගාටෙති තමෙචාථ, කසිණං ධිතිමා සතො.

1468.

න තං මනසි කරොති, නාවජ්ජති න පෙක්ඛති;
චින්තාභොගවිනිමුත්තො, කසිණං පති සබ්බථා.

1469.

තදප්පායසමඤ්ඤාතමාකාසං පති මානසං;
සාධුකං පටිපාදෙති, යොනිසො පටිචින්තයං.

1470.

තස්සාවජ්ජනසම්පන්නං, උපායපටිපාදිතං;
කසිණාපගමාකාසං, චිත්තනාරබ්භ වත්තති.

1471.

ඉත්ථමන්තරධාපෙත්වා, කසිණං තු තතො පරං;
සබ්බාවන්තමනන්තරං, ඵරතාකාසගොචරං.

1472.

තත්ථ චුත්තනයෙනෙව, භාවෙන්තස්සොපචාරතො;
පට්ඨාරූපමජ්ජෙති, ආකාසානන්තගොචරෙ.

1473.

තතො තම්භා වසිභුතා, චුට්ඨහිත්වා විචිත්තයං;
“ආසන්නරූපාවචරජ්ඣානපච්චත්ථික”න්ති තං.

1474.

නිකන්තිං පරියාදාය, තම්භා ආකාසගොචරා;
අජ්ජෙතුං දුතියාරූප-මතිසන්නන්ති ගච්ඡති.

1475.

පට්ඨාරූපවිඤ්ඤාණ-මනන්තං ඵරතො තතො;
දුතියාරූපමජ්ජෙති, විඤ්ඤාණානන්තගොචරෙ.

1476.

පට්ඨාරූපවිඤ්ඤාණ-මභාවෙන්තො තතො පරං;
අජ්ජෙති තතියාරූප-මාකිඤ්චඤ්ඤම්භි ගොචරෙ.

1477.

තතො ච තතියාරූපං, “සන්නමෙත”න්ති පස්සතො;
චතුත්ථාරූපමජ්ජෙති, තතියාරූපගොචරෙ.

1478.

ගුථම්භි මණ්ඩපෙ ලග්ගො, ඵකො තන්නිස්සිතොපරො;
ඵකො ඛහි අනිස්සාය, තං තං නිස්සාය වාපරො.

1479.

ධීතො චතුහි ඵතෙහි, පුරිසෙහි යථාක්කමං;
සමානතාය ඤාතබ්බා, වතස්සොපි විභාවිතා.

1480.

ඉච්චාලම්බණහෙදෙහි, චතුධාරූප්පභාවනා;
අභිගහෙදං පනෙතාසං, න කථෙන්නි තථාපි ව.

1481.

සුප්පණ්ණිකතරා භොන්නි, උද්ධමුද්ධං යථාක්කමං;
වාතුමහාරාජිකාදිදිබ්බසම්පන්නියො යථා.

1482.

ආනෙඤ්ජමිති භාවෙත්වා, සමාපන්නිං චතුබ්බිධං;
සුසමාහිතසඤ්ජපො, සම්පන්නාවලමානසො.

1483.

විපස්සන්තො යථාභූතං, සවිජ්ඣන්වා ඵලුත්තමං;
උභතොභාගවිමුත්තො, අරහාති පච්චවති.

1484.

කම්මට්ඨානවිධිං ඤත්වා, චත්තාලීසවිධං තතො;
අභිඤ්ඤායොපි විඤ්ඤෙය්‍යා, සමථෙ භාවනානයෙ.

1485.

ඉද්ධිවිධා දිබ්බසොතා, චෙතොපරියජානනා;
පුබ්බෙතිවාසානුස්සති, දිබ්බචක්ඛු තථාපරා.

1486.

චෙතොසමාධිනිස්සට්ඨා, පඤ්චාභිඤ්ඤා පකාසිතා;
රූපාවචරධම්මාව, පඤ්චමජ්ඣානභූමිකා.

1487.

බහුභාවාදිධිට්ඨානං, කොමාරාදිවිකුබ්බනා;
මනොමයාහිනිම්මානම්චිචෙවං තිව්ධිද්ධියො.

1488.

දිබ්බෙ ව මානුසෙ සද්දෙ,
තථා දුරෙ ව සන්නිකෙ;
සුණන්නි යාය සා දිබ්බා,
සොතධාතුති භාසිතා.

1489.

වෙනොපරියඤාණන්ති, පරපුග්ගලවෙනසො;
සරාගචිතරාගාදිපරිච්ඡේදකමීරිතං.

1490.

පුබ්බෙනිවුත්ථබන්ධානුස්සරණ ඤාණමීරිතං;
පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණ නාමෙන තාදිනා.

1491.

වචමානෙ ච ජායන්තෙ, සත්තෙ රූපමරූපකං;
තථා මානුසකං රූපං, දුලං සුබ්බම සන්තිකං.

1492.

දුරෙ පකාසං ඡන්තඤ්ච, යෙන පස්සන්ති යොගිනො;
චුතුපපාතඤාණං තං, දිබ්බවක්ඛුති වුවචති.

1493.

අනාගතංසඤාණඤ්ච, යථාකම්මුපගං තථා;
තන්තිස්සිතත්තා ගච්ඡන්ති, දිබ්බවක්ඛුමිහි සඬගහං.

1494.

ඉති පඤ්චවිධං පත්තුමහිඤ්ඤං පන පණ්ඩිතො;
කත්වාන පඤ්චමජ්ඣානෙ, පඤ්චධා වසිතං විදං.

1495.

තථා සමාහිතෙ චිත්තෙ, පරිසුද්ධෙ නිරඬගණං;
මුදුහුතෙ කම්මනියෙ, ආනෙඤ්ජමිහි පතිට්ඨිතෙ.

1496.

අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානා, තතො වුට්ඨාය පඤ්චමා;
අභිඤ්ඤාපරිකම්මාය, නින්නාමෙය්‍යාථ මානසං.

1497.

අධිට්ඨෙය්‍යාදිකං තං තමාවජ්ජිත්වා යථාරහං;
පරිකම්මං කරිත්වාන, සමාපජ්ජෙය්‍ය පාදකං.

1498.

සුතදෙව ච වුට්ඨාය, පරිකම්මං යථා පුරෙ;
කරොන්තස්ස පනජ්ජෙති, අභිඤ්ඤාණෙන පඤ්චමං.

1499.

අධිට්ඨන්තං විකුඛ්ඛන්තං, නිමිනන්තං යථාරහං;
සද්දෙ සුණන්තං සත්තානං, පරිජානඤ්ච මානසං.

1500.

සරං පුබ්බෙනිවාසඤ්ච, පස්සං සුගතිදුග්ගතිං;
යථාකම්මං විපාකඤ්ච, පජානන්තමනාගතං.

1501.

යථාසම්භවමිච්චෙවමුපායකුසලො මුනි;
උපනිස්සයසම්පන්නො, අභිඤ්ඤමධිගච්ඡති.

1502.

පත්තාභිඤ්ඤො මහායොගී, පරියොදානමානසො;
පරිපක්කෙන ඤාණෙන, විපස්සිත්වා තිලක්ඛණං.

1503.

ලද්ධාසවක්ඛයං ඤාණං, ඡධාභිඤ්ඤමනුත්තරං;
මහාඛිණාසවො නාම, ඡළභිඤ්ඤො පවුච්චති.

1504.

චත්තාලීසවිධං පනිත්ථමමලොචෙනොමලක්ඛාලනං,
කම්මට්ඨානනයං යමාහ සුගතො සම්මා සමාධානකං;
සංඛිත්තං කලීතං තමෙත්ථ සකලං සාභිඤ්ඤමෙත්තාවතා,
කත්තඛ්ඛා මුනිනෙත්ථ සාධුමතිනා සම්භාවනා සඛිබ්ථා.

1505.

වරගුණගණභූසිතානුසිට්ඨං,
ඉති සමථමිමං තු භාවයිත්වා;
පරමමනුපමං භජන්ති ධීරා,
භිතසුඛමුඛමුත්තමානුබුද්ධං.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ සෙසකම්මට්ඨානවිභාගො නාම

දසමො පරිච්ඡේදො.

නිට්ඨිතො ච නාමරූපපරිච්ඡේදෙ සඛිබ්ථාපි

සමථභාවනාවිභාගො.

11. එකාදසමො පරිච්ඡේදා

විපස්සනාවිභාගො

1506.

ද්විධා සමුට්ඨානධුරා, තිවිධා භූමියො මනා;
තිවිධාභිනිවෙසා ච, සරීරං තු චතුබ්බිධං.

1507.

තිවිධා භාවනා තත්ථ, සඛ්ඛාරෙසු යථාරහං;
ද්විධාකාරමාරබ්භ, නිජ්ඣායති තිලක්ඛණං.

1508.

අට්ඨාරසාකාරභින්නා, දසාවත්ථා විභාවිතා;
තිධා විභාගා සාධෙති, විමොක්ඛත්තයමුත්තමං.

1509.

චතුසච්චපට්චෙධා, සත්තට්ඨාරියපුග්ගලා;
ක්ලෙසහානී යථායොගං, චතස්සො පටිසම්භිදා.

1510.

තිවිධා ච සමාපත්ති, නිරොධා ච තථාපරා;
නිස්සන්දඵලමිච්චාහු, තස්සා සාසනකොවිදා.

1511.

විපස්සනාභාවනාය-මිති භාසන්ති පණ්ඩිතා;
තම්දානි පචක්ඛාමි, යථානුක්කමතො කථං.

1512.

භූමිධම්මෙ පරිග්ගස්භ, විචින්නත්තස්ස යොගිනො;
සතියා සමථා වාථ, සමුට්ඨාති විපස්සනා.

1513.

සභාවපට්චෙධෙ ච, සද්ධම්මපටිපත්තියං;
පඤ්ඤාසද්ධාද්වයං තස්සා, ධුරමාහු ධුරන්ධරා.

1514.

තෙභූමකසභාවානං, සප්පච්චයපරිග්ගහො;
ඤාතපරිඤ්ඤා නාමායං, භූමීති පය්මා මනා.

1515.

කලාපතො සම්මසනං, උදයබ්බයදස්සනං;
පරිඤ්ඤාතීරණා නාම, දුතියා භූමි භාසිතා.

1516.

පභානපරිඤ්ඤා භූමි, තතියාහු තතොපරං;
භඨගාදිඤ්ඤාණම්චිචෙවං, තිව්ධා භූමියො මතා.

1517.

බණ්ඩන්තතිඅද්ධාන-වසෙනත්ථ සමීරිතා;
අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, තිව්ධාභිනිචෙසනා.

1518.

දිට්ඨිකඨ්ඛාවිතරණා, මග්ගාමග්ගපට්ඨපදා;
විසුද්ධියො චතස්සොපි, සරීරන්ති නිදස්සිතා.

1519.

සලක්ඛණවචන්ථානං, පච්චයාකාරනිච්ඡයො;
කුම්මග්ගපරිභාරො ච, තිලක්ඛණවිපස්සනා.

1520.

ඉති ලක්ඛණභින්නත්තා, ලබ්භන්තෙකක්ඛණොපි ච;
දෙසිතා හෙතුභූතෙන, කමෙනෙවං විසුද්ධියො.

1521.

සීලබ්බිසුද්ධිආදීනං, තථා සාව පරම්පරා;
චිත්තබ්බිසුද්ධිආදීනමත්ථායාති පකාසිතා.

1522.

දිස්සමානසභාවානං, පස්සන්තො පච්චයට්ඨිති;
පරිපන්ථවිමුත්තො හි, පටිපාදෙති භාවනං.

1523.

තථාපි ච විසෙසෙන, පටිපන්නස්ස යොගිනො;
තත්ථ තත්ථ විභූතත්තා, යානතො හෙදිතා කථං.

1524.

රූපපුබ්බභිගමං වාථ, නාමපුබ්බභිගමං තථා;
අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා, යථාපාකට්ඨමිමතො.

1525.

නාමරූපාදිහෙදෙන, භූමිධම්මපරිග්ගහො;
වුත්තා දිට්ඨිවිසුද්ධිති, අත්තදිට්ඨිප්පහානතො.

1526.

ආහව්ව පච්චයුප්පන්නා, තථා තබ්භාවභාවිනො;
පචත්තන්තිති සඬබ්බරෙ, පස්සතො පන යොනිසො.

1527.

පච්චයග්ගාහිනී පඤ්ඤා, නාමරූපප්පචත්තියා;
කඬබ්බා තරන්ති තායාති, කඬබ්බාවිතරණා මතා.

1528.

අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, පච්චයායත්තවුත්තිතො;
සඬබ්බිපිත්වා කලාපෙන, සම්මසීයන්ති සඬබ්බතා.

1529.

උප්පාදවයභාවොපි, ලක්ඛණත්තයසාධකො;
පච්චයාකාරමාරබ්භ, ලක්ඛීයති විසෙසතො.

1530.

තස්මා සම්මසනඤාණං, උදයබ්බයදස්සනං;
කඬබ්බාවිතරණායං තු, සඬග්ගහති විසුද්ධියං.

1531.

තත්ථ සංක්ඛ්‍යෙසවික්ඛෙපං, කුමමග්ගං පරිවජ්ජතො;
මග්ගාමග්ගවිසුද්ධිති, ඤාණදස්සනමිරිතං.

1532.

තතො කථෙන්නි අක්ඛිට්ඨමුදයබ්බයදස්සනං;
ආදිං කත්වා පටිපදාඤාණදස්සනසුද්ධියං.

1533.

පච්චයපච්චයුප්පන්නෙ, යථාවත්ථුවචත්ථිතෙ;
පහාතුමීහමානානං, නියයානපටිපත්තිතො.

1534.

උපක්ඛ්‍යෙසවිසුද්ධො හි, පුනදෙවොදයබ්බයං;
අධිට්ඨන්තිවා භඩ්ගාදි-ඤාණෙහි පටිපජ්ජති.

1535.

තථා වාහිනවුප්පන්තො, හිජ්ජමානො විපස්සතො;
සංවෙගකඩ්ඪිතං ඤාණං, භඩ්ගාදිමනුතිට්ඨති.

1536.

තතො පුබ්බෙ පවත්තා හි, සංක්ඛ්‍යාපායසම්භවා;
පටිපත්තිවිසුද්ධිති, න සඤ්ඤාහති භාවනා.

1537.

සම්පාදෙන්තො පනිච්චෙතා, වතස්සොපි විසුද්ධියො;
අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, භාවෙය්‍යා තිව්ධා කථං.

1538.

පච්චයපච්චයුප්පන්තා, ජාතානන්තරහෙදිනො;
අනිච්චා ව පහඬු ව, පලුප්පන්ති වචන්ති ව.

1539.

අද්ධුවා ව අසාරා ව, විභවා ව විනාසිනො;
සඬ්ඛතා විපරිණාම-ධම්මා ඉත්තරකාලිකා.

1540.

බයධම්මා වයධම්මා, ලභුකාලප්පවත්තිනො;
තාවකාලිකධම්මා ව, පරිත්තට්ඨිතිකා තථා.

1541.

බණ්ණත්තයපරිච්ඡින්නා, පුබ්බාපරවිචිත්තකා;
පුරක්ඛතා නිරොධස්ස, සස්සතා න කුදාවනං.

1542.

ජායන්ති පරිභානාය, න තු ජායන්ති වුද්ධියා;
ජියාමානාව තිට්ඨන්ති, ජිණ්ණා භඩ්ගපරායණා.

1543.

අහුත්වායෙවුප්පජ්ජන්ති, න කුතොවිපි ආගතා;
හුත්වා අන්තරධායන්ති, න තු කත්ථවි සඤ්චිතා.

1544.

තං තං පච්චයසාමග්ගි-මත්තලාභාය නිස්සිතා;
නිරොධධම්මා ජායන්ති, ජාතා බ්‍යන්ති භවන්ති තෙ.

1545.

යථා නදී පබ්බතෙය්‍යා, යථා දීපසිඛා තථා;
සීසසීසං පවත්තන්තා, උප්පජ්ජන්ති වයන්ති ව.

1546.

ජාතා ජාතා නිරුජ්ඣන්ති, අඤ්ඤා අඤ්ඤා තු ජායරෙ;
අවිච්චි අනුසම්බන්ධා, න ජානන්ති විසෙසතො.

1547.

ඉති නානප්පකාරෙන, විපස්සන්තො විචක්ඛණො;
අනිච්චභාවනං ධීරො, පරිපාවෙති සාධුකං.

1548.

දුක්ඛා ව දුක්ඛවත්ථු ව, අභිණ්භපරිපිළිතා;
රොගා ගණ්ඨා ව සල්ලා ව, අසතො ව උපද්දවා.

1549.

භයොපසග්ගාසමුලා,
සාසවාදීනවීතිතා;
අලෙණාසරණාතාණා,
වධකා මාරකාමිසා.

1550.

ජාතිධම්මා ජරාඛ්‍යාධි-
සොකොපායාසභාගිනො;
පරිදෙවසභාවා ව,
සංක්ලෙසා දුක්ඛභාගිනො.

1551.

ජෙගුවිජා පටිකුලා ව, ඛේච්ඡා ව විරූපිනො;
අපඤ්ඤා වපලා භීතා, දුග්ගන්ධා බාලසෙවිතා.

1552.

සොකන්තරිකතානිච්චං, තණ්හාය කඬ්ඪිතා භුසං;
කපණා දුග්ගතා දීනා, විපන්තා ව විසාතිනො.

1553.

අත්තලාභං ගවෙසන්ති, තංතංපච්චයනිස්සිතා;
දුක්ඛාධිට්ඨානමච්චන්තං, ජාතා පුන විහඤ්ඤරෙ.

1554.

අග්ගිකූපෙ නිමුග්ගාව, ක්ලෙසසන්තාපභාගිනො;
ඔව්ද්ධා විය සත්තීහි, සඬ්ඛාරා නිව්වදුක්ඛිනා.

1555.

ජායමානා ච ජියාන්තා, මියාන්තා ච ඛණෙ ඛණෙ;
පසුකා විය නිව්වම්මා, හඤ්ඤන්ති සෙරිකාතුරා.

1556.

තිලානි තිලයන්තෙව, උච්ඡ්‍රයන්තෙව උච්ඡ්‍රයො;
උදයබ්බයාවස්සං තෙ, පිළයන්ති අභිණ්හසො.

1557.

මනොරමනවාකාරා, විපල්ලාසපරික්ඛතා;
ඉරියාපථසඤ්ජන්තා, නොපතිට්ඨන්ති දුක්ඛතො.

1558.

සඬ්ඛාරෙසු පනෙතෙසු, වෙදනාස්සාදරොධිනො;
සාව සන්දුලසම්බද්ධා, සම්මොහපරිවාරිනා.

1559.

‘අදුං දුක්ඛමිදං දුක්ඛ’-මිති සංසාරවාරිනො;
දුක්ඛහෙතුමජානන්තා, සම්භමන්ති අවිද්දසු.

1560.

සුඛාකාරමපස්සන්තා, දුක්ඛභාරනිපිළිතා;
පත්ථෙන්නි දුක්ඛමෙවඤ්ඤං, බාලා බ්‍යසනභාගිනො.

1561.

චචන්තා උපපජ්ජන්තා, රුක්ඛසාඛංව මක්කටො;
දුක්ඛමෙකං විමුච්චන්ති, තතො ගණ්හන්ති වාපරං.

1562.

තෙ දීඝරත්තං සොචන්ති, තණ්හාසල්ලසමජ්ජිතා;
දිට්ඨිපාසසමුපෙතා, මානත්ථම්භානුසායිනො.

1563.

තමාකාරං පනිච්චෙවං, විපස්සන්තො විසාරදො;
දුක්ඛානුපස්සනං නාම, පරිපාචෙති භාවනං.

1564.

ධම්මට්ඨිතිනියාමා හි, ඛන්ධායතනධාතුයො;
අනත්තාසස්සතත්තා ව, ඊභාභොගවිච්ඡිනා.

1565.

පයොජනමධිට්ඨාය, න තු ඛ්‍යාපාරයන්ති ව;
පච්චයපච්චයුජ්ජන්තා, ජනෙතුං වාථ ජායිතුං.

1566.

තථාපි හෙතුසාමග්ගි-සම්භවෙ සම්භවන්ති තෙ;
තඛ්භාවභාවිභාවෙන, අඤ්ඤමඤ්ඤපවත්තිතා.

1567.

අජායිතුං න සක්කොන්ති, සති පච්චයසම්භවෙ;
පච්චයානමලාභෙ තු, න ජායන්ති කුදාවනං.

1568.

න කිඤ්ඤෙත්ථ අපෙක්ඛිත්වා, සමග්ගා භොන්ති පච්චයා;
න ජනෙතුං න සක්කොන්ති, සමග්ගා ව කුදාවනං.

1569.

යථාපච්චයලාභෙන, පවත්තන්ති යථා තථා;
රක්ඛිතා වා විධාතා වා, නත්ථි අස්සාමිකා තථා.

1570.

‘අභං මම’න්ති ගණ්හන්තා, පරිණාමෙත්ති අඤ්ඤථා;
විස්සසන්තා භරන්තෙතෙ, පරාභූතා පලම්භිනො.

1571.

රිත්තා තුව්ඡා ව සුඤ්ඤා ව, විචිත්තා සාරවජ්ජිතා;
සලක්ඛණපරිච්ඡින්නා, ධම්මා නත්ථෙත්ථ පුග්ගලො.

1572.

ජායමානා ව ජියාන්තා, මියාමානා ව සඬ්ඛතා;
විචසා පරිවත්තන්ති, වසො තෙසං න කත්ථවි.

1573.

න තෙසු කස්සවිස්සෙරං, න තෙසඤ්ඤත්ථි කත්ථවි;
න චත්තනීති සඬ්ඛාරා, ආධිපච්චවිච්ඡිනා.

1574.

කදලීපත්තවට්ඨිව, අඤ්ඤමඤ්ඤපතිට්ඨිතා;
සහජාතග්ගනීභූතා, නොපට්ඨන්ති අනත්තතො.

1575.

අරූපනිස්සිතං රූපං, අරූපං රූපනිස්සිතං;
ජච්චන්ධපීඨසජ්ජිව, අඤ්ඤමඤ්ඤවචන්ටීතං.

1576.

යන්තසුත්තෙන යන්තංව, කායයන්තං පවත්තති;
නාමාවකඨසීතං තත්ථ, නත්ථි අත්තා සයංවසී.

1577.

වෙනොවිජ්ජාරනිජ්ජන්තා, වායොධාතුසමුට්ඨිතා;
ඉරියාපථවිඤ්ඤත්තිවිකාරා පාලකා මතා.

1578.

ඔවිද්ධවෙදනාසල්ලවිකාරපරිණාමතො;
බාලානං චිත්තනිජ්ජන්තා, අත්තාති පරිකප්පනා.

1579.

සුද්ධසඬ්ඛාරපුඤ්ජොජායං, නෙත්ථ සත්තොපලබ්භති;
තං තං පච්චයමාගමිම, දුක්ඛක්ඛන්ධොව ජායති.

1580.

ඵවමාදිජ්ජකාරෙහි, විපස්සන්තො අනත්තතො;
අනත්තභාවනං නාම, භාවෙතීති පවුච්චති.

1581.

භාවෙන්තො තිව්ධම්පෙනං, නිජ්ඣායති තිලක්ඛණං;
නිමිත්තඤ්ඤව පවත්තඤ්ඤව, සමාරබ්භ යථාක්කමං.

1582.

අත්තලාභනිමිත්තඤ්ඤව, තංතංපච්චයනිස්සිතා;
තබ්භාවභාවිභාවෙන, ලක්ඛීයන්ති නිමිත්තතො.

1583.

ජායමානා ච ජියාන්තා, මියාමානා ච සඬ්ඛතා;
තං තං භාවමතික්කමිම, පවත්තන්ති ඛණ ඛණ.

1584.

හෙතුනිස්සයනාකාරො, නිමිත්තන්ති තතො මතො;
පවත්තං චත්තනාකාරො, ඛණසන්තතිඅද්ධතො.

1585.

අපුබ්බාහිනවුජ්ජත්ති, උජ්ජාදොති පකාසිතො;
පුබ්බාපරියසන්ධානං, පටිසන්ධිති භාසිතා.

1586.

ආයුහන්තීති වුච්චන්ති, තදත්ථං පන වාවටා;
ඉච්චාදිපරියායෙහි, බන්ධාකාරාපි සඬිකතා.

1587.

නිමිත්තෙ ච පවත්තෙ ච, චත්ථුතො යන්ති සඬිගහං;
තං ද්වයාකාරමාරබ්භ, පතිට්ඨාති තිලක්ඛණං.

1588.

පච්චයාධිනධම්මානං, උජ්ජාදවයලක්ඛිතා;
අනිච්චතානිමිත්තට්ඨා, පවත්තෙසු න පාකටා.

1589.

පුබ්බාපරිච්චිත්තානමසමත්ථානමත්තනි;
සන්තිස්සයෙන නිජ්චන්තො, භාවදුබ්බලාසාධකො.

1590.

හෙතුසඬ්ඛාතභාවො හි, සඬ්ඛාරානමනිච්චතා;
පවත්තමානා දස්සෙති, තං සභාවං පනත්තතො.

1591.

නිච්චා ධූවා චෙ සඬ්ඛාරා, කස්මා පෙක්ඛන්ති පච්චයෙ;
අභුත්වා යදි නිස්සාය, ජාතා කා තත්ථ නිච්චතා;

1592.

අත්තලාභං ලභිත්වාන, හෙතුසාමග්ගිලාභතො;
යාපෙස්සන්ති තමඤ්ඤත්‍ර, කථං නාමත්තදුබ්බලා.

1593.

පච්චයෙ අනපෙක්ඛිත්වා, යදි නත්ථි සමත්ථතා;
අත්තලාභුපලාභාය, කිං සමත්ථානුපාලනෙ;

1594.

ජනකා පච්චයානඤ්ඤි, තදායුහනතො පරං;
පරිහාරිතුමාරද්ධා, ජියා ඛිත්තසරො යථා.

1595.

අච්චිව වට්ටිනික්ඛන්තා, මෙසමුත්තාව විජ්ජුතා;
පච්චයුද්ධට්ඨස්සට්ඨා, ධම්මා භඩ්ගපරායණා.

1596.

තස්මා නිමිත්තමාකාරං, පස්සන්තො ස විපස්සකො;
“විතස්සන්ති අවස්ස”න්ති, සද්දහන්තො විමුච්චති.

1597.

අනිච්චතො තථා හෙවං, විපස්සන්තස්ස යොගිතො;
සද්ධාවිමොක්ඛ ඛාහුලාං, භවතීති පකාසිතං.

1598.

ඉති සඬ්ඛාරධම්මෙසු, නිමිත්තාකාරනිවිජිතං;
අනිච්චලක්ඛණං ධීරො, නිජ්ඣායති නියාමතො.

1599.

බාධකත්තභයාකාරා, පවත්තෙ දුක්ඛිතා විය;
පවත්තමානා පිළෙන්නි, සඬ්ඛාරා ච භයාවහා.

1600.

උප්පාදාහිනවාකාරං, අතික්කම්ම තතො පරං;
ජරාජව්චරිතා හුත්වා, භඤ්ජමානා කථං සුඛා.

1601.

තස්මා පවත්තමාකාරං, නිජ්ඣායන්තො නිරන්තරං;
සඬ්ඛාරෙ දුක්ඛතො දිස්වා, හිත්වාන පණ්ඩිතහිං.

1602.

තදායුහනනිස්සඬිගො, පස්සද්ධදරථො සුඛි;
සමාධිබහුලො යොගී, වූපසන්තොති වුච්චති.

1603.

බ්‍යාපාරවසිතාකාරං, සඬ්ඛාරානං විපස්සතො;
නිමිත්තෙ ච පවත්තෙ ච, උපට්ඨාති අනත්තතො.

1604.

අනත්තාධිනනිජ්ඣන්තා, වසාතීතජ්ජවත්තිනො;
භාවදුබ්බලානිස්සාරා, කථමත්තා භවිස්සරෙ.

1605.

තමෙවං පටිච්ඡික්ඛන්තො, මඤ්ඤතානත්තලක්ඛණං;
විපස්සනාරසස්සාදී, සංවෙගබ්බලො භවෙ.

1606.

ඉච්චාභච්ච පවත්තානං, ලක්ඛණානං සභාවතො;
වචන්ථිතො තත්ථ තත්ථ, තංතංලක්ඛණනිච්ඡයො.

1607.

තථාපිපාකට්ඨියානෙ, හෙතුභූතෙ ව යොනිසො;
වචන්ථපෙති සඬබ්බය, ලක්ඛණානි විචක්ඛණො.

1608.

උජ්ජාදවයභාවෙන, දිස්සමානා හි සඬබ්බතා;
පුබ්බාපරවිච්චෙකෙන, දස්සෙන්නි තදනිච්චතං.

1609.

තථා ව විපරිණාමං, විපස්සන්තො විසාරදො;
නිමිත්තඵලනිජ්ඣන්තං, තමත්ථමධිමුච්චති.

1610.

දුක්ඛජ්ජවත්තිහෙතුත්තා, නිමිත්තමපි පණ්ඩිතො;
භයාවහනියාමෙන, බාධකන්තෙව පස්සති.

1611.

තථා හි පච්චයාරබ්භ, සඬබ්බාරා නිස්සයන්ති වෙ;
තතොවස්සං භවිස්සන්ති, මහබ්භයසමොහිතා.

1612.

නිරොධධම්මා ජායන්ති, සල්ලවිද්ධාව දුක්ඛිතා;
ජරාතුරා විපජ්ජන්තා, හිජ්ජන්තාව විසාතිනො.

1613.

තෙනෙනානිච්චතො දිට්ඨා, දුක්ඛභාවෙන බායරෙ;
සඬබ්බත්තා සභාවො හි, දුක්ඛාය පරිවත්තති.

1614.

අනිච්චා පුන සඬ්ඛාරා, දුක්ඛාති ච චචත්ථිතා;
අනත්තත්තනියාමෙන, නිදස්සෙන්ති සලක්ඛණං.

1615.

කථං අත්තපරාධිනා, පච්චයුජ්ජන්තහඬ්ගුරා;
විපත්තිනියතා වාථ, බාධමානා භයාවහා.

1616.

ආහව්වාකාරහෙදෙන, කිව්ඛා හි විපස්සනා;
අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො.

1617.

තිධාභූතා පනිච්චෙතා, පහානාකාරහෙදිතා;
මහාවිපස්සනා නාම, අට්ඨාරසව්ඛා කථං.

1618.

හෙතුසාමග්ගිනිජ්ඣන්තමනිච්චන්ති තිලක්ඛණං;
අනිච්චතං විපස්සන්තො, නිච්චසඤ්ඤං විමුඤ්චති.

1619.

අනිච්චතායාධිට්ඨානනිමිත්තං පන පස්සතො;
අනිමිත්තෙ විමුච්චන්ති, අනිමිත්තානුපස්සනා.

1620.

නිරුජ්ඣමානධම්මානං, බ්‍යන්තිභාවං විපස්සතො;
සමුදයං පජහන්ති, නිරොධාඅනුපස්සනා.

1621.

සිථිලා ජාතු නිස්සාරා, දුබ්බලා ලහුසාතිතො;
බයධම්මාති සඬ්ඛාය, සනසඤ්ඤං විමුඤ්චති.

1622.

අත්තලාහමතික්කම්ම, වයන්තිති විචිත්තයං;
ජහතායුහනං තත්ථ, පුත්තෙ සුතිපජා විය.

1623.

අනචත්තිතභාවානං, අඤ්ඤථත්තං විපස්සතො;
විකාරපරිණාමෙසු, ධ්‍රුවසඤ්ඤා විරජ්ජති.

1624.

ආලම්බකද්ව නදාලම්බ-කදාණහඬිගකද්ව භාවයං;
සාරාදානාහිනිවෙසං, අධිපකද්කදාය මුච්චති.

1625.

ඉච්චානිච්චානිමිත්තා ව, නිරොධා ව බයා වයා;
විපරිණාමාධිසකද්කදා, ධම්මානුපස්සනාති ව.

1626.

සත්තානුපස්සනාහෙදමනිච්චාකාරදස්සනං;
නිච්චසකද්කදාදිහඬිගාය, පරිදිපෙන්නි පණ්ඩිතා.

1627.

තං තමාකාරමාරබ්භ, තථා බාහුලාවුත්තිතො;
තංලක්ඛණානුගතා ව, හෙදා තස්සෙව සත්තධා.

1628.

සුඛසකද්කදං නිස්සජ්ජන්තී, වුත්තා දුක්ඛානුපස්සනා;
නිබ්බින්නා නිබ්බිදාකදාණං, විරාගා රාගවජ්ජිතා.

1629.

ජාතාප්පණිහිතා නාම, මුකද්වන්තී පණ්ඩිතං තථා;
නිරාලයාහිනිවෙසා, ආදීනවානුපස්සනා.

1630.

පකද්වානුපස්සනාහෙදං, තදිදං දුක්ඛදස්සනං;
සුඛසකද්කදාදිහඬිගාය, පචත්තන්ති පකාසිතං.

1631.

අත්තත්තතො විපස්සන්තො, අත්තසකද්කදා විමුච්චති;
ජහත්තත්තාහිනිවෙසං, ක්කායන්තො පුන සුකද්කදතො.

1632.

ද්වයානුපස්සනාහෙදමනත්තාකාරදස්සනං;
අත්තසකද්කදාහිනිවෙසං, විමොක්ඛාය විභාවිතුං.

1633.

පටිනිස්සග්ගතො දිස්වා, සඬ්ඛාරෙසු තිලක්ඛණං;
ජහන්තො සඬ්ඛතාදානං, පක්ඛන්දති අසඬ්ඛතෙ.

1634.

යථාභූතෙන ඤාණෙන, විපස්සන්තො විමුච්චති;
සම්මොභාහිනිවෙසම්භා, අවිපල්ලත්ථදස්සනො.

1635.

මොහතාහොගවිමුක්තා, පටිසංඛ්ඛානුපස්සනා;
ජහන්තප්පටිසංඛිං තු, පටිසංඛ්ඛාය ලක්ඛණං.

1636.

දිට්ඨිසංඛ්ඛාතදොසත්තා, විභාවෙන්තො විචට්ටතො;
සංයොගාහිනිවෙසම්භා, පටිලිනො විමුච්චති.

1637.

මුච්චිතුකම්මාතාඤාණං, පටිනිස්සග්ගසම්මතං;
යථා භූතං තථා ඤාණං, පච්චයාකාරනිස්සිතං.

1638.

සංඛාරූපක්ඛාඤාණං තු, පටිසංඛ්ඛානුපස්සනා;
වුට්ඨානගාමිනී නාම, විචට්ටන්ති පවුච්චති.

1639.

චතස්සොපි පනිච්චෙතා, ආදානාදිප්පහඤ්ජිතා;
ලක්ඛණත්තයමාහව්ච, පචත්තන්ති යථා තථා.

1640.

නිමිත්තමාරඛ්භ තථා පචත්තං,
තිලක්ඛණං ක්කායති යාය යොගී;
තමිත්ථමට්ඨාරසහෙදහින්නං,
විපස්සනාභාවනමාහු ධීරා.

1641.

විපස්සනාන යම්මමුක්තමං සුභං,
නිදස්සිතං ජීනවචනානුසාරතො;
විභාවයං මනසි හිතාවහං පරං,
නිරාමයං පදමනුපාපුණ්ණස්සති.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ විපස්සනාවිභාගො නාම

එකාදසමො පරිච්ඡේදො.

12. ද්වාදසමො පරිච්ඡේදො

දසාවත්ථාවිභාගො

1642.

ඉච්චට්ඨාරසධා භින්නා, පටිපක්ඛස්පහානතො;
ලක්ඛණාකාරහෙතෙන, තිව්ධාපි ච භාවනා.

1643.

කලාපතො සම්මසනං, උදයබ්බයදස්සනං;
භඩ්ගෙ ඤාණං භයෙ ඤාණං, ඤාණමාදීනවෙපි ච.

1644.

තථෙව නිබ්බිදාඤාණං, ඤාණං මුච්චිතුකමායතා;
පටිසඬ්ඛා ච සඬ්ඛාරු-පෙක්ඛාඤාණානුලොමකං.

1645.

ඉච්චාවත්ථාපහෙතෙන, දසධාපි විභාවිතා;
සභාගත්ථවිසෙසෙන, තිධා සඬ්ගහිතා පුන.

1646.

යථාභූතං නාම ඤාණත්තයං සම්මසනාදිකං;
භයාදිඤාණං තිව්ධං, නිබ්බිදාති පච්චවති.

1647.

තථා මුච්චිතුකාමාදි, විරාගොව චතුබ්බිධං;
ලක්ඛණත්තයනිජ්ඣානවසෙන පුන චුට්ඨිතා.

1648.

සුඤ්ඤතඤ්චානිමිත්තඤ්ච, තථාජ්ජණිහිතන්ති ච;
සාධෙති මග්ගසඬ්ඛාතං, විමොක්ඛත්තයමුත්තමං.

1649.

ඉති භාවෙතුකාමස්ස, විභාවෙති යථාක්කමං;
දසාවත්ථාවිභාගෙන, සමාදාය යථා කථං.

1650.

විසුද්ධො පට්ඨං තාව, සාධු සීලවිසුද්ධියා;
උපචාරජ්ජනායඤ්ච, යත්වා චිත්තවිසුද්ධියං.

1651.

සප්පච්චයං පරිග්ගය්හ, නාමරූපං සභාවතො;
දිට්ඨිකඬ්ඛාවිතරණං, පත්වා සුද්ධිං තතො පරං.

1652.

අතීතානාගතෙ ඛන්ධෙ, පච්චුප්පන්නෙ ච සාසවෙ;
කලාපතො සම්මසිත්වා, සම්මසෙය්‍යා තිලක්ඛණං.

1653.

ආදානනික්ඛෙපනතො,
වයොවුද්ධත්ථගාමීතො;
ආහාරතොපි උතුතො,
කම්මතො වාපි චිත්තතො.

1654.

ධම්මතාරූපතො වාපි, රූපසත්තකතො නයෙ;
කලාපතො යමකතො, ඛණිකා පටිපාටිතො.

1655.

දිට්ඨිමුග්ගසාටයන්තො ච, මානමුග්ගසාටයං තථා;
නිකන්තිපරියාදානො, නාමසත්තකතො නයෙ.

1656.

නිච්චා වෙ න නිරුජ්ඣෙය්‍යං, න ඛාධෙය්‍යං සුඛා යදි;
වසෙ වත්තෙය්‍යමත්තා වෙ, තදභාවා න තාදිසා.

1657.

සම්භවන්ති හි සඬ්ඛාරා, සති පච්චයසම්භවෙ;
තතො පච්චයනිප්ඵන්නා, අවස්සං හෙදගාමීතො.

1658.

තදනිච්චා ඛයට්ඨෙත, දුක්ඛා නාම භයට්ඨතො;
අනත්තාසාරකට්ඨෙත, සඬ්ඛාරාති විභාවයං.

1659.

කාලෙන සම්මසෙ රූපං, නාමං කාලෙන සම්මසෙ;
අජ්ඣත්තඤ්ච ඛනිද්ධා ච, සමාසඛ්‍යාසතො තතො.

1660.

යථොපට්ඨිතහෙදෙන, සම්මසන්නො සමුහතො;
කලාපතො සම්මසන්නමිති භාවෙති පණ්ඩිතො.

1661.

තස්සෙවං සම්මසන්නස්ස, කම්මඤ්ඤං හොති මානසං;
සුපට්ඨන්ති ච සඬබ්බාරා, වොදායති ච භාවනා.

1662.

තතො පරං විපස්සන්නො, පරිග්ගණ්හාති පණ්ඩිතො;
පච්චුප්පන්නසභාවානං, ඛන්ධානමුදයබ්බයං.

1663.

තණ්හාසම්මොහකම්මෙහි,
ඛන්ධපඤ්චකසභාවො;
රූපමාහාරතො හොති,
එස්සතො වෙදනාදයො.

1664.

විඤ්ඤාණං නාමරූපමිහා, සම්භොතීති ච පස්සතො;
තස්ස පච්චයතො හොති, ඛන්ධෙසුදයදස්සනං.

1665.

තණ්හාදීනං නිරොධා ච,
නිරොධො හොති පස්සතො;
තථා වීසතිධා හොති,
තත්ථෙව වයදස්සනං.

1666.

නිබ්බත්තිවිපරිණාමලක්ඛණං පන පස්සතො;
ඛණතො දසධා නෙසමුදයබ්බයදස්සනං.

1667.

ඉත්ථං පඤ්ඤාසධා හෙදො,
ඛන්ධානමුදයබ්බයො;
ආයතනාදිහෙදොපි,
යොජ්ජතබ්බො යථාරහං.

1668.

තදෙවමනුපස්සන්නො, ඛන්ධායතනධාතුයො;

අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, භාවෙති ඛණ්ඩා බ්‍රහ්මා.

1669.

භාවනාපසුතස්සෙවං, පස්සතො බොධිපක්ඛියා;
පාතුභූතා පවත්තන්ති, විසෙසෙන විසාරදා.

1670.

සලක්ඛණපරිච්ඡින්නො, තිලක්ඛණවචන්ථිතො;
ඡන්දො සාසවසඬ්ඛාරො, සාරදං පරියෙසති.

1671.

තත්ථ පුබ්බඬ්ඛිගමං හුත්වා, සංපක්ඛන්දති මානසං;
සඬ්ඛප්පොභිනිරොපෙති, ආභරන්තො පුනථපුනං.

1672.

යථාවත්ථුසභාවෙන, තතො සද්ධාධිමුච්චති;
සති සුපට්ඨිතා හොති, පරිග්ගය්හ සභාවතො.

1673.

පඤ්ඤා සම්පට්ඨිජ්ඣන්ති, සමාහව්ව විපස්සති;
පග්ගහෙත්වාන වායාමො, පටිපාදෙති භාවනං.

1674.

තතො පිතිමනො හොති, නිජ්ඣාදිතමනොරථො;
පාමොජ්ජබහුලො හුත්වා, පස්සද්ධදරථො පන.

1675.

වික්ඛෙපුද්ධව්වනිත්තිණ්ණො, සමාධියති නිව්වලො;
උපෙක්ඛා භාවනාවීථිං, අධිට්ඨාති තතො පරං.

1676.

ආරුළ්භයොග්ගාවරියො, ආජානීයරථො විය;
වාතාභාවෙ පදීපොව, පසන්තෙකමුඛට්ඨිතා.

1677.

සුබ්බමා නිපුණාකාරා, බුරධාරාගතා විය;
ගණ්හන්ති භාවනාගබ්භං, පවඩ්ඪති විපස්සනා.

1678.

සම්පත්තපට්ඨෙධස්ස,

තස්සෙවං තං විපස්සතො;
ජායතෙකො උපක්ලෙසො,
දසොපක්ලෙසවත්ථුකා.

1679.

ඔහාසො පීති පස්සද්ධි, අධිමොක්ඛො ච පග්ගහො;
සුඛං ඤාණමුපට්ඨානමුපෙක්ඛො ච නිකන්ති ච.

1680.

ජාතෙස්වෙනෙසු යං කිඤ්චි, උළාරං ජාතවිම්භයො;
දිස්වා විපස්සනාමග්ගා, වොක්කමිත්වා තතො පරං.

1681.

තමහංකාරවික්ඛිත්තො, අස්සාදෙන්තො මමායති;
හොතාධිමානිකො වාථ, මඤ්ඤන්තො තමනුත්තරං.

1682.

සියා චෙවමුපක්ලිට්ඨා, පතිතා වාථ භාවනා;
තත්ථෙවං පටිසඬ්ඛාය, පටිවිජ්ඣති පණ්ඩිතො.

1683.

න තණ්හාදිට්ඨිමානෙනි, පරියොගාහහෙනුතො;
ලක්ඛණාලම්භණත්තා ච, ලොකියායං විපස්සනා.

1684.

දිට්ඨිමානනිකන්ති ච, කුම්මග්ගා පරිපන්ථකා;
මග්ගො විසුද්ධියා නාම, විසුද්ධා ච විපස්සනා.

1685.

සාරථීව රථං හන්තමිති සඬ්ඛාය සාධුකං;
පටිට්ඨමග්ගං වික්ඛිත්තං, සම්පාදෙති යථා පුරෙ.

1686.

ඉත්ථං මග්ගෙ අමග්ගෙ ච, යාථාවපට්චෙධකං;
මග්ගාමග්ගවිසුද්ධිති, ඤාණදස්සනමිරිතං.

1687.

චෙතොපවත්තනාකාරමිති සල්ලක්ඛයං බුධො;
සාධුකං පටිවිජ්ඣන්තො, සුබ්බමං නිපුණං තතො.

1688.

පරිපන්ථෙවි මොවෙත්වා, බොධෙත්වා බොධිපක්ඛියෙ;
භාවනං පටිපාදෙන්තො, පුනදෙවොදයබ්බයං.

1689.

සමධිට්ඨාය මෙධාවි, විපස්සති තිලක්ඛණං;
උදයබ්බයඤ්ඤාණන්ති, තමීරෙන්ති තතො පරං.

1690.

සඬ්ඛාරානං විභූතත්තා, සාකාරානං විසෙසතො;
තිලක්ඛණානං දිට්ඨත්තා, සඬ්ඛාරෙසු සභාවතො.

1691.

පරිපන්ථා විමුත්තස්ස, මග්ගාමග්ගවිසුද්ධියා;
යථාච්චිජ්ජවත්තස්ස, පටිපත්තිවිසුද්ධියා.

1692.

ඉන්ද්‍රියානං සුතික්ඛත්තා, පරිපක්කා විපස්සනා;
උදයම්භා විමුච්චිත්වා, භඩ්දෙ යාති යථා කථං.

1693.

උප්පාදො පච්චයායත්තො, ධම්මානම්භි නිච්ඡිනෙ;
නිරොධානුගතා ජාති, සිද්ධාවස්සං නියාමතො.

1694.

තතොදයාව පට්ඨාය, අත්ථාය සුරියො විය;
විනාසාය පවත්තත්තා, වයන්තෙවාති පෙක්ඛති.

1695.

උදයානොගමොභාය, වයන්තිච්චෙව සබ්බථා;
හෙදස්සභාවමාරබ්භ, ධම්මෙසු සති තිට්ඨති.

1696.

අතීතා ව නිරුද්ධාව, නිරුජ්ඣිස්සන්තිනාගතා;
නිරුජ්ඣන්තෙව චත්තත්තා, ඉච්චෙවමනුපස්සතො.

1697.

නිජ්ඣරොච ගිරග්ගම්භි, වාරිවොණතපොක්ඛරෙ;
පදීපො විය ක්කායන්තො, ආරග්ගෙරිව සාසපො.

1698.

ආතපෙ විය උස්සාවො, පරිස්සාවෙ ජලං විය;
මද්දිතං ඵෙණපිණ්ඩංව, ලොණපිණ්ඩමිවාදකෙ.

1699.

උදකෙ දණ්ඩරාජීව, විජ්ජුතාව වලාහකෙ;
ජලං තත්තකපාලෙව, සලිලෙ විය බුබ්බුළං.

1700.

වාතබ්භාහතතුලංව, තීරං පත්තාව විවියො;
ඵලං බන්ධනමුත්තංව, තිණානීව හුතාවහෙ.

1701.

ජායන්තාපි ව ජියාන්තා, මියාන්තා ව නිරන්තරං;
නිරොධායාහිධාවන්තා, හඬගාහිමුඛපාතිනො.

1702.

විගච්ඡන්තාව දිස්සන්ති, බියන්තන්තරධායිනො;
විද්ධංසයන්තා සඬබාරා, පතන්තා ව විනාසිනො.

1703.

හඬගඤ්ඤාණං තමක්ඛාතං, යෙන ඤාණෙන පස්සතො;
අනිච්චන්තානුධාවන්ති, තිව්ධාපි විපස්සනා.

1704.

උදයබ්බයහඬගෙසු, පාකටා හි අනිච්චතා;
හයාදීනවනිබ්බෙදෙ, දුක්ඛතානත්තතා තතො.

1705.

ඉත්ථං හඬගමධිට්ඨාය, පස්සන්තස්ස තිලක්ඛණං;
සඬබාරා සහයා හුත්වා, සමුපට්ඨන්ති යොගිනො.

1706.

වාළමිගානුබද්ධාව, නිම්මුජ්ජන්තා වියණ්ණවෙ;
අමනුස්සගහිතාව, පරික්ඛිත්තාව වෙරිහි.

1707.

කණ්හසප්පසමාලිල්හා, චණ්ඩහත්ථිසමුට්ඨිතා;
පපාතාවාටපක්ඛන්තා, පතන්තාව හුතාවහෙ.

1708.

වජ්ඣාපේක්ෂා මහාවොරා, ඡේදනේකා විය සිසතො;
සුලමාරොපියන්තාව, පබ්බතෙනොත්ථං විය.

1709.

ජාතිසංකප්පකේතනා, ජරාඛ්‍යාධිනිපිළිතා;
මරණාසනිසම්මද්දා, මහාඛ්‍යාසනහාගිනො.

1710.

මච්චුනබ්බාහතා නිව්චං, දුක්ඛහාරසමොත්ථං;
සොකොපායාසනිස්සන්දා, පරිදෙවපරායණා.

1711.

තණ්හාදිට්ඨිමමත්තෙන, සත්තා එත්ථාධිමුච්ඡිතා;
බද්ධා භයෙන බද්ධාව, මුත්තාව භයමුත්තකා.

1712.

ඉති සංඛාරධම්මෙසු, භයුප්පත්තිමුදික්ඛතො;
භයඤ්ජාණන්ති භාසන්ති, භයමුත්තා මහෙසයො.

1713.

සහයා පුන සංඛාරා, සන්දිස්සන්ති සමන්තතො;
අභිතාවහිතානිව්චමාදීනවං නිරන්තරං.

1714.

ගුඨකූපංව කුපිතං, භස්මච්ඡන්තොව පාවකො;
සරක්ඛසංව සලිලං, සවිසං විය භොජනං.

1715.

වනං වාළුමිගාකිණිණං, මග්ගො වොරමහබ්බයො;
භිජ්ජමානා මහානාවා, ඵලන්තා අසනී යථා.

1716.

ආවුධාකුලසන්තද්ධා, යුද්ධභූමිපතිට්ඨිතා;
සංඛිගතාව මහාසෙනා, සොරානත්ථනියාමිතා.

1717.

රථං චක්කසමාරුළ්භං, වුස්භන්තං වළවාමුඛං;
කප්පුට්ඨානමහාරම්භං, කප්පො පත්තන්තරො යථා.

1718.

තථා ලොකා තයොපෙන,
මහොපද්දවසඬිකුලා;
ඬය්හන්තෙකාදසග්ගීහි,
පරිජ්චන්දපරායණා.

1719.

මහාරඤ්ඤමිවාදිත්තං, භවයොනිගතිට්ඨිති-
සත්තාවාසා සමිභූතා, ජලිතඬිගාරකාසුකා.

1720.

ආසිවිසා මහාභූතා, වධකා ඛන්ධපඤ්චකා;
චක්ඛාදයො සුඤ්ඤා ගාමා, ගොවරා ගාමසාතකා.

1721.

ඉච්චානයසමාකිණ්ණං, භවසාගරමණ්ඩලං;
ලෙණං තාණං පතිට්ඨා වා, සරණං වා න විජ්ජති.

1722.

එත්ථාහිරොධිනො ඛාලා, වඬිකසස්තාව මීනකා;
මහාසකටුපබ්බුළුභා, මහබ්භයපතිට්ඨිතා.

1723.

ජායමානාව ජියාන්තා, නානාඛ්‍යසනපිළිතා;
විපත්තාවට්ටපතිතා, මරණාඛද්ධනිච්ඡයා.

1724.

මොහන්ධකාරපිහිතා, චතුරොසසමොත්ථටා;
චිතුන්තා දුක්ඛසල්ලෙන, විහඤ්ඤන්ති විසාතිනො.

1725.

ඉත්ථඤ්ච විසපුජ්ඣංච, නානානත්ථඵලාවහං;
දුක්ඛානුඛන්ධසම්ඛාධං, ආඛාධංච සමුට්ඨිතං.

1726.

ආසිවිසංච කුපිතං, සොරං භයනිඛන්ධනං;
අසිසුනංච සාරම්භං, දුක්ඛායුහනකං පදං.

1727.

සවිදාහපරිජ්ඣන්දපක්කඛන්ධමිවොදකං;
උප්පාදඤ්ච පචත්තඤ්ච, නිමිත්තායුහනං තථා.

1728.

පටිසන්ධිඤ්ච පස්සන්තං, ඤාණමාදීනවං මතං;
තෙභූමකෙසු තෙනායමවුද්ධිං පටිවිජ්ඣති.

1729.

භයහෙරවපක්ඛන්තෙ, ඛන්වාදීනවපච්චයෙ;
සඬ්ඛාරෙ සමචෙක්ඛන්තො, නිබ්බින්නි නිරාලයො.

1730.

විසං ජීවිතුකාමොව, චෙරිකෙ විය භීරුකො;
සුපණ්ණං නාගරාජාව, චොරං විය මහද්ධනො.

1731.

දුක්ඛානුසයසම්ඛාධෙ, ඛාධමානෙ විභාවයං;
සංචෙජෙති නිරානන්දෙ, පරිපන්ථහයාකුලෙ.

1732.

සුද්ධො මුත්තකරිසංව, සුභිතො වමිතං විය;
සුවිලිත්තොව දුග්ගන්ධං, සුන්භාතො අඬ්ගණං විය.

1733.

රාගදොසපරික්චිට්ඨෙ, චතුරාසවපුත්තිකෙ;
භීතලොකාමිසාසාරෙ, සංක්ඛලෙසවිසදුසිතෙ.

1734.

සඬ්ඛාරෙපි ජීග්ච්ඡන්තො, නාභිනන්දති පණ්ඩිතො;
තස්සෙතං නන්දිනිස්සට්ඨං, නිබ්බිදාඤාණමබ්බුච්ඡං.

1735.

සහයාදීනවෙ දිස්වා, සඬ්ඛාරෙ පුන පණ්ඩිතො;
නිබ්බින්නන්තො තතො තෙහි, පරිමුච්චිතුමිච්ඡති.

1736.

මීනාව කුමීනෙ ඛද්ධා, පඤ්ජරෙ විය පක්ඛිනො;
චොරො වාරකඛද්ධොව, පෙළායන්තොව පන්නගො.

1737.

පඬකෙ සන්නො මහානාගො, චන්දො රාහුමුඛං ගතො;
මීගො යථා පාසගතො, තථා සංසාරචාරකෙ.

1738.

අවිජ්ජාපරියොනද්ධෙ, ඛන්ධපඤ්චකසන්ථරෙ;
දිට්ඨිජාලපටිච්ඡන්තෙ, විපල්ලාසපරික්ඛිතෙ.

1739.

පඤ්චනීවරණාඛද්ධෙ, මානත්ථම්හසමුස්සයෙ;
ඉච්ඡාපපාතගම්භීරෙ, විපත්තිවිනිපාතතෙ.

1740.

ජරාඛ්‍යාධිසමුප්පාදෙ, ධුමකෙතුපපත්තිකෙ;
කොඬුපනාහදහතෙ, සොකොපායාසධුපිතෙ.

1741.

මදජ්ජමාදාවරොධෙ, භවතණ්භාවකඬ්ඬතෙ;
විජ්ජයොගසමුත්තාසෙ, නිව්වාපායභයාකුලෙ.

1742.

ජාලම්බාහිහතෙ නිව්චං, එස්සද්චාරාධිකුට්ඨතෙ;
සඤ්චෙතනාකාරණිකෙ, වෙදනාකම්මකාරණෙ.

1743.

අනත්ථාලාපනිග්ඝොසෙ, ක්ලෙසරක්ඛසලාලිතෙ;
මරණාරම්භනිට්ඨාතෙ, ඛද්ධො මුත්තිං ගවෙසති.

1744.

අග්ගිං විය ව සම්චුට්ඨි-මසුචිං ගහිතං විය;
පෙතං ඛදිතුකාමංච, වික්කන්තෙන්තම්චාවුධං.

1745.

මහාඛ්‍යසනුපස්සට්ඨෙ, සඬ්ඛාරෙ මොත්තුම්චිජතො;
මුච්චිතුකම්‍යතාඤ්ඤාණමුප්පන්නන්ති පවුච්චති.

1746.

දුජ්ජගෙ පලිඛජ්ඣන්තෙ, ගත්ථානුසයසඬ්ගමෙ;
තණ්හුපාදානගහණෙ, නන්දිරාගානුඛන්ධතෙ.

1747.

දිට්ඨිමානමදත්ථද්ධෙ, ලොභපාසනිරන්තරෙ;
සංයොජනමහාදුග්ගෙ, චිරකාලජපපඤ්චිතෙ.

1748.

සඬ්ඛාරෙ මුඤ්චතච්චන්තං, ආවිජ්ඣිත්ථාව පන්තගං;
ලක්ඛණානුපනිජ්ඣාය, සුබ්බමං පන යොනිසො.

1749.

මජ්ඣන්තගහණො තස්මා, නිරපෙක්ඛවිමුත්තියා;
වග්ගුලීවාචලං රුක්ඛං, වීමංසති විසෙසතො.

1750.

විහතං විය කප්පාසං, විහනන්තො පුනප්පුනං;
ගන්ධං විය ච පිසෙන්නො, පිසිතංයෙව සාධුකං.

1751.

අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, සතිමා සුසමාහිතො;
ආහව්ව පටිවිජ්ඣන්තො, ලක්ඛණාති විපස්සති.

1752.

විපස්සන්තස්ස තස්සෙවං, පටිසඬ්ඛානුපස්සනා-
ඤාණමිච්චාහු නිපුණං, විචින්නං විසාරදා.

1753.

ඉති සම්මා විපස්සන්තො, සච්ඡිකත්ථා තිලක්ඛණං;
යථාභූතසභාවෙන, තත්ථෙවමනුපස්සති.

1754.

අනිච්චා වත සඬ්ඛාරා, නිච්චාති ගහිතා පුරෙ;
දුක්ඛාව සුඛතො දිට්ඨා, අනත්තාව පනත්තතො.

1755.

අනිච්චා දුක්ඛානත්තා ච, සඬ්ඛතා පුන සබ්බථා;
අලබ්භනෙය්‍යධම්මා ච, තථෙවාකාමකාරියා.

1756.

ධාතූමත්තා පරාධිනා, අත්තාධෙය්‍යවිච්ඡින්නා;
මච්චුධෙය්‍යවසානිතා, උපධිහතගොචරා.

1757.

අභං මමන්ති වොහාරො, පරො වාථ පරස්ස වා;
අත්තා වා අත්තනීයං වා, චත්ථනො නත්ථි කත්ථවි.

1758.

යථාපි අභිගසමිහාරා, හොති සද්දො රථො ඉති;
එවං ඛන්ධෙසු සන්තෙසු, හොති සත්තොති සම්මුති.

1759.

තත්ථ කප්පෙන්නි අත්තානං, බාලා දුම්මෙධිනො ජනා;
අජ්ඣන්තං වා ඛහිද්ධා වා, පස්සනො නත්ථි කිඤ්චනං.

1760.

සුඛිනො දුක්ඛිනො වාථ, පුග්ගලො නාම කත්ථවි;
චත්ථනො නත්ථි සබ්බත්ථ, සඬබ්බාරා තංසභාවිනො.

1761.

ජායමානා ච ජීය්‍යන්තා, මීය්‍යමානා ච සඬබ්බතා;
අත්තාව දුක්ඛිතා හෙතෙ, න තු දුක්ඛාය කස්සවි.

1762.

දුක්ඛමෙව හි සම්භොති, දුක්ඛං තිට්ඨති වෙති ච;
නාඤ්ඤත්‍ර දුක්ඛා සම්භොති, නාඤ්ඤං දුක්ඛා නිරුජ්ඣති.

1763.

එත්ථ ගස්සුපගං නත්ථි, පලාසෙනං පපඤ්චිතං;
නිරුද්ධස්ස සමායුහා, නිරත්ථකසමුඛිභවා.

1764.

අනිච්චා හොන්තු සඬබ්බාරා, දුක්ඛිතා වා මමෙත්ථ කිං;
අනත්තා වාති? සඬබ්බාරූපෙක්ඛාඤාණං පවත්තති.

1765.

ඉති දිස්වා යථාභූතං, යාව භඬිගා තතො පරං;
ගණ්හන්ති භාවනාගබ්භං, පරිපක්කා විපස්සනා.

1766.

අවස්සං භඬිගනිට්ඨානෙ, භයාදීනචනිච්ඡිතෙ;
නිබ්බන්දිත්වා විරජ්ජන්තො, පටිසඬබ්බායුපෙක්ඛති.

1767.

තත්ථ මුත්තකරිසංච, බෙළුපිණ්ඩංච උජ්ඣිතං;
විස්සට්ඨපරපුත්තංච, විස්සට්ඨහරියං විය.

1768.

පචත්තඤ්ච නිමිත්තඤ්ච, පටිසඬ්ඛායුපෙක්ඛතො;
සබ්බසඬ්ඛාරධම්මෙසු, ගතියොනිභවෙසු වා.

1769.

චාරි පොක්ඛරපත්තෙව, සුවිකග්ගෙව සාසපො;
බිත්තං කුක්කුටපත්තංච, දද්දුලංච හුතාවහෙ.

1770.

න පසාරියතී විත්තං, න තු සජ්ජති ඛජ්ඣති;
ආලයා පතිලියන්ති, පරිචත්තති වට්ටතො.

1771.

සීතං සම්මාහිතත්තොච,
ජාතජ්ඣත්තොච භොජනං;
පිපාසිතොච පානීයං,
බ්‍යාධිතොච මහොසධං.

1772.

භීතො බෙමන්තභූමිංච, දුග්ගතොච මහානිධිං;
අඤ්ජසං මග්ගමුල්භොච, දීපං විය ච අණ්ණවෙ.

1773.

අජරාමරමච්චන්තං, අසඬ්ඛාරමනාසවං;
සබ්බදුක්ඛක්ඛයං යානං, නිබ්බානමහිකඬ්ඛති.

1774.

වුට්ඨානගාමිනී වායං, සිඛජ්ජත්තා විපස්සනා;
සකුණි තීරදස්සිව, සානුලොමා පචත්තති.

1775.

අජ්ජචත්තමනිමිත්තං, පස්සන්තො පන සන්තතො;
පක්ඛිව නිජ්ජලං රුක්ඛං, හිත්වා වුට්ඨාති සඬ්ඛතා.

1776.

උපචාරසමාධිති, කාමාවචරභාවනා;
මුත්තොයං ලොකියො මග්ගො, පුබ්බභාගවිපස්සනා.

1777.

පරිපක්කා කමෙනෙවං, පරිභාවිතභාවනා;
පරිච්චජන්ති සඬ්ඛාරෙ, පක්ඛන්දන්ති අසඬ්ඛනෙ.

1778.

ජනෙනානුත්තරං මග්ග-මාසෙවනවිසෙසනො;
කට්ඨසඬ්ඝට්ටනා ජාතා, අවිච්චුමාව භාසුරං.

1779.

උග්ගච්ඡති යථාදිච්චො, පුරක්ඛත්ථාරුණං තථා;
විපස්සනං පුරක්ඛත්ථා, මග්ගධම්මො පවත්තති.

1780.

තථා පවත්තමානො ච, නිබ්බානපදගොචරො;
විමොක්ඛත්තයනාමෙන, යථාරහමසෙසනො.

1781.

ක්ලෙසදුෂ්ඨසන්තානෙ, අභිභන්ත්ථා විගච්ඡති;
එකචිත්තක්ඛණ්ණප්පාදො, අසනී විය පබ්බතං.

1782.

පුබ්බෙ චුත්තනයෙනෙව, අප්පනානයමීරයෙ;
පාදකප්ඤ්ඤානභෙදෙන, ඤානඬ්ඛනියමො භවෙ.

1783.

පරිකම්මොපචාරානු-ලොමසඬ්ඛාතගොචරා;
යං කිඤ්චි ලක්ඛණාකාරං, විපස්සන්තා පවත්තරෙ.

1784.

තතො ගොත්‍රභූ නිබ්බාන-මාලම්බිත්ථාන ජායති;
බහිද්ධා බන්ධනො තස්මා, චූට්ඨානන්ති පචුච්චති.

1785.

තතො මග්ගො කිලෙසම්භා, විමුච්චන්තො පවත්තති;
චූට්ඨානං උභතො තස්මා, බන්ධනො ච කිලෙසනො.

1786.

ද්වේ තථා තීණි වා භොන්ති, එලානි ච තතො පරං;
භවඬිගපාතො තං ඡෙත්වා, ජායතෙ පච්චවෙක්ඛණා.

1787.

මග්ගං ඵලඤ්ච නිබ්බානං, පච්චවෙක්ඛති පණ්ඩිතො;
භීතෙ කිලෙසෙ සෙසෙ ච, පච්චවෙක්ඛති වා න වා.

1788.

භාවෙන්වා පයමං මග්ග-මිත්ථමාදිඵලෙ ධීතො;
තතො පරං පරිග්ගය්හ, නාමරූපං යථා පුරෙ.

1789.

කමෙන ච විපස්සන්තො, පුනඳෙව යථාරහං;
යථානුක්කමමජ්ජෙති, සකදාගාමීආදයො.

1790.

ඉත්ථං විහත්තපරිපාකවිභාවනායං,
බුද්ධානුබුද්ධපරිභාවිතභාවනායං;
පච්චුද්ධරෙති භවසාගරපාරගාමී,
මග්ගො මහෙසි ගුණසාගරපාරගාමී.

1791.

ඉච්චෙනං දසවිධ භාවනාවිභාගං,
භාවෙන්වා පරමභිතාවහං කමෙන;
පජ්ජොන්ති පදමජරාමරං චිරාය,
සංක්කලෙසං සකලමචස්සජන්ති ධීරා.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ දසාවත්ථාවිභාගො නාම

ද්වාදසමො පරිච්ඡේදො.

13. තෙරසමො පරිච්ඡේදො

නිස්සන්දඵලවිභාගො

1792.

විපස්සනාය නිස්සන්දමිති චුත්තමිතො පරං;
සච්චානං පටිවෙධාදිං, පවක්ඛාමී යථාක්කමං.

1793.

පරිඤ්ඤා ව පහානඤ්ච, සවිජ්ඣිකරියා ව භාවනා;
ඉති දුක්ඛාදිසච්චෙසු, කිච්චමාහු චතුබ්බිධං.

1794.

තං සබ්බං මග්ගකාලමහි, කරිස්සති තතො පරං;
පටිපස්සද්ධකිච්චත්තා, කතං හොති එලෙ කථං.

1795.

ජින්නතාලො ඵලස්සෙව, ජින්නානුසයමූලකා;
බන්ධා නාලමධිට්ඨානං, විපල්ලාසපවත්තියා.

1796.

අච්චන්තපටිපක්ඛත්තා, චතුමග්ගපවත්තියා;
පරං ක්ලෙසා න ජායන්ති, දඬිඬිච්ඡිකුරං යථා.

1797.

නිය්‍යානට්ඨවිසෙසෙන, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස පච්චයො;
මග්ගොව මග්ගං භාවෙති, ජායමානොථ වා පුන.

1798.

මග්ගප්පවත්තිසන්තානෙ, භාවනාති පච්චවති;
චත්තමානෙන තං කිච්චං, නිජ්ඣාදිතමසෙසතො.

1799.

ඉති තිණ්හි සච්චානි, කිච්චතො පටිවිජ්ඣති;
නිබ්බානං සවිජ්ඣුබ්බන්තො, මග්ගො එකක්ඛණෙ සහ.

1800.

කිච්චප්පවත්තිතො චෙන්ථ, පටිච්චෙධොති චුච්චති;
තඤ්ච සාධෙති මග්ගොයං, නිය්‍යන්තො සන්තිගොචරො.

1801.

පරිච්චජිත්වා සඬ්ඛාරෙ, මග්ගස්සාරබ්භ නිබ්බුතං,
නිය්‍යානමෙව සච්චෙසු, කිච්චසාධනමීරිතං.

1802.

මග්ගො ඵව හි නිය්‍යාති, සෙසා තස්සොපකාරකා;
අප්පෙන්නා ඤානධම්මා ව, බුජ්ඣන්තා බොධිපක්ඛියා.

1803.

තස්මා තස්සෙව වුට්ඨානං, පකාසෙන්නි විසෙසතො;
බන්ධෙනි ච කිලෙසෙනි, විමොක්ඛත්තයතො කථං.

1804.

කත්වානාහිනිවෙසං තු, යත්ථ තත්ථ යථා තථා;
භූමිධම්මං පරිග්ගස්භ, විපස්සිත්වා තතො පරං.

1805.

යතො කුතොචි වුට්ඨානං, යදි භොති අනිච්චතො;
හුත්වාධිමොක්ඛබ්බලො, සද්ධිත්තිදියවිසෙසතො.

1806.

අනිමිත්තවිමොක්ඛෙන, නිය්‍යන්තො සත්තපුග්ගලො;
සද්ධානුසාරී පයමෙ, මජ්ඣෙ සද්ධාවිමුත්තකො.

1807.

අන්තෙ පඤ්ඤාවිමුත්තොති, තමීරෙන්නි තථාගතා;
සඬ්ඛාරෙ දුක්ඛතො දිස්වා, වුට්ඨහන්තො ස පුග්ගලො.

1808.

පස්සද්ධිබ්බලො හුත්වා, සමාධිත්තිදියලාභතො;
තථෙවාප්පණිනෙන, නිය්‍යන්තො තිවිධො භවෙ.

1809.

අනත්තතො වුට්ඨහිත්වා, වෙදබාහුලයයොගතො;
සුඤ්ඤතෙනාථ නිය්‍යන්තො, පඤ්ඤිත්තිදියවිසෙසතො.

1810.

ධම්මානුසාරී පයමෙ, දිට්ඨිප්පත්තො තතො පරං;
අන්තෙ පඤ්ඤාවිමුත්තොති, තමිපි දිපෙන්නි පණ්ඩිතා.

1811.

ආනෙඤ්ජපාදකජ්ඣාන-නාමකායවිසෙසතො;
සවිජ්ඣත්වාන නිබ්බානං, මජ්ඣෙ ඡ කායසක්ඛිතො.

1812.

අරූපතො ච මග්ගෙන, ආනෙඤ්ජෙන ච රූපතො;
විමුත්තො උභතොභාග-විමුත්තො අරහා භවෙ.

1813.

තිවිමොක්ඛමුඛිභූතා, ඉති වුට්ඨානසාධිකා;
සත්තපුග්ගලභෙදඤ්ච, සම්පාදෙති විපස්සනා.

1814.

අධිමුච්චති සද්ධා ච, යථාචන්ද්‍රසභාවතො;
ඤ්ඤායාධම්මෙසු සබ්බත්ථ, පඤ්ඤා ච පටිවිජ්ඣති.

1815.

තස්මා සද්ධා ච පඤ්ඤා ච, චන්ද්‍රනිච්ඡයලක්ඛණා;
චන්ද්‍රජපතිට්ඨිතා වායං, තිලක්ඛණවිපස්සනා.

1816.

තස්මා සද්ධාධුරො යොගී, දිස්වාලාරිකලක්ඛණං;
තතො පරමනත්තාති, සුඛුමෙ අධිමුච්චති.

1817.

තස්සෙවමධිමුත්තස්ස, සද්ධා වා පන කෙවලා;
සමාධිත්ථියාධිකා ච, වුට්ඨානසට්ඨිකා භවෙ.

1818.

ථුලලක්ඛණමොහාය, පඤ්ඤාධුරෙ විපස්සතො;
ධම්මසභාවමාභච්ච, සුඛුමං පටිවිජ්ඣති.

1819.

තස්මා සද්ධාධුරස්සෙව, වුට්ඨානද්වයමාදිතො;
අන්තෙ සද්ධානුගතස්ස, පඤ්ඤා සුපරිපූරති.

1820.

පඤ්ඤාධුරස්ස සෙසන්ති, කෙච් ආචරියා පන;
ධුරසංසන්දනං නාම, වුට්ඨානෙසු විභාවස්සං.

1821.

සත්තක්ඛත්තුපරමො ච,
කොලංකොලො තථාපරො;
එකබ්ඪීති තිවිධො,
සොතාපන්නො පවුච්චති.

1822.

සකිංදෙව ඉමං ලොකං, ආගන්ත්වා පුන පුග්ගලො;
සකදාගාමීනාමෙන, දුතියොපි පකාසිතො.

1823.

අන්තරාපරිනිබ්බාසී, උපහව්වාපරො තථා;
අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරං, උද්ධංසොතොති පඤ්චධා.

1824.

අනාගාමී ච තතියො, චතුත්ථො අරහාති ච;
ඉත්ථං ඵලට්ඨා චත්තාරො, මග්ගට්ඨා ච තතොපරෙ.

1825.

භාවනාපරියායෙන, පට්චෙධානුරූපතො;
චත්තාරො ච යුගා හොන්ති, අට්ඨ වාරියපුග්ගලා.

1826.

දිට්ඨිකඬ්ඛා පභියන්ති, ආදිමග්ගෙන සබ්බථා;
අපායගමනීයමිපි, පාපමඤ්ඤං පභියති.

1827.

සකදාගාමීමග්ගෙන, ඛියන්තොළාරිකා තථා;
අනාගාමීකමග්ගෙන, කාමදොසාව සබ්බථා.

1828.

අරහත්තෙන සබ්බෙපි, ක්ලෙසා ඛියන්ති සබ්බථා;
ක්ලෙසහානි යථායොග-මිති ඤෙය්‍යා විභාවිතා.

1829.

පටිසම්භිදා චතස්සො, අත්ථෙ ධම්මෙ නිරුත්තියං;
පටිභානෙ ච භාසන්ති, ඤාණං හෙදගතං බුධා.

1830.

හෙනුප්ඵලඤ්ච නිබ්බානං, භාසිතත්ථො තථාපරො;
පාකාක්‍රියාති පඤ්චෙතෙ, අත්ථනාමෙන භාසිතා.

1831.

හෙනු වාරියමග්ගො ච, භාසිතඤ්ච තථාපරං;
කුසලාකුසලඤ්චෙති, පඤ්ච ධම්මො පකාසිතො.

1832.

තත්ථෙවං දසධා හෙදෙ, අත්ථධම්මෙ යථාරහං;
යො වොහාරො සභාවෙන, සා නිරුත්තීති සම්මතා.

1833.

තංතංගොවරකිච්චාදි-හෙදහින්නං තහිං තහිං;
පවත්තමානං යං ඤාණං, පටිභානං තමීරිතං.

1834.

පුබ්බයොගො බාහුස්සච්චං,
දෙසභාසා තථාගමො;
පරිපුච්ඡා වාධිගමො,
නිස්සයො මිත්තසම්පදා.

1835.

ඉච්චුපනිස්සයං ලද්ධා, හිජ්ජති පටිසම්භිදා;
අසෙක්ඛ්භූමියං වාථ, සෙක්ඛ්භූමියමෙව වා.

1836.

සරස්සතො ආගමතො, තථාලම්බණතොපි ව;
නාමුප්පත්තිං පකාසෙත්ති, එලස්ස තිව්ධං බුධා.

1837.

තිධා තතො සමාපත්ති, සොනාපත්තිඵලාදිකා;
සුඤ්ඤතා වානිමිත්තා ව, තථාප්පණ්හිතාති ව.

1838.

තඤ්ච චුත්තනයෙනෙව, සමාපජ්ජිතුම්ච්ඡතො;
විපස්සන්තස්ස සඬ්ඛාරෙ, එලමජ්ජෙති අත්තතො.

1839.

නිරොධං තු සමාපත්තිං, රූපාරූපස්ස ලාභකො;
සමාපජ්ජනානාගාමී, අරහා ච යථා තථා.

1840.

රූපාරූපසමාපත්තිං, සමාපජ්ජ යථාක්කමං;
චුට්ඨහින්වා විපස්සන්තො, තත්ථ තත්ථෙව සඬ්ඛතෙ.

1841.

යුගනන්ධං පවත්තේවා, සමථඤ්ච විපස්සනං;
යාචාකිඤ්චඤ්ඤායතන-මිත්ථං පත්වා තතො පරං.

1842.

අධිට්ඨේය්‍යමධිට්ඨාය, කත්වාහොගං යථාරහං;
මග්ගාරූපසමාපත්තිං, සමාපජ්ජති පණ්ඩිතො.

1843.

තතො නිරොධං ඵුසති, චිත්තූප්පාදද්වයා පරං;
තස්සෙවං මනසාභාවො, නිරොධොති පවුච්චති.

1844.

ඵලචිත්තසමුප්පාදා, වුට්ඨානං තස්ස දීපිතං;
තතො භවඬ්ඨගං ඡේත්වාන, පච්චවෙක්ඛති බුද්ධිමා.

1845.

ඉච්චානෙකගුණාධාරං, පඤ්ඤාභාවනමුත්තමං;
භාවෙය්‍ය මතිමා යොගී, පත්ථෙන්නො හිතමත්තතො.

1846.

ඉත්ථං සුසම්පාදිතසීලචිත්ත-
පඤ්ඤාවිසුද්ධි පටිපාදයන්තා;
පත්වාන සම්බොධිමපෙනසොකා,
පාලෙන්ති සොත්ථිං පරමං විරාය.

1847.

තෙ පත්තිපත්තා පරමජ්ජනීතා,
පක්ඛාලිතක්ලෙසමලා මහෙසී;
අච්චන්තවොදාතගුණොදිතත්තා,
ලොකස්ස හොන්තුත්තමදක්ඛිණෙය්‍යා.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ නිස්සන්දඵලවිභාගො නාම

තෙරසමො පරිච්ඡේදො.

නිට්ඨිතො ච සබ්බථාපි විපස්සනාවිභාගො.

නිගමනකථා

1848.

එත්තාවතා පටිඤ්ඤානො, පවක්ඛාමීති ආදීනො;
නාමරූපපරිච්ඡේදො, පරිනිට්ඨාපිනො මයා.

1849.

තෙරසෙව පරිච්ඡේදො, විහත්තා සත්ත සාධිකා;
නාමරූපපරිච්ඡේදෙ, භාණුවාරා පකාසිතා.

1850.

අභිධම්මපරමත්ථා, සමථො ච විපස්සනා;
විසුං විසුං විහත්තාති, විභාගෙත්ථ තිධා මතා.

1851.

සොයං විජ්ජාවිමොක්ඛා ච, හදයෙසු විභාවිනං;
චල්ලහත්තමධිට්ඨාය, සාසනෙත්ථ ගවෙසිනං.

1852.

මනොගතතමුද්ධංසි, රවිරංසිව පණ්ඩිතො;
දස්සෙතු චිරමාලොකං, සද්ධම්මරතනාලයෙ.

1853.

පණ්ඩිච්චං පරමත්ථෙසු, පාටචං පටිපත්තියං;
පත්ථයන්තෙන භික්ඛුන-මිත්ථං සුගතසාසනෙ.

1854.

නාමරූපපරිච්ඡේද-මසංකිණ්ණමනාකුලං;
කුබ්බතා භිතකාමෙන, සුකතෙන කතෙන මෙ.

1855.

මහාමෙරුනිහං ගෙහං, මහාචෙතියභූසිතං;
මහාවිහාරමාරුල්ල-මහාබොධිමුහුස්සවං.

1856.

අලඬිකාතුං පභොන්තාලං, චිරකාලං තපොධනා;
ලඬිකාදීපස්සලඬිකාරං, කලඬිකාපගනාලයං.

1857.

නාමරූපපරිච්ඡේදො,

නාමරූපපරිච්ඡේදො

අන්තරායං විනා යථා;
නිව්ඨිතොයං තථා ලොකෙ,
නිව්ඨන්තජ්ඣාසයා සුභා.

ඉති අනුරුද්ධාවරියෙන විරචිතං

නාමරූපපරිච්ඡේදපඤ්ඤා නිව්ඨිතං.

පරමත්ථවිනිච්ඡයො

ගන්ථාරම්භකථා

1.

වන්දිත්වා වන්දනෙය්‍යානං, උත්තමං රතනත්තයං;
පවක්ඛාමි සමාසෙන, පරමත්ථවිනිච්ඡයං.

පඨමො පරිච්ඡේදො

1. විත්තවිභාගො

1. සරූපසංගහකථා

2.

විත්තං චෙතසිකං රූපං, නිබ්බානන්ති නිරුත්තරො;
චතුර්ධා දෙසග්ගි ධම්මෙ, චතුස්චිවස්පකාසනො.

3.

විත්තමෙකුනනවුතිවිධං තත්ථ විභාවයෙ;
එකනවුතිවිධං වා, එකවීසසතම්පි වා.

4.

ද්වේපඤ්ඤාස සරූපෙන, ධම්මා චෙතසිකා මතා;
විත්තුප්පාදවසා භින්තා, සම්පයොගානුසාරතො.

5.

අට්ඨවීසවිධං රූපං, භූතොපාදායහෙදතො;
දූවිධං රූපරූපං තු, අට්ඨාරසවිධං භවෙ.

6.

නිබ්බානං පන දීපෙන්නි, අසංඛතමනුත්තරං;
අත්ථනාමවසා ද්වේධා, පඤ්ඤත්තීති පවුච්චති.

7.

තෙසං දානි පවක්ඛාමි, විභාගං තු යථාක්කමං;
චතුර්ධා පරමත්ථානං, ද්වේධා පඤ්ඤත්තියා කථං.

8.

පරමත්ථවිනිවිජයො
කුසලාදිවිභාගෙන, තත්ථ චිත්තං චතුබ්බිධං;
තථා භූමිවිභාගෙන, කාමභූමාදිතො කථං.

9.

සොමනස්සසහගතං, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
ඤාණෙන සම්පයුත්තඤ්ච, විජ්ජයුත්තන්ති හෙදිතං.

10.

අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති හින්තං පුනට්ඨධා;
කාමාවචරකුසලං, කාමෙ සුගතිසාධකං.

11.

තක්කචාරපීතිසුඛ-චිත්තස්සෙකග්ගතායුතං;
පයමජ්ඣානකුසලං, පඤ්චඬ්ඛිකමුදාහටං.

12.

විතක්කහීනං දුතියං, ඥානං තු චතුරඬ්ඛිකං;
විචාරහීනං තතියං, ඥානං පන තිවඬ්ඛිකං.

13.

පීතිහීනං චතුත්ථඤ්ච, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං;
පඤ්චමඤ්ච පකාසෙන්ති, උභයමපි දුචඬ්ඛිකං.

14.

ඵචං ඥානඬ්ඛගහෙදෙන, චිත්තං පඤ්චවිධං භවෙ;
රූපාවචරකුසලං, රූපභූමිපචත්තකං.

15.

ආකාසානඤ්චායතනං, කුසලං පයමං භවෙ;
විඤ්ඤාණඤ්චායතනන්ති, දුතියං තතියං තථා.

16.

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං තු, චතුත්ථං පන මානසං;
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාය-තනඤ්චෙති චතුබ්බිධං.

17.

ආරුජ්ජකුසලං නාම, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං;
දුචඬ්ඛිකමිදං සබ්බං, ආරුජ්ජභවසාධකං.

18.

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
සොනාපත්තිමග්ගවිත්තං, පයමානුත්තරං තථා;
සකදාගාමි අනාගාමි, අරහත්තන්ති සබ්බථා.

19.
චතුර්ධා මග්ගභෙදෙන, ඤානභෙදෙන පඤ්චධා;
විසතාපරියාපන්නකුසලං ද්වයමිස්සිතං.
20.
ඉත්ථං භූමිවිභාගෙන, කුසලං තු චතුර්බ්බිධං;
එකච්ඡාපි බාවිසං, සත්තතිංසවිධම්පි වා.
21.
සොමනස්සසහගතං, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං, විජ්ජයුත්තන්ති හෙදිතං.
22.
අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති හින්තං පුනට්ඨධා;
ලොභමූලං පකාසෙන්ති, ලොභමොහද්විභෙතුකං.
23.
දොමනස්සසහගතං, පටිසෙත සමායුතං;
අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති හින්තං ද්විධා පන.
24.
දොසමූලං පකාසෙන්ති, දොසමොහද්විභෙතුකං;
විවිකිච්ඡාසහගතං, උද්ධච්චසහිතන්ති ව.
25.
උපෙක්ඛාවෙදනායුත්තං, මොමුහං දුට්ඨං පන;
මොහමූලං පකාසෙන්ති, මොහෙනෙවෙකභෙතුකං.
26.
ද්වාදසාකුසලා නාම, චතුරාපායසාධකා;
එතෙ සුගතියඤ්චාපි, විපත්තිඵලදායකා.
27.
චක්ඛුසොනසානජීවිභා-කායවිඤ්ඤාණනාමකා;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලා, යුගලං සම්පට්ච්ඡනං.
- 28.

සන්තීරණද්වයඤ්චෙව, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවසෙනෙව, විපාකා දුට්ඨා යිතා.

29.

උපෙක්ඛාසහිතා තත්ථ, මානසා ද්වාදසෙරිතා;
කායවිඤ්ඤාණයුගලං, සුඛදුක්ඛයුතං කමා.

30.

සොමනස්සසහගතං, යං සන්තීරණමානසං;
තං පුඤ්ඤපාකමෙවාහු, පාපපාකං න විජ්ජති.

31.

පඤ්චද්වාරමනොද්වාර-වසෙන දුට්ඨං පන;
උපෙක්ඛාවෙදනායුත්තං, ක්‍රියාවජ්ජනනාමකං.

32.

සොමනස්සසහගතං, භසිතුප්පාදමානසං;
ක්‍රියාජවනමිච්චෙවං, තිට්ඨාහෙතුකක්‍රියා.

33.

අට්ඨෙව පුඤ්ඤපාකානි, පාපපාකානි සත්තධා;
ක්‍රියවිත්තානි තිඤ්ඤි, අට්ඨාරස අහෙතුකා.

34.

සපුඤ්ඤෙහි සමානා ව, මහාපාකමහාක්‍රියා;
මහග්ගතක්‍රියා පාකා, ඵලවිත්තානි ව කමා.

35.

ඉත්ථමෙකුනනවුති-විධං විත්තං භවෙ තථා;
ඵකනවුතිවිධං වා, ඵකච්ඡසතම්පි වා.

36.

තක්කචාරපිතිසුඛවිත්තස්සෙකග්ගතායුතං;
සොතාපත්තිමග්ගවිත්තං, පට්ඨමජ්ඣානිකං මතං.

37.

දුතියං තක්කතො හීනං, තතියං තු විචාරතො;
චතුත්ථං පීතිතො හීනං, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං.

38.

පරමත්ථවිනිවිජයො
පඤ්චමන්ති ව පඤ්චෙනෙ, පයමානුත්තරා මතා;
දිට්ඨිකඨ්ඛාසීලබ්බතපරාමාසප්පහායිනො.

39.

තථෙව සකදාගාමීමග්ගචිත්තඤ්ච පඤ්චධා;
රාගදොසමොහත්තයතනුත්තකරමීරිතං.

40.

කාමදොසසමුග්ගාතකරං නිරවසෙසතො;
තතියානුත්තරඤ්චාපි, කුසලං පඤ්චධා තථා.

41.

රූපරාගාරූපරාගමානුද්ධච්චාපි වාපරා;
අවිජ්ජා වෙති පඤ්චුද්ධංභාගියානමසෙසතො.

42.

සංයොජනානං සෙසානං, සමුග්ගාතකරං පරං;
චතුත්ථානුත්තරං මග්ගචිත්තං පඤ්චවිධන්ති ව.

43.

චත්තාරි පඤ්චකානෙව, මග්ගෙසු ව එලෙසු ව;
සෙසානි වෙකාසීතීති, එකවීසසතං භවෙ.

44.

ලොකුත්තරානං අට්ඨන්තං, ඉච්චෙවං පඤ්චධා පුන;
කුමානඨගමග්ගබොජ්ඣකඨග-විභාගාය යථාරහං.

45.

පාදකප්පකුමාමට්ඨකුමානං අප්පකුමාසයො තථා;
වුට්ඨානගාමිනී වෙව, නියාමෙති විපස්සනාති.

ඉති චිත්තවිභාගෙ සරූපසඨගහකථා නිට්ඨිතා.

පයමො පරිච්ඡෙදො.

දුතියො පරිච්ඡෙදො

2. පකිණ්ණකකථා

46.

කුසලානෙකවීසෙව, ද්වාදසාකුසලානි ව;
ඡත්තිංසති විපාකානි, ක්‍රියාවිත්තානි වීසති.

47.

කාමෙසු චතුපඤ්ඤාස, රූපෙසු දස පඤ්ච ව;
ද්වාදසාරූප්පවිත්තානි, අට්ඨානුත්තරමානසා.

48.

කාමෙ තෙවීස පාකානි, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි වීසති;
එකාදස ක්‍රියා චෙති, චතුපඤ්ඤාස සබ්බථා.

49.

පුඤ්ඤපාකක්‍රියාහෙදා, තයෝ රූපෙසු පඤ්චකා;
ආරූප්පෙති චතුක්කානි, සත්තවීස මහග්ගතා.

50.

චතුමග්ගඵලානං තු, වසෙනට්ඨපි ඤානතො;
දසොහයම්පි මිස්සෙත්වා, තාලීසානුත්තරා සිද්ධං.

51.

පුඤ්ඤපාකක්‍රියාපාපා, සන්ති කාමෙ මහග්ගතෙ;
පාපං නත්ථි ක්‍රියාපාපා, න විජ්ජන්ති අනුත්තරෙ.

52.

පාපාහෙතුකමුත්තානි, අනවජ්ජානි සබ්බථා;
එකුනසට්ඨි විත්තානි, පුඤ්ඤපාකක්‍රියාවසා.

53.

කම්මවිත්තානි තෙත්තිංස, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි සබ්බථා;
ඡත්තිංස තෙසං පාකානි, ක්‍රියා වීස න චොහයං.

54.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතාදි, පඤ්චවිඤ්ඤාණනාමකා;
පඤ්චද්වාරාවජ්ජනඤ්ච, දුට්ඨං සම්පට්ඨිජනං.

55.

මනොධාතුත්තයං නාම, ඡසත්තති තතො පරෙ;
මනොවිඤ්ඤාණධාතූති, සත්තධා ධාතුහෙදතො.

56.

මනොවිඤ්ඤාණධාතුඤ්ච, මනොධාතුත්තයං තථා;
කත්වා මනොවිඤ්ඤාණන්ති, ඡ විඤ්ඤාණා පකිත්තිතා.

57.

ආවජ්ජනං දස්සනඤ්ච, සවනං සායනං තථා;
සායනං ඵ්ඤ්ඤාඤ්ච, සම්පට්ච්ඡනතීරණං.

58.

වොට්ඨබ්බනඤ්ච ජවනං, තදාරම්මණනාමකං;
භවඬගං චුති සන්ධිති, විත්තං චුද්දසධා යිතං.

59.

ආවජ්ජනාදයො ද්වෙ ද්වෙ, යුගා සත්ත යථාක්කමං;
තිණි තීරණවිත්තානි, එකං වොට්ඨබ්බනං මතං.

60.

කුසලාකුසලා සබ්බෙ, එලා වාවජ්ජනං විනා;
ක්‍රියා ව පඤ්චපඤ්ඤාස, ජවනන්ති පචුච්චරෙ.

61.

සන්තීරණමභාපාකා, තදාරම්මණනාමකා;
එකාදස පවත්තන්ති, ජවනාරම්මණෙ යතො.

62.

මහග්ගතමභාපාකා, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
චුතිසන්ධිභවඬගානි, විත්තානෙකුනවීසති.

63.

ජවනාවජ්ජනාදීනි, වොට්ඨබ්බසුඛතීරණා;
මහග්ගතමභාපාකා, උපෙක්ඛාතීරණානි ව.

64.

අට්ඨසට්ඨි තථා ද්වෙ ව, නවට්ඨ ද්වෙ යථාක්කමං;
එකද්විතිවතුප්පඤ්චකිච්චට්ඨානානි නිද්දිසෙ.

65.

රූපපාකා මභාපාකා, මනොධාතු ව තීරණං;
රූපං ජනෙත්ති එකුනවීසති නෙතරද්වයං.

66.

අභිඤ්ඤාවජ්ජිතා සබ්බො, අප්පනාඡවනා පන;
රූපං ඡනෙනති ඡබ්බිස, පණාමෙත්තිරියාපථං.

67.

අභිඤ්ඤාද්වයවොට්ඨබ්බපරිත්තඡවනා පන;
ද්වත්තිංස රූපවිඤ්ඤත්තිඉරියාපථසාධකා.

68.

පඤ්චවිඤ්ඤාණමාරුජ්ජ-විපාකා සබ්බසන්ධියො;
චුති ඛිණ්ණාසවස්සෙති, සොළසෙනෙ න කිඤ්චිපි.

69.

රූපං ඡනෙනති චිත්තානි, සත්තසත්තති සබ්බථා;
අට්ඨපඤ්ඤාස චිත්තානි, පණාමෙත්තිරියාපථං.

70.

ද්වත්තිංස චතුර්විඤ්ඤත්තිං, සමුට්ඨාපෙන්නි මානසා;
න ඡනෙනති තස්සම්පෙකං, යථාචුත්තානි සොළස.

71.

සොමනස්සසහගතා, පරිත්තඡවනා පන;
හසනම්පි ඡනෙනතීති, චතුකිච්චානි තෙරස.

72.

සබ්බම්පි පඤ්චවොකාරො, කිච්චමෙතං පකාසිතං;
ආරුජ්ජෙ පන සබ්බම්පි, රූපායත්තං න විජ්ජති.

73.

අසඤ්ඤීනං තු සබ්බානි, චිත්තානෙව න ලබ්භරො;
රූපක්ඛන්ධොව තෙසං තු, අත්තභාවොති වුව්චති.

74.

පාණාතිපාතට්ඨයාදිවසෙනොපවිතං පන;
උද්ධච්චරහිතාපුඤ්ඤං, චතුරාපායභූමියං.

75.

දත්ථා සන්ධිං පවත්තෙ තු, පඤ්චවොකාරභූමියං;
උද්ධච්චසහිතඤ්චාපි, සත්ත පාකානි පච්චති.

76.

දානසීලාදිභෙදෙන, පවත්තං කුසලං පන;
කාමෙ මානසමුක්කට්ඨං, චතුක්කං තු තිභෙතුකං.

77.

දත්ථා තිභෙතුකං සන්ධිං, කාමෙ සුගතියං පන;
සොළස පුඤ්ඤපාකානි, පවත්තෙ තු විපච්චති.

78.

තිභෙතුකොමකං පුඤ්ඤං, උක්කට්ඨඤ්ච ද්විභෙතුකං;
දත්ථා ද්විභෙතුකං සන්ධිං, කාමෙ සුගතියං තථා.

79.

පවත්තෙ පන ඤාණෙන, සම්පයුත්තං විචජ්ජිය;
ද්වාදස පුඤ්ඤපාකානි, විපච්චති යථාරහං.

80.

ද්විභෙතුකොමකං පුඤ්ඤං, පටිසන්ධිමභෙතුකං;
දෙනි මානුසකෙ චෙව, විනිපාතාසුරෙ තථා.

81.

අට්ඨාභෙතුකපාකානි, පවත්තෙ තු විපච්චරෙ;
චත්තාරිපි චතුක්කානි, පඤ්චවොකාරභූමියං.

82.

භාවනාමයපුඤ්ඤං තු, මහග්ගතමනුත්තරං;
යථාභූමිනියාමෙන, දෙනි පාකං යථාසකං.

83.

කටත්තාරූපපාකානි, පඤ්චවොකාරභූමියං;
ආරූප්පානුත්තරෙ පාකං, තථා රූපමසඤ්ඤිසු.

84.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි කම්මානි, තෙත්තිංසාපි ව යඛ්ඛථා;
සඤ්ජනෙන්නි යථායොගං, පටිසන්ධිපවත්තියං.

ඉති චිත්තවිභාගෙ පකිණ්ණකකථා නිට්ඨිතා.

දුතියො පරිච්ඡෙදො.

තතියෝ පරිච්ඡේදො

3. වීරියසංගහකථා

85.

චක්ඛුසොතසානජීවිහා-කායායතන පඤ්චධා;
පසාදා හදයඤ්චෙනි, ඡ වත්ථුනි විනිද්දිසෙ.

86.

චක්ඛුසොතසානජීවිහා-කායද්වාරා ච පඤ්චධා;
මනොද්වාරං භවඬගන්ති, ඡ ද්වාරා චිත්තවීරියා.

87.

රූපසද්දගන්ධරස-ඵොට්ඨබ්බා පඤ්ච ගොචරා;
ධම්මාරම්මණපඤ්ඤත්ති, ඡ ද්වාරාරම්මණක්කමා.

88.

නිමිත්තගතිකම්මානි, කම්මමෙවොථ ගොචරා;
පට්ඨන්ධිභවඬගානං, චුතියා ච යථාරහං.

89.

මරණාසන්නස්සත්තස්ස, යඵොපට්ඨිතගොචරං;
ඡද්වාරෙසු තමාරබ්භ, පට්ඨන්ධි භවත්තරෙ.

90.

එකච්ඡත්තක්ඛණා භොති, යාවජීවං තතො පරං;
භවඬගං පරියොසානෙ, චුති චෙකක්ඛණා භවෙ.

91.

දුග්ගතාහෙතුචුතියා, කාමාවචරසන්ධියො;
තිහෙතුකාමචුතියා, සබ්බාපි පට්ඨන්ධියො.

92.

රූපාවචරචුතියා, සහෙතුපට්ඨන්ධියො;
ආරුප්පතොපරි කාමෙ, තත්ථ වාපි තිහෙතුකා.

93.

පට්ඨන්ධි භවඬගඤ්ච, එකමෙවෙකජාතියං;
චුති වාරම්මණඤ්චස්ස, එවමෙව යථාරහං.

94.

රූපාදාරම්මණෙ චක්ඛු-ස්පසාදාදිමිහි සට්ඨිතෙ;
මජ්ඣෙ භවභිගං ඡන්දිත්වා, වීරී නාම පවත්තති.

95.

ආවජ්ජපඤ්චවිඤ්ඤාණසම්පට්ඨිජනතීරණා;
වොට්ඨබ්බකාමජවනතදාරම්මණනාමකා.

96.

සත්තෙව යානසඬ්ඛෙපා, පඤ්චද්චාරිකමානසා;
චතුපඤ්ඤාස සබ්බෙපි, විත්ථාරෙන සරූපතො.

97.

ආවජ්ජසබ්බජවනතදාරම්මණනාමකා;
සත්තසට්ඨි සරූපෙන, මනොද්චාරිකමානසා.

98.

ඉට්ඨෙ ආරම්මණෙ භොන්ති, පුඤ්ඤපාකානි සබ්බථා;
අනිට්ඨෙ පාපපාකානි, නියමොයං පකාසිතො.

99.

තත්ථාපි අතිඉට්ඨමිහි, තදාරම්මණතීරණං;
සොමනස්සයුතං ඉට්ඨමජ්ඣත්තමිහි උපෙක්ඛිතං.

100.

ගොචරෙතිපරිත්තමිහි, අතිඅප්පායුකෙ පන;
භවභිගමෙව චලති, මොඝවාරොති සො කතො.

101.

වොට්ඨබ්බනං පරිත්තමිහි, ද්වත්තික්ඛත්තුං පවත්තති;
තතො භවභිගපාතොව, සොපි මොඝොති වුච්චති.

102.

ජවනඤ්ච මහන්තමිහි, ජවිත්වාන තතො පරං;
න සම්භොති තදාලම්ඛං, සොපි මොඝොති වුච්චති.

103.

ගොචරෙතිමහන්තමිහි, අතිදීඝායුකෙ පන;
සම්භොති ච තදාලම්ඛං, සම්පුණ්ණොති පවුච්චති.

104.

ගොවරෙතිමහන්තම්හි, තදාරම්මණසම්භවො;
පඤ්චද්ථාරො මනොද්ථාරො, විභූතෙ පන ගොවරො.

105.

කාමාවචරසත්තානං, කාමාවචරගොවරො;
පරිත්තජවනෙස්ථෙව, තදාරම්මණමුද්දිසෙ.

106.

නාතිතික්ඛෙ නාතිසීසෙ, නාතිතෙජ්ජස්සදෙ ජවෙ;
සමමන්දප්පවත්තම්හි, තදාරම්මණමිච්ඡිතං.

107.

සුඛොපෙතං තදාලම්ඛං, උපෙක්ඛාක්‍රියතො පරං;
න හොතුපෙක්ඛාසහිතං, සුඛිතක්‍රියතො තථා.

108.

න හොති දොමනස්සම්භා, සොමනස්සිකමානසං;
තදාරම්මණමඤ්ඤඤ්ච, භවංගං චුති වා තථා.

109.

රජ්ජනාදිවසෙනෙත්ථ, ජවනාකුසලං භවෙ;
කුසලං පන සම්භොති, සද්ධාපඤ්ඤාදිසම්භවෙ.

110.

තදෙව චිතරාගානං, ක්‍රියා නාම පච්චිවති;
අවිපාකතමාපන්නං, වට්ටමුලපරික්ඛයා.

111.

අප්පනාජවනං සෙසං, මහග්ගතමනුත්තරං;
ජබ්බිසති යථායොගං, අප්පනාවිථියං භවෙ.

112.

පරිකම්මං කරොන්තස්ස, කසිණාදිකගොවරො;
සුසමාහිතවිත්තස්ස, උපචාරසමාධිනා.

113.

පරිකම්මොපචාරානුලොමගොත්‍රභූතො පරං;
පඤ්චමං වා චතුත්ථං වා, ජවනං හොති අප්පනා.

114.

පුට්ඨජනාන සෙක්ඛානං, කාමපුඤ්ඤතිහෙතුතො;
තිහෙතුකාමක්‍රියතො, විතරාගානමජ්ජනා.

115.

තත්‍රාපි සුඛිතජවං, සුඛිතද්වයතො පරං;
උපෙක්ඛිතමිහා සම්මොඛාති, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං.

116.

පඤ්ච වාරෙ ඡ වා සත්ත, පරිත්තජවනං භවෙ;
සකිං ද්වෙ වා තදාලම්ඛං, සකිමාවජ්ජනාදයො.

117.

අජ්ජනාජවනඤ්චෙකං, පට්මුජ්ජත්තියං පන;
තතො පරං වසිභුතං, අභොරත්තං පවත්තති.

118.

සකිං ද්වෙ වා නිරොධස්ස, සමාපත්තික්ඛණෙ පන;
චතුත්ථාරුජ්ජජවනං, තතො චිත්තං නිරුජ්ඣති.

119.

නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස, උපරිට්ඨඵලද්වයං;
පඤ්චාභිඤ්ඤා තථා මග්ගා, එකචිත්තක්ඛණා මතා.

120.

ඵලමෙකද්වයං තථා, තිස්සො වා මග්ගවීරියං;
සමාපත්තික්ඛණෙ තම්පි, අභොරත්තං පවත්තති.

121.

පඤ්චද්වාරෙ න ලබ්භන්ති, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
විථිමුත්තමනොධාතු, පඤ්ච චිත්තානි අන්තිමෙ.

122.

පරිත්තානෙව සබ්බානි, පඤ්චද්වාරෙසු සම්භවා;
මනොද්වාරම්භි වොට්ඨබ්බ-තදාලම්ඛජවා සියුං.

123.

සානජිවිහාකායවීරී, තදාරම්මණමෙව ච;
රූපෙ නත්ථි තථාරූපෙ, චක්ඛුසොතාපි වීරියො.

124.

සබ්බාපි වීථියො කාමෙ,
රූපෙ තිස්සො පකාසිතා;
එකා වීථි පනාරූපෙ,
නත්ථාසඤ්ඤිසු කාවිපි.

125.

සත්තාපි වීථිවිත්තානි, කාමෙ රූපෙ ඡ සම්භවා;
අරූපෙ ද්වෙ මනොද්වාරා-වජ්ජනං ඡවනන්ති වාති.

ඉති විත්තවිභාගෙ වීථිසංඛගහකථා නිට්ඨිතා.

තතියො පරිච්ඡෙදො.

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො

4. වීථිපරිකම්මකථා

126.

පට්ඨාචජ්ජනං පඤ්ච-දසන්තං පරතො භවෙ;
දුතියාචජ්ජනං භොති, එකවිසතිතො පරං.

127.

එකම්භා පඤ්චවිඤ්ඤාණං, පඤ්චම්භා සම්පට්ච්ඡනං;
සුඛසන්තීරණං භොති, පඤ්චවිසතිතො පරං.

128.

සත්තනිංසතිතො භොති, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
වොට්ඨබ්බනසරූපානං, ද්විත්තං කාමජවා පරං.

129.

මග්ගාභිඤ්ඤා පරං ද්විත්තං, තිණ්ණන්තං ලොකියජ්ජනා;
එලා චතුත්තං පඤ්චන්තං, උපරිට්ඨඵලද්වයං.

130.

භවන්ති චත්තාලිසම්භා, සුඛපාකා ද්විභෙතුකා;
තට්ඨකචත්තාලිසම්භා, උපෙක්ඛාය සමායුතා.

131.

භොන්ති සත්තතිතො කාමෙ, සුඛපාකා තිභෙතුකා;

ද්වාසත්තතිම්භා ජායන්ති, උපෙක්ඛාසහිතා පන.

132.

එකුනසට්ඨිතො රූප-පාකා පාකා අරුපිනො;
කමාට්ඨවත්තාලීසම්භා, තථෙකද්විතිහීනතො.

133.

පුබ්බසඬගහමිච්චෙවං, විගණෙත්වා විචක්ඛණො;
පරසඬගහසඬඛ්‍යාදිං, විභාවෙය්‍ය විසාරදො.

134.

පඤ්චද්වාරාවජ්ජනතො, දස චිත්තානි දීපයෙ;
සෙසාවජ්ජනතො පඤ්චවත්තාලීසන්ති භාසිතං.

135.

පඤ්චවිඤ්ඤාණතො පාපවිපාකා සම්පට්ච්ඡනා;
පරමෙකං ද්වයං පුඤ්ඤවිපාකා සම්පට්ච්ඡනා.

136.

සන්තීරණා ද්විහෙතුම්භා, පාකා ද්වාදස ජායරෙ;
තිහෙතුකාමපාකම්භා, එකවීසති ලබ්භරෙ.

137.

රූපාවචරපාකම්භා, පරමෙකුනවීසති;
නවට්ඨාරූපපාකම්භා, සත්ත ජාපි යථාක්කමං.

138.

පටිසම්භා තු සත්තෙව, සිත්ථිතා තෙරසෙරිතා;
පාපපුඤ්ඤද්විහෙතුම්භා, එකවීසති භාවයෙ.

139.

ද්විහෙතුකාමක්‍රියතො, අට්ඨාරස උපෙක්ඛකා;
සත්තරස සුඛොපෙතා, විභාවෙය්‍ය විචක්ඛණො.

140.

කාමපුඤ්ඤතිහෙතුම්භා, තෙත්තිංසෙව උපෙක්ඛකා;
තෙපඤ්ඤාස සුඛොපෙතා, භවන්තීති පකාසිතං.

141.

තිහෙතුකාමක්‍රියතො, චතුර්වීසතිපෙක්ඛකා;
පුබ්බම්භා තු දීපෙය්‍ය, පඤ්චවීසති පණ්ඩිතො.

142.

දසරූපජවම්භෙකා-දසද්වාදස තෙරස;
යථාක්කමං පඤ්චදස, ආරුජ්ජා පරිදීපයෙ.

143.

ඵලම්භා චුද්දසෙවාහු, මග්ගම්භා තු සකං ඵලං;
පරං සඬගහම්ඵචෙවං, විගණෙය්‍ය විසාරදො.

144.

පුබ්බාපරසමොධාන-මිති ඤත්වා තතො පරං;
චත්ථුවීථිසමොධානං, යථාසම්භවමුද්දිසෙ.

145.

පඤ්ච චත්ථුනි නිස්සාය, කමතො පඤ්චමානසා;
තෙත්තිංස පන නිස්සාය, හදයං මානසා සියුං.

146.

කාමපාකමනොධාතු-හසිතුජ්ජාදමානසා;
දොසමුලානි මග්ගො ච, රූපජ්ඣානාව සබ්බථා.

147.

දසාවසෙසාපුඤ්ඤානි, කාමපුඤ්ඤමහාක්‍රියා;
චොට්ඨබ්බාරූපජවනං, සත්ත ලොකුත්තරානි ච.

148.

ද්වෙචත්තාලීස විත්තානි, පඤ්චචොකාරභූමියං;
නිස්සාය හදයං භොන්ති, අරූපෙ නිස්සයං විනා.

149.

ආරුජ්ජාකා චත්තාරො, අනිස්සායෙති සබ්බථා;
විත්ථාරෙනට්ඨධා භින්තං, සඬබ්බො තිව්ධං භවෙ.

150.

තෙචත්තාලීස නිස්සාය, අනිස්සාය චතුබ්බිධං;
නිස්සිතානිස්සිතා සෙසා, ද්වෙචත්තාලීස මානසා.

151.

පඤ්ච විත්තජ්ජනා භොන්ති, කමෙනෙකෙකවීථියං;
මනොධාතුත්තිකං නාම, පඤ්චද්වාරිකමීරිතං.

152.

සුඛතීරණවොට්ඨබ්බ-පරිත්තජවනා පන;
එකතිංසාපි ජායන්තෙ, ඡස්ස වීථිස්ස සම්භවා.

153.

මහාපාකා පනට්ඨාපි, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
ඡස්ස ද්වාරෙස්ස ජායන්ති, දස මුත්තා ව වීථියා.

154.

චුතිසන්ධිභවඬගානං, වසා පාකා මහග්ගතා;
නව වීථිවිමුත්තාති, දසධා වීථිසඬගහො.

155.

එකද්වාරිකචිත්තාති, පඤ්චජද්වාරිකා තථා;
ඡද්වාරිකවිමුත්තා ව, විමුත්තාති ව සබ්බථා.

156.

ඡත්තිංස තයෙකතිංස, දස වෙව නවෙති ව;
ඤත්වා වීථිසමොධානං, ගොවරඤ්ච සමුද්දිසෙ.

157.

කමතො පඤ්චවිඤ්ඤාණා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
අභිඤ්ඤාවජ්ජිතා සබ්බා, පඤ්චතාලීස මානසා.

158.

යථාසම්භවතො හොන්ති, රූපාදෙකෙකගොචරා;
පඤ්චගොචරමීරෙන්නි, මනොධාතුත්තිකං පන.

159.

සන්තීරණමහාපාකා, පරිත්තජවනාති ව;
වොට්ඨබ්බනමභිඤ්ඤා ව, තෙවත්තාලීස සම්භවා.

160.

ජාරම්මණෙස්ස හොන්තිති, අට්ඨධා තිව්ධා පුන;
එකාරම්මණචිත්තාති, පඤ්චජාරම්මණාති ව.

161.

සඬබ්බෙපා මානසා පඤ්ච-චත්තාලීස තයො තථා;
තෙවත්තාලීස වෙවෙති, සත්තධාපි සිද්ධං කථං.

162.

කාමපාකමනොධාතු-හසිතුප්පාදමානසා;
පඤ්චවීස යථායොගං, පරිත්තාරම්මණා මතා.

163.

කසිණුග්ගාට්ඨාකාසං, පඨමාරුප්පමානසං;
තස්සෙව නත්ථිභාවං තු, තතියාරුප්පකං තථා.

164.

ආලම්බිත්වා පචත්තන්ති, ආරුප්පා කමතො තතො;
දුතියඤ්ච චතුත්ථඤ්ච, ඡ මහග්ගතගොචරා.

165.

අප්පමාණසමඤ්ඤා තෙ, නිබ්බානෙ පන ගොචරෙ;
අට්ඨ ලොකුත්තරා ධම්මා, නියමෙන චචත්ථිතා.

166.

කසිණාසුභකොට්ඨාසෙ,
ආනාපානෙ ච යොගිතො;
පටිභාගනිමිත්තමිහි,
අප්පමඤ්ඤානුයුඤ්ජනො.

167.

සත්තපණ්ණත්තියඤ්චෙව, රූපජ්ඣානං පචත්තති;
යථාචුත්තනිමිත්තමිහි, සෙසමාරුප්පකන්ති ච.

168.

අභිඤ්ඤාවජ්ජිතා එකවීස මහග්ගතා සබ්බා;
සබ්බෙ පණ්ණත්තියසබ්බානෙ, නචත්තබ්බෙ පචත්තරෙ.

169.

ජායන්තාකුසලා ඤාණවිජ්ජයුත්තජවා තථා;
අප්පමාණං විතා වීස, පරිත්තාදීසු තීසුපි.

170.

තිහෙතුකාමපුඤ්ඤානි, පුඤ්ඤාභිඤ්ඤා ච පඤ්චිමෙ;
චතුසුපි පචත්තන්ති, අරහත්තද්වයං විතා.

171.

ත්‍රියාභිඤ්ඤා ච වොට්ඨබ්බං, ත්‍රියාකාමෙ තිහෙතුකා;

ඡ සබ්බත්ථාපි භොන්තීති, සත්තධා මානසා යිතා.

172.

එකතිච්චතුකොට්ඨාසගොවරා තිව්ධා පන;
සමසට්ඨි තථා වීස, කමෙනෙකාදසෙති ව.

173.

පඤ්චද්වාරෙසු පඤ්චාපි, පච්චුප්පන්තාව ගොවරා;
තෙකාලිකා නවත්තබ්බා, මනොද්වාරෙ යථාරහං.

174.

අජ්ඣක්තා ව බහිද්ධා ව, පඤ්චද්වාරෙසු ගොවරා;
මනොද්වාරෙ නවත්තබ්බො, නත්ථිභාවොපි ලබ්භති.

175.

පඤ්චද්වාරෙසු පඤ්චන්ත-මෙකමෙකො ව ගොවරො;
ඡාපි ආරම්මණා භොන්ති, මනොද්වාරම්භි සබ්බථා.

176.

පඤ්චද්වාරෙසු ගහිතං, තදඤ්ඤම්පි ව ගොවරං;
මනොද්වාරෙ වචත්ථානං, ගච්ඡතිති හි දෙසිතං.

177.

අතීතා වත්තමානා ව, සම්භවා කාමසන්ධියා;
ඡද්වාරගහිතා භොන්ති, තිව්ධා තෙපි ගොවරා.

178.

කම්මනිමිත්තමෙවෙකං, මනොද්වාරෙ උපට්ඨිතං;
නවත්තබ්බමතිතඤ්ච, ධම්මාරම්මණසඬ්භං.

179.

ආලම්බිත්ථා යථායොගං, පටිසන්ධිමහග්ගතා;
අන්තෙ චුති භවෙ මජ්ඣෙ, භවඬ්ගම්පි පවත්තතීති.

ඉති විත්තවිභාගෙ වීථිපරිකම්මකථා නිට්ඨිතා.

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො.

පඤ්චමො පරිච්ඡේදො

5. භූමිපුග්ගලකථා

180.

ඉතො පරං පවක්ඛාමි, භූමිපුග්ගලභෙදතො;
විත්තානං පන සබ්බෙසං, කමතො සඬගහං කථං.

181.

තිරයඤ්ච තිරච්ඡානයොනි පෙතාසුරා තථා;
චතුරාපායභූමීති, කාමෙ දුග්ගතියො මතා.

182.

වාතුමහාරාජිකා ච, තාවතීංසා ච යාමකා;
තුසිතා චෙව නිම්මානරතීනො වසවත්තීනො.

183.

ජලෙන දෙවලොකා ච, මානවාති ච සත්තධා;
කාමසුගතියො චෙකාදසධා කාමභූමියො.

184.

බ්‍රහ්මානං පාරිසජ්ජා ච, තථා බ්‍රහ්මපුරොහිතා;
මහාබ්‍රහ්මා ච තිව්ධා, පට්ඨප්පානභූමියො.

185.

පරිත්තභාප්පමාණාහා, තථෙවාහස්සරාති ච;
දුතියප්පානභූමී ච, තිව්ධාව පකාසිතා.

186.

පරිත්තසුභාප්පමාණාසුභා ච සුභකිණ්ඨකා;
තිව්ධාපි පච්චවත්ති, තතියප්පානභූමියො.

187.

චෙහජ්ජලා අසඤ්ඤී ච, සුද්ධාවාසා ච පඤ්චධා;
ඉච්චෙනා පන සත්තාපි, චතුත්ථප්පානභූමියො.

188.

අවිහා ච අතජ්ජා ච, සුදස්සා ච සුදස්සිනො;
අකනිට්ඨාති පඤ්චෙතෙ, සුද්ධාවාසා පකාසිතා.

189.

ඉති සොළසධා භින්නා, බ්‍රහ්මලොකා පවුච්චරෙ;
රුපිබ්‍රහ්මානමාවාසා, රූපාවචරභූමියෝ.

190.

ආකාසානඤ්චායතනනාමාදීහි පකාසිතා;
අරුපිබ්‍රහ්මලොකා ච, චතුරාරූපභූමියෝ.

191.

සොතාපන්නාදිහෙදෙන, චතුරානුක්තරා මතා;
පඤ්චතිංස පනිච්චෙවං, සබ්බථාපි ච භූමියෝ.

192.

ජායන්ති චතුරාපායෙ, පාපපාකාය සන්ධියා;
කාමාවචරදෙවෙසු, මහාපාකෙහි ජායරෙ.

193.

අහෙනුකා පුඤ්ඤපාකාහෙනුකෙන තු ජායරෙ;
භූමිමදෙවමනුස්සෙසු, මහාපාකෙහි චෙතරෙ.

194.

විපාකං පයිමජ්ඣානං, පයිමජ්ඣානභූමියං;
දුතියං තතියඤ්චෙව, දුතියජ්ඣානභූමියං.

195.

තතියමහි චතුත්ථං තු, චතුත්ථමහි ච පඤ්චමං;
ආරුප්පා ච කමෙනෙව, ආරුප්පෙ හොන්ති සන්ධියෝ.

196.

කායවාමාමනොද්වාරෙ, කම්මං පාණවධාදිකං;
කත්වා පාපකචිත්තෙහි, ජායන්තාපායභූමියං.

197.

කායවාමාමනොද්වාරෙ, දානං සීලඤ්ච භාවනං;
කාමපුඤ්ඤෙහි කත්වාන, කාමසුගතියං සියුං.

198.

පරිත්තං මජ්ඣමං ඥානං, පණිතඤ්ච යථාක්කමං;
භාවෙත්වා තිව්ධා හොන්ති, තීසු භූමිසු යොගිනෝ.

199.

වෙහස්ඵලෙසු ජායන්ති, භාවෙන්වා පඤ්චමං තථා;
සඤ්ඤාචිරාගතඤ්චෙව, භාවෙන්වාසඤ්ඤිභූමියං.

200.

සුද්ධාවාසෙසු ජායන්ති, අනාගාමිකපුග්ගලා;
ආරුප්පානි ච භාවෙන්වා, අරුපෙසු යථාක්කමං.

201.

ලොකුත්තරං තු භාවෙන්වා, යථාසකමනන්තරං;
සමාපත්තික්ඛණෙ වෙව, අප්පෙති ඵලමානසං.

202.

අපායමහා චුතා සත්තා, කාමධාතුමිහි ජායරෙ;
සබ්බට්ඨානෙසු ජායන්ති, කාමසුගතිනො චුතා.

203.

චුතා ජායන්ති රූපමහා, සබ්බත්ථාපායවජ්ජිතෙ;
කාමසුගතියං භොන්ති, අරූපාසඤ්ඤතො චුතා.

204.

තථාරූපචුතා භොන්ති, තත්ථෙචොපරිමෙව ච;
වට්ටමූලසමුච්ඡෙදා, නිබ්බායන්ති අනාසවා.

205.

සුද්ධාවාසෙස්වනාගාමි-පුග්ගලාවොපපජ්ජරෙ;
කාමධාතුමිහි ජායන්ති, අනාගාමිවිවජ්ජිතා.

206.

හෙට්ඨපපත්තිබ්බුග්ගමානං, අරියානං න කත්ථවි;
අසඤ්ඤසත්තාපායෙසු, නත්ථෙචාරියපුග්ගලා.

207.

වෙහස්ඵලෙ අකනිට්ඨෙ, භවග්ගෙ ච පතිට්ඨිතා;
න පුනාඤ්ඤත්ථ ජායන්ති, සබ්බෙ අරියපුග්ගලා.

208.

ජසු දෙවෙස්වනාගාමි, වීතරාගා න තිට්ඨරෙ;
න විරට්ඨායිනො තත්ථ, ලොකියාපි ච යොගිනො.

209.

ගිහිලිඬිගෙන න තිට්ඨන්ති, මනුස්සෙසු අනාසවා;
පබ්බජ්ජායඤ්ච භූමිමෙ ව, බ්‍රහ්මත්තෙපි ව තිට්ඨරෙ.

210.

යානි පඤ්ඤාස වස්සානි,
මනුස්සානං ස පිණ්ඩිතො;
එකො රත්තිදිවො තෙන,
මාසෙකො තිංස රත්තියො.

211.

ද්වාදසමාසියො වස්සො, තෙන පඤ්චසතං භවෙ;
වාතුමහාරාජිකානං, පමාණමිදමායුතො.

212.

තං නවුතිවස්සසත-සහස්සං පන පිණ්ඩිතං;
ගණනාය මනුස්සානං, චතුර්භාගූපරූපරි.

213.

යං මනුස්සවස්සසතං, තදෙකො දිවසො කතො;
තෙන වස්සසහස්සායු, තාවතිංසෙසු දෙසිතො.

214.

කොට්ඨ්ඨයං සට්ඨිසතසහස්සඤ්චාධිකං භවෙ;
ගණනාය මනුස්සානං, තාවතිංසෙසු පිණ්ඩිතං.

215.

ආයුජ්ජමාණමිච්චෙවං, දෙවානම්‍පරූපරි;
ද්වික්ඛත්තුං ද්විගුණං කත්වා, චතුර්භාගමුදාහරං.

216.

ගණනාය මනුස්සානං, තත්ථ වුද්දස කොට්ඨයො;
චත්තාලිසසතසහස්සාධිකා යාමභූමියං.

217.

තුසිතානං පකාසෙන්ති, සත්තපඤ්ඤාස කොට්ඨයො;
සට්ඨිසතසහස්සානි, වස්සානි අධිකානි ව.

218.

නිම්මානරතිදෙවානං, ද්විසතං තිංස කොට්ඨයො;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
චත්තාලීසවස්සසතසහස්සානි ච සබ්බථා.

219.

නවකොට්ඨසතඤ්චෙකවීසතිවස්සකොට්ඨයො;
සට්ඨිවස්සසතසහස්සාධිකා වසවත්තිසු.

220.

කප්පස්ස තතියො භාගො, උපඨිඨඤ්ච යථාක්කමං;
කප්පෙකො ද්වෙ ච චත්තාරො, අට්ඨ කප්පා ච සොළස.

221.

ද්වත්තිංස චතුසට්ඨි ච, නවසු බ්‍රහ්මභූමීසු;
වෙහජ්ඵලා අසඤ්ඤී ච, පඤ්චකප්පසතායුකා.

222.

කප්පසහස්සං ද්වෙ චත්තාරි, අට්ඨ සොළස චක්කමා;
සහස්සානි ච කප්පානං, සුද්ධාචාසානමුද්දියෙ.

223.

විසකප්පසහස්සානි, චත්තාලීසඤ්ච සට්ඨි ච;
චතුරාසිතිසහස්සා, කප්පා වාරුජ්ජකෙ කමා.

224.

ආයුජ්ජමාණනියමො, නත්ථි භූමිමෙ ච මානවෙ;
වස්සානං ගණනා නත්ථි, චතුරාපායභූමියං.

225.

පුටුජ්ජනාරියා චෙති, දුට්ඨා හොන්ති පුග්ගලා;
තිහෙතුකාදිහෙදෙන, තිට්ඨා ච පුටුජ්ජනා.

226.

මග්ගට්ඨා ච ඵලට්ඨා ච,
අට්ඨෙවාරියපුග්ගලා;
ආදිතො සත්ත සෙක්ඛා ච,
අසෙක්ඛො වාරහාපරො.

227.

අහෙතුකාව ලබ්භන්ති, සත්තා දුග්ගතියං පන;
තිහෙතුකාව ලබ්භන්ති, රූපාරූපෙ සවිත්තකා.

228.

කාමාවචරදෙවෙසු, අහෙනුකව්වජ්ජිතා;
විනිපාතාසුරෙ වෙව, මානවෙ ව තයොපි ව.

229.

අරියා නාම ලබ්භන්ති, අසඤ්ඤාපායවජ්ජිතෙ;
පුට්ඨජනා තු ලබ්භන්ති, සුද්ධාචාරව්වජ්ජිතෙ.

230.

සුද්ධාචාරසමපායඤ්ච, හිත්වාසඤ්ඤිහවං තිධා;
සොතාපන්නාදයො ද්වෙපි, සෙසට්ඨානෙසු ලබ්භරෙ.

231.

ඉති සබ්බජ්ජපහෙදෙන, භූමිපුග්ගලසඬගහං;
ඤ්ඤා විඤ්ඤා විභාවෙය්, තත්ථ චිත්තානි සමභවාති.

ඉති චිත්තවිභාගෙ භූමිපුග්ගලකථා නිට්ඨිතා.

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො

6. භූමිපුග්ගලචිත්තජ්ජවත්තිකථා

232.

කාමසුගතියං භොන්ති, මහාපාකා යථාරහං;
මහග්ගතවිපාකා ව, යථාසන්ධිවචන්ථිතා.

233.

වොට්ඨබ්බකාමපුඤ්ඤානි, වියුත්තානි ව දිට්ඨියා;
ලද්ධච්චසහිතඤ්චෙති, භොන්ති සබ්බත්ථ වුද්දස.

234.

සන්තීරණමනොධාතු-චක්ඛුසොතමනා පන;
දස චිත්තානි ඡායන්ති, සබ්බත්ථාරූපවජ්ජිතෙ.

235.

දිට්ඨිගතසම්පයුත්තා, විචිකිච්ඡායුතා තථා;
පඤ්ච සබ්බත්ථ ඡායන්ති, සුද්ධාචාරව්වජ්ජිතෙ.

236.

දොසමුලද්වයඤ්චෙව, සානාදිත්තයමානසා;
අට්ඨ සබ්බත්ථ ජායන්ති, මහග්ගතවිච්ඡිනෙ.

237.

චතුත්ථාරුප්පජවනං, අනාගාමිඵලාදයෝ;
මහාක්‍රියා ච ජායන්ති, තෙරසාපායව්ච්ඡිනෙ.

238.

හෙට්ඨාරුප්පජවා ද්වෙ ද්වෙ, ඡාපායුපරිව්ච්ඡිනෙ;
සිතරුප්පවා භොන්ති, අරුපාපායව්ච්ඡිනෙ.

239.

සොතාපත්තිඵලාදීනි, සුද්ධාපායව්ච්ඡිනෙ;
පට්ඨමානුත්තරං සුද්ධා-පායාරුපව්ච්ඡිනෙ.

240.

අවත්ථාභූමිභූතත්තා, න ගය්හන්ති අනුත්තරා;
එකචොකාරභූමි ච, රූපමත්තා න ගය්හති.

241.

සභූමිමා සබ්බභූමිමා ච, එකද්විත්තයව්ච්ඡිනා;
තථාරූපසුද්ධාවාස-බ්‍රහ්මාපායවසාති ච.

242.

මානසා පඤ්ච කොට්ඨාසා, සත්තරස චතුද්දස;
ජත්තිංසතෙකවීසා ච, එකඤ්චෙව යථාක්කමං.

243.

අට්ඨාරසාපි භොන්තෙතෙ, නවධාපි පුනෙකධා;
චතුධා තිවිධා චෙව, එකධාති ච හෙදතො.

244.

තෙරසාපි ච කොට්ඨාසා, භවන්තෙකතිභූමකා;
ජසත්තෙකාදසසත්ත-රසභූමකමානසා.

245.

එකද්වයතිචතුක්කපඤ්චකාධිකවීසජා;
ජබ්බිසතිංසජා චෙති, යථානුක්කමතො භවෙ.

246.

චත්තාරි සුන චත්තාරි, එකමට්ඨට්ඨ චෙකකං;
චත්තාරෙකාදස ද්වෙ ද්වෙ, සත්ත තෙව්ස චුද්දස.

247.

ක්‍රියාජවමහාපාකා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
ද්වෙපඤ්ඤාස න ලබ්භන්ති, චතුරාපායභූමියං.

248.

කාමාවචරදෙවෙසු, ඡසු භූමිමෙ ච මානවෙ;
කාමසුගතියං නත්ථි, නව පාකා මහග්ගතා.

249.

දොසමූලමහාපාකා, සානාදිත්තයමානසා;
නත්ථාරූපවිපාකා ච, වීසති රූපභූමියං.

250.

කඨබාදිට්ඨියුතා පඤ්චාරූපපාකා චතුබ්බිධා;
පඤ්චාදොනුත්තරා වෙච, සුද්ධාවාසෙ න ලබ්භරෙ.

251.

ආදාවජ්ජනමග්ගා ච, පටිසාරූපමානසා;
කාමපාකා සිතාරූපෙ, තෙවත්තාලීස නත්ථි තෙ.

252.

සත්තතිංස පරිත්තා ච, ලබ්භන්තාපායභූමියං;
මානසාසිති ලබ්භන්ති, කාමසුගතියං පන.

253.

එකුනසත්තති රූපෙ, සුද්ධෙ පඤ්ඤාස පඤ්ච ච;
ඡවත්තාලීස ආරූප්පෙ, නත්ථාසඤ්ඤීසු කිඤ්චිපි.

254.

ඉත්ථමෙකද්විතිචතුපඤ්චභූමිමානි සොළස;
දස පඤ්චදසෙවාථ, චතුත්තිංස චතුද්දස.

255.

අපායාහෙතුකානං තු, මහාපාකක්‍රියාජවෙ;
හිත්වා සෙසපරිත්තානි, විත්තානි පන ලබ්භරෙ.

256.

ද්විභෙතුකාභෙතුකානං, සෙසානං කාමමානසා;
ලබ්භන්ති පන හිත්වාන, ඤාණපාකක්‍රියාජවෙ.

257.

තිභෙතුකානං සත්තානං, තත්ථ තත්ථුපපත්තියං;
තත්ථ තත්ථුපපත්තානං, ලබ්භමානානි ලබ්භරෙ.

258.

තිභෙතුකානං සබ්බෙපි, මානසාපායපාණිනං;
සත්තතිංසාවසෙසානං, එකතාලීස නිද්දිසෙ.

259.

පුට්ඨජනාන සෙක්ඛානං, න සන්ති ජවනක්‍රියා;
න සන්ති චිතරාගානං, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි සබ්බථා.

260.

කඨබාදිට්ඨියුතා පඤ්ච, සෙක්ඛානං නත්ථි මානසා;
දොසමුලද්වයඤ්චාපි, නත්ථානාගාමීනො පන.

261.

චවත්ථිතාරියෙස්වෙච, යථාසකමනුත්තරා;
මග්ගට්ඨානං සකො මග්ගො, නත්ථඤ්ඤං කිඤ්චි සබ්බථා.

262.

පුට්ඨජනානං ද්වින්තමිපි, එලට්ඨානං යථාක්කමං;
තතියස්ස එලට්ඨස්ස, චතුත්ථස්ස ච සම්භවා.

263.

තෙසට්ඨි වෙච චිත්තානි, ලබ්භන්තෙකුනසට්ඨි ච;
සත්තපඤ්ඤාස චිත්තානි, තෙපඤ්ඤාස ච සබ්බථා.

264.

චතුපඤ්ඤාස පඤ්ඤාස, පඤ්ඤාසද්වයභීනකා;
කාමෙසු තෙසං සම්භොන්ති, චතුතාලීස චක්කමා.

265.

තෙචත්තාලීස වෙකුනචත්තාලීස යථාක්කමං;
භවන්තෙකුනතාලීස, පඤ්චත්තිංස ච රූපිසු.

266.

සත්තවිස ව තෙවිස, තෙවිස ව යථාක්කමං;
ආරුප්පෙසුපි ලබ්භන්ති, තෙසමට්ඨාරසෙව ව.

267.

පුටුප්පනා ව චත්තාරො, අපායාහෙතුකාදයො;
අරියා වෙව අට්ඨාති, ද්වාදසන්තං වසා සිග්ගං.

268.

ඡබ්බිධා විත්තකොට්ඨාසා, එකපුග්ගලිකා තථා;
චතුපඤ්චජසත්තට්ඨ-පුග්ගලට්ඨාති චක්කමා.

269.

ඡබ්බිස චුද්දසෙවාථ, තෙරස ද්වෙ ව මානසා;
දස සත්තාධිකා වෙව, පුන සත්තාධිකා දසාති.

ඉති විත්තවිභාගෙ භූමිපුග්ගලවිත්තප්පවත්තිකථා නිට්ඨිතා.

ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො.

සත්තමො පරිච්ඡෙදො

7. භූමිපුග්ගලසම්භවකථා

270.

ද්විහෙතුකාහෙතුකානං, න සම්පජ්ජති අප්පනා;
අරහත්තඤ්ච නත්ථිති, නත්ථෙව ජවනක්‍රියා.

271.

ඤාණපාකා න චත්තන්ති, ජලත්තා මූලසන්ධියා;
ද්විහෙතුකතදාලම්භං, සියා සුගතියං න වා.

272.

තිහෙතුකානං සත්තානං, සමථඤ්ච විපස්සනං;
භාවෙන්තානං පවත්තන්ති, ඡබ්බිසතිපි අප්පනා.

273.

අරහන්තාන සත්තානං, භවන්ති ජවනක්‍රියා;
යථාභූමිනියාමෙන, ඤාණපාකා ව ලබ්භරෙ.

274.

වජ්ඣා පයමමග්ගෙන, කඨබාදිට්ඨියුතා පන;
පටිසං තතියෙනෙව, කම්මමන්තෙන සාසවං.

275.

තස්මා තෙසං න වත්තන්ති, තානි චිත්තානි සබ්බථා;
මග්ගට්ඨානං තු මග්ගොව, නාඤ්ඤං සම්භොති කිඤ්චිපි.

276.

අහෙනුකවිපාකානි, ලබ්භමානාය වීථියා;
සබ්බථාපි ච සබ්බෙසං, සම්භවන්ති යථාරහං.

277.

පඤ්චද්චාරෙ මනොද්චාරෙ, ධුවමාවජ්ජනද්වයං;
පරිත්තපුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි, ලබ්භන්ති ලභ්භුන්තිනො.

278.

ක්‍රියාජවනමජ්ජනා, නත්ථාපායෙසු කාරණං;
නත්ථි සහෙනුකා පාකා, දුග්ගතත්තා හි සන්ධියා.

279.

බ්‍රහ්මානං පටිසං නත්ථි, ඤානවික්ඛම්භිතං තථා;
හෙට්ඨාඤානං චිරත්තත්තා, න භාවෙන්ති අරුපිනො.

280.

පුබ්බෙව දිට්ඨසච්චාව, අරියාරූපභූමකා;
තස්මාදිමග්ගො නත්ථෙත්ථ, කායාභාවා සිතං තථා.

281.

සුද්ධාවාසාපි පත්තාව, හෙට්ඨානුත්තරපඤ්චකං;
සත්තපාපපභීතා ච, තස්මා නත්ථෙත්ථ තානි ච.

282.

පඤ්චද්චාරිකචිත්තානි, ද්වාරාභාවෙ න විජ්ජරෙ;
සහෙනුකවිපාකා ච, යථාභූමිවත්ථිතා.

283.

සම්භවාසම්භවඤ්ඤෙවං, ඤත්වා පුග්ගලභූමිසු;
ලබ්භමානවසා තත්ථ, චිත්තසඬ්ගහමුද්දිසෙ.

284.

කුසලාදිප්පහෙදා ව, තථා භූමාදිහෙදතො;
චත්ථුද්වාරාරම්මණතො, භූමිපුග්ගලතොපි ව.

285.

විභාගො යො සමුද්දිට්ඨො,
චිත්තානඤ්ච තු සම්භවා;
ඤෙය්‍යා චෙතසිකානඤ්ච,
සම්පයොගානුසාරතොති.

ඉති චිත්තවිභාගෙ භූමිපුග්ගලසම්භවකථා නිට්ඨිතා.

සත්තමො පරිච්ඡෙදො.

නිට්ඨිතො ච චිත්තවිභාගො.

අට්ඨමො පරිච්ඡෙදො

2. චෙතසිකවිභාගො

8. චෙතසිකසම්පයොගකථා

286.

ඉති චිත්තවිධිං ඤත්වා, ද්වෙපඤ්ඤාස විභාවිනා;
ඤෙය්‍යා චෙතසි සම්භූතා, ධම්මා චෙතසිකා කථං.

287.

එස්සො ච වෙදනා සඤ්ඤා, චෙතනෙකග්ගතා තථා;
ජීවිතං මනසිකාරො, සත්ත සාධාරණා ඉමෙ.

288.

චිතක්කො ච විචාරො ච, පීති ච වීරියං තථා;
ඡන්දො ච අධිමොක්ඛො ච, ඡ පකිණ්ණකනාමකා.

289.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤෙසු පාකෙසු, ක්‍රියාසු ච යථාරහං;
මානසෙසු පචත්තන්ති, විජ්ජකිණ්ණා පකිණ්ණකා.

290.

සද්ධා සතින්ද්‍රියඤ්චෙව, හිරොත්තජ්ජබලද්වයං;

අලොභො ච අදොසො ච, පඤ්ඤා මජ්ඣන්තනාපි ච.

291.

අට්ඨෙතෙ උත්තමා නාම, ධම්මා උත්තමසාධනා;
නිවජ්ජාති පච්චිචන්ති, යුගලා ඡ තතොපරෙ.

292.

පස්සද්ධි කායචිත්තානං, ලභ්‍යතා මුද්‍යතා තථා;
කම්මඤ්ඤතා ච පාගුඤ්ඤ-තා ච උජ්ජකතාති ච.

293.

අප්පමඤ්ඤාද්වයං නාම, කරුණාමුදිතා සියුං;
සම්මාවාචා ච කම්මන්තා-ජීවා ච විරතිත්තයං.

294.

පඤ්චවීස පනිච්චෙතෙ, අනවජ්ජා යථාරහං;
පාපාහෙතුකමුත්තෙසු, අනවජ්ජෙසු ඡායරෙ.

295.

ලොභො දොසො ච මොහො ච,
මානො දිට්ඨි ච සංසයො;
ථිනම්ද්ධඤ්ච උද්ධච්චං,
කුක්කුච්චඤ්ච තථා දස.

296.

අභිරිකමනොත්තප්පං, ඉස්සා මච්ඡරියන්ති ච;
භොන්ති චුද්දස සාවජ්ජා, සාවජ්ජෙස්සවෙච සම්භවා.

297.

ද්වෙපඤ්ඤාස චතුද්ධෙවං, ධම්මා චෙතසිකා යීතා;
තෙසං දානි පවක්ඛාමී, සම්පයොගඤ්ච සඬගහං.

298.

සත්ත සාධාරණා සබ්බ-චිත්තසාධාරණා තතො;
චිත්තෙන සද්ධි අට්ඨන්තං, විජ්ජයොගො න කත්ථවි.

299.

චිත්තකො පඤ්චවිඤ්ඤාණං, දුතියාදිවිචජ්ජිතෙ;
විචාරොපි ච තත්ථෙව, තතියාදිවිචජ්ජිතෙ.

300.

සොමනස්සයුතෙ භිනි-චතුත්ථජ්ඣානවජ්ජිනෙ;
වීරියං පයමාවජ්ජ-විපාකාහෙනුවජ්ජිනෙ.

301.

ඡන්දො සම්භොති සබ්බත්ථ, මොමුහාහෙනුවජ්ජිනෙ;
අධිමොක්ඛො විවිකිච්ඡා-පඤ්චවිඤ්ඤාණවජ්ජිනෙ.

302.

ඡසට්ඨි පඤ්චපඤ්ඤාස, සත්තති චෙව සොළස;
විසතෙකාදසෙවාථ, පකිණ්ණකවිවජ්ජිතා.

303.

මානසා පඤ්චපඤ්ඤාස, සවිතක්කා ඡසට්ඨි ව;
සව්චාරෙකපඤ්ඤාස, සජ්ජිතිකමනා තථා.

304.

තෙසත්තති සවීරියා, සඡන්දෙකුනසත්තති;
සාධිමොක්ඛො පචුච්චන්ති, අට්ඨසත්තති මානසා.

305.

පඤ්ඤාප්පමඤ්ඤාචිරතී, හිත්වා එකුනසට්ඨිසු;
පාපාහෙනුකමුත්තෙසු, සද්ධාදෙකුනවිසති.

306.

ද්විහෙනුකාහෙනුපාපවජ්ජිතෙසු සමාසතො;
පඤ්ඤා තු ජායතෙ සත්තචත්තාලීසෙසු සබ්බථා.

307.

මහාක්‍රියාකාමපුඤ්ඤ-රූපජ්ඣානෙසු ජායරෙ;
අප්පමඤ්ඤාට්ඨවිසෙසු, හිත්වා ඥානං තු පඤ්චමං.

308.

ලොකුත්තරෙසු සබ්බත්ථ, සහෙව විරතිත්තයං;
කාමපුඤ්ඤෙසු සම්භොති, යථාසම්භවතො විසුං.

309.

විරතීඅප්පමඤ්ඤාසු, පඤ්චස්වපි යථාරහං;
කදාවිදෙව සම්භොති, එකෙකොව න චෙකතො.

310.

අහිරිකමනොත්තජ්ජං, මොහඋද්ධච්චමෙව ච;
පාපසාධාරණා නාම, චත්තාරො පාපසම්භවා.

311.

ලොහො ච ලොහමුලෙසු, දිට්ඨියුත්තෙසු දිට්ඨි ච;
මානො දිට්ඨිවියුත්තෙසු, දිට්ඨිමානා න චෙකතො.

312.

දොසමුලෙසු දොසො ච, ඉස්සා මච්ඡරියං තථා;
කුක්කුච්චමිති චත්තාරො, විවිකිච්ඡා තු කඬ්ඛිතෙ.

313.

සහෙව ටීනමිද්ධං තු, සසඬ්ඛාරෙසු පඤ්චසු;
ඉති වුද්දස සාවජ්ජා, සාවජ්ජෙස්ථෙව නිච්ඡිතා.

314.

මානො ච ටීනමිද්ධඤ්ච, සහ වාථ විසුං න වා;
ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චා, අඤ්ඤාමඤ්ඤං විසුං න වාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ චෙතසිකසම්පයොගකථා නිට්ඨිතා.

අට්ඨමො පරිච්ඡෙදො.

නවමො පරිච්ඡෙදො

9. චෙතසිකසඬ්ඛනකථා

315.

සත්ත සාධාරණා වෙව, ඡ ධම්මා ච පකිණ්ණකා;
සද්ධාදි පඤ්චවීසෙති, අට්ඨතිංස සම්ප්පිතා.

316.

කාමාවචරපුඤ්ඤෙසු, ලබ්භන්ති පයමද්වයෙ;
සත්තතිංසෙව දුතියෙ, පඤ්ඤාමත්තවිච්ඡිතා.

317.

තතියෙ ච යථාචුත්තා, පිතිමත්තවිච්ඡිතා;
ඡත්තිංසෙව චතුත්ථමිහි, පඤ්ඤාපිතිද්වයං විතා.

318.

මහාක්‍රියාසු යුජ්ජන්ති, හිත්වා විරතියෝ තථා;
පඤ්චතිංස චතුත්තිංසද්වයං තෙත්තිංසකං කමා.

319.

යපෙත්වා අප්පමඤ්ඤා ච, මහාපාකෙසු යොජිතා;
තෙත්තිංසා වෙච ද්වත්තිංසද්වයෙකත්තිංසකං කමා.

320.

අප්පමඤ්ඤා ගහෙත්වාන, හිත්වා විරතියෝ තථා;
පඤ්චතිංසෙව පයමෙ, රූපාවචරමානසෙ.

321.

විතක්කං දුතියෙ හිත්වා, විචාරඤ්ච තතො පරං;
චතුත්ථෙ පන පිතිඤ්ච, අප්පමඤ්ඤඤ්ච පඤ්චමෙ.

322.

යථාචුත්තපකාරාව, චතුත්තිංස යථාක්කමං;
තෙත්තිංස වෙච ද්වත්තිංස, සමතිංසඤ්ච ලබ්භරෙ.

323.

පඤ්චමෙන සමානා ච, යපෙත්වාරූප්පමානසා;
භූමාරම්මණහෙදඤ්ච, අභිගානඤ්ච පඤ්ඤතං.

324.

අප්පමඤ්ඤා යපෙත්වාන, ගහෙත්වා විරතිත්තයං;
ජත්තිංසානුත්තරෙ භොන්ති, පයමජ්ඣානමානසෙ.

325.

විතක්කං දුතියෙ හිත්වා, විචාරඤ්ච තතො පරං;
පිතිං හිත්වා චතුත්ථෙ ච, පඤ්චමෙපි ච සබ්බථා.

326.

යථාචුත්තප්පකාරාව, පඤ්චතිංස යථාක්කමං;
චතුත්තිංසඤ්ච තෙත්තිංස, තථා තෙත්තිංස වාපරෙ.

327.

ඵචං බාවීසධා හෙදො, අනවජ්ජෙසු සඨගභො;
ඵකුනසට්ඨිවිත්තෙසු, අට්ඨතිංසානම්ථිතො.

328.

විරතී අප්පමඤ්ඤා ව, ගහෙත්වා පන සබ්බසො;
එකමෙකං ගහෙත්වා ව, පච්චක්ඛාය ව සබ්බථා.

329.

කාමෙසු සත්තධා පුඤ්ඤෙ, චතුධා ව ක්‍රියෙ තථා;
රූපජ්ඣානචතුක්කෙ ව, කත්තබ්බොයම්පි සඬගහො.

330.

ඉමිනා පනුපායෙන, සමසත්තති හෙදතො;
අනවජ්ජෙසු විඤ්ඤෙය්‍යා, චිත්තුප්පාදෙසු සඬගහො.

331.

ඉති සබ්බජ්ජකාරෙන, අනවජ්ජවිනිවිජයං;
ඤ්ඤා යොජෙය්‍ය මෙධාවී, සාවජ්ජෙසු ව සඬගහං.

332.

සත්ත සාධාරණා වෙව, ඡ ධම්මා ව පකිණ්ණකා;
චත්තාරො පාපසාමඤ්ඤා, ධම්මා සත්තරසෙවිමෙ.

333.

එකුනව්සාසඬබාරෙ, පඨමෙ ලොහදිට්ඨියා;
දුතියෙ ලොහමානෙන, යථාචුත්තා ව තත්තකා.

334.

අට්ඨාරස විනා පීතී, තතියෙ ලොහදිට්ඨියා;
චතුත්ථෙපි විනා පීතී, ලොහමානෙන තත්තකා.

335.

පටිසෙ ව විනා පීතී, අසඬබාරෙ තථෙව තෙ;
ලබ්හන්ති දොසකුක්කුච්ච-මච්ඡරියාහි විසති.

336.

අසඬබාරෙසු චුත්තා ව, සසඬබාරෙසු පඤ්චධා;
ථිනමිද්ධෙනෙකවිස, විස ද්වෙවිසතික්කමා.

337.

ඡන්දං පීතිඤ්ච උද්ධච්චෙ, හිත්වා පඤ්චදසෙව තෙ;
හිත්වා විමොක්ඛං කඬබඤ්ච, ගහෙත්වා කඬබ්බෙන තථා.

338.

සත්තවිසතිධම්මානං, ඉති ද්වාදස සඬගහා;
ද්වාදසාපුඤ්ඤචිත්තෙසු, විඤ්ඤාතබ්බා විභාවිනා.

339.

හිත්වා ඡානියතෙ ධම්මෙ, ගහෙත්වා ච යථාරහං;
චතුත්තිංසාපි විඤ්ඤෙය්‍යා, සඬගහා තත්ථ විඤ්ඤුනා.

340.

ද්වාදසාකුසලෙස්වෙව, ඤත්වා සඬගහමුත්තරං;
ඤෙය්‍යාහෙතුකචිත්තෙසු, සඬගහං කමතො කථං?

341.

සත්ත සාධාරණා ඡන්දවජ්ජිතා ච පක්ඝ්ණකා;
හසිතුප්පාදචිත්තමහි, ද්වාදසෙව පකාසිතා.

342.

වොට්ඨබ්බෙ ච විනා පිතිං, වීරියං සුබතීරණෙ;
එකාදස යථාචුත්තා, ධම්මා ද්විසුපි දෙසිතා.

343.

මනොධාතුත්තිකෙ වෙව, උපෙක්ඛාතීරණද්වයෙ;
දස භොන්ති යථාචුත්තා, හිත්වා වීරියපිතියො.

344.

සත්ත සාධාරණා එව, පඤ්චවිඤ්ඤාණසම්භවා;
ඉච්චාහෙතුකචිත්තෙසු, පඤ්චධා සඬගහො යිතො.

345.

ඉති චෙතසිකෙ ධම්මෙ, චිත්තෙසු ගණිතෙ පුන;
චිත්තෙන සහ සඬගය්‍යෙ, ගණෙය්‍යාපි ච පණ්ඩිතො.

346.

අට්ඨතිංසාති යෙ චුත්තා, චිත්තෙන සහ තෙ පුන;
එකුනචත්තාලීසෙති, සබ්බත්ථෙකාධිකං නයෙ.

347.

බාවීසෙවං දස ද්වෙ ච, පඤ්ච චෙති යථාරහං;
සඬගහා සම්පයුත්තානං, තාලීසෙකුනකා කථා.

348.

විතක්කො ව විචාරො ව, පීති පඤ්ඤා තථා පන;
අප්පමඤ්ඤා විරතීති, නව ධම්මා යථාරහං.

349.

ගහෙනඛ්ඛාපනෙනඛ්ඛා, භවන්ති අනවජ්ජකෙ;
පරිවත්තෙති සබ්බත්ථ, වෙදනා තු යථාරහං.

350.

ඡන්දාධිමොක්ඛවීරියා, සද්ධාදෙකුනවිසති;
එස්සාදයො ඡලෙවාති, න චලන්තට්ඨවිසති.

351.

තෙරසෙව තු සාවජ්ජෙ, ඡලෙවාහෙතුමානසෙ;
න චලන්ති දස අඤ්ඤෙ, චුද්දසා ඡ ව සම්භවාති.

ඉති වෙනසිකවිභාගෙ වෙනසිකසඬගහකථා නිට්ඨිතා.

නවමො පරිච්ඡෙදො.

දසමො පරිච්ඡෙදො

10. පහෙදකථා

352.

එකුප්පාදා නිරොධා ව, එකාලම්ඛණවත්ථුකා;
සහගතා සහජාතා, සංසට්ඨා සහවුත්තිනො.

353.

තෙපඤ්ඤාස පනිච්චෙනෙ, සම්පයුත්තා යථාරහං;
විත්තවෙනසිකා ධම්මා, අට්ඨාරසවිධාපි ව.

354.

එකධා ඡබ්බිධා වෙව, චතුධා සත්තධා යීතා;
විත්තුප්පාදපහෙදෙන, භින්දිතඛ්ඛා විභාවිතා.

355.

අට්ඨ ධම්මාවිනිබ්භොගා, භින්තාසීති නවුත්තරා;
සත්තසතං දස ද්වෙ ව, සබ්බෙ භොන්ති සම්ස්සිතා.

356.

සන්තීරණමනොධාතු, සිතවොට්ඨබ්බනා තථා;
අපුඤ්ඤා කාමපුඤ්ඤා ව, මහාපාකා මහාක්‍රියා.

357.

පයමජ්ඣානධම්මා ව, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
පඤ්චපඤ්ඤාස සබ්බෙපි, විතක්කා භොන්ති හෙදිතා.

358.

විචාරාපි ව තෙයෙව, දුතියජ්ඣානනාමකා;
එකාදසාපරෙ චෙති, ඡසට්ඨි පරිදීපිතා.

359.

අපුඤ්ඤා කාමපුඤ්ඤා ව, මහාපාකා මහාක්‍රියා;
චතුක්කා චෙව චත්තාරො, සිතඤ්ච සුඛතීරණං.

360.

පයමාදිතිකජ්ඣානා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
ඉච්චෙවමෙකපඤ්ඤාස, පිතියො භොන්ති සබ්බථා.

361.

සිතවොට්ඨබ්බනා ද්වෙ ව, සාවජ්ජා වානවජ්ජකා;
හින්තමෙවං තු වීරියං, තෙසත්තතිවිධං භවෙ.

362.

සාවජ්ජා වානවජ්ජා ව, මොමුහද්වයවජ්ජිතා;
ඡන්දා භවන්ති සබ්බෙපි, සට්ඨිභෙදා නවුත්තරා.

363.

සන්තීරණමනොධාතු, සිතවොට්ඨබ්බනා තථා;
සාවජ්ජා වානවජ්ජා ව, විවික්චිජාවිවජ්ජිතා.

364.

අධිමොක්ඛා පනිච්චෙවං, අට්ඨසත්තති හෙදිතා;
තිසතං නවුති ද්වෙ ව, හින්තා භොන්ති පකිණ්ණකා.

365.

එකුනසට්ඨි වා භොන්ති, සද්ධාදෙකුනචීසති;
සහස්සඤ්ච සතඤ්චෙකං, එකචීසඤ්ච සබ්බථා.

366.

ඤාණෙන සම්පයුත්තා ව, කාමෙ ද්වාදසධාපරෙ;
පඤ්චතිංසාති පඤ්ඤාපි, සත්තතාලීසධා කථා.

367.

රූපජ්ඣානචතුක්කා ව, කාමපුඤ්ඤා මහාක්‍රියා;
අට්ඨවිසජ්ජමඤ්ඤෙවං, ඡජ්ජඤ්ඤාස භවන්ති ව.

368.

අනුත්තරා කාමපුඤ්ඤා, තිස්සො විරතියො පන;
භොන්ති සොළසධා භින්නා, අට්ඨතාලීස පිණ්ඩිතා.

369.

පඤ්චවිසානචජ්ජෙවං, සම්පයුත්තා චතුඛ්ඛිධා;
සහස්සද්විසතඤ්ඤෙව, ද්වි ව සත්තති හෙදතො.

370.

චත්තාරො පාපසාමඤ්ඤා, භින්නා ද්වාදසධා පන;
අට්ඨතාලීසධා භොන්ති, තෙ සබ්බෙ පරිපිණ්ඩිතා.

371.

ලොභො පනට්ඨධා භින්නො, ථිනම්ද්ධඤ්ච පඤ්චධා;
චතුධා දිට්ඨිමානො ව, චතුධා දිට්ඨියො විසුං.

372.

ද්විධා දොසාදිචත්තාරො, විචිකිච්ඡෙකධාති ව;
සාවජ්ජා සත්තධා චුත්තා, භින්නාසිති තිකුත්තරා.

373.

ඉච්චට්ඨාරසධා චුත්තා, තෙපඤ්ඤාසාපි හෙදතො;
ද්විසහස්සඤ්ච තු සතං, භවත්තෙකුතසට්ඨි ව.

374.

විතක්කවිචාරජිනිසුබොපෙක්ඛාසු පඤ්චසු;
භින්නිත්වා ඥානහෙදෙන, ගහෙනබ්බා අනුත්තරා.

375.

අඤ්ඤත්‍ර පන සබ්බත්ථ, නත්ථි හෙදජ්ජයොජනං;
අට්ඨෙව කස්මා ගය්හන්ති, අහෙදෙනාති ලක්ඛයෙ.

376.

පයමාදිවතුජ්ඣානා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
ඉච්චෙකමෙකදසධා, චතුතාලීස පිණ්ඩිතා.

377.

තෙවීස පඤ්චමා චෙති, සත්තසට්ඨි සම්ප්පිතා;
අප්පනා තත්ථ සබ්බාපි, අට්ඨපඤ්ඤාස දීපිතා.

378.

පඤ්චතිංසෙව සඬ්ඛෙපා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
අප්පනා තත්ථ සබ්බාපි, ඡබ්බිසති පකාසිතා.

379.

ඉද්ධිවිධං දිබ්බසොතං, චෙතොපරියනාමකා;
පුබ්බෙනිවාසානුස්සති, දිබ්බචක්ඛුති පඤ්චධා.

380.

අභිඤ්ඤාඤාණමීරෙන්ති, රූපාවචරපඤ්චමා;
කුසලඤ්ච ක්‍රියා චෙති, හෙදිතං දුට්ඨමපි ච.

381.

තං ද්වයමපි සම්මිස්සෙන්වා, පඤ්චාභිඤ්ඤා ච ලොකියා;
ආසවක්ඛයඤාණඤ්ච, ඡළභිඤ්ඤා පච්චිවරෙ.

382.

ලොකියා ච දසාභිඤ්ඤා, භින්දිත්වා කුසලක්‍රියා;
සත්තසත්තති ඤානානි, අට්ඨසට්ඨි පනප්පනා.

383.

සත්තසත්තති චිත්තානි, චතුපඤ්ඤාස සබ්බථා;
පචිතානි ච චිත්තානි, එකතිංසසතං සියුන්ති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ පහෙදකථා නිට්ඨිතා.

දසමො පරිච්ඡෙදො.

පරමත්ථවිනිච්ඡයෝ
එකාදසමො පරිච්ඡේදො

11. රාසිසරූපකථා

384.

සබ්බං සභාවසාමඤ්ඤ-විසෙසෙන යථාරහං;
ගතරාසිවසෙනාථ, අට්ඨාරසවිධං කථං.

385.

එස්සපඤ්චකරාසී ව, ක්කානිත්ථියමථාපරෙ;
මග්ගබලහෙතුකම්ම-පථලොකියරාසයො.

386.

නිරවජ්ජා ඡ පස්සද්ධි-ආදිකා ව සතීමතා;
යුගනන්ධා ව සමථා, තථා යෙවාපනාති ව.

387.

එස්සො ව වෙදනා සඤ්ඤා, චෙතනා චිත්තමෙව ව;
එස්සපඤ්චකරාසීති, පඤ්ච ධම්මා පකාසිතා.

388.

විතක්කො ව විචාරො ව, පිති චෙකග්ගතා තථා;
සුඛං දුක්ඛමුපෙක්ඛාති, සත්ත ක්කානඤ්ඤාමකා.

389.

සද්ධිත්ථියඤ්ච වීරියං, සති චෙව සමාධි ව;
පඤ්ඤා චතුබ්බිධා චුත්තා, මනො පඤ්චාපි වෙදනා.

390.

ජීවිතිත්ථියමෙකන්ති, චක්ඛාදීති ව සත්තධා;
බාවිසතිත්ථියා නාම, ධම්මා සොළස දෙසිතා.

391.

ආදිමග්ගෙ අනඤ්ඤාත-ඤ්ඤස්සාමිතිත්ථියං භවෙ;
මජ්ඣෙ අඤ්ඤිත්ථියං අන්තෙ, අඤ්ඤාතාවිත්ථියන්ති ව.

392.

පඤ්ඤානුත්තරවිත්තෙසු, භොන්ති තීණිත්ථියානිපි;
තිහෙතුකෙසු සෙසෙසු, එකං පඤ්ඤිත්ථියං මතං.

393.

සුඛං දුක්ඛිත්ථියඤ්චෙව, සොමනස්සිත්ථියං තථා;
දොමනස්සමුපෙක්ඛාති, පඤ්චධා වෙදනා කථා.

394.

රූපාරූපවසා ද්වෙධා, ජීවිතිත්ථියමෙකකං;
චක්ඛුසොතසානජීවිහාකායිත්ථිපුරිසිත්ථියා.

395.

තත්ථ ජීවිතරූපඤ්ච, අට්ඨෙත්ථ න තු ගය්හරෙ;
තස්මා නාමිත්ථියානෙව, දසපඤ්ච විනිද්දිසෙ.

396.

සම්මාදිට්ඨි ච සඬකජ්ජො, වායාමො විරතිත්තයං;
සම්මාසති සමාධි ච, මිච්ඡාදිට්ඨි ච ධම්මනො.

397.

මග්ගඬගානි නවෙනානි, ද්වාදසාපි යනො ද්විධා;
සම්මාමිච්ඡාති සඬකජ්ජො, වායාමො ච සමාධි ච.

398.

ලොකපාලදුක්ඤ්චෙව, හිරොත්තජ්ජමථාපරං;
අහිරිකමනොත්තජ්ජං, දුක්ඛං ලොකවිනාසකං.

399.

පඤ්ච සද්ධාදයො චෙති, ඛලධම්මා නචෙරිතා;
කණ්ඨසුක්කචසෙනාපි, පට්ඨකං අකම්පියා.

400.

ජ හෙතු හෙතුරාසිම්භි,
ලොභාලොභාදිකා තිකා;
මොමුහෙ කඬ්ඛිතුද්ධච්චා,
තත්ථ චුත්තාති අට්ඨධා.

401.

මිච්ඡාදිට්ඨි අහිජ්ඣා ච, ඛ්‍යාපාදො විරතිත්තයං;
සම්මාදිට්ඨිනහිජ්ඣා ච, අඛ්‍යාපාදො ච චෙතනා.

402.

දස කම්මපථානෙත්ථ, චුත්තා විරතිචෙතනා;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
ලොකපාලවිනාසාති, චූත්තා ලොකදුකා ද්විධා.

403.

පස්සද්ධිආදියුගලා, නිරවජ්ජා ඡ රාසයො;
සති ව සම්පජ්ඣඤ්ඤව, උපකාරදුකං භවෙ.

404.

යුගනන්ධදුකං නාම, සමථො ව විපස්සනා;
පග්ගහො ව අවික්ඛෙපො, සමථද්දුකමිරිතං.

405.

යෙ සරූපෙන නිද්දිට්ඨා, විත්තුජ්ජාදෙසු තාදිනා;
තෙ යපෙත්වාචසෙසා තු, යෙවාපනකනාමකා.

406.

ජන්දො ව අධිමොක්ඛො ව, තත්ත්වමඤ්ඤාත්තතා තථා;
උද්ධච්චං මනසිකාරො, පඤ්චාපණ්ණකනාමකා.

407.

මානො ව ථිනමිද්ධඤ්ඤව, ඉස්සා මච්ඡරියං තථා;
කුක්කුච්චමජ්ජමඤ්ඤා ව, තිස්සො විරතියොපි ව.

408.

ඵතෙ අනියතා නාම, ඵකාදස යථාරහං;
තතො ව සෙසා සබ්බෙපි, නියතාති පකිත්තිතා.

409.

කෙවි රාසිං න භජන්ති, කෙවි වානියතා යතො;
තස්මා යෙවාපනාතෙව, ධම්මා සොළස දෙසිතා.

410.

සත්තනිංසාවසෙසා තු, තත්ථ තත්ථ යථාරහං;
සරූපෙනෙව නිද්දිට්ඨා, විත්තුජ්ජාදෙසු සබ්බථා.

411.

දෙසිතානුත්තරුද්ධච්චෙ, නාමතො විරතුද්ධවා;
තථානුත්තරවිත්තෙසු, නියතං විරතිත්තයං.

412.

විත්තං විතක්කො සද්ධා ව,

හිරොත්තජ්ජබලද්වයං;
අලොභො ච අදොසො ච,
ලොභො දොසො ච දිට්ඨි ච.

413.

අහිරිකමනොත්තජ්ජං,
උද්ධච්චං විරතිත්තයං;
සොළසෙන යථායොගං,
ද්විසු යානෙසු දෙසිතා.

414.

වෙදනා තිසු වීරියං, සති ච චතුරාසිකා;
සමාධි ඡසු පඤ්ඤා ච, සත්තට්ඨානෙසු දීපිතා.

415.

එකවිස පනිච්චෙන, සවිහත්තිකනාමකා;
සෙසා ද්වත්තිංසති ධම්මා, සබ්බෙපි අවිහත්තිකාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ රාසිසරූපකථා නිට්ඨිතා.

එකාදසමො පරිච්ඡෙදො.

ද්වාදසමො පරිච්ඡෙදො

12. රාසිවිනිච්ඡයකථා

416.

තත්ථ විඤ්ඤාණකායා ඡ, සත්ත විඤ්ඤාණධාතූයො;
එස්සා චක්ඛාදිසම්ඵස්සා, ඡබ්බිධා සත්තධාපි ච.

417.

චක්ඛුසම්ඵස්සජාදීහි, හෙදෙහි පන වෙදනා;
සඤ්ඤා ච චෙතනා චෙව, හින්තා ඡධා ච සත්තධා.

418.

චිත්තූප්පාදෙසු ධම්මා ච, ඛන්ධායතනධාතූයො;
ආහාරා ච යථායොගං, එස්සපඤ්ඤවකරාසියං.

419.

සබ්බෙ සඬගහිතා හොන්ති, තස්මා නාමපරිග්ගහො;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
මූලරාසි ව සො සබ්බ-සඨගභොති පවුච්චති.

420.

ඤානරාසිමිහි පඤ්චෙව, ධම්මා සත්තජ්ජහෙදතො;
ඉන්ද්‍රියානි ව බාවීස, ධම්මතො පන සොළස.

421.

නව මග්ගඨගධම්මා ව, හින්තා ද්වාදසධාපි තෙ;
ජළෙව හෙතුයො තත්ථ, දෙසිතා කඨබ්බිතුද්ධවා.

422.

දස කම්මපථා ධම්මා, ජළෙව පන දෙසිතා;
සෙසාව දසධම්මෙහි, සමානා චතුරාසයො.

423.

පඤ්ඤා දසවිධා තත්ථ, වෙදනා නවධා ධීතා;
සමාධි සත්තධා භොති, වීරියං පන පඤ්චධා.

424.

සති හින්තා චතුර්ධාව, විතක්කො තිවිධො මතො;
ද්විධා විත්තාදයො භොන්ති, දසපඤ්චෙව සම්භවා.

425.

සෙසා ද්වත්තිංස සබ්බෙපි, ධම්මා එකෙකධාපි ව;
හින්වා රුපින්ද්‍රියානෙන, විභාගා අට්ඨධා කථං.

426.

එස්සො ව චෙතනා සඤ්ඤා, විචාරො පිති ජීවිතං;
නිරවජ්ජා ඡ යුගලා, සාවජ්ජමොභකඨබ්බිතා.

427.

යෙවාපනකධම්මා ව, විරතුද්ධච්චවජ්ජිතා;
ද්වාදසා චෙති සබ්බෙපි, ද්වත්තිංසකෙකධා තථා.

428.

විත්තං මනින්ද්‍රියං විත්තං, සද්ධා සද්ධින්ද්‍රියං බලං;
බලෙසු ලොකියා චුත්තා, ලොකියෙ ව දුකද්වයෙ.

429.

ලොභාලොභාදිකා ද්වෙව ද්වෙව,

චත්තාරො හෙතුරාසියං;
මිච්ඡාදිට්ඨි ච මග්ගභිගෙ,
පඤ්චකම්මපථෙපි තෙ.

430.

යෙවාපනකරාසිමිහි, දෙසිතා විරතුද්ධවා;
මග්ගහෙතුසු චෙචෙනි, ද්විධා පඤ්චදස යිතා.

431.

විතක්කො ක්කානමග්ගෙසු, තිවිධා නවධා පන;
චෙදනා මූලරාසිමිහි, තථා ක්කානින්ද්‍රියෙසු ව.

432.

ඉන්ද්‍රියමග්ගරාසිමිහි, බලපිට්ඨිදුකත්තිකෙ;
චතුධා සති තත්ථෙව, විරියමිපි ච පඤ්චධා.

433.

සමාධි සත්තධා චුත්තො, ක්කානභිගෙසු ච තත්ථ ව;
තත්ථෙව දසධා පඤ්ඤා, හෙතුකම්මපථෙසු ව.

434.

දසනවසත්තපඤ්චවතුතිද්ධෙකධා යිතා;
ඡළෙකකා පඤ්චදස, ද්වත්තිංස ච යථාක්කමං.

435.

අට්ඨ විභාගසඬ්ඛෙපා, පදානි දසධා සිග්ගං;
තෙපඤ්ඤාසෙව ධම්මා ව, අට්ඨාරස ච රාසයො.

436.

ඉති ධම්මවචන්ථානො, ධම්මසඬ්ඛණියං පන;
විත්තුප්පාදපරිච්ඡෙදෙ, උද්දෙසනයසඬ්ඛණො.

437.

පදානි චතුරාසිති, දෙසිතානි සරූපතො;
යෙවාපනකනාමෙන, සොළසෙව යථාරහං.

438.

තත්ථානියතනාමානි, පදානෙකාදසෙව තු;
චුත්තානෙකුනනචුති, නියනානෙව සම්භවා.

439.

අසම්භින්නපදානෙන්ථ, තෙපඤ්ඤාසෙව සබ්බථා;
චිත්තචෙතසිකානං තු, වසෙන පරිදීපයෙ.

440.

විභාගපද්ධම්මානං, වසෙනෙවං පකාසිතො;
චිත්තචෙතසිකානං තු, කමතො රාසිවිනිච්ඡයොති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ රාසිවිනිච්ඡයකථා නිව්ඨිතා.

ද්වාදසමො පරිච්ඡේදො.

තෙරසමො පරිච්ඡේදො

13. රාසියොගකථා

441.

ඉති රාසිවීරීං ඤත්වා, ලබ්භමානවසා බුධො;
තෙසමෙවාථ යොගම්පි, චිත්තුප්පාදෙසු දීපයෙ.

442.

කාමාවචරකුසලස්ස, පඨමද්වයමානසෙ;
සබ්බෙපි රාසයො භොන්ති, යථාසම්භවතො කථං.

443.

ඵස්සපඤ්චකරාසි ව, කුමානපඤ්චකරාසි ව;
ඉන්ද්‍රියට්ඨකරාසි ව, මග්ගපඤ්චකරාසි ව.

444.

බලසත්තකරාසි ව, හෙතුකම්මපථන්තිකා;
දසාවසෙසා රාසි ව, ලොකපාලදුකාදයො.

445.

යෙවාපනකතවකං, නියතුද්ධච්චවජ්ජිතා;
අප්පමඤ්ඤාද්වයඤ්ඤෙව, තිස්සො විරතියොති ව.

446.

ඉති සත්තරසෙවෙන, දෙසිතා ව සරූපතො;
යෙවාපනකරාසි ව, ලබ්භන්තිට්ඨාරසාපි ව.

447.

ඡප්පඤ්ඤාස පදානෙන්ථ, දෙසිතානි සරූපතො;
ධම්මා පන සමතිංස, තත්ථ භොන්ති සරූපතො.

448.

තානි යෙවාපනකෙහි, පඤ්චසට්ඨි පදානි ච;
ධම්මා චෙකුනතාලීස, භවන්ති පන සම්භවා.

449.

තත්ථ ද්වාදස ධම්මා ච, දෙසිතා සවිභත්තිකා;
අවසෙසා තු සබ්බෙපි, අවිභත්තිකනාමකා.

450.

එකද්වි ච තිචතුක්ක-ඡසත්තට්ඨානිකා පන;
සත්තවීස ච සත්තෙකො, ද්වෙකෙකො ච යථාක්කමං.

451.

නියතා තු චතුත්තිංස, ධම්මාව සහවුත්තිතො;
යථාසම්භවවුත්තිතො, පඤ්චධා නියතා කථා.

452.

තත්ථ වානියතෙ සබ්බෙ, ගහෙන්වා ච පභාය ච;
පච්චෙකඤ්ච ගහෙන්වාපි, සත්තධා යොජනක්කමො.

453.

සකිමෙකුනතාලීස, චතුත්තිංස යථාක්කමං;
පඤ්චක්ඛත්තුඤ්ච යොජෙය්‍ය, පඤ්චතිංසාති පණ්ඩිතො.

454.

රාසයො ච පදානීධ, ධම්මන්තරවිභත්තියො;
සරූපයෙවාපනකෙ, නියතානියතෙ යථා.

455.

යොජනානසහෙදඤ්ච, ගණනාසඬ්ගහට්ඨිති;
ලබ්භමානානුමානෙන, සල්ලක්ඛෙන්තො තභිං තභිං.

456.

ඤාණං ඤාණවිඤ්ඤාත්මහි, භිත්වා පිතිං උපෙක්ඛිතෙ;
චෙදනා පරිවත්තෙන්තො, කාමපුඤ්ඤෙ ච සෙසකෙ.

457.

මහාක්‍රියෙ ච යොජෙය්‍යා, පහාය විරතීත්තයං;
අප්පමඤ්ඤා ච භිත්වාථ, මහාපාකෙ ච යොජයෙ.

458.

තක්කාදිං කමතො භිත්වා, සබ්බත්ථ විරතීත්තයං;
පඤ්චමෙ අප්පමඤ්ඤාය, භිත්වා රූපෙ ච යොජයෙ.

459.

භිත්වාප්පමඤ්ඤා යොජයෙ, යථාක්කාමනුත්තරෙ;
ලොකුත්තරිත්ථියඤ්චෙව, ගහෙත්වා විරතීත්තයං.

460.

ක්කානානි චතුතාලීස, සුබ්බුත්තානි චත්තරෙ;
උපෙක්ඛිතානි තෙවීස, පඤ්චමජ්ඣානෙ ච සබ්බථා.

461.

අප්පමඤ්ඤාවිරතියො, කාමපුඤ්ඤෙසු ලබ්භරෙ;
අප්පමඤ්ඤා රූපජ්ඣාන-චතුක්කෙ ච මහාක්‍රියෙ.

462.

ලොකුත්තරෙසු සබ්බත්ථ, සම්මොභානි විරතීත්තයං;
නත්ථිද්වයම්පි ආරූප්පෙ, මහාපාකෙ ච පඤ්චමෙ.

463.

විතක්කාදිත්තයං පඤ්ඤා, පඤ්ච වානියතා චලා;
භානිබුද්ධිවසා සෙසා, න චලන්ති කුදාවනං.

464.

බාවිසතිවිධො චෙත්ථ, සඬගහො අනවජ්ජකෙ;
ද්වයද්වයවසා චෙව, ක්කානපඤ්චකතොපි ච.

465.

ඉති ඤත්වානවජ්ජෙසු, රාසිසඬගහ සම්භවං;
සාවජ්ජෙසුපි විඤ්ඤෙය්‍යා, විඤ්ඤානා රාසයො කථං.

466.

ලොහමුලෙසු පඨමෙ, එස්සපඤ්චකරාසි ච;
ක්කානපඤ්චකරාසි ච, තථෙවිත්ථියපඤ්චකං.

467.

මග්ගබලවතුක්කඤ්ච, හෙතුකම්මපට්ඨකා;
ලොකනාසකරාසී ව, සමථො සමට්ඨද්දකා.

468.

තත්ත්වමජ්ඣන්තනං භිත්වා, යෙවාපනකනාමකා;
චත්තාරො චෙති ලබ්භන්ති, තත්ථෙකාදස රාසයො.

469.

ද්වන්තිංසෙව පදානෙන්ථ, දෙසිතානි සරූපතො;
තානි යෙවාපනකෙහි, ඡන්තිංසෙව භවන්ති ව.

470.

අසම්භින්නපදානෙන්ථ, සමච්ඡති සම්භවා;
සවිභත්තිකනාමා ව, නව ධම්මා පකාසිතා.

471.

එකද්වයතිවතුක්ක-ඡට්ඨානනියතා පන;
එකාදස ඡළෙකා ව, කමෙනෙකො පුනෙකකො.

472.

නත්ථෙචානියතා හෙන්ථ, යෙවාපනකනාමකා;
යොජනානයහෙදො ව, තස්මා තත්ථ න විජ්ජති.

473.

මානො ව ථිනම්ද්ධඤ්ච, ඉස්සා මච්ඡරියං තථා;
කුක්කුච්චමිති සාවජ්ජෙ, ඡළෙචානියතා මතා.

474.

මානො දිට්ඨිවිසුත්තෙසු, සසඬ්ඛාරෙසු පඤ්චසු;
ථිනම්ද්ධං තයො සෙසා, පටිසද්වයයොගිනො.

475.

ඉච්චෙවමට්ඨ සාවජ්ජා, අනවජ්ජට්ඨවිසති;
ඡන්තිංස මානසා සබ්බෙ, හොන්තානියතයොගිනො.

476.

තෙහි යුත්තා යථායොගං, එකද්විත්තයපඤ්චහි;
ද්වෙ ද්වාච්ඡං තයො චෙව, නව වාථ යථාක්කමං.

477.

ඉති වුත්තානුසාරෙන, ලබ්භමානවසා පන;
තදඤ්ඤෙසුපි යොජෙය්‍යා, සාවජ්ජෙසු යථාක්කමං.

478.

ලොහමුලෙසු ලොහඤ්ච, දොසඤ්ච පටිසද්ධියෙ;
මොහමුලෙ කඬුද්ධව්වං, ගහෙත්වා හෙතුරාසියං.

479.

දිට්ඨිං දිට්ඨිවිප්පත්තමහි, හිත්වා පිතිමුපෙක්ඛිතෙ;
වෙදනං පරිවත්තෙන්තො, දොසමුලෙ ච පණ්ඩිතො.

480.

තථා කම්මපථං දිට්ඨිං,
පිතිං ඡන්දඤ්ච මොමුහෙ;
කඬුබිතෙ අධිමොක්ඛඤ්ච,
හිත්වා යොජෙය්‍යා රාසයො.

481.

චිත්තස්ස ධීතිං පත්තාසු, චිත්තස්සෙකග්ගතා පන;
කඬුබිතෙ පරිහීනාව, ඉන්ද්‍රියාදීසු පඤ්චසු.

482.

ඉති ද්වාදසධා ඤත්වා, සාවජ්ජෙසුපි සඬිගහං;
අහෙතුකෙපි විඤ්ඤෙය්‍යා, යථාසම්භවතො කථං.

483.

අට්ඨාරසාහෙතුකෙසු, පඤ්චවිඤ්ඤාණමානසෙ;
එස්සපඤ්චකරාසී ච, කුමානට්ඨානදුකං තථා.

484.

ඉන්ද්‍රියත්තිකරාසී ච, යෙවාපනකනාමකො;
එකො මනසිකාරොති, චත්තාරො රාසයො සිද්ධං.

485.

අසම්භින්නා පනට්ඨෙව, ද්වෙ තත්ථ සවිහත්තිකා;
එකද්වයතිකට්ඨානා, ඡළෙකො ච පුනෙකකො.

486.

මනොධාතුත්තිකාහෙතු-පටිසන්ධියුගෙ පන;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
විතක්කො ච විචාරො ච, අධිකා ක්කානරාසියං.

487.

සුඛසන්තීරණෙ පීති, දුතියාවජ්ජනෙ පන;
වීරියඤ්ච සමාධිඤ්ච, ලබ්භතින්ද්‍රියරාසියං.

488.

අධිකා භසිතෙ භොන්ති, පීති ච වීරියාදයො;
යෙවාපනාධිමොක්ඛො ච, පඤ්චවිඤ්ඤාණවජ්ජිතෙ.

489.

ඉච්චානවජ්ජෙ බාවීස,
සාවජ්ජෙ ද්වාදසාපරෙ;
යොගා හෙතුම්භි පඤ්චෙතෙ,
තාලීසෙකුනකා කථාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ රාසියොගකථා නිට්ඨිතා.

තෙරසමො පරිච්ඡෙදො.

චූද්දසමො පරිච්ඡෙදො

14. රාසිසම්භවකථා

490.

නචෙව යෙවාපනකා, අට්ඨාරස ච රාසයො;
නවහිංසතිසම්භින්තා, දස ද්වෙ සවිභත්තිකා.

491.

එකද්වයතිවතුජසත්තට්ඨානානවජ්ජකෙ;
සත්තවීසති සත්තෙකො, ද්වයමෙකො පුනෙකකො.

492.

දසෙව යෙවාපනකා, එකාදස ච රාසයො;
අට්ඨවීසතිසම්භින්තා, දසෙව සවිභත්තිකා.

493.

එකද්වයතිවතුක්කජට්ඨානනියතා පන;
අට්ඨාරස ච සත්තෙකො, එකො චෙකොව පාපකෙ.

494.

ද්වෙ යෙවාපනකා භොන්ති, රාසයෝ ච චතුබ්බිධා;
තෙරසෙත්ථ අසම්භින්නා, තයොව සවිහත්තිකා.

495.

එකද්වයතිකට්ඨානා, දස ද්වෙකො අභෙතුකෙ;
ඉච්චානවජ්ජා සාවජ්ජා-භෙතුකෙ යොගනිවිජයෝ.

496.

සත්තාපි නත්ථි සාවජ්ජෙ, නිරවජ්ජෙ පකාසකො;
අභෙතුකෙ ච මග්ගාදිරාසයෝ නත්ථි චුද්දස.

497.

අනවජ්ජා තු සාවජ්ජෙ, සාවජ්ජකානවජ්ජකෙ;
චිත්තුප්පාදම්භි නත්ථෙච, නත්ථොභයමභෙතුකෙ.

498.

සාවජ්ජා පන සාවජ්ජෙ, අනවජ්ජානවජ්ජකෙ;
ගහෙනබ්බා තු සබ්බත්ථ, සාධාරණා පකිණ්ණකා.

499.

ඤානපඤ්චකචිත්තෙසු, සත්තසට්ඨිසු නිද්දිසෙ;
ඤානභිගයොගහෙදෙන, රාසිහෙදං තභිං තභිං.

500.

චතුෂ්ක්කානවජ්ජෙසු, ඤාණපීතිකතං තථා;
චතුච්ඡ පරිත්තෙසු, චතුධා හෙදමුද්දිසෙ.

501.

සරාගච්ඡරාගානං, අප්පමඤ්ඤාපචත්තියං;
කරුණාමුදිතා භොන්ති, කාමපුඤ්ඤමහාක්‍රියෙ.

502.

උපචාරප්පනාපත්තා, සුඛිතා සත්තගොචරා;
තස්මා න පඤ්චමාරුජ්ජෙ, මහාපාකෙ අනුත්තරෙ.

503.

සොනාපතිතුපෙක්ඛාසු, පරිකම්මාදිසම්භවෙ;
ඤානානං තුලාපාකත්තා, තප්පාකෙසු ච ලබ්භරෙ.

504.

විරතී ව සරාගානං, වීතික්කමනසම්භවා;
සම්පත්තෙ ව සමාදානෙ, කාමපුඤ්ඤෙසු ලබ්භරෙ.

505.

තංතංද්චාරිකදුස්සිලා-වෙනනුවිෂෙදකිච්චතො;
මග්ගෙ ව තුලාපාකත්තා, එලෙ ව නියතා සියුං.

506.

පවත්තාකාරවිසයහිත්තා පඤ්චාපි සම්භවා;
ලොකියෙ ලබ්භමානාපි, විසුං වෙව සියුං න වා.

507.

පාපා ලබ්භන්ති පාපෙසු, සත්ත ඡක්කෙකකා කමා;
සරූපයෙවොභයකා, නියතට්ඨ ඡළෙතරෙ.

508.

සාධාරණා ව සබ්බත්ථ, යථාචුත්තා පකිණ්ණකා;
තත්ථ වෙකග්ගතා නත්ථි, ඉන්ද්‍රියාදීසු කඬ්ඛිතෙ.

509.

ඡන්දාධිමොක්ඛා යෙවාපි, වීසෙකාදසවජ්ජිතෙ;
උද්ධච්චමෙකාදසසු, මජ්ඣත්තමනවජ්ජකෙ.

510.

සබ්බත්ථ මනසිකාරො, තිද්ධෙකද්විතිකාපරෙ;
අට්ඨට්ඨවීසවතුසු, පඤ්චද්විසු යථාක්කමං.

511.

සමුදායවසෙනෙත්ථ, උද්ධච්චවිරතිත්තයං;
සවිහත්තිකමඤ්ඤත්ථ, අවිහත්තිකමෙව තං.

512.

විත්තුජ්ජාදෙසු තෙනෙතං, විහත්තිඅවිහත්තිකං;
ඉති සාධු සල්ලක්ඛෙය්‍ය, සම්භවාසම්භවං බ්‍රුධොති.

ඉති වෙනසිකවිභාගෙ රාසිසම්භවකථා නිට්ඨිතා.

චුද්දසමො පරිච්ඡෙදො.

පත්තරසමො පරිච්ඡේදො

15. රාසිසඬිගහකථා

513.

තෙත්තිංස වෙව ද්වත්තිංස, එකතිංස ච තිංස ච;
එකද්වත්තිංසහිනා ච, තිංස ධම්මානවජ්ජකෙ.

514.

දස ධම්මා තු සාවජ්ජේ, ඡපඤ්චවතුරාධිකා;
එකාදස දස නච, සත්තධාහෙතුකෙ පන.

515.

ඉත්ථං චුද්දසධා හින්නා, කොට්ඨාසා තු සරූපතො;
විහත්තා තෙහි යුත්තා ච, චිත්තුප්පාදා යථාක්කමං.

516.

තිකට්ඨකා පඤ්චවිස, දස පඤ්චාධිකා නච;
අට්ඨාරසෙති සත්තෙතෙ, අනවජ්ජා තථෙතරෙ.

517.

ද්වෙ චත්තාරො ඡළෙකං ද්වෙ,
පඤ්චාථ දසධාපරෙ;
සාවජ්ජාහෙතුකා වෙති,
කොට්ඨාසා හොන්ති චුද්දස.

518.

නච වාපි ඡ චත්තාරො, චතුපඤ්චජසත්තකා;
නච ද්වෙ ද්වෙ තථෙකො ච, යෙවාපනකසඬිගහා.

519.

තෙහි යුත්තා පනට්ඨාථ, වීසෙකතිංස මානසා;
ද්වෙ ද්වෙ ද්වෙ තීණි වෙකං ද්වෙ, අට්ඨ දස යථාක්කමං.

520.

සත්තතිංසකතො යාච, එකතිංසානවජ්ජකෙ;
තිකට්ඨකාදිකෙ සත්ත, ධීතා නියතසඬිගහා.

521.

පාපෙසු වීස වෙකුන-වීසට්ඨාරස සොළස;

පරමත්ථවිනිවිජයො
චතුර්ධා ද්විසු චතුසු, චතුසු ද්විසු චට්ඨිතා.

522.

එකද්විපඤ්චදසසු, ච ද්විධාහෙතුකෙසු ච;
තිකද්වෙකාධිකා ධම්මා, දසට්ඨ ච යථාක්කමං.

523.

පඤ්චද්වෙකද්විහිපඤ්ච, කොට්ඨාසා නියතා ඨිතා;
තෙහි යුත්තා පනට්ඨාථ, වීස ද්වෙ ද්වෙ තිකෙකකා.

524.

පුබ්බාපරද්වයාපුඤ්ඤෙ, කාමපාකෙ අහෙතුකෙ;
පඤ්චමානුත්තරාරුජ්ජෙ, නත්ථානියතසම්භවො.

525.

ජත්තිංසමානසෙස්වෙච, ලබ්භන්තානියතා න වා;
තෙපඤ්ඤාසාවසෙසා තු, සබ්බෙ නියතයොගිනො.

526.

නියතානියතෙ කත්වා, ලබ්භන්තොභයථා තථා;
සරුපයෙවොභයකා, තිව්ධෙවං තු සඬ්භගා.

527.

ඤ්ඤායා චුත්තානුසාරෙන, තෙහි යුත්තාව මානසා;
තතො පුන විභාවෙයා, සබ්බසඬ්භගාහිකං නයං.

528.

එකුනතාලීසකතො, යාවෙකත්තිංසකා ඨිතා;
නවධා අනවජ්ජෙසු, තෙහි යුත්තා ච මානසා.

529.

ද්වෙ චත්තාරො දසෙවාථ, තිකපඤ්චාධිකා දස;
තෙවීස කමතො සත්ත, ද්වෙ ච පඤ්චදසාපරෙ.

530.

ද්වෙ ච ද්වෙ තිකද්වෙ ද්වෙකා, සාවජ්ජෙසු ච සොළස;
එකුනවීස වීසාථ, වීසෙකද්විතයාධිකා.

531.

අහෙතුකෙ පනට්ඨාථ, දසෙකද්විතයාධිකා;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
දසපඤ්ච ද්විකෙකාති, භවන්තෙකුතවිසති.

532.

ලබ්භමානානුසාරෙන, ධම්මානං පන සඬගහො;
සක්කා චුත්තනයෙනෙව, විඤ්ඤාතුං පන විඤ්ඤානාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ රාසිසඬගහකථා නිව්ඨිතා.

පන්තරසමො පරිච්ඡෙදො.

සොළසමො පරිච්ඡෙදො

16. චිත්තුප්පාදකථා

533.

චිත්තුප්පාදෙසු ධම්මානං, ඉති ඤාත්වා විනිච්ඡයං;
චිත්තුප්පාදානමෙවාථ, ඤාතබ්බො හෙදසඬගහො.

534.

වෙදනාභාරතො වෙව, හෙතාධිපතීතො තථා;
කුමාරිත්ථිසමග්ගබලා, යෙවාපනපථාදිතො.

535.

තත්ථ සුඛා ව දුක්ඛා ව, අදුක්ඛමසුඛාති ව;
තිස්සො ව වෙදනා චුත්තා, සම්භොගත්ථවිසෙසතො.

536.

සුඛං දුක්ඛං සොමනස්සං, දොමනස්සමථාපරං;
උපෙක්ඛිත්ථිසමිච්චෙවං, පඤ්චිත්ථිසවිභාගතො.

537.

කායවිඤ්ඤාණයුගලෙ, සුඛදුක්ඛා හි වෙදනා;
සොමනස්සං දොමනස්සං, ඉති නාමං ලහන්ති න.

538.

අඤ්ඤත්ථ පන සබ්බත්ථ, සුඛා දුක්ඛා ව වෙදනා;
සොමනස්සං දොමනස්සං, ඉති නාමං ලහන්ති ව.

539.

අදුක්ඛි අසුබොපෙක්ඛා, මජ්ඣන්තාති ව වෙදනා;

පඤ්චපඤ්ඤාසවිත්තෙසු, තදඤ්ඤෙසු පකාසිතා.

540.

සුඛදුක්ඛිත්ථියයුත්තං, කායවිඤ්ඤාණකද්වයං;
දොමනස්සිත්ථියයුත්තං, පටිසද්වයමානසං.

541.

අට්ඨාරස පරිත්තානි, චතුක්කජ්ඣානමාදිතො;
සොමනස්සිත්ථියයුත්තා, ද්වාසට්ඨිවිධ මානසා.

542.

ද්වත්තිංස ච පරිත්තානි, තෙව්ස ඥානපඤ්චමා;
භොත්තිපෙක්ඛිත්ථියයුත්තා, පඤ්චපඤ්ඤාස මානසා.

543.

සුඛයුත්තා තු තෙසට්ඨි, දුක්ඛයුත්තා තයො තහිං;
අදුක්ඛමසුඛයුත්තා, පඤ්චපඤ්ඤාසුපෙක්ඛකා.

544.

ඔජට්ඨමකරූපඤ්ච, වෙදනං සන්ධිමානසං;
නාමරූපඤ්ච කමතො, ආභරන්තීති දෙසිතා.

545.

ආභාරා කබලීකාරො, එස්සො සඤ්චෙතනා තථා;
විඤ්ඤාණඤ්චෙති චත්තාරො, උපත්ථමහා ච සම්භවා.

546.

චිත්තුප්පාදෙසු සබ්බත්ථ,
ආභාරාරූපිනො තයො;
කබලීකාරො ආභාරො,
කාමෙ කායානුපාලකො.

547.

අලොභො ච අදොසො ච,
අමොභො ච තථාපරො;
ලොභො දොසො ච මොභො ච,
භෙතු ධම්මා ඡ දෙසිතා.

548.

කුසලාකුසලා භෙතු, තයො අබ්‍යාකතාති ච;

පරමත්ථවිනිවිජයො
නවද්වාදසධා තත්ථ, විපාකක්‍රියහෙදතො.

549.

දස පඤ්චාධිකා භොන්ති, භූමිහෙදා තතො තභිං;
පුඤ්ඤපාකක්‍රියාහෙදා, තාලීස චතුත්තකා.

550.

සන්තීරණමනොධාතු-පඤ්චවිඤ්ඤාණමානසෙ;
වොට්ඨබ්බතො ච භසිතෙ, හෙතු නාම න විජ්ජති.

551.

ලොහමුලෙසු ලොහො ච,
මොහො ච පටිසද්ධයෙ;
දොසො මොහො ච ලබ්භන්ති,
මොහො එකොච මොමුහෙ.

552.

ඤාණෙන විජ්ජයුත්තෙසු,
අලොභාදිද්ධියං භවෙ;
තතො සෙසෙසු සබ්බත්ථ,
අලොභාදිතයොපි ච.

553.

තිහෙතුකා සත්තචත්තා-ලීස භොන්ති ද්විහෙතුකා;
බාවීස ද්වෙකහෙතුකා, අට්ඨාරස අහෙතුකා.

554.

ජන්දො චිත්තඤ්ච වීරියං, විමංසාති චතුබ්බිධා;
සහජාතාධිපා ධම්මා, චුත්තාධිපතයො සියුං.

555.

යමාලම්බං ගරුං කත්වා, නාමධම්මා පචත්තරෙ;
ආරම්මණාධිපනාමෙන, තදාලම්බණමීරිතං.

556.

තිහෙතුකජවෙස්ථෙකො, චතුසුපි යථාරහං;
ද්විහෙතුකෙසු සම්භොති, විමංසාධිපතිං විනා.

557.

අනුත්තරෙ කාමපුඤ්ඤෙ, තිහෙතුකමහාක්‍රියෙ;

පරමත්ථවිනිවිජයො
ලොහමුලෙ ච සාවජ්ජෙ, ලබ්භතාලම්බණාධිපො.

558.

තත්ථ වානියතා කාමෙ, ලබ්භමානාපි ලබ්භරෙ;
මහග්ගතානුත්තරෙසු, නියතාව යථාරහං.

559.

ක්‍රියාද්විහෙතුපටිසෙ,
තත්ථෙවාලම්බණාධිපො;
මොමුභාහෙතුකෙ පාකෙ,
ලොකියෙ ච න කොවිපි.

560.

උභයාධිපයුත්තා ච, සහජාධිපයොගිනො;
උභයානියතාධිජ්ජා, සහජානියතාධිපා.

561.

උභයවිජ්ජයුත්තා ච, පඤ්චධා තත්ථ මානසා;
අට්ඨට්ඨාරස වීසං ඡ, සත්තතිංස යථාක්කමං.

562.

පඤ්චාධිපතියොගා ච, චතුරාධිපයොගිනො;
තිවිධාධිපයුත්තා ච, විමුත්තාපි ච සබ්බථා.

563.

සොළසාථ සමත්තිංස, ඡළෙවාථ යථාක්කමං;
සත්තතිංසතිවිධාති, චතුරෙවම්පි නිද්දිසෙ.

564.

විමංසාධිපයුත්තා ච, සහජාධිපයොගිනො;
ආලම්බාධිපයුත්තා ච, විජ්ජමුත්තාපි සබ්බථා.

565.

චතුත්තිංස ද්විපඤ්ඤාස, අට්ඨවීස යථාක්කමං;
සත්තතිංසති වෙවෙති, චතුරෙවම්පි නිද්දිසෙ.

566.

සහජාධිපලද්ධා තු, ද්වෙපඤ්ඤාසෙව සබ්බථා;
ආලම්බාධිපලද්ධා ච, උභයාධිපලාභිනො.

567.

අට්ඨවීසෙව සබ්බෙපි, ද්වෙපඤ්ඤාසෙව සාධිපා;
සෙසා නිරාධිපා සබ්බෙ, සත්තතිංසාපි සබ්බථා.

568.

වෙදනාදිවසෙනෙවං, ඤාත්වා හෙදං චතුබ්බිධං;
ඤානින්ද්‍රියමග්ගබල-වසෙනාපි විභාවයෙ.

569.

විතක්කහෙට්ඨිමං ඤානං, මනොපරං මනින්ද්‍රියං;
හෙතුපරඤ්ච මග්ගඪගං, බලං වීරියපච්ඡිමං.

570.

අවිතක්කෙ පකතියා, තස්මා ඤානං න විජ්ජති;
අහෙතුකෙ ච මග්ගඪගං, බලඤ්චාවීරියෙ යථා.

571.

අට්ඨ රූපින්ද්‍රියානෙන්ථ, අගය්හන්තෙව සබ්බථා;
මග්ගින්ද්‍රියබලට්ඨෙසු, සමාධි ච න කඪ්ඨිතෙ.

572.

කාමපුඤ්ඤෙස්වතියතා, විරතීපි අනුද්ධතා;
පඤ්ඤානුත්තරචිත්තෙසු, ඉන්ද්‍රියත්තයභාජිතා.

573.

සෙසා චූත්තානුසාරෙන, ලබ්භමානජ්ඣානාදිකා;
තෙහි යුත්තා ච විඤ්ඤෙය්සා, විත්තුප්පාදා යථාක්කමං.

574.

සොමනස්සයුත්තා කාමෙ, ලොකුත්තරමහග්ගතෙ;
පඨමජ්ඣානචිත්තා ච, පඤ්චඤානඪගිකා මතා.

575.

දුක්ඛුපෙක්ඛායුත්තා කාමෙ, පඤ්චවිඤ්ඤාණවජ්ජිතා;
දුතියජ්ඣානචිත්තා ච, චතුඤානඪගිකා සියුං.

576.

ඤානඪගත්තයසංයුත්තා, තතියජ්ඣානමානසා;
චතුත්ථපඤ්චමාරුප්පා, ඤානඪගද්වයයොගිතො.

577.

පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලෙ, ඤානභිගං නත්ථි කිඤ්චිපි;
ඉත්ථං ඤානානං හෙදෙන, පඤ්චධා මානසා යිතා.

578.

එකුනතිංසති සත්ත-තිංස වෙකාදසාපරෙ;
චතුත්තිංස දසෙවාථ, ගණිකා තු යථාක්කමං.

579.

ලොකුත්තරෙසු සබ්බෙසු, ඉන්ද්‍රියානි නවුච්චරෙ;
තිහෙතුකෙසු සබ්බෙසු, ලොකියෙසු පනට්ඨධා.

580.

ඤාණෙන විජ්ජයුත්තෙසු, සත්තධාව සමුද්ධරෙ;
සිතවොට්ඨබ්බනා පුඤ්ඤෙ, පඤ්චධාව පකාසයෙ.

581.

විචිකිච්ඡාසහගතෙ, චතුධාව විනිද්දිසෙ;
තීණින්ද්‍රියානි චුත්තානි, සෙසාහෙතුකමානසෙ.

582.

අට්ඨ වෙකුනතාලීස, ද්වාදස වාථ තෙරස;
එකඤ්ච සොළස වෙති, ජබ්බිධා තත්ථ සභිගහො.

583.

පට්ඨානුත්තරං ඤානං, අට්ඨමග්ගභිගිකං මතං;
සත්තමග්ගභිගිකං නාම, සෙසං ඤානමනුත්තරං.

584.

ලොකියං පට්ඨං ඤානං, තථා කාමෙ තිහෙතුකං;
පඤ්චමග්ගභිගිකා නාම, විත්තුජ්ජාදා පකාසිතා.

585.

සෙසං මහග්ගතං ඤානං, සම්පයුත්තා ච දිට්ඨියා;
ඤාණෙන විජ්ජයුත්තා ච, චතුමග්ගභිගිකා මතා.

586.

දොසමුලද්වයඤ්චෙව, උද්ධච්චසහිතං තථා;
දිට්ඨියා විජ්ජයුත්තා ච, මග්ගභිගත්තයයොගිනො.

587.

විවිකිවිජාසම්පයුත්තො, චූත්තො මග්ගො දුච්ඡිගිකො;
අමග්ගාහෙනුකො චෙති, සත්තධා තත්ථ සඤ්චගහො.

588.

අට්ඨ ද්වත්තිංසති චෙව, දස පඤ්චාධිකාපරෙ;
තාලීස කමතො සත්ත, එකඤ්චට්ඨදසාපරෙ.

589.

බ්ලානි පන සත්තෙව, සබ්බත්ථාපි තිහෙනුකෙ;
ඤාණෙන විජ්ජයුත්තෙසු, ඡ බ්ලානි සමුද්දිසෙ.

590.

චතුර්ධාකුසලෙ හොන්ති, තිව්ධා කඬ්ඛිතෙ පන;
ද්විබ්ලං සිතචොට්ඨබ්බං, අබ්ලං සෙසමීරිතං.

591.

ඡබ්බිධො සඤ්චගහො තත්ථ, සත්තතාලීසථාපරෙ;
ද්වාදසෙකාදසෙකං ද්වෙ, සොළසෙති යථාක්කමං.

592.

ඉත්ථං පඤ්ච ඡ සත්ත ඡ-කොට්ඨාසා කමතො ධීතා;
චතුර්විසති සබ්බෙපි, ක්කානඤ්චාදිවසා කථා.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ චිත්තජපාදකථා නිට්ඨිතා.

සොළසමො පරිච්ඡෙදො.

සත්තරසමො පරිච්ඡෙදො

17. දිට්ඨිසඤ්චකථා

593.

යෙවාපනකනාමෙන, ධම්මා ඡන්දාදයො තථා;
බන්ධාදයො ච කොට්ඨාසා, උද්දිට්ඨා හි යථාරහං.

594.

තත්ථ ඡන්දාදයො ධම්මා, විහත්තාව යථාරහං;
බන්ධාදිරාසයො වාපි, විඤ්ඤයා දානි සම්භවා.

595.

වෙදනා වෙදනාක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සජාදිකා;
සඤ්ඤා ච සඤ්ඤාක්ඛන්ධොති, ඡබ්බිධාපි පකාසිතා.

596.

සඬ්ඛාරක්ඛන්ධනාමෙන, සෙසා චෙනසිකා මනා;
චුත්තා විඤ්ඤාණකායා ඡ, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධනාමනො.

597.

රූපක්ඛන්ධො පුනෙනොච, සම්පයුත්තාවියොගිනො;
අරූපිනො ච චත්තාරො, පඤ්චක්ඛන්ධා පච්චිවරෙ.

598.

මනායතනනාමං තු, චිත්තමෙව තථාපරා;
චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතාදිසත්තවිඤ්ඤාණධාතූයො.

599.

සබ්බෙ චෙනසිකා ධම්මා, ධම්මායතනසඬ්ගහා;
ධම්මධාතූති ච චුත්තා, ද්විපඤ්ඤාසාපි සබ්බථා.

600.

සුඛුමානි ච රූපානි, නිබ්බානඤ්චෙත්ථ ගය්හරෙ;
ඔළාරිකානි රූපානි, දසායතනධාතූයො.

601.

චක්ඛුසොතසානජීවිහා-කායායතනනාමකා;
රූපසද්දගන්ධරස-ඵොට්ඨබ්බායතනානි ච.

602.

ද්වාදසායතනා සබ්බෙ, හොන්තට්ඨාරසධාතූයො;
ඛන්ධා යපෙත්වා නිබ්බානං, නත්ථි පණ්ණත්ති තීසුපි.

603.

ආහාරාදි ච කොට්ඨාසා, පුබ්බෙ චුත්තනායාච තෙ;
ඉති මිස්සකසඬ්ඛෙපො, විඤ්ඤාතබ්බො විභාවිනා.

604.

ද්වාදසාකුසලෙස්චෙව, චුද්දසාපි චචත්ථිතා;
යෙ සාවජ්ජාව තෙසමිපි, සඬ්ගහො දානි නියාතෙ.

605.

කාමාසවො භවාසවො, දිට්ඨාච්ඡ්ජාසවානි ව;
චත්තාරො ආසවා චුත්තා, තයො ධම්මා සරූපතො.

606.

ආසවා ආසවට්ඨෙන,
ඕසා වුය්භනතො තථා;
යොජන්තීති ව යොගානි,
තෙ චත්තාරො ව දෙසිතා.

607.

කාමබ්භවො ව පටිසො, මානො දිට්ඨි ව සංසයො;
සීලබ්බතපරාමාසො, භවරාගො තථාපරො.

608.

ඉස්සා මච්ඡරියාච්ඡ්ජා, ඉති සංයොජනා දස;
අට්ඨ ධම්මා සරූපෙන, අභිධම්මෙ පකාසිතා.

609.

ඉස්සාමච්ඡරියං භිත්වා, කත්වා මානුද්ධවං තභිං;
භිත්දිත්වා භවරාගඤ්ච, රූපාරූපවසා ද්විධා.

610.

පඤ්චොරමභාගියා චෙව, පඤ්චුද්ධමභාගියානි ව;
දස සංයොජනා චුත්තා, සුත්තෙ සත්ත සරූපතො.

611.

ගන්ථා ධම්මා ව චත්තාරො, තයො ධම්මා සරූපතො;
අභිජ්ඣාකායගන්ථො ව, බ්‍යාපාදො ව පච්චිචති.

612.

සීලබ්බතපරාමාසො, කායගන්ථො තථාපරො;
ඉදංසච්චාභිනිවෙසො, ඉති දිට්ඨි විභෙදිතො.

613.

කාමච්ඡන්දො ව බ්‍යාපාදො, ථිනමිද්ධමථාපරං;
තථා උද්ධච්චකුක්කුච්චං, කඨ්ඛාච්ඡ්ජානි අට්ඨිමෙ.

614.

ධම්මා නිවරණා නාම, ඡධා ව පන දෙසිතා;

පරමත්ථවිනිච්ඡයෝ
මිච්ඡාදිට්ඨි පනෙනකාව, පරාමාසොති වුච්චති.

615.

උපාදානානි චත්තාරි, කාමුපාදාදිනාමකා;
දිට්ඨිසිලබ්බතං අත්ත-වාදුපාදානමෙව ච.

616.

ලොහදිට්ඨිවසා ද්වෙව, තිව්ධා දිට්ඨි දෙසිතා;
දිට්ඨි සිලබ්බතමත්ත-වාදො වෙති මහෙසිනා.

617.

ලොහො දොසො ච මොහො ච,
මානො දිට්ඨි ච සංසයො;
ථිනමුද්ධච්චමෙවාථ,
ලොකනාසයුගං තථා.

618.

ඉත්ථං කිලෙසවත්ථුනි, කිලෙසාති පකාසිතා;
දසෙතෙ තු සමානාව, පරතො ච සරූපතො.

619.

කාමරාගො ච පටිසො, මානො දිට්ඨි ච සංසයො;
භවරාගො අවිජ්ජාති, ඡ සත්තානුසයා මතා.

620. ගාහා ච පලිබොධා ච, පපඤ්චා වෙව මඤ්ඤනා.

තණ්හා මානො ච දිට්ඨි ච, දිට්ඨි තණ්හා ච නිස්සයා.

621.

පරාමාසෙකකො ද්වෙව, නිස්සයා මඤ්ඤනා තයො;
ආසවොසයොගගන්ථා, උපාදානා ච දුබ්බිධා.

622.

අට්ඨ නිවරණා වුත්තා, සත්තධානුසයා කථා;
සංයොජනා කිලෙසා ච, දසෙව පරතො යිතා.

623.

එකද්විතිජසත්තට්ඨදසකා තු යථාරහං;
ධම්මා සරූපතො භොන්ති, යථාවුත්තෙසු රාසිසු.

624.

කාමරාගහවරාගා, කාමාසවහවාසවා;
රූපරාගාරූපරාග, ඉති ලොභො විභෙදිතො.

625.

ඉදංසව්වාහිනිවෙසො, දිට්ඨි සීලබ්බතං තථා;
අත්තවාදො පරාමාසො, ඉති දිට්ඨි පච්චවති.

626.

දිට්ඨි පඤ්චදසවිධා, ලොභට්ඨාරසධා තහිං;
සෙසා සපරරාසීහි, සමානා ද්වාදසට්ඨිතා.

627.

එකාදසසමුට්ඨානෙ, දිට්ඨිලොභා වචත්ථිතා;
අවිජ්ජා සත්තසු වුත්තා, පටිසො පන පඤ්චසු.

628.

මානො ව විචිකිච්ජා ව, චතුට්ඨානෙසු උද්ධට්ඨො;
තීසු ද්වීසු ව ථිනන්ති, අට්ඨෙතෙ සවිහත්තිකා.

629.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චමිද්ධලොකවිනාසකා;
ජාවිහත්තිකධම්මානි, අසම්භින්නා චතුද්දස.

630.

රූපරාගාරූපරාග-කාමාසවහවාසවා;
භොන්ති දිට්ඨිවිසුත්තෙසු, පුබ්බෙ වුත්තනයා පන.

631.

ඉති සාවජ්ජසඬ්ඛෙපං, ඤාත්වා පුන විචක්ඛණො;
බොධිපක්ඛියධම්මානං, සඬ්ඛගම්පි විභාවයෙ.

632.

යෙසු සඤ්ඤාවිත්තදිට්ඨි-විපල්ලාසා යථාක්කමං;
සුභං සුඛං නිව්වමත්තා, ඉති ද්වාදසධා ඨිතා.

633.

තත්ථ කායෙ වෙදනාසු, චිත්තෙ ධම්මෙසු චක්කමා;
අසුභං දුක්ඛමනිව්වමනත්තාති උපට්ඨිතා.

634.

යථාචුත්තවිපල්ලාසපහානාය යථාරහං;
භින්නා විසයකිව්වානං, වසෙන පන සම්භවා.

635.

චත්තාරො සතිපට්ඨානා, කායානුපස්සනාදයො;
ඉති චුත්තා පනෙකාව, සම්මාසති මහෙසිනා.

636.

උප්පන්නානුප්පන්නපාපපහානානුප්පන්නාය ව;
අනුප්පන්නුප්පන්නෙනහි වා, නිබ්බත්ති අභිචුද්ධියා.

637.

පදහන්තස්ස වායාමො, කිව්වාහොගවිභාගතො;
සම්මප්පධානා චත්තාරො, ඉති චුත්තා මහෙසිනා.

638.

ජන්දො ව වීරියං චිත්තං, වීමංසාති ව තාදිනා;
චත්තාරො ඉද්ධිපාදාති, විභත්තා චතුරාධිපා.

639.

සද්ධිත්තියඤ්ච වීරියං, සති චෙව සමාධි ව;
පඤ්ඤිත්තියඤ්ච පඤ්චෙව, බොධිපක්ඛියසඬගහෙ.

640.

ඉන්ද්‍රියානිත්තියට්ඨෙන, බලට්ඨෙන බලාති ව;
ඉති භින්නා විභත්තා ව, දුට්ඨාපි මහෙසිනා.

641.

සති ව ධම්මවිචයො, තථා වීරියපීතියො;
පස්සද්ධි ව සමාධි ව, උපෙක්ඛාති ව තාදිනා.

642.

දෙසිතා සත්ත බොජ්ඣංගිගා, බුද්ධිත්තස්ස සභාවතො;
කායචිත්තවසා භින්නං, කත්වා පස්සද්ධිමෙකකං.

643.

සම්මාදිට්ඨි ව සඬකප්පො, වායාමො විරතිත්තයං;
සම්මාසති සමාධි ව, මග්ගො අට්ඨංගිගිකො මනො.

644.

ඉති සත්තෙව සඬ්ඛෙපා, සත්තතිංස පහෙදතො;
එකං කත්වාන පස්සද්ධිං, අසම්භින්නා චතුද්දස.

645.

නවධා වීරියං චුත්තං, ඡස්ස රාසිස්ස පඤ්චස්ස;
අට්ඨධා සති සෙසා තු, සමානපදරාසිකා.

646.

පඤ්චස්ථෙව තු පඤ්ඤා ව, සමාධි චතුරාසිකො;
සද්ධා ද්විස්ස විහත්තාති, පඤ්චෙනෙ සවිහත්තිකා.

647.

නවා විහත්තිකා සෙසා, ඡන්දො චිත්තමථාපරං;
ජිති පස්සද්ධිපෙක්ඛා ව, සඬ්කජ්ජො විරතිත්තයං.

648.

ඉති චුත්තනායා සබ්බෙ, බොධිපක්ඛියසඬ්ගහා;
ලොකුත්තරෙස්ස සම්භොන්ති, සබ්බථාපි යථාරහං.

649.

පුබ්බභාගෙ යථායොගං, ලොකියෙස්ස ච ලබ්භරෙ;
නිබ්බේදභාවනාකාලෙ, ඡබ්බිස්සද්ධිපචත්තියං.

650.

ඉති මිස්සකසාවජ්ජා, බොධිපක්ඛියසඬ්ගහා;
යෙවාපනකරාසිමිහි, යථාසම්භවතො ධීතා.

651.

කම්මපථා තු සම්භොන්ති, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤෙස්ස සබ්බථා;
අපථා ව සුවරිතා, තථා දුච්චරිතාපි ව.

652.

තත්ථ කම්මපථට්ඨානෙ, අනභිජ්ඣාදයො පන;
උපවාරෙන චුච්චන්ති, විපාකෙස්ස ක්‍රියෙස්ස වාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ දිට්ඨිසඬ්ගහකථා නිට්ඨිතා.

සත්තරසමො පරිච්ඡෙදො.

අට්ඨාරසමො පරිච්ඡේදො

3. රූපවිභාගො

18. සරූපකථා

653.

තෙපඤ්ඤාස පනිච්චෙවං, නාමධම්මා පකාසිතා;
අට්ඨවීසවිධං දානි, රූපං නාම කථියති.

654.

පථවාපො ව තෙජො ව, වායො චෙති චතුබ්බිධො;
චක්ඛුසොතසානජීවිහා, කායොති පන පඤ්ච ව.

655.

රූපසද්දගන්ධරසා, චත්තාරො ව අථාපරං;
ඉත්ථිපුම්භාවයුගලං, ජීවිතං හදයම්පි ව.

656.

කායවිඤ්ඤත්ති වෙවාථ, වච්චිඤ්ඤත්ති ව ද්වයං;
ආකාසධාතු රූපස්ස, ලහුතා මුදුතා තස්ස.

657.

කම්මඤ්ඤතා උපවයො, සන්තති ජරතා පන;
අනිච්චතා ව කබලීකාරාභාරොති සබ්බථා.

658.

අට්ඨවීසවිධං හොති, රූපමෙතං සරූපතො;
තස්ස ලක්ඛණහෙදෙන, සභාවඤ්ච විභාවයෙ.

659.

සන්ධාරණං තු පථවීධාතු කක්ඛලලක්ඛණා;
ආබන්ධනමාපොධාතු, ආපග්ගරණලක්ඛණා.

660.

පරිපාවනතා තෙජොධාතු උණ්හත්තලක්ඛණා;
සමුදිරණතා වායොධාතු විත්ථම්භලක්ඛණා.

661.

සබ්බත්ථාවිනිභුත්තාපි, අසම්මිස්සකලක්ඛණා;
තංතංභාවසමුස්සන්තසම්භාරෙසුපලක්ඛිතා.

662.

අඤ්ඤමඤ්ඤෙනුපත්ථද්ධා, සෙසරූපස්ස නිස්සයා;
චතුරධෙවං කලාපෙසු, මහාභූතා පවත්තරෙ.

663.

චක්ඛු සම්භාරචක්ඛුමහි, සත්තක්ඛිපටලොචිතෙ;
කණ්හමණ්ඩලමජ්ඣමහි, පසාදොති පච්චචති.

664.

යෙන චක්ඛුපසාදෙන, රූපානි අනුපස්සති;
පරිත්තං සුබ්බමඤ්ඤෙතං, උකාසිරසමුපමං.

665.

සොතං සොතබ්ලස්සන්තො,
තම්බලොමාවිතෙ තථා;
අඩ්ඟුලිවෙධනාකාරෙ,
පසාදොති පකාසිතො.

666.

අන්තො අප්පද්ධියානෙ, සාතං සාතබ්ලෙ යීතං;
ජීවිහා ජීවිහාය මජ්ඣමහි, උප්පලාකාරසන්තිහෙ.

667.

ඉච්චෙවං පන චත්තාරො, තංතංදෙසවචත්ථිතා;
කායප්පසාදොපාදින්නෙ, සබ්බකෙති යථාක්කමං.

668.

රූපාද්‍යාභිසාතාරහභූතානං වා යථාරහං;
ද්විදුකාමනිදානාදිකම්මභූතානමෙව වා.

669.

පසාදලක්ඛණා භූතරූපානං භූතනිස්සිතා;
කප්පාසපටලස්තෙහසන්තිහාති ච වණ්ණිතා.

670.

පඤ්චාපි ජීවිතාරක්ඛා, රූපාදිපරිවාරිතා;

පරමත්ථවිනිවිජයො
ධීතරාව කුමාරාව, කලාපන්තරවුත්තිනො.

671.

රූපං නිභාසො භූතානං, සද්දො නිග්ගොසනං තථා;
ගන්ධො ච ගන්ධනං තත්ථ, රසො ච රසනීයතා.

672.

භූතත්තයඤ්ච ථොට්ඨබ්බං, ආපොධාතුවිච්ඡේතං;
සද්දො අනියතො තත්ථ, තදඤ්ඤෙ සහවුත්තිනො.

673.

චක්ඛාදිපටිභනනලක්ඛණා තු යථාක්කමං;
පඤ්චෙව පඤ්චවිඤ්ඤාණවිටියා විසයා මතා.

674.

ඉත්ථිත්ථියං පනිත්ථිත්තං, ඉත්ථිභාවොති දෙසිතො;
පුරිසත්තං තථාභාවො, පුරිසිත්ථිය නාමකො.

675.

තං ද්වයං පනුපාදිත්තෙ, කායෙ සබ්බත්ථ ලබ්භති;
කලාපන්තරභින්නඤ්ච, භින්නසන්නානවත්ති ච.

676.

රූපානං කම්මජාතානං, අනුපාලනලක්ඛණං;
ජීවිතිත්ථියරූපන්ති, ආයු නාම පවුච්චති.

677.

මනොධාතූයා ච තථා, මනොවිඤ්ඤාණධාතූයා;
නිස්සයලක්ඛණං චත්ථුරූපං හදයනිස්සිතං.

678.

මජ්ඣෙකෙ හදයකොසම්භි, අඛිඨ්ථප්පසතලොභිතෙ;
භූතරූපමුපාදාය, චක්ඛාදි විය චත්තති.

679.

ආකාසධාතූ රූපානං, පරිච්ඡේදකලක්ඛණා;
තංතංරූපකලාපානං, පරියන්තොති වුච්චති.

680.

චිත්තං සහජරූපානං, කායස්ස ගමනාදිසු;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
සන්ථම්භනසන්ධාරණවලනස්ස තු පච්චයො.

681.

වායොධාතුචිකාරොයං, කායවිඤ්ඤත්තිනාමකො;
වායොධාතාධිකානං තු, භූතානමිති කෙවනා.

682.

තථා චිත්තසමුට්ඨිනො, වච්ඡොසස්පවත්තියං;
උපාදින්නරූපකායසට්ඨනස්ස තු පච්චයො.

683.

පථව්ඨාතුචිකාරොයං, වච්චිඤ්ඤත්තිනාමකො;
පථව්ඨාතාධිකානං තු, භූතානමිති කෙවනා.

684.

ද්වෙපි කායවච්ඡිකම්මද්වාරභූතා යථාක්කමං;
තෙ පන සට්ඨනාහෙනු-චිකාරාකාරලක්ඛණා.

685.

විඤ්ඤාපෙතීති කායෙන, වාචාය ව විචින්නිතං;
සයඤ්ච විඤ්ඤායතීති, විඤ්ඤත්තීති පකිත්තිතා.

686.

ලහුතා පන රූපානං, අදන්ධාකාරලක්ඛණා;
මුදුතාපි ව රූපානං, මද්දවාකාරලක්ඛණා.

687.

කම්මඤ්ඤතා ව රූපානං, යොග්ගතාකාරලක්ඛණා;
ගාරවථද්ධතා යොග්ගපටිපක්ඛා යථාක්කමං.

688.

සස්පායමුතුමාහාරං, ලහිත්වා චිත්තසම්පදං;
ලහු මුදු ව කම්මඤ්ඤං, යදා රූපං පවත්තති.

689.

තථාපවත්තරූපස්ස, පවත්තාකාරහෙදිතං;
ලහුතාදිත්තයම්පෙතං, සහවුත්ති තදා භවෙ.

690.

සස්පායං පටිච්චෙධාය, පටිපත්තුපකාරිතා;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
සාකාරා රූපසම්පත්ති, පඤ්ඤත්තාව මහෙසිනා.

691.

රූපස්සොපවයො නාම, රූපස්සාවයලක්ඛණො;
පවත්තිලක්ඛණො රූපසන්තති පකාසිතා.

692.

රූපමාවයරූපෙන, ජායතිච්චුපරූපරි;
පෙක්ඛතොපවයාකාරා, ජාති ගය්හති යොගිනො.

693.

අනුප්පබන්ධාකාරෙන, ජායතීති සපෙක්ඛතො;
තදායං සන්තතාකාරා, ජාති ගය්හති තස්ස තු.

694.

ඵවමාහොගහෙදෙන, ජාතිරූපං ද්විධා කතං;
අත්තූපලද්ධිභාවෙන, ජායන්තං වාථ කෙවලං.

695.

රූපං විචිත්තොකාසස්ස, පුරකට්ඨෙන වීයති;
අභාවා පුනභාවාය, පවත්තං සන්තති ව.

696.

ඵවමාකාරහෙදාව, සබ්බාකාරවරාකරො;
ජාතිරූපං ද්විධාකාසි, ජාතිරූපවිරොචනො.

697.

ජරතා නවතාහායා, රූපානං පාකලක්ඛණා;
අනිච්චතන්ති මප්පත්ති, පරිභිජ්ජනලක්ඛණා.

698.

ඉති ලක්ඛණරූපං තු, තිව්ධං භින්නකාලිකං;
සභාවරූපධම්මෙසු, තංතංකාලොපලක්ඛිතං.

699.

යෙන ලක්ඛීයති රූපං, භින්නාකාරං ඛණ ඛණ;
විපස්සනානයත්ථාය, තම්චිවාහ තථාගතො.

700.

කබ්ඪිකාරො ආහාරො,

යාපෙනඛිබ්බොජ්ඣක්ඛණො;
ආභාරො සෙන්ද්‍රියජාතො,
රූපකායානුපාලකො.

701.

ඉච්චෙවං සපරිච්ඡෙදා, සවිකාරා සලක්ඛණො;
අක්ච්චපට්ඨෙධාය, දයාපන්නෙන තාදිනා.

702.

තත්ථ තත්ථ යථායොගං, දෙසිතාති පකාසිතා;
රූපධම්මා සරූපෙන, අට්ඨවිසති සබ්බථා.

703.

කත්ථාන ජාතිමෙකං තු, තත්ථොපවයසන්නතිං;
සත්තවිසති රූපාති, භවන්තීති විනිද්දිසෙ.

704.

භූතත්තයං තු ථොට්ඨබ්බං, කත්ථා ඡබ්බිසධාපි ව;
උභයං ජාතිථොට්ඨබ්බං, ගහෙත්ථා පඤ්චවිසති.

705.

රූපධම්මානම්ච්චෙවං, විභාවෙය්‍ය විසාරදො;
සරූපං නාමසඬ්ඛෙපං, සභාවඤ්ච සලක්ඛණන්ති.

ඉති රූපවිභාගෙ සරූපකථා නිට්ඨිතා.

අට්ඨාරසමො පරිච්ඡෙදො.

එකුනවිසතිමො පරිච්ඡෙදො

19. පහෙදකථා

706.

අට්ඨවිසවිධම්පෙතං, රූපං දානි යථාරහං;
භූතරූපාදිහෙදෙහි, විභජෙය්‍ය විචක්ඛණො.

707.

පථවාදිකමිදන්ති, භූතරූපං චතුබ්බිධං;
උපාදාරූපමඤ්ඤං තු, චතුර්විසතිවිධං භවෙ.

708.

පඤ්චවිධමිති වක්ඛාදිරූපමජ්ඣක්කිකං මනං;
තෙවිසතිවිධං සෙසං, බාහිරන්ති පවුච්චති.

709.

රූපසද්දගන්ධරසලොථිඨබ්බා සත්ත පඤ්චධා;
පඤ්චජ්ජසාදවිසයා, පඤ්චාරම්මණනාමකා.

710.

එකවිසතිවිධං සෙසං, ධම්මාරම්මණසඬ්භං;
මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤායාං, මනොද්චාරස්ස ගොචරං.

711.

පසාදා විසයා චෙව, පඤ්චකා ද්වෙපි සම්භවා;
ද්වාදසාපි සරූපෙන, දසායතනධාතුයො.

712.

යදෙදං පන සබ්බමිති, රූපං සජ්ජට්ඨං මනං;
තදෙවොළාරිකං නාම, සන්තිකෙති පවුච්චති.

713.

සෙසමජ්ජට්ඨං නාම, ධම්මායතනධාතු ව;
සුබ්බමඤ්චෙව රූපඤ්ච, රූපං සොළසධා යීතං.

714.

ඡබ්බිධා වත්ථුරූපං තු, පසාදහදයමිති ව;
අවත්ථුරූපං සෙසං තු, ද්වාවිසතිවිධං භවෙ.

715.

පසාදා චෙව විඤ්ඤන්ති, ද්චාරරූපං තු සත්තධා;
සෙසං අද්චාරරූපං තු, එකවිසතිවිධමිති ව.

716.

පසාදා භාවයුගලං, ජීවිතඤ්චෙති අට්ඨධා;
ඉන්ද්‍රියරූපමඤ්ඤං තු, විසධානින්ද්‍රියං සියා.

717.

වණ්ණො ගන්ධො රසො ඔජා, භූතරූපන්ති අට්ඨධා;
අවිනිබ්භොගමිතරං, විනිබ්භොගං තු විසධා.

718.

අවිනිබ්භොගරූපානි, සද්දවත්ථිත්ථියානි ච;
නිජ්ඵන්නං අට්ඨාරසධා, රූපරූපන්ති වෙදිතං.

719.

පරිච්ඡේදො පනාකාසො, විඤ්ඤත්තිලභ්‍යතාදයො;
විකාරා ලක්ඛණා වෙව, රූපස්සුපචයාදයො.

720.

දසධාපි අනිජ්ඵන්නං, නත්ථෙතං පරමත්ථතො;
රූපස්සෙතන්ති කත්ථාන, රූපමිච්චෙව චූචිචති.

721.

රූපායතනමෙවෙකං, සනිදස්සනමීරිතං;
අනිදස්සනමඤ්ඤං තු, සත්තවිසතිවිධම්පි ච.

722.

කම්මජං පනුපාදිත්තං, අනුපාදිත්තකාපරං;
තිවිධං චිත්තජඤ්චෙව, උතුජාහාරජන්ති ච.

723.

චක්ඛුසම්ඵස්සවත්ථුති, චක්ඛුධාතු පකිත්තිතා;
න චත්ථු තස්ස සෙසං තු, සත්තවිසතිවිධං භවෙ.

724.

සොතසම්ඵස්සවත්ථාදි-වසා ච දුට්ඨා තථා;
තිවිධා ච විභාවෙය්‍ය, යථාසම්භවතො කථං.

725.

සනිදස්සනරූපඤ්ච, චණ්ණො සජ්ජට්ඨම්පි ච;
අනිදස්සනමඤ්ඤං තු, ථුලං සජ්ජට්ඨං භවෙ.

726.

අනිදස්සනරූපඤ්ච, සෙසමජ්ජට්ඨම්පි ච;
සොළසානි ච සබ්බම්පි, රූපං තිවිධමුද්දිසෙ.

727.

අපත්තගාහකං නාම, චක්ඛුසොතද්වයං පන;
සම්පත්තගාහකං නාම, සානාදිත්තයමීරිතං.

728.

අගාහකමතො සෙසං, තෙව්සතිවිධං භවෙ;
කිඤ්චි සාරම්මණං නාම, න ගය්හතීති සබ්බථා.

729.

උපාදා අජ්ඣත්තිකං රූපං, උපාදා බාහිරං තථා;
නොපාදා බාහිරඤ්චෙති, එවම්පි තිවිධං භවෙ.

730.

අජ්ඣත්තිකමුපාදිත්තං, බාහිරඤ්ච තථාපරං;
අනුපාදිත්තකඤ්චෙති, එවමාදිවසාපි ව.

731.

දිට්ඨං රූපං සුතං සද්දො, ගන්ධාදි තිවිධං මුතං;
විඤ්ඤාතමඤ්ඤවිඤ්ඤෙඤ්ඤායං, මනසාති චතුබ්බිධං.

732.

රූපරූපං පරිච්ඡෙදො, විකාරො ලක්ඛණං කමා;
අට්ඨාරසෙකකං පඤ්ච, චතුක්කන්ති ව තං තථා.

733.

ද්වාරඤ්ච භොති වත්ථු ව, න වත්ථු ද්වාරමෙව තු;
න ද්වාරං වත්ථුමෙවාථ, නොභයන්ති ච නිද්දිසෙ.

734.

උපාදා අනුපාදිත්තං, අනුපාදිත්තකං තථා;
නොපාදා දුට්ඨඤ්චෙති, චතුද්ධෙවම්පි දෙසිතං.

735.

සප්පට්ඨස්මුපාදා ව, රූපමප්පට්ඨං තථා;
නොපාදා දුට්ඨඤ්චෙති, චතුද්ධා එවමාදිතො.

736.

එකාදසෙකජරූපං, හදයින්ද්‍රියනවකං;
කම්මජං විත්තජඤ්චෙව, තථා විඤ්ඤත්තිකං ද්වයං.

737.

සද්දො විත්තොතුජො තස්මා, රූපමෙකං ද්විජං මතං;
විත්තොතාහාරසම්භූතං, ලභ්‍යතාදිත්තයං තිජං.

738.

නවාකාසාවිනිබ්භොගා, කම්මාදිවතුසම්භවා;
අථ ලක්ඛණරූපන්ති, රූපමෙවං තු පඤ්චධා.

739.

නවාකාසාවිනිබ්භොගා, නව වත්ථීන්ද්‍රියානි ව;
අට්ඨාරසවිධං රූපං, කම්මජං හොති පිණ්ඩිකං.

740.

සද්දාකාසාවිනිබ්භොගා, විඤ්ඤන්තිලහුතාදයො;
පඤ්චදසවිධං රූපං, විත්තසම්භවමුද්දිසෙ.

741.

සද්දාකාසාවිනිබ්භොගා, ලහුතාදිත්තයන්ති ව;
උතුසම්භවමීරෙන්නි, රූපං තෙරසධා යීතං.

742.

පරිච්ඡේදාවිනිබ්භොගා, ලහුතාදිත්තයම්පි ව;
එවමාහාරජං නාම, රූපං ද්වාදසධා යීතං.

743.

ජාති ජරා ව මරණං, න කුතොවිපි ජායති;
එවම්පි පඤ්චධා හොති, රූපජාතිවිභාගතො.

744.

පඤ්චවිසතිවිධං කම්මං, කාමරූපවචන්ථීතං;
ජනෙති කම්මජං රූපං, කාමරූපභවද්වයෙ.

745.

පඤ්චවිඤ්ඤාණමාරුප්ප-විපාකා සබ්බසන්ධියො;
චුති ඛිණාසවස්සෙති, සොළසෙතෙ විවජ්ජයෙ.

746.

පඤ්චසත්තති සෙසානි, විත්තානිමානි සම්භවා;
ජනෙන්නි විත්තජං රූපං, පඤ්චවොකාරභූමියං.

747.

ජනෙහි උතුජං රූපං, තෙජොධාතු භවද්වයෙ;
කාමභූමියමොජා තු, ජනෙතාහාරජං තථා.

748.

කම්මං ජනෙති රූපානි, අත්තජානි බණ්ණ බණ්ණ;
චිත්තමුප්පාදකාලම්භි, උප්පාදානන්තරං පරං.

749.

උතුසම්භවමීරෙන්ති, රූපං තෙරසධා යීතං;
පරිච්ඡෙදාවිනිබ්භොගා, ලහුතාදිත්තයම්පි ව.

750.

සන්ධියම්පි කම්මජං තු, පචත්තෙපි ව සම්භවා;
ජනෙති රූපං සෙසානි, පචත්තෙ, න තු සන්ධියං.

751.

ඉන්ද්‍රියබද්ධසන්තානෙ, කම්මාදි තිව්ධම්පි ව;
ජනෙති රූපං මතකෙ, බාහිරෙ තු යථාරහං.

752.

ඉති කම්මාදයෝ රූපං, ජනෙන්ති ව යථාසකං;
සෙසානම්පි ව රූපානං, පච්චයා භොන්ති සම්භවා.

753.

ඉති රූපවිභාගඤ්ච, ජාතිභෙදඤ්ච සම්භවා;
ජනකාදිජ්ජභෙදඤ්ච, රූපානං තත්ථ දීපයෙති.

ඉති රූපවිභාගෙ පභෙදකථා නිට්ඨිතා.

එකුනවීසතිමො පරිච්ඡෙදො.

වීසතිමො පරිච්ඡෙදො

20. කලාපකථා

754.

ඉති චුත්තජ්ජකාරෙන, සබ්බං රූපම්පි පිණ්ඩිතං;
සහචුත්තිනියාමෙන, එකවීසවිධං කථං.

755.

කම්මං චිත්තොතුකාභාරසමුට්ඨානා යථාක්කමං;
නව ඡ වතුරො ද්වෙ ව, කලාපා එකවීසති.

756.

ජීවිතඤ්චාවිනිබ්බොග-රූපානි ව යථාක්කමං;
චක්ඛාදිකෙහි යොජෙත්වා, දසකා අට්ඨ දීපිතා.

757.

චක්ඛුසොතසානජීවිභාදසකා ව චතුබ්බිධා;
කායිත්ථිපුම්භාවචත්ථුදසකා ව තථාපරෙ.

758.

ජීවිතෙනාවිනිබ්බොගරූපානි නවකන්ති ව;
නවෙනෙ කම්මජා නාම, කලාපා සමුදිරිතා.

759.

අවිනිබ්බොගරූපානි, සුද්ධට්ඨකමථාපරං;
කායවිඤ්ඤත්තිනවකං, කායවිඤ්ඤත්තියා සහ.

760.

චචිවිඤ්ඤත්තිදසකං, සද්දෙන සහවුත්තිතො;
ලහුතාදෙකාදසකං, තිණ්ණන්තං සහ සම්භවා.

761.

කායවිඤ්ඤත්තිලහුතාදීහි ද්වාදසකං භවෙ;
චචිවිඤ්ඤත්තිලහුතාදීහි තෙරසකං තථා.

762.

ඉති චිත්තසමුට්ඨානා, කලාපා ඡ පකාසිතා;
රූපාකාරවිකාරමිපි, සඬගහෙත්වා යථාරහං.

763.

සුද්ධට්ඨකං තු පයමං, සද්දෙන නවකං භවෙ;
ලහුතාදෙකාදසකං, ලහුතාදීහි තීහිපි.

764.

සද්දෙන ලහුතාදීහි, තථා ද්වාදසකන්ති ව;
කලාපා උතුසම්භූතා, චතුධාව පකිත්තිතා.

765.

සුද්ධට්ඨකඤ්ච පයමං, ආහාරජමථාපරං;
ලහුතාදෙකාදසකං, ඉති ද්වෙ ඔජජා මතා.

766.

කලාපානං පරිච්ඡේදලක්ඛණත්තා විචක්ඛණා;
න කලාපඬගමිච්චාහු, ආකාසං ලක්ඛණානි ව.

767.

තත්ථ චෙක්ඛුනනවුති, තෙසට්ඨි ව යථාක්කමං;
තාලීසෙක්ඛුනවීසා ව, කලාපඬගානි තානි ව.

768.

ලක්ඛණාකාසරූපානි, කලාපෙසු තහිං තහිං;
පඤ්ච පඤ්චෙති රූපානි, තිසතං සොළසාධිකං.

769.

අගභීතග්ගහණෙන, අට්ඨවීසවිධානිපි;
රූපකොට්ඨාසනාමෙන, පඤ්චවීසති භාවයෙ.

770.

භූතත්තයං තු ථොට්ඨබ්බං, කත්වාපවයසන්තතිං;
ජාතිමෙකඤ්ච කත්වා වා, විනාථ හදයං තහිං.

771.

ධම්මසඬගණියං හෙතං, රූපකණ්ඨෙ සරූපතො;
චත්ථුරූපං න නිද්දිට්ඨං, පට්ඨානෙ දෙසිතං තු තං.

772.

ද්වෙ සද්දනවකා චෙව,
තයො සුද්ධට්ඨකාපි ව;
ද්වෙ ද්වෙ චිත්තොතුසම්භූතා,
එකො ආහාරජොති ව.

773.

තෙසමුට්ඨානිකා පඤ්ච, කම්මජානි නචෙති ව;
රූපරූපවසෙනෙනෙ, කලාපා වුද්දසෙරිතා.

774.

දසකෙස්ථෙව සඬගය්හ, ජීවිතනවකං තහිං;
භාවද්දසකමෙකං වා, කත්වා චත්ථුං විනා තථා.

775.

සද්දා චිත්තොතුජා ද්වෙව, තෙසමුට්ඨානිකා තයො;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
සුද්ධට්ඨකා ච සත්තෙව, කම්මජා දසකානි ච.

776.

ඡන්තවුතිවිධං තත්ථ, රූපං භාසන්ති පණ්ඩිතා;
අගභීතග්ගහණෙන, අට්ඨාරසවිධං භවෙ.

777.

තෙසමෙව කලාපානං, සත්තකච්ඡක්කපඤ්චකා;
චතුක්කා ච තිකද්විකා, එකකා ච යථාරහං.

778.

ද්වෙ සත්ත නව ඡ තයො, තයොපි ච යථාක්කමං;
චත්තාරොති චතුත්තිංස, සහවුත්තිකරාසයො.

779.

චක්ඛුසොතසානජීවිහා-කායචත්ථුචසා සිද්ධං;
ඉත්ථිපුම්භාවදසකසහිතා සත්තකා ද්විධා.

780.

චක්ඛුසොතසානභීනා, පච්චෙකං ද්වෙ සභාවකා;
අභාවතො භාවභීතො, ඉත්ථං ඡක්කාපි සත්තධා.

781.

චක්ඛුසොතච්ඡිනා ච,
චක්ඛුසානච්ඡිනකා;
සොතසානච්ඡිනා ච,
සභාවා ද්වෙ තයො තයො.

782.

චක්ඛාදෙකෙකතො භීනා,
තිවිධාපි අභාවතො;
ඉච්චෙවං පඤ්චකා නාම,
නවකා රාසයො සිද්ධං.

783.

චක්ඛාදිත්තයභීනාව, එකතො ද්වෙ සභාවකා;
චක්ඛාදිත්තයතො ද්විභි, තයො භීනා අභාවකා.

784.

රූපලොකෙ චක්ඛුසොත-චත්ථුජීවිතනවකා;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
චත්තාරොව කලාපාති, චතුක්කා ජ යථාරහං.

785.

ජීවිභාකායචත්ථුවසා,
අභාවො ද්වෙ සභාවකා;
කායභාවචත්ථුවසා,
ඉති භොන්ති තයො තිකා.

786.

කායචත්ථුවසෙනෙකො, ද්වෙ ච චිත්තොතුසම්භවා;
සද්දනවකට්ඨකාති, දුකා ච තිව්ධා සියුං.

787.

ජීවිතනවකඤ්චෙකං, තෙසමුට්ඨානිකාති ච;
සුද්ධට්ඨකාති තිණිති, චත්තාරො එකකා සියුං.

788.

චතුත්තිංස පනිච්චෙන, සන්ධියඤ්ච පචත්තියං;
රූපරූපකලාපානං, රාසයො භොන්ති සම්භවා.

789.

සත්තති සට්ඨිමිච්චෙවමාදිනා ච යථාරහං;
කලාපරාසිරූපාති, තත්ථ තත්ථ විභාවයෙ.

790.

සොළස පඤ්චදසෙතිආදිහෙදවසාපි ච;
අගභීතග්ගහණෙන, තත්ථ තත්ථ විනිද්දිසෙ.

791.

චතුචත්තාලීසසතං, කලාපා භොන්ති පිණ්ඩිකා;
ඡබ්බිස තත්ථ රූපාති, සහස්සඤ්ච චතුස්සතං.

792.

ඉච්චාපායචතුක්කෙ ච, කාමෙ සුගතිසත්තකෙ;
රූපෙ ච පඤ්චදසකෙ, අසඤ්ඤාපායභූමියං.

793.

චතුකොට්ඨාසිකෙස්චෙව, සත්තවිසව්ධෙසුපි;
ජාතිට්ඨානෙසු සත්තානං, සන්ධියඤ්ච පචත්තියං.

794.

ඉන්ද්‍රියබද්ධසන්තානෙ, තථානින්ද්‍රියකම්භි ව;
බහිසඛ්ඛාරසන්තානෙ, මතකායෙ ව සම්භවා.

795.

ලබ්භමානකලාපා ව, කලාපානඤ්ච රාසයො;
තත්ථ විත්ථාරසඛ්ඛෙපා, රූපානං ගණනාපි ව.

796.

එත්ථ රූපා අවුත්තා හි, යථාවුත්තානුසාරතො;
විත්ථාරෙත්ථාන විඤ්ඤෙය්‍යා, සබ්බථාපි ව විඤ්ඤුනාති.

ඉති රූපවිභාගෙ කලාපකථා නිට්ඨිතා.

විසතිමො පරිච්ඡෙදො.

එකවිසතිමො පරිච්ඡෙදො

21. උප්පත්තිකථා

797.

අට්ඨවිසති රූපානි, කලාපා චෙකවිසති;
වුත්තා චෙත්තාවතා තෙසං, උප්පාදො දානි නිය්‍යතෙ.

798.

අණ්ඨජා ජලාබ්‍රජා ව, සංසෙදජොපපාතිකා;
ඉච්චුප්පත්තිපහෙදෙන, චතස්සො යොනියො මතා.

799.

භුම්මවජ්ජෙසු දෙවෙසු,
පෙතෙ නිජ්ඣාමතණ්හිකෙ;
නිරයෙසු ව සම්භොති,
යොනෙකාවොපපාතිකා.

800.

භුම්මදෙවෙ මනුස්සෙසු,
තිරච්ඡානාසුරෙ තථා;
පෙතෙසු චාවසෙසෙසු,
චතස්සොපි ව යොනියො.

801.

තත්ථණ්ඩජා ජලාබ්‍රජා, ගඬිභසෙය්‍යසමුග්ගමො;
සංසෙදජොපපාතිකා, ඔපපාතිකනාමකා.

802.

තත්ථ සම්පුණ්ණායතනො, ගඬිභසෙය්‍යසමුග්ගමො;
අභාවො ද්වෙ සභාවා ච, ඉත්ථිපුම්භාවමිස්සිතා.

803.

පරිපුණ්ණාපරිපුණ්ණො, ඔපපාතිකනාමකො;
අභාවො ද්වෙ සභාවා ච, චතුරාපායභූමියං.

804.

සම්පුණ්ණායතනොවෙසො,
කාමෙ සුගතියං පන;
ආදිකප්පෙ අභාවො ච,
ද්වෙ සභාවා තතො පරං.

805.

අපරිපුණ්ණායතනො, අභාවො ච මහග්ගතෙ;
ඉච්චෙවං දසධා භොන්ති, සඬ්ඛා සන්ධිසමුග්ගමා.

806.

තත්ථෙව දසධා භින්තෙ, අත්තභාවසමුග්ගමෙ;
සන්ධියඤ්ච පචත්තෙ ච, රූපුප්පත්තිං විභාවයෙ.

807.

තත්ථාභාවකසත්තානං, ගඬිභසෙය්‍යසමුග්ගමෙ;
කායචත්ථුවසා ද්වෙව, දසකා භොන්ති කම්මජා.

808.

රූපසන්තතිසිසානි, ද්වෙ ච රූපානි විසති;
අගභීතග්ගහණෙන, තත්ථෙකාදස නිද්දිසෙ.

809.

තතො පරං පචත්තිමභි, වඬ්ඪමානස්ස ජන්තුනො;
චක්ඛුදසකාදයො ච, චත්තාරො භොන්ති සම්භවා.

810.

ඉච්චාභාවකසත්තානං, ඡළෙචුත්තමකොටියා;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
හෙට්ඨිමකොටියා ද්වෙව, ගඛ්භසෙය්‍යසමුග්ගමෙ.

811.

චක්ඛුසොතසානවසා, තත්ථ තිද්වෙකභීනකා;
එකො තයො තයො වෙව, සිද්ධංතිචතුපඤ්චකා.

812.

ඔපපාතිකසඬ්ඛානෙ, අභාවකසමුග්ගමෙ;
ජීව්හාකායචත්ථුවසා, තයො හෙට්ඨිමකොටියා.

813.

උත්තමකොටියා හොන්ති, ඡළෙවොහින්තමන්තරෙ;
චතුක්කපඤ්චකා තත්ථ, ද්වෙකභීනා තයො තයො.

814.

ඡක්කාදයො අභාවානං,
ඉච්චෙවං පඤ්චසඬ්ඛගහා;
එකො තයො තයො වෙකො,
එකොති ව යථාක්කමං.

815.

සභාවකානං ද්වින්තම්පි, දුට්ඨා සත්තකාදයො;
භාවාදිකා යථාචුත්තා, නවධා නවධා සිද්ධං.

816.

සත්තෙචුත්තමතො හෙට්ඨා, තිචතුක්කා තදන්තරෙ;
චතුක්කපඤ්චකච්ඡක්කා, පඤ්චඡක්කාපි ව ද්විධා.

817.

තිශ්ණන්තම්පි වසෙනෙව, සත්තකච්ඡක්කපඤ්චකා;
චතුක්කතිකදුක්කා ව, ඡ කොට්ඨාසා යථාරහං.

818.

ද්වෙ සත්ත ව නව පඤ්ච, තයො වෙකො යථාක්කමං;
රූපසන්තතිසීසානං, රාසයො සත්තවීසති.

819.

කම්මජාතා යථායොගං, පචත්තන්ති ඛණෙ ඛණෙ;
කාමාවචරසත්තානං, පටිසන්ධිපචත්තියං.

820.

තත්ථ සන්තතිසීසානි, රූපානි ච යථාරහං;
පුබ්බෙ චුත්තනයෙනෙව, සබ්බත්ථාපි විනිද්දිසෙ.

821.

සීතුණ්හොතුසමඤ්ඤාතා,
තෙජොධාතු ධීතික්ඛණ්ණ;
භූතා සන්ධික්ඛණ්ණ රූපං,
ජනෙති උතුජට්ඨකං.

822.

පටිසන්ධිමතික්කම්ම, චිත්තං චිත්තජමට්ඨකං;
භවඬිගාදිමුපාදාය, ජනෙතුජ්ජත්තියං පන.

823.

භුත්තාහාරො ධීතිජ්ජත්තො, මාතරා ච සයම්පි ච;
සරීරානුගතො හුත්වා, ජනෙතාහාරජට්ඨකං.

824.

ඉති සුද්ධට්ඨකානි ච, තෙසමුට්ඨානිකාපරෙ;
සද්දවිඤ්ඤත්තිලහුතා, සම්භවෙ සම්භවන්ති ච.

825.

ඉත්ථං චතුසමුට්ඨානා, කලාපා කාමභූමියං;
යාවජීවං පවත්තන්ති, දීපජාලාව සන්තති.

826.

චක්ඛුසොතචත්ථුවසා, දසකා ච තයො පරං;
ජීවිතනවකඤ්ඤෙව, රූපාවචරභූමියං.

827.

භොන්ති සන්ධිපවත්තිසු, චත්තාරො කම්මජා සදා;
පුබ්බෙ චුත්තනයෙනෙව, පවත්තෙ උතුවිත්තජා.

828.

ජීවිතනවකඤ්ඤෙකං, පටිසන්ධිපවත්තියං;
පවත්තෙ උතුජඤ්ඤෙති, ද්වෙධාසඤ්ඤිනමුද්දිසෙ.

829.

ඉච්චුජ්ජත්තිකමං ඤත්වා, විභාවෙය්‍ය තතො පරං;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
කලාපානඤ්ච රූපානං, සම්භවාසම්භවම්පි ව.

830.

ඉන්ද්‍රියබද්ධසන්තානෙ, සබ්බෙ සම්භොන්ති සම්භවා;
කලාපා චෙව රූපානි, තථා සන්තතිරාසයො.

831.

බහිද්ධා මතකායෙ ව, නොපලබ්භන්ති කම්මජා;
චිත්තොජජා කලාපා ව, උතුජා ලභ්‍යතාදයො.

832.

තථා සුද්ධට්ඨකසද්ද-නවකඤ්චොතු සබ්බථා;
කලාපා තත්ථ ලබ්භන්ති, ද්වෙ ව රූපානි උද්දිසෙ.

833.

තෙසමුට්ඨානිකා සබ්බෙ, කලාපා නත්ථි සන්ධියං;
උප්පාදකාලෙ සබ්බත්ථ, ජරතානිච්චතාපි ව.

834.

කලාපා කම්මජා සන්ති, ජාතිරූපඤ්ච සන්ධියං;
රූපානි ව කලාපා ව, සබ්බෙපි ව පවත්තියං.

835.

සන්ති සබ්බානි රූපානි, කාමෙසු චතුසම්භවා;
ජීවිතනවකං භිත්වා, කලාපා භොන්ති වීසති.

836.

දසකෙස්වෙව ගහිතං, විසුං කාමෙ න ලබ්භති;
ජීවිතනවකං නාම, රූපලොකෙ විසුං සියා.

837.

ආභාරජකලාපා ව, භාවා ද්වෙ වාදිකජ්ජිකෙ;
ආදිකාලෙ න ලබ්භන්ති, පච්ජා ලබ්භන්ති කෙවිපි.

838.

සානජීවිභාකායභාව-දසකා රූපභූමියං;
ආභාරජකලාපා ව, න ලබ්භන්තෙව සබ්බථා.

839.

චක්ඛුසොතවත්ථුසද්දා, කලාපා චිත්තජාපි ව;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
අසඤ්ඤිභූමියං පුබ්බෙ, චුත්තාපි ච න ලබ්භරෙ.

840.

කලාපා සත්ත රූපානි, පඤ්ච රූපෙස්ථසඤ්ඤිසු;
නත්ථෙකාදස රූපානි, කලාපෙකුනච්ඡති.

841.

තස්මා තෙව්ස රූපානි, කලාපා පන චුද්දස;
තෙසමුට්ඨානිකා සන්ති, රූපාවචරභූමියං.

842.

සත්තරසෙව රූපානි, කලාපා ද්වෙ ද්විසම්භවා;
අසඤ්ඤිනං තු සම්භොන්ති, නත්ථාරූපෙසු කිඤ්චිපි.

843.

උප්පත්තික්කමම්චිචෙවං, සම්භවාසම්භවම්පි ච;
කලාපානඤ්ච රූපානං, යථායොගං විභාවයෙති.

ඉති රූපවිභාගෙ උප්පත්තිකථා නිට්ඨිතා.

එකච්ඡතිමො පරිච්ඡෙදො.

ද්වාව්සතිමො පරිච්ඡෙදො

22. පකිණ්ණකකථා

844.

ඉත්ථං රූපානමුප්පත්තිං, දීපෙත්වා දානි වුච්චති;
පචත්තිකොසල්ලත්ථාය, තත්ථෙවෙනං පකිණ්ණකං.

845.

දුට්ඨා සන්ධියො තත්ථ, මිස්සාමිස්සවිභාගතො;
තිට්ඨාපි චෙකචතු-පඤ්චවොකාරහෙදතො.

846.

රූපමත්තා අසඤ්ඤිනං, නාමාභාවා අමිස්සිතා;
නාමමත්තා අරූපිනං, රූපාභාවානි ච ද්විධා.

847.

කාමාවචරිකා චෙව, රූපාවචරිකානි ච;

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
දුට්ඨා මිස්සිතා චෙති, භවන්ති ච චතුබ්බිධා.

848.

එකච්චතුචොකාරා ච, අමිස්සා පඤ්ච සන්ධියො;
ඡබ්බිසතිට්ඨා මිස්සා, පඤ්චචොකාරසන්ධියො.

849.

ඉත්ථං භූමිප්පහෙදෙන, එකතිංසට්ඨාපි ච;
සන්තතිරාසිහෙදෙන, සිග්ගං තිංසට්ඨා කථං.

850.

රූපසන්තතිසීසානං,
රාසයො සන්තථිසති;
වුත්තා කාමෙ වසා තෙසං,
සන්තකා කාමසන්ධියො.

851.

චෙදනාසඤ්ඤාසඬ්ඛාර-විඤ්ඤාණක්ඛන්ධසඬ්ගහා;
සබ්බත්ථාපි චතස්සොච, නාමසන්තතියො සිග්ගං.

852.

ඉච්චුහින්තං වසා භොන්ති, තත්ථෙකාදසකාදයො;
සන්තතිරාසයො පුබ්බෙ, විහත්තා සන්තකාදයො.

853.

එකාදසකදසක-නවට්ඨසන්තකා සිග්ගං;
ඡක්කෙන සද්ධිං විඤ්ඤෙය්‍යා, තස්මා තත්ථ ඡ සඬ්ගහා.

854.

අට්ඨ සන්තතියො භොන්ති, රූපලොකෙන මිස්සිතා;
අට්ඨකො රාසි තත්ථෙකො, තස්මා සන්තති වුච්චති.

855.

ඪ්විතනවකො ත්වෙකො, අසඤ්ඤී පටිසන්ධියං;
අරුපිනං චතස්සොපි, නාමසන්තතියො සිග්ගං.

856.

ඉච්චෙකකචතුක්කානං, වසෙන ද්වෙ අමිස්සිතා;
අට්ඨවිසඤ්ච මිස්සාති, තිංසෙව භොන්ති සන්ධියො.

857.

එකුප්පාදනිරොධා ව, අමිස්සා තත්ථ රාසයො;
මිස්සිතානං විභාගොයං, යථායොගං කථියති.

858.

උප්පාදට්ඨිතිහඬිගානං, වසා තීණි ඛණානිපි;
සමානානෙව නාමානං, එකච්ඡත්තක්ඛණං මතං.

859.

තුල්‍යමුප්පාදහඬිගානං, රූපානම්පි ඛණද්වයං;
එකුනපඤ්ඤාසමත්තං, ඨිතික්ඛණමුදිරිතං.

860.

නාමරූපානමුප්පාදො, හඬිගොපි හි සමො මනො;
දන්ධං හි වත්තිකං රූපං, නාමං තු ලභුවත්තිකං.

861.

තථා හි රූපෙ තිට්ඨන්තෙ, චිත්තුප්පාදා තු සොළස;
උප්පජ්ජිත්වා පචත්තිත්වා, හිජ්ජන්ති ව ලභුං ලභුං.

862.

තස්මා හි එකපඤ්ඤාස-ඛණරූපක්ඛණං තථා;
සත්තරසච්ඡත්තක්ඛණං, තිඛණන්ති ව වුච්චති.

863.

චිත්තක්ඛණං හි තිණ්ණන්තං, තත්ථ විඤ්ඤත්තිකද්වයං;
ලක්ඛණත්තයරූපං තු, සලක්ඛණවචන්ථිතං.

864.

තස්මා හිත්වා ද්වයඤ්ඤෙතං, ඛාවිසතිවිධම්පි ව;
රූපං නාම චතුක්කඤ්ච, සලක්ඛණනියාමිතං.

865.

එකුප්පාදනිරොධා ව, තත්ථ තුල්‍යක්ඛණා මතා;
අතුල්‍යක්ඛණධම්මානං, සියා හෙදං යථාරහං.

866.

පටිසන්ධික්ඛණෙ ජාතං, තස්මා රූපං තනො පරං;
සත්තරසමච්ඡත්තස්ස, හඬිගෙන සහ හිජ්ජති.

867.

තස්ස ධීනික්ඛණේ ජාතං, රූපමිපි ච තතො පරං;
අට්ඨාරසමචිත්තස්ස, උප්පාදෙ පන හිජ්ජති.

868.

තස්ස භඩ්ගක්ඛණේ ජාතං, රූපමිපි ච තතො පරං;
අට්ඨාරසමචිත්තස්ස, ධීනිකාලෙසු හිජ්ජති.

869.

තථා දුතියචිත්තස්ස, උප්පාදමිහි සමුට්ඨිතං;
අට්ඨාරසමචිත්තස්ස, භඩ්ගෙන සහ හිජ්ජති.

870.

ඉති චුත්තනියාමෙන, සජාතික්ඛණතො පරං;
යත්වා එකුනපඤ්ඤාස, ඛණානි පුන හිජ්ජති.

871.

තස්මා එකුනපඤ්ඤාස, කලාපා සහ චත්තරෙ;
එකො ජායති එකො ච, හිජ්ජතීති ච සබ්බථා.

872.

එකසන්තතිසම්බන්ධා, කලාපා සහ කම්මජා;
යථානුපුබ්බසට්ඨා, එකපඤ්ඤාස ලබ්භරෙ.

873.

සත්තවීස පනිච්චෙවං, කාමෙ ද්වෙ රූපභූමියං;
රූපසන්තතිසීසානං, රාසයො සත්තකාදයො.

874.

එකුනතිංස සබ්බෙපි, කම්මජාතා යථාරහං;
එකපඤ්ඤාස සට්ඨා, පචත්තන්ති ඛණෙ ඛණෙ.

875.

තත්ථ සන්ධික්ඛණේ ජාතං, සත්තරසමචෙනසො;
උප්පාදෙ හිජ්ජතිච්චෙවං, චුත්තො අට්ඨකථානයො.

876.

තං නයං පට්ඨාහිත්වා, චිත්තෙන සහ හිජ්ජති;
චිත්තෙන සහ ජාතන්ති, චුත්තමාවරියෙන හි.

877.

ආනාපානතක්කචාරා, එකුප්පාදනිරොධකා;
චුත්තා හි යමකෙ කායවච්ඡධාරනාමකා.

878.

චිත්තුප්පාදක්ඛණෙ ජාතා, උතු තස්ස ධීතික්ඛණෙ;
රූපං ජනෙති තත්ථාපි, උතු භඩ්ගක්ඛණෙපි ව.

879.

අනුපුබ්බක්කමෙනෙවං, ජාතං රූපං තථාපරං;
අට්ඨාරසමඋප්පාදට්ඨිතිආදීසු හිජ්ජති.

880.

ඉත්ථං කලාපා සට්ඨා, උතුජාහාරජාපි ව;
එකසන්තතිසම්බන්ධා, එකපඤ්ඤාස ලබ්භරෙ.

881.

කලාපා චිත්තජා යස්මා, උප්පාදක්ඛණසම්භූතා;
සට්ඨා සහ ලබ්භන්ති, තස්මා සත්තරසෙව නෙ.

882.

සබ්බෙපි රූපජනකා, චිත්තුප්පාදෙ යථාසකං;
ජනෙන්නි ධීතිභඩ්ගෙසු, න ජනෙන්නිති කෙවනා.

883.

කුසලාඛ්‍යාකතාදීනං, එකුප්පාදනිරොධතා;
ධම්මානං යමකෙ චුත්තා, ඉති පාළි වදන්ති ව.

884.

කුසලාදිකසම්බන්ධා, තත්ථ තත්ථ හි දෙසිතා;
ඉති වත්ථා පුරෙ චුත්තං, ඉච්ඡන්තාවරියා නයං.

885.

ඉච්චෙවං චතුසම්භූතා, රූපසන්තතිරාසයෝ;
රූපානි ව කලාපා ව, එකාබද්ධා යථාරහං.

886.

සුත්තපචත්තමත්තානං, සම්බුද්ධානම්පි පාණිනං;
යාව මරණකාලාපි, පචත්තන්ති නිරන්තරං.

887.

ආයුක්ඛයා ච මරණං, තථා කම්මක්ඛයා සියා;
උභින්නං වා ඛයා වාථ, උපච්ඡෙදකකම්මුනා.

888.

චතුර්ධාසි මරන්තස්ස, තස්සෙවං තු යථාරහං;
සත්තරසවින්තක්ඛණමත්තසෙසම්භි ජීවිතෙ.

889.

උපරිච්චුතිවින්තස්ස, සත්තරසමචෙනසො;
ධිතිකාලමුපාදාය, න තු ජායති කම්මජං.

890.

තස්සුප්පාදක්ඛණෙ ජාතං,
රූපඤ්ච චුතියා සහ;
හිජ්ජතිති මනො නාම,
තනො හොති ස පුග්ගලො.

891.

වින්තජාහාරජඤ්චාපි, න ජායති තනො පරං;
උතුසම්භවරූපං තු, අවසිස්සති වා න වා.

892.

තනො චුත්තනයෙනෙව, මතසත්තො යථාරහං;
මිස්සාමිස්සාහි සන්ධිහි, පුනඳෙවොපපජ්ජති.

893.

තනො චුත්තනයෙනෙව, එකුනතිංස කම්මජා;
තෙසමුට්ඨානිකා පඤ්ච, චතුත්තිංස සමිස්සිතා.

894.

කලාපා රාසයො හොන්ති, සත්තවිසතිභූමිසු;
ඉති සබ්බපකාරෙන, රූපධම්මා පකාසිතාති.

ඉති රූපවිභාගෙ පකිණ්ණකකථා නිට්ඨිතා.

ද්වාවිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

නිට්ඨිතො ච සබ්බථාපි රූපවිභාගො.

පරමත්ථවිනිච්ඡයෝ
තෙව්සතිමො පරිච්ඡේදො

4. නිබ්බානවිභාගො

23. මූලවිසුද්ධිකථා

895.

ඉත්ථං චිත්තං චෙතසිකං, රූපඤ්චෙවාති සඬබ්බතා;
චුත්තා අසඬබ්බතං දානි, නිබ්බානන්ති පච්චවති.

896.

සීලවිසුද්ධි ආදිමිහි, තතො චිත්තවිසුද්ධි ව;
දිට්ඨිවිසුද්ධිනාමා ව, කඬබාවිතරණාපි ව.

897.

තතො පරං මග්ගාමග්ග-ඤාණදස්සනනාමිකා;
තථා පටිපදාඤාණ-දස්සනා ඤාණදස්සනං.

898.

ඉච්චානුක්කමතො චුත්තා, සත්ත භොන්ති විසුද්ධියො;
සත්තමානුත්තරා තත්ථ, පුබ්බභාගා ඡ ලොකියා.

899.

සංවරො පාතිමොක්ඛො ව, තථෙච්ඡන්ද්‍රියසංවරො;
ආජීවපාරිසුද්ධි ව, සීලං පච්චයනිස්සිතං.

900.

ඉති සීලවිසුද්ධිති, සුද්ධමෙතං පච්චවති;
චතුපාරිසුද්ධිසීලං, ධුතඬගපරිවාරිතං.

901.

කසිණානි දසාසුභා, දසානුස්සතියො පන;
අප්පමඤ්ඤා ව සඤ්ඤා ව, චචත්ථාරුප්පකානි ව.

902.

සමථක්කම්මට්ඨානානි, තාලීසට්ඨකථානයෙ;
පාලියං තු විහත්තානි, අට්ඨතිංසානි වණ්ණිතං.

903.

පථවාපො ව තෙජො ව,

වායො නීලඤ්ච පීතකං;
ලොහිතොදාතමාකාසං,
ආලෝකකසිණන්ති ව.

904.

කසිණානි දසෙතානි, චුත්තානට්ඨකථානසෙ;
අට්ඨෙව පාළියං හිත්වා, අන්තෙ තු කසිණද්වයං.

905.

උද්ධමානං විනීලඤ්ච, විපුබ්බකං විබායිතං;
විච්ඡිද්දකඤ්ච වික්ඛිත්තං, හතවික්ඛිත්තලොහිතං.

906.

පුළුවකං අට්ඨිකඤ්චෙති, අසුභා දස දෙසිතා;
රූපකායවිභාගාය, දසකායවිපත්තියා.

907.

බුද්ධෙ ධම්මෙ ච සඬ්ඝෙ ච, සීලෙ වාගෙ ච අත්තනා;
දෙවතොපසමායඤ්ච, සත්තානුස්සතියො කමා.

908.

මරණස්සති නාමෙකා, තථා කායගතාසති;
ආනාපානස්සතිච්චෙවං, දසානුස්සතියො මතා.

909.

මෙත්තා කරුණා මුදිතා, උපෙක්ඛාති චතුබ්බිධා;
චුත්තා බ්‍රහ්මවිහාරා ච, අප්පමඤ්ඤාති තාදිනා.

910.

ඵකාභාරෙ පටික්කුල-සඤ්ඤා නාමෙකමෙව තු;
චතුධාතුවචත්ථානං, චතුධාතූපරිග්ගහො.

911.

ආකාසානඤ්චායතනං, විඤ්ඤාණඤ්චමථාපරං;
ආකිඤ්චඤ්ඤං තථා නෙව-සඤ්ඤානාසඤ්ඤානාමකං.

912.

ඉච්චානුක්කමතො චුත්තා, අරූපජ්ඣානිකා පන;
අරූපකම්මට්ඨානානි, චත්තාරොපි පකිත්තිතා.

913.

කසිණාසුභකොට්ඨාසෙ, ආනාපානෙ ච සබ්බථා;
දිස්වා සුත්වා ඵුසිත්වා චා, පරිකම්මං තු කුබ්බතො.

914.

උග්ගහො නාම සම්භොති, නිමිත්තං තත්ථ යුඤ්ජතො;
පටිභාගො තමාරබ්භ, තත්ථ චත්තති අප්පනා.

915.

සාධු සත්තා සුඛී භොන්තු, දුක්ඛා මුච්චන්තු පාණිනො;
අහො සත්තා සුඛප්පත්තා, භොන්තු යදිච්ඡකාති ච.

916.

උද්දිස්ස චා අනොදිස්ස, යුඤ්ජතො සත්තගොචරෙ;
අප්පමඤ්ඤා පනප්පෙන්නි, අනුපුබ්බෙන චත්තිකා.

917.

කසිණුග්ගාට්ඨාකාසෙ, පයමාරුප්පමානසෙ;
තස්සෙව නත්ථිභාවෙ ච, තතියාරුප්පකෙති ච.

918.

යුඤ්ජන්තස්ස පනෙතෙසු, ගොචරෙසු චතුසුපි;
අප්පෙන්නි අනුපුබ්බෙන, ආරුප්පාපි චතුබ්බිධා.

919.

ආනාපානඤ්ච කසිණං, පඤ්චකජ්ඣානිකං තභිං;
පයමජ්ඣානිකා වුත්තා, කොට්ඨාසාසුභභාවනා.

920.

සුඛිතජ්ඣානිකා තිස්සො, අප්පමඤ්ඤා ච හෙට්ඨිමා;
උපෙක්ඛාරුප්පකා පඤ්ච, උපෙක්ඛාඤ්ඤානිකාති ච.

921.

එකා දසෙකා දස ච, තයො පඤ්චෙති සබ්බථා;
පරිකම්මවසා තිංස, ඡ කොට්ඨාසා යථාක්කමං.

922.

පඤ්චකාදිසුඛොපෙක්ඛා, ඤානහෙදා චතුබ්බිධා;
එකච්චතුපඤ්චඤාන-වසෙන තිව්ධා සිග්ගං.

923.

රූපාරූපවසා ද්වෙ ව, අප්පනානො පුනෙකධා;
ඉව්වෙවමප්පනා කම්ම-ට්ඨානහෙදා සමිස්සිනා.

924.

ද්වෙ ව සඤ්ඤාවචන්ථානා, අට්ඨානුස්සතියොති ව;
සෙසා දස පවුච්චන්ති, උපචාරසමාධිකා.

925.

පරිකම්මොපචාරානුලොමගොත්‍රභූතො පරං;
පඤ්චමං වා චතුත්ථං වා, ජවනං හොති අප්පනා.

926.

අප්පනාජවනං සබ්බං, ලොකුත්තරමහග්ගනං;
තිහෙතුකපරිත්තාති, පුරිමානි යථාරහං.

927.

ආවජ්ජනා ව වසිනා, තංසමාපජ්ජනා තථා;
අධිට්ඨානා ව වුට්ඨානා, පච්චවෙක්ඛණ පඤ්චමා.

928.

වසිතාහි වසිභූතා, ඉති කත්ථාන පඤ්චහි;
භාවෙන්තස්ස පනජ්ජෙන්නි, උපරූපරි අප්පනා.

929.

සුඤ්ජන්තස්ස තු වුට්ඨාය, කසිණජ්ඣානපඤ්චමා;
පඤ්චාහිඤ්ඤා හි අප්පෙන්නි, රූපසද්දාදිගොචරෙ.

930.

ලොකුත්තරා පනජ්ජෙන්නි, සබ්බෙ නිබ්බානගොචරෙ;
අනිච්චදුක්ඛානත්තාති, භූමිධම්මෙ විපස්සනො.

931.

තත්ථ ව පාදකජ්ඣානං, සම්මට්ඨජ්ඣානමෙව වා;
අජ්ඣාසයො ව වුට්ඨාන-ගාමිනී ව විපස්සනා.

932.

මග්ගානං ඣානහෙදාය, යථායොගං නියාමනා;
යථාසකං ඵලානං තු, මග්ගා හොන්ති නියාමනා.

933.

මග්ගානන්තරමෙවාථ, භූමිධම්මෙ විපස්සනො;
එලසමාපත්තියම්පි, අප්පෙති එලමානසං.

934.

අනුපුබ්බසමාපත්තිං, සමාපජ්ජිස්ස වුට්ඨිතො;
ඤ්ඤාධම්මෙ විපස්සිත්වා, තත්ථ තත්ථෙව පණ්ඩිතො.

935.

චතුත්ථාරුප්පමජ්ජෙත්වා, එකද්විජවනාපරං;
නිරොධං නාම ඵ්ඤ්ඤාති, සමාපත්තිමචිත්තකං.

936.

අරහා වා අනාගාමී, පඤ්චවොකාරභූමියං;
යථාසකං එලුප්පාදො, වුට්ඨානන්ති තතො මතො.

937.

අප්පනාපරියොසානෙ, සියා සබ්බත්ථ සම්භවා;
භවඤ්ඤාපාතො තං ඡෙත්වා, ජායතෙ පච්චවෙක්ඛණා.

938.

ඉති චුත්තානුසාරෙන, අප්පනානසසඤ්ඤානං;
යථායොගං විභාවෙය්‍ය, තත්ථ තත්ථ විචක්ඛණො.

939.

චිත්තවිසුද්ධි නාමායං, චිත්තසංක්ලෙසසොධනො;
උපචාරප්පනාහෙදො, සමථො පුබ්බභාගියොති.

ඉති නිබ්බානවිභාගෙ මූලවිසුද්ධිකථා නිට්ඨිතා.

තෙවීසතිමො පරිච්ඡෙදො.

චතුර්විසතිමො පරිච්ඡෙදො

24. පරිග්ගහවිසුද්ධිකථා

940.

සීලචිත්තවිසුද්ධිහි, යථාචුත්තාහි මණ්ඩිතො;
පයොගාසයසම්පන්නො, නිබ්බානාභිරතො තතො.

941.

බන්ධායතනධාතාදිප්පහෙදෙහි යථාරහං;
ලක්ඛණපච්චපට්ඨාන-පදට්ඨානවිභාගතො.

942.

පරිග්ගහෙත්වා සඬ්ඛාරෙ, නාමරූපං යථාකථං;
වචන්ථපෙන්නො තත්ථෙවමනුපස්සති පඤ්ඤවා.

943.

නාමරූපමිදං සුද්ධං, අත්තභාවොති වුච්චති;
තත්ථෙත්ථ කොචි අත්තා වා, සත්තො ජීවො ච පුග්ගලො.

944.

යථාපි අඬ්ගසම්භාරා, හොති සද්දො රථො ඉති;
එවං බන්ධෙසු සන්තෙසු, හොති සත්තොති සම්මුති.

945.

බන්ධායතනධාතූනං, යථායොගමනුක්කමො;
අඛබ්බොච්ඡින්නො පවත්තන්නො, සංසාරොති පවුච්චති.

946.

ඉති නානප්පකාරෙන, තෙභුමකපරිග්ගහො;
භූමිධම්මෙවත්ථානං, සුද්ධසඬ්ඛාරදස්සනං.

947.

අත්තදිට්ඨිපභානෙන, දිට්ඨිසංක්ලෙසසොධනං;
දිට්ඨිවිසුද්ධි නාමාති, ඤාණමෙතං පවුච්චති.

948.

පරිග්ගහිතසඬ්ඛාරො, නාමරූපමපත්ථියා;
තතො පරං යථායොගං, පරිග්ගණ්හති පච්චයෙ.

949.

දුක්ඛසමුදයො තත්ථ, තණ්හා සංසාරනායිකා;
සමොධානෙති සඬ්ඛාරෙ, තත්ථ තත්ථුපපත්තියා.

950.

තණ්හාසම්භවමෙවෙනං, තස්මා දුක්ඛං පවුච්චති;
තද්ද්විතීයා නිබ්බානං, මග්ගො තංපාපකොති ච.

951.

චතුසච්චවචන්ථාන-මුඛෙනෙවමිපි පච්චයෙ;
පරිග්ගණ්හන්ති එකච්චෙ, සඬ්ඛාරානමථාපරෙ.

952.

ආලොකාකාසවායාපපථවිඤ්චුපනිස්සයං;
භවඬ්ගපරිණාමඤ්ච, ලහිත්ථාව යථාරහං.

953.

ඡ වත්ථුනි ච නිස්සාය, ඡ ද්වාරාරම්මණානි ච;
පට්ච්ච මනසිකාරං, පචත්තන්ති අරුපිනො.

954.

යථාසකසමුට්ඨානං, විභාගෙහි ච රුපිනො;
පචත්තන්ති එකච්චෙති, පරිග්ගණ්හන්ති පච්චයෙ.

955.

අවිජ්ජාපච්චයා භොන්ති, සඬ්ඛාරා තු තතො තථා;
විඤ්ඤාණං නාමරූපඤ්ච, සළායතනනාමකං.

956.

එස්සො ච වෙදනා තණ්හා, උපාදානං භවො තතො;
ජාති ජරා මරණඤ්ච, පචත්තති යථාරහං.

957.

තතො සොකො පරිදෙවො, දුක්ඛඤ්චෙව තථාපරං;
දොමනස්සමුපායාසො, සම්භොති ච යථාරහං.

958.

එතස්ස කෙවලස්සෙවං, දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සම්භවො;
පට්ච්චසමුප්පාදොව, නත්ථඤ්ඤො කොචි කාරකො.

959.

තත්ථාවිජ්ජාදයො ද්වෙපි, අද්ධාතීතො අනාගතො;
ජාතාදයොපරෙ අට්ඨ, පච්චුප්පන්තොති චණ්ණිනො.

960.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානෙඤ්ජවසා, සඬ්ඛාරා තිව්ධා තථා;
භවෙකදෙසො කම්මඤ්ච, කම්මවට්ටන්ති චුච්චති.

961.

අවිජ්ජාතණ්ණපාදානා, ක්ලෙසවට්ටමථාපරෙ;
විපාකවට්ටං සත්තාපි, උපපත්තිහවොපි ව.

962.

අවිජ්ජාසංඛාරානං තු, ගහණෙ ගහිතාව තෙ;
තණ්ණපාදානහවාති, අතීතෙ පඤ්ච හෙතවො.

963.

තණ්ණපාදානහවානං, ගහණෙ ගහිතාව තෙ;
අවිජ්ජා සංඛාරා වෙති, පච්චුප්පන්තෙපි පඤ්චකෙ.

964.

විඤ්ඤාණාදිසරූපෙන, දස්සිතං ඵලපඤ්චකං;
තථා තදෙව ජාතාදි-නාමෙනානාගතන්ති ව.

965.

අතීතෙ හෙතවො පඤ්ච, ඉදානි ඵලපඤ්චකං;
ඉදානි හෙතවො පඤ්ච, ආයතිං ඵලපඤ්චකං.

966.

හෙතුඵලං ඵලහෙතු, පුන හෙතුඵලානි ව;
තිස්සන්ධි චතුසංඛිඛෙපං, වීසතාකාරමබ්බවුං.

967.

අත්ථධම්මපටිවෙධ-දෙසනානං යථාරහං;
ගම්භීරත්තා චතුන්නම්පි, චතුගම්භීරතා මතා.

968.

එකත්තනානත්තනායා, අඛ්‍යාපාරනයොපරො;
තථෙවංධම්මතා වෙති, නයා චුත්තා චතුබ්බිධා.

969.

ජරාමරණසොකාදි-පිළිතානමභිණ්හසො;
ආසවානං සමුප්පාදා, අවිජ්ජා ව පවත්ති.

970.

අවිජ්ජාපච්චයා හොන්ති, සංඛාරාපි යථා පුරෙ;
බද්ධාවිච්ඡේදමිච්චෙවං, හවචක්කමනාදිකං.

971.

තණ්හාවිජ්ජානාහිකං තං, ජරාමරණනෙමිකං;
සෙසාකාරාදිසට්ඨිකං, තිහවාරථයොජ්ඣනං.

972.

තිඅද්ධඤ්ච තිවට්ඨඤ්ච, තිසන්ධිසට්ඨිකං තථා;
චතුසඬ්ඛෙපගම්භිරනයමණ්ඩිතදෙසනං.

973.

විසතාකාරවිභාගං, ද්වාදසාකාරසඬ්ඛහං;
ධම්මට්ඨිකිති දීපෙන්නි, ඉදප්පච්චයනං බුධා.

974.

පට්චවසමුප්පාදොයං, පච්චයාකාරනාමනො;
සඬ්ඛෙපනො ච විත්ථාරා, විවිධාකාරභෙදනො.

975.

ජනෙති පච්චයුප්පන්නෙ, අවිජ්ජාදිපචත්තියා;
අවිජ්ජාදිනිරොධෙන, නිරොධෙති ච සබ්බථා.

976.

පච්චයප්පච්චයුප්පන්න-වසෙනෙව පචත්තති;
සංසාරොයන්නි එකච්චෙ, පරිග්ගණ්හන්නි පච්චයෙ.

977.

සමන්තපට්ඨානමහාපකරණවිභාගනො;
එකච්චෙ පරිග්ගණ්හන්නි, චතුච්ඡති පච්චයෙ.

978.

ඉති නානප්පකාරෙත, පච්චයානං පරිග්ගහො;
සප්පච්චයනාමරූපං, චචත්ථානන්නි චෙදිතං.

979.

ඉදප්පච්චයතාඤාණං, පච්චයාකාරදස්සනං;
ධම්මට්ඨිති යථාභූතඤාණදස්සනනාමකං.

980.

කාලත්තයවිභාගෙසු, කඬ්ඛාසංක්ලෙසසොධනං;
කඬ්ඛාවිතරණා නාම, විසුද්ධිති පවුච්චති.

පරමත්ථවිනිවිජයො
ඉති නිබ්බානවිභාගෙ පරිග්ගභවිසුද්ධිකථා නිට්ඨිතා.

චතුර්විසතිමො පරිච්ඡේදො.

පඤ්චවිසතිමො පරිච්ඡේදො

25. විපස්සනාවුද්ධිකථා

981.

සීලවිත්තදිට්ඨිකඬ්ඛාවිතරණවිසුද්ධියො;
පත්වා කලාපතො තාව, සම්මසෙය්‍යා තතො පරං.

982.

කලාපතො සම්මසනං, උදයබ්බයදස්සනං;
භඩ්ගඤ්ඤාණං භයඤ්ඤාණං, තථාදීනවනිබ්බිදා.

983.

මුච්චිතුකම්‍යතාඤ්ඤාණං, පටිසඬ්ඛානුපස්සනා;
සඬ්ඛාරුපෙක්ඛානුලොමථිච්චානුක්කමතො යීතා.

984.

විපස්සනාති චක්ඛාතා, දසඤ්ඤාණපරම්පරා;
ලක්ඛණත්තයමාහව්ච, සඬ්ඛාරෙසු පවත්තති.

985.

තස්මා කලාපතො තාව, සම්මසෙය්‍යා තිලක්ඛණං;
සම්මසිත්වා අතීතාදිබන්ධායතනධාතුයො.

986.

අනිච්චා තෙ ඛයට්ඨේන, බන්ධා දුක්ඛා භයට්ඨතො;
අනත්තා අසාරකට්ඨේන, ඉච්චාභිණ්ණං විචිත්තයං.

987.

තස්සෙවං සම්මසන්තස්ස, උපට්ඨාති තිලක්ඛණං;
සඬ්ඛාරෙසු තතො යොගී, ඛණසන්තතිඅද්ධතො.

988.

පච්චුප්පන්නාන ධම්මානං, උදයඤ්ච වයං තථා;
පඤ්ඤාසාකාරහෙදෙහි, අනුපස්සති තත්ථ භි.

989.

අවිජ්ජාතණ්හාකම්මානං, උදයා ච නිරොධනො;
සමුදයා නිරොධා ච, පඤ්චන්තං දස්සිතා තථා.

990.

රූපස්සාහාරතො තිණ්ණං, එස්සතො නාමරූපතො;
විඤ්ඤාණස්සෙති සබ්බෙපි, චත්තාලීස සම්ප්පිතා.

991.

නිබ්බත්තිලක්ඛණං හඬිග-
ලක්ඛණඤ්චේත්ථ පස්සතො;
ඛණතොදයතො චෙති,
සමපඤ්ඤාස භොන්ති තෙ.

992.

ඉති ඛන්ධමුඛෙනෙන, විහත්තා උදයබ්බයා;
ආයතන්තාදිහෙදෙහි, යොජෙනබ්බා යථාරහං.

993.

උදයඤ්ච වයඤ්චෙවං, පස්සතො තස්ස යොගිනො;
විභූතා භොන්ති සඬ්ඛාරා, සමුට්ඨාති තිලක්ඛණං.

994.

බොධිපක්ඛියධම්මා ච,
තෙ පස්සන්ති විසෙසතො;
තතො ජායන්තුපක්ලෙසා,
දසොපක්ලෙසචත්ථුකා.

995.

ඔහාසො පිති පස්සද්ධි, අධිමොක්ඛො ච පග්ගහො;
සුඛං ඤාණමුපට්ඨානං, උපෙක්ඛා ච නිකන්ති ච.

996.

තණ්හාමානදිට්ඨිග්ගාහවසෙන තිව්ධෙපි තෙ;
අස්සාදෙන්තො උන්නමන්තො, මමායන්තො කිලිස්සති.

997.

මග්ගං ඵලඤ්ච නිබ්බානං, පත්තොස්මීති අකොච්ඤො;
චෙක්ඛවුජ්ඣාති මඤ්ඤන්තො, පප්පොති අධිමානිකො.

998.

මග්ගාදයෝ න හොන්තෙනෙ,
තණ්හාගාහාදිවත්ථුතො;
තණ්හාමානදිට්ඨියෝ චූපක්ලෙසා පරිපන්ථකා.

999.

පොරාණමෙව ඛන්ධානං, උදයබ්බයදස්සනං;
තිලක්ඛණාරම්මණතො, මග්ගො නිබ්බානපච්චයෝ.

1000.

ඉති මග්ගං අමග්ගඤ්ච, විසොධෙන්තස්ස සිජ්ඣති;
විසුද්ධි ච මග්ගාමග්ගඤ්ඤාණදස්සනනාමිකා.

1001.

තථාපරා විසුද්ධිනං, උදයබ්බයදස්සනං;
ආදිං කත්වා පටිපදාඤ්ඤාණදස්සනනාමිකා.

1002.

පච්ඡා සංක්ලෙසවික්ඛෙපවිසුද්ධන්තං යථා පුරෙ;
පටිපජ්ජති මෙධාවී, උදයබ්බයදස්සනං.

1003.

ඉති බොදයබ්බයානුපස්සනාඤ්ඤාණවීරියං;
සික්ඛන්තස්සාවිරෙනෙව, පරිපක්කා විපස්සනා.

1004.

පහායොදයවොහාරං, වයමෙවාධිමුච්චතො;
උප්පාදාහොගමොහාය, භඨගමෙවානුතිට්ඨති.

1005.

තතො නිජ්ඣරධාරාව, ගඨගාවාරොදකං විය;
භිජ්ජමානතිණානිව, පටිපජ්ජා සිඛා විය.

1006.

පතන්තෙ ච වයන්තෙ ච, භිජ්ජන්තිච්චෙව සඬ්ඛතෙ;
පස්සතො තස්ස භඨගානුපස්සනාඤ්ඤාණමීරිතං.

1007.

තතො භයානුපස්සනා, සභයාති විපස්සතො;
ආදීනවානුපස්සනා-ඤ්ඤාණං ආදීනවාති ච.

1008.

නිබ්බදානුපස්සනා ව, නිබ්බන්දන්තස්ස යොගිනො;
මුච්චිතුකමාසකාඤාණං, තතො මුච්චිතුමිච්ඡතො.

1009.

නිච්චා වෙ න නිරුජ්ඣෙය්‍ය, න බාධෙය්‍ය සුඛා යදි;
වසෙ වත්තෙය්‍ය අත්තා වෙ, තදභාවා න තෙ තථා.

1010.

සුට්ඨු මුච්චිතුමිච්චෙවං, පටිපච්චක්ඛතො තතො;
පටිසඬ්ඛානුපස්සනා-ඤාණං ජාතන්ති වුච්චති.

1011.

සාධුකං පටිසඬ්ඛාය, සඬ්ඛාරෙසු තිලක්ඛණං;
සුපරිඤ්ඤාතසඬ්ඛාරෙ, තථෙව පටිපස්සති.

1012.

අනිච්චා දුක්ඛානත්තා ව, සඬ්ඛාරාව න වාපරො;
අත්තා වා අත්තනීයං වා, නාහං න තු මමාති ව.

1013.

තතොව තත්ථ මජ්ඣන්තො, නන්දිරාගචිනිස්සටො;
අත්තත්තනියභාවෙන, සඬ්ඛාරෙස්වජ්ඣුපෙක්ඛති.

1014.

සඬ්ඛාරුපෙක්ඛාසඬ්ඛාතං, ඤාණං තස්ස ඉතීරිතං;
තතො වුට්ඨානසට්ඨං, අනුලොමන්ති වුච්චති.

1015.

සුපරිඤ්ඤාතසඬ්ඛාරෙ, සුසම්මට්ඨතිලක්ඛණෙ;
උපෙක්ඛන්තස්ස තස්සෙව, සිඛාපත්තා විපස්සනා.

1016.

සඬ්ඛාරධම්මෙ ආරබ්භ, තාව කාලං පවත්තති;
තිරදස්සිව සකුණො, යාව පාරං න පස්සති.

1017.

යදා පස්සති නිබ්බානං, වුට්ඨානගහිතා තදා;
වුට්ඨානගාමිනී නාම, සානුලොමා පවුච්චති.

1018.

ඉති ද්විති විසුද්ධිති, විසුද්ධාය විපස්සනො;
විපස්සනාපටිපදං, සුරෙතීති පවුච්චතීති.

ඉති නිබ්බානවිභාගෙ විපස්සනාවුද්ධිකථා නිට්ඨිතා.

පඤ්චවිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

ඡබ්බිසතිමො පරිච්ඡෙදො

26. වුට්ඨානවිසුද්ධිකථා

1019.

තස්සෙවං පටිපන්නස්ස, සිබ්බාපන්නා විපස්සනා;
වුට්ඨානගාමිතී නාම, යදා හොති තදා පන.

1020.

පරිකම්මොපචාරානුලොමගොත්‍රභූතො පරං;
මග්ගො තතො ඵලං හොති, භවඬ්ඨිගා පච්චවෙක්ඛණා.

1021.

පරිකම්මොපචාරානුලොමසඬ්ඨිබ්බාතගොචරා;
මග්ගස්සාවජ්ජනං හුත්වා, නිබ්බානෙ හොති ගොත්‍රභූ.

1022.

චතුත්ථං පඤ්චමං වාථ, ඡට්ඨං වාපි යථාරහං;
අප්පෙති මග්ගජවනං, නිබ්බානෙ සක්කිමෙව තං.

1023.

තතො ඵලානි තීණි ද්වෙ, එකං වාථ යථාක්කමං;
මග්ගාවසෙසනිරොධමග්ගවුට්ඨානවීරියං.

1024.

තතො භවඬ්ඨිගපාතොච,
තං ඡෙත්වා පච්චවෙක්ඛණා;
තිස්සො පඤ්චවිධා හොන්ති,
යථායොගං තථා හි ව.

1025.

මග්ගං ඵලඤ්ච නිබ්බානං, අවස්සං පච්චවෙක්ඛති;

භීතො කිලෙසෙ සෙසෙ ච, පච්චවෙක්ඛති වා න වා.

1026.

තතො ච පුන සඬ්ඛාරො, විපස්සන්තො යථා පුරො;
අප්පෙති අනුපුබ්බෙන, සෙසමග්ගඵලානි ච.

1027.

තත්ථ වුච්චන්ති නිබ්බාන-ඵලමග්ගවිපස්සනා;
සුඤ්ඤතා වානිමිත්තා ච, තථාපණ්හිතානි ච.

1028.

සුඤ්ඤතාවිපස්සනාදිනාමෙන හි විපස්සති;
විමොක්ඛමුඛභූතානි, තිව්ධා භාජිතා තථා.

1029.

සුඤ්ඤතාදිකනාමෙන, විමොක්ඛා තිව්ධා මතා;
නිබ්බානඵලමග්ගා ච, සමාපත්තිසමාධයො.

1030.

තත්ථෙව පඨමභූමිං, පත්තො අරියපුග්ගලො;
සත්තක්ඛන්තුපරමො සො, සොතාපත්තොති වුච්චති.

1031.

පත්තො දුතියභූමිඤ්ච, සකදාගාමීනාමකො;
සකිමෙව ඉමං ලොකං, ආගන්ත්වා භොති මානුසං.

1032.

පත්තො තතියභූමිඤ්ච, අනාගාමීති වුච්චති;
බ්‍රහ්මලොකා අනාගන්ත්වා, ඉධකාමොපපත්ති යා.

1033.

පත්තො චතුත්ථභූමිඤ්ච, අරහා අග්ගපුග්ගලො;
දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛග්ගිං, නිබ්බාපෙතීති වුච්චති.

1034.

ඉති මග්ගඵලට්ඨානං, වසා අරියපුග්ගලා;
ද්විධාපි චතුධා යුග්ගා, අට්ඨ භොන්ති විභාගතො.

1035.

උභතොභාගවිමුක්ත-

විභාගාදිවසා පන;
විභත්තා භොන්ති සත්තෙන,
යථායොගං තථා හි ව.

1036.

සද්ධාධුරස්සානිච්චතො, වුට්ඨානං දුක්ඛතොපි ව;
පඤ්ඤාධුරස්සානත්තතො, ඉති දීපෙන්නි පණ්ඩිතා.

1037.

සද්ධානුසාරි ආදිමහි, මජ්ඣෙ සද්ධාවිමුත්තතො;
අත්තෙ පඤ්ඤාවිමුත්තොව, තස්මා සද්ධාධුරො සියා.

1038.

ධම්මානුසාරි ආදිමහි, දිට්ඨිප්පත්තො තතොපරි;
අත්තෙ පඤ්ඤාවිමුත්තොව, භොති පඤ්ඤාධුරොපි ව.

1039.

සමථයානිකා වෙව, රූපානුත්තරපාදකා;
විපස්සනායානිකා ව, සබ්බෙ සුක්ඛවිපස්සකා.

1040.

ධුරවුට්ඨානභෙදෙන, භොන්ති පඤ්චෙව සබ්බථා;
ආරුප්පපාදකා වාපි, ආදිමහි දුට්ඨා තථා.

1041.

ඡස්ස යානෙස්ස මජ්ඣකෙ, කායසක්ඛිති භාජිතා;
උභතොභාගවිමුත්තො, අරහත්තෙ පතිට්ඨිතො.

1042.

ඉත්ථං චුත්තයානධුර-වුට්ඨානානං විභාගතො;
මග්ගප්ඵලභූමියො ව, සත්තට්ඨාරියපුග්ගලා.

1043.

තත්ථ වානුත්තරඤ්ඤාණං, සච්චානං පටිවෙධකං;
සමුච්ඡේදප්පභානෙන, ක්ලෙසානුසයසොධනං.

1044.

චතුමග්ගවිභාගෙන, වුට්ඨානන්ති පකිත්තිතං;
ඤ්ඤාණදස්සනවිසුද්ධි, නාම භොති තථාපි ව.

1045.

මග්ගො ව පරිජානාති, දුක්ඛං තෙභුමකං තථා;
යථායොගං පජහති, තණ්හාසමුදයමිපි ව.

1046.

නිරොධං සවිජ්ඣරොති, මග්ගසච්චමනුත්තරං;
භාවනාවිථිමොතිණ්ණො, භාවෙතීති පවුච්චති.

1047.

දිට්ඨිග්ගතවිචිකිච්ඡා-සීලබ්බතමසෙසතො;
අපායගමනීයඤ්ච, රාගදොසාදිකත්තයං.

1048.

තදෙකට්ඨෙ කිලෙසෙ ව, සහජාතජ්ජභානතො;
පජහාති සොතාපත්ති-මග්ගො පයමභූමිකො.

1049.

තදෙකට්ඨෙ පජහති, රාගදොසාදිකෙපි ව;
ථූලෙ තු සකදාගාමී-මග්ගො දුතියභූමිකො.

1050.

පජහාති අනාගාමී-මග්ගො නිරවසෙසතො;
කාමරාගඛ්‍යාපාදෙ ව, තදෙකට්ඨෙ ව සම්භවා.

1051.

රූපාරූපරාගමානු-ද්ධච්චාවිජ්ජාති පඤ්චකං;
අග්ගමග්ගො පජහති, කිලෙසෙ සෙසෙ ව සබ්බථා.

1052.

ඉති සච්චපට්ඨෙධං, කිලෙසක්ඛයඵලාවහං;
මග්ගඤ්ඤාණං පකාසෙන්නි, විසුද්ධිං සත්තමං බුධා.

1053.

ඡබ්බිසුද්ධිකමෙනෙවං, සබ්බථාය විසුද්ධියා;
සත්තමායානුපත්තබ්බං, නිබ්බානන්ති පවුච්චති.

1054.

කිලෙසක්ඛයකරං තාණං, සංසාරාතික්කමං පරං;
පාරිමං තීරමහයං, සබ්බසංඛාරනිස්සං.

1055.

තෙනම්මදනිම්මදනං, පිපාසවිනයාදිනා;
ක්ලෙසසංසාරසඬ්ඛාර-පටිපක්ඛනිදස්සිතං.

1056.

අජරාමරමච්චන්ත-මනුප්පාදමසඬ්ඛතං;
අනුත්තරමසඬ්ඛාරං, අනන්තමතුලඤ්ච තං.

1057.

පරමත්ථමනොපම්මං, සන්ති අප්පට්ඨං සුඛං;
නිරොධසච්ච නිබ්බානං, එකන්තං අමතං පදං.

1058.

සොපාදිසෙසනිබ්බාන-ධාතු චෙව තථාපරා;
අනුපාදිසෙසා චෙති, දුට්ඨා පරියායතො.

1059.

සුඤ්ඤතං වානිමිත්තඤ්ච, තථාපණ්ණිතන්ති ව;
අත්තාදිගාභාභාවෙන, තිට්ඨාපි ව භාජිතං.

1060.

ක්ලෙසසංසාරසඬ්ඛාර-පච්චනීකවිභාගතො;
භවක්ඛයාදිභෙදෙහි, ඛුට්ඨාපි පචුච්චති.

1061.

තදෙවමච්චුතං ධම්මං, ලොකුත්තරමකාලිකං;
වානාභාවා වානාතීතො, “නිබ්බාන”න්ති පකිත්තිතං.

ඉති නිබ්බානවිභාගෙ වුට්ඨානවිසුද්ධිකථා නිට්ඨිතා.

ඡබ්බීසතිමො පරිච්ඡෙදො.

නිට්ඨිතො ව සබ්බථාපි නිබ්බානවිභාගො.

සත්තවීසතිමො පරිච්ඡෙදො

5. පඤ්ඤන්තිවිභාගො

27. පහෙදකථා

1062.

චිත්තං චෙතසිකං රූපං, නිබ්බානම්පි ව භාජිතං;
තස්මා දානි යථායොගං, පඤ්ඤත්තීපි පවුච්චති.

1063.

සා වායං අත්ථපඤ්ඤත්තී-නාමපඤ්ඤත්තීහෙදතො;
දුට්ඨා හොති පඤ්ඤත්තී, අත්ථපඤ්ඤත්තී තත්ථ ව.

1064.

සත්තසම්භාරසංශ්ඨාන-සඬ්ඝාටපරිණාමතො;
විකප්පුපට්ඨානාකාරවොභාරාහිනිචෙසතො.

1065.

තථා පචත්තසඬ්ඝකෙතසිද්ධා අත්ථා පකප්පිතා;
පඤ්ඤාපියන්ති නාමානි, පඤ්ඤත්තීති පකිත්තිතා.

1066.

අත්ථා හි පරමත්ථත්ථා, පඤ්ඤත්තත්ථානි ව ද්විධා;
තත්ථ ව පරමත්ථත්ථා, සච්චිකට්ඨා සලක්ඛණා.

1067.

පඤ්ඤත්තත්ථා සච්චිකට්ඨසලක්ඛණසභාවතො;
අඤ්ඤථා ගහිතා තංතමුපාදාය පකප්පිතා.

1068.

තස්මා උපාදාපඤ්ඤත්තී, අත්ථපඤ්ඤත්තීනාමකා;
පඤ්ඤපෙතබ්බනාමාව, පඤ්ඤත්තත්ථාව සබ්බථා.

1069.

පරමත්ථා යථාචුත්තා, චිත්තචෙතසිකාදයො;
පඤ්ඤත්තා ඉත්ථිපුරිසමඤ්චපීඨපටාදයො.

1070.

යෙන වුච්චති තං නාමං, පඤ්ඤපෙතීති වුච්චති;
පඤ්ඤත්තීති ව සා නාමපඤ්ඤත්තීති තතො මතා.

1071.

සඬ්ඝා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්තී, වොභාරොති ව භාජිතා;
චතුර්ධා පඤ්ඤපෙතබ්බපඤ්ඤත්තීති හි වණ්ණිතා.

1072.

තතො නාමං නාමකම්මං, නාමධෙය්‍යං අථාපරං;
නිරුත්ති ඛ්‍යඤ්ජනමභිලාපොති පන භාජිතා.

1073.

නාමපඤ්ඤත්ති නාමාති, පඤ්ඤත්ති දුට්ඨා කතා;
සබ්බෙව ධම්මා පඤ්ඤත්තිපථාති පන භාජිතා.

1074.

පරමත්ථපඤ්ඤත්තත්ථා, දුට්ඨා භොන්ති තත්ථ ව;
පඤ්ඤත්තිපථාව භොන්ති, පරමත්ථා සලක්ඛණා.

1075.

පඤ්ඤත්තත්ථා පඤ්ඤත්ති ව, පඤ්ඤපෙතබ්බමත්තතො;
පඤ්ඤත්තිපථා ව නාමපඤ්ඤත්තිපථභාවතො.

1076.

නාමම්පි පඤ්ඤාපෙතබ්බමෙව කිඤ්චාපි කෙනචි;
නාමමෙවම්පෙනං තත්ථ, පඤ්ඤත්තිච්චෙව වණ්ණිතං.

1077.

පඤ්ඤපෙතබ්බධම්මා ව, තෙසං පඤ්ඤාපිතාපි ව;
ඉච්ඡිතබ්බාපි පඤ්ඤත්තිපථා පඤ්ඤත්තිනානතා.

1078.

ඉති චුත්තානුසාරෙන, චුත්තං අට්ඨකථානායෙ;
නායං ගභෙත්වා එත්ථාපි, පඤ්ඤත්ති දුට්ඨා කතා.

1079.

තස්මිම්පි පරමත්ථා ව, සච්චිකට්ඨසලක්ඛණා;
අත්ථා පඤ්ඤත්තිමත්තා ව, අත්ථපඤ්ඤත්තිනාමකා.

1080.

තෙසං පඤ්ඤාපිකා චෙව, නාමපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
ඉච්චෙවං වණ්ණනාමග්ගෙ, ඤෙය්‍යත්තා තිට්ඨා කතා.

1081.

පරමත්ථසච්චං නාම, පරමත්ථාව තත්ථ ව;
සච්චිකට්ඨසභාවත්තා, අවිසංවාදකා හි තෙ.

1082.

සම්මුතිසච්චං පඤ්ඤත්තිද්දවයං වොහාරවුත්තියා;
ලොකසමඤ්ඤාධිජ්ජායාවිසංවාදකභාවතො.

1083.

ඉති සච්චද්දවයම්පෙතං, අක්ඛාසි පුරිසුත්තමො;
තෙනාපි නාමසංවිඤ්ඤා, වොහරෙය්‍යුභයම්පි වා.

ඉති පඤ්ඤත්තිවිභාගෙ පහෙදකථා නිට්ඨිතා.

සත්තචීසතිමො පරිච්ඡෙදො.

අට්ඨවිසතිමො පරිච්ඡෙදො

28. අත්ථපඤ්ඤත්තිකථා

1084.

තත්ථ ච පුබ්බාපරිය-පචත්තක්ඛන්ධසම්මතා;
විඤ්ඤත්තින්ද්‍රියවිජ්ජාර-විසෙසොපනිබන්ධනා.

1085.

දෙවයක්ඛමනුස්සාදි-නානාහෙදා සලක්ඛිකා;
සත්තපඤ්ඤත්ති නාමායං, ස්වායං සත්තොති සම්මතො.

1086.

චට්ඨත්තයමුපාදාය,
ඛන්ධායතනවුත්තියා;
කාරකො වෙදකො වායං,
සන්ධාවති භවෙ භවෙ.

1087.

තස්මා සංසාරමාපන්නො, සත්තො නාම ස පුග්ගලො;
අභමත්තාපරා ඉත්ථී, පුරිසොති ච කප්පිතො.

1088.

ස්වායං ඛන්ධාදිතො සත්තො, අඤ්ඤොති ච න වුච්චති;
ඛන්ධාදිවිනිමුත්තස්ස, සත්තස්සෙව අභාවතො.

1089.

ඛන්ධා ඛන්ධානමෙවායං, සත්තොති ච න වුච්චති;

බන්ධවොහාරතො තස්ස, අඤ්ඤවොහාරසම්භවා.

1090.

ඉච්චෙවං බන්ධනානත්තෙ-කත්තමුත්තොපි අත්ථතො;
තබ්බිසෙසාවචරිත-වොහාරො ච තු දිස්සති.

1091.

තෙනායං පුග්ගලො සත්තො, ජායතිජ්ජියාතීති ච;
මීයතීති ච තස්සායං, සංසාරොති පවුච්චති.

1092.

මතො ජාතො ච න ස්වෙව, බන්ධහෙදොපචාරතො;
නාපරො ස්වෙව සන්තානහෙදාභාවොපචාරතො.

1093.

නානත්තෙකත්තමීච්චෙවං, පුග්ගලස්සොපචාරතො;
උච්ඡෙදසස්සතත්තං වා, තස්මා නොපෙති පුග්ගලො.

1094.

ඉච්චායං පුග්ගලො නාම, සත්තො සංසාරකාරකො;
බන්ධාදිකමුපාදාය, පඤ්ඤත්තොති පවුච්චති.

1095.

තස්මා පුග්ගලසඬ්ඛාතා, සංසාරොපනිබන්ධනා;
සත්තපඤ්ඤත්ති නාමාති, විඤ්ඤාතබ්බා විභාවිනා.

1096.

අජ්ඣත්තිකා ච කෙසාදිකොට්ඨාසා බාහිරෙසු ච;
භූමිපබ්බතපාසාණතිණරුක්ඛලතාදිකා.

1097.

භූතසම්භාරනිබ්බත්තිවිභාගපරිකප්පිතා;
තමුපාදාය සම්භාරපඤ්ඤත්තීති පවුච්චති.

1098.

භූතසම්භාරසංශ්ඨානවිභාගපරිකප්පිතා;
සංශ්ඨානපඤ්ඤත්ති නාම, ථම්මකුම්භාදිකා මතා.

1099.

භූතසම්භාරසඬ්ඛාතවිසෙසපරිකප්පිතා;

සඬ්ඝාතපඤ්ඤත්ති නාම, රථගෙහාදිකා මතා.

1100.

භූතසම්භාරවිසෙසපරිණාමපකප්පිතා;
පරිණාමපඤ්ඤත්ති, දධිහත්තාදිකා මතා.

1101.

ඉත්ථමජ්ඣත්තබ්බිද්ධා, ධම්මා සම්භාරසම්භූතා;
සන්තානවුත්ති සඬ්ඝෙතසිද්ධා පඤ්ඤත්ති පඤ්චධා.

1102.

තථා තථා සමුප්පන්නවිකප්පාහොගසම්මතා;
විකප්පපඤ්ඤත්ති නාම, කාලාකාසදිසාදිකා.

1103.

තං තං නිමිත්තමාගම්ම, තතොපට්ඨානකප්පිතා;
උපට්ඨානපඤ්ඤත්ති, පටිභාගාදිකා මතා.

1104.

විසෙසාකාරමත්තාපි, අත්ථන්තරපකප්පිතා;
ආකාරපඤ්ඤත්ති නාම, විඤ්ඤත්තිලහුතාදිකා.

1105.

තං තං කාරණමාගම්ම, තථා වොහාරකප්පිතා;
වොහාරපඤ්ඤත්ති නාම, කට්ඨාපත්තිආදිකා.

1106.

බාලො යො සො ච මෙ අත්තා,
සො භවිස්සාමි මං ච තු;
නිච්චො ධුචො සස්සතොති-
ආදිකා පන සබ්බථා.

1107.

තබ්බොහාරනිමිත්තානං, අභාවෙපි පවත්තිතො;
අභිනිවෙසපඤ්ඤත්ති, නාම තිත්ථියකප්පිතා.

1108.

ඉච්චෙවං ලොකසාසනතිත්ථායතනකප්පිතා;
සන්තානවුත්තසඬ්ඝෙතසිද්ධා අත්ථාපි පඤ්චධා.

1109.

සඬකානවුත්තිසන්තානමුත්තහෙදවසා ද්විධා;
අත්ථපඤ්ඤත්ති නාමායං, දසධා පරිදීපිතා.

1110.

ඉති වුත්තප්පකාරෙසු, පඤ්ඤත්තත්ථෙසු පණ්ඩිතා;
පඤ්ඤත්තිමත්තං සන්ධාය, වොහරන්ති යථාකථං.

1111.

තදඤ්ඤෙ පන බාලා ව, තිත්ථියාපි අකොවිදා;
පඤ්ඤත්තිමතිධාවිත්වා, ගණ්හන්ති පරමත්ථතො.

1112.

තෙ තථා ගහිතාකාරා, අඤ්ඤාණගහිතා ජනා;
මිච්ඡත්තාහිනිවිට්ඨා ව, වඩ්ඪන්ති භවබන්ධනං.

1113.

දුට්ඨෙසුපි අත්ථෙසු, තස්මා පණ්ඩිතජාතිකො;
පරමත්ථපඤ්ඤත්තිසු, විභාගමිති ලක්ඛයෙති.

ඉති පඤ්ඤත්තිවිභාගෙ අත්ථපඤ්ඤත්තිකථා නිට්ඨිතා.

අට්ඨවීසතිමො පරිච්ඡෙදො.

එකුනතිංසතිමො පරිච්ඡෙදො

29. නාමපඤ්ඤත්තිකථා

1114.

නාමවොහාරසඬකෙතකාරණොපනිබන්ධනා;
යථාවුත්තත්ථසද්දානං, අන්තරා වින්තනා ගතා.

1115.

නාමපඤ්ඤත්ති නාමායං, අත්ථසද්දවිනිස්සටා;
තංද්වයාබද්ධසඬකෙතඤ්ඤායාකාරොපලක්ඛිතා.

1116.

යා ගය්හති නාමසොසගොවරුප්පන්තවීථියා;
පවත්තානන්තරුප්පන්ත-මනොද්වාරිකවීථියා.

1117.

මඤ්චපීඨාදිසද්දං හි, සොතවිඤ්ඤාණවිථියා;
සුත්වා තමෙව චිත්තෙන්වා, මනොද්වාරිකවිථියා.

1118.

තතො සඬකෙතනිජ්ඣන්තං, නාමං චිත්තාය ගය්හති;
නාමපඤ්ඤත්තිඅත්ථා තු, තතො ගය්හන්ති සම්භවා.

1119.

සද්දනාමත්ථපඤ්ඤත්තිපරමත්ථවසෙන හි;
චතුර්ධා තිවිධා වාථ, චිත්තනා තත්ථ ඉච්ඡිතා.

1120.

ඉත්ථමට්ඨකථාමග්ගං, වණ්ණෙන්තෙන හි දස්සිතො;
තයො ආවරියෙනෙති, විභාගොයං පකාසිතො.

1121.

නත්ථඤ්ඤා කාවි විඤ්ඤත්ති, විකාරසහිතො පන;
සද්දොව නාමපඤ්ඤත්ති, ඉච්චෙකච්චෙහි වණ්ණිතං.

1122.

තදෙතං නාමපඤ්ඤත්තිභාවෙනෙකවිධම්පි ව;
නෙරුත්තිකයාදිච්ඡකවසා නාමං ද්විධා භවෙ.

1123.

සඤ්ඤාසු ධාතුරූපානි, පච්චයඤ්ච තතො පරං;
කත්වා වණ්ණාගමාදිඤ්ච, සද්දලක්ඛණසාධිතං.

1124.

නෙරුත්තිකමුදිරෙන්ති, නාමං යාදිච්ඡකං පදං;
යදිච්ඡාය කතමත්තං, ඛාඤ්ජනත්ථවිච්ඡිතං.

1125.

තිවිධම්පි තදන්වත්ථකාදිමඤ්චොපචාරිමං;
නිබ්බවනත්ථසාපෙක්ඛං, තත්ථාන්වත්ථමුදිරිතං.

1126.

යදිච්ඡාකතසඬකෙතං, කාදිමඤ්චොපචාරිමං;
අතම්භුතස්ස තබ්භාවචොභාරොති පවුච්චති.

1127.

තථා සාමඤ්ඤනාමඤ්ච, ගුණනාමඤ්ච කිත්තිමං;
ඔපපාතිකමිච්චෙවං, නාමං හොති චතුබ්බිධං.

1128.

මහාජනසම්මතඤ්ච, අන්වත්ථඤ්චෙව තාදිසං;
තීණි නාමානි චන්දාදිනාමං තත්ථොපපාතිකං.

1129.

යාදිච්ඡකමාවත්ථිකං, නෙමිත්තකමථාපරං;
ලිඬ්භිකං රුළුභිකඤ්චෙති, නාමං පඤ්චවිධං භවෙ.

1130.

යාදිච්ඡකං යථාචුඬ්ඪං, චච්ඡදමමාදිකං පන;
ආවත්ථිකං නෙමිත්තකං, සීලවාපඤ්ඤවාදිකං.

1131.

ලිඬ්භිකං දිට්ඨලිඬ්භං තු, දණ්ඩිඡත්තිතිආදිකං;
රුළුභිකං ලෙසමත්තෙන, රුළුභං ගොමභිංසාදිකං.

1132.

විජ්ජමානාවිජ්ජමාන-පඤ්ඤත්තොභයමිස්සිතා;
විහත්තා නාමපඤ්ඤත්ති, ඡබ්බිධා හොති තත්ථ භි.

1133.

විජ්ජමානපඤ්ඤත්තිති, විජ්ජමානත්ථදීපිතා;
චුච්චති ඛන්ධායතන-ධාතුපඤ්චන්ද්‍රියාදිකා.

1134.

අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති-නාමිකා පරමත්ථනො;
අවිජ්ජමානමඤ්චාදි, අත්ථපඤ්ඤත්තිදීපිතා.

1135.

විජ්ජමානෙන අවිජ්ජ-මානපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
තෙවිජ්ජො ඡළභිඤ්ඤො ච, සීලවා පඤ්ඤවාපි ච.

1136.

අවිජ්ජමානෙන විජ්ජ-මානපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
ඉත්ථිරූපං ඉත්ථිසද්දො, ඉත්ථිවිත්තන්තිආදිකා.

1137.

විජ්ජමානෙන තු විජ්ජ-මානපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං ච චක්ඛු-සම්ඵස්සො චෙවමාදිකා.

1138.

අවිජ්ජමානෙනා විජ්ජ-මානපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
බත්ති යපුත්තො බ්‍රාහ්මණ-පුත්තො ඉච්චෙවමාදිකා.

1139.

ඉති චුත්තානුසාරෙන, නාමපඤ්ඤත්තියා ඛුමො;
සරූපං විසයඤ්චෙව, විභාගඤ්ච විභාවයෙ.

1140.

ඉච්චෙවං පරමත්ථා ච, යථාචුත්තා චතුබ්බිධා;
පඤ්ඤත්ති දුට්ඨා චෙති, ඤෙය්‍යත්ථා ඡබ්බිධා මතාති.

ඉති පඤ්ඤත්තිවිභාගෙ නාමපඤ්ඤත්තිකථා නිට්ඨිතා.

එකුනතිංසතිමො පරිච්ඡෙදො.

නිට්ඨිතො ච සබ්බථාපි පඤ්ඤත්තිවිභාගො.

නිගමනකථා

1141.

සෙට්ඨෙ කඤ්චිචරෙ රට්ඨෙ, කාවෙරීනගරෙ චරෙ;
කුලෙ සඤ්ජාතභූතෙන, බහුස්සුතෙන ඤාණිනා.

1142.

අනුරුද්ධෙන ථෙරෙන, අනිරුද්ධයසස්සිනා;
තම්බරට්ඨෙ චසන්තෙන, නගරෙ තඤ්ජනාමකෙ.

1143.

තත්ථ සඬ්ඝවිසිට්ඨෙන, යාවිතෙන අනාකුලං;
මහාවිහාරවාසීනං, වාවනාමග්ගනිස්සිනං.

1144.

පරමත්ථං පකාසෙන්තං, පරමත්ථවිනිච්ඡයං;
පකරණං කතං තෙන, පරමත්ථත්ථචෙදිනාති.

පරමත්ථවිනිච්ඡයො
ඉති අනුරුද්ධාචරියෙන රචිතො
පරමත්ථවිනිච්ඡයො නිට්ඨිතො.

සච්චසඬ්ඛපො

ගන්ථාරම්භකථා

1. නමස්සිත්වා තිලොකග්ගං, ඤෙය්‍යසාගරපාරගං;
භවාභාවකරං ධම්මං, ගණඤ්ච ගුණසාගරං.
2. නිස්සාය පුබ්බාවරියමතං අත්ථාවිරොධිනං;
චක්ඛාමි සච්චසඬ්ඛපං, හිතං කාරකයොගිනං.

1. පඨමො පරිච්ඡෙදො

රූපසඬ්ඛපො

3. සච්චානි පරමත්ථඤ්ච, සම්මුතිඤ්චානි ද්වෙ තභිං;
ථද්ධභාවාදිනා ඤෙය්‍යං, සච්චං තං පරමත්ථකං.
4. සන්තිවෙසව්සෙසාදිඤෙය්‍යං සම්මුති තං ද්වයං;
භාවසඬ්ඛකෙතසිද්ධිනං, තථත්තා සච්චමීරිතං.
5. පරමත්ථො සනිබ්බානපඤ්චක්ඛන්ධෙන්ථ රාසිතො;
ඛන්ධත්ථො ච සමාසෙත්වා, චුත්තොත්තාදිහෙදනං.
6. වෙදනාදීසුපෙකස්මිං, ඛන්ධසද්දො තු රුජ්භියා;
සමුද්දාදෙකදෙසෙ තු, සමුද්දාදිරවො යථා.
7. තත්ථ සිතාදිරූප්පත්තා, රූපං භ්වාපානලානිලං;
භූතං කථිතදවතාපචතීරණභාවකං.
- 8.

වක්ඛු සොතඤ්ච සාතඤ්ච, ජීවිහා කායො පහා රවො;
ගන්ධො රසොඡා ඉත්ථි ව, පුමා වත්ථු ව ජීවිතං.

9.

ඛං ඡාති ජරතා හඬිගො, රූපස්ස ලහුතා තථා;
මුදුකම්මඤ්ඤතා කායවච්චිඤ්ඤත්ති භූතිකං.

10.

වක්ඛාදී දට්ඨුකාමාදිහෙතුකම්මජභූතිකා;
පසාදා රූපසද්දාදී, වක්ඛුඤ්ඤාණාදිගොචරා.

11.

ඔජා හි යාපනා ඉත්ථිපුමලිඬිගාදිහෙතුකං;
භාවද්වයං තු කායංව, ඛ්‍යාපි නො සහවුත්තිකං.

12.

නිස්සයං වත්ථු ධාතුනං, ද්විත්තං කම්මජපාලනං;
ජීවිතං උප්පලාදීනං, උදකංව සීතික්ඛණං.

13.

ඛං රූපානං පරිච්ඡේදො, ඡාතිආදිත්තයං පන;
රූපනිබ්බත්ති පාකො ව, හෙදො වෙව යථාක්කමං.

14.

ලහුතාදිත්තයං තං හි, රූපානං කමතො සියා;
අදන්ධථද්ධතා වාපි, කායකම්මානුකූලතා.

15.

අභික්කමාදිජනකචිත්තජස්සානිලස්ස හි;
විකාරො කායවිඤ්ඤත්ති, රූපත්ථමිහාදිකාරණං.

16.

වච්චිහෙදකචිත්තෙන, භූතභූමිවිකාරතා;
වච්චිඤ්ඤත්තුපාදිත්තසට්ඨනස්සෙව කාරණං.

17.

රූපමඛ්‍යාකතං සබ්බං, විජ්ජයුත්තමහෙතුකං;
අනාලම්ඛං පරිත්තාදි, ඉති එකවිධං නයෙ.

18.

අප්ඤ්ඤානිකානි වක්ඛාදී, පඤ්ඤානෙව පසාදකා;
වත්ථුනා වත්ථු තානෙව, ද්වාරා විඤ්ඤානිහි සහ.

19.

සෙසං බාවිසති වෙකවිස වීසති බාහිරං;
අප්පසාදමවත්ථුං ව, අද්වාරඤ්ඤානි යථාක්කමං.

20.

පසාදා පඤ්ඤානි භාවායු, ඉන්ද්‍රියානිත්ථිසෙතරං;
විනාපං ආදිතො යාව, රසා පුලං න වෙතරං.

21.

අට්ඨකං අවිනිබ්බොගං, වණ්ණගන්ධරසොජකං;
භූතං තං තු විනිබ්බොගමිතරන්ති විනිද්දිසෙ.

22.

අට්ඨාරසාදිතො රූපා, නිප්පන්නං තු න වෙතරං;
චොට්ඨබ්බමාපවජ්ජං තු, භූතං කාමෙ න වෙතරං.

23.

සෙක්ඛසප්පට්ඨාසෙක්ඛපට්ඨං ද්වයවජ්ජිතං;
වණ්ණං තදිතරං පුලං, සුබ්බමඤ්ඤානි තං තිධා.

24.

කම්මජාකම්මජංනෙවකම්මාකම්මජතො තිධා;
විත්තොජ්ජතුජාදීනං, වසෙනාපි තිධා තථා.

25.

දිට්ඨං සුතං මුතඤ්ඤානි, විඤ්ඤානං වත වෙතසා;
එකමෙකඤ්ඤානි පඤ්ඤානි, වීසති ව කමා සියුං.

26.

හදයං වත්ථු විඤ්ඤානි, ද්වාරං වක්ඛාදිපඤ්ඤානං;
වත්ථු ද්වාරඤ්ඤානි සෙසානි, වත්ථු ද්වාරඤ්ඤානි නො සියා.

27.

නිප්පන්නං රූපරූපං බං, පරිච්ඡෙදොථ ලක්ඛණං;
ජාතිආදිත්තයං රූපං, විකාරො ලහුතාදිකං.

28.

යථා සච්ඡේදමානං, ලක්ඛණං සච්ඡේදං තථා;
පරිච්ඡේදාදිකං රූපං, තප්පාතිමනනික්කමා.

29.

කම්මවිත්තානලාභාරපච්චයානං වසෙනිධ;
ඤ්ඤායා පවත්ති රූපස්ස, පිණ්ඩානඤ්ච වසා කථං.

30.

කම්මජං සෙන්ද්‍රියං වත්ථු, විඤ්ඤත්ති විත්තජා රථො;
විත්තග්ගිජො ලහුතාදිත්තයං විත්තානලත්තජං.

31.

අට්ඨකං ජාති වාකාසො, චතුජා ජරතා ඛයං;
කුතොචි නෙව ජාතං තප්පාකහෙදං හි තං ද්වයං.

32.

ජාතියාපි න ජාතත්තං, කුතොචිට්ඨකථානයා;
ලක්ඛණාභාවතො තස්සා, සති තස්මිං න නිට්ඨිති.

33.

කම්මවිත්තානලත්තෙහි, පිණ්ඩා නව ච සත්ත ව;
වත්තාරො ද්වෙ ච විඤ්ඤායා, සජ්ජෙ ද්වෙ අජ්ජිවකො.

34.

අට්ඨකං ජීවිතෙනායුතවකං භාවවත්ථුතා;
චක්ඛාදී පඤ්ච දසකා, කලාපා නව කම්මජා.

35.

සුද්ධට්ඨවිඤ්ඤත්තියුත්තනවකොපි ච දසකො;
සුද්ධසද්දෙන නවකො, ලහුතාදිදසෙකකො.

36.

විඤ්ඤත්තිලහුතාදීහි, පුන ද්වාදස තෙරස;
විත්තජා ඉති විඤ්ඤායා, කලාපා සත්ත වා ඡ වා.

37.

සුද්ධට්ඨං සද්දනවකං, ලහුතාදිදසෙකකං;
සද්දෙනලහුතාදීහි, චතුරොතුපකණ්ණිකා.

38.

සුද්ධට්ඨලහුතාදීහි, අන්තජා ද්වෙතිමෙ නව;
සත්ත චත්තාරි ද්වෙ වෙති, කලාපා වීසති ද්විති.

39.

තයට්ඨකා ව චත්තාරො, නවකා දසකා නව;
තයො ද්වෙකො ව එකෙන, දස ද්විති ව තිති ව.

40.

චතුත්තම්පි ව ධාතුනං, අධිකංසවසෙනිධ;
රූපහෙදොථ විඤ්ඤෙය්‍යො, කම්මවිත්තානලන්නජො.

41.

කෙසාදිමත්ථලුඬගන්තා, පථවංසාති වීසති;
පිත්තාදිමුත්තකන්තා තෙ, ජලංසා ද්වාදසිරිතා.

42.

යෙන සන්තප්පනං යෙන, ජීරණං දහනං තථා;
යෙනසිතාදිපාකොති, චතුරංසානලාධිකා.

43.

උද්ධාධොගමකුච්ඡිට්ඨා, කොට්ඨාසෙය්‍යඬගසාරි ව;
අස්සාසොති ව විඤ්ඤෙය්‍යො, ජලංසා වායුනිස්සිතා.

44.

පුබ්බමුත්තකරීසඤ්චුදරියං චතුරොතුජා;
කම්මා පාචග්ගි විත්තම්භා-ස්සාසොති ඡපි එකජා.

45.

සෙදසිඬසානිකස්සු ව, බෙළො විත්තොතුසම්භවා;
ද්විජා ද්වත්තිංස කොට්ඨාසා, සෙසා එව චතුබ්භවා.

46.

එකජෙස්වාදිචතුසු, උතුජා චතුරට්ඨකා;
ජීවිතනවකො පාවෙස්සාසෙ විත්තභවට්ඨකො.

47.

ද්විජෙසු මනතෙජෙහි, ද්වෙ ද්වෙ භොන්ති පනට්ඨකා;
සෙසතෙජානිලංසෙසු, එකෙකම්හි තයො තයො.

48.

අට්ඨකොජ්ඣනග්ගීහි, භොන්ති අට්ඨසු කම්මතො;
අට්ඨායුනවකා එවං, ඉමෙ අට්ඨ චතුබ්බවා.

49.

චතුච්ඡෙසසු සෙසෙසු, චතුජෙසුට්ඨකා තයො;
එකෙකම්හි ච විඤ්ඤෙය්‍යා, පිණ්ඩා චිත්තානලන්තජා.

50.

කම්මජා කායභාවච්ඡා, දසකාපි සියුං තහිං;
චතුච්ඡෙසසු අංසෙසු, එකෙකම්හි දුච්චෙ දුච්චෙ.

51.

පඤ්චාපි චක්ඛුසොතාදී, පදෙසදසකා පුන;
නවකා සද්දසච්ඡාතා, ද්වෙතිච්චෙවං කලාපතො.

52.

තෙපඤ්ඤාස දසෙකඤ්ච, නචුත්තරසතානි ච;
දසකා නවකා චෙව, අට්ඨකා ච සියුං කමා.

53.

සෙකපඤ්චසතං කායෙ, සහස්සං තං පවත්තති;
පරිපුණ්ණන්ද්‍රියෙ රූපං, නිජ්චන්තං ධාතුහෙදතො.

54.

චිත්තුප්පාදෙ සියුං රූප-හෙතු කම්මාදයො පන;
ධීති න පායෙ චිත්තස්ස, න හඬගෙ රූපසම්භවො.

55.

‘අඤ්ඤාචන්තං ධීතස්සා’ති, චුත්තත්තාව ධීතික්ඛණං;
අත්ථිති චෙ පබන්ධෙන, ධීති තත්ථ පචුච්චති.

56.

අථ වා තික්ඛණෙ කම්මං, චිත්තමත්තුදයක්ඛණෙ;
උතුඛජාත්තතො යානෙ, රූපහෙතු භවන්ති හි.

57.

සෙය්‍යස්සාදික්ඛණෙ කාය-
භාවචන්ද්‍රවසා තයො;
දසකා භොන්තිභාවිස්ස,

විනා භාවං දූවෙ සියුං.

58.

තතො පරඤ්ච කම්මග්ගිවිත්තජා තෙ ව පිණ්ඩිකා;
අට්ඨකා ව දූවෙ පුබ්බෙ, චුත්තචුත්තක්ඛණෙ වදෙ.

59.

කාලොනාභාරජං හොති, චක්ඛාදිදසකානි ව;
චතුපච්චයතො රූපං, සම්පිණ්ඩෙවං පවත්තති.

60.

තං සත්තරසවිත්තායු, විනා විඤ්ඤත්තිලක්ඛණං;
සත්තතාමරණා රූපං, ජරාදිඵලමාවහං.

61.

භඩ්ගා සත්තරසුප්පාදෙ, ජායතෙ කම්මජං න තං;
තදුද්ධං ජායතෙ තස්මා, තක්ඛයා මරණං භවෙ.

62.

ආයුකම්මුභයෙසං වා, ඛයෙන මරණං භවෙ;
උපක්කමෙන වා කෙසඤ්චුපච්ඡෙදකකම්මිනා.

63.

ඔපපාතිකභාවිස්ස, දසකා සත්ත කම්මජා;
කාමෙ ආදො භවත්තග්ගිජාහි පුබ්බෙව භූයතෙ.

64.

ආදිකප්පනරානඤ්ච, අපායෙ අන්ධකස්ස ව;
බධිරස්සාපි ආදො ඡ, පුබ්බෙවෙතරජා සියුං.

65.

තත්ථෙවන්ධබධිරස්ස, පඤ්ච හොන්ති අභාවිනො;
යුත්තියා ඉධ විඤ්ඤෙය්‍යා, පඤ්ච වා චතුරොපි වා.

66.

චක්ඛාදිත්තයහීනස්ස, චතුරොව භවත්තිති;
චුත්තං උපපරික්ඛිත්වා, ගහෙනබ්බං විජානතා.

67.

රූපෙ ජීවිතජක්කඤ්ච, චක්ඛාදිසත්තකත්තයං;

පඤ්ච ඡ උතුචිත්තෙහි, පඤ්ච ඡාසඤ්ඤිනං භවෙ.

68.

පඤ්චධාත්වාදිනියමා, පායෙ ගන්ධරසොජනං;
නුජ්ජත්ති තත්ථ භූතානං, අළොඨියබ්බපචත්තිනං.

69.

ථද්ධුණ්භිරණභාවොව, නත්ථි ධාත්වාදිකිච්චතො;
අඤ්ඤං ගන්ධාදීනං තෙසං, තක්කිච්චෙනොපලද්ධිතො.

70.

රූපෙ සජ්ජපිසත්තාදි, තත්ථ රූජ්ජනතා විය;
සට්ඨනඤ්ච රචුජ්ජාදස්සඤ්ඤත්ථස්සෙව හෙතුතා.

71.

ඉච්ඡිතබ්බමිමෙකන්තමෙවං පායාවිරොධතො;
අථ වා තෙහි විඤ්ඤෙය්‍යං, දසකං නවකට්ඨකං.

72.

සබ්බං කාමභවෙ රූපං, රූපෙ එකුනවිසති;
අසඤ්ඤිනං දස ගන්ධරසොජාහි ව බ්‍රහ්මුතං.

ඉති සච්චසඨබ්බෙපෙ රූපසඨබ්බෙපො නාම

පයමො පරිච්ඡෙදො.

2. දුතියො පරිච්ඡෙදො

බන්ධන්තයසඨබ්බෙපො

73.

වෙදනානුභවො තෙධා, සුඛදුක්ඛමුපෙක්ඛයා;
ඉට්ඨානිට්ඨානුභවනමජ්ඣානුභවලක්ඛණා.

74.

කායිකං මානසං දුක්ඛං, සුඛොපෙක්ඛා ව වෙදනා;
එකං මානසමෙවෙනි, පඤ්චධිත්ථියහෙදතො.

75.

යථා තථා වා සඤ්ඤාණං, සඤ්ඤා සතිනිබන්ධනං;

ජයා ඡද්වාරසමභූතඵස්සජානං වසෙන සා.

76.

සඬ්ඛාරා චෙතනා ඵස්සො,
මනක්කාරායු සණ්ඨිති;
තක්කො වාරො ච වායාමො,
පීති ඡන්දොධිමොක්ඛකො.

77.

සද්ධා සති හිරොත්තජ්ජං, වාගො මෙත්තා මති පුත;
මජ්ඣන්තතා ච පස්සද්ධි, කායචිත්තවසා දුචෙ.

78.

ලහුතා මුදුකම්මඤ්ඤපාගුඤ්ඤමුජුතා තථා;
දයා මුදා මිච්ඡාවාචා, කම්මන්තාජීවසංවරො.

79.

ලොහො දොසො ච මොහො ච, දිට්ඨි උද්ධච්චමෙව ච;
අහිරිකං අනොත්තජ්ජං, විචිකිච්ඡිතමෙව ච.

80.

මානො ඉස්සා ච මච්ඡෙරං, කුක්කුච්චං ටීනමිද්ධකං;
ඉති එතෙව පඤ්ඤාස, සඬ්ඛාරක්ඛන්ධසඤ්ඤිතා.

81.

බ්‍යාපාරො චෙතනා ඵස්සො, චුසනං සරණං තහිං;
මනක්කාරො පාලනායු, සමාධි අවිසාරතා.

82.

ආරොපනානුමජ්ජට්ඨා, තක්කවාරා පනීහනා;
විරියං පිනනා පීති, ඡන්දො තු කත්තුකාමතා.

83.

අධිමොක්ඛො නිච්ඡයො සද්ධා,
පසාදො සරණං සති;
හිරි පාපජිගුච්ඡා හි,
ඔත්තජ්ජං තස්ස හිරුතා.

84.

අලග්ගො ව අවණ්ඨික්කං, වාගො මෙත්තා මති පන;
යාථාවබ්බොධො මජ්ඣන්තං, සමවාහිතලක්ඛණං.

85.

ඡ යුගානි කායචිත්තදරගාරවථද්ධතා-
අකම්මඤ්ඤත්තගෙලඤ්ඤකුට්ඨානං විනොදනා.

86.

තානුද්ධතාදිථිනාදිදිට්ඨාදීනං යථාක්කමං;
සෙසකාදිඅසද්ධාදිමායාදීනං විපක්ඛිනො.

87.

දුක්ඛාපනායනකාමා, දයා මොදා පමොදනා;
වච්චුච්චරිතාදීනං, විරාමො විරතිත්තයං.

88.

ලොභො දොසො ව මොහො ව,
ගෙධවණ්ඨමනන්ධනා;
කමෙන දිට්ඨි දුග්ගාහො,
උද්ධච්චං භන්තතං මතං.

89.

අහිරිකමලජ්ජත්තං, අනොත්තජ්ජමතාසතා;
සංසයො විචිකිච්ඡා හි, මානො උන්නතිලක්ඛණො.

90.

පරස්සකසම්පත්තීනං,
උසුයා ව නිගුහනා;
ඉස්සාමච්ඡෙරකා තාපො,
කතාකතස්ස සොචනා.

91.

ථිනං චිත්තස්ස සඨකොචො, අකම්මඤ්ඤත්තතා පන;
මිද්ධමිච්චෙවමෙතෙසං, ලක්ඛණඤ්ච නයෙ බ්බුධො.

92.

වෙදනාදිසමාධන්තා, සත්ත සබ්බගසඤ්ඤිතා;
තක්කාදිඅධිමොක්ඛන්තා, ඡ පකිණ්ණකනාමකා.

93.

සද්ධාදයො විරමන්තා, අරණා පඤ්චවීසති;
ලොභාදිමිද්ධකන්තානි, සරණානි චතුද්දස.

94.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චදොසා කාමෙ දයා මුදා;
කාමෙ රූපෙ ච සෙසා ඡ-චන්තාලීස තිධාතුජා.

95.

ඡන්දනිච්ඡයමජ්ඣත්තමනක්කාරා සඋද්ධවා;
දයාදී පඤ්ච මානාදී, ඡ යෙවාපන සොළස.

96.

ඡන්දාදී පඤ්ච නියතා, තත්ථෙකාදස නෙතරා;
අභිරිකමනොත්තජපං, ලොකනාසනකං ද්වයං.

97.

එතෙ ද්වෙ මොහුද්ධච්චානි, චන්තාරො පාපසබ්බගා;
ලොකපාලදුකං චුත්තං, හිරිඛත්තජපනාමකං.

98.

ආරම්මණුපනිජ්ඣානා, ඤානච්ඡා තක්කචාරකා;
පිති එකග්ගතා වෙති, සත්ත විත්තිත්තයෙන වෙ.

99.

සද්ධා සති මතෙකග්ග-ධිති ලොකචිතාසකා;
පාලකා නච වෙතානි, බලානි අවිකම්පතො.

100.

එත්ථ සද්ධාදිපඤ්චායු, කත්වාත්‍ර චතුධා මතිං;
වෙදනාහි ද්විසත්තෙතෙ, ඉන්ද්‍රියානාධිපච්චතො.

101.

මනරූපින්ද්‍රියෙහෙතෙ, සබ්බෙ ඉන්ද්‍රියනාමකා;
බාවීසති භවන්තායුද්වයං කත්ථෙකසච්ඡගං.

102.

දිට්ඨිහෙකග්ගතාතක්කසතිවිරතියො පථා;
අට්ඨ නියානතො ආදිචතුරො හිත්වාන ද්වාදස.

103.

එස්සො ව චෙතනා චෙව,
ද්වෙවෙත්ථාහාරණත්තතො;
ආහාරා මනවොජාහි,
භවත්ති චතුරොථවා.

104.

හෙතු මූලට්ඨතො පාපෙ,
ලොභාදිත්තයමීරිතං;
කුසලාඛ්‍යාකතෙ වාපි,
අලොභාදිත්තයං තථා.

105.

දිට්ඨිලොභදුසා කම්මපථාපායස්ස මග්ගතො;
තබ්බිපක්ඛා සුගතියා, තයොති ඡ පථීරිතා.

106.

පස්සද්ධාදියුගානි ඡ, වග්ගත්තා යුගලානි තු;
උපකාරා සති ඨි ව, බහුපකාරභාවතො.

107.

ඕසාහරණතො යොගා,
යොජනෙනාභවග්ගතො;
සවනෙනාසවා දිට්ඨි-
මොහෙජෙත්ථ දුධා ලුහො.

108.

දළ්භග්ගාහෙන දිට්ඨෙජා, උපාදානං තිධා තහිං;
දිට්ඨි දොසෙන තෙ ගන්ථා, ගන්ථතො දිට්ඨිහ ද්විධා.

109.

පඤ්චාවරණතො කාම-කඨිඛාදොසුද්ධවං තපො;
ථිනම්ද්ධඤ්ච මොහෙන, ඡ වා නිවරණානිථ.

110.

කත්ථා තාපුද්ධවං එකං, ථිනම්ද්ධඤ්ච වුච්චති;
කිච්චස්සාහාරතො චෙව, විපක්ඛස්ස ව ලෙසතො.

111.

දිට්ඨෙජුද්ධවදොසන්ධ-
කඬ්ඛාථිත්තණ්ණති දස;
ලොකනාසයුගෙනෙන,
කිලෙසා චිත්තක්ලෙසතො.

112.

ලොහදොසමුහමාන-දිට්ඨිකඬ්ඛිස්සමච්ඡරා;
සංයොජනානි දිට්ඨෙජා, භිත්වා ඛන්ධනතො දුධා.

113.

තානි මොහුද්ධවංමානකඬ්ඛාදොසෙජදිට්ඨියො;
දුධාදිට්ඨි තිධා ලොහං, භිත්වා සුත්තෙ දසිරිතා.

114.

දිට්ඨිලොහමුහමානදොසකඬ්ඛා තහිං දුධා;
කත්වා ලොහමීමෙ සත්තානුසයා සමුදිරිතා.

115.

දිට්ඨි ඵව පරාමාසො, ඤෙයොයා ඵවං සමාසතො;
අත්ථො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස, වුත්තො වුත්තානුසාරතො.

ඉති සච්චසඬ්ඛෙපෙ ඛන්ධත්තයසඬ්ඛෙපො නාම

දුතියො පරිච්ඡෙදො.

3. තතියො පරිච්ඡෙදො

චිත්තපචත්තිපරිදීපනො

116.

චිත්තං විසයග්ගාහං තං, පාකාපාකදතො දුධා;
කුසලාකුසලං පුබ්බං, පරමබ්‍යාකතං මතං.

117.

කුසලං තත්ථ කාමාදිභූමිතො චතුධා සියා;
අට්ඨ පඤ්ච චත්තාරි ව, චත්තාරි කමතො කථං.

118.

සොමනස්සමනියුත්තමසඬ්ඛාරමනමෙකං;

සසඬ්ඛාරමනඤ්චෙකං, තථා භීනමතිද්වයං.

119.

තථොපෙක්ඛාමනියුත්තං, මතිභීනන්ති අට්ඨධා;
කාමාවචරපුඤ්ඤත්ථ, භිජ්ජතෙ වෙදනාදිනො.

120.

දානං සීලඤ්ච භාවනා, පත්තිදානානුමොදනා;
වෙය්‍යාවච්චාපවායඤ්ච, දෙසනා සුති දිට්ඨිජු.

121.

එතෙස්චෙකමයං හුත්වා, චත්ථුං නිස්සාය වා න වා;
ද්වාරභීනාදියොනීනං, ගතියාදිජ්ජහෙදවා.

122.

තිකාලිකපරිත්තාදිගොචරෙස්චෙකමාදිය;
උදෙති කාලමුත්තං වා, මතිභීනං විනාමලං.

123.

ජගොචරෙසු රූපාදිපඤ්චකං පඤ්ච ගොචරා;
සෙසං රූපමරූපඤ්ච, පඤ්ඤත්ති ඡට්ඨගොචරො.

124.

ඤාණයුත්තවරං තත්ථ, දත්වා සන්ධිං තිහෙතුකං;
පච්ඡා පච්චති පාකානං, පචත්තෙ අට්ඨකෙ දුවෙ.

125.

තෙසුයෙව නිභීනං තු, දත්වා සන්ධිං දුහෙතුකං;
දෙති ද්වාදස පාකෙ ච, පචත්තෙ ධියුතං විනා.

126.

එවං ධිභීනමුක්කට්ඨං, සන්ධියඤ්ච පචත්තියං;
භීනං පනුභයත්ථාපි, හෙතුභීනෙව පච්චති.

127.

කාමසුගතියංයෙව, භවභොගදදං ඉදං;
රූපාපායෙ පචත්තෙව, පච්චතෙ අනුරූපතො.

128.

විතක්කචාරපීතීහි, සුඛෙකග්ගයුතං මනං;

ආදි වාරාදිපිතාදිසුඛාදීහි පරං තයං.

129.

උපෙක්ඛෙකග්ගතායන්තමාරුප්පඤ්චෙවමඤ්චගතො;
පඤ්චධා රූපපුඤ්ඤං තු, හොතාරම්මණතො පන.

130.

ආදිස්සාසුභමන්තස්සු-
පෙක්ඛා මෙත්තාදයො තයො;
ආදො චතුත්තං පඤ්චත්තං,
සස්සාසකසිණානි තු.

131.

නහතම්මනතස්සුඤ්ඤතච්චිත්තචතුගොචරෙ;
කමෙනාතික්කමාරුප්පපුඤ්ඤං හොති චතුඛ්ඛිධං.

132.

අමලං සන්තිමාරඛ්භ, හොති තං මග්ගයොගතො;
චතුධා පාදකප්ඤ්ඤානභෙදතො පුන චිසති.

133.

දිට්ඨිකච්චානුදං ආදි, කාමදොසතනුකරං;
පරං පරං තදුච්චෙදී, අන්තං සෙසකතාසකං.

134.

එවං භූමිත්තයං පුඤ්ඤං, භාවනාමයමෙත්ථ හි;
පයමං චත්ථුං නිස්සාය, දුතියං උභයෙනපි.

135.

තතියෙ ආදි නිස්සාය,
සෙසා නිස්සාය වා න වා;
හොන්ති ආදිද්වයං තත්ථ,
සාධෙති සකභුභවං.

136.

සාධෙතානුත්තරං සන්තිං, අභිඤ්ඤා පනිධෙව තු;
ඤ්ඤාදයඵලත්තා න, ඵලදානාපි සම්භවා.

137.

නාඤ්ඤභූඵලදං කම්මං, රූපපාකස්ස ගොචරො;
සකම්මගොචරොයෙව, න චඤ්ඤොයමසම්භවො.

138.

පාපං කාමිකමෙවෙකං, හෙතුතො තං ද්විධා පුන;
මූලතො තිවිධං ලොභ-දොසමොභවසා සියා.

139.

සොමනස්සකුදිට්ඨිහි, යුත්තමෙකමසඬ්ඛරං;
සසඬ්ඛාරමනඤ්ඤෙවෙකං, භීතදිට්ඨිද්වයං තථා.

140.

උපෙක්ඛාදිට්ඨියුත්තම්පි, තථා දිට්ඨිවිසුත්තකං;
වෙදනාදිට්ඨිආදිහි, ලොභමූලෙවමට්ඨයා.

141.

සදුක්ඛදොසාසඬ්ඛාරං, ඉතරං දොසමූලකං;
මොහමූලම්පි සොපෙක්ඛං, කඩ්ඛුද්ධච්චයුතං ද්විධා.

142.

තත්ථ දොසද්වයං වත්ථුං, නිස්සායෙවිතරෙ පන;
නිස්සාය වා න වා භොන්ති, වධාදිසහිතා කථං.

143.

ඵරුස්සවධඛ්‍යාපාදා, සදොසෙන සලොභතො;
කුදිට්ඨිමෙටුනාහිජ්ඣා, සෙසා කම්මපථා ද්විහි.

144.

සන්ධිං චතුස්චපායෙසු, දෙනි සබ්බත්ථ චුත්තියං;
පච්චතෙ ගොචරං තස්ස, සකලං අමලං විනා.

145.

අඛ්‍යාකතං ද්විධා පාක-ක්‍රියා තත්ථාදි භූමිතො;
චතුධා කාමපාකෙත්ථ, පුඤ්ඤපාකාදිතො දුධා.

146.

පුඤ්ඤපාකා ද්විධාහෙතු-සහෙතූති ද්විරට්ඨකා;
අහෙතු පඤ්ච ඤාණානි, ගහණං තීරණං උභො.

147.

කායඤ්ඤාණං සුඛී තත්ථ, සොමනස්සාදි තීරණං;
සොපෙක්ඛානි ඡ සෙසානි, සපුඤ්ඤංව සහෙතුකං.

148.

කෙවලං සන්ධිභවභිග-තදාලම්බවුතිබ්බසා;
ජායතෙ සෙසමෙතස්ස, පුබ්බෙ වුත්තනායා නයෙ.

149.

මනුස්සවිනිපාතීනං, සන්ධාදි අන්තතීරණං;
භොති අඤ්ඤෙන කම්මෙන, සහෙතුපි අහෙතුනං.

150.

පාපජා පුඤ්ඤජාහෙතු-සමා තීරං විනාදිකං;
සදුක්ඛං කායවිඤ්ඤාණං, අනිට්ඨාරම්මණා ඉමෙ.

151.

තෙ සාතගොවරා තෙසු, ද්විට්ඨානං ආදිතීරණං;
පඤ්චට්ඨානාපරා ද්වෙ තෙ, පරිත්තවිසයාබ්ලා.

152.

සම්පට්ඨිඡද්විපඤ්චන්තං, පඤ්ච රූපාදයො තහිං;
පට්ඨුප්පන්තාව සෙසානං, පාකානං ඡ තිකාලිකා.

153.

රූපාරූපවිපාකානං, සබ්බසො සදිසං වදෙ;
සකපුඤ්ඤෙන සන්ධාදි-සකිච්චත්තයතං විනා.

154.

සමානුත්තරපාකාපි, සකපුඤ්ඤෙන සබ්බසො;
හිත්වා මොක්ඛමුඛං තං හි, ද්විධා මග්ගෙ තිධා ඵලෙ.

155.

ක්රියා තිධාමලාභාවා,
භූමිතො තත්ථ කාමිකා;
ද්විධා හෙතුසහෙතූති,
තිධාහෙතු තහිං කථං.

156.

ආවජ්ජහසිතාවජ්ජා, සොපෙක්ඛසුඛුපෙක්ඛවා;

පඤ්චජකාමාවචරා, සකලාරම්මණා ච තෙ.

157.

සහෙතුරුපරුපා ච, සකපඤ්ඤංචාරහතො;
වුත්තියා න එලෙ පුජ්ඵං, යථා ඡිත්තලතා එලං.

158.

අනාසෙවනයාවජ්ජ-ද්වයං පුපුජ්ජනස්ස හි;
න එලෙ වත්තමානම්පි, මොසපුජ්ඵං එලං යථා.

159.

තිස්සත්ත ද්විජ ඡත්තිංස, චතුපඤ්ච යථාක්කමං;
පුඤ්ඤං පාපං එලං ක්‍රියා, එකුනනවුතිවිධං.

160.

සන්ධි හවඬගමාවජ්ජං, දස්සනාදිකපඤ්චකං;
ගහතීරණවොට්ඨබ්බ-ජවතග්ගොචරං වුති.

161.

ඉති එසං ද්විසත්තන්තං, කිච්චවුත්තිවසාධුනා;
චිත්තජ්ජවත්ති ඡද්චාරෙ, සඬ්ඛපො වුච්චතෙ කථං.

162.

කාමෙ සරාගිනං කම්ම-නිමිත්තාදි වුතික්ඛණෙ;
බායතෙ මනසොයෙව, සෙසානං කම්මගොචරො.

163.

උපට්ඨිතං තමාරබ්භ, පඤ්චචාරං ජවො භවෙ;
තදාලම්බං තතො තම්භා, වුති හොති ජවෙහි වා.

164.

අවිජ්ජාතණ්භාසඬ්ඛාර-සහජෙහි අපායිනං;
විසයාදීනවච්ඡාදි-නමනක්ඛිපකෙහි තු.

165.

අප්පහීනෙහි සෙසානං, ඡාදනං නමනම්පි ව;
බිපකා පන සඬ්ඛාරා, කුසලාව හවත්තිහ.

166.

කිච්චත්තයෙ කතෙ එවං, කම්මදීපිතගොචරෙ;

තජ්ජං වත්ථුං සහුප්පන්තං, නිස්සාය වා න වා තහිං.

167.

තජ්ජා සන්ධි සියා හිත්වා, අන්තරත්තං භවන්තරෙ;
අන්තරත්තං විනා දුරෙ, පටිසන්ධි කථං භවෙ.

168.

ඉහෙව කම්මතණ්හාදි-හෙතුතො පුබ්බවිත්තතො;
විත්තං දුරෙ සියා දීප-පටිසොසාදිකං යථා.

169.

නාසඤ්ඤා වචමානස්ස, නිමිත්තං න චුති ව යං;
උද්ධං සන්ධිනිමිත්තං කිං, පච්චයොපි කතන්තරො.

170.

පුබ්බභවෙ චුති දානි, කාමෙ ඡායනසන්ධියා;
අඤ්ඤවිත්තන්තරාභාවා, භොතානන්තරකාරණං.

171.

භවන්තරකතං කම්මං, යමොකාසං ලභෙ තතො;
භොති සා සන්ධි තෙනෙව, උපට්ඨාපිතගොචරෙ.

172.

යස්මා විත්තවිරාගත්තං, කාතුං නාසක්ඛි සබ්බසො;
තස්මා සානුසයස්සෙව, පුනුප්පත්ති සියා භවෙ.

173.

පඤ්චද්වාරෙ සියා සන්ධි, විනා කම්මං ද්විගොචරෙ;
භවසන්ධානතො සන්ධි, භවඬ්ගං තං තද්ඬ්ගතො.

174.

තමෙවන්තෙ චුති තස්මිං, ගොචරෙ වචනෙන තු;
එකසන්තතියා එවං, උප්පත්තිට්ඨිතිහෙදකා.

175.

අථඤ්ඤාරම්මණාපාථ-ගතෙ විත්තන්තරස්ස හි;
හෙතුසඬ්ඛ්‍යං භවඬ්ගස්ස, ද්වික්ඛත්තුං වලනං භවෙ.

176.

සට්ඨිතෙ අඤ්ඤවත්ථුමහි, අඤ්ඤනිස්සිතකම්පනං;

එකාබද්ධෙන භොතීති, සක්ඛරොපමයා වදෙ.

177.

මනොධාතුක්‍රියාවජ්ජං, තතො භොති සකිං භවෙ;
දස්සනාදි සකද්චාර-ගොචරො ගහණං තතො.

178.

සන්තීරණං තතො තම්භා, වොට්ඨබ්බඤ්ච සකිං තතො;
සත්තක්ඛත්තුං ජවො කාමෙ, තම්භා තදනුරූපතො.

179.

තදාලම්බද්විකං තම්භා, භවඬ්ගංතිමහන්තරී;
ජවා මහන්තෙ වොට්ඨබ්බා, පරිත්තෙ නිතරෙ මනං.

180.

වොට්ඨබ්බස්ස පරිත්තෙ තු, ද්වත්තික්ඛත්තුං ජවො විය;
වදන්ති චුත්තිං තං පායෙ, අනාසෙවනතො න හි.

181.

නියමොපිධ චිත්තස්ස, කම්මාදිනියමො විය;
ඤ්ඤයො අම්බොපමාදීහි, දස්සෙත්වා තං සුදීපයෙ.

182.

මනොද්චාරෙතරාවජ්ජං, භවඬ්ගම්භා සියා තතො;
ජවොකාමෙ විභූතෙ තු, කාමචිහෙ විසයෙ තතො.

183.

කාමීනං තු තදාලම්බං, භවඬ්ගං තු තතො සියා;
අවිභූතෙ පරිත්තෙ ව, භවඬ්ගං ජවතො භවෙ.

184.

අවිභූතෙ විභූතෙ ව, පරිත්තෙ අපරිත්තකෙ;
ජවායෙව භවඬ්ගං තු, බ්‍රහ්මානං චතුගොචරෙ.

185.

මහග්ගතං පනාරබ්භ, ජවිතෙ දොසසංයුතෙ;
විරුද්ධත්තා භවඬ්ගං න, කිං සියා සුඛසන්ධිතො.

186.

උපෙක්ඛාතීරණං භොති, පරිත්තෙනාවජ්ජං කථං.

නියමො න විනාවජ්ජං, මග්ගතො ඵලසම්භවා.

187.

මහග්ගතාමලා සබ්බෙ, ජවා ගොත්‍රභූතො සිද්ධං;
නිරොධා ච ඵලූප්පත්ති, භවඬ්ගං ජවනාදිතො.

188.

සහෙතූසාසවා පාකා, තීරණා ද්වෙ චූපෙක්ඛකා;
ඉමෙ සන්ධි භවඬ්ගා ච, චූති චෙකුනචීසති.

189.

ද්වෙ ද්වෙ ආවජ්ජනාදීනි, ගහණන්තානි තීණි තු;
සන්තීරණානි එකංච, වොට්ඨබ්බමිතිනාමකං.

190.

අට්ඨ කාමමහාපාකා, තීණි සන්තීරණානි ච;
එකාදස භවන්තෙන, තදාරම්මණනාමකා.

191.

කුසලාකුසලං සබ්බං, ක්‍රියා වාවජ්ජවජ්ජිතා;
ඵලානි පඤ්චපඤ්ඤාස, ජවනානි භවන්තිමෙ.

ඉති සච්චසඬ්ඛෙපෙ චිත්තපචත්තිපරිදීපනො නාම

තතියො පරිච්ඡෙදො.

4. චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො

විඤ්ඤාණක්ඛන්ධපකිණ්ණකනයසඬ්ඛෙපො

192.

එකධාදිනයොදානි, පටුවඬ්ඪාය යොගිනං;
චූච්චතෙ විසයග්ගාහා, සබ්බමෙකවිධං මනං.

193.

එකාසීති තිභූමට්ඨං, ලොකියං සුත්තරඤ්ච තං;
සෙසං ලොකුත්තරං අට්ඨ, අනුත්තරඤ්චිති ද්විධා.

194.

ලොකපාකක්‍රියාහෙතු, චෙකහෙතූති සත්තහි;

තිංස නාධිපති සාධි-පති සෙසාතිපි ද්විධා.

195.

ඡන්දවිත්තීහවිමංසා-ස්වෙකෙන මනිමා යුතං;
විනා විමංසමෙකෙන, ඤාණභීතමනං යුතං.

196.

පරිත්තානජපමාණානි, මහග්ගතමනානිති;
තිධා ඡනව චට්ඨ ව, තිනවා ව යථාක්කමං.

197.

ද්විපඤ්ච විත්තං විඤ්ඤාණං, තිස්සො හි මනොධාතුයො;
ඡසත්තති මනොඤ්ඤාණ-ධාතුති තිවිධා පුන.

198.

ඵකාරම්මණවිත්තානි, අනභිඤ්ඤං මහග්ගතං;
අමලං පඤ්චවිඤ්ඤාණං, නවපඤ්ච භවන්තිමෙ.

199.

පඤ්චාලම්ඛං මනොධාතු, සාභිඤ්ඤං කාමධාතුජං;
සෙසං ඡාරම්මණං තං හි, තෙවත්තාලීස සඬ්ඛාතො.

200.

කාමපාකදුසා වාදි-මග්ගො වාදික්ඛියා දුචෙ;
රූපා සඬ්ඛෙතිරූපෙ න, තෙවත්තාලීස භොන්තිමෙ.

201.

විනාව රූපෙනාරූප්ප-විපාකා චතුරො සියුං;
ද්වෙවත්තාලීස සෙසානි, වත්තන්තුභයථාපි ව.

202.

චතුර්ධාපි අහෙත්චෙකද්විහෙතුකතිහෙතුතො;
අට්ඨාරස ද්වෙ ඛාවීස, සත්තවත්තාලීසං භවෙ.

203.

කාමෙ ජවා සචොට්ඨඛිඛා, අභිඤ්ඤාද්වයමෙව ව;
රූපිරියාපට්ඨඤ්ඤත්තිකරාමෙ චතුරට්ඨකා.

204.

ඡඛිඛිසති ජවා සෙසා, කරා රූපිරියාපථෙ;

ද්විපඤ්චමනවජ්ජානි, කාමරූපඵලානි ව.

205.

ආදික්‍රියාති වෙකුන-වීස රූපකරා ඉමෙ;
සෙසා වුද්දස භින්නාවචුති සන්ධි න තිණ්ඨි.

206.

ඵකකිච්චාදිතො පඤ්ච-විධා තත්ථෙකකිච්චකා;
ද්විපඤ්චචිත්තං ජවනං, මනොධාතුට්ඨසට්ඨිමෙ.

207.

ද්විකිච්චාදිති වොට්ඨබ්බං, සුබ්බීරං මහග්ගතෙ;
පාකා කාමමහාපාකා, සෙසා තීරා යථාක්කමං.

208.

දස්සනං සවනං දිට්ඨං, සුතං සායනකාදිකං;
තයං මුතං මනොධාතුත්තයං දිට්ඨං සුතං මුතං.

209.

දිට්ඨං සුතං මුතං ඤාතං, සාහිඤ්ඤං සෙසකාමිකං;
විඤ්ඤාතාරම්මණං සෙසමෙවං ඡබ්බිධම්මරයෙ.

210.

සත්තධා සත්තවිඤ්ඤාණධාතුනං තු වසා භවෙ;
වුච්චතෙදානි තස්සෙව, අනන්තරනයක්කමො.

211.

පුඤ්ඤස්වාදිද්වයා කාමෙ, රූපපුඤ්ඤමනන්තකං;
තප්පාදකුත්තරානන්තං, භවඬ්ඨගඤ්චාදිතීරණං.

212.

දුතියන්තද්වයා තීරං, භවඬ්ඨගං තතියද්වයා;
තෙ අනන්තාමලං පුඤ්ඤං, මජ්ඣන්තඤ්ච මහග්ගතං.

213.

සබ්බවාරෙ සයඤ්චෙති, තෙපඤ්ඤාස තිසත්ත ව;
තෙත්තිංස ව භවන්තෙතෙ, රූපෙසු පන පුඤ්ඤතො.

214.

තප්පාකා ව මතියුත්ත-කාමපාකා සයං දස;

ආරුප්පපුඤ්ඤතො තෙ ව, සකො පාකො සයං පුන.

215.

අධොපාකා ව අන්තම්භා, තතියඤ්ච ඵලන්තිමෙ;
දසෙකද්විතිපඤ්චාහි, මග්ගා වෙකං සකං ඵලං.

216.

ලොහමුලෙකහෙතුහි, අන්තකාමසුභා විය;
සත්ත දොසද්වයා කාම-භවඬ්ඛපෙක්ඛවා සයං.

217.

මහාපාකතිහෙතුහි, සාවජ්ජා සබ්බසන්ධියො;
කාමච්චුතීහි සෙසාහි, සාවජ්ජා කාමසන්ධියො.

218.

කාමච්චුති ව වොට්ඨබ්බං, සයඤ්ච සුඛතීරතො;
පට්චිජා තීරණානි ද්වෙ, ඉතරා සකතීරණං.

219.

සකං සකං පට්චිජං තු, විඤ්ඤාණෙහි ද්විපඤ්චහි;
රූපපාකෙහි සාවජ්ජා, සන්ධියොහෙතුවජ්ජිතා.

220.

අරූපපාකෙස්වාදිම්භා, කාමපාකා තිහෙතුකා;
අන්තාවජ්ජමිපි වාරුප්ප-පාකා ව නව භොන්තිමෙ.

221.

දුතියාදීහි තෙයෙව, අධොපාකං විනා විනා;
ඵලා තිහෙතුකා පාකා, සයඤ්චෙති චතුද්දස.

222.

ද්විපඤ්චාදික්‍රියා භාසා, සයඤ්චාරුප්පවජ්ජිතා;
ඤාණයුත්තභවඬ්ඛානි, දස වොට්ඨබ්බතො පන.

223.

කාමෙ ජවා භවඬ්ඛා ව, කාමරූපෙ සයමිපි වා;
නවපඤ්ච සහෙතාදි-කිරියද්වයතො පන.

224.

සයං භවඬ්ඛමනිමා, රූපෙ සාතක්‍රියාපි ව;

තප්පාදකන්තිමඤ්චෙති, බාවිස තතියා පන.

225.

තෙ ව පාකා සයඤ්චන්තෙ, එලං මජ්ඣා මහග්ගතා;
ක්‍රියාති වීසති භොන්ති, සෙසද්විහි දුකෙහි තු.

226.

චුත්තපාකා සයඤ්චෙති, චුද්දසෙවං ක්‍රියාජවා;
තදාරම්මණං මුඤ්චිත්වා, පට්ඨානනයතො නයෙ.

227.

අථ සාතක්‍රියා සාතං, සෙසං සෙසක්‍රියාපි ව;
තදාලම්බං යථායොගං, වදෙ අට්ඨකථානයා.

228.

මහග්ගතා ක්‍රියා සබ්බා, සකපුඤ්ඤසමා තහිං;
අන්තා එලන්තිමං භොති, අයමෙව විසෙසතා.

229.

ඉමස්සානන්තරා ධම්මා, එත්තකාති පකාසිතා;
ඉමං පනෙත්තකෙහිති, චුච්චතෙයං නයොධුනා.

230.

ද්විහි කාමජවා තීහි, රූපාරූපා චතුහි තු;
මග්ගා ඡහි එලාදි ද්වෙ, සෙසා ද්වෙ පන සත්තහි.

231.

එකම්භා දස පඤ්චහි, පට්ච්ඡා සුඛතීරණං;
කාමෙ දොසක්‍රියාහීන-ජවෙහි ගහතො සකා.

232.

කාමෙ ජවා ක්‍රියාහීනා, තදාලම්බා සචොට්ඨබ්බා;
සගහඤ්චෙති තෙත්තිංසවිත්තෙහි පරතීරණා.

233.

කාමපුඤ්ඤසුඛතීරකණ්ඨචොට්ඨබ්බතො ද්වයං;
මහාපාකන්තිමං භොති, අනාරුප්පචුතීහි ව.

234.

සත්තතිංස පනෙතාති, එත්ථ හිත්වා දුසද්වයං;

එතෙහි පඤ්චතිංසෙහි, ජායතෙ දුතියද්වයං.

235.

සුඛතීරාදි සත්තෙතෙ, ක්‍රියතො වාපි සම්භවා;
ඤ්ඤායා සෙසානි චත්තාරි, භවඬ්ගෙන ව ලබ්භරෙ.

236.

මග්ගවජ්ජා සචොට්ඨබ්බසුඛිතීරජවාබ්ලා;
වුතීති නවකට්ඨාහි, තතියද්වයමාදිසෙ.

237.

එතෙහි දොසවජ්ජෙහි, සත්තතීහිතරද්වයං;
රූපපාකා විනාරූප්පපාකාහෙතුදුහෙතුකෙ.

238.

තෙහෙවෙකුනසට්ඨිහි, භොන්තිරූප්පාදිකං විනා;
භාසාවජ්ජෙ ජවෙ රූපෙ, අට්ඨජක්කෙහි තෙහි තු.

239.

සාධොපාකෙහි තෙහෙව, දුතියාදීනි අත්තනා;
අධොධොජවහීනෙහි, එකෙකුතෙහි ජායරෙ.

240.

සුඛතීරභවඬ්ගානි, සයඤ්ඤාති තිසත්තහි;
අන්තාවජ්ජං අනාරූප්පභවඬ්ගෙහි පනෙතරං.

241.

වුත්තානන්තරසඬ්ඛාතො, නයො දානි අනෙකධා;
පුග්ගලාදිප්පහෙදාපි, පචත්ති තස්ස වුව්චතෙ.

242.

පුපුජ්ජනස්ස ජායන්තෙ, දිට්ඨිකඬ්ඛායුතානි වෙ;
සෙක්ඛස්සෙවාමලා සත්ත, අනන්තානිතරස්ස තු.

243.

අන්තාමලං අනාවජ්ජක්‍රියා වෙකුනවීසති;
කුසලාකුසලා සෙසා, භොන්ති සෙක්ඛපුපුජ්ජනෙ.

244.

ඉතරානි පනාවජ්ජද්වයං පාකා ව සාසවා;

තිණ්ණන්තමපි සියුං එවං, පඤ්චධා සත්තභෙදතො.

245.

කාමෙ සොළස සානාදිත්තයං දොසමභාවලා;
රූපාරූපෙ සපාකොති, පඤ්චවීසති එකජා.

246.

කාමපාකා ව සෙසාදිමග්ගො ආදික්‍රියා දූවෙ;
රූපෙ ජවාති බාවීස, ද්විජා සෙසා තිධාතුජා.

247.

විත්ථාරොපි ව භූමීසු, ඤෙයොයා කාමසුභාසුභං;
භාසවජ්ජමභෙතුඤ්ච, අපායෙ සත්තතිංසිමෙ.

248.

හිත්වා මහග්ගතෙ පාකෙ, අසීති සෙසකාමීසු;
චක්ඛුසොතමනොධාතු, තීරණං වොට්ඨබ්බමපි ව.

249.

දොසහීනජවා සො සො, පාකො රූපෙ අනාරියෙ;
පඤ්චසට්ඨි ඡසට්ඨි තු, පරිත්තාභාදීසු තීසු.

250.

ආදිපඤ්චාමලා කඬ්ඛාදිට්ඨියුත්තෙ විනා තහිං;
තෙයෙව පඤ්චපඤ්ඤාස, ඡායරෙ සුද්ධභූමීසු.

251.

ආදිමග්ගදුසාභාසරූපහීනජවා සකො;
පාකො වොට්ඨබ්බනඤ්චාති, තිතාලීසං සියුං නභෙ.

252.

අධොධොමනවජ්ජා තෙ,
පාකො වෙව සකො සකො;
දුතියාදීසු ඡායත්තෙ,
ද්වෙ ද්වෙ උභතා තතො තතො.

253.

අරූපෙස්වෙකමෙකස්මිං, රූපෙස්වාදිත්තිකෙපි ව;
තිකෙ ව තතියෙ එකං, ද්වෙ භොන්ති දුතියත්තිකෙ.

254.

අන්තිමං රූපපාකං තු, ඡස්ස වෙහස්ඵලාදිස්සු;
කාමස්සගතියංයෙව, මහාපාකා පවත්තරෙ.

255.

සායනාදිත්තයං කාමෙ, පටිසද්දවයමෙව ච;
සත්තරසෙස්ස පටිමං, අමලං මානවාදිස්සු.

256.

අරියාපායවජ්ජෙස්සු, චතුරොදිප්ඵලාදිකා;
අපායාරූප්පවජ්ජෙස්සු, භාසරූපස්සහත්‍රියං.

257.

අපායුද්ධත්තයං හිත්වා, භොතාකාසස්සහත්‍රියං;
තථාපායුද්ධද්වෙ හිත්වා, විඤ්ඤාණකුසලත්‍රියං.

258.

භවග්ගාපායවජ්ජෙස්සු, ආකිඤ්චඤ්ඤස්සහත්‍රියං;
දිට්ඨිකඬ්ඛායුතා සුද්ධෙ, විනා සබ්බාස්ස භූමිස්සු.

259.

අමලානි ච තීණන්තෙ,
භවග්ගෙ ච සුහත්‍රියා;
මහාත්‍රියා ච භොන්තෙතෙ,
තෙරසෙවානපායිස්සු.

260.

අනාරූප්පෙ මනොධාතු, දස්සනං සවතීරණං;
කාමෙ අනිට්ඨසංයොගෙ, බ්‍රහ්මානං පාපජං ඵලං.

261.

වොට්ඨබ්බං කාමපුඤ්ඤඤ්ච, දිට්ඨිහීනං සලද්ධවං;
චුද්දසෙතානි චිත්තානි, ජායරෙ තිංසභූමිස්සු.

262.

ඉන්ද්‍රියානි දූවෙ අන්තද්වයවජ්ජෙස්ඵහෙතුස්සු;
තීණි කඬ්ඛෙතරාහෙතුපාපෙ චත්තාරි තෙරස.

263.

ඡ ඤාණහීනෙ තබ්බන්තසාසවෙ සත්ත නිම්මලෙ;

චත්තාලියෙ පනටියෙවං, ඤෙය්‍යමිත්ථියහෙදතො.

264.

ද්වෙ බ්ලානි අහෙත්චත්තද්වයෙ තීණි තු සංසයෙ;
චත්තාරිතරපාපෙ ඡ, හොන්ති සෙසදුහෙතුකෙ.

265.

එකුනාසිතිචිත්තෙසු, මනියුත්තෙසු සත්ත තු;
අබ්ලානි හි සෙසානි, වීරියන්තං බලං භවෙ.

266.

අක්කානඨගානි ද්වෙපඤ්ච, තක්කන්තා හි තදඨගතා;
ක්කානෙ පිතිවිරත්තෙ ත-ජ්ජාදකෙ අමලෙ දුචෙ.

267.

තතියෙ සාමලෙ තීණි, චත්තාරි දුතියෙ තථා;
කාමෙ නිජ්ජිතිකෙ වාපි, පඤ්චඨගානි හි සෙසකෙ.

268.

මග්ගා ද්වෙ සංසයෙ දිට්ඨිහීනසෙසාසුහෙ තයො;
දුහෙතුකෙතරෙ සුද්ධජ්ජානෙ ව දුතියාදිකෙ.

269.

චත්තාරො පඤ්ච පයමක්කානකාමතිහෙතුකෙ;
සත්තාමලෙ දුතියාදි-ක්කානිකෙ අට්ඨ සෙසකෙ.

270.

හෙත්චත්තතො හි මග්ගස්ස, අමග්ගඨගමහෙතුකං;
ජමග්ගඨගයුතං නත්ථි, බලෙහිපි ච පඤ්චහි.

271.

සුඛිතීරතදාලමිබං, ඉටියෙ පුඤ්ඤජුපෙක්ඛවා;
ඉට්ඨමජ්ඣෙකරං හොති, තඛ්ඛිපක්ඛෙ තු ගොචරෙ.

272.

දොසද්වයා තදාලමිබං, න සුඛික්‍රියතො පන;
සබ්බං සුභාසුහෙ නටියෙ, තදාලමිබණුවාවතො.

273.

ක්‍රියතො වා තදාලමිබං, සොපෙක්ඛාය සුඛි න හි;

ඉතරා ඉතරඤ්චෙනි, ඉදං සුට්ඨපලක්ඛයෙ.

274.

සන්ධිදායකකම්මෙන, තදාලම්භපවත්තියං;
නියාමනං ජවස්සාහ, කම්මස්සෙවඤ්ඤකම්මනො.

275.

චිත්තෙ චෙතසිකා යස්මිං,
යෙ චුත්තා තෙ සමාසනො;
චුච්චරෙ දානි ද්වෙපඤ්චෙ,
සබ්බගා සත්ත ජායරෙ.

276.

තක්කචාරාධිමොක්ඛෙනි, තෙයෙව ජායරෙ දස;
පඤ්චට්ඨානමනොධාතු-පඤ්චකෙ සුඛතීරණෙ.

277.

එතෙ ජිතාධිකා භාසෙ, වායාමෙන ව ද්වාධිකා;
චොට්ඨබ්බනෙපි එතෙව, දසෙකා පිතිවජ්ජිතා.

278.

පාපසාධාරණා තෙ ව, තිපඤ්චුද්ධච්චසඤ්ඤාතෙ;
කඬ්ඛායුත්තෙපි එතෙව, සකඬ්ඛා භීනනිච්ඡයා.

279.

කඬ්ඛාවජ්ජා පනෙතෙව, සදොසච්ඡන්දනිච්ඡයා;
සත්තරස දුසෙ භොන්ති, සලොහන්තද්වයෙ පන.

280.

දොසවජ්ජා සලොහා තෙ,
තතියාදිදුකෙසු තෙ;
දිට්ඨිපිතිද්වයාධිකා,
ද්විතචෙකුනච්ඡති.

281.

පිතිචාරජ්ජනාවජ්ජා, ආදිතො යාව තිංසිමෙ;
උජ්ජපජ්ජන්ති චතුත්ථාදි-රූපාරූපමනෙසු වෙ.

282.

පිතිවාරවිතක්කෙසු,
එකෙන ද්විතිතික්කමා;
තනියාදීසු තෙයෙව,
තිංසෙකද්වෙනයොධිකා.

283.

එතෙවාදිද්වයෙ කාමෙ, දුතියාදිදුකෙසු හි;
මතිං පිතිං මතිජ්ජිතිං, හිත්වා තෙ කමතො සියුං.

284.

ඤානෙ චුත්තාව තජ්ඤානිකාමලෙ විරතාධිකා;
තත්ථෙතා නියතා විත්තිං, වදෙ සබ්බත්ථ සම්භවා.

285.

කාමපුඤ්ඤෙසු පච්චෙකං,
ජයන්තානියතෙසු හි;
විරතියො දයාමොදා,
කාමෙ සාතසුභක්‍රියෙ.

286.

මජ්ඣන්තෙපි වදන්තෙකෙ, සහෙතුකසුභක්‍රියෙ;
සුඛජ්ඤානෙපි පච්චෙකං, හොන්තියෙව දයාමුදා.

287.

ථිනම්ද්ධං සසඨ්ඛාරෙ, දිට්ඨිහීනද්වයෙ තහිං;
මානෙන වා තයො සෙසදිට්ඨිහීනෙ විධෙකකො.

288.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චා, විසුං දොසයුතද්වයෙ;
තත්ථන්තකෙ සියුං ථිනම්ද්ධකෙන තයොපි වා.

289.

යෙ චුත්තා එත්තකා එත්ථ, ඉති චෙතසිකාබ්ලා;
තත්ථෙත්තකෙස්විදන්තෙවං, චුච්චතෙයං නයොධුනා.

290.

තෙසට්ඨියා සුඛං දුක්ඛං, තීසුපෙක්ඛාපි වෙදනා;
පඤ්චපඤ්ඤාසවිත්තෙසු, භවෙ ඉන්ද්‍රියතො පන.

291.

එකත්ථෙකත්ථ චෙව ද්වෙසට්ඨියා ද්විසු පඤ්චහි;
පඤ්ඤාසායාති විඤ්ඤෙය්‍යං, සුඛාදිත්ථියපඤ්චකං.

292.

දසුත්තරසතෙ හොති, නිච්ඡයො වීරියං තතො;
පඤ්චහීතෙ තතොකුතෙ, සමාධිත්ථියමාදිසෙ.

293.

ඡන්දො එකසතෙකුතවිස සද්ධාදෙයො පන;
ඤාණවජ්ජා නවහීනසතෙ හොන්ති මතී පන.

294.

එකුතාසිතියා වාරො, ඡසට්ඨිසු පනජ්ජනා;
පඤ්චපඤ්ඤාසකෙ පීති, එකපඤ්ඤාසකෙ සියා.

295.

විරතී ඡට්ඨකෙ වීසෙ, කරුණාමුදිතාථ වා;
අට්ඨසොපෙක්ඛවිත්තෙන, අට්ඨවිසතියා සියුං.

296.

අභිරිකමනොත්තජ්ජමොහුද්ධච්චා ද්වාදසෙව;
ලොහො අට්ඨසු චිත්තෙසු, ටීනමිද්ධං තු පඤ්චසු.

297.

මානො චතුසු දිට්ඨි ව, තථා ද්විසු මනෙසු හි;
දොසො ඉස්සා ව මච්ඡෙරං, කුක්කුච්චඤ්ච භවන්තිමෙ.

298.

එකස්මිං විමතී හොති, එවං චුත්තානුසාරතො;
අජ්ජවත්තිනෙයො වාපි, සක්කා ඤාතුං විජානතා.

299.

අස්මිං ඛන්ධෙව විඤ්ඤෙය්‍යො, වෙදනාදීස්වයං නෙයො;
එකධාදිවිධො යුත්ති-වසානෙනාවියොගතො.

300.

උපමා ඵෙණුපිණ්ඩො ව, බුබ්බුලො මිගතණ්හිකා;
කදලී මායා විඤ්ඤෙය්‍යො, ඛන්ධානං තු යථාක්කමං.

301.

තෙසං විමද්දාසහනඛණසොහස්පලොහන-
නිසාරවඤ්චකත්තෙහි, සමානත්තං සමාහටං.

302.

තෙ සාසවා උපාදානක්ඛන්ධා ඛන්ධාවනාසවා;
තත්ථාදී දුක්ඛවත්ථුත්තා, දුක්ඛා භාරා ව බාදකා.

303.

ඛන්ධානිච්චාදිධම්මා තෙ, වධකා සහයා ඉතී;
අසුඛද්ධම්මතො වික්ඛා, උක්ඛිත්තාසිකරී යථා.

ඉති සච්චසඬ්ඛෙපෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධපකිණ්ණකනයසඬ්ඛෙපො නාම

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො.

5. පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො

නිබ්බානපඤ්ඤත්තිපරිදීපනො

304.

රාගාදීනං බයං චුත්තං, නිබ්බානං සන්තිලක්ඛණං;
සංසාරදුක්ඛසන්තාපතත්තස්සාලං සමෙතවෙ.

305.

බයමත්තං න නිබ්බානං, සගම්භීරාදිචාවතො;
අභාවස්ස හි කුම්මානං, ලොමස්සෙව න වාවතා.

306.

බයොති චුච්චතෙ මග්ගො, තප්පාපත්තා ඉදං බයං;
අරහත්තං වියුජ්ජාද-වයාභාවා ධුවඤ්ච තං.

307.

සඬ්ඛතං සම්මුතිඤ්චාපි, ඤාණමාලම්භ නෙව හි;
ජින්නෙ මලෙ තතො වත්ථු, ඉච්ඡිතඛිඛමසඬ්ඛතං.

308.

පත්තුකාමෙන තං සන්තිං, ඡබ්බිසුද්ධිං සමාදිය;
ඤාණදස්සනසුද්ධි තු, සාධෙතඛිඛා හිතත්ථිනා.

309.

චෙතනාදිවිධා සීල-සුද්ධි තත්ථ චතුබ්බිධා;
සොපචාරසමාධි තු, චිත්තසුද්ධිති වුච්චතෙ.

310.

සම්පාදෙත්වාදිද්ධෙසුද්ධිං, නමනා නාමං තු රුජ්ජ-
තො රූපං නත්ථි අත්තාදිවත්ථුති ච වචත්ථපෙ.

311.

මණින්ධනාතපෙ අග්ගි, අසන්තොපි සමාගමෙ;
යථා හොති තථා චිත්තං, චත්ථාලම්බාදිසඤ්ඤාමෙ.

312.

පඤ්ඤාලන්ධා යථා ගන්තුං, පච්චෙකමසමත්ථකා;
යන්ති යුක්තා යථා එවං, නාමරූපවිභයා ක්‍රියා.

313.

න නාමරූපතො අඤ්ඤො, අත්තාදි ඉති දස්සනං;
සොධනත්තා හි දුද්දිට්ඨිං, දිට්ඨිසුද්ධිති වුච්චති.

314.

අවිජ්ජාතණ්හපාදාන-කම්මෙතාදිමිති තං ද්වයං;
රූපං කම්මාදිතො නාමං, චත්ථාදිහි පවත්තියං.

315.

සදා සබ්බත්ථ සබ්බෙසං, සදිසං න යතො තතො;
නාහෙතුනාඤ්ඤො අත්තාදිනිව්ච්චහෙතුති පස්සති.

316.

එවං තීරයතෙ කඬ්ඛා, යාය පඤ්ඤාය පච්චයෙ;
දිට්ඨත්තා සුද්ධි සා කඬ්ඛාතරණං ඉති වුච්චති.

317.

පත්තඤ්ඤාතපරිඤ්ඤො සො, අත්‍රට්ඨො යතතෙයති;
තීරණවිහපරිඤ්ඤාය, විසුද්ධත්ථං සදාදරො.

318.

තිකාලාදිවසා ඛන්ධෙ, සමාසෙත්වා කලාපතො;
අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, ආදො එවං විපස්සති.

319.

බන්ධානිච්චා බයටියෙන, භයටියෙන දුබාව තෙ;
අනත්තාසාරකටියෙන, ඉති පස්සෙ පුනස්පුනං.

320.

ආකාරෙහි අනිච්චාදිවත්තාලීසෙහි සම්මසෙ;
ලක්ඛණානං විභූතත්ථං, බන්ධානං පන සබ්බසො.

321.

ඵවඤ්චාපි අසිජ්ඣන්තෙ, නවධා නිසිතින්ද්‍රියො;
සත්තකද්වයතො සම්මා, රූපාරූපෙ විපස්සයෙ.

322.

රූපමාදානනික්ඛෙපා, වයොවුද්ධත්තගාමීතො;
සම්මසෙවත්තජාදීහි, ධම්මතාරූපතොපි ව.

323.

නාමං කලාපයමතො, බණතො කමතොපි ව;
දිට්ඨිමානනිකන්තීනං, පස්සෙ උග්ගාථනාදිතො.

324.

අවිජ්ජාතණ්භාකම්මන්ත-හෙතුතො රූපං උබ්භවෙ;
විනාහාරං සඵස්සෙහි, වෙදනාදිත්තයං භවෙ.

325.

තෙහියෙව විනා ඵස්සං,
නාමරූපාධිකෙහි තු;
චිත්තං හෙතුක්ඛයා සො සො,
වෙනි වෙ තස්ස තස්ස තු.

326.

හෙතුතොදයනාසෙවං, බණොදයවයෙනපි;
ඉති පඤ්ඤාසාකාරෙහි, පස්සෙ පුත්තදයබ්බයං.

327.

යොගිස්සෙවං සමාරද්ධඋදයබ්බයදස්සිතො;
පාතුභොන්ති උපක්ලෙසා, සභාවා හෙතුතොපි ව.

328.

තෙ ඔභාසමතුස්සාහපස්සද්ධිසුචුපෙක්ඛනා;

සති ජිනාධිමොක්ඛො ව, නිකන්ති ව දසිරිතා.

329.

තණ්හාදිට්ඨුන්තතිග්ගාභවත්ථුතො තිංසධා තෙ ව;
තදුප්පන්තෙ වලෙ බාලො, අමග්ගෙ මග්ගදස්සකො.

330.

විපස්සනා පථොක්කන්තා, තදාසි මතිමාධුනා;
න මග්ගො ගාභවත්ථුත්තා, තෙසං ඉති විපස්සති.

331.

උපක්ලෙසෙ අනිච්චාදි-වසගෙ සොදයබ්බයෙ;
පස්සතො විජිනොක්කන්තදස්සනං වුච්චතෙ පථො.

332.

මග්ගාමග්ගෙ වචත්ථෙත්වා, යා පඤ්ඤා එවමුට්ඨිතා;
මග්ගාමග්ගික්ඛසඬ්ඛාතා, සුද්ධි සා පඤ්චමී භවෙ.

333.

පභානච්චපරිඤ්ඤාය, ආදිතො සුද්ධිසිද්ධියා;
තීරණච්චපරිඤ්ඤාය, අන්තගො යතතෙධුනා.

334.

ජායතෙ නවඤ්ඤාණී සා, විසුද්ධි කමතොදය-
බ්බයාදී සට්ඨානස්ස, නව භොන්ති පනෙත්ථ හි.

335.

සන්තතිරියතො වෙව, සනෙනාපි ව ඡන්තතො;
ලක්ඛණානි න බායන්තෙ, සංකිලිට්ඨා විපස්සනා.

336.

තතොත්‍ර සම්මසෙ හියෙයා, පුනදෙවුදයබ්බයං;
තෙනානිච්චාදිසම්පස්සං, පටුතං පරමං වජෙ.

337.

ආවට්ඨෙත්වා යදුප්පාදට්ඨිතිආදීහි පස්සතො;
භඩ්දගෙව තිට්ඨතෙ ඤාණං, තදා භඩ්දමතී සියා.

338.

එවං පස්සයතො භඩ්දං, තිභවො බායතෙ යදා;

සීහාදිව භයං හුත්වා, සියා ලද්ධා භයික්ඛණා.

339.

සාදීනවා පතිට්ඨන්තෙ, ඛන්ධාදිත්තසරං විය;
යදා තදා සියා ලද්ධා, ආදීනවානුපස්සනා.

340.

සඬ්ඛාරාදීනවං දිස්වා, රමතෙ න භවාදිසු;
මති යදා තදා ලද්ධා, සියා නිබ්බිදපස්සනා.

341.

ඤාණං මුච්චිතුකාමං තෙ, සබ්බභුසඬ්ඛතෙ යදා;
ජාලාදිහි ව මච්ඡාදී, තදා ලද්ධා චජ්ජමති.

342.

සඬ්ඛාරෙ අසුභානිච්චදුක්ඛතොනත්තතො මති;
පස්සන්ති චත්තුමුස්සුක්කා, පටිසඬ්ඛානුපස්සනා.

343.

චුත්තාත්‍ර පටුභාවාය, සබ්බඤාණපචත්තියා;
මීනසඤ්ඤාය සජ්ජස්ස, ගාහලුද්දසමොපමා.

344.

අත්තත්තනියතො සුඤ්ඤං, ද්විධා “නාභං ක්වවා”දිනා;
චතුධා ඡබ්බිධා වාපි, බහුධා පස්සතො භුසං.

345.

ආවට්ටතිග්ගිමාසජ්ජ,
න්භාරූච මති සඬ්ඛතං;
චත්තභරියො යථා දොසෙ,
තථා තං සමුපෙක්ඛතෙ.

346.

තාව සාදීනවානම්පි, ලක්ඛණෙ තිට්ඨතෙ මති;
න පස්සෙ යාව සා තීරං, සාමුද්දසකුණි යථා.

347.

සඬ්ඛාරුපෙක්ඛාඤාණායං, සිඛාපත්තා විපස්සනා;
වුට්ඨානගාමිනීති ව, සානුලොමාති වුච්චති.

348.

පත්වා මොක්ඛමුඛං සත්ත, සාධෙතිරියපුග්ගලෙ;
කුමානඨගාදිජ්ජපහෙදෙ ච, පාදකාදිවසෙන සා.

349.

අනිච්චතො හි වුට්ඨානං, යදි යස්සාසි යොගිනො;
සොධිමොක්ඛස්ස බාහුල්ලා, තික්ඛසද්ධිනද්දියො භවෙ.

350.

දුක්ඛතොනත්තතො තඤ්චෙ, සියා භොන්ති කමෙන තෙ;
පස්සද්ධිවෙදබාහුල්ලා, තික්ඛෙකග්ගමතින්ද්‍රියා.

351.

පඤ්ඤාධුරත්තමුද්දිට්ඨං, වුට්ඨානං යදිනත්තතො;
සද්ධාධුරත්තං සෙසෙහි, තං වියාහිනිවෙසතො.

352.

ද්වෙ තික්ඛසද්ධසමථා, සියුං සද්ධානුසාරිනො;
ආදො මජ්ඣෙසු යානෙසු, ඡසු සද්ධාවිමුත්තකා.

353.

ඉතරො ධම්මානුසාරිදො, දිට්ඨිජ්ජත්තො අනත්තකෙ;
පඤ්ඤාමුත්තොභයත්ථන්තෙ, අකුමානිකුමානිකා ච තෙ.

354.

තික්ඛසද්ධස්ස චන්තෙපි, සද්ධාමුත්තත්තමීරිතං;
විසුද්ධිමග්ගෙ මජ්ඣස්ස, කායසක්ඛිත්තමට්ඨසු.

355.

වුත්තං මොක්ඛකථායං යං, තික්ඛපඤ්ඤාරහස්ස තු;
දිට්ඨිජ්ජත්තත්තං භෙතඤ්ච, තඤ්ච නත්ථාහිධම්මිකෙ.

356.

තෙ සබ්බෙ අට්ඨමොක්ඛානං, ලාභී වෙ ඡසු මජ්ඣෙසු;
කායසක්ඛි සියුං අන්තෙ, උභතොභාගමුත්තකා.

357.

අනුලොමානි චත්තාරි, තිණි ද්වෙ වා භවන්ති හි;
මග්ගස්ස විරියං මන්දමජ්ඣතික්ඛමතිබ්බසා.

358.

විසුද්ධිමග්ගෙ චත්තාරි, පටිසිද්ධානි සබ්බථා;
එවමට්ඨසාලිනියා, චුත්තත්තා එවමීරිතං.

359.

භවඬ්ඛාසන්නදොසොපි, නජ්ජනාය ථීරත්තතො;
සුද්ධිං පටිපදාඤ්ඤාණදස්සනෙවං ලභෙ යති.

360.

ආවජ්ජං විය මග්ගස්ස, ඡට්ඨසත්තමසුද්ධිනං;
අත්තරා සත්තිමාරබ්භ, තෙහි ගොත්රභූ ජායතෙ.

361.

සංයොජනත්තයච්ඡෙදී, මග්ගො උප්පජ්ජතෙ තතො;
එලානි එකං ද්වෙ තිණි, තතො චුත්තමතික්කමා.

362.

තථා භාවයතො හොති, රාගදොසතනුකරං;
දුතියො තජ්ඵලං තමිහා, සකදාගාමී තජ්ඵලී.

363.

එවං භාවයතො රාගදොසනාසකරුබ්භවෙ;
තතියො තජ්ඵලං තමිහා, තජ්ඵලට්ඨොනාගාමීකො.

364.

එවං භාවයතො සෙසදොසනාසකරුබ්භවෙ;
චතුත්ථො තජ්ඵලං තමිහා, අරහා තජ්ඵලට්ඨකො.

365.

කතකිච්චො භවච්ඡෙදො, දක්ඛිණෙය්‍යාපටික්ඛයා;
නිබ්බුතිං යාති දීපොව, සබ්බදුක්ඛන්තසඤ්ඤිතං.

366.

එවං සිද්ධා සියා සුද්ධි, ඤාණදස්සනසඤ්ඤිතා;
චුත්තං එත්තාවතා සච්චං, පරමත්ථං සමාසතො.

367.

සච්චං සම්මුති සත්තාදිඅවත්ථු චුච්චතෙ යතො;
න ලබ්භාලාතවක්කංව, තං හි රූපාදයො විනා.

368.

තෙන තෙන පකාරෙන, රූපාදිං න විභාය තු;
තථා තථාහිධානඤ්ච, ගාහඤ්ච චත්තතෙ තතො.

369.

ලබ්භතෙ පරිකප්පෙන, යතො තං න මුසා තතො;
අචුත්තාලම්බමිච්චාහු, පරිත්තාදීස්චචාවතො.

370.

පාපකල්‍යාණමිත්තොයං, සත්තොති ඛන්ධසන්තති;
එකත්තෙන ගහෙත්වාන, වොහරන්තීධ පණ්ඩිතා.

371.

පථවාදි වියෙකොපි, පුග්ගලො න යතො තතො;
කුදිට්ඨිචත්ථුභාවෙන, පුග්ගලග්ගහණං භවෙ.

372.

එතං විසයතො කත්වා, සඬ්ඛාදීහි පදෙහි තු;
අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, ඉති තඤ්ඤුහි භාසිතා.

373.

පඤ්ඤත්ති විජ්ජමානස්ස, රූපාදිවිසයත්තතො;
කායං පඤ්ඤත්ති වෙ සුට්ඨු, වදතො සුණ සව්වතො.

374.

සවිඤ්ඤත්තිවිකාරො හි, සද්දො සච්චද්වයස්ස තු;
පඤ්ඤාපනත්තා පඤ්ඤත්ති, ඉති තඤ්ඤුහි භාසිතා.

375.

පච්චුප්පන්තාදිආලම්බං, නිරුත්තිපට්ඨමහිදා-
ඤාණස්සාති ඉදඤ්චෙවං, සති යුජ්ජති නාඤ්ඤථා.

376.

සද්දාහිධෙය්‍යසඬ්ඛාදි, ඉති වෙ සබ්බචත්ථුනං;
පඤ්ඤාපෙතබ්බතො භොති, පඤ්ඤත්තිපදසඬ්ඛගහො.

377.

‘සබ්බෙ පඤ්ඤත්තිධම්මා’ති, දෙසෙතබ්බං තථා සති;
අථ පඤ්ඤාපනස්සාපි, පඤ්ඤාපෙතබ්බචත්ථුනං.

378.

විභාගං ඤාපනත්ථං හි, තථුද්දෙසො කතොති චෙ;
න කත්තබ්බං විසුං තෙන, පඤ්ඤත්තිපට්ඨගහං.

379.

පඤ්ඤාපියත්තා චතුහි, පඤ්ඤත්තාදිපදෙහි සා;
පරෙහි පඤ්ඤාපනත්තා, ඉති ආචරියාමුචුං.

380.

රූපාදයො උපාදාය, පඤ්ඤාපෙනබ්බතො කිර;
අවිජ්ජමානොපාදායපඤ්ඤත්ති පට්ඨා තතො.

381.

සොතවිඤ්ඤාණසන්තානානන්තරං පත්තජාතිනා;
ගහිතපුබ්බසඨකෙතමනොද්චාරිකචෙතසා.

382.

පඤ්ඤාපෙන්ති ගහිතාය, යාය සත්තරථාදයො;
ඉති සා නාමපඤ්ඤත්ති, දුතියාති ච කිත්තිතා.

383.

සද්දතො අඤ්ඤනාමාවබ්බොධෙනත්ථාවබ්බොධනං;
කිච්ඡසාධනතො පුබ්බනගො ඵච පසංසිගො.

384.

සා විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, තථා අවිජ්ජමානතා;
විජ්ජමානෙන චාවිජ්ජමානා තබ්බිපරිතකා.

385.

අවිජ්ජමානෙන විජ්ජමානතබ්බිපරිතකා;
ඉච්චෙනා ඡබ්බිධා තාසු, පට්ඨා මතිආදිකා.

386.

සත්තො සද්ධො නරුස්සාහො,
සෙනිගො මනචෙතනා;
ඉච්චෙවමෙනා විඤ්ඤෙය්සා,
කමතො දුතියාදිකා.

387.

ඵචං ලක්ඛණතො ඤත්වා,

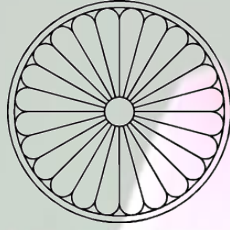
සච්චසඬ්ඛපො

සච්චද්වයමසඬ්ඛකරං;
කාතඬ්ඛො පන වොහාරො,
විඤ්ඤානි න යථා තථාති.

ඉති සච්චසඬ්ඛපො නිබ්බානපඤ්ඤත්තිපරිදීපනො නාම

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

සච්චසඬ්ඛපො නිට්ඨිතො.

සබ්බදාතං ධම්ම දාතං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතීං ධම්ම රතීං ජිනාති
තණ්හාක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමො ධම්මරතො - ධම්මං ධුත්ථිච්ඡන්දයං;
ධම්මං ධුත්ථස්සරං නික්ඛු - සද්ධම්මා හ පරිනායති.

(ධම්මපදය නික්ඛු වග්ගො)

ධම්මො පතොසො සුගතාප්පසන්ථො,
තරණීච සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීනි අමස්සනීයෙතා,
රසො රසානං පරමො තිලොක්කො.

මහාගඳො මච්චුපරා පතානො,
සබ්බිනිනාසාය විසෙසමන්තො;
සබ්බන්ති දානෙත ච කප්පරුක්ඛො,
චිත්තාමනී අද්දසටොච ධම්මො.

ධම්මං විනා තන්ති ජිනාච මානා,
තමෙව තාණං සරණං පනිට්ඨා;
තස්මා හි තො කිච්චමඤ්ඤප්පනාය,
සුඤ්ඤාච ධාරෙච වරාච ධම්මෙ.

(භස්වාහිනී)

චිරං නිට්ඨතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම උත්තම පිණිසයි.....